DICKENS

„DOMBEY ŞI FIUL"

★★

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

CLASICII LITERATURII UNIVERSALE
AFACERILE FIRMEI „DOMBEYŞI FIUL”.
EN-GROS, EN-DETAIL ŞI EXPORT
În româneşte de
ALICE VOINESCU ŞI ALEXANDRU NASTA
EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

CAPITOLUL XXXI
Nunta

Zorii zilei cu înfăţişarea lor blajină se furişează tremurând spre biserica în care zace pulberea micului Paul şi a mamei sale şi privesc înăuntru prin ferestre. E frig şi întuneric. Noaptea se târăşte încă pe deasupra lespezilor de piatră şi se strecoară întunecoasă şi greoaie prin ascunzişurile şi colţurile lăcaşului. Orologiul din turnul bisericii, cocoţat pe deasupra caselor, privind din mijlocul unuia dintre numeroasele – valuri ale vremii ce se rostogolesc şi se frâng mereu de-a lungul veacurilor de nemuritorul ţărm, abia poate fi văzut prin ceaţa cenuşie, ca un far de piatră, amintind cum curge valul vremii. Înăuntru, totuşi, zorile nu pot decât să-şi dea seama că noaptea mai e încă pe acolo şi să o privească pe furiş.

Plutind lin în jurul bisericii şi privind înăuntru, zorile se tânguiesc şi se văită de scurta lor stăpânire. Lacrimile lor picură de pe geamuri, copacii din jurul zidului bisericii îşi pleacă capetele şi-şi frâng nenumăratele lor mâini, în semn de simpatie. Noaptea, pălind în faţa zorilor, iese încetul cu încetul din biserică, dar mai zăboveşte încă pe sub bolti şi se aşază pe coşciuge. Şi acum apare ziua strălucitoare. Luminând orologiul bisericii şi roşindu-i

turnul, ea zvântă lacrimile zorilor şi le înăbuşe gemetele. Zorile speriate, păşind pe urmele nopţii şi gonind-o din ultimele ei ascunzişuri se ghemuiesc în bolţi şi, cu feţele speriate, se ascund printre morţi până ce noaptea se reîntoarce înviorată, să le izgonească iarăşi.

Şoarecii, care au ros cu mai multă hărnicie cărţile de rugăciune, decât le-au citit stăpânii lor şi au rupt perinde cu dinţişorii lor mai mult decât le-au tocit genunchii credincioşilor, îşi ascund acum ochii luminoşi prin găuri şi se ghemuiesc toţi la un loc, speriaţi de zgomotul răsunător al uşii de intrare, care se trânteşte. Căci paraclisierul, personaj de seamă, vine devreme în dimineaţa asta, cu ţârcovnicul. Doamna Miff, care închiriază scaunele – o femeie grozav de bătrână şi uscată, cu răsuflarea hârâită, îmbrăcată sărăcăcios, fără un petic de stofă mai mult pe ea decât e neapărată nevoie să-i acopere trupul, s-a înfiinţat şi ea, după ce-l aşteptase pe paraclisier în faţa bisericii timp de o jumătate de ceas, cum de altfel se şi cuvenea.

Faţa doamnei Miff e acră, boneta ei e ca vai de lume şi sufletul însetat după şilingi. Tot făcând semne credincioşilor care nimeresc în biserică să ia loc în strane, doamna Miff a căpătat o înfăţişare misterioasă. Privirea ei pare să spună întotdeauna că ştie ea un loc mai bun, dar că nu vrea să-l trădeze, fără să fie sigură de un bacşiş gras. Cât despre domnul Miff, el nu există şi nici nu a existat în timpul ultimilor douăzeci şi cinci de ani, iar doamnei Miff nu-i place să audă vorbindu-se de el. Domnul Mifi se pare că avea unele idei greşite cu privire la scaunele gratuite din biserică dar doamna Miff, deşi tot nădăjduia să-l vadă dus de pe lumea asta, totuşi nu s-ar fi încumetat s-o spună pe faţă.

În dimineaţa asta, doamna Miff este ocupată la uşa bisericii cu scuturatul şi bătutul perdelei altarului, a covorului şi a pernelor şi ar avea multe de spus cu privire la nunta care urmează să aibă loc. Doamna Miff a aflat că noul mobilier şi schimbările făcute în casă au costat nici mai mult, nici mai puţin de cinci mii de lire şi a mai auzit apoi, din izvorul cel mai sigur, că tânăra doamnă nu are

zestrertici o para chioară. Doamna Miff îşi aduce de asemenea aminte, ca şi când s-ar fi întâmplat ieri, de înmormântarea primei soţii şi apoi de botez şi iar de o altă înmormântare; şi doamna Miff îşi mai spune că, la urma urmei, tot ar trebui să spele cu apă şi săpun piatra funerară înainte de sosirea nuntaşilor.

Domnul Sownds, paraclisierul, care în tot acest timp şezuse la soare pe treptele de la intrarea bisericii (şi rareori face altceva, afară de faptul că şade pe lângă foc când vremea e rece) aprobă cele spuse de doamna Miff şi doar întreabă dacă cumva dânsa ar fi auzit că mireasa e deosebit de frumoasă. Informaţiile doamnei Miff adeverind zvonul, domnul Sownds, paraclisierul, care, deşi credincios şi corpolent, mai era încă un admirator al frumuseţii feminine, găsi de cuviinţă să spună pe un ton mieros că a auzit că ar fi o femeiuşcă zdravănă. Expresia îi păru doamnei Miff oarecum îndrăzneaţă sau, de bună seamă, i-ar fi părut astfel în gura oricărei alte persoane, afară de a domnului Sownds, paraclisierul.

În acelaşi timp în casa domnului Dombey este mare fierbere şi zarvă, mai ales printre femei, dintre care niciuna nu mai închisese ochii de la oră, patru şi care toate erau gata îmbrăcate la ora şase. Domnul Towlinson se bucură, cu acest prilej, de mai mare consideraţie ca de obicei din partea jupânesei şi bucătăreasa spune, la ora micului dejun, că o nuntă aduce după ea multe alte nunţi, ceea ce jupâneasa nu poate să creadă şi socoteşte că nu-i de loc adevărat. Domnul Towlinson nu-şi dă pe faţă simţămintele în această privinţă. El se simte oarecum melancolic, aflând de angajarea unui străin cu favoriţi (domnul

Towlinson nu are favoriţi), care urmează să însoţească fericita pereche la Paris şi care e ocupat cu încărcarea trăsurii celei noi. Cu privire la acest personaj, domnul Towlinson socoaite deocamdată că nicicând nu s-a ivit vreun bine de pe urma străinilor. Această afirmaţie, atrăgându-i din partea doamnelor învinuirea că are prejudecăţi, el le pofteşte să-şi reamintească de Bonaparte

care fusese în fruntea străinilor şi să vadă de ce isprăvi a fost în stare! Ceea ce jupâneasa găseşte că este foarte adevărat.

Cofetarul este prins până peste cap cu treburile lui în camera lugubră din Brook-Street şi feciorii, toţi băieţi foarte înalţi, se află şi ei în treabă, privindu-l. Unul din ei a şi început să duhnească a vin de Xeres şi ochii lui tot încearcă să rămână nemişcaţi în orbite şi pironiţi pe lucrurile din jur, totuşi nu le vede. Acest fecior, foarte înalt şi el, îşi dă seama de starea în care se află şi-i spune camaradului lui că nu-i vorba decât de puţină „eştare”. Vrea să spună excitare, dar limba i se cam împleticeşte.

Muzicanţii, care sună din clopoţei, au prins de veste că e o nuntă, tot aşa şi tot felul de linge-blide şi nepoftiţi, precum şi o orchestră de suflători. Cei dintâi îşi făceau meseria într-un local dosnic de pe lângă Battle-bridge, următorii se puseseră în legătură, prin şeful lor, cu domnul Towlinson, căruia îi propuseseră să le plătească ceva pentru ca să nu vină la nuntă, în fine, ultimii, în frunte cu un iscusit trombonist, stăteau la pândă, umblând de ici până colo pe după colţ, în aşteptarea vreunuia dintre furnizori care să le trădeze, în schimbul unui bacşiş, locul şi ora micului dejun. Nerăbdarea şi fierberea se tot întind, umplând spaţii din ce în ce mai mari. De la; Balls Pond, domnul Perch o aduce pe doamna Perch să petreacă ziua cu servitorii domnului Dombey şi să-i însoţească pe furiş, ca să vadă nunta. În locuinţa lui, domnul Toots se găteşte ca şi când ar fi cel puţin ginere, hotărât să privească spectacolul, în toată splendoarea lui, dintr-un colţ ascuns al galeriei. Voia să-l ia cu el şi pe „Cocoşul”, deoarece el, Toots, era hotărât să i-o arate neapărat pe Florence, ca să o vadă cumsecade şi ap. oi să-i spună pe şleau: „Ei, Cocoşule, nu Vreau să te mai înşel, prietenul de care ţi-am, Vorbit de mai multe ori sunt eu însumi. Domnişoara Dombey este obiectul patimii mele. Ce ai de spus, Cocoşule, în această chestie? Şi ce mă sfătuieşti să fac?” În timpul acesta, „Cocoşul”, în aşteptarea marii surprize care îi era rezervată, îşi muia ciocul într-un pahar de bere tare,

în bucătăria domnului Toots, şi înghiţea două biftecuri în sânge.

În Piaţa Prinţesei, domnişoara Tox este şi ea agitată, deoarece şi ea, deşi copleşită de durere, este hotărâtă să strecoare un şiling în mâna doamnei Miff, pentru ca, măcar dintr-un colţ retras, să vadă ceremonia care pentru ea prezintă o fascinaţie chinuitoare.

Cartierul „Marinarului de Lemn" este în fierbere. Căpitanul Cuttle, cu un guler de cămaşă înalt şi încălţat cu cizmuliţe elegante, tocmai îşi ia dejunul ascultând cum Robin Tocilarul îi citeşte pe-ndelete slujba de cununie, ceea ce trebuia să-l ajute pe căpitan să-şi dea mai bine seama de solemnitatea la care uirma să ia parte. În acest scop, căpitanul îi cere din timp în timp capelanului său, cu mare stăruinţă, să „sară" peste un paragraf, sau să „repete" un altul, sau să-şi vadă de treabă şi să lase „laminurile" pe seama căpitanului. Ori de câte ori Rob Tocilarul face o pauză, căpitanul repetă amin cu o satisfacţie sonoră.

Pe lângă toate acestea şi punând vârf la toate, douăzeci de bone, numai din strada domnului Dombey, au făgăduit micilor femeiuşti, a douăzeci de familii, al căror interes instinctiv pentru cununii se trezeşte încă din leagăn, că şi ele vor merge să vadă nunta.

Fireşte, domnul Sownds, paraclisierul, pe bună dreptate se poate socoti în plin exerciţiu al funcţiunii când stă la soare pe treptele bisericii şi aşteaptă ora cununiei.

Cu adevărat, doamna Miff are de ce să înghiontească şi să gonească indignată pe o fetiţă pitică nenorocită care, cu un copilaş uriaş în braţe, aruncă priviri furişe prin uşa bisericii.

Vărul Feenix a venit şi el din străinătate, numai şi numai ca să ia parte la nuntă. Vărul Feenix era un băiat de viaţă acum vreo patruzeci de ani, dar şi acum înfăţişarea şi purtarea lui sunt tinereşti şi el se ţine atât de bine, încât cei care nu-i ştiu vârsta sunt miraţi să descopere creţuri ascunse pe faţa domniei sale şi zbârcituri deoparte şi de alta a ochilor. Ei mai pot observa, când îl văd trecând de-a

curmezişul unei odăi, că mersul lui nu este tocmai sigur şi că nu nimereşte de-a dreptul la locul unde vrea să ajungă. Dar vărul Feenix, aşa cum se dă jos din pat pe la şapte şi jumătate dimineaţa, este cu totul altul decât vărul Feenix după ce s-a dichisit. Acum, de pildă, pe când se află la Longs Hotel în Bond-Street, pentru a se bărbieri, faţa lui pare încă foarte întunecată.

Domnul Dombey părăseşte camera sa de toaletă, în mijlocul unui stol de femei care, într-un mare foşnet de rochii, fug de pe scară împrăştiindu-se în toate părţile, afară de doamna Perch care fiind (adică este întotdeauna) într-o situaţie interesantă şi deci nefiind destul de sprintenă, e nevoită să dea ochi cu el şi este gata să cadă când îşi face reverenţa. Păzească Domnul casa lui Perch de orice urmare dureroasă a acestei întâmplări! Domnul Dombey se duce sus în stalon ca să-şi treacă vremea. Splendide sunt noua haină albastră a domnului Dombey, pantalonii lui roşiatici şi vesta lui liliachie şi în toată casa se şopteşte că domnul Dombey şi-a încreţit părul.

Două bătăi în uşă vestesc sosirea maiorului care este şi el elegant, poartă o muşcată întreagă la butonieră şi are părul ondulat şi frezat, după cum prea bine ştie negrul care l-a dichisit.

— Dombey – spune maiorul întinzându-i amândouă mâinile – ce mai faci?

— Dragă maiorule – spune Dombey – ce mai faci dumneata?

— Pe Dumnezeul meu, domnule – spune maiorul – Joey B. este în toane aşa de bune în dimineaţa asta, domnule – şi bătându-se cu pumnii în piept – în aşa toane bune în dimineaţa asta, domnule, că, să fiu al dracului, Dombey, el e gata-gata să tacă din asta o îndoită nuntă, Dombey, şi s-o ia pe soacră.

Domnul Dombey zâmbeşte – cu un zâmbet care chiar pe buzele lui pare foarte slab – deoarece domnul Dombey ştie că e pe punctul de a se înrudi cu mama şi că, în atare împrejurări, nu ar fi îngăduit să se facă glume pe socoteala ei.

— Dombey – spune maiorul, dându-şi seama de aceasta – îţi urez noroc. Te felicit, Dombey, pe Dumnezeul meu, domnule, eşti de invidiat pe ziua de azi mai mult decât orice om în Anglia!

Aici iarăşi aprobarea domnului Dombey este rezervată, deoarece el este pe punctul de a conferi o distincţie unei doamne şi fără îndoială ea este aceea care trebuie invidiată mai mult.

— Apoi, în ce-o priveşte pe Edith Granger – continuă maiorul – mu e femeie în toată Europa care să nu fie gata şi – dă-i voie lui Bagstock să adauge – să-şi dea urechile şi cerceii pe deasupra, pentru a lua locul lui Edith Granger.

— E foarte amabil din partea dumitale să spui asta, sună răspunsul domnului Dombey.

— Dombey – continuă maiorul – o ştii prea bine, să nu ne ascundem după degete. O ştii ori nu o ştii, Dombey? întrebă maiorul, aproape cu patimă.

— Da, fireşte, dragă maiorule.

— Să fiu al dracului, domnule – reia maiorul – îţi este cunoscut faptul ăsta ori nu-ţi este cunoscut, Dombey? Este ori nu bătrânul Joe prietenul dumitale? Suntem sau nu pe picior de nemărginită intimitate, Dombey, care să îndreptăţească pe un bărbat – pe bădăranul şi bătrânul Joseph B., domnule – să vorbească pe şleau, ori trebuie să stalvăm eticheta, Dombey, să umblu cu mănuşi şi să mă ţin de forme?

— Dragul meu maior Bagstock – spune domnul Dombey cu un aer satisfăcut – prea te-ai înfierbântat.

— Pe Dumnezeul meu, domnule – spune maiorul

— M-am înfierbântat. Joseph B. nu zice că nu, Dombey. S-a înfierbântat. Asta-i un prilej, domnule, care redeşteaptă toate simpatiile sincere, rămase în bătrâna, infernala, obosita, dărăpănata şi infirma carcasă a lui J.B. să-ţi spun ceva, Dombey: într-o astfel de împrejurare, omul trebuie sau să-şi verse focul său, dacă nu, să-şi pună o botniţă şi Joseph Bagstock ţi-o mărturiseşte, Dombey, după cum face şi la club, când nu eşti de faţă, că niciodată nu-şi va pune botniţă când e vorba de Paul Dombey. Ei, acum să

te vedem, Dombey – sfârşeşte maiorul cu hotărâre

— Ce poţi să mai răspunzi?

Dragă maiorule – spune domnul Dombey – te asigur că-ţi sunt foarte îndatorat. Nu aveam nicidecum de gând să pun vreo piedică în calea prieteniei dumitale atât de părtinitoare.

— Nicidecum părtinitoare, domnule, exclamă supărăciosul maior. Dombey, mă împotrivesc la asta!

— Să zic atunci – continuă domnul Dombey – doar prietenia dumitale şi atât. Şi să mă crezi, dragă maiorule, că nu pot să uit cu un astfel de prilej ca cel de azi, cât de mult datorez acestei prietenii.

— Dombey – spune maiorul, făcând gestul cuvenit – ţine mâna lui Joseph Bagstock, sau mai bine zis, mâna bătrânului Joe B., domnule, dacă-ţi place mai mult! Asta-i mâna despre care alteţa sa regală, răposatul duce de York, domnule, mi-a făcut onoarea să-i spună alteţei sale regale, răposatul duce de Kent, că este mâna lui Josh, bătrân hoinar, zdravăn şi dârz şi mare. şmecher! Dombey, fie ca clipa de faţă să se arate cea mai fericită din viaţa noastră. Domnul să te binecuvânteze!

În clipa aceea intră domnul Carker, elegant şi el şi surâzător, cum îi şade bine unui nuntaş. Mai-mai că nu poate da drumul mâinii domnului Dombey de multe ce-i urează şi, în acelaşi timp, strânge atât de călduros mâna maiorului, încât vocea lui, strecurându-se printre dinţi, îi tremură la fel ca şi braţele.

— Chiar şi vremea e vestitoare de bine, spune domnul Carker. Vremea cea mai strălucitoare şi veselă. Nădăjduiesc că n-am venit nici măcar cu o clipă prea târziu?

— Punctual, la secundă, spune maionul.

— Îmi pare bine, i-o întoarce domnul Carker. Mi-era teamă să nu întârzii câteva secunde peste ora hotărâtă, pentru că am fost oprit de un şir de camioane şi mi-am îngăduit să fac un ocol prin Brook-Street ca să depun câteva biete flori rare pentru doamna Dombey. Un bărbat în situaţia mea, căruia i s-a făcut cinstea de a fi poftit aci, e

mândru să aducă un omagiu ca semn al supuşenie! sale. Şi cum nu mă îndoiesc că doamna Dombey este copleşită cu tot ce este mai scump şi mai magnific – aici aruncă o privire ciudată către patronul lui – nădăjduiesc că modestia atenţiei mele va fi privită totuşi cu bunăvoinţă.

— Viitoarea doamnă Dombey – răspunde domnul Dombey cu condescendenţă – va fi foarte sensibilă la atenţia, dumitale, Carker, sunt sigur.

— Dar dacă e vorba ca dânsa să devină doamna Dombey încă în dimineaţa aceasta, domnule – spune maiorul, punând jos ceaşca de cafea şi uitându-se la ceas – a sosit timpul să plecăm.

Ca urmare plecară la biserică, într-o caleaşcă, domnul Dombey, maiorul Bagstock şi domnul Carker.

Domnul Sownds, paraclisierul, s-a ridicat de mult de pe trepte şi stă în aşteptare cu tricornul în mână. Doamna Miff face reverenţe şi oferă scaune în vestiar. Domnul Dombey preferă să rămână în biserică. În clipa în care el priveşte către orgă, domnişoara Tox, la galerie, se ascunde pe după piciorul gros al unui înger cu obrajii bucălaţi ca ai unui tânăr zeu al vânturilor. Căpitanul Cuttle, dimpotrivă, face cu cârligul semne de bun venit şi de încurajare. Domnul Toots, cu mâna la gură, îl vesteşte pe „Cocoş” că domnul în pantalonii roşiatici, care stă la mijloc, este tatăl iubitei sale. „Cocoşul” îi şopteşte cu o voce răguşită domnului Toots că este un tip bătos cum n-a mai văzut altul, dar că ştiinţa lui are totuşi mijloace să-l facă mai mlădios, cu o singură lovitură în plex.

Domnul Sownds şi doamna Miff aruncă din apropiere priviri pe furiş către domnul Dombey, când tocmai începe să se audă huruitul unor roţi care se apropie şi domnul Sownds iese din biserică. Doamna – Miff, întâlnind privirea domnului Dombey tocmai în clipa când el şi-o lua de la maniacul îngâmfat de la galerie, care îl saluta cu atâta urbanitate, îi face o reverenţă şi-l vesteşte că ea crede că „buna sa doamnă” a sosit. Apoi se naşte o îmbulzeală şi o şuşoteală la uşa bisericii şi buna doamnă intră, păşind semeţ.

Pe faţa ei nu se vede nicio urmă a suferinţelor din noaptea trecută. În înfăţişarea ei nicio urmă a femeii care, îngenuncheată, îşi lăsase, într-o frumoasă uitare de sine, capul îndurerat pe perna copilei adormite. Acea copilă blândă şi gingaşă este acum lângă ea – dar ce nepotrivire izbitoare cu propria ei înfăţişare care, dispreţuitoare şi sfidătoare, stă acolo resemnată dar măreaţă, în culmea farmecelor ei, întâmpinând cu dispreţ şi călcând în picioare admiraţia ce stârneşte.

Se face o pauză până ce domnul Sownds se strecoară în vestiar să vestească pe preot şi pe diacon. În acest răstimp, doamna Skewton îi vorbeşte domnului Dombey mult mai desluşit şi mai apăsat ca de obicei şi se apropie în acelaşi timp de Edith.

— Dragă Dombey – spune buna mamă – mi-e teamă că, la urma urmei, trebuie să mă lipsesc de Florence şi să o las să se ducă acasă, cum vrea ea. După ce pierd eu astăzi, dragă Dombey, nu mă simt în stare să stau nici măcar în tovărăşia ei.

— Nu ar fi totuşi mai bine să stea cu dumneata? întrebă ginerele.

— Nu cred, dragă Dombey. Nu! Cred că nu. Prefer să fiu singură. Pe lângă asta, când se va întoarce acasă scumpa mea Edith, ea va fi ocrotitoarea ei firească şi statornică şi e mai bine poate ca să nu mă amestec în legătura dintre ele. S-ar putea să fie geloasă. Edith, draga mea, tu ce spui?

Iubitoarea mamă, spunând aceasta, strânge braţul fiicei ei, poate pentru a-i atrage serios atenţia.

— Ca să fim serioşi, dragă Dombey – îşi reluă iar vorba – nu trebuie să împărtăşesc tristeţea mea scumpei copile. Am şi pus asta la cale cu ea, chiar acum. Florence înţelege foarte bine, dragă Dombey. Edith, draga mea, ea înţelege foarte bine.

Din nou buna mamă strânge braţul fiicei sale. Domnul Dombey nu mai aduce alte argumente, căci preotul şi diaconul apar şi doamna Miff şi domnul Sownds, paraclisierul, aşază pe nuntaşi la locurile cuvenite în jurul

altarului.

— Cine dă pe această femeie în căsătorie acestui bărbat?

Vărul Feenix o dă. Pentru asta a şi venit el de la Baden-Baden.

„Ce dracu', gândeşte vărul Feenix – e un suflet bun vărul Feenix – când familia noastră a pus mâna pe un bogătaş din City, trebuie să-i dăm cel puţin cuvenita cinste, trebuie să facem cev, a pentru ei".

— *Eu* dau această femeie în căsătorie acestui bărbat, spune în consecinţă vărul Feenix. Vărul Feenix vrând să meargă în linie dreaptă, dar luând-o în lături, dus de voinţa picioarelor, greşeşte şi „dă" o altă femeie în căsătorie acestui bărbat – şi anume o domnişoară de onoare de bună condiţie, înrudită de departe cu familia şi cu zece ani mai tânără decât doamna Skewton, dar doamna Miff, vârându-şi între ei boneta veştejită, îl face să se întoarcă şi-l repede, ca pe rotile, drept către „buna doamnă", pe care, în consecinţă, vărul Feenix o dă în căsătorie acestui bărbat.

Şi. vor ei aceasta în faţa lui Dumnezeu?

Da, desigur că o vor. Domnul Dombey spune că vrea. Şi ce spune Edith? Vrea şi *ea*.

Ei se leagă ca din acea zi să fie uniţi în bine şi în rău, în bogăţie şi în sărăcie, în boală şi sănătate, să se iubească şi să se ocrotească, până ce moartea îi va despărţi, îşi făgăduiesc unul altuia credinţă şi sunt cununaţi.

Cu o mână sigură dar uşoară, mireasa îşi semnează numele în registru şi apoi cu toţii trec în paraclis.

— Nu prea sunt multe cucoane din cele care vin pe aici – spune doamna Miff cu o reverenţă (a te uita la doamna Miff în astfel de împrejurări înseamnă a face să-i cadă din cap boneta ei jerpelită) – care să-şi scrie numele aşa cum făcu făceastă bună doamnă!

Domnul Sownds, paraclisierul, crede că e într-adevăr o iscălitură grozavă şi demnă de semnatară, bineînţeles însă că reflecţia asta şi-o păstrează pentru el.

Florence semnează şi ea, dar fireşte fără să fie

aplaudată, căci mâna ei tremură. Toată lumea semnează. Vărul Feenix, cel din urmă, îşi semnează nobilul nume într-un loc greşit, înscriindu-se ca născut în dimineaţa aceea.

Apoi maiorul o îmbrăţişează foarte curtenitor pe mireasă şi aplică apoi tuturor cucoanelor aceeaşi procedură din tactica militară, în ciuda faptului că doamna Skewton se lasă greu la sărutat şi scoate nişte ţipete ascuţite în plin sfânt lăcaş. Pilda maioru? lui este urmată de vărul Feenix şi chiar de domnul Dombey. La urmă, domnul Carker, cu dinţii lui albi strălucitori, se apropie de Edith, părând mai curând că ar avea s-o muşte decât să guste dulceaţa buzelor ei.

Pe obrajii ei apare o roşeaţă şi în ochii ei o strălucire care ar trebui să-l oprească, ceea ce de fapt nu se întâmplă, căci el o îmbrăţişează, după cum făcuseră toţi ceilalţi şi îi urează toate fericirile.

— Dacă urările – spune el cu o voce slabă – n-ar fi de prisos când e vorba de o astfel de căsătorie.

— Îţi mulţumesc, domnule, răspunde ea cu buzele strânse pe când pieptul i se zbate.

Tot mai simte oare Edith ca în noaptea în care ea afla că domnul Dombey o va cere în căsătorie, că domnul Carker o cunoaşte bine şi citeşte în sufletul ei şi că nimic nu o poate înjosii mai mult decât faptul că el i-a pătruns taina? Oare aceasta este pricina pentru care mândria ei se topeşte sub înrâurirea surâsului lui, după cum zăpada se topeşte în mâna care o strânge? Din această pricină îşi pleacă ea ochii când îi întâlneşte pe ai. lui şi-şi îndreaptă spre pământ privirea, ei trufaşă?

— Sunt mândru să văd – spune domnul Carker plecându-se în chip slugarnic, în timp ce ochii şi rânjetul trădează minciuna – sunt mândru să văd că umilul meu dar este cinstit de mâna doamnei Dombey şi că îi este îngăduit să ia un loc de favoare cu prilejul unui eveniment i atât de fericit.

Şi, cu toate că drept răspuns ea îşi înclină capul, totuşi apare ceva în gestul grăbit, care trădează că mai curând ar vrea să strivească florile ce le ţinea în mână şi să

le lepede cu dispreţ. Totuşi, luând braţul soţului ei, care stă alături, de vorbă cu maiorul, ea. e din nou mândră, nemişcată şi tăcută.

Trăsurile sunt iarăşi la uşa bisericii. Domnul Dombey, cu mireasa la braţ, o conduce printre grupurile celor douăzeci de femeiuşti tinere înşirate pe scări. Toate îşi vor reaminti, din clipa aceea, rochia precum şi culoarea fiecărui amănunt din îmbrăcămintea miresei, pentru a-şi îmbrăca la fel păpuşile care urmează să se mărite şi ele, o dată pentru tqtdeauna. Cleopatra şi vărul Feenix se urcă în aceeaşi trăsură. Maiorul suie într-a doua trăsură pe Florence şi pe domnişoara de onoare care cât pe-aci era să fie „dată" din greşeală şi după aceea se suie el însuşi în trăsură urmat de domnul Carker. Caii zburdă şi se smucesc în hamuri, vizitiii şi lacheii apar împodobiţi cu panglici ce flutură, cu flori şi în livrelele lor noi. În goana cailor trăsurile huruie de-a lungul străzilor şi, la trecerea lor, mii de capete se întorc şi mii de moralişti austeri rămaşi neînsuraţi, se răzbună în dimineaţa aceea, gândiind că toată lumefi care priveşte la alai, prea puţin îşi dă seamia că o atare fericire nu poate dăinui.

După ce totul s-a liniştit, apare şi domnişoara Tox de după piciorul îngerului şi coboară încet de la galerie. Ochii domnişoarei Tox sunt înroşiţi şi batista îi e umedă. Ea se simte rănită, dar nu deznădăjduită şi speră că ei vor fi fericiţi. Recunoaşte că mireasa e frumoasă şi recunoaşte de asemenea că propriii ei nuri sunt slabi şi veştejiţi pe lângă cei ai miresei. Figura impunătoare a domnului Dombey, în vesta sa liliachie şi pantalonii de culoare roşiatică, este totuşi prezentă în mintea ei şi domnişoara Tox plânge din nou, sub voalul pălăriei, tot drumul până în Piaţa Prinţesei. Căpitanul Cuttle care a luat parte la toate „aminurile" şi răspunsurile, cu un mormăit plin de evlavie, fel simte sufletul înălţat de preocupările sale religioase. împăcat cu sine, el trece prin mijlocul bisericii, cu pălăria de muşama în mână şi citeşte epitaful micului Paul. Galantul domn Toots, însoţit de credinciosul „Cocoş" părăseşte clădirea, pradă chinurilor dragostei. „Cocoşul"

este deocamdată neputincios de a găsi mijlocul cum ar putea fi câştigată Florence, dar e stăpânit de gândul pe care îl avusese de la început, că a frânge în două pe domnul Dombey (cu o lovitură potrivită) ar fi metoda cea mai nimerită.

Servitorii domnului Dombey ies din ascunzişuri şi se pregătesc să se repeadă în Brook-Street. Plecarea lor este întârziată de semnele că se simte rău doamna Perch, care cerâijd un pahar cu apă dă loc la îngrijorări. Dar doamna Perch îşi revine repede şi este scoasă din biserică, iar doamna Miff şi domnul Sownds, paraclisierul, se aşază pe treptele scării să socotească cât au câştigat din această afacere şi-şi povestesc impresiile, în timp ce ţârcovnicul trage clopotul pentru o înmormântare.

Trăsurile ajung acum la locuinţa miresei, clopoţeii pună, muzica începe să cânte şi domnul Punch, acel model de fericire matrimonială, îşi îmbrăţişează nevasta. Toată lumea se repede, se împinge şi se strânge grăm-adă pentru a vedea pe domnul Dombey ducând de mână pe doamna Dombey şi înaintând solemn în saloanele casei Feenix. Ceilalţi nuntaşi coboară din trăsuri şi intră după ei. De ce oare domnul Carker, trecând prin învălmăşeală spre uşa salonului, se gândeşte la bătrâna care i-a vorbit, în pădurice, în dimineaţa aceea şi de ce Florence, pe când trece, se gândeşte tremurând la copilăria ei, la ziua când fusese pierdută şi la faţa bunei doamne Brown?

Vin rând pe rând din ce în ce mai multe felicitări pentru această zi atât de fericită şi sosesc mereu alţi nuntaşi, deşi nu prea mulţi. Acum părăsesc cu toţii salonul şi se strâng în jurul meselor în întunecoasa sală de mâncare, pe care niciun cofetar nu a putut-o înveseli oricât a împodobit cu flori şi panglici chipurilentegrilor istoviţi.

Bucătarul şi-a făcut curajos datoria şi le serveşte o masă bogată. Domnul şi doamna Chick sunt şi ei printre comeseni. Doamna Chick o admiră pe Edith oare este o adevărată Dombey. Ea este afabilă şi apropiată cu doamna Skewton, de pe al cărei suflet s-a luat o piatră grea şi care acum îşi ia partea de şampanie ce i se cuvine. Feciorul

acela foarte înalt care, cu puţin timp înainte se cam afumase, se simte acum mai bine, dar, cuprins de un vag simţământ de remuşcare, îl apucă ura împotriva celuilalt fecior înalt, ceea ce îl face să-i smulgă farfuriile cu mâncare din mână şi să găsească o plăcere îndrăcită în a fi necuviincios cu toată lumea. Nuntaşii sunt rezervaţi şi potoliţi şi nu jignesc printr-o risipă de exuberanţă portretele mohorâte ce îi privesc de pe pereţi. Vărul Feenix şi maiorul sunt cei mai veseli, însă surâsul domnului Carker se adresează tuturor comesenilor. Are un surâs cu totul deosebit pentru mireasă, dar ea ia act de el foarte, foarte rar.

Vărul Feenix se scoală în picioare, la sfârşitul mesei, după ce servitorii iau părăsit sufrageria. Arată grozav de tânăr, cu manşetele lui albe care îi acoperă aproape cu totul mâinile (altminteri cam osoase) şi cu obrajii îmbujoraţi de şampanie.

— Pe onoarea mea – spune vărul Feenix – cu toate că e un lucru neobişnuit într-o casă particulară, trebuie să-mi îngăd-uiţi să vă poftesc să închinaţi un pahar pentru ceea ce se cheamă de obicei – *de facto* – un toast.

Maiorul, cu un glas foarte răguşit, îşi manifestă aprobarea. Domnul Carker, aplecându-şi capul înainte peste masă, înspre vărul Feenix, surâde şi dă din cap de nenumărate ori.

— Un *de facto* nu e un… Vărul Feenix, începând din nou, se poticneşte iar.

— S-auzim, s-auzim! spune maiorul, pe un ton hotărât.

Domnul Carker bate uşor din palme şi, aplecându-se iarăşi peste masă, surâde şi dă din cap deşi mai multe ori decât înainte, ca şi când ar fi fost deosebit de impresionat de această din urmă observaţie şi ar dori să exprime personal cât de mult bine i-a făcut.

— Este, *de facto* – spune vărul Feenix – un prilej, când în viaţă te poţi abate puţin, fără a greşi, de la obiceiuri şi cu toate că în viaţa mea nu am fost un orator şi când eram în Camera Comunelor şi aveam onoarea de a

susţine o adresă, am – *de facto* – am zăcut două săptămâni, conştient de incapacitatea mea…

Maiorul şi domnul Carker sunt atât de încântaţi de acest fragment autobiografic, încât vărul Feenix râde şi, adresându-li-se lor personal, continuă:

— Şi pe când, *de facto*, eram încă al dracului de bolnav, am simţit, mă-nţelegeţi, că aveam o datorie de împlinit. Şi când un englez are o datorie de împlinit, el trebuie, după părerea mea, să o împlinească cât se poate de bine. Ei bine! Familia noastră a avut azi fericirea să se înrudească prin persoana iubitei şi onorabilei mele rude, pe care o văd acum – *de facto* – de faţă…

Aplauze umanime urmează.

— De faţă – repetă vărul Feenix, simţind că e vorba de o expresie care trebuie repetată – cu unul care, ca să spun aşa, cu un bărbat spre care niciodată vreun deget nu va putea arăta cu dispreţ – *de facto* – onorabilul meu prieten Dombey, dacă îmi dă voie să-l numesc astfel.

Vărul Feenix se înclină către domnul Dombey. Domnul Dombey răspunde solemn, toată lumea e mai mult sau mai puţin satisfăcută şi mişcată de acest extraordinar şi poate nemaipomenit apel la sentimente.

— N-am avut norocul să am prilejul pe care l-aş fi dorit – spune vărul Feenix. de a face mai de aproape cunoştinţă cu prietenul meu Dombey şi de a studia la el acele însuşiri care fac cinste atât minţii cât şi – *de facto* – inimii lui. Nenorocirea mea a fost, după cum obişnuiam să spunem, pe vremea mea, în Camera Comunelor, când nu era obiceiul să ne referim la Camera Lorzilor şi când ordinea procedurii parlamentare era poate mai bine respectată decât astăzi, de a fi – *de facto* – urmează cu şiretenie vărul Feenix, satisfăcut de propria lui glumă şi terminându-şi în fine fraza printr-o izbucnire – *de a fi în altă parte*.

Maiorul se prăpădeşte de râs şi de-abia se poate linişti.

— Dar îl cunosc destul de bine pe prietenul meu Dombey – reîncepu vărul Feenix pe un ton mai grav, ca şi

când ar fi devenit, dintr-odată, mai trist şi mai înţelept – pentru a şti că el este, ceea ce poate fi numit cu un cuvânt potrivit, un negustor, un negustor englez şi un bărbat. Şi, deşi am stat în străinătate timip de câţiva ani, (mi-ar face deosebită plăcere să primesc pe prietenul meu Dombey şi pe oricare din cei prezenţi aci la Baden-Baden şi să am prilej de a-i prezenta marelui duce), totuşi o cunosc destul de bine pe gingaşa şi desăvârşită mea vară şi mă măguleşte faptul să ştiu că ea are tot ce se poate cere unei femei pentru a face pe un bărbat fericit şi că prin urmare căsătorila ei cu prietenul meu Dombey este întemeiată pe reciprocitate de înclinaţie şi dragoste.

Domnul Carker surâde şi dă mereu din cap.

— În consecinţă – spune vărul Feenix – felicit familia al cărui membru sunt, pentru achiziţia făcută în persoana domnului Dombey. Felicit pe prietenul meu Dombey pentru căsătoria cu gingaşa şi distinsa mea vară, care posedă toate însuşirile cerute pentru a face pe un bărbat fericit şi îmi îngădur să vă invit pe toţi, într-adevăr, să felicitaţi atât pe prietenul meu Dombey cât şi pe gingaşa şi distinsa mea vară, cu prilejul acestei solemnităţi.

Cuvântarea vărului Feenix este primită cu aplauze zgomotoase şi domnul Dombey exprimă mulţumiri în numele său propriu şi în cel al doamnei Dombey. J.B. propune apoi pe scurt să se bea în sănătatea doamnei Skewton. Acestea toate fiind sfârşite, se aşterne peste toţi un fel de lâncezeială, pajurile de pe pereţi sunt răzbunate pentru tot ce au avut de îndurat şi Edith se ridică pentru a-şi pune rochia de călătorie.

În acest timp, toţi servitorii şedeau la masă la subsol. Şampania devenise ceva prea obişnuit pentru ei ca să mai merite să fie amintită iar de pui fripţi, de pateuri şi de salată de homar se saturaseră până peste cap. Feciorul acela foarte înalt era iarăşi în toane bune şi iarăşi făcea aluzie la „eştare”. Ochii camaradului lui încep să se ia la întrecere cu ai lui în a privi fix la obiectele din jur, fără a lua însă cunoştinţă de ele. O roşeaţa generală apare pe feţele doamnelor, în special, pe faţa doamnei Perch, care

este veselă şi radioasă şi atât de sus deasupra grijilor vieţii, în>cât; dacă i s-ar cere să conducă pe un călător până la Balls Pond, unde este reşedinţa propriilor ei griji, i-ar veni oarecum greu să-şi reamintească drumul. Domnul

Towlinson, a propus să se bea în sănătatea fericitei perechi, propunere care a fost primită cu drăgălăşenie şi emoţie de către chelarul cărunt, care aproape a început să creadă că este un vechi vasal al familiei şi că este de datoria lui să se simtă mişcat de schimbările întâmplate. Întreaga societate şi mai ales doamnele sunt foarte zburdalnice. Bucătăreasa domnului Dombey, care în genere îşi impune punctul de vedere în societate, spune că nu se poate sfârşi aşa şi de ce adică, nu s-ar duce cu toţii la un spectacol? Toţi, inclusiv doamna Perch, sunt de acord, chiar şi negrul oare e furios la beţie şi care rotinduşi ochii în cap le sperie pe doamne, mai ales pe doamna Perch. Unul din feciorii cei mai înalţi a propus chiar ca, după spectacol, să meargă cu toţii la bal, ceea ce nimănui nu i se pare cu neputinţă. O discuţie se naşte între jupâneasa şi domnul Towlinson, ea întemeindu-se pe autoritatea unei vechi zicale care spune că numai în cer se pot desăvârşi căsătoriile, el părând că vrea să aşeze în altă parte întocmirea lor şi presupunând că ea vorbeşte aşa pentru că i-ar place să se căsătorească ea însăşi, ea susţinând că, Doamne fereşte, nu s-ar căsători cu el pentru nimic în lume. Pentru a pu; ne capăt acestei neînţelegeri, chelarul cel cărunt se ridică şi propune să se bea în sănătatea domnului Towlinson, pe care a-l cunoaşte înseamnă a-l stima şi a-l stima înseamnă a dori să-l vezi aşezat la casa lui, cu aleasa inimii sale, oricine ar fi ea (spunând aceasta, chelarul aruncă o privire către jupâneasă). Domnul Towlinson răspunde mulţumind printr-o cuvântare bine simţită, a cărei peroraţie este îndreptată împotriva străinilor. Aceştia, spune el, pot fi uneori îndrăgiţi de oameni cu minţi slabe şi nestatornice, care pot fi duşi de nas, el speră totuşi să nu mai audă niciodată de vreun străin care să-i jefuiască pe călători. Privirea domnului Towlinson este atât de severă şi atât de grăitoare

când spune aceasta, încât pe jupâneasă o apucă istericalele, dar, la vestea că mireasa e gata să plece, se reped cu toţii pe scări, pentru a fi de faţă la pornire.

Caleaşca e la uşă. Mireasa coboară în hol, unde domnul Dombey o aşteaptă. Florence, stând pe scară, este şi ea gata de plecare, şi domnişoara Nipper, care a ocupat o poziţie intermediară între camerele familiei şi bucătărie, este pregătită pentru ia o însoţi. Când Eidith îişi face apariţia, Florence îi iese înainte pentru a-i ura drum ibun.

Îi este oare frig lui Edith, de tremură? Să fie oare în atingerea lui Florence ceva nefiresc sau nesănătos, care face ca frumoasa făptură să tresară şi să se contracte, ca şi când nu ar putea-o îndura? Este oare această plecare atât de grabnică, încât Edith, doar cu un uşor semn al mâinii, se depărtează brusc şi dispare?

Doamna Skewton, copleşită de simţămintele ei de mamă, de îndată ce huruitul roţilor trăsurii nu se mai aude, se prăbuşeşte pe sofa într-o atitudine de Cleopatră şi varsă nenumărate lacrimi. Maiorul, venind de la masă cu ceilalţi nuntaşi, se căzneşte să o consoleze, dar ea, nu vrea cu niciun preţ să fie consolată, astfel încât maiorul îşi ia rămas bun. Vărul Feenix îşi ia şi el rămas bun. Urmează domnul Carker. Musafirii pleacă şi ei. Cleopatra, rămasă singură, se simte cam buimăcită de puternica emoţie prin care a trecut şi adoarme.

Buimăceala domneşte şi la subsol. Capul feciorului, a cărui excitare se produsese atât de repede, pare lipit de masa din oficiu pe care e culcat şi cu niciun chip nu poate fi ridicat de acolo. O răsturnare violentă a avut loc în starea de spirit a doamnei Perch, care este abătută din pricina domnului Perch. Ea îi mărturiseşte bucătăresei că îi e teamă că domnul Perch nu mai este chiar atât de legat de casă precum obişnuia să fie în trecut, când erau numai nouă inşi în familie. Domnul Towlinson aude o muzică sunându-i în urechi şi simte cum o roată mare se învârteşte necontenit în capul său. Jupâneasa gândeşte că ar fi bine ca dorinţa de a muri să nu fie considerată o crimă.

De asemenea domneşte o amăgire generală cu

privire la timp în aceste regiuni ale subsolului, toţi socotind că ar trebui să fie cel mai devreme zece noaptea, pe când, de f. apt, nu este nici trei după-amiază. O slabă idee de a fi săvârşit păcatul urmăreşte pe fiecare în parte şi fiecare socoteşte în taină că celălalt ar fi părtaş la păcatul săvârşit, părtaş cu care ar fi mai bine să nu ai a face. Niciunul din ei, bărbat sau femeie, nu are îndrăzneala să mai facă aluzie la proiectata plecare la un spectacol. Iar cine ar fi reamintit de bal ar fi fost batjocorit ca un neghiob răuvoitor.

Două ore mai târziu, doamna Skewton doarme sus şi în bucătărie moţăie aproape toţi. Pajurile din sala de mâncare privesc în jos la firimituri, farfurii murdare, vi, n vărsat, îngheţată pe jumătate topită, rămăşiţe de băuturi trezite pe fundul paharelor, bucăţi de homar, oase de pasăre şi jeleuri care să transformă, încetul cu încetul, într-un fel de supă cleioasă. Nunta este acum aproape tot atât de despuiată de toate frumuseţile şi podoabele ei ca şi dejunul.

Servitorii domnului Dombey se învinovăţesc în aşa măsura şi sunt atât de pocăiţi la ora timpurie când în casă se serveşte ceaiul, încât în jurul orei otpt sunt cu toţii deosebit de serioşi. Domnul Perch, sosind tocmai atunci din City, proaspăt şi bine dispus, îmbrăcat cu o haină albă şi pe buze cu un cântec vesel, gata să continue petrecerea şi pregătit pentru orice fel de distracţie oricât de nebunească, se miră de felul rece în care este primit şi de starea de deprimare în care o găseşte pe doamna Perch, ca şi de plăcuta datorie ce-l aşteaptă de a conduce pe această doamnă acasă cu primul omnibus.

S-a făcut iar noapte. După ce a rătăcit prin frumoasa casă, trecând din odaie în odaie, Florence se îndreaptă spre camera ei, în care grija lui Edith o înconjurase cu lux şi confort. Dezbrăcându-se de rochia elegantă, îişi îmbracă rochia ei simplă de doliu după scumpul ei Paul şi se aşază să citească în timp ce Diogene culcat la picioarele ei, o priveşte şi clipeşte din ochi. Dar Florence nu poate citi în noaptea asta. Casa i se pare ciudată şi nouă, cu ecourile ce

răsună prin ea. Pe inima ei s-a lăsat o umbră, nici ea nu-şi dă seama cum şi de ce, dar umbra o apasă greu. Florence închide cartea, şi Diogene, deşi ursuz de felul lui, luând aceasta drept un semnal, pune labele în poala ei şi-şi freacă urechile de mâinile care îl mângâie. Dar, după câtva timp, Florence nu-l mai poate vedea limpede, deoarece o ceată se aşterne între ochii ei şi el, şi prin ceată apar strălucitoare ca nişte îngeri chipurile fratelui şi al mamei ei moarte. Nici Walter, sărmanul băiat rătăcitor şi poate naufragiat, nu lipseşte! Unde o fi el oare?

Maiorul nu ştie nimic de toate acestea, asta fără doar şi poate, şi nici nu-i pasă. După ce toată după-amiaza s-a înăbuşit şi a moţăit, a cinat, într-un târziu, la club. Acum şade cu un pahar de vin în faţă, înnebunindu-l pe un tânăr modest, cu fata îmbujorată, care şade la o masă vecină (şi ar fi gata să dea orice ca să se poată ridica şi pleca, dar nu poate să o facă) povestindu-i anecdote despre Bagstock, domnule, la nunta lui Dombey şi despre lordul Feenix, îndrăcitul şi elegantul prieten al bătrânului Joe.

În acest timp, vărul Feenix, care ar trebui să fie la hotel, în patul lui, se pomeneşte în schimb şezând la o masă de joc, către care picioarele lui îndărătnice l-au dus poate fără voia lui.

Noaptea, ca un uriaş, umple biserica de la lespezi până în tavan şi rămâne stăpână acolo cât dăinuie şi ceasurile de linişte. Apoi zorile palide încep iarăşi să arunce priviri furişe prin ferestre şi, făcând loc zilei, alungă noaptea către bolti, se iau iar după ea, o dau afară şi o ascund printre morţi. Şoarecii fricoşi iarăşi se strâng ghemotoc, când aud trântindu-se uşa bisericii şi când domnul Sownds şi doamna Miff intră în biserică, păşind în cercul vieţii de toate zilele, cerc oare dăinuie tot atât cât şi inelul de căsătorie.

Şi iarăşi tricornul şi boneta jerpelită se văd în fund, la ora căsătoriilor, şi iarăşi „acest bărbat ia pe această femeie şi această femeie ia pe acest bărbat”, cu aceleaşi cuvinte solemne:

„Ei se leagă ca din acea zi să fie uniţi în bine şi în

rău, în bogăţie şi în sărăcie, în boală şi în sănătate, să se iubească şi să se ocrotească, până ce moartea îi va despărţi”.

Aceleaşi cuvinte le repetă domnul Carker, cu gura larg deschisă, când merge călare spre oraş, căutând străzile cele mai curate.

CAPITOLUL XXXII

„Marinarul de lemn” se sfarmă în bucăţi

Deşi săptăm-înile treceau peste el fără ca duşmanul să se arate, căpitanul Cuttle, om de treabă, stând în adăpostul lui întărit, nu slăbi întru nimic măsurile de prevedere împotriva vreunui atac prin surprindere. Căpitanul îşi spunea că siguranţa actuală e prea desăvârşită şi minunată ca să ţie mult. El ştia că atunci când vântul e prielnic, rareori morişca de vânt stă pe loc şi cunoştea prea bine firea hotărâtă şi neînfricată a doamnei Macstinger, pentru a se îndoi că această eroică femeie nu s-ar închina ou totul misiunii de a-l descoperi şi de a pune mâna pe el. Tremurând sub povara acestor gânduri, căpitanul Cuttle ducea o viaţă foarte închisă şi retrasă. Rareori ieşea înainte de a se înnopta şi atunci chiar se strecura doar prin străzile cele mai întunecoase. Duminica nu ieşea de loc, iar atât înăuntrul cât şi în afara zidurilor adăpostului său, el se ferea de bonete ca şi cum ar fi fost purtate de lei furioşi.

Nici prin vis nu-i trecea căpitanului că, dacă, din întâmplare, într-una din plimbările sale, doamna Macstinger ar tăbărî asupra lui, el s-ar mai putea împotrivi. Simţea că aşa ceva a-i fi cu neputinţă. Se vedea cu ochii minţii, lăsându-se, blând şi smerit, să fie aşezat într-o birjă şi dus pe sus în vechea lui locuinţă. Ştia el că, o dată închis acolo, o să fie un om pierdut, pălăria dusă, doamna Macstinger păziindu-l zi şi noapte, ocări grămădite pe capul lui, în văzul liotei de copii, el însuşi ţinta vinovată a bănuielilor şi neîncrederii, un căpcăun în ochii copiilor, iar în ai mamei lor un trădător prins asupra faptului.

Ori de câte ori această tristă privelişte se înfăţişa

închipuirii lui, o sudoare rece îl năpădea pe căipitan şi-l făcea să se simtă abătut. Aşa se întâmplă de obicei şi înainte de ce se furişa din casă, noaptea, ca să ia aer şi să facă mişcare. Simţind primejdia prin care trecea în acele clipe, căpitanul îşi lua rămas bun delia Rob, cu solemnitatea unui om care nu s-ar mai întoarce. Îl îndemna atunci ca, în cazul că s-ar întâmpla să nu-l mai vadă (pe el, căpitanul) un timp, Rob să năşească pe calea virtuţii şi să păstreze instrumentele de bronz bine lustruite.

Dar ca să nu-şi piardă niciunul din sorţii de scăpare şi ca să-şi păstreze pentru împrejurarea cea mai grea un mijloc de a ţine legătura cu lumea dinafară, căpitanul Cuttle născoci curând un mijloc fericit de a-l învăţa pe Rolb Tocilarul cum să dea unele semnale tainice, prin care, în ceasul de restrişte, să facă cunoscut comandantului său prezenţa şi fidelitatea sa. După multă chibzuire, căpitanul se hotărî să-l înveţe să fluiere melodia marinărească „Hai, cu voioşie, cu voioşiei”, şi cum Rob reuşi să o facă în chipul cel mai desăvârşit ce putea nădăjdui să-l atingă un om de uscat, căpitanul îi băgă în cap următoarele instrucţiuni misterioase:

— Acum băiete ţinte bine! Diacă vreodată am să fiu înhăţat…

— Cum înhăţat, căpitane? îl întrerupse Rob, cu ochii lui rotunzi holbaţi.

— Ei, băiete – spuse căpitanul întunecat – dacă vreodată am să plec, spunând că mă întorc la cină, dar nu mă voi întoarce acasă teafăr, douăzeci şi patru de ceasuri după ce am dispărut, tu să te duci la Brig Place şi să fluieri melodia asta, aproape de vechile mele parâme, dar nu ca şi cum ai avea ceva de pus la cale – ai înţeles? – ci ca, şi cum, aşa, din întâmplare, ai nimerit pe acolo. Dacă îţi răspund tot cu melodia asta, o ştergi băiete şi vii înapoi după douăzeci şi patru de ore. Dacă răspund cu altă melodie, tu plimbă-te nehotărât pe acolo şi aşteaptă până îţi dau un alt semnal. Ai priceput porunca?

— Să mă plimb pe unde, căpitane? întrebă Rob.

— Da deştept mai eşti, băiete, strigă căpitanul. Acu

te duci, acu te întorci, aşa pricepi?

— Da, căpitane.

— Ei bine, băiete, aşa să faci, spuse căpitanul îmblânzit.

Ca să fie sigur că o să-şi împlinească bine datoria, seara, câteodată, când prăvălia era închisă, căpitanul făcea repetiţii cu el. El se retrăgea în salonaşul din fund, ca şi când ar fi în locuinţa unei presupuse Macstinger şi observa cu grijă din gaura de iscodire pe care o făcuse în zid, pe când Rob Tocilarul, când era astfel pus la încercare, se achita de datoria sa cu atâta grijă şi iscusinţă, încât căpitanul îi dăruia uneori şapte bănuţi drept mulţumită. Totodată simţea cum treptat i se furişează în suflet resemnarea omului care s-a pregătit pentru tot ce poate fi mai rău pe lume şi care a luat toate măsurile de prevedere împotriva unei soarte neîmblânzite.

Totuşi, căpitanul nu avea de gând să ispitească nenorocirea, încercând să fie mai îndrăzneţ. Socotind că ar fi un semn de bună creştere să se ducă, ca un prieten al familiei, la nunta domnului Dombey, despre care aflase de la domnul Perch şi să anate acestui gentleman, de la galerie, o faţă prietenoasă şi care îi aprobă fapta, el se îndreptă spre biserică, într-o birjă, cu amândouă ferestrele deschise. Speriat cum ena de doamna Macstinger, ar fi stat la gânduri dacă să îndrăznească sau nu aşa ceva, însă participarea acelei doamne la slujba reverendului Melchisedec făcea foarte improbabilă prezenţa ei la nuntă.

Căpitanul se întoarse iar acasă teafăr şi-şi reluă obiceiurile noii sale vieţi, fără să mai întâmpine vreo nouă alarmă din partea duşmanului, decât aceea provocată de bonetele ce treceau zilnic pe stradă.

Dar alte gânduri începură să apese greu pe mintea căpitanului. Despre corabia lui Walter tot nu se iauzea nimic. De la bătrânul Sol Gills nu veneau veşti. Florence nici nu ştia măcar că bătrânul dispăruse şi pe căpitanul Cuttle nu-l lăsa inima s-o vestească. Într-adevăr, de când propria lui speranţă pentru tânărul generos, frumos, şi cu inima vitează, pe care îl îndrăgise în felul său aspru încă

de pe când Walter era copil, începuse să slăbească şi slăbea tot mai mult din zi în zi, căpitanul înlătură cu o durere firească gândul de a vorbi cu Florence. Dacă ar fi avut veşti bune să-i ducă, cinstitul căpitan ar fi înfruntat casa proaspăt împodobită şi mobilele ei minunate – deşi toate acestea, împreună cu doamna pe care o văzuse în biserică, îl înspăimântau – şi şi-ar fi făcut drum într-acolo. Totuşi, cu zorile care se întunecaseră atât de tare în jurul nădejdilor lor comune şi care se întunecau din ce în ce mai tare pe fiecare ceas, căpitanul simţea că i-ar pricinui poate lui Florence o nouă durere şi întristare. Aproape că nu era mai puţin speriat de o vizită la Florence ca de o vizită a doamnei Macstinger.

Era într-o seară posomorâtă şi rece de toamnă. Căpitanul poruncise să se aprindă focul în salonaşul din fund, care semăna acum mai mult ca oricând cu o cabină de corabie. Ploaia cădea repede şi vântul bătea tare. Rătăcind în preajma dormitorului bătut de furtuni al bătrânului său prieten, sus, pe acoperiş, pentru a cerceta vremea, căpitanul simţi că i se frânge inima când văzu ce pustiu şi deznădăjduit era locul. Nu doară că făcu vreo legătură între vremea rea şi soarta bietului Walter. Nici nu se îndoia că, dacă pronia îi hărăzise să se piardă şi să naufragieze, aceasta s-ar fi întâmplat, dar căpitanul pierduse curajul şi nădejdile îi păliră, sub înrâuriri dinafară cu totul străine de gândurile care îl frământau, după cum li se întâmplase mai înainte şi altor oameni mai înţelepţi decât el şi li se va mai întâmpla adesea şi de aci încolo.

Căpitanul Cuttle, cu faţa la vântul aspru şi i, n bătaia ploii care cădea pieziş, privea în sus cum norii fugari zburau repede peste pustiul acoperişurilor şi căuta acolo în zadar un semn de îmbărbătare. Nici ceea ce vedea în jurul lui nu era făcut să-i dea mai mult curaj. În lăzi de ceai şi în tot felul de alte cutii, la picioarele lui, porumbeii lui Rob Tocilarul gângureau, asemănător murmurului unor adieri triste. „Marinarul de lemn”, biată morişcă de vânt năzdrăvană, cu un telescop la ochi, care înainte putea fi văzut din stradă, dar oare de mult fusese ascuns pe după

ziduri, scârţâiia şi se tânguia, pe fusul lui ruginit, când suflarea tăioasă a vântului îl făcea să se învârtească şi se juca necruţător cu el. Pe haina albastră grosolană a căpitanului picăturile de ploaie săltau ca nişte boabe de oţel şi el de-abia se putea ţine pieziş împotriva furiei vântului de nord-vest, care se năpustea asupra lui, gata să-l rostogolească peste parapet şi să-l zvârle jos pe caldarâm. Dacă o fi existând vreo nădejde, gândi căpitanul, ţinându-şi pălăria, fără îndoială că ea stă acum în casă şi nu iese pe-afară. Ca urmare căpitanul, dând din cap, se întoarse şi el în casă s-o caute pe acolo.

După ce cobori încet spre micul salonaş din fund şi se aşează în jilţul lui obişnuit, o căută în foc, dar nu o găsi acolo, deşi focul era strălucitor. Îşi scoase cutia cu tutun şi pipa şi, începând să fumeze, o căută în jeraticul pipeii şi în împletiturile de fum, dar nicăieri nu putu găsi nici măcar un atom din rugina unei ancore de bună speranţă. Încercă să bea un pahar de grog, dar i se păru că pe fundul lui s-ar putea să se găsească tristul adevăr şi nu-l putu înghiţi tot. Dădu o raită sau două prin prăvălie şi căută nădejdea printre instrumente, dar acestea, în ciuda oricărei împotriviri din partea lui, făceau tot felul de socoteli în ceea ce privea corabia lipsă, socotelicare poate se îndreptau spre fundul mării pustii.

În timp ce vântul tot sufla şi ploaia bătea în obloanele lăsate, căpitanul se opri în faţa marinarului de lemn de pe tejghea. Pe când ştergea uniforma lui cu mâneca se gândea la cât de mulţi ani văzuse aspirantul acesta şi cât de puţine schimbări, dacă o fi fost vreuna, se iviseră în viaţa lui, în mijlocul tovarăşilor lui de bord, şi cum schimbările vin toate grămadă într-o bună zi şi dau atunci totul peste cap. Aşa se întâmplase cu mica societate din salonaşul din fund, care era acum risipită în lumea largă. Nu mai era cine să asculte la „Peg iubit odor!”, chiar dacă ar fi fost cine să-l cânte, dar nici asta nu mai era cu putinţă, deoarece căpitanul, pe cât era de încredinţat că numai el ar putea să-l cânte cum se cuvine, tot atât de încredinţat era că, în asemenea împrejurări, nu mai avea

inima s-o facă. Nu mai era în casă faţa luminoasă a lui „Walr” – aci căpitanul mută mâneca lui, pentru o clipă, de pe uniforma aspirantului de marină pe propriul său obraz – peruca familiară şi nasturii lui Sol Gills erau o vedenie din trecut, Richard Whittington fusese lovit în cap şi orice plan şi proiect în legătură cu aspirantul de marină, se înecase şi plutea acum, fără catarg şi fără cârmă, pe întinsul apelor.

Pe când căpitanul sta astfel, cu faţa abătută, rumegând toate aceste gânduri şi lustruindu-l pe aspirant, în parte din duioşie pentru vechea lor cunoştinţă şi în parte cu gândurile aiurea, o bătaie în uşa prăvăliei făcu să tresară înfricoşată toată făptura lui Rob Tocilarul, care sta aşezat pe tejghea, cu ochii mari aţintiţi la faţa căpitanului şi dezbătând în sinea lui, pentru a cincisuta oară, dacă nu cumva căpitanul o fi săvârşit vreo crimă şi avea conştiinţa încărcată, de se tot ascundea mereu.

— Ce o mâi fi şi asta? spuse căpitanul Cuttle, încet.

— Bate cineva la uşă, căpitane, răspunse Rob Tocilarul.

Căpitanul, cu un aer uluit şi vinovat, se furişă în vârful picioarelor până în odaia din fund şi se închise acolo. Rob, deschizând uşa, fără îndoială, ar fi parlamentat cu vizitatorul, dacă acesta ar fi venit în chip de femeie, dar fiind de sex bărbătesc şi poruncile primite de Rob fiind numai privitoare la femei, Rob ţinu uşa deschisă şi îl lăsă să intre – ceea ce vizitatorul făcu repede, bucuros să scape de ploaie, căci afară turna cu găleata.

— O să fie de lucru pentru Burgess şi Co., asta-i sigur, spuse musafirul privind cu compătimire peste umăr la propriile lui picioare, care erau foarte ude şi pline de noroi. O! Ce mai faci, domnule Gills?

Salutul era îndreptat către căpitan care tocmai ieşea din salonaş, prefăcându-se foarte nepăsător şi ca şi când ar fi ieşit de acolo din întâmplare.

— Mulţumesc, continuă vizitatorul să spună într-o răsuflare – eu însumi sunt foarte bine şi vă sunt foarte îndatorat. Numele meu e Toots, domnul Toots.

Căpitanul îşi aminti că-l văzuse pe tânărul domn la

nuntă şi se înclină. Domnul Toots răspunse chicotind şi fâstâcindu-se, ca de obicei. Răsuflă greu, dădu mina îndelung cu căpitanul, apoi, observând pe Rob Tocilarul, în lipsă de altcineva, dădu mâna şi cu el, în chipul cel mai prietenos şi cordial.

— Uite ce „aş dori să vorbesc ceva cu dumneata, domnule Gills, dacă vrei, te rog, spuse el, în sfârşit, cu o surprinzătoare prezenţă de spirit. Uite ce! Domnişoara D.O.M., ştii dumneata!

Căpitanul, serios şi misterios, cum se cuvenea, îi făcu semn cu cârligul către camera din fund şi domnul Toots. îl urmă într-acolo.

— Oh! îţi cer totuşi iertare – spuse domnul Toots, privind în faţă pe căpitanul, pe când se aşeza lângă foc într-un scaun pus acolo pentru el de către căpi tan – cunoşti din întâmplare pe „Cocoş”? Nu-l cunoşti de loc, domnule Gills?

— Pe „Cocoş”? spuse căpitanul

— Pe „Cocoşul sportiv”, spuse domnul Toots.

Căpitanul dând din cap pentru a arăta că e nedumerit, domnul Toots îi explică cum că omul în chestie era iacei faimos personaj care se acoperise pe sine şi ţara sa de glorie în lupta ou remarcabilul Nobby Shropshire „alt mare luptător la modă, dar nici această informaţie nu părea să-l fi lămurit prea mult pe căpitan.

— Doar pentru că-i afară, iasta-i pricina – spuse domnul Toots – dar ce-are a face? Poate că nu s-a udat prea tare.

— Pot să-i trimit numaidecât vorbă să intre, spuse căpitanul.

— Perfect! Dacă ai vrea să ai bunătatea să-l laşi să şadă în prăvălie cu tânărul ăsta al dumitale, spuse domnul Toots chicotind – aş fi bucuros, pentru că, de ştii dumneata, omul pătimeşte uşor şi umezeala nu prea e prielnică pentru puterile lui. îl chem eu înăuntru, domnule Gills.

Spunând acestea, domnul Toots se şi îndreptase spre uşa prăvăliei şi trimisese în noapte un fluierat cu totul

deosebit, care scosese la iveală pe un gentleman stoic, îmbrăcat într-un pardesiu alb, miţos „purtând o pălărie cu borurile teşite. Avea părul scurt, un nas turtit şi îndărătul urechilor un mare gol, de părea un deşert pustiu.

— Şezi, „Cocoşule”, spuse domnul Toots.

Politicosul „Cocoş” scuipă câteva bucăţi mici de paie cu care tocmai se ospăta şi băgă în gură o nouă provizie din rezerva ce o ţinea în mină.

— Nu-i pe acilea la-ndemână ceva băutură, neîndoită cu apă? Hai? întrebă „Cocoşul” aşa, într-o doară. Cum îi toarnă cu găleata în noaptea asta, nu-i labine pentru un om de trăieşte pe seama puterilor lui.

Căpitanul Cuttle îi oferi un pahar cu rom, pe care „Cocoşul”, zvârlindu-şi capul înapoi, îl goli ca şi când l-ar fi turnat într-un butoi, după ce făcu scurta urare: „Hai noroc!” Apoi domnul Toots şi căpitanul, întorcându-se iar în salonaş şi luându-şi locurile în faţa focului, domnul Toots începu:

— Domnule Gills…

— Opreşte! spuse căpitanul. Numele meu este Cuttle.

Domnul Toots păru foarte zăpăcit, în timp ce căpitanul urmă grav.

— Numele meu este căpitan Cuttle şi sunt englez de felul meu; iată locuinţa mea şi fie numele Domnului ibinecuvântat – Jov, spuse căpitanul, ca trimi. tere la acea autoritate.

— N-aş putea oare să-l văd pe domnul Gills? Tare aş vrea să-l văd – spuse domnul Toots – fiindcă…

— Dacă l-ai putea vedea pe Sol Gills, tinere – spuse căpitanul tare şi, punându-şi mâna grea pe genunchii domnului Toots – pe bătrânul Sol, cu propriii dumitale ochi, cum mă vezi şi te văd, mi-ai fi mai binevenit decât e un vânt de la spate pentru o corabie rămasă în larg. Dar nu-l poţi vedea pe Sol Gills. Şi de ce nu poţi să-l vezi pe Sol Gills? urmă căpitanul, citind pe faţa domnului Toots că vorbele sale făcuseră o adâncă impresie asupra minţii lui. Pentru că e de nevăzut!

Domnul Toots, în tulburarea sa, era gata să răspundă

că n-are a face. Dar se îndreptă şi spuse:

— Doamne fereşte!

— Tot ce pot să-ţi spun e că omul ăsta a lăsat prăvălia în seama mea doar printr-un petic de însemnare, dar deşi mi-era ea frate jurat, nu ştiu mai mult decât dumneata, încotro s-a dus, nici pentru ce s-a dus. S-o fi dus să-şi caute nepotul, sau poate n-o mi-ai fi fost în toate minţile lui! Într-o bună dimineaţă, în zori de zi, a sărit peste bord – spuse căpitanul – fără niciun zgomot şi fără nicio urmă! L-am căutat peste tot pe omul ăsta, am alergat în sus şi în jos, dar din ceasul de când a plecat, nici ochii nu mi-l văzură, nici urechile nu mi-l auziră, nici în vreun alt chip nu am putut afla nimic despre el.

— Dar „pentru Dumnezeu, domnişoara Dombey nu ştie, începu domnul Toots.

— Da’ de ce, te întreb eu; ca pe o inimă simţitoare – spuse căpitanul, scoborând vocea – de ce ar afla? De ce să-i fi adus la cunoştinţă până în clipa când nu va mai fi rămas nicio nădejde? Ţinea, dulcea făptură, la bătrânul Sol Gills, cu o drăgălăşenie cu o duioşie, cu o… dar ce să mai vorbim? Doar o cunoşti.

— Cred şi eu, spuse domnul Toots, chicotind şi cu fata toată roşie.

— Şi dumneata, din partea ei vii aici? întrebă căpitanul.

— Aşa aş crede, spuse domnul Toots chicotind.

— Atunci tot ce pot să spun e că dumneata cunoşti un înger şi ai fost trimis de un înger.

Domnul Toots se repezi să ia mâna căpitanului şi-i ceru să-i facă cinstea de a-i fi prieten.

— Pe cuvântul meu şi pe onoarea mea – spuse domnul Toots serios – ţi-aş fi foarte recunoscător dacă ai vrea să primeşti prietenia mea. Aş dori mult să te cunosc, zău, îmi lipseşte un prieten, grozav îmi lipseşte! Micul Dombey era prietenul meu, la bătrânii Blimber, şi ar mai fi şi acum, dacă ar mai trăi. „Cocoşul” – spuse domnul Toots, în şoaptă – este un om bine, minunat în felul său, e poate cel mai iscusit om pe lume, nu e lovitură de box de care să

nu fie în stare – o spune toată lumea. dar, ce să spun, nu e bun chiar la toate. Dar ea e un înger, căpitane. Dacă există într-adevăr pe undeva vreun înger, apoi acela e domnişoara Dombey. Am spus-o întotdeauna. Şi apoi, să ştii – spuse domnul Toots – ţi-aş fi foarte îndatorat dacă ai vrea să-mi fii prieten.

— Căpitanul Cuttle ascultă această propunere cu multă bună-cuviinţă, dar fără a declara deocamdată că o primeşte şi răspunse doar:

— Ei, ei, băiete, să vedem, să vedem; apoi îi reaminti domnului Toots însărcinarea cu care venise, întrebându-l cărei pricini datoria cinstea vizitei lui.

— Să spun drept – răspunse domnul Toots – viu de la acea tânără femeie. N.u de: la domnişoara Dombey, ştiţi, de la Suzana.

Căpitanul dădu din cap, cu o expresie gravă pe fată, arătând astfel că are tot respectul pentru tânără femeie.

— Şi am să-ţi povestesc cum s-a întâmplat, spuse domnul Toots. Ştii, mă duc câteodată pe la domnişoara Dombey. Nu mă duc acolo, ştii, dinadins, dar mi se întâmplă să fiu prin partea locului foarte des şi când mă găsesc acolo, atunci… atunci o vizitez.

— Fireşte, observă căpitanul.

— Da – spuse domnul Toots – am trecut pe acolo în după-amiaza asta. Pe cuvântul meu şi pe onoarea mea, nu e cu putinţă să-ţi faci o idee despre îngerul ce a fost domnişoara Dombey în după-amiaza asta.

Căpitanul, drept răspuns, dădu <Hn cap ca şi când ar fi vrut să spună că lucrul n-o fi poate uşor pentru unele persoane, dar că pentru el era foarte uşor.

— Tocmai când ieşeam – spuse domnul Toots – tânăra femeie, aşa pe negândite, mi-a băgat în oficiu.

Pentru o clipă, căpitanul păru să nu găsească acest procedeu tocmai potrivit. Lăsându-se pe spate în scaun, privi la domnul Toots cu o faţă neîncrezătoare, aproape ameninţătoare.

— Acolo ea mi-a scos la iveală acest ziar, spuse domnul Toots. Mi-a povestit că l-a ţinut ascuns toată ziua

ca să nu-l vadă domnişoara Dombey, din pricină că era în el ceva, despre cineva, pe care îl cunoştea atât ea cât şi domnişoara Dombey, şi apoi mi-a citit pasajul. Foarte bine! apoi mi-a spus – stai, să vedem, ce mi-a spus – ce mi-o fi spus?

Domnul Toots, căznindu-se să-şi concentreze puterile minţii asupra acestei chestiuni, fără să vrea, se uită ţintă în ochii căpitanului şi fu atât de tulburat de expresia lor severă, încât greutatea de a-şi re. găsi firul gândurilor deveni pentru el chinuitoare.

— Of, făcu domnul Toots, după ce gândi multă vreme. A, da! spunea /că nădăjduieşte că mai e o slabă nădejde să nu fie adevărat, şi cum ea nu putea ieşi de acasă fără ca domnişoara Dombey să bage de seamă, m-a rugat să mă duc eu la domnul Solomon Gills, fabricantul de instrumente din strada asta, care este unchiul „respectivului" şi să-l întreb dacă el crede că e adevărat sau dacă ar fi auzit altceva în City. Mi-a apus căldacă n-o să-l pot găsi pe el, o să-l găsesc desigur pe căpitanul Cuttle. Dar pentru că veni vorba – se reculese domnul Toots, când descoperirea îi străfulgeră mintea – dumneata desigur că ştii, aşa-i că ştii?

Căpitanul aruncă o privire pe ziarul din mina domnului Toots şi răsuflă scurt şi grăbit.

— Ei bine – urmă domnul Toots – pricina pentru care am întârziat e că mai întâi m-am dus până la Finchley să caut pentru pasărea domnişoarei Dombey nişte seminţe care cresc pe-acolo şi-s nespus de bune pentru păsări. Dar am venit pe urmă de-a dreptul încoace. Cred că ai văzut ziarul?

Căpitanul care era foarte prevăzător cu citirea ziarelor, de frică să nu găsească dispariţia lui anunţată pe larg de către doamna Macstinger, dădu din cap în semn că nu îl văzuse.

— Să-ţi citesc eu pasajul? întrebă domnul Toots.

Cum căpitanul făcu un semn afirmativ, domnul Toots citi următoarele din *Gazeta navigaţiei*:

— Southampton. Vasul „Sfidarea", Comandant Henry

James, sosit în port astăzi cu o încărcătură de zahăr, cafea şi rom, declară că fiind prins din pricina acalmiei, a şasea zi după plecarea din Jamaica spre portul de origine în dreptul… în dreptul latitudinii cutare şi cutare, ştii – spuse domnul Toots, după ce x în zadar încercase să se descurce în cifre şi se poticnise – dumneata ştii ce înseamnă. asta!

— Ba bine că nu! strigă căpitanul, lovind cu pumnul în masă. Ridică ancora, băiete!

— …latitudine – repetă domnul Toots cu o privire speriată spre căpitan – şi longitudine cutare şi cutare a observat, o jumătate de ceas înainte de apusul soarelui, că fragmente dintr-un vas naufragiat pluteau pe o distantă cam de o milă. Timpul fiind senin şi vasul stând pe loc din pricina acalmiei, a fost lansată în mare o luntre, cu ordinul de a inspecta rămăşiţele vasului naufragiat, cu care prilej au fost găsite diferite catarge şi parte din velele unui brik englez, de vreo-cinci sute de tone, împreună cu o parte din pupa, pe care se puteau citi încă limpede cuvintele şi literele! „Fiul şi Nu a fost văzută nicio urmă a vreunui cadavru pe rămăşiţele ce pluteau. Cartea de bord a „Sfidării” menţionează că, o briză ridicându-se peste noapte, epava nu a mai fost văzută. Nu poate fi nicio îndoială că toate bănuielile cu privire la soarta vasului dat lipsă „Fiul şi Credele”, din portul Londra, încărcat pentru Barbados, sunt acum definitiv înlăturate. Vasul s-a scufundat cu prilejul ultimei furtuni şi toate sufletele de pe bord au pierit.

Căpitanul Cuttle, ca tot omul, îşi dăduse prea puţin seamă cât de multă nădejde rămăsese totuşi în el, pe sub mantia descurajării, până nu primi această lovitură de moarte. În timp ce citea vestea cu pricina şi câteva minute după aceea rămase cu ochii pironiţi asupra bietului domn Toots, de parcă ar fi fost un om în catalepsie, apoi ridicându-se dintr-odată şi punându-şi pe cap pălăria de muşama, pe care în cinstea musafirului o lăsase pe masă, căpitanul îi întoarse spatele şi-şi rezemă capul pe prichiciul căminului.

— *I* O! Pe cuvântul şi pe onoarea mea – se văicări

domnul Toots a cărui inimă duioasă fu mişcată de neaşteptata deznădejde a căpitanului – tare ticăloasă e lumea asta! întotdeauna ba moare câte unul, ba e gata altul să facă vreo trăsnaie! Zău nu m-aş fi grăbit să intru în stăpânirea averii mele, dacă ştiam toate astea. N-am mai văzut o lume ca asta! E mult mai rea decât aceea de la Blimber!

Căpitanul Cuttle, fără a se mişca din loc, făcu doar semn domnului Toots să nu-l ia în seamă, apoi se întoarse repede, cu pălăria de muşama trasă iar pe urechi şi, ca pentru a se linişti, îşi trecu mâna peste fata lui arsă de soare.

— Walr, dragul meu băiat – spuse căpitanul – adio! Walr, copilul meu, băiatul meu, omule, te-am iubit. Nu era din carnea, şi sângele meu – spuse căpitanul, privind în foc – eu n-am avut copii, dar ceva din ce simte un tată când îşi pierde un fiu simt eu acum, când îl pierd pe Walr. De ce oare? se întrebă căpitanul. Pentru că nu-l pierd numai o singură dată, îl pierd de douăsprezece ori! Unde e băiatul de şcoală cu fata limbujorată şi cu părul numai cârlionţi care se zbenguia în salonaşul ăsta şi venea în fiecare săptămână de-l înveselea ca un cântec. S-a dus odată cu Walr! Unde-i flăcăul vioi pe care nimic nu-l obosea şi nimic nu-l putea copleşi, care se aprindea şi se roşea când îl necăjeam în glumă cu „Desfătarea inimii”, de ţi-era mai mare dragul să te uiţi la el? S-a dus o dată ou Walr! Unde e inima tânărului, văpaie curată, care nu putea să-l vadă pe bătrân necăjit o clipă măcar, dar de el însuşi nu-i păsa niciodată? S-a dus odată cu Walr! N-a fost doar un Walr! Au fost doisprezece pe care i-am cunoscut şi i-am iubit, doisprezece care îl ţineau după gât când s-a înecat, doisprezece pe care îi simt acum că se ţin de grumazul meu!

Domnul Toots şedea liniştit, împăturind şi lot împăturind pe genunchi, ziarul, ca să-l facă cât mai mic.

— Şi tu, Sol Gills – spuse căpitanul privind la foc – biet bătrân Sol rămas fără nepot, pe unde ăi fi tu acum? Ai fost lăsat în grija mea. Ultimele lui cuvinte au fost: „ai grijă

de unchiul meu”. Ce ţi-a

Venit, Sol, când ai iplecat şi nuţi-ai luat rămas bun de la Ned Cuttle şi cum am să-i dau eu socoteală, acum, că se uită de sus la mine? Sol Gills, Sol Gills – spuse căpitanul, clătinând încet din cap – ce o să fie pe tine când ţi-o cădea sub ochi ziarul ăsta, departe de casă, fără nimeni lângă tine care să-l fi cunoscut pe Walr şi să-ţi spună o vorbă bună! Ţi se va frânge inima ca o corabie sfărâmată în două şi te vei prăbuşi în adânc cu capul înainte!

Oftând adânc, căpitanul se întoarse spre domnul Toots şi îşi reaminti că tânărul era acolo.

— Băiete – spuse căpitanul – trebuie să-i spui cinstit tinerei femei că, din nenorocire, aceste ştiri nu sunt decât prea adevărate. Vezi tu, pe chestii din astea nu se născoceşte. E trecut în jurnalul de bord şi asta-i cartea cea mi-ai adevărată pe care o poate scrie un om. Mâine dimineaţă – spuse căpitanul – am să ies să fac cercetări, dar ştiu eu că n-o să ducă la nimic bun. Nu se poate altfel. Dacă treci pe la mine înainte de prânz, o să ştii ce am aflat, dar tinerei femei să-i spui, din partea căpitanului Cuttle, că totul s-a sfârşit. S-a sfârşit! Căpitanul, scoţându-şi pălăria de muşama cu cârligul, luă batista din ea, îşi şterse cu deznădejde capul cărunt, zvârli apoi iar batista în pălărie, cu nepăsarea unei adânci descurajări.

— Oh! drept să vă spun – rosti domnul Toots – sunt grozav de mâhnit. Pe cuvântul meu că sunt, deşi nu l-am cunoscut pe respectivul. Crezi că domni –, şoara Dombey o să fie foarte îndurerată, căpitane Gills – vreau să spun domnule Cuttle?

— Dumnezeu să te binecuvânteze, răspunse căpitanul cu oarecare milă pentru puţina minte a domnului Toots. De când erau de o şchioapă, se iubeau ca doi porumbei.

— Zău; se iubeau? întrebă domnul Toots a cărui faţă se lungi.

— Erau făcuţi unul pentru altul – zise căpitanul, cu întristare – dar ce mai înseamnă asta acum!

— Pe cuvântul meu şi pe onoarea mea – striga domnul Ţoots, lăsând să izbucnească cuvintele într-un

amestec ciudat de chicotit stângaci şi de emoţie – după cele ce mi-ai spus, sunt chiar şi mai trist decât înainte! Ştii, căpitane Gilts… ce să-ţi spun, eu… eu o ador de-a binelea pe domnişoara Dombey. Eu… eu… sunt adânc chinuit de această dragoste. Izbucnirea acestei mărturisiri a nefericitului Toots vădea tăria simţămintelor lui. Dar la ce-ar folosi dragostea mea dacă n-aş fi într-adevăr întristat de durerea ei, oricare ar fi pricina? Dragostea mea nu e o dragoste egoistă, ştii! spuse domnul Toots cu încrederea ce se născuse din faptul că fusese martor la înduioşarea căpitanului. Aşa stau lucrurile cu mine, căpitane Gills, încât dacă aş fi călcat de o căruţă sau călcat în picioare de cineva, sau m-aş prăbuşi de la o înălţime, sau orişice de felul ăsta, de dragul domnişoarei Dombey, ar fi pentru mine cea mai fericită întâmplare din viaţă.

Toate acestea domnul Toots le spuse cu o voce scăzută, ca să nu poată fi auzite de urechile geloase ale „Cocoşului” căruia nu-i plăceau emoţiile duioase. Dar sforţarea pentru a se stăpâni, împreună cu intensitatea simţămintelor lui, îl făcură pe domnul Toots să se roşească până-n vârful urechilor şi să ofere căpitanului un spectacol atât de impresionant de dragoste dezinteresată, încât bunul căpitan îl bătu pe spate mângâindu-l şi îmbiindu-l să-şi păstreze curajul.

— Îţi mulţumesc, căpitane Gills – spuse domnul Toots – e drăguţ din partea dumitale să-mi spui asta, când eşti şi dumneata atât de îndurerat. Îţi sunt foarte îndatorat. Cum spuneam adineauri, am nevoie cu adevărat de un prieten şi aş fi bucuros să fac cunoştinţă mai de aproape cu dumneata. Cu toate că treburile îmi merg bine – spuse apăsat domnul Toots – nici nu poţi să-ţi închipui ce lighioană nenorocită sunt. Mulţimea, ştii dumneata, când mă vede cu „Cocoşul” şi cu alţi indivizi tot atât de renumiţi ca şi el, mă socoteşte fericit, dar nu ştie cât sunt de nenorocit. Sufăr de dragul domnişoarei Dombey, căpitane Gills. Nu mai pot mânca, nu mai găsesc plăcere nici în a-mi face haine, adesea când sunt singur plâng. Te rog să crezi că va fi o mare mulţumire pentru mine să mă întorc mâine

aici şi să mă întorc şi de cincizeci de ori!

Spunând aceasta, domnul Toots strânse mâna căpitanului şi, ascunzând – pe cât puteau fi ascunse în grabă – urmele tulburării lui de privirea pătrunzătoare a „Cocoşului”, se duse să-l regăsească în prăvălie pe eminentul gentleman. „Cocoşul”, care era în stare să fie gelos de ascendentul său, aruncă spre căpitanul Cuttle o privire, care numai binevoitoare nu era, când acesta îşi luă rămas bun delia domnul Toots, dar fără să-şi arate în vreun alt chip nemulţumirea îşi urmă patronul. Căpitanul rămase copie. sit de tristele, iar Rob Tocilarul era în culmea fericirii, din pricină că avusese cinstea să privească aproape o jumătate de oră pe învingătorul lui Nobby Shorpshire!

Multă vreme după ce Rob adormise adânc în patul lui de sub contor, căpitanul sta încă privind la foc, ba şi mult timp după ce nu mai ardea focul la care să privească rămase cu ochii aţintifi la grătarul ruginit, frământat cum era de gânduri care se îmbulzeau în mintea lui, gânduri zadarnice la Walter şi la bătrânul Sol! Nici retragerea în camera bătută de furtuni din vârful casei nu-i aduse linişte şi căpitanul se sculă dimineaţa următoare tot trist şi neodihnit.

Îndată ce birourile din City se deschiseră, căpitanul plecă spre contoarul lui Dombey şi Fiul. Dar vitrina micului aspirant de marină nu fu deschisă în dimineaţa aceea. Rob Tocilarul primise poruncă să lase obloanele trase şi casa părea ca o casă a morţii.

Întâmplarea făcu ca domnul Carker să intre în instituţie tocmai când căpitanul Cuttle ajunse în dreptul uşii. Primind în tăcere şi cu gravitate salutul directorului, căpitanul Cuttle îşi luă îndrăzneala să-l însoţească până în biroul lui.

— Drept să-ţi spun, căpitane Cuttle – spuse domnul Carker, luându-şi locul obişnuit în faţa căminului şi păstrându-şi pălăria pe cap – proastă afacere!

— Aţi primit, se vede, veştile publicate ieri, domnule? întrebă căpitanul.

— Da – răspunse domnul Carker – le-am primit. S-a întâmplat întocmai aşa. Societatea de asigurare suferă o pagubă însemnată. Suntem foarte necăjiţi. Ce să-i faci! Aşa-i viaţa!

Domnul Carker se apucă să-şi facă cu grijă unghiile cu briceagul şi zâmbi căpitanului care sta în uşă, uitându-se la el.

— Îmi pare nespus de rău de bietul Gay – spuse domnul Carker – şi de întreg echipajul. Ştiu că printre ei. erau unii din oamenii noştri cei mai buni. Aşa se întâmplă întotdeauna. Sunt şi oameni cu familie printre ei. E o mângâiere să te gândeşti că bietul Gay nu era însurat, căpitane Cuttle.

Căpitanul îşi freca bărbia şi se uita la director. Directorul privea la scrisorile nedeschise de pe biroul său şi luă ziarul.

— Pot să fiac ceva pentru dumneata, căpitane Cuttie? întrebă el ridicându-şi ochii, zâmbind şi aruncând o privire cu tâlc către uşi.

— Aş vrea, domnule, să mă puteţi linişti cu privire la un lucru care mă frământă, răspunse căpitanul.

— Ei, care-i ăla? exclamă directorul. Hai, căpitane, trebuie să te rog să te grăbeşti, „sunt foarte prins.

— Să vedeţi, domnule, spuse căpitanul, înaintând cu un pas. Înainte ca pretenul meu Walr să pornească în călătoria aia nenorocită…

— Lasă, lasă, căpitane – întrerupse zâmbitorul director – nu vorbi în felul ăsta despre călătorii nenorocite, Nu avem de-a face aci cu călătorii nenorocite, camarade. Trebuie că fâai băut porţia dis-de-dimineaţă, ca să nu-ţi aduci aminte că sunt întâmplări de astea în toate călătoriile, fie pe mare, fie pe uscat! Bănuielile dumitale doar n-or merge până a te face să crezi că tânărul – cum îl cheamă – a fost pierdut într-o furtună stârnită înadins ca să-l piardă pe el şi pusă la cale în aceste birouri? Hai? Lasă căpitane! Un somn bun şi un sifon sunt cele mai bune leacuri pentru atare suferinţe.

— Tinere – răspunse căpitanul încet – pentru mine

sunteţi un tânăr şi de aia nu vă cer iertare că mi-a scăpat vorba, dacă găsiţi plăcere în sportul ăsta, nu sunteţi gentlemanul drept care v-am luat şi dacă nu sunteţi gentlemanul drept care v-am luat, sufletul meu are de ce să fie neliniştit. Acu iată de ce e vorba, domnule Carker. Înainte ca băiatul să fi plecat, după ordinul ce primise, mi-a spus că ştie bine că nu pleacă spre binele lui şi nici ca să fie avansat. Am crezut atunci că nu avea dreptate şi i-am spus-o şi viu acum aici pentru ca, în lipsa şefului dumneavoastră, să vă pun în chip cuviincios câteva întrebări, pentru liniştea mea sufletească. La întrebările mele mi-aţi răspuns deschis. Acum mi-ar lua o piatră de pe suflet să aflu încă o dată, după ce totul s-a sfârşit aşa cum s-a sfârşit şi când ceea ce nu mat poate fi schimbat trebuie îndurat, să aflu, într-un cuvânt, dacă am greşit ori nu că nu mi-am trădat datoria când am ascuns bătrânului ceea ce mi-a spus băiatul şi că atunci când şi-a întins pânzele pentru ca să pornească spre Barbados vântul îi era prielnic. Domnule Carker – urmă căpitanul cu voce blândă – când am fost aci ultima oară, ne-am plăcut unul pe altul. Dacă în dimineaţa asta eu nu am fost prea plăcut, din pricina bietului băiat şi dacă m-am burzuluit la unele observaţii ale dumneavoastră, la care a trebuit să mă împotrivesc, numele meu este Eduard Cuttle şi vă cer iertare.

— Căpitane Cuttle – răspunse directorul cu politeţe – trebuie să-ţi cer un batir.

— Şi care-i ăla? întrebă căpitanul.

— Să ai bunătatea sa ieşi afară – adăugă directorul întinzând braţul – şi să te cari într-alta parte cu jargonul dumitale!

Căpitanul se făcu alb la fată de indignare şi mirare. Chiar şi dunga roşie de pe frunte păli, ca un curcubeu pe care îl ascund norii

— Să-ţi spun ceva, căpitane Cuttle – spuse directorul amenințându-l cu degetul şi arătându-i toţi dinţii, dar încă zâmbind politicos – am fost prea blând cu dumneata când ai fost ultima dată aici. Faci parte dintr-un soi de oameni

şireti şi îndrăzneţi. În dorinţa mea de a scăpa pe tânărul – cum îl cheamă – de a fi dat afară din slujba lui cu un picior în spate, bunul meu căpitan, te-am răbdat. Dar asta numai o dată, o dată pentru totdeauna. Acum, amice, pleacă!

Căpitanul rămase pironit locului şi-şi pierdu graiul.

— Acum pleacă – repetă directorul păstrându-şi buna dispoziţie, ridicându-şi poalele hainei şi întinzându-şi picioarele pe covorul din fata căminului – pleacă dacă te simţi şi nu mă face să te dau afară sau să iau vreo altă măsură supărătoare împotriva dumitale. Dacă domnul Dombey ar fi fost aici, ar fi trebuit poate să pleci în chip mai ruşinos. Eu îţi spun numai: pleacă!

Căpitanul, punându-şi mâna grea pe piept, ca să poată răsufla mai adânc, măsură pe domnul Ciarker din creştet până-n tălpi şi se uită de jur-împrejurul micii încăperi ca şi cum n-ar înţelege unde se află şi în a cui tovărăşie.

— Eşti grozav de subtil, căpitane Cuttle – urmă domnul Carker cu siguranţa vioaie şi uşoară a unui om care cunoaşte prea bine lumea ca să fie tulburat! de descoperirea unei ticăloşii, mai ales când nu-l privea chiar de-a dreptul pe el – dar să nu crezi că nu ţi se poate veni de hac, dumitale şi prietenului dumitale lipsă, căpitane. Ce-ai. făcut cu prietenul du mitale care a dispărut? Hai?

Căpitanul îşi puse iarăşi mâna pe piept. După ce răsuflă adânc, îşi spuse sie însuşi în şoaptă: „Ţin-te bine”.

— Urzeşti mici comploturi, de alea bine ticluite, pui la oale conciliaibule, ai tot felul de întâlniri şi primeşti tot felul de vizitatori, hai, căpitane? spuse Carker, aţintind privirile asupra lui, dar arătându-şi în acelaşi timp dinţii. E o mare îndrăzneală să vii după toate astea aci. Trebuia măcar să fii discret!

Voi. care conspiraţi, care vă ascundeţi, care fugiţi.

ar trebui s-o ştiţi mai bine! Acum fă-mi plăcerea să ieşi afară!!

— Tinere – gâfâi căpitanul cu o voce tremurătoare şi sugrumată, strângând pumnul – sunt multe pe care aş vrea să ţi le spun, dar nu ştiu pe unde mi s-au ascuns vorbele!

De tânărul meu prieten Walr am aflat că s-a prăpădit doar astă-noapte şi asta mă scoate din minţi, înţelegi dumneata? Dar noi doi ne-om mai întâlni, tinere – spuse căpitanul ridicând cârligul – dacă om mai trăi!

— N-ar fi cuminte din partea dumitale să cauţi să mă mai întâlneşti – răspunse directorul cu acelaşi aer degajat – căci poţi să fii încredinţat, te previn, că te voi prinde şi te voi da de gol. Nu pretind că sunt un om mai de ispravă decât semenii mei, bunul meu căpitan, dar să ştii că încrederea acestei oase sau al vreunui părtaş al ei nu va fi înşelată sau săpată cât timp am eu ochi şi urechi. Bună ziua! încheie domnul Carker, dând uşor din cap.

Căpitanul Cuttle, privind ţintă la el (tot atât de ţintă se uita şi domnul Carker la căpitan), ieşi din birou şi-l lăsă în picioare în faţa focului, tot atât de liniştit şi mulţumit ca şi cum pe conştiinţa lui nu ar fi mai multe pete decât pe rufele lui albe, curate, sau pe pielea lui netedă şi moale.

Trecând prin biroul exterior, căpitanul aruncă o privire spre locul unde ştia că şedea Walter şi care acum era ocupat de alt băiat tânăr, cu o faţă aproape tot atât de vioaie şi plină de nădejde cum fusese a lui, în ziua când băuseră faimoasa sticlă de Madeira, în micul salonaş din fund. Legătura de idei astfel deşteptată îl făcu mult bine căpitanului. Îi potoli furia şi-l podidiră lacrimile, înapoiat iarăşi la „Marinarul de Lemn”, căpitanul se aşeză într-un colţ al prăvăliei întunecoase. Indignarea lui, cât de puternică era, nu putu totuşi să ţină piept durerii. Patima părea nu numai că vatămă şi întinează amintirea celui mort, dar părea ea însăşi atinsă de moarte şi istovită în faţa morţii. Ce contau toţi mişeii şi mincinoşii fată de cinstea şi de credinţa unui prieten mort?

Singurul lucru care apăru limpede în sufletul cinstitului căpitan fu că, odată cu pierderea lui Walter, s-a înecat pentru căpitanul Cuttle întreaga lui lume. Dacă uneori se mustra, şi încă foarte aspru, pentru că luase parte la iluziile nevinovate ale lui Walter, el se gândea însă, tot atât de des şi la acel domn Carker din trecut, pe care nicio mare nu mai putea să-l aducă la suprafaţă şi la acel

domn Dombey, de care acum îşi dădea seama cât era de departe de orice chemare omenească şi la acea „Desfătare a inimii”, pe care trebuia să nu o mai vadă niciodată şi la „Peg, iubit odor” din frumoasa baladă, care s-a sfărâmat de o stâncă şi s-a spart în bucăţi de n-au mai rămas din ea decât frânturi de rime plutind la suprafaţa apei. Căpitanul sta în prăvălia întunecoasă, gândindu-se la toate acestea; doar la propriile lui jigniri nu se gândea şi privea cu ochii trişti spre pământ, ca şi când ar fi avut în faţă sfărâmăturile ce pluteau pe apă.

Cu toate acestea, pentru a respecta memoria bietului Walter, căpitanul nu uită cu totul ceea ce obiceiurile şi buna cuviinţă îi cereau şi mijloacele lui îi îngăduiau. Deşteptându-se de-a binelea şi deşteptându-l şi pe Rob Tocilarul (care în întunericul nefiresc adormise adânc), se repezi, cu secundantul lui după el şi cu cheia casei în buzunar, spre una din acele prăvălii de vechituri din care se găsesc multe prin partea de răsărit a Londrei. Acolo cumpără pe loc două haine de doliu, una care era mult prea mică pentru Rob Tocilarul şi alta pentru el care era mult prea largă. De asemenea îl găti pe Rob cu un soi de pălărie demnă de admirat atât pentru forma cât şi pentru utilitatea ei, căci aducea atât a pălărie de marinar cât şi a pălărie de cărbunar, ceea ce de obicei se numeşte o „pălărie de sud-vest” şi era o adevărată noutate pentru cineva care se îndeletnicea cu comerţul de instrumente. Cu aceste haine, despre care vânzătorul declară că li se potrivesc atât de minunat încât numai o rară îmbinare de împrejurări ar putea explica aşa ceva şi al căror fason nu avea asemănare cu nimic de care cei mai vechi locuitori ar fi putut să-şi aducă aminte, căpitanul şi Rob se gătiră chiar pe loc, oferind o privelişte ce umplu de mirare pe toţi cei cu care se întâlniră.

Cu înfăţişarea astfel schimbată, îl primi căpitanul pe domnul Toots.

— Sunt la pământ, băiete – spuse căpitanul – şi nu pot decât să adeveresc veştile acelea rele. Spune-i tinerei femei să o anunţe cu toată grija pe tânăra domnişoară şi că

niciuna din ele să nu se mai gândească la mine, dar ai grijă să le spui că eu mă voi gândi la ele ori de câte ori „noaptea va veni pe aripile uraganului şi valurile se vor înălţa ca munţii”, citat pentru care să consulţi pe doctorul Watts[1] şi când îl vei găsi să ţi-l notezi.

Căpitanul amână pentru un timp mai potrivit să cerceteze mai de aproape propunerea de prietenie a domnului Toots şi-şi luă rămas bun de la el. Căpitanul Cuttle era atât de abătut încât în ziua aceea fu pe jumătate hotărât să nu mai ia nicio măsură de prevedere împotriva vreunei surprinderi din partea doamnei Macstinger, ci să se lase cu toată nepăsarea în voia sorţii, fără să-i mai pese de ce s-o întâmpla.

Totuşi, pe măsură ce seara se apropia, i se îmbunătăţi starea sufletească şi începu să-i spună multe despre Walter lui Rob Tocilarul, lăudându-i cinstea şi credinţa. Rob nu roşi auzindu-l pe căpitan lăudându-l pe Walter, ci rămase cu ochii ţintă la căpitan şi se prefăcu că-i vine să plângă din simpatie; făcu apoi pe virtuosul arătând că păstrează în minte ca pe o comoară fiecare cuvânt (ca un tânăr spion ce era); toate acestea cu o şiretenie care făgăduia mult pentru viitor.

După ce Rob se băgă în pat şi adormi, căpitanul curăţă mucul lumânării, îşi puse ochelarii – găsise cu cale să poarte ochelari deoarece intrase în comerţul cu instrumente optice, cu toate că ochii lui erau ca de vultur – şi deschise o carte de rugăciuni la capitolul slujbei de înmormântare. Şi citind încet, numai pentru sine, în micul salonaş din fund şi oprindu-se din când în când ca să-şi şteargă lacrimile, căpitanul, cu sufletul lui cinstit şi curat, încredinţă trupul lui Walter adâncului.

CAPITOLUL XXXIII
Contraste

Să îndreptăm acum privirile noastre spre două case. Nu sunt alăturate, ci dimpotrivă, departe una de alta, totuşi amândouă în apropiere de marele oraş al Londrei.

Cea dintâi e aşezată într-o câmpie verde, bogată în

1 Aluzie la Isaac Watts – 1674-1748 – autor de imnuri (n.r.).

păduri, lângă Norwood. Nu e un castel, dimensiunile îi sunt mai curând modeste, dar e frumos orânduifă şi curat întreţinută. Peluza cu panta ei dulce şi molcomă, grădina de flori, pâlcurile de copaci din care nu lipsesc nici frasinii, nici sălciile, sera, pridvorul rustic cu plante mirositoare încolăcite pe stâlpi, înfăţişarea simplă a casei, dependinţele bine rânduite. deşi toate micuţe, potrivit unei case de ţară, lasă să se bănuiască. Înăuntru confort şi eleganţă, potrivit unui palat. Această bănuială nu este neîntemeiată, deoarece înăuntru totul e plin de rafinament şi lux. Culori bogate, minunat îmbinate între ele, atrag peste tot privirile. Ele apar atât pe mobilele frumoase şi bine proporţionate, potrivit cu forma şi dimensiunile încăperilor mici, cât şi pe pereţi şi pe pardosea, colorând şi îndulcind lumina ce pătrunde, ici-colo, prin uşile cu geamuri şi prin ferestre.

Pe pereţi „în colţuri retrase, sunt doar câteva gravuri şi tablouri de preţ, şi nu lipsesc nici cărţile, iar pe mese se văd tot felul de jocuri de dibăcie şi de noroc – pioni fantastici, zaruri, table, cărţi de joc şi biliard.

Şi totuşi, în mijlocul acestor bogăţii şi acestui confort, se simte în aer ceva suspect. Să fie oare din pricină că pernele şi covoarele sunt prea moi şi, înăbuşind orice zgomot pe care l-ar face cei ce se odihnesc sau păşesc pe ele, le dau tuturor obiectelor o înfăţişare tainică? Să fie oare din pricină că gravurile şi tablourile nu reamintesc gânduri sau fapte mari şi nici.nu, poetizează natura în peisaje, palate sau cocioabe, ci au doar înfăţişări voluptuoase – simple prezentări de culori şi forme – şi nimic mai mult? Să fie oare pentru că toate cărţile au numai coperte de preţ şi că titlurile lor arată că s-înt în bună tovărăşie cu gravurile şi picturile? Să fie oare pricina că desăvârşirea şi frumuseţea casei sunt contrazise de o umilinţă prefăcută, care vorbeşte din unele amănunte puţin însemnate şi ieftine şi care este tot atât de falsă ca şi faţa acelui portret prea asemănător care atârnă acolo pe perete, sau ca originalul care tocmai îşi ia micul dejun şezând în fotoliu, sub el? Sau pricina să fie că, odată cu

răsuflarea zilnică a acelui original, stăpân peste toate cele ce se află acolo, se răspândeşte o emanaţie subtilă, care dă tuturor lucrurilor din jur ceva din înfăţişarea lui?

Domnul Carker-directorul, e acela care şade în fotoliu. Un papagal colorat, strălucitor, muşcă cu ciocul zăbrelele coliviei luxoase aşezate pe masă şi se plimbă, prins cu picioarele de zăbrelele de sus prin turnul coliviei, zgâlţâind-o şi scoţând ţipete ascuţite. Totuşi domnul Carker rămâne nepăsător faţă de purtarea păsării lui şi priveşte cu un zâmbet visător la un portret atârnat pe peretele din faţa lui.

„O asemănare întâmplătoare, totuşi de necrezut, fără îndoială”, îşi spuse el.

Ar putea fi Junona, poate nevasta lui Putifar, poate şi vreo nimfă trufaşă, după cum fusese cerinţa pieţei, când negustorul de tablouri a botezat-o. Este fără îndoială o femeie deosebit de frumoasă care, depărtându-se de cel care o priveşte, e totuşi cu faţa îndreptată către el şi îl străfulgeră cu o privire semeaţă.

Seamănă leit cu Edith.

Cu un gest uşor al mâinii, înspre portret… ce! să fie care o ameninţare? Nu, dar poate ceva asemănător. Un semn ca de triumf? inu, dar ceva mai mult decât atât. Un salut insolent pornit de pe buzele lui? Nu, dar seamănă şi a aşa ceva. El îşi sfârşeşte dejunul şi vorbeşte cu pasărea întemniţată care cârâie, scoboară din turnul coliviei, se aşază în cercul aurit ce atârnă acolo ca un inel mare de cununie şi se leagănă în el spre plăcerea domnului Carker.

A doua casă este în celălalt capăt al Londrei, aproape de locul unde marea cale a nordului, cea în vremurile de demult plină de viaţă, acum este liniştită, aproape părăsită şi nu mai e umblată decât de drumeţi. Este o casă sărăcăcioasă, mică, aproape nemobilată „dar foarte curată. Se vădeşte chiar o oarecare încercare de a o înfrumuseţa, ce se trădează prin florile crescute în jurul porţii şi în grădiniţa din jurul casei.

— Vecinătatea în mijlocul căreia e aşezată seamănă tot atât de puţin a sat cât şi. a oraş. Nu e nici oraş, nici sat.

Oraşul, asemănător uriaşului cel cu cizme mari, a făcut un pas şi a trecut peste ea, şi-a pus călcâiul de cărămidă şi tencuială departe de tot, dar golul dintre urmele picioarelor lui a rămas până acum câmp gol şi nu oraş. Aci este aşezată această de a doua casă, printre câteva coşuri înalte scuipând fum zi şi noapte şi printre cărămidarii şi locuri din care se scoate turbă şi unde gardurile se fărâmă, unde cresc urzici prăfuite, unde abia se mai poate vedea o bucată sau două de gard viu şi unde întâmplător se mai rătăceşte câte un păsărar, deşi de fiecare dată se jură că nu va mai călca pe acolo.

În această casă locuieşte femeia care, din devotament pentru un frate izgonit, a părăsit cealaltă casă. Odată cu ea a plecat şi geniul bun al casei şi de lângă stăpânul ei, îngerul păzitor. Deşi dragostea lui pentru ea a pierit, ca urmare a nerecunoştinţei, cum o numeşte el, şi cu toate că, în schimb, el nu vrea să mai ştie de ea, totuşi mai dăinuie în el imaginea ei. Mărturie stă grădina de flori, în care el nu pune niciodată piciorul, dar pe care totuşi a păstrat-o, în ciuda celorlalte schimbări costisitoare, ca şi când ea

* ar fi părăsit-o abia în ajun.

Harriet Carker s-a schimbat de atunci şi pe frumuseţea ei s-a lăsat o umbră mai grea decât aceea pe care Timpul singur, atotputernic cum e, ar fi putut-o lăsa, umbra grijii şi a durerii, umbra lăsată de lupta de toate zilele pentru un trai sărăcăcios. Totuşi frumuseţea ei n-a pierit. A rămas o frumuseţe plăcută, liniştită, oarecum ascunsă, care trebuie căutată, căci nu iese singură la iveală şi, chiar dacă s-ar vădi, ar pare tot numai ceea ce în adevăr este şi nimic mai mult.

Da! Această mică, modestă, îngăduitoare făptură, îmbrăcată îngrijit, în ţesături de casă şi care nu te lăsa să bănuieşti în ea decât acele virtuţi casnice, greoaie, care au atât de puţin de a face cu ideea obişnuită de eroism şi măreţie, afară doar când o rază a lor pătrunde în viaţa oamenilor mari şi este atunci prefăcută de aceştia într-o constelaţie ce porneşte de-a dreptul spre cer. Această

făptură mică, modestă, îngăduitoare, sprijinindu-se de acel bărbat încă tânăr, dar istovit şi încărunţit, este ea oare sora care, singura pe lume, numai ea l-a urmat în ruşinea lui, care şi-a pus mâna într-a lui şi cu o înfăţişare duioasă dar hotărâtă l-a însoţit, dându-i nădejde, pe calea lui spinoasă?

— E încă devreme John, spuse ea. De ce pleci aşa devreme?

— Nu cu mult mai devreme ca de obicei, Harriet. Dacă îmi rămâne puţin timp mi-ar face plăcere – e aşa o toană a mea – să trec o dată prin faţa casei de unde mi-am luat rămas bun de la el.

— Îmi pare rău că nu l-am văzut şi nu l-am cunoscut niciodată, John.

— Dacă te gândeşti la ce i-a fost soarta, e mai bine că nu l-ai cunoscut.

— Chiar dacă l-aş fi cunoscut, n-aş fi putut fi mai îndurerată ca acum de soarta lui. Durerea ta nu e oare şi durerea mea? Dar dacă l-aş fi cunoscut, poate că, vorbindu-ţi despre el, ţi-aş fi fost o tovarăşă şi mai bună decât îţi par acum.

— Sora mea scumpă! Oare sunt eu sigur de tovărăşia ta, atât în bucurie cât şi în suferinţă?

— Nădăjduiesc că eşti încredinţat de asta, John, căci fireşte poţi să fii sigur de tovărăşia mea!

— Cum ai putea să fii mai bună faţă de mine sau mai apropiată de mine decât eşti, în privinţa asta sau în orice altă privinţă, spuse fratele. Simt că tu parcă l-ai fi cunoscut, Harriet, şi că împărtăşeşti simţămintele mele pentru el.

Ducându-i pe după gât braţul pe care-l ţinuse pe umărul lui, ea răspunse cu oarecare şovăire.

— Nu, nu pe deplin!

— Adevărat, aşa e! spuse el. Tu crezi că nu i-aş fi făcut niciun rău dacă mi-aş fi îngăduit să-l cunosc mai bine?

— N-o cred! O ştiu!

— Fireşte, Dumnezeu ştie că nu i-aş fi făcut niciun

rău – răspunse el clătinând din cap – dar reputaţia lui era prea preţioasă pentru ca s-o primejduiesc printr-o astfel de legătură. Fie că împărtăşeşti acest simţământ ori nu, draga mea…

— Nu-l. împărtăşesc, spuse ea liniştit.

— Şi totuşi aşa este, Harriet. Ceea ce pe atunci îmi apăsa sufletul mă face să mă simt uşurat astăzi, când mă gândesc la el. Îşi stăpâni apoi tristeţea şi îi spuse: Adio!

— Adio, dragă John! Deseară, ca întotdeauna, te aştept la locul şi la ora obişnuită, în drumul tău spre casă. Adio!

Faţa iubitoare ce o ridică spre el ca să-l sărute era pentru el casă, viaţă „univers dar era, în acelaşi timp, o parte din pedeapsa şi suferinţa lui. În norul ce trecu pe faţa ei – deşi senin şi liniştit ca un nor în apus de soare – în statornicia şi cucernicia vieţii ei ca şi în jertfa liniştii, a bucuriei şi a nădejdilor ei, el vedea rodul amar al vechii lui nelegiuiri, mereu trecut şi totuşi mereu proaspăt.

Cu mâinile uşor împreunate, ea stătea în uşă privind după el cum se depărta, trecând peste peticul murdar şi plin de gropi din faţa casei, care fusese cândva (şi nu de mult) o fiâneaţă frumoasă dar era acum un adevărat maidan unde începuseră să răsară fără nicio rânduială, printre gunoaie, case sărăcăcioase, de parcă ar fi fost semănate de un semănător nepriceput. De câte ori el privi înapoi – o făcu o dată sau de două ori – faţa ei senină îi atinse inima ca o lumină; dar când se depărtă şi nu o mai putu vedea, durerea o copleşi şi ochii i se umplură de lacrimi.

Nu rămase mult timp gânditoare şi trândavă în uşă. O aşteptau îndatoririle zilnice – astfel de firi obişnuite, care nu sunt eroice, lucrează adesea din greu cu mâinile – şi Harriet fu în curând prinsă de îndeletnicirile casnice. Când acestea fură ş-ăvârşite şi casa modestă curăţată şi rânduită, ea îşi numără mica rezervă de bani şi, cu o faţă îngrijorată, plecă sa cumpere câte ceva pentru masă, tot gândind şi socotind pe drum cum să facă pentru a ieşi mai bine la socoteală. Aşa sărăcăcioase sunt vieţile acestor

oameni simpli, care nu numai că nu se poartă eroic faţă de valeţii şi bonele lor, dar nici măcar nu au valeţi sau bone cu care ar putea să se poarte eroic.

Pe când Harriet era plecată şi nu se afla nimeni în casă, se apropie de aceasta, pe alt drum decât acela pe care plecase fratele, un domn trecut puţin de floarea vârstei, cu o faţă înfloritoare şi plină de sănătate, cu portul mândru, cu o înfăţişare deschisă, atrăgătoare şi plină de voie bune. Sprâncenele îi erau încă negre şi tot astfel îi era şi părul. Firele argintii presărate ici-colo scoteau mai mult la iveală negrul sprâncenelor şi făceau să pară mai frumoase fruntea lui înaltă şi privirea cinstită a ochilor.

După ce bătu la uşă şi nu auzi niciun răspuns, el se aşează pe o bancă din faţa casei ca să aştepte. Felul dibaci în care fredonă câteva fragmente de melodie şi. În care bătu cu degetele măsura pe banca pe care şedea, lăsa să se întrevadă că e un muzician. Deosebita mulţumire pe care părea să o găsească în a fredona o melodie înceată şi lungă, care nu părea să fie ceva cunoscut, dădea de bănuit că era un muzician cu pregătire specială.

Domnul tot fredona aceeaşi temă, care părea că se tot roteşte, cu nenumăratele ei variaţiuni în jurul ei însăşi şi că se învârteşte ca un burghiu pătrunzând în lemn, fără a ajunge nicăieri, când Harriet se înapoie. Văzând-o că se apropie, el se ridică şi rămase cu pălăria în mână.

— Aţi venit iarăşi, domnule! spuse ea tulburată.

— Mi-am îngăduit să viu iarăşi, răspunse el. Pot să vă rog să-mi acordaţi cinci minute din timpul dumneavoastră liber?

După ce şovăi o clipă, ea deschise uşa şi îl pofti în micul lor salonaş. Domnul se aşează, îşi trase scaunul lângă masă-i în faţa ei şi, cu o voce care se potrivea de minune cu înfăţişarea lui, spuse cu o simplitate foarte atrăgătoare:

— Domnişoară Harriet, sunt sigur că nu sunteţi mândră! Cu toate că rândul trecut mi-aţi spus că sunteţi. Iertaţi-mă dacă vă spun că v-am privit în faţă pe când vorbeaţi şi faţa dumneavoastră v-a contrazis. O privesc acum din nou – adăugă el, atingându-i cu blândeţe braţul

doar pentru o clipă – şi ea vă contrazice şi acum din ce în ce mai mult.

Ea fu întrucâtva zăpăcită şi agitată şi nu găsi ce să răspundă.

— Faţa este oglinda adevărului – spuse vizitatorul – şi a blândeţii. Iertaţi-mă că încrezându-mă în ea, am venit din nou.

Felul cum spuse aceste cuvinte le dezbrăca de orice urmă de linguşire. Era aţiit de deschis, de serios, de neprefăcut şi de sincer, încât ea lăsă capul în jos, ca şi când ar fi vrut să-i mulţumească şi să-i arate că îşi dă seama de sinceritatea lui.

— Deosebirea de vârstă dintre noi – spuse vizitatorul – şi gândurile mele curate mă îndrituiesc, aşa îmi îngădui să cred, să spun ceea ce gândesc. Asta-i gândul meu şi de aceea mă vedeţi pentru a doua oară.

— Este şi un fel de mândrie, domnule – răspunse ea după o clipă de tăcere – sau ceea ce poate fi socotit ca mândrie, care nu-i decât datorie. Nădăjduiesc că nu am altă mândrie decât pe aceasta.

— Pentru dumneavoastră înşivă, spuse el.

— Pentru mine însumi.

— Dar, iertaţi-mă – sugeră vizitatorul – pentru fratele dumneavoastră, John?

— Sunt mândră de dragostea lui – spuse Harriet, privindu-l pe vizitator în faţă şi schimbându-şi dintr-odată atitudinea, nu că-şi pierdu stăpânirea sau că fu mai neliniştită, dar lăsă să se vadă o şi mai adâncă seriozitate, iar faptul că tremură o făcu să piară şi mai hotărâtă – şi sunt miândră de el. Dumneavoastră, domnule, care în mod ciudat aţi aflat povestea vieţii lui şi mi-aţi spus-o când aţi fost aici ultima oară…

— Doar ca să-mi croiesc drumul spre încrederea dumneavoastră, întrerupse vizitatorul. Pentru Dumnezeu, să nu bănuiţi…

— Nu mă îndoiesc – spuse ea – că aţi evocat-o în faţa mea cu un gând bun şi curat. Sunt sigură de asta.

— Vă mulţumesc, răspunse vizitatorul, strângându-i

repede mâna. Vă sunt foarte recunoscător. Sunteţi dreaptă cu mine, vă asigur. Dar îmi spuneaţi adineaori, că eu, care cunosc povestea vieţii lui John Carker…

— Aţi putea socoti că e mândrie din partea mea – urmă ea – când spun că sunt mândră de el I Aşa sunt, într-adevăr! A fost, după cum ştiţi, o vreme când nu eram mândră de el – când nu puteam fi mândră – dar vremea aceea a trecut. Umilinţa atâtor ani, ispăşirea fără nicio plângere. pocăinţa sinceră, părerile de rău chinuitoare, durerea ce i-a pricinuit-o chiar dragostea mea care, crede el, m-ar fi costat prea mult, cu toate că Dumnezeu ştie, eu sunt fericită şi mă chinuie numai suferinţa lui I Vai! Domnule, după cele ce am văzut, lăsaţi-mă să vă implor, că dacă aveţi vreo putere şi vi s-ar face vreodată o nedreptate, oricare ar fi nedreptatea, să n-o pedepsiţi niciodată cu o osândă asupra căreia să nu puteţi reveni. Căci este un Dumnezeu deasupra noastră care are grijă să îndrepte inimile pe care doar el le-a creat!

— Fratele dumneavoastră s-a schimbat mult, răspunse vizitatorul cu compătimire. Vă asigur că nu mă îndoiesc de asta.

— Fratele meu s-a schimbat atunci când a păcătuit, spuse Harriet. Şi s-a schimbat din nou acum şi şi-a regăsit iarăşi eul lui adevărat, credeţi-mă, domnule.

— Dar, între timp, noi tot mergem înainte. spuse vizitatorul frecându-şi fruntea cu mina, apoi bătând sa cu un aer absent darabana cu degetele în masă – noi tot mergem înainte, ca nişte ornice de la o zi la alta, şi nici nu ne dăm seama de aceste schimbări, nici nu le putem urmări. Sunt… sunt, pare-se, un fel de realităţi metafizice. Noi… noi nu găsim timp pentru aşa ceva. Noi… noi n-avem îndrăzneala cuvenită. Nu învăţăm astfel de lucruri la şcoală, nici în colegii, şi nu ştim cum să procedăm. Pe scurt, suntem atât de al dr… prinşi de afacerile noastre… se întrerupse vizitatorul, păşind către fereastră, venind înapoi şi aşezându-se din nou şi trădând o stare de adâncă nemulţumire şi frământare. Sunt sigur – urmă apoi, frecându-şi din nou fruntea şi bătând darabana în masă ca

şi mai înainte – sunt îndreptăţit să cred că viaţa noastră banală de toate zilele, zi de zi aceeaşi, reuşeşte să ne împace cu orişice. Nu vedem nimic, nu auzim nimic, nu ştim nimic. Asta-i adevărul. Îi tot dăm înainte, luând de bun tot ce ne iese în cale şi aşa îi tot dăm înainte până ce tot ce facem, bun, rău sau indiferent, devine obicei. Obicei este totul pentru ce voi avea de dat seama, când pe patul de moarte voi fi chemat să mă justific în faţa conştiinţei mele. Obicei, voi spune! Am fost surd, mut, orb şi paralitic faţă de un milion de lucruri, numai din obicei! Conştiinţa însă îmi via răspunde: „Asta e bun pentru afaceri, domnule cum te cheamă, dar cu mine nu se prinde!”

Vizitatorul se ridică şi se plimbă iarăşi spre fereastră şi înapoi, serios şi neliniştit, deşi dând neliniştii sale un aer cu totul deosebit.

— Domnişoară Harriet – spuse el, aşezându-se din nou – aş dori să-mi îngăduiţi să vă fiu de folos. Uitaţi-vă la mine; cred că arăt a om cinstit şi vă asigur că într-adevăr sunt cinstit. Nu-i aşa?

— Da, răspunse ea zâmbind.

— Cred în fiecare cuvânt pe care l-aţi spus, răspunse el. Sunt plin de remuşcări pentru că ar fi trebuit să ştiu şi să văd toate astea, să vă fi cunoscut şi să vă fi văzut pe dumneavoastră, în tot răstimpul acesta de doisprezece ani şi n-am făcut-o. Abia îmi dau seama cum am venit aici – stupidă creatură ce sunt, sclav nu numai al obiceiurilor mele, dar şi al obiceiurilor altora! Dar acum, că am venit, lăsaţi-mă să fac ceva pentru dumneavoastră. O cer cu toată cinstea şi cu tot respectul. Dumneavoastră îmi inspiraţi, în cea mai înaltă măsură, şi una şi alta. Lăsaţi-mă să fac ceva.

— Noi suntem mulţumiţi cu ce avem, domnule.

— Nu, nu, nu puteţi fi cu totul mulţumiţi, răspunse el. Cred că nu cu totul. Sunt unele lucruri mărunte care v-ar putea îndulci viiaţa şi dumneavoastră şi lui. Mai ales lui! repetă el, închipuindu-şi că astfel o va impresiona mai curând. Mă deprinsesem cu gândul că nu se poate face nimic pentru el, că totul este cum trebuia să fie, pe scurt, luasem obiceiul de a nu mă mai gândi la asta. Acum văd

lucrurile altfel. Lăsaţi-mă să fac ceva pentru el. Şi dumneavoastră – spuse vizitatorul cu o blândeţe grijulie – aveţi nevoie să vă îngrijiţi sănătatea, de dragul lui. şi mi-e teamă că n-o faceţi.

— Oricine aţi fi, domnule – răspunse Harriet, ridicând ochii spre faţa lui – vă sunt adânc recunoscătoare. Îmi dau bine seama că ceea ce spuneţi dovedeşte că nu sunteţi mânat de alt gând decât" de bunăvoinţă fată de noi. Au trecut însă ani de când ducem această viaţă. A răpi acum fratelui meu chiar şi numai o părticică din ceea ce mi l-a făcut atât de drag şi a fost totodată dovada hotărârii lui de a se îndrepta – orice părticică din meritul ispăşirii lui într-o vreme când n-a fost ajutat de nimeni, cunoscut de nimeni şi uitat de toţi – ar însemna să slăbesc mângâierea pe care o va găsi el şi o voi găsi şi eu, când pentru fiecare din noi va sosi clipa despre care aţi vorbit adineauri. Vă mulţumesc mai bine cu aceste lacrimi, decât cu orice cuvinte aş izbuti să rostesc. Vă rog să mă credeţi!

Vizitatorul fu mişcat şi duse la buze mâna pe care ea i-o întinse, aşa cum un tată iubitor ar fi sărutat mâna copilei sale devotate. Doar cu şi mai mult respect!

— Dacă va veni vreodată ziua – spuse Harriet – când va fi reabilitat în parte şi-şi va redobândi situaţia pierdută…

— Reabilitat! strigă vizitatorul repede. Cum poţi nădăjdui aşa ceva? În ale cui mâini stă putinţa de a-l reabilita? Nu greşesc, sunt sigur când presupun că faptul de a fi câştigat ceea ce este acum binefacerea vieţii pentru el este în acelaşi timp una din pricinile duşmăniei fratelui lui.

— Aţi atins cu asta un subiect despre care noi nu vorbim niciodată, nici chiar când suntem numai între noi, spuse Harriet.

— Vă cer iertare, spuse vizitatorul. Trebuia să o fi ştiut. Vă rog să uitaţi că am făcut-o, fără să-mi dau seama. Şi acum, deoarece nu mai îndrăznesc să stărui, nefiind sigur dacă am ori nu dreptul să o fac. cu toate că, Dumnezeu ştie, chiar această îndoială poate să fie doar un

obicei – urmă vizitatorul plecându-şi capul tot atât de deznădăjduit ca mai înainte – lăsaţi-mă, deşi un străin, fără să fiu totuşi străin, să vă cer două favoruri.

— Şi anume? întrebă ea.

— Cel dintâi e că, dacă veţi găsi de cuviinţă să vă schimbaţi hotărârea, să-mi îngăduiţi să vă fiu mâna dreaptă. Numele meu vă va sta atunci la dispoziţie, dar acum ar fi fără folos şi nu poate avea nicio însemnătate.

— N-avem prieteni atât de mulţi – răspunse ea zâmbind uşor – ca să am nevoie de timp de gândire. Vă pot făgădui aceasta.

— Al doilea este să-mi îngăduiţi câteodată, să zicem în fiecare luni dimineaţa la ora nouă, iarăşi curat obicei, trebuie să vorbesc ca un om de afaceri – spuse vizitatorul cu o înclinare ciudată de a se certa cu el însuşi pe această chestie – ca, trecând pe aici, să vă văd la uşă sau la fereastră. Nu cer să intru, deoarece fratele dumneavoastră nu va fi acasă la ora aceea. Nu cer nici să vă vorbesc. Vreau doar, pentru liniştea mea sufletească, să văd că sunteţi sănătoasă şi să vă reamintesc, prin prezenta mea, că aveţi un prieten, un prieten în vârstă cu părul argintiu, al cărui păr devine din ce în ce mai argintiu, de care puteţi dispune oricând.

Fata ei deschisă se îndreptă către a lui şi ea se încrezu în el şi îi făgădui.

— Înţeleg – spuse vizitatorul, ridicându-se – că sunteţi hotărâtă să nu-i spuneţi nimic domnului Carker despre vizita mea, căci s-ar putea să fie mâhnit de faptul că îi cunosc povestea vieţii. În ce mă priveşte, sunt bucuros de asta, deoarece mă scoate din drumul obişnuit şi… iarăşi obiceiul! spuse vizitatorul oprindu-se cu nerăbdare – ca şi când n-ar fi alt drum mai bun decât drumul obişnuit!

Spunând aceasta, se întoarse să plece şi, îndreptându-se cu pălăria în mână spre poartă, îşi luă rămas bun de la ea cu un amestec fericit de respect nesilit şi de interes neprefăcut. Acestea nu puteau, îl datorate numai bunei creşteri; ele nu puteau izvorî decât dintr-o

inimă curată şi nu se putea să nu inspire încredere.

Multe emoţii, pe jumătate uitate, fură deşteptate de această vizită în sufletul surorii. Trecuse atâta vreme de când niciun vizitator nu-i mai călcase pragul, atâta timp de când nu mai auzise sunetul unei voci prietenoase, încât înfăţişarea străinului îi rămase vie în minte, ceasuri întregi, pe când şedea la fereastră cu lucrul de mână. I se părea că tot aude, mereu şi mereu, vorbele lui. El atinsese taina întregii ei vieţi şi, dacă îl pierdea din minte pentru câteva clipe, era doar pentru că se rătăcea printre multele amintiri care-i alcătuiau viaţa.

Când stând pe gânduri, când lucrând, aci silindu-se să coase timp cât mai îndelungat, aci lăsând lucrul din mână şi uitându-l în poală ca să rătăcească pe meleagurile unde o duceau gândurile mai harnice decât ea, Harriet Carker simţea cum fug ceasurile şi ziua înaintează. Dimineaţa fusese senină şi luminoasă dar încetul cu încetul vremea se strică, un vânt tăios prinse să bată, începu să plouă tare şi o ceaţă groasă, lăsându-se în depărtare pe deasupra oraşului, îl ascunse privirilor ei.

Pe o asemenea vreme ea privea adesea ou compătimire drumeţii care se îndreptau spre Londra, pe drumul cel mare ce trecea chiar prin faţa casei lor. Obosiţi şi cu dureri de picioare, ei priveau înfricoşaţi către marele oraş din faţa lor, presimţind parcă mizeria lor care nu reprezenta acolo decât o picătură de apă în mare sau un grăunte de nisip pe întinsul plajei. Tot înaintau strângând din umeri şi cu capul, plecat pentru a înfrunta vântul şi ploaia care parcă ar fi vrut să-i mine înapoi. Astfel zi de zi, drumeţii se strecurau dar întotdeauna, cum îşi spunea ea, în una şi aceeaşi direcţie, întotdeauna către oraş. Înghiţiţi de oraş, într-o parte sau în alta a întinsului lui nemărginit, de parcă ar fi fost atraşi de o putere irezistibilă, ei mu se mai înapoiau nicicând. Adevărată hrană pentru spitale, pentru cimitire, pentru închisori sau pentru adâncul râului, pentru friguri, pentru nebunie, pentru vicii şi moarte, ei se aruncau în braţele monstrului, care se auzea mugind din depărtare şi duşi erau pentru totdeauna.

Vântul rece urla, ploaia continua să cadă şi ziua posomorâtă aluneca în noapte, când Harriet, ridicându-şi ochii de pe lucrul cu care de mult se îndeletnicise fără răgaz, văzu apropiindu-se pe unul din aceşti drumeţi.

Era o femeie. O femeie singură, ca de vreo treizeci de ani, înaltă, bine făcută, frumoasă, dar îmbrăcată sărăcăcios. Rochia ei cenuşie, bătută de ploaie, era plină de noroi şi praf de var, Lut şi nisip, adunate de pe multele drumuri pe care le bătuse, pe orice vreme. Pe cap nu avea bonetă şi nici altceva care să-i apere de ploaie frumosul ei păr negru, decât o basma zdrenţuită, ale cărei capete, laolaltă cu şuviţele de păr, vântul i le băga în ochi, astfel că era nevoită să se oprească din când în când ca să le înlăture şi a vadă drumul.

Tocmai asta şi făcea când o zărise Harriet. Când mâinile îi descoperiră fruntea arsă de soare şi, când, trecând peste obraz dădură în lături părul şi basmaua care îl ascundeau, apăru o fată de o frumuseţe sfidătoare şi sălbatică. Vorbea din ea o nepăsare neînfricată şi nefirească, gata să înfrunte mai mult decât vremea rea, o nepăsare fată de orişice, care venind din cer sau de pe pământ, i-ar fi lovit capul descoperit. Toate acestea, îmbinate cu singurătatea şi cu înfăţişarea ei sărăcăcioasă, atinseră inima de femeie simţitoare a celei ce o privea. O făcură să se gândească la tot ce putuse să-i pervertească şi să-i înjosească sufletul, la înfăţişarea acestei femei, la frumoasele însuşiri ale minţii, astăzi înăsprite şi oţelite, ca şi la frumuseţea trupului ei, la multe daruri cu care Creatorul o fi înzestrat-o şi care vor fi fost spulberate, aşa cum vântul îi răsfira acum părul, la toată ruina aceea frumoasă pe care o bătea acum furtuna şi peste care era gata să se lase noaptea.

Gândindu-se la toate acestea, ea nu-şi întoarse capul ou indignare – cum prea adeseori fac multe femei duioase – ci i se făcu milă.

Sora ei decăzută tot înainta, privind în depărtare, căutând cu ochii ei ageri să străpungă ceata în care era învăluit oraşul şi aruncând din când în când câte o privire,

într-o parte şi în alta, ca un străin speriat care nu cunoaşte drumul. Deşi păşea cu hotărâre şi îndrăzneală, părea totuşi obosită şi, după o clipă de şovăială, se aşeză pe o grămadă de pietre, fără a căuta să se pună la adăpost de ploaie ba, dimpotrivă, lăsând-o să cadă în voie pe ea.

Era acum chiar peste drum de casă. După ce o clipă îşi odihni capul în mâini, şi-l ridică, iar ochii ei întâlniră pe ai lui Harriet.

Într-o clipă Harriet fu la uşă şi femeia, ridicându-se de pe grămada de pietre, se apropie încet de ea cu o privire aspră.

— De ce stai în ploaie? întrebă Harriet cu blândeţ

— Pentru că n-am alt loc unde să stau, fu răspunsul.

— Dar sunt pe aici o mulţime de locuri unde te-ai putea adăposti. Uite aici – arătând către mica tindă a căsuţei lor – e mai bine decât acolo unde ai stat. Poţi să şezi aici.

Femeia privi la ea cuprinsă de îndoială şi mirare, dar fără niciun semn că i-ar fi recunoscătoare. Se aşeză şi când îşi scoase una din ghetele ei scâlciate ca să scuture din ea bucăţile de piatră şi praful ce-l adunase de pe drum, se putu vedea că piciorul îi era rănit şi sângera.

Pe fata lui Harriet sta zugrăvită mila; femeia privi la ea cu un zâmbet plin de dispreţ şi neîncredere:

— Ce te uiţi aşa? Ce-i un picior însângerat pentru una ca mine? supuse ea. Şi ce-i un picior însângerat la una ca mine pentru una ca dumneata?

— Intră şi spală-ţi-l – răspunse Harriet cu blândeţe – şi lasă-mă să-ţi dau ceva să ţi-l oblojeşti.

Femeia îi apucă braţul şi, ducându-l în faţa ochilor ca să-i ascundă, începu să plângă; însă nu ca o femeie, ci ca un bărbat / aspru, prins într-o clipă de slăbiciune. Pieptul îi sălta cu putere şi se vedea că luptă să se stăpânească, era totuşi vădit că e cuprinsă de o puternică emoţie.

Se lăsă dusă în casă şi, mânată fără îndoială mai mult de recunoştinţă decât de grija pentru ea însăşi, îşi spălă şi-şi obloji piciorul. Apoi Harriet îi puse în faţă câte ceva din prânzul modest ce şi-l pregătise şi, după ce femeia mâncă,

foarte puţin, o îmbie să-şi usuce hainele la foc înainte de a pleca din nou la drum (ceea ce femeia se arătă hotărâtă să facă). Din nou, mai mult din recunoştinţă decât din grijă pentru ea însăşi, femeia se aşează în faţa focului, îşi dezlegă basmaua de pe cap şi, lăsându-şi părul bogat şi ud să-i cadă peste umeri până la brâu, şezu acolo privind la văpaie pe când îşi trecea degetele prin păr ca să-l usuce.

— Tare mi zise pare că te gândeşti – spuse ea, ridicând brusc capul – că oi fi fost şi eu frumoasă cândva. Cred şi eu că am fost... ştiu că am fost. Ia priveşte!

Îşi ridică în sus părul ou amândouă mâinile, apucându-l parcă ar fi vrut să-l smulgă, îl lăsă apoi în jos şi îl aruncă peste spate, de parcă ar fi fost o grămadă de şerpi.

— Eşti străină, se vede, prin partea locului? spuse Harriet.

— Străină, răspunse ea, şi se opri apoi la fiecare cuvânt privind la foc. Da, străină timp de zece sau doisprezece ani. N-am avut calendar pe unde am fost în toţi ăştia zece ori doisprezece ani. Nu cunosc locurile astea. S-au schimbat tare mult de când am plecat.

— Ai fost plecată departe?

— Foarte departe! Luni în şir pe mare şi apoi tot mai departe. Am fost dusă unde sunt duşi puşcăriaşii, adăugă ea privind-o pe gazdă în faţă. Am fost şi eu p-uşcăriaşă.

— Dumnezeu să te ajute şi să te ierte! fu răspunsul blajin.

— Vai! Dumnezeu să mă ajute şi să mă ierte! răspunse ea dând din cap. Dacă oamenii ne-ar ajuta ceva mai mult, poate Dumnezeu ne-ar ierta şi el mai degrabă.

Femeia se simţi totuşi îmblânzită de felul serios de a fi al lui Harriet şi de fata prietenoasă care privea la ea plină de blândeţe şi de înţelegere, încât urmă cu mai puţină asprime:

— S-ar putea să fim de o vârstă, dumneata şi cu mine. Poate că sunt cu un an sau doi mai mare ca dumneata. Ce potrivire!

Îşi întinse braţele ca şi când lăsând să i se vadă

trupul ar fi lăsat totodată să se vadă şi mizeria ei ftloralã, ai poi, lăsându-te să cadă de-a lungul trupului, lăsă şi capul în jos.

— Nu e nimic ce să nu poată fi îndreptat, nu-i niciodată prea târziu ca s-o apuci pe calea bună, spuse Harriet. Desigur că te căieşti…

— Nu – răspunse femeia – nu mă căiesc! Nu pot să mă căiesc! Nu sunt din alea! De ce să mă căiesc eu şi toţi ceilalţi să-şi facă de cap? îmi vorbesc mie de pocăinţă! Dar pentru răul ce mi-a fost făcut mie, cine se căieşte?

Se ridică, îşi legă basmaua în jurul capului şi se întoarse ca să plece.

— Încotro te duci? întrebă Harriet.

— Încolo, spre Londra, răspunse ea arătând cu mâna spre Londra.

— Ai la cine să te duci acolo?

— Cred că am o mamă. Mi-e tot atât de mult mamă cât mi-e casa ei casă, răspunse ea cu un râs amar.

— Ţine asta, spuse Harriet, punându-i câţiva bani în mână. Încearcă să te descurci în chip cinstit. E puţin, dar pentru o zi o să te oprească de la rele.

— Eşti măritată? întrebă femeia cu voce joasă când luă banii.

— Nu, locuiesc aici cu fratele meu. Din nefericire nu avem nici noi de prisos, căci altcum ţi-aş fi dat mai mult.

— Mă laşi să te sărut?

Nevăzând nici dispreţ, nici scârbă pe fata ei, să romană femeie, spunând aceasta, se aplecă peste Harriet şi îşi apăsă buzele pe obrazul ei. Îi apucă pe urmă din nou braţul, îşi acoperi ochii cu el şi apoi se duse.

Pe drum, în noaptea adâncă, vântul şuierând în jur şi sub bătaia ploii, se duse cu părul negru împrăştiat pe faţa-i nepăsătoare, se duse spre oraşul învăluit în ceata în care se vedeau pâlpâind palide lumini.

CAPITOLUL XXXIV
O altă mamă şi o altă fiică

Într-o odaie murdară şi întunecoasă, o femeie, murdară şi întunecoasă şi ea, şedea ghemuită în faţa unui

foc sărăcăcios şi asculta la vântul care şuiera şi la ploaia care cădea. Şezând astfel, ea nu se mişca decât când o picătură de ploaie rătăcită cădea sfârâind pe jeratic şi atunci îşi ridica doar puţin capul, pentru a asculta cu ceva mai multă luare-aminte la şuieratul şi la plescăitul ce se auzea de afară. Apoi, încetul cu încetul, lăsă iarăşi capul în jos, din ce în ce mai jos, pe măsură ce era cuprinsă de o toropeală care o făcea să nu mai audă zgomotele de afară decât cu totul nedesluşit, aşa cum aude zgomotul valurilor cineva care şade pe malul mării, privind în larg.

În odaie nu era altă lumină decât aceea a focului din vatră. Pââplâind din când în când, asemenea privirilor unui animal sălbatic pe jumătate adormit, flacăra nu arunca lumina ei slabă pe niciun lucru din odaie care să fi fost vrednic de a fi mai bine luminat. O grămadă de zdrenţe, o altă grămadă de oase, un pat sărăcăcios, vreo două sau trei scaune şchioape, nişte pereţi înnegriţi şi un tavan şi mai înnegrit, asta era tot ce se putea vedea la lumina focului.

Bătrâna, cu chipul ei ce apărea uriaş, jumătate în umbra aruncată pe peretele din spatele ei şi jumătate în cea de pe tavan, aşa cum şedea aplecată deasupra câtorva cărămizi puse fără nicio rânduială în dreptul gurii coşului ca să ţină loc de vatră, părea că stă de veghe la altarul unei vrăjitoare în aşteptarea vreunui semn magic. Mişcările fălcilor care îi clănţăneau într-una şi ale bărbiei care-i tremura, dacă nu ar fi fost atât de dese şi de repezi, ar fi părut iluzii optice pricinuite de pâlpâiala focului, care aci lumina, aci lăsa în întuneric capul bătrânei, tot atât de nemişcat ca şi întreaga ei făptură.

Dacă Florence ar fi putut să fie în odaie şi să privească la originalul umbrei aruncate pe perete şi pe tavan, cum stătea ghemuit lângă foc, o singură căutătură ar fi fost de ajuns ca să-i readucă în minte înfăţişarea bunei doamne Brown, cu toate că, în amintirile ei din copilărie, icoana acelei bătrâne înspăimântătoare era o apariţie tot atât de pocită şi de exagerată a realităţii ca şi umbra de pe perete. Dar Florence nu era acolo ca s-o vadă, aşa că buna

doamnă Brown rămase nerecunoscută, şezând cu privirile aţintite la foc şi neluată în seamă de nimeni.

Zgândărită de un zgomot mai neobişnuit, pricinuit de şuieratul unui şuvoi de ploaie ce intra pe coş, bătrâna săltă capul cu nerăbdare şi trase cu urechea. De astă dată, însă, nu mai lăsă capul jos, căci o mână apăsase pe clanţa uşii şi se auziră paşi în odaie.

— Cine-i? întrebă ea, privind peste umăr.

— Una de-ţi aduce veşti, fu răspunsul dat de un glas de femeie.

— Veşti? De unde?

— De departe.

— De dincolo de mări? strigă bătrâna sărind în sus.

— Chiar aşa. de dincolo de mări.

Bătrâna răscoli focul în grabă şi, apropiindu-se de străina care intrând închisese uşa şi stătea acum în mijlocul odăii, puse mâinile pe îmbrăcămintea ei udă; apoi, fără nicio împotrivire din partea acesteia, o întoarse cu fata la lumina focului. Orice o fi fost ea nu văzu ceea ce aştepta, căci luă mâinile de pe străină şi scoase un ţipăt furios de dezamăgire şi durere.

— Da ce ţi s-a întâmplat? întrebă străina.

— Aoleu! Aoleu! strigă bătrâna ridicând capul în sus şi scoţând un urlet înfiorător.

— Da ce i s-a întâmplat? întrebă din nou străina.

— Nu-i fata mea! strigă bătrâna ridicând braţele şi împreunându-le pe deasupra capului. Unde-i Alice a mea? Unde-i fata mea cea frumoasă? Mi-au ucis-o!

— Nu ţi-a ucis-o nimeni dacă numele dumitale e Marwood, spuse străina.

— Ai fi văzut-o pe fata mea? strigă bătrâna. Mi-o fi scris?

— Mi-a spus că nu ştii să citeşti, răspunse cealaltă.

— Chiar că nu ştiu! exclamă bătrâna frângându-şi mâinile.

— N-ai puţină lumină pe aici? întrebă cealaltă, rotindu-şi privirea prin odaie.

Bombănind, clătinând capul şi tot mormăind cuvinte

despre fata ei cea frumoasă, bătrâna aduse o lumânare de pe bufetul aflat într-un colţ al odăii şi, ţinând-o la foc cu mâna tremurândă o aprinse cu oarecare greutate, apoi o puse pe masă. Mucul îmbâcsit arse mai întâi slab, deoarece era înecat în seu. Când bătrâna, cu ochii înroşiţi şi cu vederea slabă, putu să desluşească ceva, o văzu pe străină şezând cu braţele încrucişate, cu ochii la pământ şi cu basmaua ce o avusese pe cap, întinsă pe masă lângă ea.

— Va să zică mi-a trimis vorbă, fata mea, Alice? mormăi bătrâna, după ce rămăsese câteva clipe în aşteptare. Ce vorbă îmi trimite ea?

— Ia te uită bine, răspunse străina.

Bătrâna repetă aceste cuvinte după ea, cu o îndoială chinuită şi, ducând mâna streaşină la ochi, privi mi-ai întâi la străină, apoi în jur prin odaie şi iarăşi la străină.

— Alice ţi-a spus să te uiţi încă o dată, mamă, şi spunând aceasta, privi ţintă la ea.

Bătrâna privi iarăşi în jur prin odaie, apoi la străină, şi din nou prin odaie. Apucând repede luminarea şi ridicându-se, o apropie de faţa străinei, scoase un ţipăt asurzitor, lăsă luminarea jos şi i se aruncă de gât!

— E fata mea! E Alice a mea! E fata mea cea frumoasă! Trăieşte şi s-a întors acasă! strigă bătrâna scrâşnind, legănându-se încoace şi încolo la pieptul fetei, care îi îngăduia cu răceală îmbrăţişafea. E fata mea! E Alice a ttlea! E fata mea cea frumoasă! Trăieşte şi s-a întors acasă! scrâşni ea din nou, trântindu-se la pământ în faţa ei, cuprinzându-i genunchii, lipindu-şi capul de ei şi tot legănându-se încoace şi încolo, cu toată frenezia de care vitalitatea ei era în stare.

— Da, mamă, răspunse Alice, îngenunchind o clipă pentru a o săruta, dar căutând, chiar pe când făcea aceasta, să se descătuşeze din îmbrăţişarea ei. Iacă am sosit. Linişteşte-te, mamă, hai, linişteşte-te. Scoală şi şezi pe scaunul tău. Ce rost au toate astea?

— Ia te uită că s-a întors mai aspră de cum a plecat! strigă mama, privind, în sus, la fata ei şi tot ţinându-se de genunchii ei. Nu-i pasă de mine! După atâţia ani şi după

viaţă nenorocită pe care am dus-o.

— Ce vrei, mamă? – spuse Alice, scuturându-şi zdreanţă de rochie pentru a o descătuşa de bătrână – n-ai fost numai tu nenorocită. Anii au trecut peste mine ca şi peste tine şi am suferit şi eu mizerie ca şi tine. Hai, scoală, mamă, scoală!

Mama se sculă, plânse, îşi frânse mâinile şi rămase la o oaredare depărtare, tot privind-o. Apoi luă din nou luminarea şi, dând târcoale fetei, o cercetă din cap şi până în picioare, gemând tot timpul. Puse apoi luminarea jos, se aşeză pe scaun şi, bătând din paiaţe pentru a însoţi un fel de melodie lugubră şi legănându-se mereu dintr-o parte într-alta, nu încetă să bocească şi să se văicărească.

Alice se ridică, scoase haina udă de pe ea şi o puse deoparte. Apoi, se aşeză ca mai înainte şi, cu braţele încrucişate şi ochii aţintiţi la foc, rămase ascultând în tăcere, cu o faţă dispreţuitoare, văicărelile fără şir ale bătrânei ei mame.

— Nu cumva, mamă, te aşteptai să mă întorc tot atât de tânără cum am plecat? spuse ea, într-un târziu, îndreptându-şi ochii către bătrână. Credeai cumva că o viaţă dusă printre străini, cum am dus-o eu, te face să arăţi mai frumoasă? Aşa şi-ar zice cine te-ar auzi vorbind!

— Nu-i de loc aşa! strigă mama. Ştii tu că nu-i aşa!

— Da atunci cum e? răspunse fiica. Mai lasă toate astea, mamă. Să ştii, mi-e mai uşor să plec decât mi-a fost să vin aici.

— Aoleu! Aoleu! izbucni mama. După atâţia ani mă ameninţă că mă părăseşte chiar în clipa în care s-a întors.

— Ascultă, mamă, ţi-o mai spun încă o dată, anii au trecut peste mine cum au trecut şi peste tine, zise Alice. M-am întors mai înăsprită? Aşa-i! M-am întors mai înăsprită. Dar ce, te aşteptai la altceva?

— Mai aspră cu mine! Cu mama care te-a făcut! strigă bătrâna.

— Nu ştiu zău cine m-a înăsprit mai rău, dacă nu chiar mama mea, răspunse ea, şezând cu braţele

încrucişate, ou sprâncenele încruntate şi cu buzele strânse. ca şi când ar fi vrut să alunge cu sila orice duioşie din inima ei. Ascultă, mamă, să-ţi spun eu vreo două-trei vorbe. Dacă ne-om înţelege noi acum, poate n-o să ne mai certăm pe urmă. Am plecat copilă şi m-am întors femeie. Am plecat ca o copilă neascultătoare şi fireşte că nici acum, când m-am întors, nu sunt mai bună. Dar ţi-ai făcut tu oare datoria de mamă fată de mine?

— Eu? strigă bătrâna. Fată de copila mea! Dace, are o mamă vreo datorie fată de copila ei?

— Ţi se pare nefiresc, aşa-i? răspunse fiica, privind la ea cu răceală şi cu fata încruntată, închisă şi aspră, dar frumoasă. M-am gândit la tasta uneori în timpul anilor mei de singurătate, până ce m-am obişnuit cu gândul. Am auzit mereu vorbindu-se de îndatoriri atât înainte cât şi acum, în urmă, dar mi s-a vorbit mereu, doar de îndatoririle mele fată de alţii. M-am mirat eu într-una – atunci ca şi acum – doar aşa, ca să-mi treacă vremea, dacă nimeni, nu mi-o fi datorat niciodată şi mie ceva.

Mama şedea schimonosindu-se, mormăind şi clătinând capul, dar nu se putea desluşi dacă voia să-şi arate prin asta supărarea, pocăinţa, împotrivirea sau numai neputinţa ei trupească.

— A fost cândva o copilă pe care o chema Alice Marwood – spuse fiica cu un hohot de râs şi privind în jos cu un dispreţ batjocoritor – născută în sărăcie şi părăsire şi crescută la fel. Nimeni n-a învăţat-o nimic bun, nimeni nu i-a ieşit înainte ca să-i dea o mână de ajutor, nimeni n-a avut grijă de ea.

— Nimeni! răspunse mama, ca un ecou, arătându-se cu degetul şi lovindu-se în piept.

— Toată grija ce a cunoscut – răspunse fiica – au fost bătaia, lipsurile şi ocările. Ar fi crescut ea mai bine fără atâta grijă. A trăit în case ca asta şi şi-a făcut veacul pe străzi, în mijlocul unor lepădături ca ea; dintr-o atare copilărie a ieşit totuşi frumoasă la înfăţişare. Cu atât mai rău pentru ea! Ar fi fost mai bine de ea să fi fost luată la goană şi omorâtă pentru urâţenia ei.

— Dă-i înainte! Dă-i înainte! strigă mama.

— Îi dau, mamă, n-ai grijă, răspunse fiica. A fost cândva o fată pe care o chema Alice Marwood. Era frumoasă! Ce a învăţat, a învăţat prea târziu şi n-a învăţat decât de-ale rele. Şi atunci prea s-au îngrijit toţi de ea, prea a fost răsfăţată, prea încurajată, prea curtată. Îţi plăcea grozav atunci, şi te îmbogăţeai! Ceea ce s-a întâmplat cu fata asta se întâmpla cu mii de fete în fiecare an. O femeie pierdută mai mult, că doar pentru asta era născută.

— După atâţia ani de zile – se văicări bătrâna – iată cu ce-mi vine fata mea!

— Las c-o să isprăvească repede, spuse fiica. A fost cândva o criminală pe care o chema Alice Marwood, o copilă încă, dar părăsită şi alungată. A fost judecată şi a fost osândită. Şi, Doamne-Dumnezeule, cum vorbeau despre asta domnii din înalta Curte! Şi ce grav era judecătorul când vorbea de datoria ei şi de felul cum şi-a pervertit frumoasele daruri cu care o înzestrase firea – ca şi când el n-ar fi ştiut mai bine ca oricine că tocmai acele daruri i-au fost blestemul! Şi ce frumos predica el despre atotputernicul braţ al Legii! Aşa de frumos că ar fi putut s-o salveze când mai era încă o copilă nevinovată şi neajutorată. Şi ce grozav de solemne şi pline de evlavie erau toate astea! Să ştii că de multe ori de atunci mi-am gândit la ele!

Îşi încrucişă strâns braţele pe piept şi râse, cu un râs fată de care urletul bătrânei părea melodios.

— Aşa a fost dusă Alice Marwood, mamă – urmă fiica – ca să înveţe cum să-şi împlinească datoria, acolo unde era de douăzeci de ori mai puţin simt al datoriei şi mai multă ticăloşie, nedreptate şi infamie decât aici. Şi de acolo Alice Marwood s-a întors femeie. O femeie aşa cum trebuie să fie după toate astea. Când îi va sosi sorocul, o să fie desigur şi mai multă solemnitate, şi mai multe vorbe frumoase, un braţ şi mai puternic, dar cu Alice se va fi sfârşit; dar să nu se sperie domnii aceia mari, că n-o să rămână ei fără treabă. Sunt ei destui vagabonzi, băieţi şi

fete, crescând pe străzile pe care îşi fac veacul, care o să le dea de lucru până o să facă averi.

Bătrâna îşi rezemă coatele pe masă şi, luându-şi fata în mâini, se prefăcu de parcă ar fi chinuită de deznădejde – sau poate că şi era într-adevăr.

— Asta-i! Am sfârşit, mamă, spuse fiica cu o mişcare bruscă a capului, ca şi când ar fi vrut că înlăture subiectul. Am spus destul. Să nu mai fie vorba între noi de îndatoriri orice ar fi să facem. Copilăria ta a fost ca şi a mea, după câte bănuiesc. Cu atât mai rău pentru noi amândouă. Nu vreau să te dojenesc, nici să mă apăr. De ce aş face-o? Toate astea s-au sfârşit de mult. Dar acum sunt femeie – nu mai sunt fată – şi nici tu nici eu n –, avem de ce să facem inventarul vieţii noastre ca domnii de la Curte. Ştim şi aşa prea bine totul despre viaţa noastră.

Pierdută şi înjosită cum era, frumuseţea strălucea totuşi atât pe faţa cât şi în toată înfăţişarea ei, care, chiar atunci când expresia îi era mai încruntată, ar fi părut tot frumoasă până şi în ochii observatorului celui mai superficial. Când tăcu, fata ei, care fusese grozav de frământată, se potoli. Ochii negri, aţintiţi la foc, pierdură strălucirea dureroasă care îi însufleţise şi lăsară să apară o strălucire îmblânzită parcă de durere şi, din toată mizeria şi oboseala ei, se putu întrevede o rază, izvorând ca de la un sărman înger izgonit din rai.

Mama, după ce privi la ea câtva timp, fără să spună nimic, îndrăzni să-şi furişeze mâna uscăţivă pe deasupra mesei, înspre ea şi, văzând că i-o îngăduie, îi atinse faţa şi îi mângâie părul. Simţind, după cum i se păru, că bătrâna era sinceră în aceste dovezi de grijă ce-i arătă, Alice nu făcu nicio mişcare de împotrivire. Ca urmare, mama, înaintând încetul cu încetul, îi împleti părul, îi scoase ghetele ude din picioare – dacă se poate spune că erau ghete – îi puse pe umeri o broboadă uscată şi se învârti cu blândeţe în jurul ei, tot mormăinef ceva, pe măsură ce recunoştea tot mai mult vechile ei trăsături.

— Văd că eşti grozav de săracă, mamă, spuse Alice, privind de jur-împrejur, după ce şezuse câtva timp

nemişcată.

— Amarnic de săracă, draga mea, răspunse bătrâna.

O admira pe fată şi totodată îi era teamă de ea. Poate că admiraţia, aşa cum o simţea ea, îşi avea obârşia în trecut, când pentru întâia oară îşi dăduse seama de toată frumuseţea ce ieşea la iveală din mijlocul luptei deznădăjduite a vieţii ei. Poate că frica pe care i-o inspira fata îşi avea obârşia, cel puţin în oarecare măsură, în povestea trecutului pe care tocmai o auzise. Oricum o fi fost, bătrâna stătea, supusă şi smerită în faţa copilei ei, cu capul plecat, parcă ar fi vrut să ceară îndurare şi să fie scutită de o nouă dojană.

— Din ce ai trăit?

— Am cerşit, draga mea.

— Şi ai furat, mamă, nu-i aşa?

— Aşa câteodată, Ally, doar câte puţin. Sunt bătrână şi sfioasă. Am luat câte un fleac de la copii, din când în când, dar nu prea des. Am hoinărit prin ţară, puica mea, şi ştiu acum ce ştiu. Şi am tot stat la pândă.

— La pândă? răspunse fiica, privind la ea.

— Am tot dat târcoale unei familii, draga mea, spuse mama cu şi mai multă umilinţă şi supunere.

— Ce familie?

— Taci, drăguţă. Nu te supăra pe mine, am făcut-o de dragul tău. În amintirea bietei mele copile de dincolo de mare.

Întinse spre ea o mână rugătoare, dar o trase repede înapoi şi o puse pe buze.

— Sunt ani de atunci, draga mea, urmă ea, privind sfios la faţa atentă şi încordată ce o înfrunta. Am dat din întâmplare peste copiliţa lui.

— A cui copilă?

— Nu a lui, Alice dragă, nu te uita aşa la mine, nu a lui. Cum ar fi putut să fie a lui? Ştii bine că n-are copii.

— Atunci a cui? întrebă fata. Ai spus a lui.

— Taci Alice, mă sperii, dragă. A domnului Dombey – doar a domnului Dombey. De atunci, dragă, i-am văzut adesea. L-am văzut şi pe *el*.

Spunând acest din urmă cuvânt, bătrâna se cutremură şi se trase înapoi, ca şi când dintr-odată i-ar fi fost frică să n-o lovească. Dar fata, deşi cu privirea plină de patimă sălbatică aţintită asupra mamei, rămase liniştită; doar braţele şi le încleştă din ce în ce mai strâns pe piept, ca şi când ar fi vrut să le împiedice de a-şi face vreun rău sie însăşi sau altcuiva, în furia oarbă ia mâniei ce o cuprinsese.

— Nici nu i-a trecut prin minte cine aş putea fi eu, spuse bătrâna, ameninţând cu pumnul strâns. Şi nici nu s-a sinchisit! murmură ea printre dinţi. Dar ne-am găsit faţă în faţă urmă bătrâna. I-am vorbit şi mi-a vorbit. Am stat şi l-am ţintuit cu ochii pe când pleca de-a lungul unui pâlc de copaci şi, la fiecare pas ce făcea, îi blestemam trupul şi sufletul.

— N-ai grijă, o să-i meargă lui bine, cu toate blestemele tale, răspunse fiica cu dispreţ.

— Da, da, îi mergex bine, spuse mama.

Se opri, căci faţa şi trupul fetei care stătea în faţa ei erau zguduite de furie. Pieptul părea că era gata să i se sfarme de simţirile ce clocoteau în el. Sforţarea care-i stăpânea furia şi i-o ţinea prinsă în piept nu era mai puţin cumplită decât furia însăşi şi nu înfăţişa mai puţin vădit firea înflăcărată şi primejdioasă a tinerei femei. Dar ea izbuti să se stăpânească şi întrebă, după o scurtă tăcere:

— S-a însurat?

— Nu, dragă, spuse mama.

— E gata să se însoare?

— Nu, pe cât ştiu eu, dragă. Dar stăpânul şi prietenul lui s-a însurat. Să-i urăm fericire! Să le urăm la toţi fericire! strigă femeia, mângâindu-se singură cu braţele ei slăbănoage. Numai bucurie o să iasă pentru noi din căsătoria asta. Ascultă-mă pe mine!

Fiica se uită la ea ca şi când i-ar fi cerut să o lămurească.

— Dar eşti udă şi obosită, flămândă şi însetată – spuse bătrâna, ţopăind spre bufet – şi uite, e câte ceva pe aici, aşa puţin – vârându-şi mâna în buzunar, bătrâna sună

pe masă câţiva penny – aşa puţintel. Da' tu, n-ai şi tu ceva bani, Alice dragă?

Faţa lacomă, hrăpăreaţă, vioaie, cu care puse această întrebare şi privi la ea, când fiica scoase din sân micul dar ce-l căpătase de curând, înfăţişa tot aşa de bine povestea acestei mame şi a copilei ei, cum copila însăşi o înfăţişase în cuvinte.

— Ce, asta-i tot? întrebă mama.

— N-am mai mult. N-aş avea nici atâta dacă nu i s-ar fi făcut cuiva milă de mine.

— Din mila cuiva, hai, dragă? spuse mama, aplecându-se cu lăcomie peste masă să vadă banii, de care se îndoia încă atâta timp cât mai erau în mina fetei. Hm! Şase şi cu şase face doisprezece şi cu şase, optsprezece… aşa… să facem treabă cât mai bună cu ei. Mă duc să cumpăr ceva mâncare şi băutură…

Cu o repeziciune mai mare decât ar fi fost de aşteptat de la o fiinţă cu înfăţişarea ei – căci vârsta şi mizeria o gârboviseră tot atât pe icât era de urâtă – începu cu mâinile-i care tremurau, să-şi potrivească pe cap o bonetă veche şi să-şi înfăşoare trupul într-un şal rupt, fără a înceta să arunce priviri lacome la banii din mâna fetei.

— Da ce bucurie poate să ne aducă nouă căsătoria aia, mamă? întrebă fiica. Încă nu mi-ai spus.

— Bucuria – supuse ea potrivindu-şi îmbrăcămintea cu mâini şovăitoare – e că nu va fi dragoste de loc, în schimb multă mândrie şi multă ură, draga mea. Bucuria neînţelegerii şi a certei dintre ei, mândri cum sunt, şi primejdie, primejdie mare, Alice!

— Ce primejdie?

— Am văzut eu ce am văzut. Ştiu eu ce ştiu, spuse bătrâna chicotind. Să ţinem doar ochii deschişi. Să stăm şi să pândim. Fata mea mai poate să-şi găsească tovărăşia!

Apoi, luând seama că fata, privind-o serios şi cu mirare, strângea fără să vrea mai tare banii în mână, bătrâna se grăbi să puie mâna pe ei şi spuse repede:

— Dar mă duc să cumpăr ceva, mă duc să cumpăr ceva.

Cum stătea cu mâna întinsă în faţa fiicei, aceasta privind din nou la bani, îi duse la buze înainte de a se despărţi de ei.

— Ce te-a apucat, Ally? îi săruţi? întrebă bătrâna chicotind. Tocmai ca şi mine… aşa fac şi eu adesea. Oh! Is tare buni pentru noi! Apoi, strângând banul ei ros pe care-l aveai dinainte, de gâtlejul ei scofâlcit: Tare buni pentru noi, dar ce folos că nu vin grămadă!

— Îi sărut, mamă – spuse fiica – sau mai bine zis i-am sărutat; nu mi-aduc aminte să o mai fi făcut vreodată de dragul celui ce mi i-a dat.

— Ala de ţi i-a dat, hai, dragă? răspunse bătrâna şi ochii îi1 străluciră când îi luă. Da, da! Am să-i sărut şi eu de dragul lui când o fi să-mi mai dea şi alţii. Dar acu mă duc să-i cheltuiesc, dragă. Mă întorc chiar acuşi.)

— Parcă ai vrea să spui că ştii multe, mamă, apuse fiica urmărind-o cuprivirea până la uşă. Te-ai făcut tare înţeleaptă de când ne-am despărţit.

— Ştiu! croncăni bătrâna, venind cu un pas sau doi înapoi. Ştiu mai multe decât crezi tu. Ştiu eu mai multe decât crede *el*, dragă, şi ţi le-oi spune eu numaidecât. Ştiu totul despre el.

Fiica zâmbi cu neîncredere.

— Ştiu şi ce-i cu fratele lui, Alice – spuse bătrâna, întinzându-şi gâtul, cu o privire plină de o răutate înspăimântătoare – ăla de ar fi trebuit să fie acolo unde ai fost tu, pentru că furase bani şi care acum locuieşte cu soră-sa, colo pe Calea Nordului, la marginea Londrei.

— Unde?

— Pe Calea Nordului, afară din Londra. Poţi să vezi casă, dacă vrei. Aşa curăţică cum e nu-i ceva cu care să se poată făli. Nu, nu, nu – strigă bătrâna dând din cap şi râzând, căci fata tresărise – nu chiar acum, că e prea departe, e la piatra de milă, unde e o grămadă de pietre. Nu, mâine, dragă, dacă o fi frumos şi eşti în toane bune. Dar mă duc să-i cheltuiesc…

— Stai pe loc! şi fata se năpusti asupra ei, cu patima ce izbucnea din nou ca o văpaie. Sora e un diavol cu faţa

smeadă şi cu părul castaniu?

Bătrâna uimită şi uluită dădu din cap.

— Văd mutra lui pe faţa ei! E o casă roşie, singuratică. În faţa ei e un pridvor verde.

Bătrâna iarăşi dădu din cap.

— În care am şezut azi. Dă-mi banii înapoi.

— Alice! Draga mea!

— Dă-mi banii înapoi ori te trăsnesc!

Smulse banii din mâna bătrânei, pe când vorbea încă şi, nepăsătoare fată de jelaniile şi rugăminţile ei, aruncă pe ea haina pe care de-iabia o scosese şi se repezi afară.

Mama se luă după ea şchiopătând cum putu. Strigătele ei avură însă asupra fetei tot atât de puţină înrâurire ca şi asupra vântului, ploii şi întunericului ce le înconjurau. Neînfricoşată şi fioroasă în hotărârea ei, nepăsătoare faţă de tot ce o înconjura, tânăra femeie sfida atât vremea rea cât şi depărtarea, ca şi când n-ar fi fost obosită de drumul lung ce-l făcuse, şi se îndreptă către casa unde fusese ospătată. După ce merseră ca un sfert de ceas, bătrâna, sfârşită şi cu suflarea curmată, încercă să se ţină de fustele fetei, dar mai mult nu încercă şi îşi urmară drumul prin ploaie şi întuneric. Cinci îi venea din când în când, să se vaiete, se stăpânea, de teamă ca fata să nu fugă înainte şi s-o lase singură, iar fata nu scoase niciun cuvânt tot timpul.

Era ca un ceas după miezul nopţii când părăsiră străzile şi intrară în întunericul mai adânc al acelui maidan în care era aşezată casa. Oraşul se vedea în depărtare lugubru şi sumbru, vântul rece urla pe deasupra locurilor virane, totul împrejur era întunecos, sălbatic, pustiu.

— Ăsta-i un loc potrivit pentru mine! spuse fiica, oprindu-se ca să privească înapoi. Mi-am spus-o şi astăzi când am fost pe aici.

— Alice, draga mea. bstrigă mama, trăgând-o binişor de rochie. Alice!

— Ce tot vrei, mamă?

— Să nu dai banii înapoi, draga mea, te rog, nu-i da. Nu ne putem îngădui aşa ceva. Ne trebuie pentru cină,

dragă. Banii sunt bani, de oriunde ar veni. Spune-i ce-i vrea, dar tine banii.

— Uită-te încoace! fu tot ce răspunse fata. Asta-i casa în care am fost. Este ori nu este casa lor?

Bătrâna făcu semn din cap că da şi din câţiva paşi ajunseră până în prag. În odaia în care Alice şezuse de-şi uscase hainele se vedea lumina focului şi a unei lumînări, şi când Alice bătu în uşă, John Carker îi ieşi înainte.

Fu mirat să întâmpine astfel de musafiri la o asemenea oră şi o întrebă pe Alice ce vrea.

— Vreau s-o văd pe sora dumitale, spuse ea. Femeia care mi-a dat astăzi nişte bani.

Cum ea ridicase vocea, Harriet o auzi şi ieşi.

— Oh! spuse Alice. Eşti aici! Ţi-aduci aminte de mine?

— Da, fu răspunsul plin de mirare.

Fata care cu puţin timp înainte se umilise înaintea ei, privea acum la ea cu o ură şi o sfidare die neînvins şi mâna care-i atinsese braţul cu blândeţe era acum încleştată, mânată parcă de un gând rău, ca şi când ar fi vrut s-o sugrume, ceea ce o făcu pe Harriet să se apropie de fratele ei pentru a se pune la adăpost.

— Am putut să vorbesc cu dumneata şi să nu te cunosc! Am putut să mă apropiu de dumneata şi să nu simt, din zvâcnirile isângelui meu, ce stânge curge în vinele dumitale! strigă Alice, cu o mişcare ameninţătoare.

— Ce vrei să spui? Ce ţi-am făcut?

— Ce mi-ai făcut? răspunse cealaltă. M-ai aşezat lângă focul dumitale, mi-ai dat mâncare şi bani, ţi s-a făcut milă de mine! Dumneata! Dumneata pe al cărei nume blestemat, scuip!

Bătrâna, cu o răutate care-i făcea hidoşenia să apară şi mai groaznică, ameninţă cu mâna pe frate şi pe soră, ca semn că e alături de fiica ei, dar în acelaşi 1 timp o tot trăgea pe aceasta de fustă, îmbiind-o ca nu cumva să dea banii înapoi.

— Usucă-ţi-se mâna, unde am scăpat o lacrimă pe ea! Să te surzească vorba blândă pe care ţi-oi fi spus-o! Otravă

să-ţi fie buzele mele, de te-au atins! Blestemat fie acoperişul ăsta care m-a adăpostit!

Dureri şi ruşine să cadă pe capul vostru! Prăpăd să vină peste tot ce e al vostru!

Blestemând astfel, ea aruncă banii pe jos şi îi călcă în picioare.

— Uite aşa îi calc în picioare. Nu i-aş lua nici dacă mi-ar fi podit cu ei drumul până la rai! Aş fi vrut mai bine ca piciorul meu însângerat care m-a adus azi aici să se fi usoat, decât să mă aducă în casa dumitale!

Harriet, palidă şi tremurând, îl ţinu pe loc pe fratele ei şi o lăsă să vorbească nestingherită.

— S-a potrivit bine că, tocmai la sosirea mea, am fost întâmpinată cu milă şi iertare din partea voastră sau a oricui poartă numele vostru. S-a potrivit bine că ai făcut pe doamna miloasă fată de mine! Am să îi mulţumesc când oi muri. Am să mă rog pentru dumneata şi tot neamul dumitale, fii pe pace!

Cu o mişcare sălbatică a mâinii, ca şi când ar fi vrut să împrăştie ură în jurul ei şi prin asta să dea pradă pieirii pe toţi care erau acolo ridică privirile către cerul întunecat şi se pierdu în noaptea adâncă.

Mama, care tot mereu o trăsese de fuste şi privise la banii împrăştiaţi pe jos cu o lăcomie în care părea că-şi pune toate puterile, ar fi fost gata să dea târcoale casei, până ce s-ar fi stins lumina dinăuntru şi apoi să caute banii prin noroi. Dar fata o smulse de acolo şi ele plecară împreună de-a dreptul spre locuinţa lor. Bătrâna, tot miorlăind şi văicărindu-se, o dojeni pe fată pe cât putea să îndrăznească, pentru purtarea ei, care o făcuse să rămână fără cină, tocmai în noaptea când se regăsiseră.

Rămase deci fără cină, afară doar de câteva firimituri uscate, pe care le mestecă mormăind şi şezând în faţa unui ifoc ce se sfârşea, mult timp încă după ce fata, uitând de îndatoririle ei, adormise adânc.

Nu oglindeau oare această mamă ticăloasă şi această fiică decăzută, în mic, dar vădit, halul de decădere datorit unor vicii sociale ce dăinuiesc uneori şi în sfere mai înalte

*? în lumea asta rotundă, alcătuită din nenumărate cercuri concentrice, nu călătorim noi de la cele mai înalte către cele mai joase, pentru a pricepe, la urma urmei, că toate sunt foarte apropiate între ele şi că până şi extremele se ating şi că o dată ajunşi la capătul drumului, ne aflăm iarăşi acolo de unde am pornit? Afară de faptul că stofa e de alta calitate, acelaşi model de ţesătură nu se repetă el şi e pentru cei cu sânge nobil?

Grăieşte, Edith Dombey! Şi tu, Cleopatra, cea mai bună dintre mame, spune-ne părerea ta!

CAPITOLUL XXXV
Fericita pereche

S-a şters pata neagră de pe stradă! Dacă casa domnului Dombey tot se mai poate deosebi de celelalte, e că nu poate fi întrecută în strălucire şi că le priveşte pe celelalte de sus. E o zicătoare: „Căminul e cămin, fie el oricât de modest”. Dacă zicătoarea set. potriveşte şi în împrejurarea contrarie: „Căminul e cămin, fie el oricât de măreţ”, ce mai altar s-a ridicat aici Penaţilor!

În seara asta scânteiază lumină prin ferestre, jeraticul roşu al focurilor răspândeşte căldură şi lumină pe draperiile de catifea şi pe covoarele moi, cina aşteaptă să fie servită şi masa, deşi pregătită numai pentru patru persoane, e bogat împodobită. Bufetul e încărcat cu farfurii de argint. Este întâia oară, câh-d, după ultimele schimbări, casa este pregătită pentru a fi locuită şi fericita pereche este aşteptată din clipă în iclipă.

În ce priveşte interesul şi aşteptările ce deşteaptă în gospodărie, această seară a întoarcerii acasă urmează numaidecât după dimineaţa nunţii. Doamna Perch ia ceaiul în bucătărie. A făcut ocolul casei, a preţuit la metru mătăsurile şi damascurile şi, tot admirând şi minunându-se, a mânt-uit toate interjecţiile din vocabular. Tapiţerul-şef, care şi-a lăsat sub un scaun din hol pălăria cu o batistă în ea, amândouă mirosind tare a şerlac inspectează din ochi casă, privind în sus spre cornişe şi în jos spre covoare. Câteodată, într-o tresăltare plăcută de bucurie şi cu simţăminte de nedescris, scoate din buzunar un metru şi

măsoară, cu el, ca şi când s-ar hărţui cu cineva, toate lucrurile mai de preţ din casă. Bucătăreasa e în toane bune şi spune că nu" vrea altceva decât să aibă un loc unde vine multă lume (şi face prinisoare, pe un bănuţ, că de acum înainte aşa va fi) pentru că e veselă, aşa a fost de copil, şi nu-i pasă ce gândesc alţii despre ea!

Din pieptul doamnei Perch izvorăşte, cu multă simţire, drept răspuns, un murmur de aprobare şi încurajare. Tot ce nădăjduieşte jupâneasa este ca ei să fie fericiţi, dar căsnicia e o loterie şi cu cât se gândeşte mai mult, cu atât mai mult simte cât de sigură şi independentă este viaţa de unul singur. Domnul Towlinson e posomorât şi mânios şi spune că asta e şi părerea lui şi că, de altfel, el ar vrea război şi: „Jos cu franţuzii", fiindcă acest tânăr are îndeobşte părerea că orice străin este şi trebuie să fie franţuz, prin legea firii!

La fiece zgomot de roti, toţi se opresc – orice s-ar discuta în chipa aceea – şi ascultă. De câteva ori toţi sar în sus şi strigă: „Au sosit!" Dar nu au sosit încă şi bucătăreasa începe să se plângă că mâncarea a fost adusă de două ori înapoi şi tapiţerul-şef tot mai inspectează prin camere, netulburat în visurile lui fericite.

Florence e gata să-şi primească tatăl şi pe noua ei mamă. Aproape că nu ştie dacă emoţiile ce se zbat în pieptul ei zise nasc din plăcere sau din durere. Dar fluturarea inimii îi trimite mai multă culoare în obraji şi strălucire în ochi. Jos, în subsol, servitorii spun, apropiindu-şi capetele – fiindcă ei când vorbesc de ea vorbesc întotdeauna încet – ce frumoasă e în astă-seară domnişoara Florence şi ce dulce domnişoară s-a făcut, biata, draga de ea! Urmează o pauză; apoi bucătăreasa, ca preşedintă, simţind că părerea ei este aşteptată se miră de… dar aici se opreşte. Şi jupâneasa se miră şi tot aşa doamna Perch, care iare fericita însuşire socială de a se mira întotdeauna când se miră alţii, fără să se sinchisească de loc de ce anume se miră. Domnul Towlinson, care găseşte acum un prilej de a scoborî nivelul dispoziţiei doamnelor la nivelul său propriu, spune: „Aşteptat! să

vedeţi”. El doreşte ca „unele persoane” să fi ieşit din încurcătura asta. Bucătăreasa scoate atunci un suspin şi şopteşte: „Of! E o lume ciudată, ce să spun!” şi după ce a făcut ocolul mesei, adaugă cu convingere: „Dar pentru domnişoara Florence nicio schimbare nu poate fi mai rea. Tom!” Răspunsul domnului Towlinson, plin de înţelesuri înfricoşătoare, este: „Of! şi totuşi s-ar putea!” dar simţind că un biet muritor cu greu ar putea să fie mai profetic sau să înainteze mai mult pe această cale, nu mai spune nimic.

Doamna Skewton, pregătită să primească pe fiica ei iubită şi pe scumpul ei ginere cu braţele deschise, s-a gătit în acest scop cu o rochie foarte tinerească, cu mâneci scurte. În prezent, farmecele ei coapte înfloresc totuşi în umbra propriului ei apartament, de unde nu a mai ieşit, de când a intrat, cu puţine ceasuri mai înainte în stăpânirea lui şi unde e gata să se necăjească din pricină că masa întârzie. Pe de altă parte jupâneasa, care ar trebui să fie un schelet, dar în realitate e o domnişor. că nostimă, se simte într-o stare foarte plăcută, socotind că leafa ei trimestrială e mai sigură decât până acum şi prevăzând o mare îmbunătăţire în ce priveşte loc-uinta şi hrana.

Unde o fi fericita pereche pe care o aşteaptă această mândră casă? Oare aburul, fluxul şi refluxul, vântul şi caii, toate laolaltă, şi-au potolit graba pentru a zăbovi să privească la o atare fericire? Sunt oare amoraşii şi gratiile care roiesc în jurul lor atât de numeroşi încât le împiedică înaintarea? Sunt oare atâtea flori pe drumul lor fericit, încât de-abia pot să înainteze de-a lungul lui fără să se încurce printre trandafirii fără spini şi prin măceşii cu dulce parfum?

În fine au sosit! Se aude zgomotul roţilor; se aude din ce în ce mai tare şi o trăsură trage la scară. Un ciocănit puternic – al feciorului străin, cel nesuferit – se aude, şi apoi domnul Towlinson şi compania se reped la uşă să o deschidă. Domnul Dombey şi mireasa coboară din trăsură şi intră braţ la braţ!

— Dulcea mea Edith! ţipă de pe scară o voce foarte mişcată. Dragul meu Dombey! şi mânecile scurte se

încolăcesc peste fericita pereche şi îi îmbrăţişează.

Florence coboară şi ea în hol, dar nu înaintează, păstrându-şi sfioasa ei urare de bun venit, până când aceste manifestări înflăcărate şi drăgăstoase se vor fi domolit; dar ochii lui Edith o caută chiar din prag, şi, părăsind pe mama ei atât de simţitoare, numai cu o uşoară sărutare pe obraz, se repede spre Florence şi o îmbrăţişează.

— Ce mai faci, Florence? spune domnul Dombey, întinzându-i mâna.

Când Florence, tremurând, o ridică spre buze, îi întâlni privirea. Era distantă şi rece, totuşi îi aprinse în inimă credinţa că văzuse în ea ceva mai mult interes decât i-ar fi arătat altă dată. Da, pe faţa lui apărea chiar o uşoară surprindere la vederea ei – şi nu părea o surprindere neplăcută. Florence nu îndrăzni să-şi mai ridice ochii spre ai lui, dar simţi că el se mai uită o dată la ea – şi nu mai puţin binevoitor. Oh! Ce fior de bucurie o cuprinse, deşteptat chiar şi numai de această slabă şi încă neîntemeiată adeverire a nădejdii că ea va reuşi poate să-l câştige, cu ajutorul noii şi frumoasei ei mame!

— Sper că nu-ţi va trebui mult timp ca să te îmbraci, doamnă Dombey? întrebă domnul Dombey.

— Sunt numaidecât gata.

— Să se servească masa peste un sfert de oră.

Cu aceste cuvinte, domnul Dombey păşi mândru spre cabinetul său de toaletă şi doamna Dombey se duse într-al ei. Doamna Skewton şi Florence se îndreptară spre salon, unde această desăvârşită mamă socoti că e de datoria ei să verse câteva lacrimi ce nu puteau fi oprite şi care se presupuneau smulse de fericirea fiicei sale. Fia încă le ştergea foarte gingaş cu un colţ de dantelă al batistei, când ginerele apăru.

— Şi cum ai găsit Parisul, dragul meu Dombey, acest încântător oraş? întrebă ea, stăpânindu-şi emoţia

— Era frig, răspunse domnul Dombey.

— Vesel ca întotdeauna, fără îndoială? spuse doamna Skewton.

— Nu tocmai. Mi s-a părut trist, spuse domnul Dombey.

— Haida de dragul meu Dombey! Parisul trist? făcu ea şăgalnic.

— Asta-i impresia ce mi-a făcut-o mie, doamnă, spuse domnul Dom-bey, cu o politeţe gravă. Cred că şi doamna Dombey l-a găsit trist. Mi-a şi spus-o de vreo două ori.

— Oh! Fată rea ce eşti! strigă doamna Skewton. adresându-se scumpei ei fiice care tocmai intra. Ce erezii îngrozitoare ai spus despre Paris?

Edith îşi ridică sprâncenele cu un aer de oboseală şi, trecând prin uşile mari ce erau larg deschise, ca să se vadă întregul şir de camere în noua lor splendoare, ea zvârli doar în treacăt o privire spre ele şi se aşează lângă Florence.

— Dragă Dombey – spuse doamna Skewton – în ce chip fermecător au folosit oamenii ăştia toate ideile pe care noi le-am sugerat! Ai făcut din casa asta un adevărat palat!

— E frumos! spus-e domnul Dombey, privind împrejur. Am dat ordin să nu se cruţe nicio cheltuială şi cred că tot ce poate face banul a făcut.

— Şi ce nu poate face banul, dragă Dombey? observă Cl-eopatra.

— E puternic, doamnă, răspunse Dombey. Se uită spre soţia sa în felul lui demn, dar ea nu scoase nicio vorbă.

— S-per, doamnă Dombey spuse el foarte răspicat, îndreptându-se către ea după o clipă de tăcere – că aprobi şi dumneata aceste schimbări.

— Sunt frumoase pe cât pot fi de frumoase, răspunse ea cu o mândră nepăsare. Da, într-adevăr, aşa ar trebui să fie. Presupun că aşa şi sunt.

Pe faţa ei trufaşă era întotdeauna o expresie dispreţuitoare ce părea a fi nedespărţită de ea; dar dispreţul cu care primea orice apel spre admiraţie, respect sau consideraţie pentru bogăţia lui, indiferent cât de uşor sau de obişnuit ar fi fost acel dispreţ, îi da o expresie nouă,

cu totul deosebită şi de o intensitate pe care nu i-o putea da nicio altă împrejurare. Fie că domnul Dombey, ameţit de propria sa măreţie, şi-ar fi dat seama de asta sau nu, prilejurile ca el să fie ou desăvârşire lămurit în această privinţă nu lipsiseră nici până acum. În clipa aceasta însă s-ar fi putut lămuri pe deplin, datorită privirii cu care ea îl străfulgerase repede şi cu dispreţ după ce pândise ca să vină vorba despre casa cu care el se mândrea atâta. Ar fi putut citi în acea singură privire că nimic di-n ceea ce bogăţia lui putea să-i ofere, chiar dacă ar fi fost de zece mii de ori mai bogat, nu ar fi putut să-i atragă din partea acestei femei sfidătoare, nici măcar o privire mai blândă de recunoştinţă; deşi legată de el, ea era cu tot sufletul pornită împotriva lui. Ar fi putut citi în această privire că ea îi dispreţuia averea tocmai din pricina înrâuririi murdare, mercenare, pe care o avusese asupra ei, deşi ea pretindea făcea avere ca o plată, e drept josnică, fără valoare, totuşi ca o răsplată pentru târgul ce făcuse primind să-i fie soţie. Ar fi putut citi în acea privire că deşi ea primea să fie pălmuită de propriul ei dispreţ şi de propria ei mândrie, totuşi se simţea înjosită la cea mai nevinovată aluzie despre bogăţia lui, coborâtă tot mai mult în faţa propriului ei respect şi sufletu-i era pârjolit şi pustiit tot mai adânc.

În fine, cina fu anunţată şi domnul Dombey o conduse jos pe Cleopatra. Edith şi fiica lui îi urmară. Trecând pe lângă bogăţia de aur şi argint de pe bufet ca şi cum, ar fi fost o grămadă de gunoi şi fără a binevoi măcar să arunce o privire asupra eleganţei din juir, Edith pentru prima oară, îşi luă locul la masa lui unde, tot timpul ospăţului stătu ca o statuie.

Domnul Dombey, foarte asemănător şi el cu o statuie, se mulţumea să vadă pe frumoasa lui soţie nemişcată, mândră şi rece. Îl satisfăcea purtarea ei care era în genere elegantă şi graţioasă şi găsea că se potriveşte cu el. De aceea, prezidând cu obişnuita lui demnitate, fără să răsfrângă asupra soţiei sale mici un pic de căldură sau să spună vreo glumă, împlini onorurile mesei cu o satisfacţie

rece şi, deşi această masă de inaugurare nu fu socotită de cei de jos, din oficiu, ca un mare succes sau ca un început plin de făgăduinţe, ea se scurse într-un fel destul de cuviincios, de elegant şi de rece.

Curând după ceai, doamna Skewton, care se prefăcea că e copleşită şi istovită de emoţiia fericirii ce o deşteptase în ea revederea dragii ei copile, unită cu bărbatul iubit, dar care (şi pe drept) găsea acum plicticoasă această reuniune de familie, după ce mai bine de un ceas căscă fără încetare la adăpostul evantaiului se duse să se culce. Edith plecă pe tăcute şi ea şi nu se mai întoarse. Aşa se întâmplă că Florence, care fusese sus ca să mai vorbească cu Diogene, întorcându-se în salon cu coşuleţul ei de lucru, nu găsi acolo pe nimeni decât pe tatăl ei, care se ulimba în lung şi în lat în mijlocul tristei măreţii.

— Tarta –, mă, tată. Vrei să plec? spuse Florence din uşă cu voce slabă.

— Nu, răspunse domnul Dombey, privind peste umăr. Poţi să vii şi să pleci, Florence, când vrei1 şi cum îţi place. Asta nu e camera mea particulară.

Florence intră şi se aşeză cu lucrul ei de mină, ceva mai departe, la o măsuţă. Se găsea pentru prima oară în viaţa ei, şi pe cât îşi amintea, cu siguranţă pentru prima oară din copilăria ei, şi până în ceasul de faţă, singură în tovărăşia tatălui. Ba, tovarăşul lui firesc, singurul său copil, care în viaţa ei singuratică şi în amarul ei cunoscuse suferinţa unei inimi frânte! Ea, care în dragostea ei respinsă nu şoptise numele lui, seara în faţa lui Dumnezeu, decât însoţit de o binecuvântare înlăcrimată, poate mai apăsătoare pentru el decât un blestem! Ea, care se rugase să moară tânără pentru ca să moară în braţele lui. Ea, care, prin toate astea, răsplătea suferinţa dispreţului şi a răcelii cu o dragoste răbdătoare şi care nu cerea nimic, iertându-l şi apărându-l ca un bun înger păzitor.

Tremura şi ochii îi erau umezi. Pe când păşea prin cameră prin faţa ei, făptura lui părea că creşte în înălţime şi dimensiuni: aci era cu totul ştearsă şi nedesluşită, aci devenea iar limpede şi clară şi acum Florence părea să

gândească că toate acestea s-au întâmplat aidoma, cu mulţi ani în urmă. Îi era dor de el şi totuşi se ferea de el. Ce simţire nefirească pentru un copil nevinovat! Dar ce nefirească fusese mâna care condusese plugul tăios şi brăzdase cu el firea et blândă pentru a-şi semăna propria lui sămânţă.

Grijulie, să nu-l întristeze sau să-l jignească prin tristeţea ei, Florence se stăpânea şi sta liniştită cu lucrul de mână. După mai multe plimbări de-a curmezişul camerei, el se opri şi, retrăgându-se într-un colţ mai întunecat, la o oarecare depărtare, se aşează într-un fotoliu, îşi acoperi faţa cu o batistă şi se pregăti să doarmă.

Florence era mulţumită să stea acolo să-l vegheze, întorcându-şi din când în când ochii spre el. Când fata ei era aplecată peste lucru, îl veghea doar cu gândurile şi era tristă dar fericită să-l ştie dormind, în timp ce ea era acolo şi că prezenta ei, atâta timp străină şi interzisă, nu-l neliniştea.

Ce gânduri ar fi avut dacă ar fi ştiut că tatăl ei o priveşte cu luare-aminte, că vălul de pe ochii lui, fie din întâmplare, fie dinadins, era aşezat în aşa fel încât o putea vedea şi că privirea lui nu-i părăsise fata nicio clipă! Dacă ar fi ştiut că atunci Veând ea privea spre el cum şedea în acel colţ întunecat, ochii ei mai serioşi şi mai patetici în graiul lor mut, fără să ştie, îl învinuiau mult mai mult în tăcerea lor decât ar fi făcut-o cei mai iscusiţi oratori din lume; dacă ar fi ştiut că atunci când ea îşi apleca din nou capul peste lucru, el răsufla mai uşurat, dar privea cu aceeaşi luare-aminte la ea – la fruntea ei albă, la părul ce-i cădea în bucle, la mâinile ei sârguitoare şi că ochii lui, o dată atraşi de această privelişte, nu se mai puteau despărţi de ea!

Dar în timpul ăsta, oare vor fi fost gândurile lui? Cu ce simţiri tot privea el pe ascuns la fata lui cea atât de necunoscută ide el? Citea oare o dojană pe fata ei liniştită şi în ochii ei blânzi? începuse el oare să simtă cât de mult îi nesocotise drepturile la dragostea lui? Ajunsese, în sfârşit, inima lui să fie mişcată, şi el însuşi să-şi dea seama de

cruda nedreptate ce săvârşise?

Sunt clipe de înduioşare chiar în viaţa oamenilor celor mai severi şi aspri, deşi astfel de oameni îşi păstrează adesea tainele în adâncul inimii. Înfăţişarea ei frumoasă, faptul că aproape devenise femeie, fără ca el să-şi dea seama, vor fi putut scoate la iveală astfel de clipe, chiar în viaţa lui trufaşă. Ele s-ar fi putut naşte din trecătorul gând că avusese la îndemână putinţa de a-şi asigura un cămin fericit, că avusese chiar la picioarele lui pe bunul geniu ai unui astfel de cămin şi că, în semeţia lui băţoasă, nu-l recunoscuse, ci, plecând, îl pierduse şi se pierduse şi pe el. Ar fi rămas întipărite în sufletul lut astfel de clipe dacă o elocinţă simplă, limpede, vorbind chiar numai din ochii ei, inconştienţi de faptul că el îi privea, i-ar fi spus: „Te conjur, tată, te conjur, pe paturile de moarte pe care le-am vegheat, pe copilăria mea plină de suferinţă, pe întâlnirea noastră în miez de noapte în această casă tristă, pe vaietul ce mi-a smuls durerea inimii melci; te conjur, tată, îndreaptă-te către mine şi caută să-ţi găseşti un adăpost în dragostea mea, până ce nu va fi prea târziu!” Ce ar fi putut prilejui gânduri mai meschine, ca bunăoară acela că fiul lui mort, înlocuit acum prin noua legătură a tatălui, ar fi putut ierta surorii lui că i-a luat locul în dragostea tatii. Poate chiar numai simpla asociere a persoanei ei, privită ca o podoabă, cu toată podoaba şi pompa din jurul lui, ar fi fost de ajuns. O privea din ce în ce cu mai multă duioşie. Pe măsură ce o privea, chipul ei se făcea una cu acela al copilului pe care îl iubise şi abia mai putea să le deosebească. Pe măsură ce o privea, o vedea pentru o clipă într-o lumină mai limpede şi mai strălucitoare, nu aplecată peste patul copilului ca o rivală a lui – ce gând monstruos! – ci ca duhul ocrotitor al casei lui, păzindu-l şi pe el, cum şedea atunci cu capul rezemat pe mână, la picioarele micului pat. Ar fi vrut să-i vorbească şi să o cheme lângă el. Cuvintele: „Florence, vino încoace”, abia îi veniseră pe buze – deşi foarte încet şi cu greutate, deoarece erau atât de neobişnuite – când ele fură oprite şi înăbuşite de un pas pe scară.

Era pasul nevestei sale. Îşi schimbase rochia cu care luase parte la cină cu o rochie de casă şi-şi lăsase părul despletit, să-i cadă pe umeri. Dar nu aceasta era schimbarea care îl făcu să tresară.

— Dragă Florence – spuse ea – te-am căutat peste tot.

Se aşeză lângă Florence, se aplecă şi îi sărută mâna. Aproape că el nu-şi recunoscu soţia. Era atât de schimbată. Nu numai că zâmbetul ei i se păru nou – deşi nu-l văzuse niciodată – dar şi felul ei de a fi, sunetul vocii, lumina ochilor, interesul, încrederea şi dorinţa de a place, toate acestea o făceau să nu mai fie Edith.

— Încet, mamă dragă. Tata doarme.

Era iarăşi Edith, acum, când privi spre colţul unde şedea el; îi recunoscu faţa şi toată înfăţişarea.

— Nu mă aşteptam să te găsesc aici, Florence. Era schimbată şi îmblânzită – şi asta numai într-o clipă.

— Am plecat de aici mai devreme, dinadins, ca să stau sus de vorbă cu tine, urmă Edith. Dar, ducându-mă în camera ta, mi-am găsit pasărea zburată şi am stat tot timpul acolo aşteptând-o să se întoarcă.

Într-adevăr, dacă Florence ar fi fost o pasăre, n-ar fi putut s-o strângă cu mai multă dragoste şi drăgălăşenie la sânul ei.

— Drăguţa mea!

— Crezi că tata nu se va mira să mă găsească aici când se va deştepta? întrebă Florence şovăind.

— Tu crezi că da, Florence? spuse Edith, privind-o drept în faţă.

Florence lăsă capul jos, se ridică şi îşi luă coşuleţul de lucru. Edith îşi trecu mâna pe sub braţul ei şi amândouă plecară din cameră ca două surori. Până şi pasul ei este altul, se gândi domnul Dombey, pe când ochii lui o urmăreau.

El rămase în noaptea aceea nemişcat, în colţul lui retras, timp atât de îndelungat, încât orologiul bisericii bătu ceasul trei şi el încă nu se ridicase. Tot timpul faţa-i era îndreptată spre locul unde şezuse Florence. Odaia se întunecă pe măsură ce lumânările păliră şi se stinseră, iar

pe faţa lui se lăsă întunericul şi rămase acolo mai adânc decât orice întuneric adus de noaptea cea mai întunecoasă.

Florence şi Edith şezând în faţa focului, în camera dosnică, în care murise micul Paul, stătură îndelung de vorbă. Diogene, care le era tovarăş, se împotrivise la început la primirea lui Edith în tovărăşia lor şi nici chiar din respect pentru dorinţa stăpânei sale, nil se împăcase cu prezenţa ei, decât mârâind. Dar ieşind, puţin câte puţin din vestibulul unde se retrăsese supărat, păru în curând să priceapă că, deşi mânat de cele mai bune gânduri, făcuse totuşi una din acele greşeli pe care uneori le născoceşte mintea cea mai bine rânduită a unui câine. Ca şi când ar fi vrut să ceară iertare prieteneşte, se aşează între ele două, în faţa căminului. la căldura focului, gâfâind, cu limba scoasă, şi ascultând cu un aer nerod la conversaţie.

Aceasta se învârti mai întâi în jurul cărţilor şi preocupărilor favorite ale lui Florence, şi al modului în care ea îşi petrecuse vremea de la nuntă încoace. Ultimul subiect atins îi reaminti o grijă care o apăsa pe inimă şi o făcu să spună, cu lacrimi în ochi:

— Oh, mamă! Am avut de atunci o mare întristare.

— Tu, o mare întristare, Florence?

— Da, bietul Walter s-a înecat.

Florence îşi îngropă faţa în mâini şi plânse din toată inima. Oricât de multe lacrimi tainice vărsase ea pentru soarta lui Walter, ele tot mai curgeau şi acum când se gândea la el sau vorbea de el.

— Dar istoriseşte-mi, drăguţo, spuse Edith, liniştind-o. Cine era Walter? Ce aveai tu cu el?

— Era fratele meu, mamă. După ce a murit scumpul meu Paul, ne-am hotărât să fim ca frate şi soră. Îl cunoşteam de mult de când eram copil mic. Îl cunoştea pe Paul, care îi iubea foarte mult. Paul, în ultimele lui clipe a spus: „Tată, să ai grijă de Walter, mie mi-a fost drag”. Walter a fost adus la patul lui ca să-l vadă şi a fost aici atunci, în camera asta.

— Şi *el*, *a avut* el oare grijă de Walter? întrebă Edith serioasă.

— Tata? L-a trimis în străinătate. S-a înecat când s-a scufundat corabia cu care călătorea, spuse Florence plângând cu hohote.

— Ştie *el* că Walter a murit? întrebă Edith.

— Nu ştiu, mamă. N-am cum să ştiu, dragă mamă! spuse Florence, plângând, lipindu-se de ea ca pentru a cere ajutor şi ascunzându-şi faţa la sânul ei. Ştiu că dumneata ai văzut...

— Stai, opreşte-te, Florence! Edith se făcu atât de palidă şi vorbi cu atâta seriozitate, încât Florence nu aşteptă să-i pună mâna pe buze ca să se oprească. Povesteşte-mi mai întâi tot ce ştii despre Walter; lasă-mă să-i aflu întreaga poveste.

Florence îi povesti tot ce ştia ea. Îi pomeni până şi de prietenia cu domnul Toots, de care, chiar în marea ei durere, putea doar cu greu să vorbească, fără să zâmbească printre lacrimi, deşi avea pentru domnul Toots o adâncă recunoştinţă. Când sfârşi povestirea, pe care Edith, ţinându-i mâna, o ascultase cu mare luare-aminte, aceasta, după o scurtă tăcere, spuse:

— Ce spuneai tu, Florence, că ştii să fi văzut eu?

— Că pe mine, mamă – spuse Florence, cu acelaşi apel mut şi ascunzându-şi faţa ca mai înainte la sânul ei – el nu mă iubeşte. Nici nu m-a iubit vreodată. N-am ştiut niciodată cum să fac ca să mă iubească. Am pierdut drumul spre inima lui şi n-am avut pe nimeni care să mi-l arate. Vai! Lasă-mă să învăţ de la dumneata cum să fac să mă iubească, tata. Învaţă-mă dumneata, care ştii. asta atât de bine. Lipindu-se şi mai strâns de ea, Florence, după ce mai spuse câteva cuvinte calde de recunoştinţă şi dragoste, se simţi uşurată de trista ei taină şi plânse îndelung dar nu cu atâta amar ca înainte, în braţele noii ei mame.

Palida ca un cadavru şi cu o faţă care trăda că luptase ca să se stăpânească, până ce mândră ei frumuseţe încremenise ca moartea, Edith privi în jos la copila care plângea şi o sărută. Apoi, desfăcându-se puţin câte puţin de ea şi dând-o la o parte, maiestuoasă şi calmă ca o

statuie de marmură, spuse, cu o voce ce se adâncea pe măsură ce vorbea, fără totuşi să dea vreun semn de emoţie:

— Florence, tu nu mă cunoşti. Ferească cerul să înveţi ceva de la mine!

— Să nu învăţ de la dumneata? spuse Florence mirată.

— Să te ferească cerul să te învăţ eu cum să iubeşti sau cum să fii iubită i spuse Edith. Ar fi mai bine dacă ai putea tu să mă înveţi pe mine… dar e prea târziu. Îmi eşti dragă, Florence. Nici nu credeam că ar. putea cineva să-mi fie atât de drag, pe cât mi te-ai făcut tu, în această scurtă vreme.

Văzu că Florence ar fi vrut să-i mai spună ceva, dar cu un semn al mâinii, o opri şi urmă:

— Voii fi întotdeauna prietena ta sinceră. Te voi iubi cum nimeni altul pe lume n-iar fi putut să te iubească. Poţi să ai încredere în mine – o ştiu şi o spun, scumpa mea, şi poţi să-mi acorzi toată încrederea inimii tale curate. Tatăl tău ar fi putut să se însoare cu mii de femei mai bune în toate privinţele decât mine, Florence, dar nu e una care să îi putut inina în această casă, ca soţia lui, cu o inimă care să bată pentru tine cu mai multă căldură decât a mea.

— O ştiu, mamă dragă! strigă Florence. Am ştiut-o din acea primă şi mult fericită zi.

— Mult fericită zi! Edith păru că repetă cuvintele, fără să vrea şi continuă: Cu toate că meritul nu e al meu, căci, până nu te-am văzut nu mă gândeam la tine, lasă-mă să găsesc totuşi o răsplată nemeritată. În încrederea şi dragostea ta. Şi acum… acum, Florence, în această primă noapte, când mă statornicesc aici, trebuie să-ţi fac – şi se şi cuvine să-ţi fac – o destăinuire, despre care îţi vorbesc pentru prima şi ultima oară.

Florence, fără să-şi dea seama pentru ce, aştepta aproape speriată să o audă vorbind, dar rămase cu ochii aţintiţi asupra frumosului chip ce o privea.

— Să nu cauţi niciodată să găseşti în mine – spuse Edith, punându-şi mâna pe inimă – ceea ce nu e aici.

Niciodată, pe cât îţi va fi cu putinţă, Florence, să nu te depărtezi de mine, din pricina a ceea ce *nu e* aici. Puţin câte puţin, mă vei cunoaşte mai bine şi va veni timpul când mă vei cunoaşte cum mă cunosc eu însămi. Atunci să fii cu mine cât vei putea mai îngăduitoare şi să nu preschimbi în amărăciune singura amintire duioasă ce-mi va rămâne în viaţă.

Lacrimile ce se vedeau în ochii ei, când îi ţinea aţintiţi asupra lui Florence, arătau că faţa ei calmă nu era decât o mască frumoasă, dar pe care ea şi-o păşiră, urmând:

— Am văzut ceea ce-mi spui tu şi ştiu cât este de adevărat. Dar, crede-mă – dacă nu poţi să mă crezi acum, mă vei crede în curând – nu e nimeni pe pământ mai puţin potrivit ca mine să îndrepte lucrurile sau să te ajute, Florence. Să nu mă întrebi niciodată de ce, nici să nu-mi mai vorbeşti de asta sau de soţul meu. În privinţa asta va trebui să rămână între noi două o tăcere ca de mormânt.

Rămase câtva timp tăcută. Umbre adânci şi nedesluşite ale adevărului şi ale tuturor urmărilor lui zilnice se goneau unele pe altele în închipuirea ei, care, deşi îngrozită, se împotrivea să creadă în ele şi-i tăiau răsuflarea. Edith nici nu isprăvise bine să vorbească şi faţa ei începu să piardă aspectul împietrit şi să recapete felul mai liniştit şi mai blând pe care-l avea, când erau singure împreună. După această schimbare, ea îşi umbri faţa cu mâinile, se sculă şi, cu o îmbrăţişare drăgăstoasă, îi ură lui Florence noapte bună, apoi ieşi repede, fără să mai privească în jur.

Când Florence fu în pat şi în camera ei nu mai era altă lumină decât aceea a focului din cămin, Edith se întoarse şi, spunând că nu poate dormi şi că iatacul ei prea e pustiu, puse un scaun în faţa căminului şi-l rămase acolo privind la jeratic cum se stingea. Florence, din patul ei, îl privi şi ea, până când lumina jarului şi frumosul chip din faţa căminului, încununat de părul despletit şi răsfrângând lumina în ochii lui visători, se făcură nedesluşite şi, până la urmă, Florence adormind se pierdură.

Florence fu urmărită totuşi şi în somn de amintirea lucrurilor de curând întâmplate. Îi umpleau visurile şi îi apăreau când într-un fel când într-altul. dar. toată vremea o apăsau şi o înfricoşau. Visa că-l caută pe tatăl ei prin pustiuri, ică-i descoperă urmele pe înălţimi înspăimântătoare, prin ocne adânci şi prin peşteri, că are sarcina de a-l scăpa de suferinţe groaznice dar nu ştia nici de ce şi nici cum – şi niciodată nu izibutea să-şi atingă ţelul şi să-l salveze. Apoi îl vedea mort, chiar pe ipatul ei şi chiar în camera ei şi, ştiind că până la urmă tot nu o iubise, cădea pe pieptul lui rece, plângând eu patimă. Apoi se deschidea în faţa ei o privelişte cu un râu care curgea şi o voce plângătoare, pe care ea o cunoştea prea bine, striga: „Curge, Floy, tot curge mereu! Nu s-a oprit niciodată! Şi tu pleci cu el!” Şi-l văzu apoi în depărtare, întinzându-şi braţele spre ea, în timp ce un chip care semăna ou Walter sta lângă el, grozav de senin şi de liniştit. În toate aceste vedenii Edith apărea şi dispărea, uneori spre bucuria, alteori spre întristarea ei, până când se găsiră singure pe marginea unei gropi şi deoarece Edith arătă în jos, ea privi şi văzu… ce? – o altă Edith culcată în fundul gropii.

Înspăimântată de acest vis. Florence ţipă şi se deşteptă. O voce blândă părea că-i şopteşte la ureche: „Florence, dragă Florence, nu e decât un vis!” şi întinzânef braţele, o mângâie pe noua ei mamă, care apoi ieşi pe u-şă, luminată doar de lumina cenuşie a dimineţii. Într-o clipă Florence se ridică, întrebându-se mirată dacă toate acestea fuseseră aievea sau nu. Sigură era numai că în adevăr dimineaţa era cenuşie, că în cămin nu era decât cenuşă şi că ea era singură.

Aşa trecu noaptea în care fericita pereche se întorsese acasă.

CAPITOLUL XXXVI
Inaugurarea casei

Se scurseră multe zile, toate la tel, deosebindu-se numai prin aceea că uneori se s-chimibau vizite, că alteori doamna Skewton avea în apartamentele ei mici sindrofii, la care adeseori lua parte maiorul Bagstock şi că Florence nu

mai întâlnea privirile tatălui ei, deşi îl vedea în fiecare zi. Nici nu prea sta de vorbă cu noua ei mamă, care era autoritară cu toţi cei din casă, afară doar de ea, ceea ce Florence nu putuse să nu observe.

Deşi Edith trimitea mereu după Florence, sau se ducea ea sus ca să o vadă, când se întorcea de la vizite, iar seara înainte de a se duce la culcare oricât de târziu ar fi fost, o vizita întotdeauna în camera ei şi nu pierdea niciodată niciun prilej de a fi în tovărăşia ei, totuşi, adeseori, când erau împreună, îi era doar o tovarăşă tăcută şi dusă pe gânduri.

Florence, care aşteptase atât de mult de la această căsătorie, nu se putea opri, uneori, să compare casa strălucitoare de acum cu vechea locuinţă tristă de altă dată în care se născuse. Ea se întreba cu mirare când va sosi oare timpul ca acea locuinţă să fie un adevărat cămin, căci avea simţământul tainic şi dureros că aşa cum era acum, cu toate că în casă totul era numai lux şi bună rânduială, locuinţa nu era cămin pentru nimeni. Florence jertfi multe ceasuri din zi şi din noapte şi vărsă multe lacrimi de deznădejde, tot gândintu-se la felul atât de hotărât în care mamă-sa îi spusese că nu era nimeni pe lume mai neputincios ca ea să o înveţe cum să câştige inima tatălui. Şi curând, Florence începu să creadă – mai bine zis se hotărî să creadă – că Edith, ştiind ca nimeni altul în ce măsură era cu neputinţă să îmblânzească pe tatăl ei şi să-i câştige inima pentru ea, o prevenise astfel şi îi ceruse să nu-i mai vorbească de el din adevărată compătimire pentru ea. Lipsită cu totul, în această împrejurare, ca şi în toate faptele şi gândurile ei, de orice urmă de egoism, Florence înţelegea mai bine să ralbide durerea acestei noi răni, decât să facă să se nască bănuieli, oricât de slabe, asupra adevărului cu privire la tatăl ei, căruia îi păstra toată dragostea până şi în gândurile ei hoinare. Cât despre căminul lui, ea nădăjduia că-i va fi un adevărat cămin, când lucrurile se vor aşeza şi îşi vor fi pl. erdut caracterul trecător de noutate. La ea însăşi se gândea prea puţin şi se plângea şi mai puţin.

Dar cum niciunul din membrii familiei nu se simţea în adevăr la el acasă, fu hotărât ca, fără cea mai mică întârziere şi mai ales de ochii lumii, cel puţin doamna Dombey să arate că pentru ea noua locuinţă era un adevărat cămin. O serie de primiri în cinstea căsătoriei şi pentru a întreţine legături sociale fură puse la cale, mai ales de domnul Dombey şi de doamna Skewton. Fu hotărât ca procedura serbărilor să înceapă printr-o înştiinţare a doamnei Dombey, că va fi. acasă într-o anume seară şi, că doamna şi domnul Dombey roagă o mulţime de persoane de bot felul să le facă cinstea de a veni să cineze cu ei în acea seară.

Potrivit acestei hotărâri, domnul Dombey făcu o listă de feluriţi magnaţi din estul City-ului, care trebuiau poftiţi din partea lui la această sărbătoare. Doamna Skewton, lucrând în numele scumpei ei fete, care se dezinteresa cu mândrie de toate acestea, adăugă o listă de persoane din vest, cuprinzând pe vărul Feenix, care, în dauna intereselor personale nu plecase încălia Baden-Baden, şi o colecţie întreagă de molii de diferite condiţii şi vârste care, pe vremuri, fluturaseră în jurul luminii frumoasei ei fiice, s, au a ei însăşi, fără însă ca vreunul din ei să-şi fi vătămat serios aripile. La cererea lui Edith, Florence fusese trecută şi ea pe lista celor ce luau parte la cină, deşi doamna Skewton, după o clipă de şovăire, voise să o şteargă. Florence, plină de minare, şi cu un simţ instinctiv şi rapid pentru orişice ar fi putut supăra oricât de puţin pe tatăl ei, luă în tăcere asupra ei partea ce-i revenea din pregătirile festivităţii.

Serbarea începu prin aceea că domnul Dombey îşi puse o cravată neobişnuit de înaltă şi scrobită şi se plimbă neliniştit prin salon până la ora hotărâtă pentru cină. Primul sosi, cu o punctualitate matematică, un director al Companiei Indiilor de Răsărit, om cu o imensă avere. Purta o vestă care părea făcută din scânduri cioplite de un dulgher, deşi era făcuia din nianchiin şi ieşise din atelierul unui croitor. Fu primit de către domnul Dombey care era încă singur în salon. În cel de-al doilea act al serbării,

domnul Dombey trimise respectele sale doamnei Dombey, anunţându-i ora exactă. În actul următor directorul Companiei Indiilor de Răsărit rămase mut şi cum domnul Dombey nu era omul să-l provoace, rămaseră amândoi cu ochii aţintiţi la foc până ce sosi salvarea în persoana doamnei Skewton, pe care directorul, pentru a inaugura în chip plăcut serbarea, o luă drept doamna Dombey şi o salută cu entuziasm.

Următorul sosit fu un director de bancă, care se bucura de faima că ar fi putut cumpăra orişice, chiar întreg neamul omenesc, diacă şi-iar fi băgat în cap să împingă bursa către aşa ceva, dar care era un om foarte cumpănit la vorbă, aproape îngâmfat de cumpănit şi care vorbea despre „mica lui locuinţă” din Kingston pe Tamisa, spunând că ar putea să ofere acolo lui Dombey un pat şi o friptură, diacă ar binevoi să-l viziteze la rândul său. Pe doamne nu îndrăznea să le poftească, fiind un bărbat care trăieşte grozav de retras, dar dacă doamna Skewton şi fiica sa, doamna Dombey, s-ar afla vreodată prin partea locului şi ar voi să arunce o privire asupra unei mici plantaţii de arbuşti ce se găseşte acolo şi asupra unui biet răzor cu flori şi a unei modeste sere cu ananaşi şi asupra altor două-trei asemenea mici încercări fără pretenţie, i-ar face o deosebită cinste. Pentru a-şi ilustra caracterul, era îmbrăcat foarte nepotrivit, purtând drept cravată o batistă de chembrie, având în picioare nişte ghete mari, apoi o haină prea largă şi o pereche de pantaloni prea strâmţi. Când doamna Skewton îi vorbi de operă, el spuse că se duce foarte rar pentru că nu-şi poate îngădui acest lux. Părea foarte amuzat şi înveselit de cele ce spunea şi îndrepta apoi către ascultători o faţă plină de încântare, privindu-i cu nişte ochi strălucind de mulţumire şi ţinând mâinile în buzunare.

Apăru apoi doamna Dombey, frumoasă şi mândră. Privirile ei dispreţuitoare păreau că sfidează pe toţi cei de faţă. Cununa de mireasă părea o ghirlandă de ţepi de oţel ce-i fusese pusă cu sila pe cap ca să i se smulgă concesii pe care, mai bine decât să le facă, ea ar fi1 murit. Odată cu

ea intră şi Florence. Când intrară împreună, faţa domnului Dombey se întunecă din nou ca în seară întoarcerii. Dar nimeni nu observă, căci Florence nu îndrăzni să ridice ochii la el, iar Edith ena mult prea nepăsătoare pentru a-i acorda cea mi-ai mică atenţie.

Începură să sosească din ce în ce mai mulţi oaspeţi. Directori, preşedinţi de companii, doamne în vârstă, purtând pe cap drept podoabă adevărate poveri. Vărul Feenix, maiorul Bagstock, prietene de-iale doamnei Skewton, cu aceeaşi roşeaţă strălucitoare pe obraz şi cu coliere foarte scumpe în jurul gâturilor lor foarte ofilite. Printre acestea era o tânără doamnă de şaizeci şi cinci de ani, cu spatele şi umerii foarte puţin îmbrăcaţi, care vorbea cu un sâsâit atrăgător, ale cărei pleoape nu se puteau ridica decât cu mari sforţări şi ale cărei purtări aveau acel farmec nespus, atât de des legat de zăpăceala tinereţii. Cum cele mai multe persoane de pe lista domnului Dombey erau înclinate spre tăcere, iar cea mi-ai mare parte a celor de pe lista doamnei Dombey erau înclinate spre vorbărie, nu se născu nicio simpatie între cele două liste. Cei de pe lista doamnei Dombey, printr-o atracţie magnetică, se uniră între ei împotriva celor de pe lista domnului Dombey. Aceştia din urmă, rătăcind prin camere, deznădăjduiţi sau căutând adăpost prin colţuri, se încurcau printre noii veniţi, se baricadau apoi pe după canapele, uneori chiar erau loviţi de uşile ce se deschideau în afară în spatele lor şi aveau de suferit tot felul de talie neplăceri.

Când se anunţă cina, domnul Dombey conduse pe o doamnă bătrână, semănând cu o periniţă de ace de catifea roşie, înţesată cu bancnote care, de bogată şi ţepoasă ce arăta, era aidoma bătrâna doamnă din Threadneedle Street[2]. Vărul Feenix o conduse pe doamna Dombey, maiorul Bagstock pe doamna Skewton, tânăra cu umerii goi fu încredinţată directorului Companiei Indiilor de Răsărit, iar doamnele celelalte fură lăsate în salon, faţă în faţă cu domnii rămaşi acolo, până ce unii mai îndrăzneţi îşi

2 Banca Angliei (n.r.).

luară inima în dinţi să le conducă jos, unde aceşti bravi, împreună cu captivele lor, blocară uşa sufrageriei, lăsând afară, în vestibului rece, şapte oaspeţi mai sfioşi. Când toţi ceilalţi intraseră şi se aşezaseră la locurile lor, apăru unul din cei sfioşi fără a fi însoţiţi de vreo doamnă, zâmbind încurcat şi după ce, însoţit de fecior, făcu de două ori ocolul mesei pentru a-şi găsi locul, fu aşezat la stânga doamnei Dombey. O diată aşezat acolo, sfiosul nu-şi mai ridică faţa, în tot timpul cinei.

Acum, spaţioasa sufragerie, cu oaspeţii aşezaţi în jurul mesei strălucitoare, îndeletnicindu-se cu lingurile, cu cuţitele, cu furculiţele, cu farfuriile strălucitoare, putea fi luată drept o prezentare în mare a terenului lui Tom Tiddler, unde copiii culeg de peste tot numai aur şi argint. Domnul Dombey juca la perfecţie rolul lui Tom Tiddler, iar marea fructieră de metal preţios, rece ca gheaţa, care-l despărţea de doamna Dombey şi pe care se vedeau Cupidoni îngheţaţi oferindu-le flori fără parfum, apărea ca o alegorie.

Vărul Feenix era în formă şi arăta surprinzător de tânăr. Dar uneori când era bine dispus era şi zăpăcit, şi atunci, memoria umblându-i razna ca şi picioarele, cum se întâmpla acum, făcea să tresară pe cei din jurul lui. Se întâmplă după cum urmează: tânăra doamnă cu spatele gol, care privea la vărul Feenix cu simţăminte duioase, pusese stăpânire pe directorul Companiei Indiilor de Răsărit şi îi ceru să o conducă lângă vărul Feenix; ca mulţumire pentru acest serviciu, îl părăsi de îndată pe director. Acesta, rămânând încadrat şi umbrit de cealaltă parte de o pălărie posomorâtă de catifea neagră, purtată de o doamnă osoasă, care nu scotea o vorbă şi-şi tot făcea vânt cu evantaiul, căzu într-o stare de depresiune adâncă şi nu mai deschise nici el gura. Vărul Feenix şi „tânăra doamnă” erau foarte vioi şi hazlii, iar tânără doamnă râdea atât de mult de ce îi spunea vărul Feenix, că maiorul Bagstock ceru voie să întrebe, în numele doamnei Skewton (erau aşezaţi în faţa lor, ceva mai jos) dacă n-ar trebui ca cele spuse să fie făcute bun public.

— Dar, pe viaţa mea, e un lucru de nimic, spuse vărul Feenix. Nu face să fie repetat, *de facto*, e numai o simplă anecdotă despre Jack Adams. Îndrăznesc să spun că prietenul Dombey – toată atenţia era concentrată asupra vărului Feenix – poate îşi aminteşte de Jack Adams, Jack Adams, nu Joe, ăla era fratele lui. Jack – micul Jack – ăla de se uita chiorâş şi avea limba cam împleticită, nu ştiu ce târguşor reprezenta în Camera Comunelor. În timpul activităţii mele parlamentare i se spunea T.J. Adams, pentru că era „mantaua de vreme rea" a unui minor căruia îi ţinea locul în parlament. Poate că l-a cunoscut prietenul meu Dombey?

Domnul Dombey, care părea să nu-l fi cunoscut mai mult decât îl cunoscuse pe Guy Fawkes, răspunse negativ. Dar unul dintre cei şapte sfioşi se făcu pe neaşteptate remarcat, spunând că *el* l-a cunoscut şi adăugă:

— Purta întotdeauna cizme de husar.

— Exact, spuse vărul Feenix, aplecându-se ca să-l vadă pe domnul cel sfios şi să-i surâdă încurajator. Asta era Jack. Joe purta…

— Cizme răsfrânte, ţipă sfiosul, săltându-se pe fiecare clipă, în stima publică.

— Fără îndoială – spuse vărul Feenix – erai intim cu ei.

— Îi cunoşteam pe amândoi, spuse sfiosul, cu care domnul Dombey ciocni numaidecât paharul.

— Al dracului de bun băiat, Jackl spuse vărul Feenix, aplecându-se iar şi zâmbind.

— Excelent, răspunse sfiosul, care începu să fie îndrăzneţ, văzând că are succes. Unul din băieţii cei mai buni din citi cum cunoscut vreodată!

— Fără îndoială, cunoşti povestea, spuse vărul Feenix.

— O s-o cunosc – răspunse îndrăzneţul sfios – când vă voi fi auzit pe dumneavoastră istorisind-o. Apoi se lăsă pe spate în scaun, de parcă l-ar fi gâdilat şi zâmbi către tavan, ca şi cum ar fi ştiut-o totuşi pe dinafară.

— *De facto* nu e chiar o poveste în sine – spuse vărul

Feenix, adresându-se tuturor oaspeţilor, zâmbind şi dând vesel din cap – şi nu merită vreun cuvânt de introducere. Ea arată totuşi cât era Jack de spiritual. *De facto*, Jack era invitat la o nuntă care mi se pare avea loc la Barkshire.

— Shropshire, spuse îndrăzneţul sfios socotindu-se interpelat.

— Da? Bine! Z) je! *facto*, ar fi putut fi în oricare „shire", spuse vărul Feenix. Astfel, prietenul meu fiind invitat la această nuntă în regiunea „oricare", spuse vărul Feenix, cu mulţumirea de a fi ffăcut pe loc un spirit, s-a dus, tocmai ca unii dintre noi care am avut cinstea de a fi poftiţi la nunta drăgălaşei şi desăvârşitei mele rude cu prietenul meu Dombey. Nici noi n-am aşteptat să fim chemaţi de două ori şi am fost al dracului de bucuroşi să fim de faţă în, r-o ocazie atât de interesantă. Şi astfel, iată-l pe Jack plecat! Acum, *de facto*, această căsătorie era o căsătorie *a* unei fete deosebit de fine, cu un bărbat de care nici nu se sinchisea, dar pe care se hotărâse să-l ia din pricina averii sale oare era imensă. Când Jack, după cununie, s-a întors în oraşul lui, cineva care-l cunoştea, întâlnindu-l pe sala Camerei Comunelor, îi spuse: „Ei bine, Jack ce face perechea aia nepotrivită?" „Nepotrivită? se miră Jack. De loc, e o tranzacţie perfect cinstită şi dreaptă. Ea a fost cumpărată cu toate formele şi pot să jur că el a fost vândut cu forme tot atât de legale".

Când, plin de satisfacţie, ajunsese la punctul culminant al povestirii sale, fiorul care trecu în jurul mesei ca o scânteie electrică îl străbătu şi pe vărul Feenix şi-l opri pe loc. Din clipa aceea, oricare ar fi fost conversaţia ce se mai înfiripă în seara aceea, niciun zâmbet nu mai apăru pe niciuna din feţele oaspeţilor. Urmă o lungă tăcere şi bietul sfios care era nevinovat ca un nou-născut în privinţa celor povestite, avu marea nenorocire să citească în ochii tuturor învinuirea că a fost principalul vinovat al gafei.

Faţa domnului Dombey, care mereu era neschimbată şi care în ziua aceea era turnată în tiparul ei cel mai solemn, nu se schimbă de loc nici la auzul acestei poveşti,

ci rămase aceeaşi când spuse, solemn, în mijlocul tăcerii: „Bună poveste!” Bdith schimbă repede o privire cu Florence, dar altfel, ea rămase, cel puţin în aparenţă, rece şi nepăsătoare.

Nenumărate feluri de mâncări rare şi vinuri scumpe se perindară, servite numai în aur şi argint; roade ale pământului, aerului, focului şi apei, grămezi de fructe şi nu lipsi nici acel articol de care n-ar mai fi fost. nevoie la banchetele domnului Dombey – gheaţa – şi astfel ospăţul îşi urma încet cursul. Ultimele feluri fură servite în sunetul unei muzici sonore pricinuită de bătăi în uşă ce nu conteneau şi care anunţau sosirea oaspeţilor ce urmau să se bucure de ospăţ, mulţumindu-se doar cu adulmecarea bucatelor. Când doamna Dombey se ridică, merita să fie văzut cum soţul şi stăpânul ei, cu gâtul ţeapăn şi capul sus, ţinea uşa deschisă pentru a lăsa doamnele să se retragă şi cum ea trecu repede prin faţa lui, cu fiica lui la braţ.

Domnul Dombey, cu ţinuta sa demnă, şezând cu carafele în faţă, oferea un spectacol impunător. Directorul Companiei Indiilor de Răsărit, şezând singuratic la capătul gol al mesei, oferea un spectacol trist. Maiorul oferea un spectacol militar, povestind, *la* şase din cei şapte sfioşi (al şaptelea, cel ambiţios, se pleoştise de tot) istorii despre ducele de York. Directorul de bancă înfăţişa un spectacol plăcut, făcând pentru un grup de admiratori cu un cuţit de desert, planul unei mici sere de ananas şi vărul Feenix înfăţişa spectacolul unui om dus pe gânduri, cum îşi netezea manşetele şi-şi potrivea pe furiş peruca. Dar toate aceste spectacole fură de scurtă durată, fiind curând întrerupte de cafea şi de plecarea din sufragerie a tuturor oaspeţilor.

În saloanele de sus îmbulzeala creştea pe fiecare minut, dar lista oaspeţilor domnului Dombey părea neputincioasă din fire să se amestece cu li-sta doamnei Dombey şi nimeni nu ar fi putut sta la îndoială dacă ar fi fost vorba să recunoască care e una şi care e alta. Singura excepţie, poate, o făcea domnul Carker, care surâdea acum în mijlocul societăţii şi sta în cercul ce se adunase în jurul

doamnei Dombey, atent la ea, la ei, la şeful său, la Cleopatra, la maior, La Florence şi la totul din jurul lor. El părea a fi la fel de familiar cu amândouă taberele de oaspeţi şi nu părea să aparţină nici uneia nici celeilalte.

Pe Florence domnul Carker o înfricoşa, ceea ce făcea ca prezenţa lui în aceeaşi cameră cu ea să-i fie un coşmar. Nu putea să-i ocolească privirea, deoarece ochii îi erau mereu atraşi spre el, ca printr-o fascinaţie născută din antipatie şi neîncredere, căreia nu i se putea împotrivi. Cu toate astea, gândurile îi erau prinse aiurea deoarece, pe când sta deoparte – nu pentru că n-ar fi fost luată în seamă sau admirată, ci din pricina drăgălăşeniei firii ei blânde – simţi cât de puţin lua parte tatăl ei la tot ce se întâmpla în jurul lor. Ea văzu cu durere ce rău se simţea el şi ce puţin era luat în seamă, când zăbovea pe lângă uşă, pentru a primi pe oaspeţii cărora dorea să le dea mai multă atenţie şi pe care îi prezenta soţiei sale. Ea îi primea cu o răceală mândră, dar nu le arata nici interes, nici dorinţă de a le place şi niciodată, după ceremonia prezentării, nu scotea vreu-n cuvânt care să f-i ţinut seamă de dorinţa lui, sau să fi fost o amabilitate pentru prietenii lui. Pentru Florence nu era mai puţin surprinzător şi dureros faptul că Edith, care se purta astfel cu toată lumea, se purta cu ea atât de dirăiguţ şi cu atâta afecţiune, încât i se părea aproape că simplul fapt de a-şi da seama de cele ce se petreceau sub ochii ei ar fi o lipsă de recunoştinţă din parte-i.

Florence ar fi fost fericită dacă ar fi putut să-i fie tovarăşă tatălui ei, măcar cu privirea, şi era în adevăr fericită, datorită faptului că ea nici măcar nu bănuia adevărata pricină a nemulţumirii lui. Totuşi temându-se să dea impresia că cunoaşte situaţia dureroasă în care el se afla – ceea ce desigur l-ar fi supărat – şi, mânată pe de o parte de o atracţie firească către el, iar pe de alto plină de dragoste recunoscătoare pentru Edith, nu îndrăznea să ridice ochii nici spre el, nici spre ea. Îngrijorată şi nefericită pentru amândoi, înconjurată cum era de mulţimea oaspeţilor, ea se gândea că ar fi fost mult mai bine pentru amândoi dacă tot zgomotul acela de vorbe şi

de paşi nu ar fi ajuns niciodată până acolo, dacă vechea tristeţe şi singurătate n-ar fi fost niciodată înlocuite cu toate acele noutăţi şi splendori; dacă copila neluată în seamă n-ar fi găsit niciodată o prietenă în Edith, ci şi-ar fi trăit viaţa ei singuratică, uitată de toţi şi fără să-i fie cuiva milă de ea.

Şi doamna Ghick avea unele gânduri asemănătoare în mintea ei, dar ele nu se desfăşurau atât de Liniştite. Buna matroană se simţise adânc jignită, mai întâi pentru că nu fusese poftită la cină. Revenindu-şi cel puţin în parte după această lovitură, ea făcuse cheltuieli mari pentru ca atunci când va fi să apară în faţa doamnei Domibey, să-i ameţească simţurile şi, în ce priveşte pe doamna Skewton, să grămădească munţi de umilinţă pe capul ei.

— Nu sunt luată în seamă nici măcar cât Florence, spuse doamna Chick către domnul Chick. Cine mă ia pe mine în seamă? Nimeni!

— Nimeni, dragă, aşa e, spuse dominul Chick care era aşezat lângă doamna Chick, rezemat de perete şi chiar acolo îşi găsea o mângâiere, fluierând încet.

— Nu ţi se pare că n-a avut nimeni nevoie de mine aici? exclamă doamna Chiok, cu ochii scânteietori.

— Nu, dragă, cred că n-au avut. nevoie de tine, spuse domnul Chick.

— Paul e nebun, spuse doamna Chick.

Domnul Chick fluieră.

— Dacă tu nu eşti un monstru, ceea ce uneori îmi vine să cred – spuse doamna Chick cu candoare – nu tot sta acolo fredonând. Cine oare, oricât de puţină bărbăţie ar avea în el, poate răbda să vadă pe soacra aia a lui Paul, îmbrăcată cum e, purtându-se astfel cu maiorul Bagstock, pe care, pe lângă alte lucruri preţioase, îl datorăm Lucreţiei Tox a dumitale…

— Lucreţia Tox a mea? spuse domnul Chick mirat.

— Da – răspunse doamna Chick cu multă severitate – Lucreţia dumitale. Cum poate cineva răbda să vadă pe soacra aia a lui Paul şi pe trufaşa aia de nevastă a lui Paul şi pe sperietoarele alea bătrâne şi indecente cu spatele şi

umerii goi, pe scurt, tot ce se petrece aici şi… să fredoneze – pe haceastă, din urmă vorbă doamna Chick apăsă cu dispreţ, ceea ce îl făcu pe domnul Chick să tresară – este pentru mine, slavă Domnului, un adevărat mister!

Domnul Chick îşi muşcă buzele, ceea ce nu se prea împăca nici cu fredonatul nici cu fluieratul şi luă un aer gânditor.

— Dar eu, una, ştiu ce mi se cuvine – spuse doamna Chick, umflându-se toată de indignare – deşi Paul a uitat ce mi se cuvine mie. Nu am1 să şed aici, eu, un membru al familiei, ca să nu fiu luată în seamă! Nu am ajuns încă noroiul de sub picioarele doamnei Dombey – nu încă! spuse doamna Chick, ca şi cum s-ar fi aşteptat să devină aşa ceva cam pe poimâine. Şi o să plec. Nu vreau să spun (orice aş gândi) că astea toate au fost puse la cale numai şi numai ca să mă umilească şi să mă jignească! Pur şi simplu, plec! N-o să-mi simtă nimeni lipsa!

Spunând aceste vorbe, doamna Chik se ridică brusc şi, luând braţul domnului Chik, părăsi camera în care şezuse doar o jumătate de ceas, neluată în seamă de nimeni. Pentru a face dreptate perspicacităţii cu care ea judecase situaţia, trebuie recunoscut că nimeni nu-i simţi lipsa.

Daf ea nu era singurul muaalir indignat, căci cei de pe lista domnului Domibey (luptând mereu cu încurcăturile). erau – in corpore – indignaţi împotriva celor de pe lista doamnei Dombey, pentru că aceştia îi priveau prin lornioane şi se mirau cu glas tiare cine or fi fiind toţi ăştia; în timp ce acei de pe lista doamnei Dombey se plângeau de plictiseală şi tinerica cu umerii goi, lipsită de atenţiile veselului şi tinerelului văr Feenix (care plecase după masă), şoptise confidenţial la vreo treizeci-patruzeci de prietene că se plictiseşte de moarte. Toate doamnele bătrâne, cele cu poverile pe cap, aveau mai mult sau mai puţin de ce să se plângă împotriva doamnei Dombey, iar directorii şi preşedinţii erau toţi într-un gând când spuneau că dacă Dombey trebuia neapărat să se însoare, ar fi făcut mai bine să se însoare cu o femeie mai aproape

de vârsta lui, nu atât de frumoasă, dar cu ceva mai multă stare. Părerea generală a acestor domni era că Dombey făcuse o greşeală şi că va ajunge să se căiască. Afară de domnii sfioşi, puţini erau acei care, fie că rămâneau fie că plecau, să nu se simtă neglijaţi şi jigniţi, fie de domnul Dombey, fie de doamna Dombey. Doamna care nu vorbea, aceea cu pălăria de catifea neagră, amuţise acum de-a binelea, pentru că doamna în catifea roşie fusese condusă la masă înaintea ei. Până şi firea sfioşilor se înrăi, fie din pricină că băuseră prea multă limonadă, fie din pricina molipsirii generale, căci începură să facă glume batjocoritoare, unii pe socoteala celorlalţi şi să vorbească de rău în şoapte, pe scări şi prin colţuri. Nemulţumirea şi plictiseala cuprinseră în aşa hal pe toţi cei de faţă, încât până şi lacheii adunaţi în hol se molipsiră în acelaşi grad ca şi societatea de la etajul de sus. Ba până şi purtătorii de torţe, afară, le simţiseră şi asemuiau festivitatea cu o înmormântare, fără doliu, şi-i fără t ca nimeni dintre oaspeţi să fie prejvăzut în testament

În sfârşit, oaspeţii plecară toţi şi cu ei plecară şi purtătorii de torţe. Strada, atâta vreme plină de echipaje, se limpezi şi luminile ce se stingeau nu mai lăsau pe nimeni să fie văzut în camere, afară de domnul Dombey şi de domnul Carker, care rămaseră vorbind într-un colţ şi de doamna Dombey cu mamă-sa. Cea dintâi era aşezată pe o canapea, cealaltă era culcată în atitudine de Cleopatră, aşteptând să sosească subreta. Domnul Dombey, isprăvind ce avea de spus lui Carker, acesta înaintă cu un aer supus ca să-şi ia rămas bun.

— Sper – apuse el – că doamna Dombey nu se va resimţi mâine de oboseala acestei încântătoare se –, rate.

— Doamna Dombey – spuse domnul Dombey, apropiindu-se – şi-a cruţat destul oboseala ca să te scutească pe dumneata de orice teamă de acest fel. Regret, doamnă Dombey, că trebuie să ţi-o spun, aş fi dorit să te oboseşti ceva mai mult cu acest prilej.

Ea se uită la el cu o privire trufaşă, ca şi cum i s-ar fi părut că nu merită să-i răspundă şi-şi luă ochii de la ei,

fără să scoată niciun cuvânt.

— Regret, doamnă, că mai socotit de datoria dumitale… spuse domnul Dombey.

Ea se uită iar la el.

— Datoria dumitale, madame – urmă el – de a fi primit pe prietenii mei cu ceva mai multă deferenţă. Unii dintre ei, pe care în seara asta ţi-a plăcut să-i dispreţuieşti într-un fel foarte vădit, doamnă Dombey, îţi fac cinste, trebuie să ţi-o spun, ori de câte ori îţi intră î, h casă.

— Dumneata ştii. că mai e cineva aici, spuse ea uitându-se acum insistent la el.

— Nu, Carker! Te rog să nu pleci, îţi cer să nu pleci! strigă domnul Dom-bey, oprindu-l pe Carker, care se pregătea să plece neobservat. Domnul Carker, madame, după cum ştii, se bucură de încrederea mea. Cunoaşte, ca şi mine, cele despre ce-ţi vorbesc. Îţi cer îngăduinţa să-ţi spun, doamnă Dombey, pentru a te informa, doamnă Dombey, că eu socotesc că aceste persoane bogate şi importante mă cinstesc pe mine, şi domnul Dombey se săltă ca şi cum el le-iar fi dat acelora, importanţa pe care o aveau.

— Te întreb – repetă ea, aplecându-i şi privirea dispreţuitoare şi severă asupra lui – dacă ştii că mai e aici cineva, domnule?

— Trebuie să stărui – spuse domnul Carker, păşind înainte – trebuie să cer, să vă rog să-mi daţi voie să mă retrag. Oricât de neînsemnată, cât de lipsită de importanţă este această discuţie…

Idoamna Skewton care fusese atentă la faţa fiicei ei, tăie acum vorba lui Carker.

— Dulcea mea Bdith şi dragul meu Dombey – spuse ea – bunul nostru prieten Carker, căci sunt sigură că-l pot numi astfel…

Domnul Carker şopti: „Prea multă cinste”.

— …a întrebuinţat tocmai cuvintele care le aveam eu în minte şi pe care muream de o eternitate să le spun: neînsemnat şi neimportant! Dulcea mea Edith şi dragul meu Dombey, nu ştim noi că orice neînţelegere între voi

doi – nu, Flowers, nu acum… (Flowers era subreta care, văiziind că mai sunt domni în cameră se retrase în grabă) că orice neînţelegere între voi doi – reluă doamna Skewton – cu inima ce aveţi amândoi şi cu legătura de simţăminte atât de încântătoare dintre voi *trebuie* să rămână neluată în seamă şi socotită fără importanţă. Ce cuvinte puteau mai bine defini faptul? Nici unele! De aceea, sunt bucuroasă să folosesc acest prilej, acest prilej neînsemnat, la care Natura are atâta parte, şi caracterul vostru şi toate astea, aşa de potrivite ca să stârnească lacrimi în ochii unui părinte, pentru a spune că nu le dau nici cea mai mică importanţă, afară numai că dezvoltă aceste elemente minore ale sufletului. Deosebit de cele mai multe soacre (ce cuvânt odios, dragă Dombey), aşa cum mi-au fost înfăţişate că există în această lume atât de artificială, nu voi încerca niciodată să mă amestec între voi, în asemenea împrejurări şi nu pot niciodată să regret, la urma urmelor, asemenea mici fulgere în torţa lui… cum îi zice… nu Cupidon, ci cealaltă creatură încântătoare?

În timp ce vorbea, era în privirea bunei mame o asprime care vădea hotărârea fermă şi bine chibzuită ce se ascundea pe după cuvintele ei fără şir. Era hotărârea prevăzătoare de a se ţine de la început deoparte de toate certurile lor şi de a se pune la adăpostul închipuirii că ea, ca o fiinţă nevinovată „ar crede în dragostea lor şi în buna înţelegere dintre ei.

— Am arătat doamnei Dombey – spuse domnul Dombey, în chipul cel mai solemn – ceea ce m-a nemulţumit în purtarea ei de la începutul căsniciei noastre şi ceea ce îi cer să îndrepte. Carker – cu un semn de concediere – noapte bună, amice.

Domnul Carker se înclină în faţa chipului trufaş ia1 soţiei, ai cărei ochi scânteietori erau aţintiţi asupra soţului şi în drumul spre uşă, oprindu-se în faţa canapelei Cleopatrei, ridică până la buzele lui, ca omagiu de supuşenie şi admiraţie, mâna pe care ea i-o întinse graţios.

Dacă frumoasa lui soţie i-ar fi făcut reproşuri sau chiar dacă numai şi-ar fi schimbat atitudinea, sau dacă ar fi

rupt tăcerea cu o singură vorbă, acum că erau singuri (căci Cleopatra fugise în toată graba), domnul Dombey i-ar fi cerut poate socoteală de <purtarea ei. Dar dispreţul adânc, usturător de nedescris, cu care, după ce-l privise, lăsă ochii în jos ca şi cum pentru ea ar fi fost fără rost să-l mai provoace fie şi numai cu o singură silabă – dispreţul şi trufia cu care şedea în faţa lui, hotărârea rece şi de neînfrânt cu care orice trăsătură a ei părea că-l loveşte şi-l dă la o parte – împotriva aşa ceva el avea arme. O părăsi deci, cu frumuseţea ei semeaţă, concentrată toată în dispreţul ce-i arăta.

Era el oare atât de laş incit s-o pândească, un ceas mai târziu, pe vechea scară pe care o văzuse în lu’

8 H3

mina lunii odinioară pe Florence, trudindu-se să-l ducă sus pe micul Paul? Sau doar din întâmplare se găsea el acolo când, privind în sus prin întuneric, o văzu venind din camera unde dormea Florence, cu o luminare în mână, şi zări iar faţa pe care el nu o putea supune, şi care acum părea atât de schimbată?

Dar fata ei, oricât de mult s-ar fi schimbat, nu se putea schimba niciodată atât de mult ca a lui. Pe faţa ei, chiar în culmea orgoliului şi a patimii nu apăruse umihra care căzuse pe faţa lui, în colţul acela întunecat, în noaptea întoarcerii lor, şi încă adeseori de atunci, şi care se adâncea tot mai mult pe chipul lui acum, când se uita în sus la ea.

CAPITOLUL XXXVII Mai multe avertismente

Florence, Edith şi doamna Skewton erau împreună ziua următoare şi caleaşca aştepta la uşă să le scoată la plimbare. Cleopatra îşi avea din nou galera şi Withers, care acum nu mai era palid şi era îmbrăcat într-o haină de culoarea guşii de porumbel şi cu pantaloni militari, stătea „drepţi” în timpul meselor, în spatele scaunului oare acuma nu mai era pe roate şi pe care nu-l mai împingea cu capul. Părul lui Withers strălucea de pomadă, purta mănuşi de piele şi mirosea a apă de colonie.

Erau strânşi în odaia Cleopatrei. Şarpele Nilului1

(fără intenţia de a o jigni) se odihnea pe Sofia, sorbind din ciocolata de dimineaţă, deşi era ora trei după-amiază. Flowers, subreta, se îndeletnicea ou potrivirea unor manşete şi ia unor guleraşe tinereşti şi cu ceremonia încoronării doamnei cu o bonetă de catifea de culoarea piersicii. Trandafirii artificiali tre’

1 Aşa îi spunea Marc-Antoniu Cleopatrei (n.r.).

murau pe ea, de parcă paralizia s-ar fi jucat cu ei, ca un vântuleţ.

— Mi se pare că simt cam nervoasă, în dimineaţa asta, Flowers, spuse doamna Skewton. Îmi tremură mâinile.

— Dumneavoastră aţi însufleţit toată societatea, seara trecută, maam, ştiţi bine, răspunse Flowers, şi, vedeţi dumneavoastră, pătimiţi astăzi de pe urma asta.

Edith, care îi făcuse semn lui Florence să vină la fereastră şi privea afară, cu spatele la toaletă stimatei ei mame, se dădu brusc înapoi de la fereastră, ca şi când ar fi fost speriată de un fulger.

1 – Scumpa mea copilă – strigă Cleopatra languroasă – nu cumva eşti nervoasă? N-o să-mi spui, dragă Edith, că şi tu, stăpânită cum eşti, de te invidiez, începi să fii o martiră ca maică-ta, cu firea ei nenorocită! Withers, vezi că-i cineva la uşă.

— O carte de vizită, maam, spuse Withers, înmânând-o doamnei Dombey.

— Eu am să ies acum, spuse ea fără să se uite la carton.

— Draga mea – spuse doamna Skewton, tărăgănat – ce ciudat din partea ta să trimiţi vorbă în felul ăsta, fără măcar să ştii cine e! Dă-o încoace, Withers. Vai, draga mea, e domnul Carker. O persoană atât de sensibilă…

— Eu ies acum, repetă Edith, pe un ton atât de hotărât, încât Withers, ducându-se la uşă, trecu vorba mai departe, pe acelaşi ton hotărât, servitorului care aştepta.

— Doamna Domibey iese. Hai, cară-te, şi îi închise uşa în nas.

Totuşi servitorul se înapoie după scurt timp şi şopti

ceva la ureche lui Withers, pare din nou, şi de astă diată cam în silă, se înfăţişă doamnei Dombey.

— Vă rog, maam, domnul Carker trimite respectuoase complimente şi vă roagă să-i jertfiţi un minut, dacă puteţi, e vorba de afaceri, maiam, vă rog.

— Serios, draga mea – spuse doamna Skewton, cu vocea ei cea mai dulce, deoarece atitudinea fiicei părea ameninţătoare – dacă mi-ai îngădui să-ţi spun şi eu o vorbă, te-aş sfătui…

— Pofteşte-l înăuntru, spuse Edith. Cum Withers dispăruse ca să execute porunca, ea adăugă, încruntându-se la mamă-sa: Deoarece îl primi, în urmă sfatului tău, primeşte-l în odaia ta.

— Pot să… trebuie să plec? întrebă Florence, repede.

E-ditih îi făcu semn că da, dar îndreptându-se spre uşă, Florence se întâlni cu vizitatorul care tocmai intra. I se adresă în Florence în felul lui dulceag, cu acelaşi amestec neplăcut de familiaritate şi de îngăduinţă cu care i se mai adresase laltădată – nădăjduia că se simte bine, dar nici nu mai era nevoie s-o întrebe când o vedea ce bine arată, aproape că nu putuse avea onoarea de a o recunoaşte, mai deunăzi, seara, de schimbată ce era – şi apoi ţinu uşa deschisă pentru a o lăsa să treacă. Toate acestea cu o conştiinţă tainică a puterii ce avea asupra ei, pe care nici deferenţa nici politeţea purtării lui nu o puteau masca, şi care o făceau să se ferească de el.

El se aplecă apoi o clipă peste mina îngăduitoare a doamnei Skewton şi la urmă se înclină în faţa lui E dith. Răspunzându-i cu răceală la salut, fără măcar să se uite la el şi fără a se aşeza sau a-l pofti pe el să şadă, îl aşteptă să vorbească.

Cu toate că se simţea la adăpostul mândriei şi al farmecului ei şi cu toate că în clipa aceea recurgea la toată dârzenia firii ei, fu iar cuprinsă de vechea convingere că, atât ea cât şi mama ei fuseseră de la prima lor întâlnire bine cântărite de către acest om, şi înfăţişarea lor cea mai hâdă, precum şi toate înjosirile pe care ea le suferise în propriii ei ochi, erau tot atât de vădite pentru el ca şi

pentru ea; că el citea în cartea vieţii ei ca într-o carte Obişnuită, ale cărei file le răsfoia sub ochii ei, cu dispreţ şi cu inflexiuni de voce pe care nimeni, aflară de ea, nu le putea percepe. Aceasta convingere îi slăbea puterile şi îi frângea rezistenţa. Cu toate că i se împotrivea cu mlimdrie, umilindu-l cu faţa ei poruncitoare, pe buze cu un dispreţ care îi cerea să se depărteze cu sufletul ei răzvrătit împotriva indiscreţiei lui, cu genele ei negre plecate, pentru ia nu îngădui vreunei raze din lumina ochilor ei să ajungă până la el şi cu toate că el stătea foarte umil în faţa ei, având aerul rugător al omului jignit şi totuşi, supus voinţei ei, ea simţea, în sufletul ei că situaţia era răsturnată, că triumful şi superioritatea erau de partea lui şi că el îşi dădea bine seama de aceasta.

— Mi-am îngăduit – spuse domnul Carker – să solicit o întrevedere şi am îndrăznit să spun că e pentru afaceri, deoarece…

— Ai fost însărcinat poate de către domnul Dombey cu vreun mesaj de mustrare? spuse Edith. Faţă de încrederea neobişnuită de care te bucuri domnule din partea domnului Dombey, nu m-ar mira de loc că aşa ceva să fie afacerea de care vrei să-mi vorbeşti.

— Nu am nicio însărcinare pentru doamna care aruncă atâta strălucire asupra numelui lui, spuse dom –, nul Carker. Dar, din propria mea pornire o rog pe doamna să fie dreaptă cu un foarte umil solicitator, care aşteaptă dreptatea din mâna dânsei – un biet subaltern al domnului Dombey – ceea ce e o situaţie smerită, şi să se gândească la starea mea de desăvârşită neajutorare din ultima seară şi la neputinţa în bare mă aflam de a evita să iau partea, pe care am fost silit să o iau, cu un prilej atât de dureros.

— Scumpa mea Edith, spuse Cleopatra, cu vocea scăzută şi lăsând jos lornionul, e într-adevăr deosebit de amabil din partea domnului… cum îl cheamă? Într-adevăr plin de suflet!

— Căci, vedeţi dumneavoastră – spuse domnul Carker, îndreptând o privire plină de deferenţă recunoscătoare către doamna Skewton – îmi îngădui să

spun că a fost un prilej dureros, deoarece aşa a fost pentru mine, care am avut nefericirea să fiu de faţă.

V.7

Dar o neînţelegere atât de uşoară cum a fost între cele două părţi – între fiinţe ce se iubesc cu devotament dezinteresat şi care sunt gata să aducă orice jertfă de sine cu un atare prilej – asta nu înseamnă nimic. Cum a spus şi doamna Skewton cu aţiita dreptate şi simţire, seara trecută nu înseamnă nimic.

Edith nu putu să-l privească, dar spuse după câteva clipe:

— Şi afacerea dumitale, domnule…?

— Edith, puico – spuse doamna Skewton – de când a venit domnul Carker stă în picioare! Dnagă domnule Carker, şezi, te rog.

El nu răspunse. nimic mamei, dar aţinti privirile asupra mândrei fiice, ca şi când ar fi aşteptat porunca ei şi ar fi fost hotărât să o primească numai de ha ea. Edith, în ciuda ei însăşi, se aşează şi-i făcu. un semn uşor cu mina să se aşeze şi el. Nu putea un gest să fie mai rece, mai semeţ, mai insolent, decât această invitaţie, făcută cu un aer de supremaţie şi dispreţ, dar ea luptase zadarnic împotriva acestei concesii şi lăsase să-i fie smulsă. Era destul atâta! Domul Carker se aşează.

— Pot să-mi îngădui, doamnă – spuse Carker îndreptându-şi, ca un izvor de lumină, dinţii albi către doamna Skewton – o doamnă cu admirabilul dumneavoastră bun-simţ şi înţelegere atât de pătrunzătoare îmi v. a îngădui, pentru temeiuri bine îndreptăţite – sunt sigur – să spun cele ce am de spus doamnei Dombey şi să rămână ca dânsa să vi le împărtăşească dumneavoastră, care sunteţi cea mai bună şi mai scumpă prietenă, după domnul Dombey?

Doamna Skewton ar fi vrut să se retragă, dar E tiith o opri. Edith l-ar fi oprit şi pe el şi Dar fi silit cu indignare sau să vorbească deschis sau să nu vorbească de loc, dar el spuse, cu o voce scăzută:

— Domnişoara Florence – tânăra domnişoară care

tocmai a ieşit din odaie…

Edith îi îngădui să urmeze. Privea la el acum. Cum el se aplecă, pentru a-i vorbi mai ce aproape, cu toată delicateţea, cu cel mai vădit respect, cu dinţii lui prezentaţi în chipul cel mai convingător şi cu un surâs umil, ea simţi că ar vrea să-l ucidă.

— Situaţia domnişoarei Florence – începuel – a fost într-adevăr nefericită. Îmi vine greu să vorbesc de asta cu dumneavoastră, a cărei dragoste pentru tatăl ei este atât de grijulie şi geloasă de orice cuvânt spus despre dânsul. (Deşi întotdeauna olar şi în acelaşi timp dulceag în vorbire, nu sunt cuvinte pentru a descrie claritatea şi dulcegăria cu care spuse aceste cuvinte şi cu care trecu la altele de acelaşi fel). Dar, ca unul care sunt devotat domnului Dombey, în felul meu şi oare îmi trăiesc viaţa în admiraţia caracterului domnului Dombey, pot să-mi îngădui să spun că domnişoara Florence a fost, din nefericire, neglijată de tatăl ei? Pot să spun de tatăl ei?

Eidith răspunse:

— O ştiu.

— O ştiţi! spuse domnul Carker, părând foarte uşurait. Asta îmi ia o piatră de pe suflet. Pot oare să nădăjduiesc că ştiţi şi unde şi-a avut Obârşia această neglijare? În ce fază plăcută a mândrieivreau să spun a caracterului domnului Domibey?

— Poţi să treci peste asta, domnule – răspunse ea – şi să ajungi mai repede la ceea ce ai să-mi spui.

— Fireşte, îmi dau seama, doamnă – răspunse Carker – credeţi-mă, îmi dau perfect seama că domnul Domibey nu are nevoie de nicio justificare, de niciun fel, faţă de dumneavoastră. Dar, aveţi, vă rog, bunătatea să judecaţi simţămintele mele după ale dumneavoastră, şi o să iertaţi atunci interesul ce-i port chiar dacă fiind excesiv, o ia câteodată razna.

Ce lovitură de pumnal în pieptul ei! Să şadă acolo, faţă în faţă cu el, să-l audă aducând mereu ca mărturie jurământul fals pe care îl făcuse ea în faţa altarului şi să simtă cum i-l prezintă mereu ca pe o cupă plină cu drojdie

amară pe care ea e nevoită s-o înghită! Cu ce furie o răscoleau ruşinea, remuşcarea şi patima, când, stând dreaptă şi impunătoare în faţa lui, ea ştia bine că, în sufletul ei, era căzută la picioarele lui!

— Domnişoara Florence – spuse Carker – lăsată în grija – dacă poate fi numită grijă – servitorilor şi a unor oameni plătiţi, în toate privinţele inferiorii ei, a avut neapărată nevoie în copilăria ei de îndrumare şi directive şi, firește, cum acestea i-au lipsit, a fost uşuratică şi a uitat în oarecare măsură de ce datora situaţiei sale. Şi-a pierdut oarecum capul pentru un oarecare Walter, un băiat din popor, care din fericire a murit; a mai fost şi o întovărăşire nedorită, îmi pare rău că trebuie să o spun, cu nişte marinari, cu o reputaţie îndoielnică şi cu un bătrân falit, fugar.

— Am auzit de toate astea, domnule – spuse Edith străfulgerându-l cu o privire dispreţuitoare – şi ştiu că dumneata le înnegreşti. Nădăjduiesc că o faci, fără să ştii.

— Cer iertare – spuse domnul Carker – cred însă că nimeni nu le cunoaşte atât de bine ca mine. Nu pot decât să respect, doamnă, firea dumneavoastră generoasă şi pasionată – aceeaşi fire care e atât de poruncitoare, când evorba să ia partea iubitului şi onoratului dumneavoastră soţ şi care l-a fericit după cum se cuvine meritelor lui – nu pot decât să mă supun şi să mă plec în faţa ei. Totuşi, în ce priveşte împrejurările care alcătuiesc afacerea asupra căreia vreau să vă atrag luarea-aminte, n-am nici cea mai mică îndoială, deoarece, în executarea însărcinării primite în calitatea de om de încredere al domnului Dombey – şi îmi îngădui să spun şi prieten – le-am stabilit cu precizie. În îndeplinirea acestei însărcinări, în adânca mea preocupare pe care o puteţi înţelege prea bine de a nu neglija nimic din ce-l priveşte pe dânsul, adâncita şi mai mult, dacă vreţi (mi-e teamă să nu vă fiu neplăcut), de motivul mai umil al dorinţei de a-mi dovedi bunăvoinţa şi de a mă face mai plăcut dumneavoastră, am urmănit mult timp aceste împrejurări, atât eu însumi cât şi prin oamenii mei şi am nenumărate şi foarte convingătoare dovezi.

Ea ridică ochii doar până în dreptul gurii lui, dar îi fu de ajuns ca să-i vadă răutatea apărând în fiecare dinte.

— Vă cer iertare, doamnă – urmă el – dacă în nedumerirea mea îmi îngădui să vă cer sfatul şi să iau cunoştinţă de dorinţele dumneavoastră. Mi se pare că am putut constata că soarta domnişoarei Florence vă interesează în gradul cel mai înalt.

Mai era oare în ea ceva rămas neînţeles pentru el şi ceea ce el nu putea cunoaşte? Umilită şi în acelaşi timp înnebunită de acest gând, oricum şi l-ar fi înfăţişat, oricât de slab i-ar fi apărut, ea îşi muşcă buzele care tremurau, pentru a-şi stăpâni acel gând şi, pentru a-i răspunde, făcu doar un semn uşor din cap.

— Acest interes, doamnă, dovedind atât de limpede cât vă stă la inimă tot ce este în legătură cu domnul Dombey, mă face să nu-i aduc încă la cunoştinţă aceste împrejurări, pe care, până acum, el nu le cunoaşte încă. Şi, dacă îmi este îngăduită o mărturisire, sunt atât de zdruncinat în fidelitatea mea faţă de domnul Dombey, încât sunt în stare să nu-i spun nimic din toate acestea, dacă asta ar fi dorinţa dumneavoastră.

Edith ridică repede capul şi, dându-se brusc înapoi, aruncă privirea ei întunecată asupra lui. El îi răspunse cu zâmbetul cel mai suav şi mai respectuos şi urmă:

— Aţi spus că, aşa cum le-am înfăţişat eu, le-am schimbat în rău. Mi-e teamă că nu, mi-e teamă că nu; dar să presupunem că e aşa. Neliniştea pe care o simt de câtva timp în legătură cu acest subiect constă în următoarele: că simplele împrejurări ale unor tovărăşii de felul acelora de care v-am vorbit, repetate mat des din partea domnişoarei Florence, chiar în felul ei atât de nevinovat şi încrezător, vor fi hotărâtoare pentru domnul Dombey, care şi aşa e pornit împotriva ei şi ar putea să-l facă să ia unele măsuri (ştiu că întâmplător s-a şi gândit la aşa ceva) de a o despărţi şi a o înstrăina de această casă. Doamnă, iertaţi-mă, şi aducându-vă aminte de legăturile mele cu domnul Dombey şi de felul cum îl cunosc şi de respectul ce-i port şi oare datează încă din copilăria mea, îngăduiţi-mi să vă

spun că, dacă are vreun cusur, este o trufaşă îndărătnicie, care îşi are rădăcinile în nobila sa mândrie şi în conştiinţa puterii ce-l caracterizează şi căreia trebuie să ne supunem cu toţii. Ea nu poate fi asemuită cu încăpăţânarea altor caractere şi sporeşte din zi în zi şi din an în an.

Ea îşi lăsă iarăşi privirile să cadă asupra lui, dar oricât de hotărâte erau, nările ei dispreţuitoare se dilatară. Edith respiră adânc şi buzele i se strânseră uşor, când Carker descrise astfel pe patronul în faţa căruia trebuiau cu toţii să se plece. El îşi dădu numaidecât seama de reacţia ei; cu toate că expresia lui nu se schimbă, ea simţi totuşi că el îşi dăduse seama.

— Chiar un incident atât de neînsemnat ca cel de aseară – spuse el – dacă îmi este îngăduit să mă refer iarăşi la aceasta, poate servi ca să ilustreze părerea mea, mai bine chiar decât o întâmplare mai de seamă. Dombey şi Fiul nu ţin seama nici de timp, nici de loc, nici de sezon, dar le biruiesc pe toate. Mă bucur însă de prilejul ce mi-a fost dat, pentru că mi-a dat putinţa să înfăţişez doamnei Dombey subiectul de astăzi, chiar cu riscul de a fi pedepsit, în chip trecător, de supărarea dânsei. Tocmai când eram neliniştit şi temător în această privinţă, doamnă, am fost chemat de domnul Dombey la Leamington. Acolo v-am văzut. Acolo mi-am dat seama de legătura ce veţi avea în curând cu dânsul – spre trainica lui fericire şi ai dumneavoastră. Acolo, am luat hotărârea de a aştepta să vă stabiliţi în această casă, pentru a face ceea ce am făcut acum. Nu mă tem în inima mea că mi-aş călca datoria faţă de domnul Dombey, dacă las să rămână ascuns în inima dumneavoastră ceea ce ştiu; atunci când sufletul şi mintea a doua fiinţe sunt totuna – ca într-o atare căsătorie – fiecare îl reprezintă şi pe celălalt. Pot în consecinţă să-mi liniştesc conştiinţa, aproape tot atât de bine destăinuindu-mă pe o astfel de temă, fie dumneavoastră, fie domnului Dombey. Pentru motivele pe care le-am amintit, v-am ales pe dumneavoastră. Pot să aspir la cinstea de a crede că destăinuirea mea este primită şi că sunt descărcat de răspundere?

Multă vreme după aceea îşi mai reamintea el privirea ce i-o aruncă – cine ar fi putut să o vadă şi apoi să o uite? şi lupta ce se dădu în sufletul ei. În sfârşit, ea răspunse:

— O primesc, domnule. Te rog să priveşti această chestiune ca încheiată şi să nu mai vorbeşti nimănui despre ea.

El se înclină adânc şi se ridică. Şi ea se ridică. Apoi el îşi luă rămas bun de la ea, cu toată umilinţa. Dar Withers care îl întâlni pe scară, rămase mirat de frumuseţea dinţilor săi şi de surâsul lui strălucitor şi, când ieşi călare pe pintenogul lui, lumea îl luă drept un dentist, de mare ce era reclama ce o făcea. Pe *ea*, când ieşi în caleaşcă, trecătorii o luară drept o doamnă distinsă, tot atât de fericită pe cât era de bogată şi frumoasă. Dar nu o văzuseră, cu o clipă mai devreme, în odaia ei, când nimeni nu era de faţă; şi nu o auziseră, glăsuind cele trei cuvinte: „Vai! Florence, Florence!”

Doamna Skewton, odihnindu-se pe sofa şi sorbindu-şi ciocolata, nu auzise nimic decât vorba ordinară „afacere”, pentru care avea o scârbă de moarte, în aşa măsură încât o ştersese de mult din vocabularul ei şi, ca urmare, se apucase, într-un fel foarte amabil şi entuziast (ca să nu spunem din tot sufletul), să ruineze diverse modiste şi alţi furnizori care avuseseră de-a face cu ea. Ca urmare, doamna Skewton nu puse nicio întrebare şi nu arătă nicio curiozitate. Avea destul de furcă în oraş, cu boneta ei de catifea de culoarea piersicei, care, cocoţată în creştetul capului, cum vântul sufla cam tare în ziua aceea, se tot căznea să scape de tovărăşia doamnei Skewton şi nu se lăsa convinsă să facă niciun compromis. Când caleaşca fu închisă, la adăpost de vânt, paralizia începu să-şi facă iarăşi jocul printre trandafirii artificiali, ceea ce făcu caleaşca să semene cu un azil de bătrâni, în care suflau vânturile din vremuri de demult; şi, în general, doamna Skewton avea multe de făcut şi nu se simţea de loc bine.

Ea nu se simţi mai bine nici către seară. Când doamna Dombey, în camera ei de toaletă, sta îmbrăcată şi o aştepta de o jumătate de ceas şi domnul Dombey în

salon, de mult ce păşise solemn în lung şi în lat devenise nerăbdător (se pregăteau cu toţii să ia cina în oraş) Flowers, camerista, se înfăţişă, galbenă la faţă, doamnei Dombey, şi spuse:

— Vă rog, maam, vă cer iertare, dar nu pot să fac nimic cu doamna!

— Ce vrei să spui? întrebă Edith.

— Ce să spun, maam, răspunse camerista speriată – nu prea ştiu nici eu. Se schimonoseşte la faţă!

Edith se repezi cu ea în odaia mamei. Cleopatra era gătită, în toaleta ei elegantă, împodobită cu diamante, cu mâneci iscurte, nu-i lipseau nici rujul pe faţă, nici cârlionţii, nici dinţii falşi, nici toate celelalte articole tinereşti. Totuşi, paralizia nu mai putu să fie înşelată; reuşise să pună stăpânire pe ea şi o lovise pe când stătea în faţa oglinzii, unde zăcea acum ca o păpuşă înspăimântătoare căzută la pământ.

O desfăcură ruşinaţi, bucată cu bucată şi o aşezară, ce bruma mai rămăsese din ea, în pat. Doctorii fură chemaţi şi sosiră repede. Se folosiră mijloace drastice; se exprimă părerea că-şi va reveni de pe urma acestui atac, dar că nu va putea supravieţui unui al doilea. Rămase zile întregi fără să poată vorbi şi cu ochii aţintiţi la tavan. Scotea câteodată sunete nearticulate, ca răspuns la întrebarea dacă recunoaşte persoanele ce erau de faţă şi la alte întrebări de felul acesta. Altă dată nu răspundea în nici u-n fel, nici prin vreun semn sau gest, nici prin vreo clipire a ochilor.

Încetul cu încetul începu să-şi redobândească cunoştinţa şi, în oarecare măsură, putinţa de a se mişca, totuşi nu şi vorbirea. Într-o bună zi putu să folosească mâna dreaptă şi, arătând-o cameristei care o îngrijea şi părând foarte neliniştită, dădu prin semne să se înţeleagă că ar vrea să aibă un creion şi o hârtie. Camerista i le dădu de îndată, crezând că vrea să-şi scrie testamentul sau vreo ultimă dorinţă şi, doamna Dombey fiind plecată de acasă, camerista rămase în aşteptarea rezultatului, plină de simţăminte solemne.

După multe mâzgăliturі şi ştersăturі chinuitoare, cu multe litere scrise fără rost care păreau că ies de capul lor din vârful creionului, bătrâna reuşi să întocmească următorul document:

„Perdele de culoare trandafirie”.

Camerista, fiind cu desăvârşire uluită – şi avea pentru ce – Cleopatra modifică manuscrisul, adăugând alte două cuvinte, ceea ce îi dădu următorul cuprins:

„Perdele de culoare trandafirie pentru doctori”.

Camerista îşi dădu acum oarecum seama că ea dorea să se pună perdelele trandafirii la pat, pentru ca obrazul ei să pară mai trandafiriu în ochii somităţilor facultăţii şi, cum cei din casă care o cunoşteau mai bine nu avură nicio îndoială că această părere era întemeiată, ceea ce fu adeverit chiar de doamna Skewton, perdelele trandafirii fură puse la patul ei şi din clipa aceea bolnava începu să se îndrepte repede. Ea putu în curând să se ridice şi să şadă în pat, cu părul cârlionţat, cu boneta de dantelă pe cap, îmbrăcată în halat, şi să-şi picure puţină roşeaţă artificială în gropile obrajilor.

Era un spectacol groaznic să vezi pe femeia aceea bătrână împopoţonată, trăgând cu coada ochiului la moarte şi folosindu-şi farmecele tinereşti pentru a cocheta cu ea, de parcă ar fi fost maiorul. Dar schimbarea ce se produsese în facultăţile ei, ca urmare a paraliziei ce o lovise, dădea mult de gândit şi nu era mai puţin înfiorătoare.

Fie că slăbirea puterilor ei intelectuale o făcea mai şireată şi mai falsă ca înainte, fie că o făcea să nu deosebească ceea ce dorea să fie de ceea ce era în realitate, fie că deştepta în ea o scânteie de remuşcare, de altfel nici nu putea reuşi să iasă la iveală, nici să se întoarcă în întuneric, fie că în vălmăşagul facultăţilor ei se produsese o combinaţie a tuturor acestor efecte, ceea ce părea a fi mai probabil, rezultatul fu următorul: deveni mult mai pretenţioasă cu privire la respectul, afecţiunea şi recunoştinţa lui Edith şi la atenţia acesteia faţă de ea. Era plină de cuvinte de laudă pentru ea însăşi, socotindu-se un

părinte de nepreţuit şi era foarte geloasă pe oricine i-ar fi putut fi rival în dragostea lui Edith. Mai mult, în loc să-şi reamintească înţelegerea dintre ele de a evita subiectul, ca o mamă fără pereche, ea fiăcea tot timpul aluzii la căsătoria fiicei ei, ca dovadă că ea contribuise la această căsătorie. Toate acestea le făcea cu slăbiciunea şi cu răutatea datorită stării ei, care o îndemna tot timpul la tălmăciri batjocoritoare cu privire la simţămintele ei uşuratice şi tinereşti.

— Unde e doamna Dombey? o întrebă ea pe cameristă.

— A ieşit, maam.

— A ieşit! Iese ea oare ca să scape de mamă-sa, Flowers?

— Da' de unde, maam. Doamna Dombey a ieşit doar ca să facă o plimbare cu domnişoara Florence.

— Domnişoara Florence. Cine e domnişoara Florence? Nu-mi vorbi mie de domnişoara Florence. Ce e domnişoara Florence pentru ea faţă de ce-i sunt eu?

Când se împodobea cu diamantele sau cu boneta de catifea de culoarea piersicii (îşi punea boneta pe cap ca să primească musafirii, cu săptămâni înainte de a putea ieşi din casă) sau când se gătea cu un fleac sau altul, de obicei i se opreau lacrimile care începuseră să-i curgă şi rămânea apoi într-o stare de acalmie până ce Edith venea să o vadă. Atunci, după ce arunca o privire asupra feţei aceleia mândre, cădea iarăşi în vechea stare.

— Ştiam eu bine, Edith! striga ea atunci, dând din cap.

— Ce s-a întâmplat, mamă?

— Ce s-a întâmplat! Chiar că nu ştiu ce s-a întâmplat. Lumea a devenit atât de prefăcută şi atât de ingrată că îmi vine a crede că nu mai găseşti inimă nicăieri – sau ceva de felul ăsta – te asigur. Withers e mai mult un fiu pentru mine decât îmi eşti tu fiică. El are mult mai mult grijă de mine decât propria mea fiică. Aproape aş dori să nu arăt atât de tânără, şi toate… astea… şi atunci poate voi fi luată în e seamă mai mult.

— Şi ce-ai vrea, mamă?

— Oh! multe lucruri, Edith, spunea ea cu nerăbdare.

— E vreun lucru pe care l-ai dori şi nu-l ai? E greşeala dumitale dacă-i aşa.

— Greşeala mea I începea ea să miorlăie. Mamă cum am fost eu pentru tine, Edith, care ţi-am fost tovarăşă încă de când erai în leagăn! Pe când tu mă neglijezi şi n-ai mai multă dragoste pentru mine decât dacă aş fi o străină – nici a douăzecea parte din dragostea ce o ai pentru Florence – dar eu sunt doar mama ta şi aş putea să o stric pe *ea*, într-o bună zi şi tu îmi faci mustrări că e vina mea.

— Mamă, mamă, nu-ţi fac niciun fel de mustrare. De ce tot stărui mereu în a-mi spune asta?

— Nu e firesc să stărui, când eu sunt toată numai dragoste şi simţire şi sunt rănită în chipul cel mai crud, ori de câte ori mă priveşti?

— N-am niciun fel de dorinţă de a te răni, mamă. Nu-ţi mai aduci aminte de ceea ce am hotărât între noi? Lasă trecutul în pace.

— Da, în pace! Şi lasă recunoştinţa pentru mine în pace, şi lasă dragostea pentru mine în pace, şi lasă-mă pe mine în pace în odaia mea, ocolită de toată lumea, fără nicio societate şi neluată în seamă, pe când tu îţi găseşti noi cunoştinţe cu care te poţi distra şi care nu au niciun drept asupra ta! Pentru Dumnezeu, Edith, îţi dai tu seama cât e de strălucitoare casa în fruntea căreia te afli?

— Îmi dau seama, mamă, dar nu mai vorbi de asta.

— Şi fiinţa aceea, Dombey, un gentleman din cap până în picioare? Ştii că eşti măritată cu el, Edith, şi că ai o situaţie, o poziţie şi un echipaj, şi mai ştiu eu ce?

— Fireşte, mamă, o ştiu.

— Şi tot ce ai fi avut cu acel suflet bun – cum îl cheamă? Granger – dacă n-ar fi murit. Şi cui trebuie să-i mulţumeşti pentru toate astea, Edith?

— Ţie, mamă, ţie.

— Ei, atunci, ia-mă cu braţele de gât, sărută-mă şi arată-mi, Edith, că ştii că nu a fost niciodată o mamă mai bună decât am fost eu pentru tine. Şi nu mă face să fiu o

sperietoare, tot plângându-mă şi văitându-mă de nerecunoştinţa ta, căci altfel, când o să ies în lume, nimeni n-o să mai vrea să mă recunoască, nici animalul acela nesuferit de maior.

Dar uneori, când Bdith se apropia de ea şi, aplecându-şi frumosul cap, îşi lipea obrazul rece de al ei, mama se trăgea înapoi ca şi când s-ar fi speriat de ea; era apucată de un tremur şi începea să strige că i se învârteşte capul. Altă dată o ruga cu umilinţă să şadă pe scaun lângă patul ei şi privea apoi la ea (cum şedea acolo dusă pe gânduri) cu o faţă pe care nici perdelele trandafirii nu puteau să o facă să arate altfel decât veştejită şi descompusă.

Pendelele. trandafirii îşi revărsară însă cu timpul roşeaţa pe Cleopatra care se însănătoşea trupeşte şi, pe măsură ce se însănătoşea, ele făceau ca roşeaţa să aparăl din ce în ce mai mult pe îmbrăcămintea ei – mai tinerească ca oricând, pentru a acoperi ravagiile bolii – şi pe rujul de pe faţa ei, şi pe dinţi, şi pe bucle, şi pe diamante, şi pe mânecile ei scurte, şi pe toată garderoba păpuşii care se prăbuşise în faţa oglinzii. Mai cădea roşeaţa din când în când şi pe vorbiirea ei bâlbâită, pe care o întrerupea cu un rânjet copilăresc, apoi pe câte un lapsus de memorie, ce apărea şi dispărea în chip fantastic, ca în bătaie de joc faţă de eul ei fantastic.

Dar niciodată roşeaţa nu se putu aşterne peste vreo schimbare în gândurile şi vorbele pe care le adresa fiicei ei. Şi cu toate că fiica era adesea sub înrâurirea mamei, niciodată roşeaţa perdelelor nu întâlni în frumuseţea ei severă vreo drăgălăşenie exprimată printr-un zâmbet sau îndulcită de căldura dragostei filiale.

CAPITOLUL XXXVIII

Domnişoara Tox reface o veche cunoştinţă

Deznădăjduita domnişoară Tox, părăsită de prietena ei Luiza Chick şi neputând să-l vadă pe domnul Dombey, era foarte abătută şi începuse să sufere de melancolie. Oglinda de deasupra căminului din Piaţa Prinţesei nu mai era împodobită cu gingaşul anunţ dublu de căsătorie, legat

cu fir de argint, nici harfa şi nici vreun alt obiect mărunt din cele pe care Lucreţia le rezerva pentru îndeletnicirile din zilele de sărbătoare. Câtva timp valsul păsărelelor nu mai fu auzit în Piaţa Prinţesei, plantele rămaseră neîngrijite şi praful se aşeză pe miniatura strămoşului domnişoarei Tox, cel cu coadă şi cu capul pudrat.

Totuşi, domnişoara Tox nici nu avea vârsta şi nici nu era înclinată să se lase pradă unor păreri de rău fără rost. Doar două coarde ale harfei amuţiseră, de mult ce stătuseră nefolosite, când în salon începură din nou să răsune ciripitul şi trilurile valsului păsărelelor. Doar un singur fir de muşcată căzuse victimă lipsei de îngrijire, când ea începu din nou să grădinărească regulat în fiecare dimineaţă la cutiile verzi cu flori. Strămoşul cu capul pudrat nu stătu mai mult de şase săptămâni acoperit cu praf, când domnişoara Tox suflă pe faţa lui surâzătoare şi-l lustrui cu o bucată de piele.

Şi totuşi, domnişoara Tox se simţea părăsită şi abătută. Simţămintele ei de prietenie, aşa caraghioase cum păreau, erau totuşi adevărate şi puternice şi ea era, cum spunea ea însăşi, „adânc jignită de dispreţul nemeritat pe care i-l arătase Luiza”. Dar mânia nu-şi găsea loc în sufletul domnişoarei Tox. Dacă se strecurase prin viaţă, în felul ei blajin, fără nicio părere proprie, cel puţin nu fusese stăpânită niciodată de patimi ce nu iartă. Simplul fapt de a o fi văzut, într-o zi, pe Luiza Chick pe stradă, deşi numai de departe, copleşise atât de tare firea ei sfioasă, încât fu nevoită să se pună neîntârziat la adăpost într-o plăcintărie, unde, într-o odaie dosnică şi umedă, în care de obicei se servea supă şi unde stăruia puternic un miros de rasol, îşi putu reface starea sufletească, vărsând lacrimi din belşug.

În ce îl priveşte pe domnul Dombey, domnişoara Tox nu socotea că are a se plânge de el. Convingerea ei despre măreţia acelui domn ena atât de statornicită încât, o dată ce nu-l mai putea vedea, ea simţea că depărtarea dintre ea şi el a fost întotdeauna nemăsurat de mare şi că prin simplul motiv de a o fi tolerat el îi făcuse o mare concesie. După părerea sinceră a domnişoarei Tox, nicio femeie nu

putea fi nici destul de frumoasă, nici destul de impunătoare pentru el. Era cu totul firesc ca, alegându-şi una, să fie foarte pretenţios în alegerea sa. Cu ochii plini de lacrimi, domnişoara Tox îşi spunea acest lucru de douăzeci de ori pe zi şi îi dădea dreptate întru totul domnului Dombey. Nu-şi reamintea niciodată felul semeţ în care domnul Dombey făcuse din ea o roabă a intereselor şi toanelor lui şi binevoise să-i îngăduie de a fi una din dădacele copilului său. Ea îşi amintea doar cum îşi spunea singură, „că petrecuse multe ceasuri fericite în acea casă, ceasuri pe care trebuia să şi le reamintească cu recunoştinţă şi că niciodată nu va înceta să-l privească pe domnul Dombey ca pe unul din cei mai impunători şi demni bărbaţi”.

Totuşi, despărţită de neîmblânzita Luiza şi sfiindu-se de maior (pe care îl privea acum cu oarecare neîncredere), domnişoara Tox era foarte amărâtă că nu putea afla nimic din ceea ce se întâmpla în casa Dombey. Şi cum se obişnuise de-a binelea să socotească pe Dombey şi Fiul ca pivotul în jurul căruia se roteşte lumea, ea luă hotărârea ca, mai bine să rămână neştiutoare de ceea ce o interesa atât de mult, să reînnoiască vechea cunoştinţă cu doamna Richards, despre care ştia, de la ultima apariţie memoriabilă în faţa domnului Dombey, că avea obiceiul de a lua câteodată legătură cu servitorii lui. Poate, căutând să reia legătura cu familia Toodle, domnişoara Tox era mânată şi de gândul duios, ascuns în sufletul ei, de a avea pe cineva cu care să poată vorbi despre domnul Dombey, oricât de umil ar fi fost acel cineva.

Fapt este că, într-o seară, domnişoara Tox îşi îndreptă paşii spre locuinţa familiei Toodle, pe când domnul Toodle, plin de cenuşă şi de funingine, tocmai se ospăta cu ceai, în sânul familiei. Domnul Toodle avea doar trei îndeletniciri în viaţa lui. Ori se ospăta în sânul mai sus-amintit, ori străbătea ţara cu douăzeci şi cinci până la cincizeci de mile pe oră, ori dormea ca un buştean din pricina oboselii. Era întotdeauna, fie în mijlocul unui uragan, fie într-o acalmie desăvârşită, dar oricare ar fi fost

împrejurările, domnul Toodle era un om împăciuitor, mulţumit şi de înţeles. S-ar fi spus că moştenise deprinderea de a îndemna şi dojeni maşinile cu care avea de-a face şi care se opinteau, gâfâiau, se înfuriau şi se istoveau, fără nicio cruţare, pe când domnul Toodle ducea o viaţă liniştită şi mereu aceeaşi.

— Polly, fetiţo – spuse domnul Toodle, cu un mic Toodle pe fiecare genunchi, alţi doi fiind prinşi cu pregătirea ceaiului, şi mulţi alţii răspândiţi de jur-împrejur (domnul Toodle nu ducea niciodată lipsă de copii şi avea întotdeauna o mare provizie la îndemână) – l-ai văzut tu pe Biler de curând, hai?

— Nu – răspunse Polly – dar e aproape sigur că dă pe aici deseară. E tocmai seara lui azi şi vine neapărat, ca de obicei.

— Aşa îmi dau şi eu cu părerea – spuse domnul Toodle, sorbindu-şi cu mare plăcere ceaiul – a apucat-o pe un drum bun Biler al nostru, acum, cum nici nu se putea mai bun, hai, ce zici tu, Polly?

— Zău că nici nu se putea mai bine! răspunse Polly.

— N-ascunde el nimic fată de noi, ce zici tu, Polly? întrebă domnul Toodle.

— Nu I răspunse doamna Toodle apăsat.

— Îmi pare bine că nu are ascunzişuri, Polly – observă domnul Toodle, în felul lui domol şi măsurat, înfulecând pâinea şi untul cu cuţitul, ca şi când ar fi băgat cărbuni în cuptorul locomotivei – că nu i-ar şedea bine dacă le-ar avea, hai, ce zici tu, Polly?

— Fireşte că-i aşa, tăticule. Ce mai întrebi?

— Vedeţi voi, şi voi băieţii, şi voi fetele – spuse domnul Toodle, privind de jur-împrejur la familia lui oricare ar fi treaba cinstită ce aţi avea de făcut, îmi dau părerea că e bine să o faceţi pe faţă. Chiar de aţi fi în vreo tranşee sau vreun tunel, să nu umblaţi cu ascunzişuri. Lăsaţi fluierul să fluiere şi daţi de veste unde sunteţi.

Toodle-ii se ridicară cu toţii şi dădură drumul unui murmur şuierător, menit să arate hotărârea lor de a urma sfatul părintesc.

— Dar ce te face să spui astea despre Rob, tăticule? întrebă nevasta, oarecum îngrijorată.

— Ascultă, bătrânico – spuse domnul Toodle – nu ştiu dacă oi fi spus-o cu tot dinadinsul despre Rob. Am pornit-o doar de la Rob, am ajuns la o răscruce, am luat de-acolo ce am găsit şi am cuplat apoi un întreg tren de idei, înainte de a şti unde mă aflu sau de unde au venit. Ce joncţiune e gândurile omului, zău, grozavă! spuse domnul Toodle.

Domnul Toodle cinsti această adâncă cugetare, dând pe gât o ceaşcă mare de ceai şi purcese apoi la consolidarea ei cu o bucată mare de pâine cu unt, însărcinând totodată pe tinerele sale fiice să pregătească în ceainic multă apă fierbinte, deoarece îşi simţea gâtlejul neobişnuit de uscat şi avea nevoie să înghită nenumărate ceşti de ceai până să-şi potolească setea.

Având grijă de el însuşi, domnul Toodle nu uita tinerele odrasle din jurul lui care, deşi cinaseră, pândeau unele bucăţi mai neobişnuite, ce li se părea că trebuie să aibă un gust mai ales. Domnul Toodle distribui astfel de bucăţi copiilor care, în aşteptarea lor, făcuseră cerc în jurul lui”. Le întinse bucăţi mari de pâine cu unt, pentru ca, în ordine legală, să muşte din ele toţi membrii familiei şi le însoţi, în acelaşi fel, cu mici raţii de ceai, date cu linguriţa. Aceste gustări le păreau atât de delicioase micilor Toodle, încât după ce se ospătară cu ele, unii începură să se joace între ei plini de entuziasm, alţii să sară într-un picior sau să facă tot zelul de alte giumbuşlucuri, pentru a-şi manifesta fericirea. După ce dădură drumul, astfel, bunei lor dispoziţii, se strânseră iarăşi încetul cu încetul, în jurul domnului Toodle, cu ochii aţintiţi la el cum înfuleca mereu la pâine cu unt, pe când îşi bea ceaiul. Se prefăceau că nu mai aşteaptă nimic pentru ei din acele bunătăţi şi că vor numai să stea de vorbă despre tot felul de chestii şi să şuşotească între ei, în taină.

Domnul Toodle, şezând astfel în mijlocul familiei sale şi statornicind o pildă grozavă pentru copiii săi, de ce înseamnă o bună poftă de mâncare, era acum prins cu

transportarea a doi dintre tinerii Toodle, pe genunchii lui, la Birmingham, cu locomotiva specială şi privea la ceilalţi pe deasupra unei bariere de pâine şi unt, când Rob Tocilarul, cu pălăria lui sud-vestică şi îmbrăcat cu hainele de doliu, se înfăţişă şi fu primit cu mare alai de fraţi şi surori.

— Noroc, mamă! spuse Rob, sărutând-o respectuos. Ce mai faci, mamă?

— Ia te uită că-mi veni băiatul! strigă Polly, îmbrăţişându-l şi lovindu-l drăgăstos pe spate. El şi cu ascunzişuri! Ferit-a sfântul, tăticule, băiatul ăsta, nu!

Aceasta fu spus pentru lămurirea personală a domnului Toodle, dar Rob Tocilarul, care nu era surd, prinse cuvintele din zbor de cum fură rostite.

— Ce? Nu cumva tata a avut iarăşi ceva de spus împotriva mea? strigă nevinovatul, ofensat. Doamne, ce dureros lucru este pentru un băieţandru care a luat-o puţin razna, ca tatăl lui să i-o tot scoată pe nas, şi încă în lipsa lui! E destul – se văicări Rob ştergându-şi ochii cu manşeta, în semn de desperare – să goneşti un băieţandru şi să-l pui apoi să lucreze în ciuda lui!

— Bietul meu băiat! spuse Polly, plângând. Tata n-a avut niciun gând rău.

— Dacă tata n-a avut niciun gând rău – bolborosi ofensatul Tocilarde ce tot spune mereu câte ceva împotriva mea, hai, mamă? Nimeni nu mă judecă nici pe jumătate atât de rău cum mă judecă tata. Ce lucru nefiresc! Tare aş vrea să mă ia cineva şi să-mi taie capul. Bineînţeles că tata nu s-ar da în lături s-o facă şi mai bine i-aş vrea s-o facă el decât altcineva.

La auzul acestor cuvinte deznădăjduite, toţi tinerii Toodle începură să ţipe. Tocilarul, pentru a face efectul şi mai mişcător îi imploră, în batjocură, să nu plângă pentru el, deoarece datoria lor. dacă erau copii buni, era să-l urască. Aceasta avu o înrâurire atât de adâncă asupra penultimului Toodle, care era foarte impresionabil, încât se învineţi la faţă în aşa hat, că domnul Toodle speriat îl duse la cişmea şi l-ar fi pus şi sub robinet, dacă simpla vedere a

acestuia nu l-ar fi dezmeticit.

Lucrurile ajungând în această fază, domnul Toodle se justifică şi simţămintele virtuoase ale fiului fiind astfel potolite, îşi dădură mâna şi buna înţelegere fu din nou restabilită.

— Vrei să faci şi tu ca mine, Biler, băiatule? întrebă tatăl, înapoindu-se cu noi puteri la ceaiul lui.

— Nu, mulţumesc, tată. Patronul şi cu mine am luat ceaiul împreună.

— Şi ce mai face patronul? întrebă Polly.

— Ce să spun, mamă, nu prea ştiu; nimic de laudă. Nu şantară afaceri de făcut, vezi dumneata. Nici nu prea pricepe nimic, căpitanul. A venit un om în prăvălie, chiar azi şi zice: „Vreau aşa şi aşa ceva” – zice el, vreun nume bazaconos. „Ce-i aia?” zice căpitanul. „Cutare şi cutare”, zice omul. „Frate – zice căpitanul – vrei să cauţi de jur-împrejur prin prăvălie?” „Bine, zice omul. Am căutat”. „Ai văzut ce-ţi trebuie?” zice căpitanul. „Nu, n-am văzut” zice omul. „Dar dacă vezi lucrul ce-ţi trebuie, îl cunoşti?” zice căpitanul. „Nu – zice omul – nu-l cunosc”. „Apoi – zice căpitanul – să-ţi spun ceva, băiete, du-te mai bine înapoi şi întreabă ce o fi aia, că nici eu nu ştiu”.

— Apoi nu-i asta calea ca să facă bani, nu-i aşa, spuse Polly.

— Ce vorbeşti de bani, mamă! N-o să facă el bani niciodată. Are nişte apucături cum n-am mai pomenit. Nu doar că ar fi un stăpân rău, nu pot să spun asta. Dar nu face de mine şi-mi dau cu părerea că n-o să rămân multă vreme la el.

— Să nu rămâi în slujba ta, Rob! strigă mama, în timp ce domnul Toodle făcea ochi mari.

— Poate nu în locul ăsta I răspunse Tocilarul, făcând cu ochiul. Nu m-aş mira, cred, ştii, are omul prieteni la curtea cu juraţi… dar nu-ţi bate capul, mamă, tocmai acum mă simt foarte bine, asta-i totul.

Dovada de neînlăturat cuprinsă în aceste aluzii şi în felul tainic al Tocilarului, deşi erau gândite tocmai să împrăştie bănuielile domnului Toodle „ar fi dus la o

reînnoire a mustrărilor pentru păcatele lui şi la o nouă zarvă în familie, dacă nu ar fi apărut, din fericire, un alt musafir care, spre marea surprindere a lui Polly, se arătă în uşă, cu un surâs ocrotitor şi prietenos pe buze.

— Ce mai faci, doamnă Richards? spuse domnişoara Tox. Am venit să te văd. Pot să intru?

Pe faţa jovială a doamnei Richards apăru un răspuns de bun venit şi domnişoara Tox, aşezându-se pe scaunul ce i se dete şi recunoscând cu amabilitate pe domnul Toodle, îşi dezlegă panglicile de la bonetă şi spuse că, înainte de toate, trebuie să-i roage pe copii să vină unul câte unul să o sărute.

Nenorocitul penultim vlăstar al familiei care, judecând după frecvenţa buclucurilor sale casnice, părea să se fi născut într-o zodie rea, fu împiedicat de a lua parte la acest salut general de bun venit prin faptul că-şi trăsese adânc peste cap – cu partea dinapoi în faţă, pălăria de sud-vest cu care tocmai se jucase şi nu mai putea să şi-o scoată. Cum acest accident îl făcu să întrevadă, în închipuirea lui înfricoşată, că s-ar putea să rămână toată viaţa cu capul în beznă şi despărţit, fără nicio nădejde de scăpare, de prietenii şi de familia sa, el începu să se zbată cu putere şi să scoată nişte ţipete înfiorătoare. Fiind salvat, se putu constata că faţa lui era tare înfierbântată, roşie şi leoarcă de sudoare, ceea ce o făcu pe domnişoara Tox să-l ia pe genunchi ca să-l potolească.

— Mi se pare că aproape m-ai uitat, domnule? spuse domnişoara Tox, adresându-se domnului Toodle.

— Nu, maam, nu v-am uitat, spuse Toodle. Dar cu toţii am mai îmbătrânit de atunci oleacă.

— Şi cum îţi merge dumitale, domnule? întrebă domnişoara Tox cu amabilitate.

— Sunt zdravăn şi voinic, mulţumesc, răspunse Toodle. Cum vă merge dumneavoastră, maam? Reumatismele nu vă necăjeşte prea tare, maam? Nu scăpăm niciunul de ele, când îmbătrânim.

— Mulţumesc – spuse domnişoara Tox, n-am simţit încă vreun necaz din pricina asta.

— Mare noroc maam, răspunse domnul Toodle. Multă lume, la vârsta dumneavoastră, maam, e martiri ai reumatismului. Aşa a fost cu biata mamă-mea… dar, întâlnind privirea soţiei sale, domnul Toodle, cu multă înţelepciune, înecă restul într-o ceaşcă de ceai.

— Cine ar spune, doamnă Richards – strigă domnişoara Tox, privind către Rob! că ăsta e băiatul…

— Cel mai mare, maam, spuse Polly. Da, adevărat, el este. Ăsta-i băieţaşul ăla de a fost pricina atâtor rele.

— Ăsta, de-l vedeţi, maam, e ăl cu picioarele scurte, şi adevărat că erau – spuse Toodle, cu e nuanţă de poezie în glas – nemaipomenit de scurte pentru pantalonii lui de piele, când domnul Dombey a făcut din el un Tocilar.

Această amintire aproape că o copleşi pe domnişoara Tox. Subiectul avea pentru ea un interes de-o* sebit şi direct. Îi ceru să dea mâna cu ea şi o felicită pe mamă pentru faţa lui deschisă şi sinceră. Rob, auzind-o, ridică ochii-i cu o privire menită să îndreptăţească lauda, dar care totuşi nu păru tocmai potrivită pentru aşa ceva.

— Şi acuma, doamnă Richards – spuse domnişoara Tox – şi dumneata, domnule – adresându-se lui Toodle – să vă spun deschis şi pe faţă de ce am venit. Aţi aflat poate, doamnă Richards, şi poate şi dumneata, domnule, că între mine şi unii prieteni ai mei a intervenit o oarecare răceală şi că acolo unde aveam obiceiul să mă duc adesea, acum nu mă mai duc.

Polly, care cu bunul ei simţ de femeie pricepu de la început despre ce era vorba, o arătă printr-o privire; domnul Toodle, care habar n-avea ce voia să spună domnişoara Tox, îşi arătă nedumerirea holbând ochii.

— Fireşte – spuse domnişoara Tox – cum s-a născut uşoara răceală nu interesează şi încă nu trebuie să fie vorba de aşa ceva. E destul să spun că şi acum am cel mai profund respect şi cel mai viu interes pentru domnul Dombey – vocea domnişoarei

Tox tremură – şi pentru tot ce e în legătură cu dânsul.

Domnul Toodle, lămurit acum, dădu din cap şi spuse că auzise vorbind de aşa ceva şi că, în ce-l priveşte pe el, e

de părere că domnul Dombey e un om cu care e greu să ieşi la socoteală.

— Te rog, nu spune asta, domnule, te rog foarte mult, răspunse domnişoara Tox. Lasă-mă să-ţi cer să nu spui asta, domnule, nici acum, nici pe viitor. Astfel de observaţii nu pot fi decât foarte dureroase pentru mine, şi unui gentleman cu o mentalitate cia a dumitale, nu-i pot fi în niciun caz pe plac.

Domnul Toodle, care nu avusese nici cea mai mică îndoială că observaţia lui va fi aprobată, rămase uluit.

— Tot ce vreau să spun, doamnă Richards – reluă domnişoara Tox... şi mă adresez şi dumitale, domnule, este asta: că orice ştire despre ceea ce se întâmplă în acea familie, despre prosperitatea familiei, despre sănătatea familiei, care ar putea să ajungă la dumneavoastră, va fi oricând binevenită pentru mine. Că îmi va face oricând plăcere să stau de vorbă cu doamna Richards despre familie şi despre evenimente trecute. Şi cum între mine şi doamna Richards nu a avut loc niciodată nici cea mai uşoară neînţelegere (deşi aş dori acum să o fi cunoscut mai de aproape, dar recunosc că numai din vina mea. nu am făcut-o), nădăjduiesc, că nu se va împotrivi să devenim bune prietene şi ca eu să vin aici, oricând aş vrea, fără să fiu primită ca o străină. Nădăjduiesc, cu tot dinadinsul, doamnă Richards – spuse domnişoara Tox, foarte serioasă – că o să înţelegi astea aşa cum le-am gândit, ca femeie cu suflet bun cum eşti şi cum ai fost întotdeauna.

Polly fu mulţumită şi o arătă. Domnul Toodle nu prea ştia dacă trebuia să fie mulţumit ori nu şi păstră un calm nepăsător.

— Vezi, doamnă Richards – spuse domnişoara Tox – şi nădăjduiesc că vezi şi dumneata, domnule, sunt o mulţime de mici lucruri în care aş putea uşor să vă fiu de folos, dacă aţi vrea să nu mă priviţi ca pe o străină şi în care mi-ar face plăcere să vă fiu de folos. De pildă, pot să învăţ pe copiii dumneavoastră câte ceva. Pot să le aduc ceva cărţi, dacă îmi daţi voie, şi nişte lucru de mână şi, din când în când, în câte o seară, o să înveţe – ce să spun? – o să înveţe

o mulţime de lucruri, sunt sigură, şi o să fie o mare mulţumire pentru profesoara lor.

Domnul Toodle, care avea un deosebit respect pentru învăţătură, făcu semn aprobator din cap către nevastă-sa şi-şi frecă mâinile în semn de mare mulţumire.

— Apoi, nemaifiind o străină, n-o să mai stau în calea nimănui spuse domnişoara Tox – şi toate o să meargă aici ca şi cum n-aş fi aici. Doamna Richards o să-şi vadă de copii, de călcat, de cârpit şi de orice ar fi să facă, fără să se sinchisească de mine, şi dumneata o să-ţi fumezi pipa, dacă ai poftă, domnule, aşa-i?

— Mulţumesc, ma'am, spuse domnul Toodle. Da. O să-mi văd eu de ale mele.

— Foarte drăguţ din partea dumitale că spui asta. domnule – adăugă domnişoara Tox – şi zău, te asigur, fără făţărnicie, că pentru mine o să fie o mare mulţumire şi că oricât de mult bine voi avea fericirea să fac copiilor, eu voi fi mai mult răsplătită, dacă vreţi să încheiem acest mic târg, prin hună înţelegere, cu voie bună şi cu inimă bună, fără să mai lungim vorba.

Târgul fu încheiat pe loc, şi domnişoara Tox se simţi atât de mult la ea acasă, încât fără amânare începu să supună pe toţi copiii la rând unui examen preliminar – spre marea admiraţie a domnului Toodle – şi-şi notă pe o foaie de hârtie, vârsta, numele şi aptitudinile fiecăruia. Această ceremonie, însoţită şi de oarecare pălăvrăgeală, se lungi până după ora obişnuită de culcare şi reţinu pe domnişoara Tox în căminul familiei Toodle, „până se făcu prea târziu pentru ea ca să meargă singură acasă. Galantul Tocilar, fiind însă acolo, îi oferi cu politeţe să o însoţească până la uşa locuinţei ei şi, cum însemna ceva pentru ca să fie însoţită până acasă de un tânăr pe care domnul Dombey cel dintâi îl îmbrăcase cu acea parte din îmbrăcămintea bărbătească căreia i se spune rar pe nume, ea primi propunerea cu plăcere.

După ce dădu mâna cu domnul Toodle şi cu Polly şi sărută toţi copiii, domnişoara Tox părăsi casă, bucurându-se de o popularitate nemărginită şi cu o inimă atât de

uşoară încât dacă. buna doamnă Chick ar fi ştiut ce s-a întâmplat, s-ar fi simţit grozav de supărată.

Rob Tocilarul, în modestia lui, ar fi mers în urma domnişoarei Tox, dar ea îl rugă să meargă alături de ea, ca să poată sta de vorbă şi, cum a spus-o mai târziu mamei lui, îl trase de limbă, pe drum.

El se lăsă tras de limbă, arătându-se atât de luminos, de limpede şi de strălucit, încât domnişoara Tox fu încântată de el. Cu cât mai mult îl trăgea de limbă, cu atât mai mult se arăta pe placul ei. N-a fost pe lume tânăr mai plin de făgăduinţe, mai iubitor, mai hotărât, mai prevăzător, mai sobru, mai cinstit, mai modest şi mai sincer de cum îi apăru Rob, în acea seară, domnişoarei Tox.

— Îmi pare foarte bine – spuse domnişoara Tox, ajunsă în faţa uşii ei – că te-am cunoscut. Sper că mă vei privi ca prietena dumitale şi că o să vii să mă vezi, oricând vei voi. Ai o puşculiţă?

— Da, maam – răspunse Rob – strâng bani până o să am destul ca să-i depun la bancă, maam.

— Foarte frumos – spuse domnişoara Tox – îmi pare bine să aud asta. Pune jumătatea asta de coroană în puşculiţă, te rog.

— Vai! Vă mulţumesc, maam – răspunse Rob = dar zău, n-aş vrea să vă lipsesc de ea.

— Preţuiesc spiritul dumitale independent – spuse domnişoara Tox – dar „fii încredinţat că mie n-o să-mi lipsească. Mă supăr dacă nu o să primeşti, ca un semn al bunăvoinţei mele. Noapte bună, Robin.

— Noapte bună, maam – spuse Rob – şi vă mulţumesc.

Cine fuge repede, râzând pe înfundate, să schimbe moneda şi să o cheltuiască la prima cofetărie? Dar la şcoala Tocilarilor nu învăţaseră să fie cinstiţi, deoarece acolo se aplică sistemul deosebit de sever care ducea doar la ipocrizie. În aşa măsură că mulţi dintre prietenii şi dascălii unor vechi Tocilari spuneau că, dacă ăsta e rodul educaţiei oamenilor de rând, ar fi fost mai bine să fi rămas

needucaţi. Unii, mai cu judecată, spuneau că ar fi mai bine să fie educaţi, dar ca educaţia să fie mai bună. Totuşi forurile conducătoare ale Companiei Tocilarilor aveau întotdeauna răspunsul gata, alegând câţiva Tocilari, foarte puţini la număr, care ieşiseră oameni de ispravă în ciuda sistemului şi spunând că ei ieşiseră astfel numai datorită sistemului. Ceea ce puse capăt o dată pentru totdeauna criticilor şi stabili definitiv gloria Instituţiei Tocilarilor.

CAPITOLUL XXXIX

Noi aventuri ale căpitanului Edward Cuttle, marinar

Timpul, iute la picior şi tare hotărât, înaintase atât de repede, încât anul sorocit de bătrânul fabricant de instrumente, ca răstimp în care prietenul său nu trebuia să deschidă pachetul pecetluit ce însoţea scrisoarea lăsată, era acum pe sfârşite şi căpitanul Cuttie începu într-o seară să cerceteze pachetul cu un aer tainic şi neliniştit.

Spre cinstea căpitanului, trebuie spus că tot atât de puţin s-ar fi gândit să-l deschidă chiar şi numai cu un ceas înainte de soroc, cât s-ar fi putut gândi să se deschidă pe el însuşi pentru a-şi studia anatomia. El scoase doar la iveală pachetul, pe când îşi fuma prima pipă de seară, îl puse pe masă, stătu privindu-l pe deasupra pipei, serios şi tăcut, timp de două sau trei ceasuri, fără întrerupere. Câteodată, după ce îl privea astfel timp îndelungat, căpitanul îşi sălta scaunul şi îl trăgea înapoi, puţin câte puţin, tot mai mult, ca şi când ar fi vrut să scape de sub vraja ce-l stăpânea. Dar dacă aceasta era într-adevăr ţinta ce urmărea, nu reuşea niciodată să o atingă, deoarece, chiar dacă ajungea să se rezeme cu scaunul de peretele salonaşului, pachetul tot îl atrăgea şi când, lăsându-şi gândurile să hoinărească, privirile lui se îndreptau spre tavan sau spre foc, imaginea pachetului se lua de îndată după ele şi se aşeza foarte la vedere, în mijlocul jeraticului său pe faţa văruită a tavanului.

Dragostea părintească şi admiraţia căpitanului faţă de „Desfătarea inimii” rămăseseră neschimbate. Însă, de la ultima întrevedere cu domnul Carker se deşteptaseră în mintea căpitanului oarecare îndoieli, şi anume dacă

intervenţia lui în favoarea tinerei domnişoare şi a scumpului Walr va fi fost tocmai atât de nimerită pe cât ar fi dorit-o şi pe cât o crezuse el atunci. Pe scurt, căpitanul era chinuit de bănuiala că făcuse poate mai mult rău decât bine şi, plin de remuşcări şi modest cum era, socoti că cel mai bun lucru" ce ar putea să facă pentru a-şi ispăşi păcatul, era să se dea în lături din calea orişicui pentru a nu mai face rău nimănui şi, cum s-ar spune, să se arunce peste bord, ca o persoană primejdioasă.

Îngropat astfel de viu, din propria sa voinţă, printre instrumentele din prăvălie, căpitanul nu se mai apropie nicicând de casa domnului Dombey şi nu mai dădu niciun semn de viaţă, nici lui Florence, nici domnişoarei Nipper. Se despărţi de-a binelea chiar de domnul Perch. Cu prilejul următoarei vizite îl înştiinţă răspicat că-i mulţumea pentru tovărăşie, dar că a rupt orice legătură cu atari cunoştinţe şi că nu ştie ce n-ar fi în stare să arunce în aer, deşi, de fapt nu avea de gând să arunce nimic. Căpitanul petrecea zile şi săptămâni întregi în această singurătate impusă sieşi, fără să schimbe vreun cuvânt cu nimeni decât cu Rob Tocilarul pe care îl stima ca pe un model de dezinteresare, devotament şi credinţă. În acest refugiu, şedea căpitanul într-o seară, privind la pachet, fumând şi gândindu-se la Florence şi la sărmanul Walter, până ce amândoi îi apărură în închipuire ca fiind morţi şi trecuţi la veşnica tinereţe, ca doi copii frumoşi şi nevinovaţi, aşa cum îi cunoscuse pe vremuri.

Totuşi, căpitanul, chiar în mijlocul îndeletnicirilor sale, nu lăsa în părăsire nici propria sa instrucţie, nici cultura lui Rob Tocilarul. Îl punea de obicei pe acest tânăr să-i citească din vreo carte, câte un ceas în fiecare seară şi, cum căpitanul socotea că tot ce este scris în cărţi e adevărat, îşi îngrămădi în cap o droaie de cunoştinţe. În serile de duminică, înainte de a se culca, îşi citea întotdeauna singur o anumită predică divină, ţinută cândva pe un munte. Deşi era obişnuit să citeze textul fără să se uite în carte, dar mai mult după capul lui, părea totuşi că îl citeşte cu o înţelegere atât de evlavioasă a spiritului

ceresc, de parcă l-ar fi ştiut pe de-a întregul pe dinafară pe greceşte şi ar fi putut să scrie nenumărate comentarii teologice adânci despre fiecare frază.

Rob Tocilarul avea o veneraţie cu totul deosebită pentru aceste scrieri pline de inspiraţie. Ea se născuse şi crescuse în sufletul lui, sub influenţa admirabilului sistem al şcolii Tocilarilor, datorită unei ciocăneli neîntrerupte a minţii cu toate numele proprii ale tuturor triburilor lui Iuda şi a unei repetări monotone de versuri încâlcite. Toate astea fuseseră însoţite de pedepse şi de defilarea lui, la vârsta de şase ani, îmbrăcat cu pantaloni de piele, de trei ori în fiecare duminică, sus în galerie, în biserica supraîncălzită, cu orga cea mare răsunându-i în capul buimăcit, de parcă ar fi fost o albină uriaşă. Rob Tocilarul se strădu

1 Aluzie la predica lui Iisus Cristos pe munte (n.r.).

ia grozav să arate că e pe deplin lămurit, când căpitanul sfârşea cititul şi, de obicei, căsca şi dădea din cap cât timp cititul era în curs. Căpitanul nici măcar nu bănuia că s-ar putea ca Rob să nu fie lămurit.

Ca om de afaceri ce era, căpitanul Cuttle începu să ţină şi registre. În ele trecea observaţii asupra vremii şi asupra direcţiei în care treceua pe stradă carele şi celelalte vehicule. El constatase că, în partea aceea a oraşului, ele treceau dimineaţa spre apus şi tot aşa în cea mai mare parte a zilei, iar seara spre răsărit. Două sau trei persoane „rătăcindu-se într-o săptămână în prăvălie pentru „a-i vorbi” – aşa înregistra căpitanul – în chestiunea unor ochelari, deşi fără a-i cumpăra şi spunând doar că vor mai trece pe acolo, căpitanul găsi că afacerea mergea bine şi trecu această constatare în registru. Mai înregistra totodată, pentru mai multă exactitate, că vântul era cam rece, că bătea de la apus şi de la miazănoapte, dar că peste noapte îşi schimbase direcţia.

Unul din necazurile mai de seamă ale căpitanului era pricinuit de domnul Toots, care venea adesea pe la el şi, fără să vorbească prea mult, părea să creadă că micul salonaş din fund era o odaie făcută parcă dinadins ca să

chicotească în ea. Se aşezia comod şi rămânea acolo câte o jumătate de oră, fără să înainteze un pas măcar în intimitatea sa cu căpitanul. Căpitanul, pe care ultima experienţă îl făcuse prevăzător, nu fu în stare să se lămurească dacă domnul Toots era într-adevăr omul blând care părea să fie, sau era un ipocrit grozav de prefăcut şi fals. Faptul că tot vorbea de domnişoara Dombey era suspect, dar căpitanul privea cu o bunăvoinţă tainică încrederea pe care părea că o are domnul Toots în el şi se feri deocamdată să se pronunţe împotriva lui. Nu înceta însă să-l urmărească cu priviri nespus de pătrunzătoare, ori de câte ori atingea subiectul drag inimii lui.

— Căpitane Gills – izbucni domnul Toots într-o bună zi aşa, dintr-odată, cum îi era obiceiul – crezi că poţi să judeci favorabil propunerea aia a mea şi să-mi îngădui plăcerea unei cunoştinţe mai apropiate cu dumneata?

— Ei bine, ce să-ţi spun, tinere – răspunse căpitanul, care până la urmă îşi alesese calea de urmat m-am tot gândit la chestia asta.

— Căpitane Gills, e foarte frumos din partea dumitale, răspunse domnul Toots. Îţi sunt foarte îndatorat. Pe cuvânt şi pe onoare, căpitane Gills, ţi-ai face o adevărată pomană cu mine dacă mi-ai îngădui să-ţi fac mai de-aproape cunoştinţa. Zău aşa.

— Vezi dumneata, frate – argumentă căpitanul domol – nu te cunosc.

— Vezi bine că n-o să mă cunoşti niciodată, căpitane Gills – răspunse domnul Toots, ţinându-se tare pe poziţie – dacă nu-mi dai plăcutul prilej să ne cunoaştem.

Căpitanul păru trăsnit de originalitatea şi de puterea lacestei afirmiaţii şi privi la domnul Toots ca şi când ar fi socotit că era mult mai multă stofă în el decât se aşteptase.

— Bine zis, tinere! observă căpitanul, dând gânditor din cap – aşa e. Acu ascultă, mi-ai spus unele lucruri care mi-au dat de înţeles că eşti în admiraţia unei anumite dulci făpturi. Hai?

— Căpitane Gills – spuse domnul Toots, gestictflând violent cu mâna în care-şi ţinea pălăria – admiraţie nu e

cuvântul potrivit. Pe onoarea mea, habar n-ai de ce simt eu. Dacă aş putea fi vopsit în negru de sus până jos şi făcut robul domnişoarei Dombey m-aş socoti onorat. Dacă, jertfindu-mi toată averea, aş putea fi prefăcut în câinele domnişoarei Dombey, eu… eu… sunt convins, n-aş mai înceta niciodată să dau din coadă, atât aş fi de fericit, căpitane Gills.

Domnul Toots spuse aceasta cu ochii plini de lacrimi şi, adânc mişcat, îşi apăsă pălăria pe piept.

— Tinere – supuse căpitanul, înduioşat şi plin de milă – dacă ceea ce spui e serios…

— Căpitane Gills – strigă Toots – sunt într-o stare sufletească şi vorbesc atât de serios, încât, dacă io aş putea să jur pe un fier înroşit sau pe jeratic aprins, sau pe plumb topit, sau pe ceară fierbinte, sau pe orice altceva de felul ăsta, aş fi bucuros să mă pârjolesc, ca să mă uşurez de ceea ce simt. Spunând aceasta, domnul Toots privi repede în jurul odăii ca şi când ar fi căutat mijloace destul de dureroase pentru a-şi pune în aplicare aceste scopuri sinistre.

Căpitanul îşi dădu pălăria de muşama pe ceafă, îşi mângâie faţa cu mâna lui grea – turtindu-şi cu acest prilej nasul – şi, aşezându-se în faţa domnului Toots, i se adresă cu următoarele cuvinte, în timp ce domnul Toots îl privea în faţă, cu multă luare-aminte şi cu oarecare mirare:

— Vezi, tinere, dacă iei în serios ceea ce ai spus – zise căpitanul – meriţi clementă şi clemenţa este cea mai preţioasă piatră din coroana Britanici, cu privire la care ai să cercetezi constituţia cum a fost stabilită în *Rule Britania*, şi când vei fi dat peste asta, să ştii că este carta pe care o cântă Îngerii Paradisului mereu şi mereu. Ţin-te bine! Propunerea asta a dumitale mă ia cam pe nepusă masă. Şi de ce anume? Pentru că eu navighez singur, înţelegi dumneata, în apele astea şi n-am niciun tovarăş şi nici poftă să am vreunul. Drepţi! M-ai înştiinţat cel dintâi despre o anume tânără doamnă, care te-a subjugat. Dacă vrei ca între noi doi să fie tovărăşie, să ştii că numele acelei tinere făpturi nu trebuie să fie auzit şi nici făcută

vreo aluzie la el. Nu pot să-ţi spun cât de mult rău a adus faptul că l-am folosit cu prea mare uşurinţă până acum, de aia, de aici înainte, scuirt proces! înţelegi bine ce vreau să spun, frate!

— Oarecum, să mă ierţi, căpitane Gills! – răspunse domnul Toots – dacă uneori nu prea te pot urmări. Dar, pe cuvântul meu, eu... e cam grea afacere, căpitane Gills, să nu-mi fie îngăduit să amintesc măcar numele domnişoarei Dombey. Îmi apasă o povară atât de grea aici – domnul Toots îşi apăsă cu pa tos, amândouă mâinile pe piept – de mi se pare că zi şi noapte şade cineva pe mine.

— Astea sunt condiţiile mele, spuse căpitanul. Dacă ţi se par prea grele, frate, şi poate că sunt grele, ridică ancora, porneşte-o şi pleacă fără supărare!

— Căpitane Gills – răspunse domnul Toots – nu ştiu, zău, cum se face, dar după toate câte mi-ai spus de când am venit aici prima oară, eu simt că mai bine aş sta aici în tovărăşia dumitale şi numai să mă gândesc la domnişoara Dombey, decât să fiu în altă parte şi să vorbesc cu oricine ar fi despre ea; aşa că, dacă vrei, căpitane Gills. să-mi îngădui plăcutul prilej de a ne împrieteni, sunt fericit să primesc în condiţiile dumitale. Vreau să fiu cinstit, căpitane Gills – spuse domnul Toots, reţinând pentru o clipă mâna ce i-o întinsese – şi ca urmare trebuie să-ţi spun că nu pot să nu mă gândesc la domnişoara Dombey. Mi-e cu neputinţă să-ţi făgăduiesc că nu o să mă gândesc la ea.

— Băiete – spuse căpitanul, a cărui părere despre domnul Toots se îmbunătăţise foarte mult după această mărturisire sinceră – gândurile omului sunt ca vântul şi nimeni nu poate răspunde de ele. Dar pentru vorbe, ne-am înţeles?

— Cât priveşte vorbele, căpitane Gills – răspunse Toots – cred că pot să fac legământ.

Domnul Toots se legă de-a binelea faţă de căpitan, dându-i mâna şi căpitanul, arătându-i în chipul cel mai plăcut şi amabil bunăvoinţă, îl investi formal cu prietenia sa. Domnul Toots păru foarte uşurat şi bucuros de ceea ce dobândise şi chicoti, plin de încântare, tot timpul cât mai

ţinu vizita. Căpitanul, pe de altă parte, nu fu nemulţumit de poziţia de ocrotitor ce dobândise şi fu îndeosebi mulţumit de înţelepciunea şi prevederea de care dăduse dovadă.

Dar, oricât de înzestrat ar fi fost căpitanul cu aceste din urmă însuşiri, avu chiar în seara aceea o surpriză din partea unui tânăr nu mai puţin sincer şi nevinovat decât Rob Tocilarul. Acel flăcău neprefăcut, bând ceaiul la masă cu el, după ce cătă câtva timp cu coada ochiului la stăpânul său, care prin ochelari îşi citea ziarul cu mare greutate dar tot pe-atât de demn, se aplecă sfios peste ceaşca sa şi rupse tăcerea, spunând:

— Oh! Vă cer iertare, căpitane, dar nu cumva. aveţi nevoie de cev-a porumbei, domnule?

— Nu, băiete, răspunse căpitanul.

— Pentru că aş dori să-i desfac pe ai mei, căpitane, supuse Rob.

— Ei, ei? strigă căpitanul ridicând din sprâncenele lui stufoase.

— Chiar aşa. Plec, căpitane, cu voia dumitale, spuse Rob.

— Pleci? Dancotro pleci? întrebă căpitanul, privindu-l deasupra ochelarilor.

— Da’ ce, adică nu ştiai că am să te părăsesc, căpitane? întrebă Rob, zâmbind cu umilinţă.

Căpitanul lăsă ziarul jos, scoase ochelarii de pe nas şi aţinti ochii asupra dezertorului.

— Aşa-i căpitane, tocmai voiam să te înştiinţez, deşi credeam că poate ştiai asta mai de mult, spuse Rob, frecându-şi mâinile şi ridicându-se de pe scaun. Dacă ai vrea să fii atât de bun să-ţi găseşti cât de curând un înlocuitor, căpitane, mi-ar conveni foarte bine. Mă tem că n-ai putea să-ţi găseşti unul chiar până mâine dimineaţă, căpitane, ce zici, crezi că ai putea?

— Şi va să zică, băiete, vrei să-ţi părăseşti steagul? spuse căpitanul, după ce îl privi îndelung în faţă.

— Vai, căpitane, tare-i greu pentru un tânăr – strigă duiosul Rob, ofensat şi indignat – să nu-şi poată vesti în

chip legal părăsirea serviciului, fără ca stăpânul să nu se uite urât la el şi să-l facă dezertor. N-ai niciun drept să insulţi pe un biet tânăr. Să nu crezi că pentru că eu sunt un servitor şi dumneata eşti stăpân, poţi să mă batjocoreşti. Ce rău ţi-am făcut? Ia spune, căpitane, vreau să ştiu şi eu care mi-e crima, hai, poţi să-mi spui?

Ofensatul Tocilar începu să plângă şi-şi frecă ochii cu mâneca hainei.

— Hai, căpitane – strigă tânărul rănit – spune-i crimei mele pe nume! Cum am fost şi ce ţi-am făcut? Ţi-am furat ceva? Am dat foc casei? Dacă am făcut aşa ceva, de ce nu mă dai pe mâna justiţiei să mă judece? Dar să te legi de caracterul unui băiat care ţi-a fost servitor credincios pentru că nu mai poate să rămână în slujbă, aşa, de dragul dumitale, asta e o ocară şi o proastă răsplată pentru credinţa cu care te-am slujit! Aşa ştii dumneata să batjocoreşti pe un tânăr băieţandru şi să-i dai cu piciorul! Mă mir de dumneata, căpitane, zău mă mir.

Toate astea Tocilarul le spuse urlând pe un ton plângăreţ şi retrăgându-se cu grijă spre uşă.

— Va să zică, ţi-ai găsit o altă cabină, aşa-i băiete? spuse căpitanul, privind ţintă la el.

— Aşa-i căpitane, pentru că spui dumneata aşa, am găsit o altă cabină – strigă Rob, dându-se din ce în ce mai mult înapoi – şi am găsit o cabină mai bună decât am avut aici şi una pentru care nu am nevoie de recomandarea dumitale, căpitane, spre norocul meu, după toate lăturile ce mi-ai zvârlit în cap, pentru că sunt sărac şi nu vreau să mă chinuiesc de dragul dumitale. Da! Aşa-i, am găsit o altă cabină şi dacă nu m-aş gândi că e păcat să te las fără un înlocuitor, căpitane, aş pleca chiar în clipa asta, fără să mai aştept ocările dumitale, pentru că sunt sărac şi nu-mi pot îngădui să rabd şi să sufăr de dragul dumitale. De ce îmi tot scoţi ochii că sunt sărac şi că nu mă jertfesc de dragul dumitale, căpitane? Cum poţi să te înjoseşti în halul ăsta?

— Ascultă, băiete – răspunse căpitanul, paşnic – să nu mai aud astfel de vorbe.

— Bine, atunci să nu mai aud nici eu din partea

dumitale, căpitane – răspunse nevinovatul răzvrătit, văicărindu-se din ce în ce mai. tare şi retrăgându-se din ce în ce mai mult spre fundul prăvăliei – înţeleg să-mi siigi mai curând sângele decât să mă jigneşti.

— Pentru că – urmă căpitanul liniştit – ai auzit poate despre aşa ceva ca un căpătâi de frânghie.

— Oh! Vrei să ştii dacă am auzit, căpitane? strigă Tocilarul pe un ton batjocoritor. Ei bine, nu, n-am auzit. N-am auzit nicicând de aşa ceva!

— Ei bine – spuse căpitanul – credinţa mea e că foarte curând o să ştii mai mult despre aşa ceva, dacă nu-ţi bagi de-a binelea minţile în cap. Îţi citesc soarta, băiete! Poţi să pleci.

— Va să zică pot să plec chiar acum, nu-i aşa căpitane, pot să plec? strigă Rob, încântat de reuşita stratagemei lui. Dar bagă de seamă! Eu nu i-am cerut câtuşi de puţin să plec îndată, căpitane. N-o să poţi să-ţi baţi joc şi cu asta de mine, pentru că dumneata mă dai afară din voia dumitale. Şi doar n-o să-mi opreşti ceva din leafă, hai, căpitane?!

Patronul lichidă şi această afacere, scoţând cutia de tablă şi punând pe masă banii cuveniţi Tocilarului. Văicărindu-se, bâzâind şi arătându-se adânc jignit în simţămintele sale, Rob luă banii unul câte unul, cu un sughiţ şi câte o smiorcăială pentru fiecare, legându-i deosebit în câte un nod al batistei. Apoi se sui pe acoperişul casei şi-şi umplu pălăria şi buzunarele cu porumbei, scoborî la patul lui de sub con –, tor unde îşi făcu legătura, smiorcăind şi bâzâind din ce în ce mai tare, ca şi când i s-ar fi frânt inima din pricina vechilor amintiri. În fine miorlăi: „Bună seara, căpitane. Te las fără niciun gând rău!” Trecând apoi pragul uşii, trase de nas pe Marinarul de Lemn, ca o insultă de bun rămas şi o luă pe stradă în jos, râzând triumfător.

Căpitanul, rămas singur, reluă citirea ştirilor ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic neobişnuit sau neaşteptat şi-şi urmă îndeletnicirea cu cel mai mare zel. Dar de înţeles nu înţelese niciun cuvânt din ce citea, cu toate că

citi grozav de multe, deoarece chipul lui Rob Tocilarul sălta peste toată gazeta, pe o coloană a ziarului în sus şi pe alta în jos.

E îndoielnic dacă până acum căpitanul se simţise vreodată cu totul părăsit. Acum însă, bătrânul Sol Gills, Walter, „Desfătarea inimii” erau de-a binelea pierduţi pentru el şi acum se simţea adânc înşelat şi batjocorit şi de domnul Carker. Ei erau cu toţii reprezentaţi în mintea lui de către necredinciosul Rob, la care ţinuse atâta din pricina amintirilor care erau legate de el. Se încrezuse în hainul Rob şi fusese fericit să se poată încrede în el. Îşi făcuse din el, un tovarăş, ca din ultimul supravieţuitor al vechiului echipaj al corăbiei. Luase comanda micului Aspirant de marină, avându-l pe el ca mână dreaptă. Socotise că-şi face o datorie faţă de el şi avusese pentru el tot atâta bunăvoinţă ca şi când ar fi fost naufragiaţi împreună pe o insulă pustie. Şi acum, când ipocritul Rob adusese neîncredere, trădare şi josnicie în micul salonaş, oare era un fel de loc sacru, căpitanul Guttle simţea că-i venise şi salonaşului rândul să se scufunde şi că nu ar fi fost de loc de mirare dacă aceasta s-ar întâmpla.

Ca urmare, căpitanul Cuttle citi mai departe ziarul cu mai mare luare-aminte, dar fără să înţeleagă nimic şi, tot ca urmare, nu-şi formulă nicio părere cu privire la Rob şi nici nu-şi îngădui să socoată că s-ar putea gândi la el sau că ar fi fost posibil, cât de cât, ca Rob să aibă ce vă dea face cu faptul că se simţea acum la fel de singur ca Robinson Crusoe.

Cu tot atâta stăpânire, ca un adevărat om de afaceri, căpitanul Cuttle păşi pe înserate către piaţa Leadenhall şi puse la cale cu un paznic particular, care era acolo de serviciu, să vie în fiecare dimineaţă şi în fiecare seară să scoată şi să pună la loc obloanele la micul „Marinar de Lemn”. Intră apoi la ospătărie cerând să se reducă la jumătate porţia de mâncare zilnică destinată „Marinarului de Lemn” şi la cârciumă unde tăie porţia de bere a trădătorului.

— Flăcăul meu – spuse căpitanul, ca s-o lămurească

pe tânăra de la bar – flăcăul meu a avansat, domnişoară. Apoi, căpitanul se hotărî să ia în stăpânire patul de sub contor în loc să se mai suie la mansardă, unde se retrăgea în fiecare noapte, fiindcă era acum singurul paznic al proprietăţii.

Din patul acela, căpitanul Cuttle se scula în fiecare dimineaţă la ora şase şi-şi punea pe cap pălăria de x muşama, cu aerul unui Crusoe solitar, care îşi sfârşea toaleta prin aşezarea pe cap a căciulii de blană de capră şi, cu toate că temerile de a fi călcat de tribul sălbatic Macstinger erau oarecum potolite, după cum temerile asemănătoare ale acelui singuratic marinar fuseseră potolite prin lungul răstimp ce trecuse fără să se ivească canibalii, el tot mai respecta rutina măsurilor de apărare şi niciodată nu ieşea în întâmpinarea vreunei bonete, fără să o fi examinat mai întâi din castelul lui întărit. Între timp, nemaifiind vizitat de către domnul Toots, oare îi scrisese că era plecat din oraş, propria lui voce începu să-i sune în urechi foarte ciudat şi, ca urmare a faptului că tot lustruia şi aşeza instrumentele din prăvălie sau, de mult ce şedea citind înapoia tejghelei sau privind pe fereastră, căpătase obiceiul de a medita atât de adânc, încât dunga roşie lăsată pe frunte de pălăria lui de muşama începu să-l doară câteodată ca un reflex al profundelor lui cugetări.

Anul fiind acum încheiat, căpitanul Guttle socoti că a sosit şi timpul să deschidă pachetul. Cum însă avusese întotdeauna de gând să facă asta în prezenta lui Rob Tocilarul care i-l adusese, şi cum gândea că ar fi mai legal şi mai potrivit să-l deschidă de faţă cu cineva, era pus în mare încurcătură de liipsa unui martor. De aceea, salută într-o zi, cu nespusă plăcere, anunţul din *Vestitorul marinei*, cum că „Prudenta Clara”, condusă de căpitanul John Bunsby, sosise dintr-o călătorie făcută de-a lungul coastelor. Trimise deci de îndată acelui filosof, o scrisoare prin poştă, stăruind să păstreze în cea mai mare taină ştirea despre reşedinţa lui şi rugându-l să-i facă plăcerea de a-l vizită pe înserate.

Bunsby, fiind unul dim acei înţelepţi care nu fac nimic

decât din convingere, lăsă să treacă câteva zile până să-i intre bine în cap convingerea că primise o scrisoare prin care i se solicita ceva. Dar, îndată ce se lămuri asupra faptului şi ajunse să-l înţeleagă pe deplin, trimise repede pe băiatul lui cu vestea că „vine deseară”. Băiatul, primind poruncă să spună aceste cuvinte şi apoi să dispară, îşi împlini misiunea ca o fantomă unsă cu catran şi însărcinată cu o veste misterioasă.

Căpitanul, foarte bucuros de ştirea primită, pregăti pipe, rom şi apă fierbinte şi îşi aşteptă musafirul în salonaşul din fund. Când se făcu ceasul opt, un muget adânc ca al unui taur marin se auzi de afară şi fu urmat de o bătaie în uşă cu un baston. Astfel fu vestită urechea atentă a căpitanului Cuttle că Bunsby sosise. El fu primit de îndată şi apăru, ciufulit, cu hainele atârnând pe el şi cu faţa, ca de obicei, roşcovană. Privea înaintea lui ca şi când n-ar fi văzut nimic din lucrurile care îl înconjurau ci ar fi cercetat din ochi ceva ce se întâmplă într-o lume îndepărtată.

— Bunsby – spuse căpitanul, luându-i mina – toate bune, băiete, bune toate?

— Camarade – răspunse vocea din interiorul lui Bunsby, neînsoţită de niciun semn din partea camaradului însuşi – toate bune, bune toate!

— Bunsby – spuse căpitanul, neputându-se opri de a aduce un omagiu geniului lui – bine ai venit! Aşa bărbat zic şi eu care poate să-şi dea o părere mai strălucitoare ca diamantul – să mă facă pe mine să iau pe băiatul ăl cu pantalonii cătrăniţi drept o piatră scumpă, vezi, citeşte pozna cu Bugetul lui Stanfell! şi când vei găsi pasajul ăsta, înseamnă-ţi-l! Bine că te văd, că de ai fost omul care aici chiar ţi-ai dat cu părerea şi toate au ieşit întocmai cum ai spus. Lucru pe care căpitanul îl credea cu adevărat.

— Aşa o fi? urlă Bunsby.

— Literă cu literă, spuse căpitanul.

— Şi de ce? urlă Bunsby, privind pentru întâia oară în ochii căpitanului. Cum se făcu? Şi dacă se făcu, de ce nu? Aşa, va să zică. Cu vorbele astea de oracol – care păreau

aproape să-l ameţească pe căpitan – înţeleptul îngădui să fie ajutat să-şi scoată haina de pilot şi însoţit de prietenul său, pătrunse în salonaş, unde mâna lui se lăsă de-a dreptul pe sticla de rom, din care îşi pregăti la repezeală un pahar zdravăn de grog şi apoi numaidecât pe o pipă, pe care şi-o umplu, o aprinse şi se apucă să fumeze.

Căpitanul Cuttle, luându-se în toate aceste tabieturi după musafirul lui, cu toate că era peste puterile lui să ia şi înfăţişarea adâncă şi netulburată a Marelui Comandor, se aşează la celălalt colţ al căminului, privindu-l cu respect, ca şi când ar fi aşteptat un îndemn sau un semn de curiozitate din partea lui Bunsby, care să-l fi îndreptăţit să-i vorbească de treburile sale. Dar filosoful cu faţa de mahon nu dădu niciun semn că ar manifesta interes pentru altceva decât pentru căldura din odaie şi fumul din pipă. Doar o singură dată, când, scoţând pipa din gură pentru a face loc paharului, spuse aşa, într-o doară, cu glas răguşit, că numele lui era Jack Bunsby, declaraţie care nu prea părea potrivită pentru a deschide o conversaţie. Totuşi, căpitanul, atrăgându-i luarea-aminte printr-o scurtă cuvântare, îi istorisi întreaga poveste cu plecarea unchiului Sol, cu schimbarea ce o pricinuise în viaţa şi soarta sa şi încheie punând pachetul pe masă.

După o lungă pauză, domnul Bunsby dădu din cap.

— Să-l deschid? întrebă căpitanul.

Bunsby dădu iar din cap.

Ca urmare, căpitanul rupse peceţile şi scoase la iveală două hârtii împăturite pe care sta scris: „Ultima voinţă şi testamentul lui Solomon Gills. Scrisoare pentru Ned Cuttle”.

Bunsby, cu ochii aţintiţi asupra coastei Groenlandei, păru că aşteaptă să audă cuprinsul. În consecinţă, căpitanul îşi drese glasul şi citi scrisoarea cu voce tare.

„*Dragul meu Ned Cuttle*. *Când am părăsit casa pentru a pleca* în *Indiile de vest*…”

Aici căpitanul se opri, pentru a oprivi ţintă la Bunsby şi Bunsby privi ţintă spre coasta Groenlandei.

„*… în căutarea deznădăjduită de ştiri despre scumpul*

meu băiat, ştiam că, dacă mi-ai fi cunoscut planul, m-ai fi oprit sau ai fi plecat cu mine şi de aceea l-am tăinuit. Dacă vei ajunge cândva să citeşti scrisoarea aceasta, eu, pesemne, voi fi murit. Îţi va fi uşor atunci să ierţi nebunia unui prieten şi vei înţelege neliniştea şi îndoiala cu care el a plecat într-o călătorie atât de îndrăzneaţă. De aceea, să nu mai vorbim de asta. Am, doar o foarte slabă nădejde că sărmanul meu băiat va citi vreodată aceste cuvinte sau că îţi va mai desfăta privirea cu faţa lui luminoasă!"

— Nu, nu, sunt sigur că nu – spuse căpitanul Cuttle îndurerat – niciodată. Acolo zace…

— În linişte şi pace, întregi urlând domnul Bunsby, care avea ureche muzicală, ceea ce, fiind o cinstire a valorii celui dispărut, mişcă atât de mult pe căpitan, încât îi strânse mâna cu căldură şi fu nevoit să-şi şteargă lacrimile.

— Aşa-i, aşa-i! spuse căpitanul oftând, când jelania lui Bunsby încetă să răsune şi să facă să tremure geamurile. Dureri mari el pătimi, leac pentru ele nu găsi, cum spune la carte. Caută şi o să găseşti.

— Nici doftori pentru a-l îngriji, observă Bunsby.

— Fireşte – spuse căpitanul – ce i-ar fi folosit doftorii când el era la două sau trei sute de stânjeni sub apă?

Apoi, reîntorcându-se la scrisoare, citi mai departe: *„Dar dacă el va fi de faţă la deschiderea scrisorii* (căpitanul fără să vrea, privi de jur-împrejur şi dădu din cap) *sau ar afla oricând despre ea* (căpitanul clătină din nou din cap) *fie el binecuvântat*! *Dacă cumva documentul însoţitor nu e scris chiar după lege, n-are a face, deoarece nu e nimeni căruia să-i pese, afară de dumneata şi de el, şi dorinţa mea este ca, dacă va mai fi în viaţă, puţinul ce se va găsi să fie al lui, şi dacă, după cum mă tem, se va întâmpla altceva, să-ţi rămână dumitale, Ned. Ştiu că o să-mi respecţi întocmai voinţa, Dumnezeu să te binecuvânteze pentru asta şi pentru toată prietenia dumitale ce i-ai purtat-o lui Solomon Gills*? *1*

— Ce zici de toate astea, Bunsby? spuse căpitanul, îndreptându-se cu solemnitate către el. Cum stai în faţa

mea, ca omul căruia i-a fost crăpat capul de multe ori, de când era copil, şi i s-a băgat în el câte o idee nouă la fiecare nouă crăpătură, ce spui de toate astea?

— Dacă o fi – răspunse Bunsby, cu o grabă cu totul neobişnuită – dacă va să zică o fi murit, îmi dau cu părerea că n-o să se mai întoarcă. Dacă o fi că trăieşte, îmi dau cu părerea că o să se întoarcă. Dar pot să spun eu că o să se întoarcă? Nicicum! Şi de ce anume? Pentru că ce poate urma din această observaţie, atârnă de cum o pui în practică.

— Bunsby – spuse căpitanul Cuttle, care părea să fi apreciat valoarea părerii distinsului său prieten, în aceeaşi măsură, în care simţea grozăvia greutăţii de a scoate vreun folos din ea Bunsby – repetă căpitanul, buimăcit de admiraţie – dumneata porţi uşor o încărcătură de minte, care pe unul cu tonajul meu l-ar da repede la fund. Dar cât priveşte testamentul de faţă, nu înţeleg să iau nicio măsură privitoare la proprietate – Doamne fereşte – decât să o păstrez pentru un proprietar mai îndreptăţit ca mine. Fiindcă eu tot nădăjduiesc că proprietarul căruia i se cuvine, Sol Gills, trăieşte şi o să se înapoieze, deşi e atât de ciudat că n-a trimis nicio veste. Acum, Bunsby, care e părerea dumitale? Nu s-ar cuveni să pun hârtiile astea la o parte şi să însemn pe ele că au fost deschise în cutare zi. de faţă cu John Bunsby şi Edard Cuttle?

Bunsby, negăsind nicio împotrivire la această propunere, nici măcar pe coasta Groenlandei, nici în altă parte, ea fu pusă în aplicare. Marele bărbat, întorcându-se cu privirile pentru o clipă la vremurile de fată, îşi puse semnătura cu propria mână pe învelişul pachetului, ferindu-se cu desăvârşire, cu o modestie caracteristică, de a folosi litere mari. Căpitanul Cuttle, după ce îşi aşternu semnătura cu mâna stângă şi încuie pachetul în casa de fier, îmbie pe musafir să-şi pregătească încă un pahar cu băutură şi să mai fumeze o pipă. Apoi, făcând şi el acelaşi lucru, rămase cu fata la foc, dus cu gândul la tot ce o fi putut să dea peste sărmanul fabricant de instrumente.

Şi acum se întâmplă un lucru cu totul neaşteptat, atât

de zguduitor şi de înspăimântător, încât căpitanul Cuttle, dacă nu ar fi fost de faţă Bunsby să-l susţină, s-ar fi scufundat cu povara lui cu tot şi ar fi fost din clipa aceea fatală un om pierdut.

Cum s-a putut întâmplă ca, în marea lui mulţumire de a primi un astfel de musafir, căpitanul să închidă doar uşa, fără să o încuie, lipsă de grijă de care, fără îndoială, se făcuse vinovat, este una din acele întâmplări care trebuie să rămână pentru totdeauna obiecte ale speculaţiei filosofice, sau să fie puse pe seama sorţii. Dar prin uşa neîncuiată, în clipa aceea de linişte, cruda Macstinger intră ca o furtună în salonaş, purtând în braţele ei materne pe Alexandru Macstinger şi aducând în urma ei răzbunare (fără a mai vorbi de Juliana Macstinger şi de fratele dulcei copile, Charles Macstinger, cunoscut pe meleagurile zbenguielilor lui tinereşti sub numele popular de Chowley). Ea intră atât de repede şi fără zgomot, ca un curent de aer venit dinspre docurile Indiilor de Răsărit, îndat căpitanul Cuttle se trezi privind la ea, chiar înainte ca pe faţa lui liniştită şi zâmbitoare să fi avut timp să se iveascâ spaima şi groaza.

Din clipa însă în care căpitanul îşi dădu seama de toată grozăvia nenorocirii sale, instinctul de conservare îl împinse către o încercare de fugă. Repezindu-se către mica uşă care dădea din salonaş către o scăriţă înclinată spre pivniţă, căpitanul făcu într-acolo doar o săritură, cu capul înainte, ca un om căruia nu-i păsa că şi-ar putea frânge gâtul şi care era mânat de un singur gând: acel de a se ascunde în măruntaiele pământului. Ar fi reuşit el în această încercare eroică, dacă n-ar fi fost împiedicat de ieşirile drăgăstoase ale Julianei şi ale lui Chowley, care, agăţându-se de picioarele lui – fiecare din cei doi dragi copii ţinându-l de câte un picior – îl strigau ca pe prietenul lor, cu strigăte asurzitoare. Între timp, doamna Macstinger, care i niciodată. nu pornea la o treabă mi-ai însemnată fără ca mai întâi să-l aşeze pe Alexandru Macstinger cu fundul în sus, pentru a-l aduce în bătaia bateriei ei cu repetiţie, şi apoi îl lăsa jos să se răcorească, aşa cum cititorul l-a mai

văzut cu alt prilej, săvârşi acest rit solemn ca şi când de astă dată ar fi fost un sacrificiu în cinstea Furiilor; apoi, după depunerea victimei pe podea, doamna Macstinger se repezi spre căpitan cu o hotărâre ce părea să-l ameninţe şi pe Bunsby, care-i tăiase calea, că va fi sfâşiat.

Ţipetele celor doi Macstinger! mai mărişori şi vaietele tânărului Alexandru, despre care se poate spune că avusese o copilărie împestriţată ca penele unei coţofene, deoarece faţa îi fusese neagră jumătate din viaţa lui, se îmbinară în aşa fel, încât făcură din această vizită o întâmplare plină de groază. Dar când liniştea domni iarăşi şi căpitanul, năpădit de sudori reci, privi umil la doamna Macstinger, grozăvia scenei atinse culmea.

— Vai, căpitane Cuttle, căpitane Cuttle! spuse doamna Macstinger, înţepenindu-şi bărbia şi apoi clătinând-o la unison cu ceea ce, trecând peste slăbiciunea sexului ei, s-ar fi putut numi pumnul ei. Vai, căpitane Cuttle, căpitane Cuttle, mai ai îndrăzneala să te uiţi la mine şi nu ţi-e teamă că te loveşte trăsnetul!

Căpitanul, care numai curajos nu arăta, bolborosi încet: „Ţin-te bine!”

— Vai! Am fost o nebună slabă şi încrezătoare când te-am adăpostit sub acoperişul meu, căpitane Cuttle. Zău, asta am fost! strigă doamna Macstinger. Gând mă gândesc la binefacerile cu care l-am copleşit pe omul ăsta, şi cum i-am făcut pe copiii mei să-l iubească şi să-l cinstească ca şi când le-ar fi fost tată, şi când nu e nicio gospodină, şi nicio gazdă pe strada noastră care să nu ştie câţi bani am pierdut eu cu omul ăsta şi cu toate şmecheriile şi tertipurile lui – doamna Macstinger folosi aceste din urmă cuvinte mai mult pentru a face ca acuzarea să pară mai straşnică decât pentru a exprima vreun gând – şi când ei cu toţii au strigat în gura mare că e o ruşine cum a chinuit el o biată femeie muncitoare care roboteşte de dimineaţa devreme până seara târziu, pentru binele familiei şi ţine mica ei locuinţă atât de curată, că oricine ar fi putut să-şi ia prânzul, da, şi ceaiul, dacă ar fi avut poftă, oriunde pe podele sau pe scări, în ciuda tuturor şmecheriilor şi

tertipurilor lui – aşa s-a muncit şi s-a chinuit ea pentru el!

Doamna Macstinger zise opri pentru a răsufla şi faţa ei triumfătoare se roşi la această a doua introducere fericită a „şmecheriilor şi tertipurilor" căpitanului Cuttle.

— Şi p-ormă o şte-e-erge – strigă doamna Macstinger, lungind ultimul cuvânt de-l făcu pe nevinovatul căpitan să se socotească cel mai ticălos dintre oameni – şi stă ascuns douăsprezece luni! Ascuns de o femeie! Asta-i conştiinţa lui! Nu îndrăzneşte să-i ţi-i-ină piept – iar o silabă lungită – dar pleacă, furişâindu-se ca un hoţ. Dacă ţâncul ăsta al meu – spuse doamna Macstinger, repezindu-se dintr-odată-şi-ar tace de cap şi ar fugi aşa pe furiş, mi-aş face datoria de mamă până l-aş umple de vânătăi!

Tânărul Alexandru, tălmăcind spusele mamei ca o făgăduială de a-l pedepsi din nou, fu cuprins de frică şi de spaimă şi se tăvăli pe podea, cu tălpile ghetelor în aer şi scoţând nişte ţipete asurzitoare, încât doamna Macstinger găsi cu cale să-l ia în braţe, unde, când începu să ţipe din nou, îl linişti de-a binelea printr-o lovitură care era gata-gata să-l lase fără dinţi.

— Grozav neam de om e căpitanul Cuttle – spuse doamna Macstinger, apăsând deosebit de tare pe pri; mă silabă a numelui căpitanului – să-mi bat eu capul pentru el, să-mi pierd eu somnul pentru el, să leşin eu din pricina lui, să-l cred mort şi să alerg în sus şi în jos prin tot oraşul ca o nebună, să tot întreb de el! Da, fireşte, grozav neam de om! Ha, ha, ha! Merită, fără îndoială, toată hărţuiala şi toată bătaia de cap şi mai mult decât atâta! Să-i mai şi mulţumeşti, bată-l Dumnezeu să-l bată! Ha. ha, ha! Căpitane Cuttle – spuse doamna Macstinger, schimbându-şi dintr-odată glasul şi felul de a vorbi – aş vrea să ştiu dacă ai de gând să vii acasă?

Căpitanul, înspăimântat, privi în fundul pălăriei ca şi când nu-i putea prevedea altă soartă, decât să şi-o pună pe cap şi să se predea.

— Căpitane Cuttle! – spuse din nou doamna Macstinger, în acelaşi fel hotărât – vreau să ştiu dacă te întorci acasă, domnule?

Căpitanul părea gata să se întoarcă, dar, foarte sfios, dădu de înţeles că ar fi dorit să nu se facă atâta gălăgie în jurul chestiunii.

— Da, da, aşa-i, spuse Bunsby împăciuitor. Lăsaţi-o mai moale, mai moale!

— Şi cine eşti dumneata, mă rog? spuse doamna Macstinger, cu un aer de nevinovăţie feciorelnică. Ai locuit vreodată la numărul nouă din Brig Place, domnule? Nu mi-oi fi aducând aminte, dar la mine ştiu că n-ai locuit. A locuit odată o doamnă Jollson, înaintea mea la numărul nouă şi poate mă iei drept ea. Doar aşa pot să înţeleg de ce îmi vorbeşti parcă am fi vechi cunoscuţi, domnule?

— Hai, hai, drăguţă, las-o mai moale! spuse Bunsby.

Cu toate că isprava fu făcută de marele om, căpitanului Cuttle nu-i venea să creadă, când văzu cu ochii lui pe Bunsby înaintând cu îndrăzneală, cuprinzând-o pe doamna Macstinger cu braţul lui vânăt şi păros, şi îmblânzind-o în aşa fel cu vraja lui şi cu cuvintele de mai sus – fără să spună nimic mai mult – de o făcu să izbucnească în plâns şi să apună, după ce privi la el câteva clipe, că şi un copil ar putea-o cuceri acuma, de descurajată ce se simţea.

Rămas mut şi ca trăsnit, căpitanul văzu cum Bunsby făcu pe neîmblânzita femeie să treacă în prăvălie şi cum apoi se întoarse după rom şi apă şi o luminare, şi cum o linişti, fără să mai rostească totuşi niciun cuvânt. Apoi, îmbrăcat cu haina lui de pilot, aruncă o privire în salonaş şi spuse:

— Cuttle, am s-o însoţesc până acasă. Iar căpitanul Cuttle, mai zăpăcit decât dacă ar fi fost pus în lanţuri pentru a fi transportat la Brig Place, văzu cum, în chipul cel mai paşnic, familia se înşiră gata să plece, cu doamna Macstinger în frunte. Înainte ca Marinarul de Lemn să fie părăsit de toţi, căpitanul abia mai avu timp să ia cutia de tablă şi să strecoare pe furiş câţiva bani Julianei Macstinger, pe care o îndrăgise mai mult, şi lui Chowley care avea drepturi mai mari asupra lui, fiind socotit că era din fire înclinat spre ale mării.

Apoi Bunsby, şoptind că o să-i ducă mânaţi de un vânt prielnic şi. că o să-i mai dea semn de viaţă, trase uşa după el ca uljimul membru al expediţiei.

Când se înapoie în micul salonaş şi se văzu singur acolo, căpitanul fu mai întâi neliniştit de gândul că visează, sau că fusese cercetat de stafii şi nu de o familie în carne şi oase. Îl cuprinse apoi o nemărginită încredere şi o nemăsurată admiraţie pentru comandantul „Prudentei Clara”, care îl făcură pe căpitan să cadă într-un adevărat extaz.

Totuşi, cum timpul trecea şi Bunsby nu mai apărea. căpitanul începu să aibă îndoieli neliniştitoare de altă natură. Dacă Bunsby cumva o fi fost” atras cu dibăcie la Brig Place şi deţinut acolo ca zălog pentru prietenul său? Dacă era aşa, căpitanul, ca om de onoare, trebuia să-l elibereze, chiar cu sacrificiul propriei lui libertăţi. Dacă cumva o fi fost atacat şi învins de doamna Macstinger şi îi era ruşine să se mai arate după o atare înfrângere? Poate că doamna Macstinger, răzgândindu-se, schimbătoare cum îi era firea, s-o fi înapoiat spre Marinarul de Lemn şi Bunsby, zicând că îi arată un drum mai scurt, s-o fi căznind să se piardă de familie prin locurile pustii şi sălbatice ale City-ului. Mai presus de toate se frământa cu privire la ce se cuvenea să facă, dacă cumva nu va mai auzi nimic, fie despre doamna Miacstinger, fie despre Bunsby, ceea ce, în înlănţuirea atât de ciudată şi de neprevăzută a evenimentelor, se putea prea bine întâmplă.

Dezbătu toate acestea cu sine însuşi până obosi şi Bunsby tot nu apăru. Îşi făcuse patul după tejghea şi era gata să se culce şi nici pomeneală de Bunsby. Într-un târziu, când căpitanul nu mai nădăjduia să-l vadă, cel puţin nu în acea noapte, şi începuse să se dezbrace, se auzi huruitul unor roţi ce se apropiau, iar când huruitul încetă în dreptul uşii, fu urmat de îndată de un strigăt al lui Bunsby.

Căpitanul tremură la gândul că nu putuse scăpa de doamna Macstinger şi că s-ar fi putut ca ea să fie adusă înapoi cu trăsura.

Dar nu, Bunsby era însoţit doar de o ladă mare pe care el singur o cară în prăvălie şi, de îndată ce o aduse, se aşeză pe ea. Căpitanul Cuttle o recunoscu, căci era lada pe care o lăsase în casa doamnei Macstinger. Când, cu luminarea în mână, privi cu mai multă luare-aminte la Bunsby, văzu că era dus pe altă lume, sau, cum s-ar spune mai pe şleau, era beat mort. Era totuşi greu să fii sigur de aşa ceva, deoarece fata lui Bunsby, nici când era treaz, nu avea nici urmă de expresie.

— Cuttle – spuse comandantul, sculându-se de pe ladă şi ridicându-i capacul – astea sunt boarfele dumitale?

Căpitanul Cuttle se uită în ladă şi-şi recunoscu lucrurile.

— Ce zici, camarade, am învârtit-o bine şi la repezeală? spuse Bunsby.

Căpitanul Cuttle, recunoscător dar buimăcit, îi luă mâna şi se pornise tocmai pe un răspuns care trebuia să dea glas simţămintelor lui de uimire, când Bunsby îşi desprinse mâna cu o smucitură şi păru că vrea să încerce să facă un semn cu ochiul lui stingher, ceea ce însemna că era gata să vină peste cap. Deschise apoi repede uşa şi ţâşni afară, îndreptându-se cu toată iuţeala spre „Prudenta Clara” – cum se pare că-i era obiceiul, ori de câte ori îşi dădea seama că făcuse vreo ispravă.

Cum lui Bunsby nu-i plăcea să fie călcat în bârlogul lui, căpitanul Cuttle hotărî să nu se ducă şi nici să trimită la el, ziua următoare, până când Bunsby nu-i va face cunoscută dorinţa lui de a-l vedea, sau, dacă aceasta nu se va întâmpla, să lase să treacă câtva timp. Ca urmare, căpitanul îşi reluă, în dimineaţa următoare, viaţa lui singuratică, timp, în care se gândi adesea, dimineţi, seri şi nopţi la rând, la simţămintele lui Bunsby faţă de el, la Sol Gills, şi la nădejdile ce mai avea de a-l revedea. Tot gândind aşa, nădejdile lui se înfiripau şi el le tot înteţea, după cum îşi făcea singur curaj, pândind, la uşa prăvăliei, reîntoarcerea fabricantului de instrumente. Îşi folosea ciudata lui libertate, punând câte un scaun la locul lui, aşezând lucrurile în micul salonaş cum erau aşezate pe

vremuri, pentru cazul că s-ar înapoia pe neaşteptate. Tot cu gândul la reîntoarcerea bătrânului, dădu jos de pe perete o mică miniatură înfăţişându-l pe Walter ca băiat de şcoală, pentru ca vederea ei să nu-l întristeze. Căpitanul mai avea uneori presimţirea că el se va întoarce într-o anumită zi. Într-o anumită duminică comandă chiar o porţie îndoită de mâncare, într-atât se încredea în presimţirea sa.

Dar de venit bătrânul Sol Gills nu veni şi vecinii îl putură vedea pe marinarul cu pălăria de muşama stând într-o seară în mica prăvălie şi privind în sus şi în jos pe stradă.

CAPITOLUL XL

Întâmplări casnice

Nu era în firea lucrurilor ca asprimea poruncitoare a unui om de temperamentul domnului Dombey să poată fi îmblânzită prin simplul fapt că era pus faţă în faţă cu caractere pe care el însuşi le ridicase împotriva sa. Nici zalele reci şi tari ale trufiei în care se ferecase n-ar fi putut fi făcute mai mlădioase, oricât ar fi fost lovite de mândrul dispreţ şi de sfidarea soţiei sale. Faptul că nu numai respectul şi concesiile altora faţă de un astfel de om, îi sporesc însuşirile rele şi sunt hrana care le face să crească, dar şi împotrivirea altora, sau îndoielile ce i le arată, le favorizează în aceeaşi măsură, este blestemul unei astfel de firi şi o parte însemnată a dureroasei răsplăţi cu care se alege şi pe care o poartă în sine. Răul pe care o astfel de fire îl poartă în ea îşi găseşte putinţa de a creşte şi de a se întinde, adăpându-se la izvoare cu însuşiri cu totul opuse. Atât dulcele cât şi amarul îl susţin şi îl fac să crească. Fie că sufletul se pleacă în faţa lui, sau că nu-l recunoaşte, el robeşte sufletul în care s-a înscăunat. Fie că sufletul îl slăveşte, sau îl respinge, oricum ar fi, el se face stăpân peste suflet ca Diavolul din poveste…

Faţă de prima sa soţie, domnul Dombey, în trufia sa rece şi mândră, se purtase ca fiinţa superioară ce.se socotea aproalpe că este. Fusese pentru ea „domnul Dombey” când îl văzuse pentru prima oară şi rămăsese

pentru ea tot „domnul Dombey” şi când era pe patul de moarte. El îşi afirmase superioritatea de-a lungul întregii lor căsnicii şi ea i se supusese cu umilinţă. El se ridicase, aşezându-se pe tronul său înalt, pe când ea şezuse smerită pe treapta cea mai de jos. Şi mult bine îi făcuse lui să trăiască astfel, sclav singuratic al ideii lui fixe! îşi închipuise că firea mândră a celei de a doua soţii, îmbinându-se cu a lui, îi i va exalta măreţia. Se văzuse pe sine mai mândru ca oricând, atunci când miândria Edithei i se va supune lui. Nici nu-i trecuse prin minte că ar fi cu putinţă ca ea să i se împotrivească. Iar acum, când la fiece pas şi la orice cotitură a vieţii sale zilnice ea se răzvrătea împotriva lui aţintindu-şi faţa rece, sfidătoare şi dispreţuitoare asupra lui, trufia sa nici nu slăbea şi nici nu lăsa capul jos sub lovitură. Dimpotrivă ea dădea lăstare noi, se făcea tot mai tare, mai aprigă, mai urâcioasă, mai posacă, mai supărătoare şi mai neîngăduitoare decât fusese înainte.

Cine poartă asemenea zale suferă de greaua lor povară. Prin ele nu pătrundea buna înţelegere, dragostea şi încrederea! Ele nu lasă să străbată de afară simpatia, nădejdea şi blajinile emoţii, în schimb, însă, loviturile de pumnal ale amorului propriu, răzbesc prin ele, ca oţelul în pieptul gol. Sub ele roade un puroi chinuitor, cum nu se adună în nicio altă rană, puroi care, chiar oblojit de mâna în zale a mândriei în persoană, ar dezarma şi doborî şi pe un om mai puţin mândru.

Aşa erau rănile sale. Îl chinuiau, în singurătatea vechilor sale odăi, unde începu să se retragă, iar adeseori să şi petreacă ceasuri întregi. Părea că soarta lui era să fie veşnic mândru şi puternic, dar întotdeauna umilit şi neputincios, tocmai acolo unde se socotea mai tare. Cine era oare chemat să-i pregătească o astfel de soartă?

Cine oare? Cine era acela care putea să prindă în mreje pe soţia sa cum îl prinsese pe băiat? Cine era aceea care îi înfăţişase această nouă izbândă a ei, când el şedea în colţul întunecat al salontilui? Cine era aceea care, cu o singură vorbă, putea înfăptui ceea ce hotărârile lui cele

mai dârze nu erau în stare să înfăptuiască? Cine era aceea care, fără să fie ajutată de dragostea lui, fără nicio privire a lui şi fără să fie luată în seamă de el, creştea şi înflorea şi se făcea atât de frumoasă, pe când alţii, ajutaţi de toate astea, mureau? Cine putea fi oare decât copila aceea la care, lân copilăria ei lipsită de mamă, el privise adeseori cu îngrijorare şi cu un fel de teamă că va ajunge s-o urască, teamă care acum se împlinise, fiindcă ajunsese într-adevăr s-o urască din toată inima.

Da, voia s-o urască şi făcuse totul ca s-o urască, deşi scântei din lumina în care îi apăruse în acea seară memorabilă, a întoarcerii sale acasă cu mireasa lui, tot mai licăreau uneori în jurul iei. El ştia acum că fata lui e frumoasă. Nu nega că e graţioasă şi fermecătoare şi că, în zorile luminoase ale feminităţii ei, ea îi apăruse ca ceva cu totul neaşteptat. Dar în mintea lui şi lucrul ăsta se întorcea împotriva ei. În frământarea lui tristă, bolnăvicioasă, nenorocitul îşi dădea seama în chip dureros că-şi înstrăinase toate inimile şi se simţea atras în chip nelămurit spre tot ceea ce o viaţă întreagă respinsese. El îşi făcea o imagine deformată de binele şi de răul ce îl făcuse în viaţă şi o folosea ca să se justifice. Cu cât ea făgăduia să fie mai demnă de el, cu atât mai mult socotea el că ea îi datora supunere şi ascultare. Se arătase ea vreodată îndatoritoare şi supusă faţă de el? Lui îi împodobise ea viaţa, sau lui Edith? Se manifestaseră oare gingăşiile ei mai întâi faţă de el, sau faţă de Edith? De ce el şi ea nu fuseseră – chiar de la naşterea ei – niciodată ca tată şi fiică? Au fost întotdeauna ca doi străini. Ea îi stătuse (în cale întotdeauna şi peste tot şi acum îşi găsise un aliat împotriva lui. Simpla ei frumuseţe îmblânzea inimi care pentru el erau de piatră şi prin aceasta îl insulta în chip nefiresc.

Poate că printre toate astea se făcea auzit murmurul unei simţiri ce se deştepta în sufletul lui, oricât de egoistă ar fi fost această simţire, când punea faţă în faţă situaţia lui dureroasă cu ceea ce ar fi putut Florence să facă din viaţa lui. Dar el acoperea zgomotul tunetului îndepărtat cu

acela al valurilor oceanului lui de trufie. Nu îngăduia nimic altceva decât trufia lui. Şi în trufia sa, care nu era decât o grămadă de contraziceri, de mizerie şi de chin impuse sie însuşi, el o ura.

Demonului posomorât, încăpăţânat şi posac care-l stăpânea, soţia lui îi împotrivea trufia ei, cu totul altă trufie, dar care era în plină putere. N-ar fi putut niciodată duce o viaţă fericită împreună, dar nimic nu ar fi putut face această viaţă mai nefericită decât războiul voit şi hotărât dintre asemenea firi. Mândria lui ţinea să-şi păstreze supremaţia măreaţă, în faţa căreia ea trebuia să se plece. Ea s-ar fi lăsat torturată până la moarte şi, până la urmă, totuşi, ar fi îndreptat spre el doar o privire semeaţă plină de dispreţ liniştit şi de neînfrânt! Asta era tot ce putea aştepta de la Edith. El nici nu bănuia ce furtuni şi lupte o duseseră la cinstea de a-i accepta mâna. Nici nu bănuia cât de mult socotea că ea se jertfise, când îi îngăduise să o numească soţie.

Domnul Dombey era hotărât să-i arate că era stăpân absolut. Nu încăpea altă voinţă pe lângă a lui! Mândră o dorea să fie, dar nu mândră faţă de el! Sta acasă singur şi se făcea tot mai dur. O putea adeseori auzi când ieşea şi se întorcea acasă, după ce umblase. prin cercurile londoneze, fără a ţine seamă de ce îi place lui sau de ce nu-i place, de ce ar fi dorit el sau de ce n-ar fi dorit mai mult decât dacă el ar fi fost servitorul ei. Indiferenţa ei supremă şi rece, o dată atributele lui incontestabile încălcate, îl durea mai mult decât l-ar fi durut orice altă purtare a ei şi-l duse la hotărârea să-i frângă voinţa şi să o supună atotputerniciei lui.

Se frământase multă vreme cu aceste gânduri, când, într-o seară, după ce o auzise întorcându-se acasă, târ* ziu, se duse nu apartamentul ei. Era singură, îmbrăcată într-o rochie deosebit de elegantă şi de-abia venise din camera mamei sale. Când se apropie de ea, faţa ei era melancolică şi gânditoare, dar abia putu să-şi dea seama de aceasta, căci, fiind încă la uşă şi privind spre oglinda din faţa ei, el văzu numaidecât, ca într-un tablou, acea frunte încreţită şi

acea frumuseţe întunecată pe care i le cunoştea atât de bine.

— Doamnă Dombey – supuse el intrând – trebuie să-ţi cer voie să-ţi spun câteva cuvinte”.

— Mâine, răspunse ea.

— Nu e timp mai potrivit ca prezentul, doamnă, răspunse el. Îţi înţelegi greşit situaţia. Sunt obişnuit să-mi aleg eu timpul, nu să mi-l aleagă alţii. Îmi pare că dumneata nu prea îţi dai seama de cine sunt eu şi ce sunt eu, doamnă Dombey.

— Cred – răspunse ea – că îmi dau foarte bine seama de asta. Vorbind astfel, privi la el, îşi încrucişă pe pieptul ce se zbătea braţele-i albe ce scânteiau de aur şi pietre scumpe, şi-şi întoarse ochii de la el.

Dacă ar fi fost mai puţin frumoasă şi mai puţin maiestuoasă în liniştea ei, poate că nu ar fi avut puterea să-l facă să fie pătruns până în străfundul mândriei lui de simţământul inferiorităţii sale. Dar ea avea această putere şi el o simţi foarte bine. Privi în jurul camerei; văzu cum splendidele ei podoabe şi rochiile luxoase erau risipite peste tot, fără a fi luate în seamă, dar nu dintr-un simplu capriciu sau din lipsă de grijă (cum gândi el), ci dintr-un dispreţ mândru i hotărât pentru orice lucru scump şi el simţi aceasta tot mai mult. Ghirlande de flori, pene rare, bijuterii, dantele, mătăsuri şi atlazuri, oriunde se uita, vedea bogăţii dispreţuite, îngrămădite unele peste altele şi neluate în seamă. Până şi diamantele – darul lui de nuntă – care se săltau şi se lăsau pe pieptul ei, păreau să palpite, pornite să rupă lanţul care le ţinea legate în jurul gâtului şi să se rostogolească jos pe podea ca să fie călcate în picioare.

El îşi simţi inferioritatea şi-şi trădă acest simţământ. Solemn şi ciudat, în mijlocul acestei bogăţii de culori şi scânteieri voluptuoase, ciudat şi stingherit faţă de semeaţa sa stăpână, a cărei frumuseţe stranie o oglindeau şi o înfăţişau jur-împrejurul lui, ca tot atâtea cioburi de oglindă, el îşi dădea seama cât era de stingherit şi de stângaci. Cu cât ea se arăta mai sigură în dispreţul ei, cu

atât el se amăra mai rău. Amărât şi pornit împotriva lui însuşi, el se aşează şi, fără ca dispoziţia lui să se fi limpezit, urmă:

— Doamnă Dombey, e neapărat nevoie să ajungem între noi, la o înţelegere. Purtarea dumitale nu-mi place, doamnă.

Ea îi aruncă doar o privire şi apoi îşi luă iarăşi ochii de la el, dar dacă ar fi vorbit un ceas, n-ar fi putut spune atât de mult.

— Repet, doamnă Dombey, purtarea dumitale nu-mi place. Am mai avut prilejul să cer ca purtarea asta să se îndrepte. Acum stărui cu tot dinadinsul asupra acestui lucru.

— Ai ales pentru prima dumitale mustrare, domnul meu, un prilej potrivit şi acum alegi şi pentru a doua tonul potrivit şi cuvântul potrivit! *Dumneata* stărui! Dumneata faţă de *mine*!

— Doamnă – spuse domnul Dombey, cu cea mai agresivă demnitate – te-am făcut soţia mea. Îmi porţi numele. Eşti legată de situaţia şi reputaţia mea. Nu vreau să spun că lumea „în genere, ar fi dispusă să te socotească onorată prin această legătură, dar vreau să spun că eu sunt obişnuit să „stărui" atât pe lângă rudele mele, cât şi pe lângă cei ce depind de mine.

— Şi printre care anume îţi place să mă socoteşti pe mine? întrebă ea.

— Aş fi îndreptăţit să cred că soţia mea ar trebui să facă parte – sau că face parte, fie că vrea ori nu – din ambele categorii, doamnă Dombey.

Îşi aplecă stăruitor ochii asupra lui şi-şi strânse buzele care tremurau. El văzu că pieptul i se zbate şi văzu că faţa i se roşeşte şi apoi se face albă ca varul. Toate astea le putea vedea şi le şi vedea; de un lucru însă nu putea să-şi dea seama şi anume că o şoaptă venită din adâncul inimii ei o făcea să se stăpânească şi să rămână liniştită şi că şoapta îi spunea doar o vorbă: „Florence".

Sărman idiot orb, alergând drept spre prăpastie! El credea că de frica lui rămăsese ea înmărmurită.

— Eşti prea cheltuitoare, doamnă, spuse domnul Dombey. Eşti extravagantă. Risipeşti prea mulţi bani, sau ceea ar fi prea mult pentru buzunarele celor mai mulţi gentlemeni, lânvârtindu-te într-un soi de societate care mie nu-mi e de niciun folos şi care, în întregul ei, mi-e neplăcută. Trebuie să stărui să se producă e schimbare totală în această privinţă. Ştiu că noutatea de a poseda, chiar şi numai o zecime dintr-o avere ca aceea pe care norocul ţi-a pus-o la îndemână, putea face pe multe femei să-şi piardă capul. Ţi l-ai pierdut mai mult decât se cuvenea. Cer ca experienţele atât de diferite făcute de doamna Granger să fie acuma învăţătură pentru doamna Dombey.

Aceeaşi privire fixă, aceleaşi buze tremurând, acelaşi piept zbătându-se şi faţa, când roşind, când pălind, şi apoi iarăşi şoapta adâncă: „Florence, Florence”, vorbindu-i printre bătăile inimii.

Văzând această schimbare pe faţa ei, insolenţa lui se făcu mai agresivă. Sub înrâurirea dispreţului ei din trecut, a simţământului i lui recent de inferioritate şi stârnită de supunerea ei (aşa o socotea el), insolenţa-l deveni prea puternică pentru a mai putea fi stăpânită şi, rupând toate cătuşele, izbucni. Cum aşa? Ar putea cineva să se împotrivească multă vreme voinţei sale poruncitoare şi bunului său plac? Era hotărât să o domine şi trebuia negreşit să o domine.

— Vei binevoi, de acum înainte, doamnă – spuse domnul Dombey cu un ton de suverană poruncă – să înţelegi lămurit că eu trebuie să fiu respectat şi ascultat. Că trebuie să mi se arate şi să mi se dea cinstirea cuvenită în faţa lumii, doamnă, aşa cum am fost întotdeauna obişnuit. O cer ca pe un drept al meu. Pe scurt, aşa vreau! Socotesc aceasta ca o răsplată ce mi se cuvine pentru înălţarea socială ce ţi-am acordat şi socot că nimeni nu se va mira, nici că-ţi cer asta şi nici că o vei împlini. Mie! Mie I adăugă el cu emfază.

Din partea ei, niciun cuvânt. Nicio schimbare în ea. Doar ochii aţintiţi la el.

— Am aflat de la mama dumitale. doamnă Dombey – spuse domnul Dombey, cu solemnitatea unui magistrat – ceea ce fără îndoială ştii şi dumneata, că i se recomandă Brighton pentru sănătatea ei. Domnul Carker a fost atât de bun…

Ea se schimbă deodată la faţă. Faţa i se aprinse ca şi cum văpaia roşie a unui apus de soare mânios ar fi înflăcărat-o. Domnul Dombey îişi dădu seama de schimbare şi, tălmăcind-o în felul lui, urmă:

— Domnul Carker a fost atât de bun să se ducă acolo şi a închiriat pentru câtva timp o casă. Când gospodăria ce se va înfiripa acolo se va înapoia la Londra, voi lua eu măsurile ce le voi crede de cuviinţă pentru buna ei îndrumare. Una din aceste măsuri va fi că voi angaja chiar acolo – dacă va fi cu putinţă

— O persoană respectabilă, o anume doamnă Pipchin, care altă dată a ocupat în familia mea un loc de încredere, ca să conducă menajul. O gospodărie ca *a* mea, condusă doar cu numele de doamna Dombey, are nevoie de o conducere competentă.

Ea îişi schimbase atitudinea, înainte ca el să fi ajuns la aceste cuvinte şi acum şedea tot privindu-l fix şi întorcându-şi mereu brăţara în jurul braţului. Nu o învârtea cum ar fi făcut o mână uşoară de femeie, ci o apăsa şi o trăgea cu violenţă peste pielea ei fină, până când pe braţul alb apăru, o dungă roşie.

— Am băgat de seamă – spuse domnul Dombey

— Şi cu aceasta închei ceea ce socoteam că era necesar să-ţi spun deocamdată, doamnă Dombey, am băgat de seamă, chiar acum, cu o clipă mai înainte, doamnă, că aluzia mea la domnulcarker a fost primită de dumneata într-un chip cu totul nepotrivit. Când întâmplător ţi-am arătat nemulţumirea faţă de felul cum ai primit invitaţii mei, de faţă fiind şi acest om al meu de încredere, ai binevoit să protestezi împotriva prezenţei lui. Va trebui, doamnă, să-ţi stăpâneşti această nemulţumire şi să te obişnuieşti cu prezenţa lui, probabil în foarte multe împrejurări asemănătoare, afară doar, dacă înţelegi să

foloseşti leacul care e în mâinile dumitale şi anume de a nu-mi mai da prilej să mă plâng de dumneata.

Domnul Dombey, după emoţia ce citise pe faţa ei, înţelegea acum să folosească din plin această emoţie ca să supună pe trufaşa sa soţie şi era foarte hotărât să-şi desfăşoare puterea, de faţă cu acest domn, într-un chip nou şi triumfător. El urmă:

— Domnul Carker, care se bucură de încrederea mea, doamnă Dombey, nu văd de ce nu s-ar bucura şi de a dumitale, în aceeaşi măsură. Sper, doamnă Dombey – urmă el, după puţine clipe, în timpul cărora trufia crescându-i, acest gând deveni mai stăruitor – că nu voi găsi poate de cuviinţă niciodată să însărcinez pe domnul Carker cu un mesaj de observaţie sau de dojană pentru dumneata. Dar, cum ar fi nedemn pentru situaţia şi reputaţia mea de a avea discuţii triviale cu o doamnă căreia i-am conferit distincţia cea mai înaltă ce stă în putinţa mea să acord, nu voi avea scrupule să mă folosesc de serviciile lui, ori de oiţe ori voii găsi de cuviinţă?

„Şi acum – gândi el, simţindu-se mai înălţat în măreţia sa morală, şi mai ţeapăn şi mai de nepătruns ca oricând – ea mă ştie cine sunt şi îmi cunoaşte hotărârea”.

Mâna care apăsase atât de greu brăţara se lăsase acum grea pe pieptul lui Edith, care tot se mai uita la el, cu aceeaşi faţă neschimbată spunându-i cu voce înceată:

— Pentru Dumnezeu, aşteaptă I Trebuie să-ţi mai vorbesc.

De ce nu putu ea vorbi şi ce luptă lăuntrică îi împiedică timip de câteva minute graiul, când expresia silită ce apăru pe faţa ei o făcu să arate ca o statuie? Privea la el, nici cu supunere, nici cu împotrivite, nici cu dragoste, nici cu ură, nici cu mândrie. nici cu smerenie – în ochii ei nimic decât o căutătură cercetătoare!

— Te-am ispitit eu vreodată să-mi ceri mâna? Am întrebuinţat eu vreun artificiu ca să te câştig? Fost-am eu vreodată mai îngăduitoare faţă de dumneata pe când mă curtai, decât am fost de când ne-am căsătorit? Fost-am eu vreodată altfel cu dumneata decât sunt acum?

— Nu e de niciun folos, doamnă – spuse domnul Dombey – să intrăm într-o astfel de discuţie.

— Nu cumva ai crezut că te iubeam? N-ai ştiut că nu te iubesc? Ţi-a păsat vreodată, omule, de inima mea, sau ai căutat vreodată să câştigi acest lucru fără valoare. Fost-a în târgul nostru vreodată vorba de aşa ceva? Fie din partea dumitale, fie din a mea?

— Aceste chestiuni sunt cu totul străine de ceea ce mă preocupă, doamnă, spuse domnul Dombey.

Ea trecu între tel şi uşă, pentru a-l opri să plece şi ţinându-se dreaptă încât maiestuoasa ei făptură apăru în toată înălţimea, nu încetă să-l privească cu hotărâre!

— Şi totuşi îmi răspunzi la fiecare din întrebările mele. Îmi răspunzi chiar înainte ca să ţi le fi pus, după cum văd. Cum ai putea face altfel dumneata, care cunoşti ticălosul adevăr, tot atât de bine ca şi mine? Spune, hai spune! Dacă te-aş iubi din tot sufletul, aş putea eu face mai mult decât să-mi arunc toată voinţa la picioarele dumitale şi să fiu faţă de dumneata aceea care, acum chiar, mi-ai cerut să fiu? Chiar dacă inima mea ar fi neîntinată şi nevinovată şi dumneata ai fi idolul ei, ai putea să-mi ceri mai mult? Ai putea oare obţine mai mult?

— Poate că nu, doamnă, răspunse el cu răceală.

— Ştii că sunt departe de a fi aşa cum mă vezi acum, privindu-te, şi poţi citi căldura patimii ce ţi-o arată trăsăturile feţei mele. Nicio încreţire a buzelor mândre, nicio fulgerare a ochilor negri, nimic decât aceeaşi privire fixă şi scrutătoare întovărăşi aceste cuvinte. Îmi cunoşti întreaga mea poveste. Ai vorbit de mama mea. Oare crezi că mă poţi înjosi, ori că mă poţi sili să mă plec, ori că mă poţi frânge pe mine, ca să te ascult. şi să mă supun poruncilor dumitale?

Domnul Dombey zâmbi – n-ar fi zâmbit altfel dacă cineva ar fi spus la îndoială că ar putea scoate imediat din bancă zece mit de lire.

— Dacă în toate astea ţi se pare că e ceva neobişnuit – spuse ea, ducându-şi mâna la frunte, pe când privirile nici măcar nu încetară de a rămâne fixe şi fără expresie –

cum ştiu că aici se ascund simţăminte neobişnuite – ridicând mâna o apăsă pe piept şi o duse ai poi la frunte – ţine seama că apelul ce-ţi voi face nu cuprinde cugetări de rând. Da, fiindcă am de gând – o supuse ca un răspuns neîntârziat la ceva ce se putea citii pe faţa lui – am de gând să fac apel la dumneata.

Domnul Dombey, cu o aplecare uşor binevoitoare a bărbiei, care făcu să-i foşnească şi să strălucească cravata lui scrobită, se aşeză pe o sofa ce era lângă el, ca să-i audă apelul.

— Dacă ai putea crede că sunt acum într-o astfel de stare sufletească încât, deşi îmi vine mie însămi greu să cred ceea ce am de gând să-ţi spun, totuşi o spun unui bărbat care mi-a devenit soţ, dar mai mult decât atât, ţi-o spun dumitale, ai pune mai mult preţ pe cele ce vei auzi de la mine. Lui i se păru că vede lacrimi strălucind în ochii ei şi socoti cu mulţumire de sine că el le stârnise; totuşi, nicio lacrimă nu-i. picură pe obraz, când îşi îndreptă spre el privirea severă ca întotdeauna. În deznodământul întunecat spre care tindem şi la care poate vom ajunge, nu ne vom pierde numai pe noi (ceea ce n-ar fi mare lucru), dar vom târî şi pe alţii după noi.

„Alţii". El ştia la cine ţinteşte acest cuvânt şi se încruntă.

— Îţi vorbesc pentru binele altora. Şi pentru binele dumitale, şi pentru al meu, De când ne-am căsătorit ai fost trufaş cu mine şi eu ţi-am plătit cu aceeaşi monedă. Mi-ai arătat mie şi tuturor din jurul nostru, în fiece zi şi în fiece ceas, că socoţi că m-ai onorat şi mi-ai făcut o favoare când m-ai luat de nevastă. Eu nu gândesc aşa şi am arătat-o. Se pare că nu înţelegi, sau – atât cât îţi stă în putinţă – nu ai de gând să te învoieşti ca fiecare din noi să meargă pe drumul ce şi l-a ales, dar în schimb, aştepţi de la mine un omagiu pe care nu-l vei avea niciodată

Cu toate că faţa ei rămăsese aceeaşi, până şi răsuflarea ei adeveri cu putere acest „niciodată".

— Nu simt niciun fel de dragoste pentru dumneata, asta o ştii bine. Chiar dacă aş simţi-o sau as putea să o

simt, tot nu ţi-ar păsa. Tot atât de bine ştiu că nici dumneata nu simţi nimic pentru mine. Dar suntem legaţi unul de celălalt şi în legătura care ne uneşte, după cum am mai spus, sunt cuprinşi şi alţii. Amândoi trebuie să murim, amândoi ne găsim uniţi cu moartea – fiecare prin copilaşul ce am pierdut! Să fim. deci mai îngăduitori unul cu celălalt.

Domnul Dombey răsuflă adânc, ca şi cum ar fi spus: „Oh! Asta a fost totul!”

— Nu e bogăţie pe lume – urmă ea, pălind pe când îl observa, în timp ce ochii i se făceau mai strălucitori în seriozitatea lor – care m-ar fi putut opri de a spune aceste cuvinte sau m-ar putea face să le schimb înţelesul. O dată însă ce au ieşit din mine cum îmi iese răsuflarea, nicio avere, nicio putere nu mă poate face să le iau înapoi. Le gândesc întocmai, le-am cântărit bine şi le voi rămâne credincioasă în tot ce voi face. Dacă îmi făgăduieşti din parte-ţi că vei fi îngăduitor, voi fi şi eu la fel. Suntem o pereche nespus de nefericită. Din atâtea pricini felurite, în căsnicia noastră orice simţământ din cele care fericesc o căsnicie sau o îndreptăţesc, a fost smuls din rădăcină! Dar, cu timpul, s-ar putea înfiripa între noi, cel puţin o oarecare prietenie sau o oarecare înţelegere. Eu, din parte-mi, voi încerca cel puţin s-o nădăjduiesc, dacă şi dumneata vrei să faci la fel. Voi fi atunci în aşteptarea unei bătrâneţi mai bine folosite. şi mai fericite decât mi-a fost tinereţea.

Tot timpul vorbise cu o voce slabă, dar limpede, care nici nu se ridica, nici nu se scobora. Când încetă. lăsă să cadă mâna cu care îşi apăsase pieptul pentru a se sili să fie atât de stăpânită şi-l calmă, dar privirea ce o ţinea aţintită asupra lui nu o lăsă în jos.

— Doamnă – spuse domnul Dombey, cu o demnitate dusă la culme – eu nu pot primi niciun fel de propunere de o natură aşa de neobişnuită.

Ea îl privi mai departe, fără ca pe faţa ei să apară cea mai mică schimbare.

— Nu pot – spuse domnul Dombey – ridicându-se pe când vorbea, să îngădui nici amânarea, nici prelungirea

discuţiilor cu dumneata, doamnă Dombey, o dată ce dumneata ştii care îmi este părerea şi ce aştept de la dumneata. Mi-am formulat ultimatumul, doamnă, şi nu-mi rămâne decât să cer să-i

— acorzi cea mai serioasă atenţie.

Trebuia văzut cum se schimbă ea la faţă, luând vechea ei expresie, mai adâncă însă şi mai intensă! Trebuia văzut cum ochii i se desprinseră de el ca de pe un lucru josnic şi respingător! Trebuia văzută strălucirea ochilor ei mândri! Trebuiau văzute dispreţul, mânia, indignarea şi groaza apărându-i pe faţă şi luând locul palorii severe care se miistui ca o ceaţă! El nu avu încotro; trebui să vadă toate aceste schimbări şi se înspăimântă la vederea lor.

— Acum, pleacă, domnule! spuise ea, arătând spre uşă cu un gest poruncitor. Ne-am împărtăşit gândurile pentru întâia şi ceia din urmă oară. Cu aceasta s-a sfârşit. Nimic nu ne poate înstrăina mai mult pe unul de altul decât suntem de azi înainte.

— Îmi voi urma calea ce mi-am ales, doamnă – spuse domnul Dombey – fără să mă las abătut din drum, poţi fi sigură, de vorbărie goală.

Ea îi întoarse spatele şi, fără niciun răspuns, se aşeză în faţa oglinzii.

— Nădăjduiesc cu încredere că se vor deştepta în dumneata simţul datoriei, sentimente mai corecte şi o judecată mai sănătoasă, doamnă, spuse domnul Dombey.

Ba nu scoase niciun cuvânt. Pe faţa ei reflectată de oglindă, el nu văzu nici urma unei expresii care să arate că l-ar băga măcar în seamă, cel puţin cât ar fi luat în seamă un păianjen pe perete sau un gândac pe parchet. Îl socotise mai curând, când îi întorsese spatele, drept o astfel de gânganie strivită şi apoi uitată printre urâtele gângănii moarte ale pământului.

Când ieşi pe uşă, el privi înapoi spre camera bogat luminată şi luxoasă, spre obiectele strălucitoare şi frumoase împrăştiate pretutindeni, spre frumoasa Edith, în rochia ei bogată, şezând în faţa oglinzii şi spre chipul ei

aşa cum îl înfăţişa oglinda. Se duse apoi în vechea lui cameră prielnică cugetării, ducând cu sine, în mintea lui, chipul viu al tuturor acestor lucruri şi gândul nelămurit (aşa cum intră câteodată în capul unui bărbat) de cum vor arăta toate când le va vedea din nou altă dată.

Încolo, domnul Dombey fu foarte tăcut, foarte solemn şi foarte sigur că îşi va împlini întocmai planul. Şi aşa rămase.

El nu avea de gând să însoţească familia la Brighton, dar informă în chip amabil pe Cleopatra, la micul dejun, în dimineaţa plecării, oare se întâmplă să fie o zi sau două mai târziu. u, că îl poate aştepta în curând acolo. Nu trebuia întârziată durerea Cleopatrei într-un loc socotit prielnic sănătăţii ei, deoarece părea într-adevăr că sănătatea ei era foarte zdruncinată şi că ea, în aşteptarea întoarcerii în pământ, se făcuse pământie la faţă.

Fără să fi suferit un nou atac hotărâtor, bătrâna părea să fi dat înapoi, după ce scăpase de primul atac. Părea mai uscată, mai mică, mai bâjbâitoare şi, în imbecilitatea ei, făcea confuzii tot mai ciudate. Printre alte simptome ale ultimului atac, luase obiceiul de a confunda numele celor doi gineri, cel în viaţă şi cel răposat, şi-l chema pe domnul Dombey când „Gratngeby”, când „Domber” sau îi spunea şi într-un fel şi în altul.

Dar era totuşi tinerică, încă foarte tinerică, şi, în felul ei tineresc, apăru la micul dejun înainte de plecare, purtând pe cap o bonetă nouă şi cu o rochie de călătorie care era brodată şi împodobită ca pentru un copil bătrân. Acum nu era uşor să i se pună pe cap o bonetă sau, când boneta era aşezată pe cap să poată fi ţinută la locul ei, de tare ce i se clătina bietul cap. O dată aşezată pe cap, boneta nu numai că da impresia ciudată de a fi întotdeauna într-o parte, dar părea a fi într-una înfundată pe cap de către Flowers, subreta, care stătea la spatele ei în tot timpul micului dejun, pentru a-şi îndeplini această însărcinare.

— Acum, scumpul meu Grangeby – spuse doamna Skewton – trebuie ne-prat să-mi făg-d-eşti – ea scurta

unele vorbe şi pe altele le lăsa cu totul de o parte – să vii acolo foarte curând.

— Tocmai acum am spus, doamnă – răspunse Dombey tare şi apăsat – că am, să vin peste o zi sau două.

— Fii binecuvântat, Domber!

Aici, maiorul, care venise să-şi i, a rămas bun de la doamne şi care, cu ochii lui apoplectici, se uita ţintă la faţa doamnei Skewton, nepăsător de parcă ar fi fost o fiinţă nemuritoare, spuse:

— Ce dumnezeu, doamnă, nu-i ceri şi bătrânului Joe să vină?

— Ciudat păcătos, care-i ăla? dar după o lovitură uşoară dată pe bonetă, de Flowers, care se pare că îi zgudui memoria, adăugă: Oh, vorbeşti chiar despre dumneata, creatură nesuferită?

— Al dracului de ciudat, domnule, şopti micul maior, către domnul Dombey. Caz grav. Niciodată nu s-a îmbrăcat destul de gros. Maiorul era încheiat până sub bărbie. La cine se poate gândi J.B. când spune Joe, dacă nu la bătrânul Joe Bagstock, Josef – sclavul dumitale – Joe, maam, ăsta-i omul! Iată şi foalele lui Bagstock, maam! strigă maiorul lovindu-se zgomotos cu palma peste piept.

— Scumpa mea Edith… Grangeby… ce lucru strordinar – spuse Cleopatra supărată – maiorul ăsta…

— Bagstock! J. B! strigă maiorul văzând că ea bâjbâie să-i găsească numele.

— Las că n-are a face, spuse Cleopatra. Edith, în bâta mea, ştii că niciodată n-am putut să-mi reamintesc nume – de ce era vorba? Oh! Da, lucru straordinar că atâta lume vrea să vie acolo, să mă vadă. Nu plec pentru multă vreme. Mă întorc. Doar pot să aştepte până mă întorc.

Spunând aceasta, Cleopatra privi în jurul mesei şi păru foarte stingherită.

— N-am poftă de musafiri, zău n-am poftă de musafiri, urmă ea. Puţină odihnă – şi tot soiul de alde astea – asta-i tot ce-mi trebuie. Nu trebuie să se apropie de mine brutele astea odioase până nu voi fi scăpat de amorţeala asta. Şi, reluându-şi groaznica ei cochetărie, vru să-l

lovească cu evantaiul pe maior, dar în loc să-l lovească, răsturnă ceaşca domnului Dombey, deşi era cu totul în altă direcţie.

Apoi îl chemă pe Withers şi-l însărcină să dea porunci pentru nişte schimbări neînsemnate în camera ei, care trebuiau toate făcute până se va întoarce şi care urmau să fie începute îndată, deoarece nu se putea şti cât de curând s-ar putea să se întoarcă, fiindcă avea o mulţime de angajamente şi trebuia să vadă tot felul de persoane. Withers ascultă la aceste instrucţiuni cu tot respectul cuvenit şi o asigură că vor fi executate întocmai. Când însă se dădu un pas sau doi înapoi în spatele ei, păru că nu se poate împiedica de a se uita ciudat la maior, care nu se putu împiedica să se uite ciudat la domnul Dombey, care nu se putu împiedica să se uite ciudat la Cleopatra. Aceasta nu se putu împiedica de a da din cap până îi căzu boneta pe un ochi şi de a zăngăni cu cuţitul şi furculiţa pe farfurie, de păreau să fi fost nişte castaniete.

Numai Edith nu-şi ridică ochii spre niciuna din feţele care se aflau în jurul mesei şi nu părea să o îngrozească de loc orice ar fi spus sau ar fi făcut mama ei. Asculta vorba ei descusută sau cel puţin întorcea capul spre ea când i se adresa, îi răspundea încet, în câteva cuvinte, când era nevoie, şi câteodată o oprea când o lua razna sau, cu o monosilabă, o făcea să-şi adune gândurile răzleţite. Mama, deşi în alte privinţe eră atât de nestatornică, nu şovăi, a când era vorba să o asculte. Se uita la faţa frumoasă, liniştită şi severă ca marmura; o privea când cu un fel de admiraţie plină de teamă, când cu o sforţare nebunatică şi jucăuşă, ca s-o facă să zâmbească, când cu lacrimi capricioase şi mişcări geloase din cap, ca şi cum s-ar simţi neluată în seamă de ea, dar totdeauna atrasă de faţa ei, cu o putere care niciodată nu scădea, ca celelalte porniri ale ei, ci o stăpânea neîntrerupt. De la Edith privea uneori la Florence şi iar înapoi la Edith, cu priviri nesigure. Câteodată încerca să se uite aiurea, ca şi cum ar fi vrut să scape de faţa fiicei sale, dar parcă o silea ceva să se întoarcă spre ea, deşi faţa fiicei n-o căuta niciodată pe a ei

sau n-o tulbura vreodată, măcar cu o privire decât când era ea căutată de privirile mamei.

Când micul dejun se sfârşi, doamna Skewton, rezemându-se ca o fetiţă de braţul maiorului, dar susţinută cu greu de partea cealaltă de Flowers, subreta, şi proptită din spate de Withers, pajul, se duse la trăsura cu oare trebuiau ea, Florence şi Edith să plece la Brighton.

— Şi oare Joseph este surghiunit de-a binelea? întrebă maiorul băgându-şi faţa stacojie prin fereastra trăsurii. Ce dracu', maam, e inima Cleopatrei de piatră ca să împiedice pe credinciosul ei Antoniu Bagstock să se apropie de ea?

— Pleacă, spuse Cleopatra. Nu te pot suferi! Ai să mă vezi când mă voi întoarce, dacă o să fii foarte cuminte.

— Spune-i lui Joe, maam, că poate trăi cu nădejde – spuse maiorul – că altfel moare deznădăjduit.

Cleopatra se cutremură şi se lăsă pe spate.

— Edith, scumpa mea, spuse ea. Spune-i…

— Ce?

— Ce cuvinte îngrozitoare! spuse Cleopatra. Ce cuvinte îngrozitoare tot spune el!

Edith îi făcu maiorului semn să se retragă, porunci să pornească trăsura şi lăsă pe nesuferitul maior pe seama domnului Dombey către care maiorul se îndreptă fluierând.

— Am să-ţi spun ceva, domnule – spuse maiorul, cu mâinile la spate şi cu picioarele răscrăcărate – o frumoasă prietenă a noastră s-a mutat la Queer Street.

— Ce vrei să spui cu asta, maiorule? întrebă domnul Dombey.

— Vreau să spun, Dombey – răspunse maiorul – că în curând vei fi un ginere orfan.

Domnul Dombey păru să guste atât de puţin o astfel de situaţie caraghioasă, încât maiorul tuşi cu tuşea lui de cal, ca să arate cât este de serios.

— Dă-o dracului, domnule – spuse maiorul – degeaba ne-am ascunde după degete. Joe este bădăran, domnule. Asta-i firea lui. Dacă la urma urmei, te împaci cu bătrânul Joe, ia-l aşa cum e. O să zici, Dombey, că-i aspru ca o pilă

ruginită J.B. – spuse maiorul – dar mama soţiei dumitale e pe ducă, domnule!

— Mă tem – răspunse domnul Dombey cu multă filosofie – că doamna Skewton e tare zdruncinată.

— Zdruncinată? se miră maiorul. Doborâtă!

— Cu toate astea – urmă domnul Dombey – schimbarea şi îngrijirea pot să mai ajute mult.

— Nu crede asta, domnule, răspunse maiorul. Să fiu al dracului, domnule, niciodată n-a fost destul de înfofolită. Dacă un om nu se înfofoleşte cum trebuie – spuse maiorul, încheind ultimul nasture al vestei sale de piele – n-are cum să-şi păstreze sănătatea. Dar unii vor să moară. Şi o să moară. Dă-i dracului, o să moară. Ce să le faci diacă sunt încăpăţânaţi. Să-ţi spun ceva, Dombey – n-o fi frumos, n-o fi rafinat, o fi aspru şi grosolan, dar puţin din vlaga veche englezească a lui Bagstock, domnule, ar face foarte mult bine rasei omeneşti.

După ce comunică această preţioasă informaţie, maiorul, care fără îndoială era de-a binelea vânăt, orice alte însuşiri ar mai fi avut sau i-ar fi lipsit din cele ce caracterizează clasa „adevăraţilor engleji”, însuşiri care nu au fost niciodată stabilite exact, îşi duse apoplexia şi ochii de homar la club şi rămase acolo toată ziua, luptând să nu se înăbuşe.

Cleopatra, câteodată prost dispusă, altă dată mulţumită de sine, uneori trează, alte ori adormită şi făcând tot timpul pe tinerica, ajunse în aceeaşi seară la Brighton şi, ca de obicei, fu desfăcută în bucăţi şi pusă în pat. Aici închipuirea ei posomorâtă ar fi putut să-i înfăţişeze un schelet mai ameninţător decât subreta, şi anume unul care ar fi stat de veghe după perdelele trandafirii, trase anume ca să arunce pe faţa ei culoarea lor trandafirie.

Fusese hotărât în înaltul consiliu al autorităţilor medicale că trebuia să ia zilnic aer făcând o plimbare cu trăsura şi că era foarte important să iasă zilnic şi, dacă se putea, să şi umble. Edith era totdeauna gata să o însoţească cu aceeaşi grijă mecanică şi cu aceeaşi

frumuseţe nepăsătoare. Plecau cu trăsura, singure, fiindcă Edith se simţea prost când Florence era cu ele. acum când maniei sale îi era mai rău. Sărutând-o pe Florence, îi sounea că preferă să iasă numai cu mama.

Doamna Skewton, într-o anumită zi, era în acea stare sufletească nehotărâtă, pretenţioasă, geloasă, care apăruse la ea în timpul convalescenţei, după primul atac. După ce stătuse, tăcută, în trăsură, uitându-se câtva timp la Edith, îi luă mâna şi o sărută cu patimă. Mâna nu-i fu nici dată, nici retrasă, ci se lăsase doar să fie ridicată şi, când îi dădu drumul, căzu iar jos ca şi când ar fi fost fără simţire. Cleopatra începu să miorlăie şi să ofteze spunând ce mamă a fost ea şi cum, acuma, nu este luată în seamă. La fel continuă să se vaiete, din timp în timp, chiar şi după ce coborâră din trăsură, pe când umbla singură, doar cu ajutorul lui

Withers şi a unui baston, în timp ce Edith mergea alături iar trăsura le urma la o mică depărtare.

Era o zi rece, mohorâtă şi cu vânt. Erau afară, pe dune, neavând în faţă decât un pustiu întins şi cerul. Pe când mama, parcă mulţumită că se putea jelui, îşi tot repeta din timp în timp jelania cu glas înăbuşit, iar fata, cu mândră ei înfăţişare, mergea încet lângă ea, văzură înaintând pe o creastă de teren din faţa lor alte două femei care, din depărtare, păreau în aşa măsură o imitaţie batjocoritoare a chipurilor lor, încât Edith se opri locului.

Odată cu ele se opriră şi cele două femei. Aceea care, după cum socotea Edith, era parcă umbra schimonosită a mamei ei, îi vorbea celeilalte cu multă seriozitate şi arătând cu mâna spre ele. Părea că vrea să se întoarcă înapoi, dar cealaltă, în care Edith găsi o asemănare cu ea însăşi, fapt care o făcu să fie cuprinsă de un simţământ cu totul neobişnuit, vecin cu teama, se apropie până ce se întâlniră.

Ea observă toate acestea pe când cele două femei înaintau spre ele, căci ce opriseră doar pentru o clipă. Gătind mi-ai de aproape la ele, putu vedea că erau sărăcăcios îmbrăcate, ca nişte drumeţe ce ar hoinări prin

ţară. Cea mai tânără ducea împletituri şi alte lucruri de vânzare, iar bătrâna, cu mâinile goale, înainta cu greu după ea.

Şi totuşi, cât de puţin ar fi adus cu ea în ce priveşte îmbrăcămintea, demnitatea, frumuseţea, Edith nu se putu împiedica să n-o asemuiască iar pe femeia cea tânără cu sine însăşi. Poate că vedea pe faţa acelei femei urmele unor frământări pe care le ştia că hoinăresc în propriul ei suflet, măcar că nu-i erau încă scrise pe faţă. Când femeia se apropie, îi întâlni privirea şi-şi fixă ochii strălucitori asupra ei. Avea fără îndoială ceva din aerul şi făptura ei şi părea să trădeze că e frământată de aceleaşi gânduri ca şi ale sale. Edith se simţi cuprinsă de un fior rece, ca şi cum dintr-o diată ziua s-ar fi întunecat şi un vânt rece s-ar fi abătut peste ea.

Acum erau unele lângă altele. Bătrâna, întinzând mâna, se opri ca să cerşească de la doamna Skewton; se opri şi cea mai tânără, şi Edith cu ea se priviră în ochi.

— Ce ai de vânzare? întrebă Edith.

— Doar asta, răspunse femeia, arătându-şi marfa făpă să se uite la ea. Pe mine m-am vândut de mult.

— Doamnă, n-o crede, croncăni bătrâna îndreptându-se către doamna Skewton. Nu crede ce spune. Aşa-i place să vorbească. E fiica mea cea frumoasă, dar neascultătoare. Nu face decât să mă dojenească cucoană, ca răsplată pentru tot ce am făcut pentru ea. Ia uită-te acum, cucoană, cât de urât, se uită la bătrâna ei mamă!

Când doamna Skewton îşi scoase punga cu o mână ce tremura şi căută pipăind ceva bani, pe care cealaltă bătrână îi pândea cu lăcomie, capetele lor atţngându-se aproape în graba şi decrepitudinea lor, Edith interveni.

— Teiam mai văzut şi altă dată, îi spuse bătrânei.

— Da doamnă – cu o plecăciune – jos în Warwickshire. Dimineaţa, printre pomi, când n-ai vrut să-mi dai nimic. Dar domnul ăla, el mi-a dat ceva. Fie binecuvântat! mormăi bătrâna, ridicându-şi mâna slabă şi rânjind înfricoşător spre fiica ei.

— Degeaba vrei să mă opreşti, Edith, spuse doamna

Skewton supărată şi vrând să preîntâmpine o nouă dojană. Tu nu ştii nimic de toate astea. N-o să mă opreşti de la hotărârea mea. Sunt sigură că asta-i o femeie cumsecade şi o mamă bună.

— Da, cucoană, da, trăncăni bătrâna; întinzând mâna ei zgârcită. Să trăieşti, cucoană. Domnul să te aibă în paza lui, cucoană. Mai dă un penny cucoană drăguţă, că eşti o mamă bună şi dumneata.

— Mamă bună şi tot se poartă prost câteodată şi cu mine, bătrânico, spuse doamna Skewton miorlăind. Hai! Dă mâna cu mine. Eşti o bătrână cumsecade plină de… cum îi zice?… şi toate alea. Eşti toată numai dragoste şi celelalte… nu-i aşa?

— Ba, zău, cucoană că sunt!

— Da, sunt sigură că eşti şi aşa e şi gentlemanul ăla de Grangeby! Zău, trebuie să-ţi strâng iar mâna. Şi acum, ştii, poţi să pleci şi sper – adresându-se către fiica bătrânei – că vei arăta mai multă recunoştinţă, şi natural… cum îi zice? şi toate alea, dar eu niciodată nu mi-am amintit numele, pentru că n-a fost niciodată o mamă mai bună decât a fost bătrâna asta bună pentru dumneata. Hai, Edith, să mergem!

Pe când ruina Cleopatrei se depărta miorlăind, clătinându-se şi ştergându-şi ochii, dar aducându-şi aminte grijuliu că era dată cu roşu în jurul ochilor, bătrâna plecă şchiopătând pe alt drum, mormăind şi numărându-şi banii. Niciun alt cuvânt, niciun alt gest nu fură schimbate între Edith şi femeia cea tânără, dar fusese destul o clipă în care niciuna din ele nu-şi luase ochii de la cealaltă. Rămăseseră faţă în faţă până când Edith, ca şi cum s-ar fi deşteptat dintr-un vis, porni încet înainte.

— Eşti o femeie frumoasă – murmură umbra ei, uitându-se după ea – dar frumuseţea noastră nu pe *Na*, scăpa. Şi eşti o femeie mândră. dar mândria nu ne; va scăpa. Ar trebui să ne cunoaştem mai de aproape una pe alta, când ne vom mai întâlni!

CAPITOLUL XLI Noi glasuri ale valurilor

Totul merge întocmai ca şi mai înainte. Valurile au

răguşit povestindu-şi mereu tainele, nisipul zace grămădit pe coastă, păsările de apă se înalţă şi plutesc în zbor, vânturile şi norii se fugăresc în goana lor rătăcitoare şi, în lumina lunii, braţe albe tot arată în depărtare, către ţărmuri nevăzute.

Cu o plăcere duioasă şi melancolică, Florence se regăseşte din nou pe vechile meleaguri, pe care le cutreierase în trecut cu atâta tristeţe, dar în acelaşi timp cu atâta fericire, şi se gândeşte la el, în locul acela liniştit, unde de atâtea ori au stat de vorbă împreună şi unde valurile veneau să mângâie culcuşul lui. Şi acuma ea şade acolo gânditoare şi parcă aude, în murmurul molcom şi totuşi sălbatic al valurilor, mica lui poveste, spusă din nou, şi vorbele lui îngânate. I se pare că toată viaţa, toate nădejdile şi toate suferinţele ei, chiar şi casa ei singuratică şi schimbarea ce s-a petrecut cu ea îşi au partea lor în cântecul minunat al valurilor.

Blajinul domn Toots hoinăreşte prin apropiere, privind mereu după fiinţa-către care îl mină dorul şi după care a venit acolo, dar pe care, simţitor cum e, nu o poate tulbura în astfel de clipe. Aude şi el requiemul ce-l cântă valurile pentru micul Dombey, în cinstea lui Florence, tot săltându-se şi căzând, în legănatul eternului madrigal. Da, da! înţelege oarecum bietul domn Toots că valurile povestesc ceva despre vremuri când capul îi era limpede şi el nu era atât de aiurit. Îl podidesc lacrimile când îl apucă teama că se prostise şi. că nu mai era bun de nimic decât să fie de râsul lumii. Tristeţea care îl cuprinde îi micşorează mulţumirea ce i-o dă faptul liniştitor de a fi scăpat de răspunderea ce o avea faţă de „Cocoş” care, ca şef al sporturilor păsăreşti, plecase prin ţară ca să se antreneze (pe socoteala lui Toots) pentru marea competiţie cu Larkey Boy.

Dar domnul Toots prinde curaj când valurile îi şoptesc gânduri bune. Încetul cu încetul şi oprindu-se de multe ori nehotărât în drum, se îndreaptă către Florence. Bâlbâindu-se şi roşind, domnul Toots se preface foarte mirat când se apropie de ea şi spune (deşi însoţise tot

drumul de aproape caleaşca în care ea călătorise de la Londra, plăcându-i chiar să fie înăbuşit de praful stârnit de roţi) că niciodată în viaţa lui nu a fost atât de surprins.

— Şi l-ai adus şi pe Diogene, domnişoară Dombey! spune domnul Toots, tresărind de fericire la atingerea mânuţei pe care ea i-o dăduse cu atâta drăgălăşenie şi prietenie.

Fără îndoială, Diogene e acolo şi fără îndoială domnul Toots are dreptate să-l privească cu oarecare bănuială, căci el se repede de-a dreptul la picioarele domnului Toots şi, în desperarea cu care îl încolţeşte, se rostogoleşte asemeni câinelui lui Montargis. E totuşi pus la locul lui de către dulcea lui stăpână.

— Jos, Di, jos! Ce, nu ţii minte cine ne-a împrietenit pe noi, Di? Ruşine!

Oh! Cât ar vrea Di să-şi pună drăgăstos capul pe mâna ei, apoi să fugă când încoace când încolo, să-i dea târcoale. să se repeadă lătrând la oricine se apropie, pentru a-şi arăta devotamentul! Domnul Toots s-ar repezi şi el la oricine. Un ofiţer trece pe alooloşi domnului Toots i-ar conveni, nici mai mult nici mai puţin să se repeadă la el, în plină viteză.

— Diogene e parcă în ţara lui de baştină, aşa-i. domnişoară Dombey1? întrebă domnul Toots.

Florence aprobă cu un zâmbet gbaţios.

— Domnişoară Dombey – spune Toots – vă cer iertare, dar dacă aţi vrea să mergem până la Blimberi. eu… eu, tocmai mă duceam într-acolo.

Florenoe, fără nicio vorbă, îi dă braţul şi pleacă astfel amândoi, cu Diogene alergând înaintea lor. Picioarele domnului Toots cam tremură şi cu toate că e îmbrăcat foarte elegant, vede numai cusururi în croiala hainelor, vede cute peste tot în opera lui Burgess şi Co. Şi tare ar mai dori să fie încălţat cu ghetele de lac.

Casa doctorului Blimber are o înfăţişare mai şcolărească şi mai severă ca oricând. Sus, se vede fereastra spre care obişnuia să privească, în căutarea acelei feţe palide şi la care faţa palidă se lumina când o

vedea apropiindu-se şi mica mână firavă îi trimitea sărutări, când trecea. Uşa o deschide acelaşi tânăr miop, al cărui

1 O legendă franceză spune că un anume Montargis, trecând o dată printr-o pădure, a fost ucis în chip misterios. Câinele lui, din acea zi, lătra furios şi se repezea într-una la ucigaşul stăpânului, pe care-l vedea numai el (n.r.).

rânjet tâmpit cu care îl întâmpină pe domnul Toots îi trădează marea slăbiciune de minte. Sunt introduşi în biroul doctorului, unde orbul Homer şi Minerva le acordă audienţă, tocmai ca în trecut, în ticăitul sobru al marelui orologiu din hol. Globurile pământeşti stau liniştite la locurile obişnuite, ca şi când lumea ar sta şi ea nemişcată şi ca şi când nimic n-ar fi pierit pe ea, sub înrâurirea legii universale care, în virtutea rotaţiei ei neîncetate, îngroapă totul în pământ.

Şi iată-l şi pe doctorul Blimber, cu picioarele lui savante, şi pe doamna Blimber cu boneta ei de culoarea cerului, iat-o şi pe Cornelia cu cârlionţii ei roşietici şi ochelarii ei strălucitori, muncind ca un gropar în mormintele limbilor clasice. Iată şi masa pe care şezuse, pierdut şi străin, „noul venit” al şcolii. Şi iată că din depărtare se aude gânguritul seniorilor, ducându-şi vechea lor viaţă, în vechea încăpere, după aceleaşi vechi principii.

— Toots – spune doctorul Blimber – îmi pare foarte bine să te văd, Toots.

Domnul Toots, drept răspuns, chicoteşte.

— Şi mai ales să te văd, Toots, în astfel de tovărăşie, adăugă doctorul Blimber.

Domnul Toots, cu faţa stacojie, lămureşte că a întâlnit-o pe domnişoara Dombey din întâmplare şi că domnişoara Dombey dorind, ca şi el, să revadă vechile locuri, au venit împreună.

— O să-ţi facă plăcere, desigur, domnişoară Dombey, să-i vezi pe tinerii noştri prieteni. Au fost toţi cândva camarazii dumitale de învăţătură, domnule Toots. Mi se pare, draga mea, că nu avem elevi noi în micul aşezământ

– spune doctorul Blimber către Cornelia – de când ne-a părăsit domnul Toots.

— Afară de Bitherstone, răspunde Cornelia.

— Aşa-i, adevărat, spune doctorul. Bitherstone e nou pentru domnul Toots.

Aproape nou şi pentru Florence, deoarece în clasă, Bitherstone – care acum nu mai e domnişorul Bitherstone de la doamna Pipchin – se prezintă cu guler şi cu cravată şi arfe şi un ceasornic. Totuşi, Bitherstone, fiind născut în Bengal într-o zodie rea, e mânjit peste tot cu cerneală şi lexiconul lui, de mult ce a fost consultat, a făcut hidropizie, nu se poate închide şi cască într-una parcă ar vrea să arate că nu mai poate îndura să fie mereu necăjit. Acelaşi lucru îl face şi Bitherstone, stăpânul lui, forţat la cea mai înaltă presiune de către doctorul Blimber. În căscatul lui Bitherstone se ascunde însă răutate şi necaz şi a fost auzit spunând că ar dori să-l prindă pe „bătrânul Blimber" în India. Curând-curând se va vedea dus în fundul ţării de câţiva culii ai lui Bitherstone şi dat pe mâna sălbaticilor din Thug, asta i-o poate garanta.

Briggs macină mereu la moara învăţăturii şi Tozer la fel, asemenea şi Johnson şi toţi ceilalţi. Elevii mai vechi sunt mai cu seamă ocupaţi, îndeletnicindu-se cu mare zel, să uite tot ce au ştiut când erau mai tineri. Toţi sunt atât de politicoşi şi de palizi ca întotdeauna, şi printre ei, dominul Feeder, licenţiat în litere, cu mâna lui osoasă şi părul ţepos, munceşte din greu, trudindu-se tocmai cu Herodot şi ţinând pe ceilalţi autori în rezervă, pe o etajeră din spatele lui.

Vizita emancipatului Toots face o puternică impresie asupra gravilor tineri. Ei îl privesc cu un soi de veneraţie, ca pe unul care a trecut Rubiconul şi s-a legat să nu se mai înapoieze nicicând şi despre ale cărui haine şi bijuterii circulă tot felul de zvonuri. Doar răutăciosul de Bitherstone, care nu e de pe vremea domnului Toots, se arată faţă de băieţii mai mici, ca şi cum l-ar dispreţul, spunând că a văzut el haine şi bijuterii mai frumoase şi că ar vrea să-l audă grozăvindu-se cu de-alde astea în Bengal,

unde mama lui are un smaragd care îi aparţine lui şi care a fost scos din tronul unui rajah. Ce, lui să-i spună poveşti?!

Mare emoţie stârneşte şi apariţia lui Florence, de care, de îndată toţi tinerii se amorezează din nou, afară doar, cum s-a spus şi mai sus, de răutăciosul Bitherstone care, din spirit de contrazicere, se împotriveşte la aşa ceva. Gelozii amare se nasc împotriva domnului

Toots şi Briggs e de părere că, la urma urmei, domnul Toots nu e chiar mult mai vârstnic decât ei. Dar această insinuare defăimătoare este repede înlăturată de domnul Toots prin faptul că, adresându-se domnului Feeder, licenţiat în litere, îi spune în gura mare: „Ce mai faci, Feeder?” şi-l pofteşte să meargă să prânzească ou el astăzi la Bedford; drept care, dacă ar fi vrut, fără îndoială că ar fi putut fi considerat „un tip epatant”.

Urmează multe strângeri de mâini şi multe complimente şi dorinţi foarte fierbinţi din partea tinerilor de a scoborî pe domnul Toots în ochii domnişoarei Dombey. După care, domnul Toots salută vechiul său pupitru chicotind. Florence şi cu el se retraseră apoi împreună cu doamna Blimber şi Cornelia, iar doctorul Blimber, când ieşi cel din urmă, putu fi auzit spunând, înainte de a închide uşa: „Domnilor, ne vom relua studiile”. Căci la atâta, sau doar cu foarte puţin. În plus, se reduce tot ce-i şopteşte sau i-a şoptit doctorului marea, întreaga lui viaţă.

Florence se retrage şi se duce sus în vechea odaie de dormit, cu doamna Blimber şi Cornelia. Domnul Toots care simte că nici el, nici nimeni altul nu este dorit acolo, stă de vorbă cu doctorul, în uşa cabinetului de lucru, sau mai bine zis îl ascultă pe doctor vorbind şi se miră de cum a putut cândva să ia cabinetul lui drept un sanctuar şi pe doctor, cu picioarele lui strâmbe ca ale unui pian, drept un om impunător… Florence coboară repede şi-şi ia rămas bun. Domnul Toots îşi ia şi el rămas bun şi Diogene, care tot timpul se repezise fără milă la tânărul miop, ţâşneşte afară şi latră vesel şi sfidător, alergând în jos spre coastă. Între timp, Melia şi o altă servitoare din casa doctorului stau privind la o fereastră de la etaj, râd de „alde Toots* şi

spun de domnişoara Dombey: „Zău, uite la ea, nu-i taman ca frate-său, doar că e mai frumuşică?”

Domnul Toots, care, când Florence coboară vede că are lacrimi în ochi, e tare îngrijorat şi neliniştit şi se teme ca nu cumva să fi făcut rău când a propus vizita la doctorul Blimber. Dar se linişteşte repede, când o aude spunând că-i pare foarte bine că a fost din nou acolo şi când ea, în drumul lor spre mare, vorbeşte cu multă voioşie de toată întâmplarea. Ce să mai vorbim de starea sufletească a domnului Toots, când se apropiară de casa domnului Dombey şi el, ascultând glasul mării şi dulcea voce a lui Florence, trebui să-şi ia rămas bun de la ea. Era atât de subjugat încât nu mai rămăsese în el nici urmă de voinţă, şi când ea îi strânse mâna la despărţire, nu mai fu în stare să-i dea drumul.

— Domnişoară Dombey, vă rog să mă iertaţi, spune domnul Toots într-o şoaptă tristă, dacă aţi vrea să-mi îngăduiţi să… să…

Privirea surâzătoare şi mirată a lui Florence îl face să se oprească brusc.

— Dacă aţi vrea să-mi îngăduiţi să… dacă nu socotiţi că e o îndrăzneală din parte-mi, domnişoară Dombey, dacă ar fi ca… fără să fi fost câtuşi de puţin încurajat la asta, dacă ar fi să sper, ştiţi dumneavoastră, spune domnul Toots.

Florence îl priveşte nedumerită.

— Domnişoară Dombey – spune domnul Toots, care simte că acum nu mai poate da înapoi – vă spun drept, vă ador cum nici nu vă pot spune, dar am ajuns că nu mai ştiu ce să mă fac. Sunt omul cel mai nenorocit. Dacă n-aş fi aici, în mijlocul drumului, aşcădea în genunchi rugându-vă şi implorându-vă, fără să fi fost încurajat de dumneavoastră, doar să-mi îngăduiţi să nădăjduiesc că s-ar putea… s-ar putea să cred că, ar fi cu putinţă, ca dumneavoastră…

— Te rog, pentru Dumnezeu să nu faci una ca asta! strigă Florence speriată şi în acelaşi timp îndurerată. Te rog, nu, domnule Toots. Isprăveşte, te rog. Nu mai spune

niciun cuvânt. De dragul meu, te rog, ispăveşte.

Domnul Toots e grozav de ruşinat şi rămâne cu gura căscată.

— Ai fost atât de bun cu mine – spune Florence – îţi sunt atât de recunoscătoare, sunt atât de îndreptăţită să ţiu la dumneata ca la un prieten şi ţiu mult la dumneata, şi spunând aceasta, faţa ei nevinovată îi surâde cu cea mai plăcută şi cinstită privire din lume – încât sunt sigură că acum o să-ţi iei rămas bun şi o să pleci.

— Fireşte, domnişoară Dombey, spune domnul Toots, eu… eu… tocmai asta voiam să spun şi eu. N-are importanţă!

— Adio! strigă Florence.

— Adio, domnişoară Dombey! se bâlbâie domnul Toots. Nădăjduiesc că o să uitaţi ce v-am spus. N-are importanţă, vă mulţumesc. N-are nici cea mai mică importanţă!

Sărmanul domn Toots se înapoiază la hotelul său „adânc deznădăjduit, se încuie în odaie, se aruncă pe pat şi rămâne aşa timp îndelungat, ca şi când totuşi ar avea cea mai mare importanţă. Dar domnul Feeder, licenţiat în litere, vine la cină, ceea ce e o întâmplare fericită pentru domnul Toots, căci altfel nu se poate şti când s-ar fi sculat. Domnul Toots este nevoit să-l primească şi să-i acorde cuvenita ospitalitate.

Influenţa generoasă a acelei virtuţi sociale – ospitalitatea (lăsăm deoparte pe aceea a vinului şi a bunei dispoziţii) – deschide inima domnului Toots şi îl încălzeşte în aşa fel, încât îl face să vorbească. Nu îi spune domnului Feeder, ilicenţiat în litere, ce s-a întâmplat în mijlocul drumului, dar când domnul Feeder, îl întreabă: „Când se face?”, domnul Toots răspunde: „Sunt anumite subiecte delicate”, ceea ce-l face pe domnul Feeder să tacă îndată. Domnul Toots adaugă că nu înţelege cu ce drept domnul Blimber se leagă de faptul că a fost acolo în tovărăşia domnişoarei Dombey şi dacă cumva a făcut-o ca o necuviinţă, oricât de doctor ar fi, o să aibă de a face cu el, dar el crede că a făcut-o fără să-şi dea seama. Domnul

Feeder spune că aşa crede şi el.

Totuşi domnul Feeder, ca prieten apropiat, nu e ţinut cu totul în necunoştinţă de cauză. Domnul Toots îi cere doar să se vorbească de cele întâmplate numai în taină şi cu simţământele cuvenite. După câteva pahare cu vin, el bea în sănătatea domnişoarei Dombey, spunând: „Feeder, nici nu-ţi poţi închipui simţămintele cu care închin în sănătatea ei”. Domnu’ Feeder răspunde: „Ba da. mi le închipui, dragul meu Toots, şi ele îţi fac cinste, prietene”. Domnul Feeder se simte apoi foarte înfierbântat de simţământul lui de caldă prietenie şi îi strânge mâinile spunându-i că dacă Toots va avea cândva nevoie de un frate, să ştie unde să-l găsească, doar o scrisoare prin poştă sau un bileţel. Domnul Feeder mai spune că diacă îi e îngăduit să-i dea un sfat, l-ar îndemna pe domnul Toots să înveţe să cânte din chitară sau cel puţin la flaut, deoarece femeilor le place muzica, când le curtezi, şi că ştie el asta din propria lui experienţă.

Aceasta îndemnă pe domnul Feeder, licenţiat în litere, la destăinuirea că el însuşi a pus ochii pe Cornelia Blimber. Îl vesteşte pe domnul Toots că nu-l supără ochelarii ei, şi că, dacă doctorul va lua cândva fericita hotărâre de a se retrage, ce să mai spună, vor fi gata înscăunaţi şi asiguraţi. El mai spune că, după părerea lui, când un om a strâns o sumă frumuşică de bani dintr-o afacere, se cuvine să se retragă şi că în conducerea institutului, Cornelia va fi de un ajutor de care orice bărbat va fi mândru. Domnul Toots răspunde ridicând pe domnişoara Dombey în slava cerului şi. destăinuindu-i că adeseori i se pare că tare i-ar veni să-şi zboare creierii. Domnul Feeder se împotriveşte cu hotărâre, spunând că ar fi o încercare nebunesacă şi, ca să-i împace cu viaţa, îi arată portretul Corneliei cu ochelari cu tot.

În felul acesta îşi petrec seara cei doi buni tovarăşi şi când seara trece în noapte, domnul Toots îl conduce pe domnul Feeder şi se desparte de el la uşa doctorului Blimber. Dar domnul Feeder suie doar scările şi, după ce domnul Toots ia plecat, coboară iarăşi pentru a hoinări

singur pe plajă şi a se gândi la planurile lui de viitor. Pe când tot hoinăreşte, domnul Feeder aude cum valurile îl vestesc că doctorul Blimber se va retrage şi simte o plăcere romantică privind casape dinafară şi socotind că doctorul, desigur, înainte de a se retrage, o va zugrăvi şi o va repara temeinic.

Domnul Toots hoinăreşte şi el, în sus şi în jos, în faţa casetei în care este închis giuvaierul lui şi, într-o foarte proastă stare sufletească – nu însă fără a fi suspectat de poliţie – priveşte la o fereastră unde vede lumină şi de care e sigur că e a lui Florence. Dar nu e a lui Florence, căci acolo e odaia doamnei Skewton. În timp» l acesta, Florence, oare doarme în altă odaie, visează frumos, despre iscene de familie şi vechile legături se întorc din nou la viaţă. Dar, în cealaltă odaie, în locul chipului băieţaşului răbdător, zace acum silueta care în cruda ei realitate i-a luat locul, ca să facă legătura – dar cât de diferit de astă dată – cu descompunerea şi moartea1 şi stă întinsă acolo, trează şi jelindu-se. Urâtă şi buimăcită zace pe patul de suferinţă şi lângă ea, îngrozită parcă de frumuseţea ei liniştită – căci groaza apare şi în privirile stinse ale muribundei – şade Edith. Ce le spun oare valurile, în mijlocul tăcerii nopţii, acestor două femei?

— Edith, ce e braţul acela de piatră, gata să mă lovească? Nu-l vezi?

— Nu-i nimic mamă, e doar închipuirea ta.

— Doar închipuirea mea! Toate alea sunt doar închipuirea mea. Uită-te bine! Se poate să nu-l vezi?

— Te asigur, mamă, că nu e nimic. Ce, aş rămâne eu aşa, nemişcată, dacă ar fi ceva?

— Nemişcată? – şi privi sălbatic la ea – a plecat acum şi de ce stai tu tot aşa, nemişcată? Asta nu-i numai închipuirea mea, Edith. Mi se răceşte sângele în vine când te văd şezând lângă mine.

— Asta mă întristează, mamă.

— Te întristează! Tu pari mereu tristă. Dar nu din cauza mea!

Apoi plânge şi, bălăbănindu-şi capul dintr-o parte

într-alta pe pernă, tot vorbeşte mereu de ce părăsită a fost, de ce mamă a fost, şi de ce bună mamă a fost şi femeia aia bătrână, pe care au întâlnit-o şi de nerecunoştinţa rece a fiicelor faţă de astfel de mame. În mijlocul vorbelor fără şir se opreşte, priveşte la fată şi strigă că simte cum îşi pierde minţile. Apoi îşi ascunde faţa în pernă.

Edith, cuprinsă de milă, se apleacă peste ea şi îi vorbeşte. Bătrâna bolnavă o cuprinde pe după gât şi îi spune, aruncându-i o privire plină de groază:

— Edith! Plecăm curând acasă… ne întoarcem acasă. Tu ce spui, să mă întorc acasă?

— Da, mamă, da.

— Şi ce i-a spus… cum îl cheamă, nu pot niciodată să-mi reamintesc numele… maiorul… vorba aia îngrozitoare, când am plecat, nu-i adevărat, Edith! Apoi, cu un ţipăt şi o privire rătăcită: Nu-i ai, a ce mi se întâmplă mie?!

Noapte după noapte, se vede lumină prin fereastră şi bolnava zace pe pat, iar Edith şade lângă ea; şi valurile, în veşnică mişcare, le tot vorbesc toată noaptea fără răgaz. Noapte după noapte, valurile răguşesc de mult ce-şi tot spun tainele; nisipul se tot grămădeşte pe coastă, păsările de mare se înalţă şi plutesc în văzduh, vânturile şi norii gonesc în zborul lor rătăcitor, braţul alb tot face semne, în lumina palidă a lunii, către meleagurile nevăzute din depărtare.

Şi tot mereu bătrâna bolnavă priveşte spre colţul unde vede braţul de piatră – bucată dintr-o statuie funerară – ridicat ameninţător spre ea, gata s-o lovească. Într-un târziu, braţul cade şi, din clipa aceea, pe pat nu se mai vede zăcând decât o bătrână mută, ghemuită şi scofâlcită, cu o jumătate a corpului moartă.

Aceasta este fiinţa care, sulemenită şi cârpită, ca să înşele soarele, este plimbată încet prin mulţime, zi de zi, în scaunul ei pe roţi. Ea tot caută în mulţime pe cealaltă bătrână, care a fost o mamă atât de bună şi se schimonoseşte căutând-o în zadar. Aceasta este fiinţa care e dusă adeseori jos pe malul mării, unde stă, fără ca vântul să o poată înviora şi fără ca oceanul să-i spună un cuvânt

liniştitor. Ea stă acolo şi ascultă ceasuri întregi, dar ce aude ea e neînţeles şi lugubru. Pe faţa ei apare groaza şi, când ochii ei rătăcesc peste întinsul mării, nu văd decât un nesfârşit pustiu, între pământ şi cer.

Pe Florence o vede rar şi când o vede e tot mereu supărată şi o bombăne. Edith e totdeauna lângă ea şi nu prea o lasă pe Florence să se apropie, iar Florence, noaptea, în pat, se cutremurălia gândul morţii înfăţişată în acel chip, se deşteaptă adesea şi ascultă, crezând că trebuie să fi sosit. Nimeni nu are grijă de bolnavă, afară de Edith: Cu cât o văd ochi mai puţini, cu atât mai bine, şi de aceea fiica veghează singură la patul mamei.

Pe faţa care şi până acum era umbrită s-a lăsat o umbră şi mai deasă; trăsăturile, şi aşa tare ascuţite, s-au ascuţit şi mai mult şi vălul ce i se lăsase pe ochi e acum un giulgiu funerar care îi întunecă totul. Mâinile, bâjbâind pe plapumă, caută. să se împreune şi să se îndrepte spre fiica ei, şi un glas care nu mai seamănă cu al ei – nu seamănă cu niciun glas al vreunui muritor – spune: „Căci doar eu te-am în grijit!”

Edith, fără lacrimi în ochi, îngenunchează ca să-şi apropie gura de urechea bolnavei şi îi spune:

— Mamă, mă auzi?

Cu privirea în gol, ea încearcă să înfiripe un răspuns.

— Îţi reaminteşti tu noaptea din ajunul căsătoriei mele?

Capul rămâne nemişcat, dar pare totuşi că vrea să spună că da.

— Ţi-am spus atunci că te iert pentru, partea de vină ce ai avut-o şi că mă rog lui Dumnezeu să-mi ierte partea ce am avut-o eu însumi. Ţi-am spus că am uitat trecutul. Ţi-o spun acum din nou. Sărută-mă, mamă!

Edith atinge buzele albe şi pentru o clipă totul e liniştit. După o altă clipă, mama, cu râsul ei de fetişcană şi cu scheletul în atitudinea Cleopatrei, se ridică în pat.

Trage perdelele trandafirii. În aer e acum altceva decât vânt şi nori. Trage perdelele trandafirii şi închide-le bine!

Vestea morţii este trimisă în oraş domnului Dombey. Acesta îl aşteaptă pe vărul Feenix (încă nehotărât dacă să plece la Baden-Baden) care tocmai o primise şi el. Vărul Feenix, cu firea lui atât de blajină, este omul cel mai potrivit atât la cununii cât şi la înmormântări şi situaţia lui în familie impune ca să i se ceară sfatul.

— Dombey – spune vărul Feenix – pe sufletul meu, sunt foarte întristat să te văd cu un prilej atât de dureros. Biata mea mătuşă! A fost o femeie al dracului de vioaie.

Domnul Dombey răspunde:

— A fost într-adevăr.

— Şi arăta – spune vărul Feenix – foarte tânără, ştii, ţinând seama de vârsta ei. Te asigur, în ziua căsătoriei dumitale, îi mai dădeam încă douăzeci de ani de viaţă. *De\ facto*, am şi spus-o unui om din Brooks – micul Billy Joper – îl cunoşti, fără îndoială, unul care poartă monoclu?

Domnul Dombey face o mişcare vrând să arate că nu-l cunoaşte.

— Cu privire la înmormântare – spune el – dacă ai vreo propunere de făcut…

— Zău, pe viaţa mea – spune vărul Feenix, mângâindu-şi bărbia, ieşindu-i destul mâna din manşetă ca s-o poată face – nu ştiu zău. Este un mausoleu colo jos, undeva, în parcul meu, dar mă tem că e în proastă stare şi, *de facto*, e al dracului de dărăpănat. Dar cu toate astea l-aş pune la punct, dar mi se pare că tot felul de oameni vin şi-şi fac picnicurile înăuntrul îngrăditurii lui de fier.

Domnul Dombey spune răspicat că propunerea nu e potrivită.

— Mai este apoi o biserică deosebit de bună în sat – spune vărul Feenix, îngândunat, adevărat specimen al stilului anglo-normad – pe care a desenat-o admirabil lady Jane Finchbury – femeie cu gust încântător – dar au văruit biserica şi au stricat-o, după câte am aflat şi apoi e şi drum lung până acolo.

— Poate chiar la Brighton, sugerează domnul Dombey.

— Pe onoarea mea, Dombey, cred că nu e altă soluţie

mai bună, spune vărul Feenix. E chiar la îndemână, vezi dumneata, e un loc foarte vesel.

— Şi când crezi dumneata că va fi timpul potrivit? întreabă domnul Dombey.

— Îmi fac o datorie – spune vărul Feenix – din a fi de acord cu ziua pe care dumneata o vei găsi cea mai potrivită. Îmi va face mare plăcere – fireşte plăcere melancolică – să conduc pe sărmana mea mătuşă până la capătul, *de facto* până la groapă, spune vărul Feenix, schimbând stilul vorbirii.

— Luni ar fi oare o zi potrivită ca să plecăm din oraş? spune domnul Dombey.

— Luni îmi convine de minune, răspunde vărul Feenix.

Ca urmare, domnul Dombey potriveşte lucrurile în aşa fel ca să-l ia pe vărul Feenix în respectiva zi cu el şi apoi îşi ia rămas bun, conchis pe scară de vă rul Feenix, care ia despărţire spune: „Zău, îmi pare nespus de rău, Dombey, că ai atâta bătaie de cap”, la care domnul Dombey răspunde: „Câtuşi de puţin”.

La ora hotărâtă, vărul Feenix şi domnul Dombey se întâlnesc şi pleacă la Brighton, unde, reprezentând pe toate celelalte rude care deplâng pierderea decedatei doamne, îi însoţesc rămăşiţele pământeşti la locul de odihnă veşnică. Vărul Feenix, şezând în caleaşca funerară, recunoaşte pe drum nenumăraţi cunoscuţi, dar nu-i ia în seamă decât pentru a-i anunţa, cu glas tare domnului Dombey, pe măsură ce trec, ca: „Tom Johnson, ăla cu piciorul de lemn de la White”. „Ce şi tu eşti aici, Tommy?” „Foley, pe o iapă pur sânge”. „Fetele Smalder”, şi aşa mai departe. În timpul ceremoniei funebre, vărul Feenix e deprimat, socotind că astfel de prilejuri fac pe om să se gândească, *de facto* că se şubrezeşte. Ochii lui se umezesc într-adevăr când ceremonia se sfârşeşte, dar el îşi revine repede şi tot aşa se întâmplă şi cu celelalte rude ale doamnei Skewton şi cu prietenii. La club, maiorul spune mereu despre răposată că niciodată nu se îmbrăca destul de călduros. Doamna aceea cu spatele gol şi cu pleoapele

care nu o ascultau, spune, scoţând un ţipăt uşor, că trebuie să fi fost grozav de bătrână şi că a murit de tot feluil de boli îngrozitoare de care e mai bine să nu se vorbească.

Astfel, mama lui Edith zace, uitată de iubiţi! ei prieteni, care nu au urechi pentru ceea ce spun vadurile, răguşite de mult ce şi-au tot dezvăluit tainele şi nu au ochi nici pentru nisipul ce s-a îngrămădit pe plajă, nici pentru braţul alb care, în noaptea luminată de lună, tot face semne către ţara nevăzută, din depărtare. Dar totul merge mai departe ca mai înainte, pe malul necunoscutei mări, şi Edith, stând acolo singură şi ascultând murmurul valurilor, calcă în picioare ierburile pe care i le aruncă la picioare, ca să-i aştearnă cu ele calea ei prin viaţă.

CAPITOLUL XLII O confidenţă şi un accident

Rob Tocilarul nu mai era îmbrăcat acum în posomorâtele ţoale marinăreşti dăruite de căpitanul Cuttle şi nu mai purta pălărie de sud-vest, ci era gătit într-o livrea de culoare brună, care, fiind făcută ca să pară foarte sobră şi modestă, era de fapt atât de elegantă şi de impunătoare, că ar fi făcut cinste oricărui croitor. Schimbat astfel în ce priveşte înfăţişarea, rămas însă acelaşi în forul lui interior, el nu se sinchisea câtuşi de puţin de căpitan şi de Aspirantul de marină, afară doar când închina puţinele minute libere ce le avea, pentru a se grozăvi cu felul în care se purtase cu acele două inseparabile măriri şi pentru a-şi reaminti, în sunetele muzicii aprobatoare ale conştiinţei lui, chipul triumfător în oare scăpase de tovărăşia lor. Locuitor al casei domnului Carker şi servindu-l personal pe domnul Carker, Rob, înfricoşat şi tremurând, ţinea mereu ochii lui rotunzi aţintiţi asupra dinţilor albi ai patronului şi simţea nevoia de a-i deschide mai mari ca oricând.

Chiar dacă ar fi intrat în serviciul unui vrăjitor atotputernic, nu ar fi putut tremura la vederea dinţilor acestuia, oricare le-ar fi fost puterea magică, cum tremura la vederea dinţilor domnului Carker. Băiatul simţea atât de adânc puterea şi autoritatea patronului, încât toată luarea-aminte îi era concentrată asupra lui, iar supunerea şi

ascultarea faţă de el erau desăvârşite. Când patronul lipsea, de-abia îşi îngăduia să se gândească la el, de teamă să nu se simtă numaidecât strâns de gât, ca în dimineaţa când îi făcuse cunoştinţa şi să nu vadă fiecare din dinţii lui pătrunzându-i până în adâncul conştiinţei. Când era faţă în faţă cu el, Rob se îndoia tot atât de puţin de faptul că domnul Carker îi citea gândurile cele mai tainice, sau că ar fi putut să le citească oricând ar fi vrut, pe cât se îndoia de faptul că domnul Carker îl vedea de câte ori privea la el. Ascendenţa patronului asupra lui Rob era atât de desăvârşită şi îl ţinea subjugat în aşa chip, încât aproape nu mai îndrăznea să se gândească. Mintea îi era stârnită de credinţa mereu adâncită în atotputernicia irezistibilă a patronului şi a puterii de a face cu el orice ar fi vrut Era oricând în aşteptarea dorinţelor lui şi, căznindu-se să anticipeze poruncile, era veşnic într-o stare de supuşenie mintală, care-l făcea să nu audă nimic şi să nu vadă pe nimeni, afară de domnul Carker.

Rob, se pare, nu-şi pusese întrebarea – de altfel în starea lui de spirit ar fi fost un act de nemaipomenită îndrăzneadă să şi-o pună – dacă nu cumva el se lăsase aşa, cu totul stăpânit de patronul său, datorită nelămuritelor bănuieli ce avea, că acesta era meşter în arta înşelătoriei, pe care el însuşi şi-o în –, suşise la Şcoala Tocilarilor. Dar, oricum ar fi, Rob îl admira tot pe atât pe cât se temea de el. Domnul Carker poate îşi cunoştea mai bine obârşia puterii sale, care nu pierdea nimic prin felul cum şi-o folosea.

Chiar în noaptea când plecase din serviciul căpitanului, Rob, după ce vându porumbeii, făcând de altfel, pentru că era grăbit o afacere proastă, se dusese drept la locuinţa domnului Carker şi acolo, înfierbântat cum era, se înfăţişă noului său stăpân, cu faţa îmbujorată şi aşteptând parcă să fie lăudat.

— Ce puşlama! spuse domnul Carker, privind la legăturica lui. Ce, ţi-ai lăsat slujba şi ai venit la mine?

— Vai, domnule, vă rog – bâlbâi Rob – mi-aţi spus, ştiţi bine, când fusei aici rândul trecut…

— Am spus – răspunse domnul Carker – ce am spus?

— Vă rog, domnule, n-aţi spus nimic, domnule, răspunse Rob, prevenit şi foarte zăpăcit de felul cum fusese pusă întrebarea.

Patronul se uită da el, descoperindu-şi gingiile şi, amenințându-l cu degetul, spuse*:

— O să sfârşeşti rău, vagabondule, o prevăd. Te aşteaptă prăpăd şi nenorocire.

— Vai, vă rog domnule, nu spuneţi asta! strigă Rob, plângând şi cu picioarele tremurând. Sunt sigur, domnule, eu nu vreau decât să muncesc pentru dumneavoastră, domnule, şi să vă servesc, domnule, şi să fac în chip conştiincios tot ce o să-mi porunciţi, domnule.

— Cred şi eu că dacă vrei să ai de-a face cu mine, nu-ţi rămâne decât să execuţi cu credinţă tot ce-ţi voi porunci, răspunse patronul.

— Da, domnule, ştiu asta, pledă Rob, foarte supus. Sunt sigur de asta, domnule. Dacă aţi vrea doar, să fiţi atât de bun să mă puneţi la încercare, domnule! Şi dacă cumva mă veţi prinde cu vreo greşeală, domnule, sau că fac ceva împotriva dorinţelor dumneavoastră, vă dau voie să mă omorâţi.

— Câine ce eşti! spuse domnul Carker, lăsându-se pe spate în scaun şi zâmbindu-i, cu un aer senin. Asta nu-i nimic pe lângă ce o să-ţi fac, dacă o să încerci vreodată să mă înşeli.

— Da, domnule – răspunse josnicul Tocilar – ştiu bine că o să fie vai şi armar de mine când o să puneţi mâna pe mine, domnule. Dar n-aş încerca eu să o fac, domnule, chiar dacă ar încerca cineva să mă mituiască cu guinee de aur.

Dezamăgit astfel în aşteptările sale de a fi lăudat, Tocilarul sta privind descurajat la patronul său şi se căznea în zadar să-şi iia privirile de la el, ceea ce-i da înfăţişarea unui câine bătut, gudunindu-se la pil cioarele stăpânului.

— Va să zică ţi-ai lăsat vechea slujbă şi ai venit aici să-mi ceri să te iau în slujba mea, hai? îl întrebă domnul Carker.

— Da, vă rog, domnule, răspunse Rob, care făcând aceasta, lucrase întocmai cum îi ceruse patronul, dar nu îndrăznea să se apere, spunându-i-o.

— Bine, băiete! spuse domnul Carker. Ştii cu cine ai de-a face, aşa-i?

— Da, vă rog, domnule, da, răspunse Rob, învârtind pălăria în mână, cu privirile atrase de ochii domnului Carker şi căznindu-se în zadar să şi le desprindă.

Domnul Carker dădu din cap:

— Ia bine seama, băiete!

Rob arătă, printr-un şir de plecăciuni că înţelesese sfatul şi se retrăgea către uşă, tot făcând plecăciuni, simţindu-se tare uşurat la gândul că va fi în curând afară, când patronul îl opri.

— Stai, băiete! strigă el cu asprime, chemându-l înapoi. Ai fost… închide uşa.

Rob execută porunca cu o repeziciune de parcă i-ar fi fost viaţa în joc.

— Ai fost folosit ca să tragi cu urechea. Ştii ce înseamnă asta?

— Să ascult, domnule? se aventură să spună Rob, după ce se gândi câtva timp.

Patronul dădu din cap.

— Şi să stai la pândă şi aşa mai departe.

— N-aş face aşa ceva aici, domnule – răspunse Rob – pe cuvânt şi pe onoare, n-aş face-o, domnule, să mor şi n-o fac, domnule, orice mi s-ar făgădui. Pentru nimic în lume n-aş face aşa ceva, afară doar, dacă mi-aţi porunci dumneavoastră, domnule.

— Chiar ar fi mai bine de tine să n-o faci. Ai mai fost folosit ca să trăncăneşti şi să şopteşti, spuse patronul cu o răceală desăvârşită. Fereşte-te şi de aşa ceva aici, că de nu, eşti pierdut, canalie. Zâmbi din nou şi-l ameninţă din nou cu degetul.

Tocilarului i se tăie răsuflarea şi, de buimăcit ce fu, începu să gâfâie. Încercă să se jure că e plin numai de gânduri curate, dar nu putu decât să holbeze ochii la patronul care zâmbea; apoi luă o înfăţişare de supunere

oarbă, cu care patronul zâmbitor păru să se mulţumească, deoarece, după ce-l observă câteva clipe, îi porunci să treacă la subsol şi îi dădu de înţeles că se poate socoti intrat în slujbă.

Astfel intră Rob Tocilarul în serviciul domnului Carker, iar devotamentul plin de groază faţă de patron se întărea şi sporea, dacă mai era cu putinţă, pe fiece minut în care îl servea.

Îl servise astfel timp de câteva luni. când, într-o dimineaţă, devreme, Rob deschise portiţa grădinii ca să-l primească pe domnul Dombey, care venea să ia micul dejun, după cum se înţeleseseră, cu patronul său. În aceeaşi clipă veni şi patronul însuşi, grăbindu-se să primească pe distinsul oaspe să să-i ureze bun venit, arătându-i toţi dinţii.

— N-am crezut niciodată – spuse Carker, pe când îl ajuta să descalece – să vă primesc aici, vă asigur. Asta-i o zi mare în calendarul meu. Pentru un om ca dumneavoastră, care îşi poate îngădui orice, nicio zi nu are însemnătate deosebită, dar pentru un om ca mine e cu totul altceva.

— Ai o aşezare de bun-gust, Carker, spuse domnul Dombey, cu condescendentă, oprindu-se pe peluză pentru a privi în jur.

— Dacă o spuneţi dumneavoastră, răspunse Carker. Vă mulţumesc.

— Fireşte – spuse domnul Dombey, cu aerul lui protector – orişicine ar spune asta. Aşa cum e, e o aşezare foarte comodă şi bine chibzuită, foarte elegantă.

— Aşa cum e, într-adevăr – răspunse Carker, cu modestie – merită să fie calificată astfel. Nu merită să vorbim mai mult de asta, şi deşi lauda e datorată mai mult bunătăţii dumneavoastră, totuşi vă sunt recunoscător. Vreţi să poftiţi înăuntru?

Domnul Dombey, intrând în casă, lăudă – şi avea toată dreptatea să laude – rânduirea desăvârşită a odăilor şi bogăţia lucrurilor menite să asigure confortul şi să încânte ochii. Domnul Carker, în umilinţa lui ostentativă,

primi această laudă cu un zâmbet respectuos şi spuse că îi înţelege delicateţea şi o apreciază, dar că de fapt vila era destul de bună pentru un om cu situaţia lui – mai bună poate decât se cuvenea pentru un om fără avere cum era el.

— Dar poate dumneavoastră, care sunteţi atât de bogat, vi se pare mai bună decât este, spuse el, cu gura lui trădătoare, deschisă până la urechi. Întocmai cum regii îşi închipuie atrăgătoare vieţile cerşetorilor.

Pe când vorbea, el îndrepta asupra domnului Dombey o privire maliţioasă, şi un zâmbet maliţios, şi o privire şi mai maliţioasă, şi un zâmbet şi mai maliţios, când domnul Dombey, apropiindu-se de foc şi proptindu-se de cămin, în felul în care subalternul lui îl copia atât de des, privi în jur la tablourile de pe perete. Repede, cum ochii lui reci le treceau în revistă, privirile agere ale lui Carker îl însoţeau şi ţineau pas cu el, luând seama cu grijă încotro se îndreptau şi pe ce se opreau. Când se opri în chip deosebit pe un anumit tablou, Carker păru că-şi pierde răsuflarea şi, ca din nişte ochi de pisică, îi aruncă pieziş o privire scrutătoare, dar ochii marelui şef trecură prin faţa acelui tablou, ca prin faţa celorlalte, fără să pară mai impresionaţi decât de toate celelalte.

Carker privi şi el la tablou – era acela care semăna leit cu Edith, ca şi cum ar fi fost viu. Un râs răutăcios, tăcut, îi apăru pe faţă. Era adresat poate, cel puţin în parte, tabloului, dar era îndreptat mai mult, ca o batjocură, către marele bărbat care, nebănuitor, sta lângă el. Dejunul fu în curând servit; pofti pe domnul Dombey să ia loc pe un scaun ce era aşezat cu spatele la tablou şi se aşeză el însuşi în faţa lui, ca de obicei.

Domnul Dombey era chiar mai serios decât avea obiceiul să fie şi foarte tăcut. Papagalul, legănându-se în inelul aurit din colivia lui luxoasă, se căznea în zadar să atragă luarea-aminte, căci domnul Carker era prea atent la vizitatorul său pentru ca să-l ia în seamă. Între timp, vizitatorul, dus pe gânduri, privea ţintă, ca să nu spun posac, pe deasupra cravatei sale, fără a-şi lua ochii de la

faţa de masă. În ce-l priveşte pe Rob, care îi servea, toate facultăţile şi toată energia lui erau atât de concentrate asupra stăpânului său, încât cu greu s-ar fi putut aventura să adăpostească în mintea lui gândul că vizitatorul era marele gentleman în faţă căruia, când era încă copil, fusese prezen –, tat ca un certificat doveditor al sănătăţii familiei şi căruia îi era îndatorat pentru pantalonii de piele cu care fusese îmbrăcat.

— Îngăduiţi-mi – spuse dintr-odată domnul Carker – să vă întreb ce face doamna Dombey?

Punând această întrebare, el se aplecă înainte, în chip umil, cu bărbia rezemată în palmă şi, în acelaşi timp, privirile i se ridicară spre tablou, ca şi când i-ar fi spus acestuia: „ia să vezi cum am să-l duc eu acum!”

Domnul Dombey roşi când răspunse:

— Doamna Dombey e bine. Mi-aduci aminte, Carker, cu asta, că voiam să vorbesc ceva cu dumneata.

— Robin, poţi să ne laşi, spuse stăpânul, la a cărui blândă poruncă, Rob tresări şi dispăru, cu ochii zgâiţi până în ultima clipă la patron. Fireşte, nu vă mai aduceţi aminte de băiatul ăsta? adaose el, când Tocilarul aiurit plecase.

— Nu, răspunse domnul Dombey cu o nepăsare superbă.

— Nici nu era de prevăzut că un om ca dumneavoastră ar putea să şi-l reamintească. Cu greu ar fi fost cu putinţă, murmură domnul Carker. E unul din familia din care aţi luat pe vremuri o doică. Poate vă reamintiţi că v-aţi luat pe atunci cu atâta generozitate sarcina educaţiei lui?

— Ăsta-i băiatul? spuse domnul Dombey încruntându-se. Pare-mi-se că nu prea a făcut cinste educaţiei ce i s-a dat.

— Să vă spun drept, mi-e teamă că-i o mică puşlama – răspunse domnul Carker, dând din umeri – cam aşa arată. Dar adevărul e că l-am luat în serviciul meu, deoarece, nefiind în stare să-şi găsească vreun alt serviciu, îşi închipuia (îndrăznesc să spun că aşa a fost învăţat acasă) că ar fi având oarecare drepturi asupra dumneavoastră şi

tot încerca mereu să se ţină după dumneavoastră, cu pretenţiile lui. Şi cu toate că legătura mea formală şi bine precizată cu dumneavoastră este doar o legătură de afaceri, sunt totuşi mereu stăpânit db acel interes spontan, în tot ceea ce vă priveşte, încât...

Se opri din nou, ca şi când ar fi vrut să-şi dea seama dacă îl dusese destul de departe pe domnul Dombey. Şi iarăşi, cu bărbia în palmă, trase cu coada ochiului la tablou.

— Carker – spuse domnul Dombey – îţi sunt recunoscător că nu mărgineşti...

— Serviciile, sugeră gazda zâmbind.

— Nu, prefer să spun interesul dumitale – observă domnul Dombey, simţind bine când spunea aceasta că-i făcea un compliment amabil şi măgulitor – la legăturile noastre de afaceri. Felul în care ţii seama de simţămintele, nădejdile şi dezamăgirile mele, ca în cazul de mică însemnătate de care a fost tocmai vorba, dovedeşte devotamentul dumitale. Îţi sunt îndatorat, Carker.

Domnul Carker înclină uşor capul şi-şi frecă binişor mâiniile, ca şi când s-ar fi temut ca printr-o acţiune mai energică să nu întrerupă firul confidenţelor domnului Dombey.

— Aluzia ce ai făcut e binevenită – spuse domnul Dombey, după o scurtă şovăire – deoarece pregăteşte terenul pentru ceea ce aveam de gând să-ţi spun şi îmi reaminteşte că nu e nevoie pentru aceasta să stabilim între moi doi legături noi, deşi ar putea să dovedească din partea mea mai multă încredere personală decât aceea cu care...

— M-aţi onorat până acum, sugeră domnul Carker, înclimând din nou capul. Nu pot să vă spun cât mă onorează asta, deoarece un om ca dumneavoastră ştie bine cât de multă încredere stă în puterea sa să acorde cuiva, când aceasta îi este bunul plac.

— Doamna Dombey şi cu mine – spuse domnul Dombey, trecând cu o nepăsare miândră peste acest compliment – nu suntem tocmai de acord în unele privinţe.

Se pare că nu am ajuns încă să ne înţelegem unul pe altul. Doamna Dombey mai are unele lucruri de învăţat.

— Doamna Dombey este înzestrată cu multe însuşiri atrăgătoare şi rare, şi a fost, fără îndoială, învăţată să fie foarte adulată, spuse Carker cu un ton dulceag şi insinuant, grijuliu de a ţine seama de orice privire şi de orice inflexiune a vocii domnului Dombey. Dar, unde e dragoste, simt al datoriei şi respect, orice greşeli pricinuite de astfel de împrejurări sunt uşor de îndreptat.

Gândurile domnului Dombey zburară instinctiv înapoi la faţa oare privise la el în odaia de toaletă a soţiei sale, când o mină poruncitoare îi făcuse semn către uşă. Reamintindu-şi dragostea, simţul datoriei şi respectul pe care le exprimase, el simţi cum sângele îi se suie în faţă, ceea ce nu scăpă nici ochilor vigilenţi care îl priveau.

— Doamna Dombey şi cu mine – continuă el să spună – am avut unele discuţii, înainte de moartea doamnei Skewton, ou privire la pricinile nemulţumirii mele, despre care ai putut să-ţi faci o idee generală, când ai fost martor la ceea ce s-a petrecut între doamna Dombey şi mine, în seara când ne-ai vizitat în casa noastră – în casa mea.

— Când mi-a părut atât de rău că am fost de faţă, spuse Carker surâzând. Oricât de mândru trebuie să fie un om în situaţia mea, când este admis în tainele familiei dumneavoastră – deşi socotesc că nu mi se datora şi că dumneavoastră aţi putea face orice aţi vrea, fără a pierde din demnitate – şi pe cât am fost de onorat de a fi prezentat doamnei Dombey, înainte ca dânsa să fi primit distincţia de a purta numele dumneavoastră, aproape am regretat în acea seară că am avut acel noroc cu totul deosebit.

Că se putea găsi un om care, oricare ar fi fost împrejurările, să regrete că a fost distins de condescendenţa şi patronajul lui, era un fenomen moral pe care domnul Dombey nu-l putea pricepe. Ca urmare, el răspunse cu un acces puternic de demnitate.

— Ce spui, zău, şi de ce asta, Carker?

— Mi-e teamă – răspunse agentul de încredere. că

doamna Dombey, care niciodată n-a fost prea înclinată să mă privească cu simpatie – un om în situaţia mea nici nu se poate aştepta la aşa ceva din partea unei doamne mândre din fire şi căreia mândria i se potriveşte atât de bine – nu va putea să-mi ierte uşor faptul că, deşi fără nicio vină, am luat parte la acea conversaţie. Nemulţumirea dumneavoastră nu e lucru mărunt, trebuie să vă reamintiţi aceasta, şi a fi pus în faţa ei, în prezenţa unei a treia persoane…

— Carker – spuse domnul Dombey cu aroganţă – socotesc că de mine trebuie ţinut seama, în primul rând!

— Vai! Dar nu poate fi nici cea mai mică îndoială, răspunse celălalt, cu nerăbdarea unui om convins de un fapt evident şi de necontrazis.

— Presupun că de doamna Dombey trebuie ţinut socoteală doar în al doilea rând, când e vorba de noi amândoi, spuse domnul Dombey. Nu-i aşa?

— Întrebaţi dacă-i aşa? răspunse Carker. Nu ştiţi dumneavoastră mai bine ca oricine că nu mai e nevoie să întrebaţi?

— Atunci nădăjduiesc, Carker – spuse domnul Dombey – că părerea dumitale de a-ţi fi atras antipatia doamnei Dombey poate să fie cumpănită de mulţumirea ce ţi-o dă încrederea *mea* şi buna *mea* părere despre dumneata.

— Am nefericirea, văd, de a fi provocat această, antipatie. V-a vorbit cumva doamna Dombey despre aceasta?

— Doamna Dombey şi-a exprimat felurite păreri – spuse domnul Dombey cu o răceală şi o nepăsare maiestuoasă – pe care eu nu le împărtăşesc, despre care nici nu vreau să stau de vorbă şi. nici nu vreau măcar să mi le reamintesc. Am adus la cunoştinţa doamnei Dombey, acum câtva timp, după cum ţi-am mai spus, câteva aspecte ale respectului şi supunerii ce-mi datorează şi asupra cărora am găsit de cuviinţă să stărui. N-am reuşit s-o conving pe doamna Dombey de necesitatea de a-şi schimba neîntârziat purtarea în aceste privinţe, în vederea liniştii,

fericirii şi a demnităţii mele. Am mai înştiinţat-o pe doamna Dombey că dacă va mai fi vreodată nevoie să-i fac mustrări sau să o dojenesc, îi voi aduce la cunoştinţă părerea mea prin dumneata, în calitate de omul meu de încredere.

Carker împreună cu privirea ce ţi aruncă domnului Dombey îndreptă o altă privire diabolică, de parcă ar fi fost un fulger, spre tabloul ce era deasupra capului lui.

— Acum, Carker – spuse domnul Dombey – nu stau la îndoială să-ţi spun că voi pune în aplicare planul meu. Nu înţeleg să se glumească cu el. Doamna Dombey trebuie să priceapă că voinţa mea e lege şi că nu pot îngădui niciun fel de abatere de la întreaga regulă a vieţii mele. O să ai bunătatea să te însărcinezi dumneata cu această misiune care, fiindu-ţi încredinţată de mine, sper că o vei putea primi, oricât de politicos ai încerca să-ţi exprimi regretul – pentru care îţi sunt obligat în numele doamnei Dombey; îţi voi fi recunoscător şi sunt convins că vei avea bunătatea de a-i transmite întocmai cele spuse de mine, atât acum cât şi pe viitor.

— Ştiţi prea bine – spuse domnul Carker – că n-aveţi decât să-mi daţi poruncă.

— Ştiu – spuse domnul Dombey, cu un semn maiestuos de aprobare – că n-am decât să-ţi poruncesc. E nevoie totuşi în această privinţă de o lămurire. Doamna Dombey este, fără îndoială, o doamnă cu mari şi multe calităţi, care o îndreptăţesc să…

— Să facă cinste alegerii dumneavoastră, sugeră domnul Carker, arătându-şi toţi dinţii.

— Da, dacă înţelegi să foloseşti astfel de cuvinte

— Spuse domnul Dombey, pe tonul lui cel mai solemn

— Şi actualmente socotesc că doamna Dombey nu acordă alegerii mele cinstea la care ar avea dreptul. Este în doamna Dombey o tendinţă de împotrivire, care trebuie smulsă din rădăcină, care trebuie învinsă. Doamna Dombey se pare că nu înţelege – spuse domnul Dombey apăsat – că însuşi gândul de a mi se împotrivi mie e ceva monstruos şi absurd.

— Noi, cel din City, vă cunoaştem mai bine, răspunse Carker, cu un zâmbet care-i întinse gura până la urechi.

— Mă cunoaşteţi mai bine, spuse domnul Dombey. Sper şi eu. Totuşi, trebuie să-i fac dreptate doamnei Dombey, oricât de puţin s-ar potrivi aceasta cu purtarea ei (care a rămas neschimbată) deşi recunosc că, atunci când i-am arătat cu oarecare severitate nemulţumirea mea şi hotărârea ce am luat, cu prilejul de care ţi-am mai vorbit, dojana mea pare să fi produs un puternic efect. Domnul Dombey rosti aceste cuvinte cu o demnitate cu totul deosebită. Trebuie acum să te rog, Carker, să ai bunătatea de a comunica doamnei Dombey, din partea mea, că mă văd nevoit să-i reamintesc convorbirea noastră şi că sunt mirat de a vedea că nu a avut nicio urmare; că sunt nevoit să stărui ca dânsa să-şi potrivească purtarea cu dispoziţiile ce le-am formulat în acea convorbire. Că nu sunt mulţumit de purtarea ei. Că sunt chiar tare nemulţumit şi că mă voi vedea în situaţia foarte neplăcută de a te face purtătorul unor comunicări mai precise şi care-i vor fi mai puţin binevenite, dacă dânsa nu va judeca mai sănătos şi cu mai multă simţire şi nu se va hotărî să se plece în faţa dorinţelor mele, aşa cum a făcut prima doamnă Dombey şi cum oricare altă femeie ar face în locul ei.

— Prima doamnă Dombey a dus o viaţă foarte fericită, spuse Carker.

— Prima doamnă Dombey avea o judecată foarte sănătoasă – spuse domnul Dombey, cu o îngăduinţă cavalerească pentru răposata – şi simţăminte foarte corecte.

— Socotiţi că domnişoara Dombey seamănă cu mamă-sa? spuse Carker.

Faţa domnului Dombey se întunecă repede. Omul lui de încredere înregistra tot atât de repede schimbarea.

— Am atins un subiect dureros, spuse el, cu o voce menită să-i arate părerea de rău, ceea ce nu se împăca de loc cu expresia ochilor săi. Vă rog, iertaţi-mă. În interesul ce vă port, am trecut peste aceste legături de idei. Iertaţi-mă, vă rog.

În ciuda cuvintelor lui, ochii lui ageri scrutară cu stăruinţă faţa domnului Dombey şi aruncară apoi o privire triumfătoare la tablou, ca şi când l-ar fi invitat să fie martor la felul cum el îl „ducea” şi la ceea ce mai avea să urmeze.

— Carker – spuse domnul Dombey, plimbându-şi privirea pe deasupra mesei şi vorbind mai repede cu voce schimbată şi cu buzele mai palidenu e cazul să-ţi ceri scuze. Greşeşti. Legătura ce ai făcut-o priveşte doar împrejurările actuale şi n-are nimic de-a face cu amintirile din trecut, cum presupui dumneata. Eu nu sunt de acord cu purtarea doamnei Dombey faţă de fiica mea.

— Iertaţi-mă, vă rog, spuse domnul Carker. Nu prea înţeleg.

— Atunci, te rog să înţelegi – urmă domnul Dombey – că vei putea, dacă vrei, mai mult chiar, va trebui să faci neapărat pe această temă o mustrare directă doamnei Dombey din partea mea. Îi vei arăta, te rog, că dragostea fără măsură ce arată fiicei mele nu este pe placul meu. Toată lumea o vede. Lumea nu poate să nu observe contrastul dintre purtarea doamnei Dombey faţă de fata mea şi faţă de mine. O să ai bunătatea să aduci la cunoştinţa doamnei Dombey, în chipul cel mai lămurit, că mă împotrivesc la asta şi că vreau să o văd ţinând seama, fără întârziere, de împotrivirea mea. E cu putinţă ca doamna Dombey să fie mândră de un simţământ serios; poate, însă, nu este decât un capriciu al ei, sau poate o face numai ca să mi se împotrivească mie. Pentru mine etotuna. Mă opun acestei purtări, oricare i-ar fi obârşia. Dacă o face dintr-un simţământ serios, cu atât mai puţin va trebui să şovăie în a renunţa, pentru că nu-i va ajuta întru nimic fiicei mele prin astfel de manifestări. Dacă soţia mea are rezerve de gingăşie şi devotament peste cele ce-mi poate jertfi mie, poate să le cheltuiască unde o vrea, dar, întâi de toate, trebuie să se supună voinţei mele! Carker – spuse domnul Dombey, stăpânind acum emoţia neobişnuită cu care vorbise şi reluând tonul cu care era obişnuit să-şi vădească măreţia – vei avea bunătatea de a nu lăsa

deoparte sau de a minimaliza acest punct, ci dimpotrivă, îl vei considera ca o parte foarte importantă a instrucţiunilor ce ţi-am dat.

Domnul Carker se înclină în faţa domnului Dombey şi se sculă de la masă. Stând gânditor în faţa focului şi mângâindu-şi bărbia, el privea la domnul Dombey cu şiretenia răutăcioasă a uneia din acele sculpturi, jumătate om, jumătate bestie, făcute de călugări, sau ca unele din feţele schimonosite de la capătul vechilor guri de streaşină. Domnul Dombey, recâştigându-şi încetul cu încetul stăpânirea de sine şi potolindu-şi emoţia, la gândul că îşi afirmase înalta sa situaţie, se aşează, făcându-se din ce în ce mai ţeapăn şi privind la papagal cum se legăna, în marele inel de cununie.

— Vă cer iertare – spuse Carker după o scurtă tăcere, reluându-şi dintr-odată locul pe scaunul pe care-l trase acum în faţa domnului Dombey – dar lăsaţi-mă să înţeleg. Doamna Dombey ştie ea de dorinţa dumneavoastră de a mă face pe mine solul nemulţumirii dumneavoastră?

— Da, răspunse domnul Dombey. I-am spus-o.

«— Va să zică, i-aţi spds-o, adăugă Carker repede.

Dar de ce?

— De ce? repetă domnul Dombey, nu fără să şovăie. Pentru că i-am spus-o.

— Bine, bine, răspunse Carker. Dar ce nevoie era să i-o spuneţi? Vedeţi dumneavoastră – continuă el zâmbind şi punând uşor mâna sa catifelată, cum şi-ar fi pus o pisică ghearele ascunse, pe braţul domnului Dombey – dacă aş înţelege bine care vă sunt gândurile, socotesc că v-aş putea fi mult mai de folos şi aş avea fericirea de a vă face un adevărat serviciu. Şi cred că v-am înţeles. Dar vedeţi dumneavoastră, n-am cinstea de a mă bucura de buna părere a doamnei

Dombey. În situaţia mea nici nu mă pot aştepta la aşa ceva şi cum stau lucrurile nici nu o voi putea câştiga.

— Poate că nu, într-adevăr, spuse domnul Dombey.

— În consecinţă – urmă domnul Carker – transmiterea acestor comunicări către doamna Dombey

prin mine e sigur că va fi foarte puţin pe placul acestei doamne.

— După părerea mea – spuse domnul Dombey, cu o rezervă mândră şi totuşi oarecum stingherit – vederile doamnei Dombey cu privire la acest subiect, în împrejurările de azi, nu trebuie să ne preocupe, nici pe dumneata, Carker, nici pe mine. Dar poate e aşa cum spui dumneata.

— Şi, cer iarăşi iertare, vă înţeleg eu oare greşit – spuse Carker – când socotesc că dumneavoastră vreţi să găsiţi un mijloc de a înfrânge mândria doamnei Dombey – folosesc acest cuvânt ca înfăţişând o însuşire care, în limite potrivite, este o podoabă şi o graţie mai mult pentru o femeie atât de frumoasă şi înzestrată cu atâtea calităţi – şi că nu vreţi chiar să o pedepsiţi, dar vreţi în orice caz să vi se supună şi să vă dea ascultarea care în chip atât de firesc vi se cuvine?

— Nu sunt obişnuit, Carker, după cum prea bine ştir – spuse domnul Dombey – să dau lămuriri atât de precise cu privire la hotărârile ce găsesc cu cale să iau, dar nu contest nimic din ce ai spus dumneata. Dacă cumva ai vreo împotrivire de formulat, asta ar fi altceva şi simplul fapt că mi-ai spune-o ar fi destul pentru mine. Dar nici nu m-am gândit, să-ţi spun drept, că o însărcinare ce ţi-aş încredinţa, oricare ar fi ea, te-ar putea înjosi…

— Vai! Eu şi înjosit! exclamă Carker. În serviciul dumneavoastră!

— …sau să te pună – urmă domnul Dombey – într-o poziţie falsă.

— Eu într-o poziţie falsă! exclamă Carker. Voi fi mândru, încântat, să îndeplinesc însărcinarea dumneavoastră. Recunosc, mi-aş fi putut dori să nu fiu ne «voit să mai dau un nou prilej de nemulţumire doamnei la ale cărei picioare sunt gata să aştern credinţa şi devotamentul meu – căci nu e dânsa soţia dumneavoastră? Dar o dorinţă a dumneavoastră trece înaintea oricărei alte consideraţiuni. În afară de asta, când doamna Dombey îşi va da seama de greşelile sale întâmplătoare şi, cred că pot

spune, de noutatea situaţiei, sper că va putea zări, în partea neînsemnată ce mi-a revenit, doar un grăunte – sfera mea restrânsă de activitate nu mă îndreptăţeşte la mai mult – din respectul ce am pentru dumneavoastră, din sacrificiul ce sunt gata să fac pentru dumneavoastră. Poate că atunci şi dânsa va găsi plăcere şi folos în a lăsa să-i sporească zi de zi în suflet aceste simţăminte.

Domnul Dombey păru pentru o clipă că vede din nou mâna întinsă arătând spre uşă şi că aude, printre cuvintele blajine ale agentului lui de încredere, ecoul cuvintelor: „Nimic nu ne poate face să fim mai străini unul faţă de altul decât vom fi de acum înainte 1” Dar el se scutură de această închipuire, fără să se schimbe în hotărârea sa şi spuse:

— Sigur, fără îndoială.

— Atunci nu mai aveţi nimic altceva să-mi spuneţi, continuă Carker, trăgându-şi iar scaunul la locul lui – căci până acuma nu prea se înfruptaseră din micul dejun – şi aşteptă răspunsul domnului Dombey, înainte de a se aşeza.

— Nimic, răspunse domnul Dombey, decât un lucru. O să ai bunătatea să transmiţi doamnei Dombey, Carker, că nu încape niciun răspuns la oricare din mesajele cu care eşti însărcinat. Vei avea bunătatea să nu aduci niciun răspuns. Doamna Dombey a şi luat cunoştinţă de faptul că nu admit nicio amânare şi nicio discuţie privitoare la cele ce au avut loc între noi şi că ceea ce am spus este spus o dată pentru totdeauna.

Domnul Carker dădu de înţeles că-şi pricepuse însărcinarea şi cu aceasta veni rândul micului dejun din care se înfruptară cu pofta de mâncare ce o mai puteau avea. Tocilarul apăru şi el, în clipa potrivită, ţintind fără întrerupere ochii asupra stăpânului său şi petrecându-şi timpul într-un fel de vis plin de admiraţie şi de groază. Gând sfârşiră micul dejun, calul domnului Dombey fu iarăşi scos şi domnul Carker, încălecându-l pe al său, se îndreptară împreună spre City.

Domnul Carker era în toane foarte bune şi vorbea foarte mult. Domnul Dombey îl asculta, cu aerul de

suveranitate al unui om care aştepta ca un drept ce i se cuvenea, ca alţii să-i vorbească, pe când el făcea graţiia de a arunca din când în când câteva cuvinte pentru a nu lăsa conversaţia să lâncezească. Aşa mergeau ei călare, două figuri caracteristice. Dar domnul Dombey, în demnitatea sa, călărea cu scările foarte lungi şi cu frâul atârnând liber, luând seama foarte rar pe unde păşea calul său. De aceea se întâmplă că, pe când mergea în trap, calul domnului Dombey se poticni peste nişte pietre, îl trânti, căzu peste el şi, zbătându-se ca să se ridice, zvârli din picioare şi-l lovi cu copitele.

Domnul Carker, ager, cu mâna sigură şi bun călăreţ, fu repede. În picioare şi, apucând frâul, ridică într-o clipă calul domnului Dombey. Dacă n-ar fi făcut asta, însărcinarea confidenţială ce primise în dimineaţa aceea din partea domnului Dombey, ar fi fost, fără îndoială, cea din urmă.

«Chiar în fierberea şi zăpăceala acestei întâmplări, de pe urma căreia să făcuse roşu la faţă, el se aplecă peste şeful său care zăcea pe jos şi, arătându-şi toţi dinţii, murmură: „Ştiu, că am dat acum prilej de supărare doamnei Dombey, dacă ar şti!”

Domnul Dombey care pierduse cunoştinţa şi era rănit la cap şi la faţă, fu dus sub conducerea domnului Carker de câţiva lucrători care lucrau la repararea drumului, la locanta cea mai apropiată, care nu era departe. Aici fu repede dat pe mâna mai multor chirurgi care sosiseră curând, unul după altul, din toate părţile şi care păreau să fi fost atraşi de un instinct misterios, cum se spune că sunt atraşi vulturii, în deşert, de o cămilă care e pe moarte. După ce, cu oarecare greutate, îl readuseră la cunoştinţă, toţi aceşti domni îi examinară rănile. Unul din chirurgi, care locuia în vecinătate, era sigur că e vorba de o fractură complexă a piciorului, ceea ce era şi părerea hangiului. Doi chirurgi, însă, care locuiau mai departe şi se aflaseră acolo doar din întâmplare, se împotriviră la această părere în chip atât de dezinteresat, încât până la urmă fu hotărât că pacientul, deşi grav rănit, nu-şi fracturase niciun picior, ci

doar o coastă din cele de mai mică importanţă şi că deci putea fi dus acasă, cu multă grijă, până în seară. Rănile fiindu-i curăţate şi bandajate, ceea ce fu o operaţie destul de lungă, el fu lăsat să se odihnească şi domnul Carker, încălecând din nou, plecă spre casa domnului Dombey, să ducă acolo vestea accidentului.

Oricât de vicleană şi cruntă îi era faţa, chiar în clipele lui cele mai bune, deşi forma şi trăsăturile îi erau mai curând frumoase, ea păru acum, când el pornise să ducă vestea accidentului, mai respingătoare ca oricând. Era înfierbântat de gândurile viclene şi crude ce îl frământau, de nădejdea unor posibilităţi îndepărtate, mai curând decât de planuri sau comploturi puse la cale şi, minat de ele, goni calul ca şi când ar fi luat parte la o vânătoare în care trecătorii, bărbaţi şi femei, ar fi fost vânatul. După un timp, strânse frâul şi, micşorând iuţeala, pe măsură ce intra pe drumuri mai umblate, silii calul său pintenog să meargă în pas obişnuit, pe când pornirile lui sufleteşti le ascunse, cât, putu mai bine, după o mască de blândeţe, de calm şi de umilinţă şi după surâsul lui însoţit de arătarea dinţilor albi ca fildeşul.

Se duse de-a dreptul la casa domnului Dombey, descălecă la uşă şi spuse că doreşte să vadă pe doamna Dombey pentru o afacere importantă. Servitorul care-l conduse în camera domnului Dombey se înapoie curând şi îi spuse că nu era ora la care doamna Dombey primeşte vizitatori, cerându-i în acelaşi timp scuze că nu-l înştiinţase de la început.

Domnul Carker, care se aştepta să fie primit cu răceală, scrise pe un bilet că e nevoit să-şi ia libertatea de a stărui să aibă o întrevedere şi că nu şi-ar îngădui să îndrăznească aşa ceva pentru *a doua oară* (aceasta subliniat) dacă nu ar fi convins că prilejul era destul de important pentru a îndreptăţi acest demers. După câteva clipe, apăru camerista doamnei Dombey şi îl conduse într-o cameră de la etaj, unde Edith se afla în tovărăşia lui Florence.»

Niciodată mai înainte Edith nu i se păruse nici măcar

pe jumătate atât de frumoasă. Oricât de mult admirase el graţia feţei şi făpturii ei, şi oricât de proaspătă îi era în minte, totuşi n-o socotise niciodată nici pe jumătate atât de frumoasă.

Privirea ei căzu, plină de mândrie, asupra lui, când era încă în pragul uşii, dar el privi la Florence – înclinându-şi uşor capul când intră şi neputându-se stăpâni de a trăda pe faţă conştiinţa noii sale puteri. Avu apoi mulţumirea triumfătoare de a o vedea pe Edith tulburată, lăsând ochii în jos şi ridicându-se pentru a-l primi.

Era plin de părere de rău, era chiar îndurerat; nici nu putea spune cu cât regret venise să o pregătească pentru primirea veştii despre un foarte uşor accident.

O imploră pe doamna Dombey să nu se alarmeze. Pe cuvântul lui de onoare, nu era nicio pricină de alarmare. Dar domnul Dombey…

Florence scoase un ţipăt. El nu privi la ea, ci numai la Edith. Edith o linişti şi căută să o asigure pe Florence că nu putea să fie nimica grav. Ea însă nu scoase niciun strigăt de desperare. Nu, nu!

Domnul Dombey a avut un accident de călărie. Calul s-a poticnit şi el a căzut.

Florence strigă cu deznădejde că e grav rănit, că sigur a murit!

Nu, pe onoarea lui, domnul Dombey, deşi buimăcit la început, îşi revenise şi deşi rănit, era în afară de orişice primejdie. Dacă aceasta n-ar fi adevărul, el n-ar fi avut niciodată îndrăzneala să se înfăţişeze doamnei Dombey, ca un vestitor atât de puţin binevenit. Era curatul adevăr, o încredinţă el.

Toate acestea le spuse ca şi când i-ar răspunde lui Edith şi nu lui Florence şi cu ochii şi surâsul îndreptate doar spre Edith.

Îi spuse apoi unde zăcea domnul Dombey şi ceru ca să-i fie pusă la îndemână o caleaşcă pentru a-l duce acasă.

— Mamă – spuse Florence, tremurând şi plângând – dacă m-aş încumeta eu să mă duc!

Domnul Carker, care era cu ochii aţintiţi la Edith,

când auzi aceste cuvinte, îi făcu un semn tainic, dând uşor din cap. Văzu cum ea se luptă cu sine însăşi înainte de a răspunde privirii ochilor frumoşi ai lui Florence, dar el îi smulse răspunsul – îi arătă că voia să aibă acel anumit răspuns, căci altfel ar fi vorbit el şi ar fi rănit-o pe Florence până în fundul inimii – şi ea fu nevoită să-i cedeze. Cum privise dimineaţa la tabloul din perete, aşa privi acum la ea, când ea îşi luă ochii de la el.

— Am fost îndrumat să cer – spuse el – ca noua menajeră, doamna Pipchin, aşa mi se pare că o cheamă…

Nimic nu-i scăpă. Îşi dădu numaidecât seama că era o nouă jignire adusă de domnul Dombey soţiei sale.

— …să fie vestită că domnul Dombey doreşte ca patul să-i fie pregătit în apartamentele sale de jos, deoarece îi place acolo mai mult ca în oricare alte odăi. Mă întorc chiar acum la domnul Dombey. Cred că nu mai e nevoie să vă spun, doamnă, că s-a făcut tot ce era cu putinţă pentru a-i asigura confortul şi că a fost obiectul celor mai atente îngrijiri. Lăsaţi-mă să vă asigur încă o dată că nu aveţi nicio pricină să vă alarmaţi. Puteţi fi chiar foarte liniştite, credeţi-mă.

Ieşi cu o plecăciune, arătând cea mai mare deferenţă şi amabilitate. Trecând apoi în camera domnului Dombey, dădu îndrumările de cuviinţă pentru ca o caleaşcă să fie trimisă în City ca să-l aducă acasă, încălecă şi plecă încet într-acolo. Tot timpul rămase dus pe gânduri, tare dus pe gânduri în caleaşcă, pe drum, spre locul unde fusese lăsat domnul Dombey. Numai când se văzu şezând lângă patul rănitului, se simţi iarăşi el însuşi şi-şi aminti iarăşi că trebuie să-şi arate dinţii săi.

Pe înserate, domnul Dombey, chinuit amarnic de dureri, fu suit în caleaşcă, proptit cu plăpumi şi perini pe o parte şi cu omul lui de încredere ţinându-i tovărăşie pe cealaltă parte. Cum trebuia să fie ferit de zdruncinături, caleaşca înainta încet, în pasul cailor, şi astfel, până să ajungă acasă, se făcu noapte. Doamna Pipchin, amărâtă şi îmbufnată, dusă mereu cu gândurile la minele peruviene, cum toţi din casă avuseseră prilejul să-şi dea seama, îl

primi la uşă şi iuţi cu vorbă acră pe servitori, pe când ei luau parte, la transportarea rănitului în cameră. Domnul Carker rămase acolo până îl văzu culcat în pat şi apoi, cum domnul Dombey, se împotrivi să primească vreo vizită feminină, în afara bunei vrăjitoare care acum îi conducea gospodăria, el se mai înfăţişă încă o dată doamney Dombey, pentru a-i da raportul asupra stării stăpânului ei.

O găsi din nou pe Edith singură cu Florence şi din nou îndreptă tot discursul lui liniştitor doar către Edith, ca şi când ea ar fi fost pradă celor mai vii şi chinuitoare îngrijorări. Fu atât de stăruitor în împărtăşirea simpatiei sale respectuoase, încât, când îşi luă rămas bun, se încumetă – aruncând din nou, chiar în clipa aceea, o privire către Florence – să-i ia mâna şi, aplecându-se, să o atingă cu buzele.

Edith nu-şi retrase mâna şi nici nu lovi cu ea faţa lui frumoasă, în ciuda obrajilor ei înflăcăraţi, a privirii strălucitoare a ochilor ei şi a revoltei care se ridică din întreaga-i făptură. Dar când, după aceea, rămase singură în odaie, lovi mâna de marginea de marmură a căminului, cu o lovitură care o răni şi o făcu să sângereze. Ţinu apoi mâna întinsă spre flacără, ca şi când ar fi vrut să o arunce în foc şi să o ardă.

Rămase astfel singură până noaptea târziu, în faţa jarului care se trecea şi care lumina slab frumuseţea ei întunecată şi ameninţătoare. Privea la umbrele negre ce hoinăreau pe pereţi ca şi când ar fi înfăţişat gândurile ei aruncate într-acolo. Toate chipurile de jigniri şi insulte şi toate negrele prevestiri de ceea ce i s-ar mai. putea întâmpla, care fluturau – fantome nedesluşite şi uriaşe – în faţa ei, erau toate înfăţişate şi îndreptate împotriva ei, de o singură făptură. Şi acea făptură era soţul ei!

CAPITOLUL XLIII Veghe de noapte

Florence, trezită de mult din visurile ei, urmărea cu tristeţe înstrăinarea dintre tatăl ei şi Edith, vedea cum ea se adânceşte din ce în ce şi-şi dădea seama că pe fiece zi era tot mai multă amărăciune între ei. Pe măsură ce fiecare zi o lămurea mai mult, se adâncea şi umbra ce-i

întuneca dragostea şi nădejdea şi vechea durere care aţipise de câtva timp se redeştepta şi se făcea mai de nesuferit ca altă dată.

Fusese nespus de greu – cât de greu fusese, nimeni nu o putea şti ca Florence! – să vezi dragostea firească a unui suflet cinstit şi curat dat pieirii şi nepăsarea sau răceala luând locul ocrotirii şi grijii pline de dragoste! Fusese dureros pentru ea să simtă, până în adâncul inimii, ceea ce simţise şi să nu aibă niciodată fericirea de ia-şi vedea simţămintele împărtăşite. Dar mai greu decât orice ena pentru ea să fie nevoită de a se îndoi de tatăl ei sau de Edith, care amândoi îi erau atât de dragi şi de scumpi şi să ajungă să se gândească, când cu teamă, când cu nerăbdare sau cu mirare, la dragostea ce le purta.

Dar asta era acum soarta lui Florence şi astfel de simţiri îi erau o sarcină impusă de însăşi curăţehia sufletului ei, sarcină de care nu era chip să scape. Îl vedea pe tatăl ei rece şi neînduplecat, atât faţă de Edith cât şi faţă de ea însăşi, aspru, inflexibil, neîndurător! Nu cumva oare se întreba ea cu ochii în lacrimi şi scumpa ei mamă fusese nefericită din pricina unei astfel de purtări şi de pe urma ei să i se fi tras suferinţele şi chiar moartea? se gândea apoi cât de mândră şi de semeaţă era Edith faţă de toţi, afară de ea; cu ce dispreţ se purta cu el şi-şi amintea ceea ce îi spusese în seara când se înapoiase acasă din călătorie. Atunci i se părea că e aproape o nelegiuire că iubeşte pe cineva care se împotriveşte cu atâta dârzenie tatălui ei şi că tatăl ei, ştiind aceasta, trebuie, când se gândea la ea în odaia lui singuratică, să o socoată un copil răsăcit care sporise cu un nou păcat vechea ei greşeală (din pricina căreia ea vărsase atâtea lacrimi) de a nu fi ştiut niciodată, de la naştere şi până acum, să-i câştige dragostea. Dar un cuvânt blând din partea lui Edith sau o privire drăgăstoasă erau de ajuns ca să-i gonească aceste gânduri şi să o facă să le socotească pătate de nerecunoştinţă. Căci nimeni altul decât Edith nu-i îmbărbătase inima deznădăjduită, când ea era atât de părăsită şi de îndurerată, şi numai Edith îi adusese, cu acel

prilej, cea mai puternică mângâiere! Ca urmare, Florence, cu firea ei atât de iubitoare, se simţea atrasă către amândoi, simţea nefericirea amândurora şi era tulburată de şoapte care o învinuiau că ea nu-şi făcuse datoria faţă de niciunul dintre ei. Învăluindu-i pe amândoi cu dragostea ei, când şedea lângă Edith, Florence suferea acum mai mult decât înainte, când îşi păstra taina neîmpărtăşită cu nimeni, în casa ei tristă şi când frumoasa ei mamă nu venise încă să o însenineze.

Florence fu totuşi scutită de o durere mult mai mare, care le-ar fi întrecut pe toate. Ea nu avu niciodată nici cea mai uşoară bănuială că Edith, prin dragostea ce-i arăta, adâncise prăpastia, dintre ea şi tatăl ei şi dăduse o nouă pricină pornirii lui împotriva ei. Ce ar fi fost dacă Florence şi-ar fi dat seama că dragostea lui Edith a putut avea astfel de urmări! Ce durere adâncă ar fi simţit, ce jertfă ar fi fost gatia să facă biata copilă iubitoare! Ce îndemn ar fi fost pentru ea să se îndrepte cu pas grăbit şi sigur pe drumul liniştit ce duce în faţa Părintelui ceresc, care nu respinge dragostea copiilor săi şi nu alungă inimile lor greu încercate şi rănite! Numai Dumnezeu ştie! Dar nu se întâmplase aşa şi era bine că nu se întâmplase!

Niciun cuvânt nu fu rostit între Florence şi Edith despre aceste frământări. Edith îi ceruse ca, în această privinţă, să rămână între ele o tăcere desăvârşită, ca de mormânt; şi Florence îşi dădea seama că Edith avea dreptate.

Tocmai în timpul acesta tatăl ei fu adus acasă rănit şi suferind. Se retrăsese posomorât în odăile lui, unde era îngrijit numai de servitori. Edith nu se apropia de el şi nu avea niciun alt prieten sau tovarăş afară de domnul Carker, care pleca şi el aproape de miezul nopţii.

— Că bun tovarăş îi mai e şi *el*, domnişoară Floy, spuse Suzana Nipper. Adevărat mărgăritar! Dacă o avea nevoie vreodată de un certificat, să nu care cumva să vină la mine, că-i arăt eu certificat!

— Suzana dragă, taci, nu vorbi aşa!

— Foarte uşor să spui nu vorbi aşa, domnişoară Floy

– răspunse Nipper scoasă din răbdări – dar zău, iertaţi-mă, se întâmplă aici lucruri de-ţi vine să crezi că ai în vine ace în loc de sânge şi că te înţeapă în tot trupul. Nu mă înţelege greşit, domnişoară Floy, nu vreau să spun nimic împotriva mamei dumitale vitrege, că doar s-a purtat întotdeauna frumos cu mine, cum se cuvine să se poarte o cucoană, cu toate că e cam mândră, trebuie s-o spun, nu că am vreun drept să mă plâng special de asta, dar dacă-i vorba de tot felul de Pipchine şi să le vedem cocoţate peste noi, făcând strajă la uşa tatălui dumitale ca nişte crocodili, (să le mai fim şi recunoscătoare că nu se apucă de ouat!), apoi ne apucă şi pe noi necazul!

— Tata are o părere bună despre doamna Pipchin, Suzano – răspunse Florence – şi e dreptul lui de a-şi alege menajere. Ţine seama de asta, te rog!

— Bine, domnişoară Floy, bine – răspunse Nipper – poţi să-mi spui dumneata să nu vorbesc, poate că n-am să mai vorbesc, dar tot trebuie să-ţi spun, domnişoară, că e destul să o văd pe doamna Pipchin că mi se şi strepezesc dinţii, uite aşa!

Suzana era deosebit de înfierbântată şi punctuaţia lipsea vădit în discursul ei din seara aceea, care era chiar seara în care domnul Dombey fusese adus acasă. Pricina era că fiind trimisă jos de Florence ca să întrebe de starea tatălui, fusese nevoită să încredinţeze mesajul ei doamnei Pipchin, duşmanul ei de moarte, care fără a-l comunica domnului Dombey şi pe propria ei răspundere, îşi îngăduise să-i dea un răspuns pe care domnişoara Nipper îl categorisise ca insolent. Era o mare îndrăzneală din partea acelui exemplar de martiră a minelor peruviene, socotea Suzana Nipper, şi o sfidare de neiertat faţă de tânără ei stăp. ina, şi asta îi pricinuise această stare de înfierbântare. Suzana fusese însă cuprinsă, încă de la începutul noii căsnicii, de neîncredere şi îndoieli care sporeau mereu. Cum li se întâmplă celor mai multe persoane cu mentalitatea ei, când îndrăgesc sincer o fiinţă într-o situaţie mai înaltă ca a lor, cum era Florence faţă de Suzana, aceasta era foarte geloasă şi gelozia ei se îndrepta

fireşte asupra lui Edith, care venise să împartă cu ea vechea împărăţie a dragostei lui Florence şi se aciuase între ele. Suzana era într-adevăr mândră şi bucuroasă că tânăra ei stăpână fusese înălţată la locul ce i se cuvenea pe scena pe care fusese atât de părăsită în trecut şi că îşi găsea în frumoasa soţie a tatălui ei o tovarăşă şi o protectoare, totuşi nu se îndura să cedeze frumoasei soţii nimic din ce socotea că e dreptul ei, fără supărare şi fără un simţământ de nemulţumire. Pentru aceasta îşi găsea o îndreptăţire dezinteresată în caracterul mândru şi pătimaş al doamnei Dombey. Din poziţia mai retrasă pe care, din firea lucrurilor, o ocupa de la noua căsătorie încoace, domnişoara Nipper privea în consecinţă la treburile casnice, în genere, cu o convingere hotărâtă că nimic bun nu poate veni de pe urma doamnei Dombey. Bineînţeles, însă, nu pierdea niciun prilej pentru a arăta că nu are nimic de spus împotriva ei.

— Suzano – spuse Florence, care şedea gânditoare în faţa mesei – e foarte târziu. Nu mai am nevoie de nimic în seara asta.

— Vai, domnişoară Floy – răspunse Nipper – nici nu ştii cât de des îmi doresc eu timpurile alea de demult când stăteam cu dumneata seara, mult mai târziu decât e azi şi adormeam de obosită ce eram, iar ochii (îtimitale erau încă mari deschişi, dar acum vine mama dumitale vitregă să şadă cu dumneata, domnişoară Floy, şi fireşte, îi sunt recunoscătoare pentru asta. N-am nimic de spus împotriva ei.

— N-am să uit niciodată cine mi-a fost tovarăşă când nu aveam pe nimeni altul, Suzano – răspunse Florence cu blândeţe – nu, niciodată! Şi ridicând ochii, îşi duse braţul după gâtul umilei sale prietene, îi trase faţa către a ei şi, spunându-i noapte bună, o sărută, ceea ce o înduioşă atât de tare pe domnişoara Nipper, încuiat începu să plângă cu hohote.

— Acum, scumpa mea domnişoară Floy – spuse Suzana – lasă-mă să mă duc din nou jos să văd ce face bătăi dumitale; ştiu că eşti tare îngrijorată pentru el, lasă-

mă să mă duc jos şi să bat la uşa lui, eu în persoană.

— Nu – spuse Florence – du-te de te culcă. O să avem veşti mâine dimineaţă. O să întreb eu însumi (Ş – „Dombey şi Fiul”, vot II.

mâine dimineaţă. Mama a fost jos, sunt sigură că a fost. Florenoe roşi, fiindcă nici nu spera aşa ceva. Sau e poate chiar acum acolo. Noapte bună!

Suzana era acum mult prea înduioşată ca să spună ce părere avea cu privire la posibilitatea ca doamna Dombey să vegheze la patul soţului ei şi, ca urmare, se retrase în tăcere. Florence, rămasă singură, îşi ascunse capul între mâini, aşa cum făcuse adeseori în trecut, şi dădu frâu liber lacrimilor să i se reverse pe faţă. O năpădiră gândurile. Gândul la suferinţa pricinuită de neînţelegerea şi nefericirea casnică, la slaba nădejde, dacă mai putea fi numită nădejde, de a se apropia vreodată de inima tatălui, la îndoielile şi temerile ce o stăpâneau în legăturile ei cu amândoi, la dragostea însetată cu care inima ei nevinovată era atrasă către amândoi, la greaua dezamăgire faţă de un sfârşit atât de dureros a ceea ce fusese pentru ea o viziune plină de speranţe luminoase şi de făgăduieli frumoase. Toate acestea se îngrămădiră în mintea ei şi-i înteţiră plânsul şi mai tare. Mama şi fratele ei morţi, tatăl ei nepăsător faţă de ea, Edith trăind în neînţelegere cu el şi împotrivindu-i-se în toate, dar iubind-o pe ea şi fiind iubită de ea, toate acestea o făceau să creadă că iubirea nu putea, ori încotro şi-ar fi îndreptat-o, duce la nimic bun. Gândul acesta, slab conturat, fu împrăştiat repede, dar împrejurările în care-şi avusese obârşia erau prea adevărate şi serioase pentru a fi înlăturate odată cu el, iar gândul la ele îi pricinui o noapte plină de chin.

Printre chipurile ce i se înfăţişară, îi apăru, cum îi apăruse în tot cursul zilei, chipul tatălui ei, rănit şi suferind, singur în odaia lui, neîngrijit de acei care ar fi trebuit să-i fie cei mai apropiaţi şi petrecându-şi, părăsit şi în chinuri, acele ceasuri târzii ale nopţii. O străfulgeră un gând înspăimântător care o făcu să tresară şi să-şi frângă mâinile – deşi nu-i venea pentru întâia oară în minte – că s-

ar putea ca tatăl ei să moară fără să o mai vadă sau măcar să-i rostească numele. Toată făptura ei se cutremură. În frământarea ei se gândi şi se cutremură din nou când se gândi că ar trebui să se strecoare iar jos la el şi să îndrăznească să meargă până la uşa lui.

Ascultă mai întâi când ieşi pe uşă. ICiasa era liniştită şi toate luminile erau stinse. Era mult, foarte mult, de când obişnuia să facă în fiecare noapte pelerinajul la uşa lui. Era mult, foarte mult, încerca ea să-şi amintească, de când intrase la miezul nopţii în odaia lui şi când el o însoţise înapoi până la scară.

Cu aceeaşi timidă inimă de copil ca în trecut, şi chiar cu aceiaşi ochi dulci şi blajini, şi cu acelaşi păr despletit, Florence, tot atât de străină pentru tatăl ei, acum în floarea tinereţii, cum era atunci în copilăria ei, se strecură în jos pe scară, trăgând tot timpul cu urechea pe când înainta şi se apropia de odaia lui. Nimeni în casă nu se mişca. Uşa era întredeschisă ca să pătrundă aer în odaie. În odaie era linişte, dar putea auzi pârâitul focului şi număra bătăile ceasornicului de pe cămin.

Privi în odaie. Menajera, înfăşurată într-o plapumă, dormea adânc, într-un jilţ, în faţa focului. Uşile între odăi erau doar întredeschise şi un paravan era pus în faţa lor, dar în odaie se vedea o lumină care cădea şi pe căpătâiul patului. Era o tăcere atât de adâncă încât, auzindu-i răsuflarea liniştită, îşi putu da seama că doarme. Asta o îndemnă să treacă pe după pariavan şi să privească în odaie.

Fu adânc mişcată când îi văzu faţa adormită, ca şi când nu s-ar fi aşteptat să o vadă. Rămase pironită pe loc şi, dacă în clipa aceea el s-ar fi deşteptat, ea ar fi rămas nemişcată acolo.

Pe fruntea lui se vedea o tăietură şi părul, oare fusese spălat, cădea umed şi în neorânduială pe pernă. Unul din braţe, atârnând peste marginea patului, era înfăşurat în bandaje, iar faţa îi era albă. Dar nu asta o opri pe Florence pe loc după primele priviri ce i le aruncă şi, după ce se încredinţă că doarme; fu cu totul altceva şi,

mult mai mult decât atât, ceva care-l făcu să pară foarte impunător.

Nicicând, în toată viaţa ei, nu-i văzuse faţa, fără ca pe ea să apară – sau cel puţin aşa îşi închipuia ea – nemulţumirea de a o vedea. Nicicând în viaţa ei, nu-i văzuse faţa, fără ca bunele ei aşteptări să fie risipite şi ca privirea ei sfioasă să fie învinsă de faţa lui aspră, respingător de dură şi lipsită de duioşie. Acum, când privi la faţa lui, o văzu pentru întâia oară neacoperită de norii care întunecaseră copilăria ei. În locul lor domnea acum o noapte liniştită şi senină. Putea crede că adormise binecuvântând-o.

Deşteaptă-te, tată denaturat! Deşteaptă-te acum, nenorocitule! Timpul trece repede şi ceasul hotărâtor se apropie. Deşteaptă-te!

Pe faţa lui nicio schimbare. Pe când îl privea, cu un respect plin de teamă, imobilitatea feţei lui îi reaminti feţele celor dispăruţi. Aşa arătau şi ele, aşa va arăta şi el, aşa va arăta şi ea, copila lui îndurerată, dar cine putea spune când! Aşa va arăta toată lumea aceea de dragoste, de ură şi de nepăsare din jurul lor! Când timpul acela va sosi, ceea ce ea îşi pusese în gând să facă acum, nu îl va schimba în rău şi pe ea, fără îndoială, o va uşura.

Se hotărî deci să se apropie de patul lui şi, reţinându-şi suflarea, se aplecă şi îl sărută uşor pe faţă. Culcă apoi o clipă obrazul ei pe pernă lângă el şi, neîndrăznind să-l atingă, cuprinse cu braţul perna pe care zăcea.

Deşteaptă-te, nenorocitule, cât mai e lângă tine! Timpul trece repede şi ceasul hotărâtor se apropie, pasul i se aude în casă. Deşteptă-te!

Se rugă, în gând, lui Dumnezeu, să-l binecuvânteze pe tatăl ei şi, dacă va fi cu putinţă, să-l îmblânzească faţă de ea iar, dacă aceasta nu ar fi cu putinţă, să-l ierte dacă vina va fi fost a lui şi să-i ierte ei rugăciunea făcută, dacă aceasta a fost o nelegiuire. Privind încă o dată la el, cu lacrimi în ochi, se furişă sfioasă spre uşă, ieşi din odaie, trecu prin odaia alăturată şi se îndreptă spre odaia ei.

Poarte să tot doarmă acum. Poate să tot doarmă cât îi

mai e îngăduit să doarmă. Numai de ar putea, când s-o deştepta şi când ceasul va fi sosit şi el vă căuta cu privirea fata ei blajină, s-o găsească acolo lângă el!

Tristă şi îndurerată era inima lui Florence când se târî pe scară sus. Casa liniştită se făcuse parcă mai posomorâtă de adineauri, de când coborâse ea. Somnul la care privise, în miez de noapte, avea pentru ea îndoita măreţie a vieţii şi a morţii. Taina şi liniştea în care fusese învăluită vizita la tatăl ei făcu să-i pară noaptea mai tainică, mai liniştită, mai apăsătoare. Îi venea greu, aproape îi era cu neputinţă, să se înapoieze în odaia ei. Se îndreptă către saloane, în care luna, în parte acoperită de nori, îşi arunca razele printre jaluzele şi rămase acolo privind afară spre străzile goale.

Vântul sufla cu putere. Lumina felinarelor era palidă şi tremura de parcă i-ar fi fost frig. Pe cer, în depărtare, se vedeau licăriri, încât nu se putea spune că era întuneric, dar nici lumină, şi noaptea liniştită şi tremurând, semăna cu un muribund ce se lupta cu moartea. Florence laşi reamintea cum, veghind la un pat de suferinţă, trăise astfel de clipe dureroase şi le simţise povara, cu o ascunsă şi firească împotrivire. Acum totul i se păru foarte, foarte întunecat.

Mama ei nu venise în noaptea aceea să o vadă în odaia ei, ceea ce fu una din pricinile care o făcuseră să vegheze târziu. În neliniştea ei, şi nu mai puţin mânată de dorinţa arzătoare de a vorbi cu cineva şi de a risipi lugubra apăsare a întunericului şi a liniştii, Florence îşi îndreptă pasul către odaia unde dormea mama ei.

Uşa nu era încuiată şi cedă uşor sub apăsarea mâinii şovăitoare. Fu miirată să vadă focul arzând cu flacără vie în cămin şi mai mirată s-o vadă pe mama ei, pe jumătate dezbrăcată, şezând în faţa cenuşii căzută pe grătarul căminului. Ochii ei priveau în gol.

Strălucirea lor, faţa ei, toată făptura ei şi felul cum se ţinea strânsă de braţele jilţului, ca şi când ar fi fost gata să sară în sus, o înspăimântară pe Florence.

— Mamă! – strigă ea – ce s-a întâmplat?

Edith tresări şi privi la ea cu o spaimă atât de ciudată întipărită pe faţă, încât Florence fu mai înfricoşată ca înainte.

— Mamă! spuse Florence înaintând repede către ea. Mamă dragă, ce s-a întâmplat!

— Nu m-am simţit bine, spuse Edith tremurând şi privind la ea în acelaşi chip ciudat. Am avut vise urâte. draga mea.

— Şi nici măcar nu te-ai culcat, mamă?

— Nu răspunse ea. Am aţipit doar.

Încetul cu încetul trăsăturile i se îndulciră şi-i îngădui lui Florence să se apropie: de ea. O îmbrăţişă şi îi spuse cu voce blândă:

— Dar păsărica mea ce caută pe aici! Ce treabă are ea pe aici?

— Am fost neliniştită, mamă, că nu te-am văzut în seara asta şi că nu ştiam cum îi merge tatii, şi… aici Florence se opri şi nu mai spuse nimic.

— E târziu? întrebă Edith, dând cu un gest afectuos la o parte buclele fetei care se amestecaseră cu propriul ei păr negru şi îi ascundeau faţa.

— Foarte târziu! E aproape ziuă.

— Aproape ziuă! repetă ea mirată.

— Mamă dragă, dar ce ţi-ai făcut la mână? întrebă Florence.

Edith îşi trase repede mâna şi pentru o clipă privi la Florence cu aceeaşi spaimă ciudată (părea o voinţă sălbatică de a se feri de ea) ca mai înainte, dar apoi spuse repede:

— Nimic, nimic. M-am lovit doar – şi după un răstimp adăugă – scumpa mea Florence! Sânul ei palpită şi începu să plângă cu patimă.

— Mamă dragă! spuse Florence. Vai, mamă, ce aş putea să fac, ce ar trebui să fac, ca să fim mai fericite? Nu pot oare să fac nimic?

— Nimic, răspunse Edith.

— Eşti sigură de asta? Nu o să pot face niciodată nimic? Dacă îţi vorbesc acum de ceea ce mă frământă, în

ciuda celor ce au fost hotărâte între noi – spuse Florence – n-o să mă dojeneşti, nu-i aşa?

— E în zadar – răspunse ea – cu totul în zadar. Ţi-am spus draga mea, că am avut nişte vise urâte. Nimic nu le poate schimba, nici nu le poate împiedica să se reîntoarcă.

— Nu înţeleg, spuse Florence, privind la faţa ei agitată, care părea că se întunecă sub privirile ei.

— Am visat – spuse Edith cu o voce scăzută – despre mândria neputincioasă în a face bine şi atotputernică de a face rău; despre mândria care de-a lungul unor ani de viaţă păcătoasă, a fost rănită şi chinuită fără a-şi găsi alt adăpost decât în ea însăşi; despre o mândrie care a făcut sufletul în care sălăşluia conştient de adânca sa înjosire; o mândrie care n-a ajutat niciodată pe purtătorul ei să se împotrivească acestei înjosiri, sau să se ferească de ea, ori să spună: „Asta nu se poate!” O mândrie care, dacă ar fi fost poate bine îndrumată, ar fi avut urmări mai bune, dar care, rătăcită şi pervertită, ca tot ce a aparţinut aceleiaşi fiinţe, n-a dus decât la dispreţ de sine, la cruzime şi la ruină.

Nici nu privea la Florence, nici nu i se adresa ei şi urmă ca şi când ar fi fost singură.

— Am visat – spuse ea – despre multă nepăsare şi multă nesimţire născute din acest dispreţ de sine; despre această mândrie atât de răufăcătoare, atât de ticăloasă, încât ou paşi domoli a ajuns chiar în faţa altarului, lăsându-se îndrumată de vechiul semn familiar, al unui deget – vai, mamă, mamă! – care o îndemna; mândrie dornică apoi de a se urî pe sine însăşi decât să fie rănită din nou, zilnic, în fel şi chip. Fiinţă josnică şi nefericită!

Şi acum, cu emoţie din ce în ce mai ad-încă şi mai întunecată, privi la Florence, aşa cum privise când o văzuse intrând.

— Şi apoi am mai visat – spuse ea – că într-o primă opintire, făcută într-un târziu, de a fi bună la ceva, această mândrie a fost călcată în picioare şi zdrobită sub călcâiul unui picior ticălos şi că totuşi s-a ridicat şi i s-a împotrivit. Am visat că a fost rănită, gonită, hăituită de cete de câini,

dar că a rămas în picioare, împotrivindu-se la toate şi hotărâtă să nu se dea învinsă; că nu poate să se dea învinsă, chiar dacă ar vrea şi că e mereu împinsă să-l urască, să se răscoale împotriva lui şi să-l sfideze.

Mâna ei crispată strânse mai tare braţul ce-l cuprinsese cu braţul ei şi. când privi în jos la faţa speriată şi mirată, îndreptată spre ea, propria ei faţă se linişti.

— Vai, Florence – spuse ea – noaptea asta eram gata să înnebunesc! Lăsă apoi capul ei mândru să cadă pe umărul lui Florence şi plânse iarăşi.

— Nu mă lăsa! Rămâi lângă mine! Numai în tine mai am nădejde! Aceste cuvinte le tot repetă, mereu, mereu.

Se linişti ai poi repede şi se arătă plină de compătimire pentru lacrimile lui Florence şi pentru faptul că veghease atât de târziu. Şi, între timp, făcându-se ziuă, Edith o cuprinse în braţe şi o culcă pe patul ei şi, fără ca ea însăşi să zise culce, se aşează lângă ea şi o îmbie să doarmă.

— Dormi, drăguţo, că eşti obosită şi nefericită şi ai nevoie de odihnă.

— Adevărat că sunt nefericită, mamă dragă, în noaptea asta, spuse Florence. Dar nici dumneata nu eşti mai puţin nefericită şi obosită.

— N-o să mai fiu, dacă o să te văd dormind lângă mine, dulcea mea!

Se sărutară şi Florence, răzbită de oboseală, adormi curând. Înainte însă de-a închide ochii şi privind încă la faţa aplecată peste ea, se gândi cu tristeţe la faţa celui care zăcea jos şi mâna ei se apropie de Edith în căutarea unei mângâieri, dar şovăi, de teamă ca prin acest gest să nu-l trădeze pe el. Apoi, în somn, încercă să-i împace între ei şi să le arate că îi iubeşte pe amândoi, dar nu izbuti şi durerea ce i-o pricinui această neputinţă fu şi ea o parte a visului ei.

Edith, şezând lângă ea, privea în jos la genele negre şi umezite de lacrimi, lăsate peste obrajii îmbujoraţi, cu duioşie şi compătimire, căci cunoştea tot adevărul. Dar pe ochii ei nu se lăsă somnul. Când se făcu ziuă de-a binelea,

ea era încă trează şi veghea acolo, ţinând mânuţa lui Florence în mâinile ei şi şoptind din când în când către fata aţipită: „Rămâi lângă mine, Florence. Toată nădejdea mea e în tine!”

CAPITOLUL XLIV O despărţire

Odată cu ziua, deşi nu odată cu soarele, se deşteptă şi Suzana Nipper.

— Pe ochii negri, peste măsură de pătrunzători ai acestei tinere fete, apăsa o greutate care le răpea din strălucire şi te făcea să crezi – ceea ce nu era ide loc felul lor obişnuit – că puteau uneori să fie închişi. Mai erau şi umflaţi, de parcă ar fi plâns toată noaptea. Dar Nipper, departe de a fi la pământ, era deosebit de vioaie şi de îndrăzneaţă, şi toate puterile păreau a-i fi înteţite, în vederea unei mari isprăvi. Asta se cunoştea şi după rochia ei care era mult mai strânsă pe ea şi mai dichisită ca de obicei şi după felul grozav de hotărât cum smucea capul, când umbla prin casă.

Într-un cuvânt, luase o hotărâre şi încă una care ţintea departe. Nu era nici mai mult nici mai puţin decât hotărârea de a ajunge în faţa domnului Dombey şi a sta de vorbă de-a dreptul cu acest domn. „Deseori am spus că aş vrea să o fac – rosti ea – în dimineaţa aceea, cu glas ameninţător, dând des din cap – dar acum, o *vreau* de-a binelea”.

Tot îmboldiindu-se, cu vioiciunea ce îi sta în fire, să îndeplinească acest îndrăzneţ plan, Suzana Nipper hoinări toată dimineaţa prin hol şi pe scară, în căutarea zadarnică a vreunui prilej potrivit pentru a da asaltul. Fără să se lase dezamăgită de această înfrângere, care, dimpotrivă, o îndârji şi mai mult şi îi înteţi curajul, ea nu-şi micşoră întru nimic vigilenţa şi, până la urmă, descoperi, spre seară, că duşmanca ei jurată, doamna Pipchin, sub cuvânt că ar fi vegheat toată noaptea, moţăia în camera ei şi că domnul Dombey, culcat pe canapeaua lui, era singur.

Cu o smucitură, de data asta nu numai a capului, dar a întregii ei făpturi, Nipper o porni în vârful picioarelor şi bătu la uşa domnului Dombey. „Intră”, se auzi glasul

domnului Dombey. Suzana se îmbărbăta cu o ultimă smucitură şi intră.

Domnul Dombey care privea la foc, se uită mirat la musafirul său şi se ridică puţi-n, proptindu-se pe braţ. Nipper făcu o plecăciune.

— Ce vrei? spuse domnul Dombey.

— Vă rog, domnule, doresc să vă vorbesc, s-puse Suzana.

Domnul Dombey îşi mişcă buzele, ca şi când ar fi repetat cuvintele ei. dar era atât de uluit de mirarea ce-i pricinuise îndrăzneala tinerei femei, încât nici nu mai fu în stare să le rostească.

— Sunt în slujba dumneavoastră, domnule – spuse Suzana Nipper cu iuţeala ei obişnuită – de acum doisprezece ani, având grijă de domnişoara Floy, tânăra mea stăpână, care nici nu ştia încă să vorbească desluşit când am intrat în casă şi eram veche în casa asta când doamna Richards era nouă, n-oi fi Mitusalem*, dar nu sunt nici copil de ţâţă.

Domnul Dombey se propti pe braţ şi, uitându-se la ea. nu făcu niciun comentariu la această declaraţie pregătitoare.

1 Matusalem.

— N-a fost de când lumea o domnişoară mai dragă şi mai bună ca a mea, domnule – spuse Suzana – şi eu, de ştiu mai multe despre dânsa decât alţii, fiindcă am văzut-o şi la durere, şi am văzut-o şi la bucurie (din asta n-a prea avut parte) şi am văzut-o şi cu frate-său, şi am văzut-o şi-i în singurătatea ei, şi unii nu au văzut-o niciodată şi le-o spun eu şi unora, şi tuturor a, da, le-o spun! – şi aici Ochi-negri dădu din cap şi bătu uşor din picior – că e cel mai binecuvântat şi cel mai drag înger care a fost vreodată, aşa-i domnişoara Floy, şi cu cât mai mult ar vrea cineva să mă facă bucăţi, domnule, cu atât mai apă-sat o s-o spun, măcar că n-oi fi eu un martir din ăla de scrie Fox despre ei.

Domnul Dombey, de indignare şi de mirare, se făcu încă şi mai pali-d decât de pe urma accidentului şi ţinea ochii aţintiţi spre Suzana, ca şi cum ar fi bănuit că ochii şi

urechile îl înşală.

— Nimeni nu putea fi altfel cu domnişoara Floy, decât cinstit şi credincios, domnule – urmă Suzana – şi eu n-am niciun merit că am servit-o doisprezece ani, fiindcă o iubesc, da, o spun şi unora, şi tuturor ci că o iubesc! – şi acum Ochi-negri iar dădu din cap şi iar bătu uşor din picior oprindu-şi în acelaşi timp un sughiţ – dar faptul că am slujit cu cinste şi credinţă îmi dă dreptul, sper, să vorbesc şi trebuie să vorbesc şi vreau să vorbesc acum, orice o fi.

— Ce vrei să spui. femeie? întrebă domnul Dombey, străpungând-o cu privirea. Cum îndrăzneşti?

— Ce vreau să spun, domnule, e să vorbesc respectuos şi fără ocară, dar pe faţă, şi cum îndrăznesc nu ştiu nici eu, dar îndrăznesc, spuse Suzana. Vai, domnule, dumneavoastră nu o cunoaşteţi pe domnişoara mea, zău n-o cunoaşteţi şi niciodată n-aţi cunoscut-o, măcar cât de puţin!

Domnul Dombey, furios, întinse mâna spre şnurul clopotului, dar nu era clopot pe partea aceea şi el nu se putea scula să treacă pe partea cealaltă, fără să fie sprijinit. Ochiul ager al lui Nipper descoperi îndată că era neajutorat şi, cum am spus-o mai târziu, simţi că îl are la mână.

— Domnişoara Floy – spuse Suzana Nipper – este fiica cea mai răbdătoare, cea mai frumoasă şi care îşi face cel mai mult datoria şi nu există vreun gentleman, nu, domnule, chiar de ar fi mai mare şi mai bogat ca toţi cei mai mari şi mai bogaţi gentlemeni din Anglia la un loc, care n-ar fi mândru de ea. şi ar trebui să fie. Dacă ar şti cu adevărat cât preţuieşte ea, sigur că ar vrea mai bine să-şi piardă mărirea şi bogăţia, bucată cu bucată, şi să cerşească, în zdrenţe, din uşă în uşă – o spun eu şi unora şi tuturor a – aşa ar face – ţipă Suzana Nipper, izbucnind în plâns – decât să facă inima ei duioasă să sufere, aşa cum am văzut eu că suferă în casa asta.

— Femeie – strigă domnul Dombey – ieşi afară!

— Vă cer iertare, nici chiar dacă îmi pierd situaţia, domnule – răspunse Nipper neclintită – în care am fost

atâţia ani şi am văzut atâtea – deşi nădăjduiesc că nu veţi avea niciodată inima să mă îndepărtaţi de domnişoara Floy pentru aşa ceva – nu plec până n-am spus totul; nu oi fi eu o văduvă indiană, domnule, nu sunt şi nu vreau să ajung să fiu, dar dacă o dată îmi bag în cap să mă ard de vie, apoi o fac! şi mi-am băgat în cap să spun tot ce am de spus!

Expresia de pe faţa Suzannei Nipper fu mai grăitoare decât cuvintele ei.

— Nu e unul în serviciul dumneavoastră, domnule – continuă Ochi-negri – care să fi fost mai respectuos în faţa dumneavoastră decât mine şi vă puteţi închipui ce adevărat e asta când îndrăznesc să vă spun că de şute şi de sute de ori m-am gândit să vă vorbesc şi că niciodată nu am fost în stare să-mi iau inima în dinţi până noaptea trecută, dar în noaptea trecută m-am hotărât.

Domnul Dombey, într-un paroxism de furie, întinse din nou mâna spre şnurul clopotului, care lipsea acolo unde îl căuta şi în lipsă, găsi de cuviinţă decât să nu tragă nimic, să se tragă mai bine de păr.

— Am văzut – spuse Suzana Nipper – pe domnişoara Floy silindu-se şi silindu-se mereu, când nu era decât un copil blând şi răbdător, că cea mai bună femeie ar fi putut învăţa de la ea, am văzut-o nopţi de-a rândul stând jumătate noapte ca să ajute plăpândului frăţior la învăţătură, am văzut-o ajutându-l şi păzindu-l în alte timpuri – unii din noi ştiu bine când a fost asta – am văzut-o fără niciun ajutor şi fără niciun îndemn, crescând şi făcându-se o domnişoară, mulţumesc lui Dumnezeu! de e podoaba şi mândria oricărei societăţi în care intră şi am văzut-o întotdeauna nesocotită cu cruzime şi suferind cumplit de asta – o spun şi unora şi tuturor a, aşa am văzut-o! şi nu spune niciodată o vorbă ci se cheltuie doar blajină şi cuviincioasă, pentru binele altora şi nu mă închin eu la icoane, dar asta vreau şi trebuie să o spun!

— Nu-i nimeni pe aici! strigă domnul Dombey.

Unde sunt bărbaţii? Unde sunt femeile? Nu e nimeni pe aici? –

— Am lăsat-o pe tânăra mea stăpână încă deşteaptă

noaptea trecută, până târziu – spuse Suzana, pe care nimic nu o putea opri – şi ştiu de ce, fiindcă eraţi bolnav, domnule, şi dânsa nu ştia cât eraţi de bolnav, totuşi era destul ca să o facă nefericită cum am văzut că era. Nu sunt un păun – dar am şi eu ochii mei – şi am stat şi eu puţin trează în camera mea, gândindu-mă că i-o fi urât şi o avea nevoie de mine şi am văzut-o cum se furişa pe scară în jos şi ducându-se în de-alde saloanele alea şi plângând aşa că de-abia am putut răbda să aud. *Nu pot* s-o mai aud, spuse Suzana Nipper, ştergându-şi ochii negri şi la ţintindu-i neînfricată la faţa înfuriată a domnului Dombey. Nu e întâia oară că am auzit-o ba am auzit-o de multe ori, nu vă cunoaşteţi propria dumneavoastră fiică, domnule, nu ştiţi ce faceţi, domnule, o «. pun şi unora şi tuturor a – plânse Suzana Nipper într-o izbucnire finală – e o ruşine şi e mare păcat!

— Ei drăcia dracului, ce mai e şi asta! ţipă vocea doamnei Pipchin, în timp ce haina neagră a acestei frumoase miniere peruviene se repezi în cameră. Ce-i asta?

Suzana o cinsti pe doamna Pipchin cu o privire pe care o născocise dinadins pentru ea, de când se cunoscuseră prima oară şi-l lăsă pe domnul Dombey să răspundă.

— Ce-i asta! repetă domnul Dombey aproape spumegând. Ce-i asta, madame? Dumneata care eşti în capul acestei gospodării şi eşti ţinută să o păstrezi în ordine, ai într-adevăr de ce să te întrebi. O cunoşti pe femeia asta?

— Ştiu foarte puţin bine despre ea, domnule, croncăni doamna Pipchin. Cum îndrăzneşti să vii aici, ticăloase? Hai, şterge-o!

Dar neclintita Nipper, de-abia onorând-o pe doamna Pipchin cu o altă privire, rămase locului.

— Dumneata numeşti asta a avea grijă de gospodărie, madame – spuse domnul Dombey – să laşi o persoană ca asta să vie şi să vorbească cu *mine*? Un gentleman în propria-i casă, în propria-i cameră, înfruntat de obrăzniciile unei servitoare!

— Ce să spun, domnule – răspunse doamna Pipchin, cu răzbunare în ochii ei tăioşi şi cenuşii – deplâng grozav întâmplarea, nimic nu poate fi mai împotriva bunei rânduieli a casei, nimic nu poate frece mai mult măsura, dar îmi pare rău că trebuie să vă spun, domnule, că această tânără femeie şi-a pierdut minţile. A fost răsfăţată de domnişoara Dombey şi nu vrea să ştie de nimeni. Ştii bine că-i aşa! spuse tăios doamna Pipchin, dând din cap la Suzana Nipper. Să-ţi fie ruşine, ticăloase! Plai, pleacă!

— Dacă găseşti în serviciul meu persoane pe care nu le poţi stăpâni, doamnă Piipchin – spuse domnul Dombey, întorcându-se din nou spre foc – cred că ştii ce ai de făcut. Ştii de ce eşti aici? hai, ia-o de aici!

— Domnule, ştiu ce am de făcut – răspunse doamna Pipchin – şi o voi face. Suzana Nipper – înşfăcând-o» brusc – din ceasul ăsta, o lună de preaviz.

— Ce sipui, zău? strigă mândră Suzana.

— Da – spuse doamna Pipchin – şi nu zâmbi la mine, destrăbălato, că o să ai de-a face cu mine! Hai, cară-te, chiiar în clipa asta!

— Am de gând să plec chiar în clipa asta, fii pe pace, spuse Nipper, bună de gură. Am fost în casa asta, servind pe tânăra domnişoară doisprezece ani şi n-am să stau aici niciun ceas sub ordinele unei persoane cu numele de Pipchin, să mă crezi, doamnă P.

— Pagubă-n ciuperci! spuse cucoana înfuriată. Hai, pleacă, sau pun să te dea afară!

— Sunt mulţumită – spuse Suzana întorcându-se spre domnul Dombey – că am spus ceva adevăruri azi, care trebuiau spuse de mult şi care nu pot fi spuse nici destul de des nici destul de limpede şi pe care nicio droaie de Pipchine – sper că numărul lor nu o fi mare – (aici doamna Pipchin proferă un foiarte puternic „Ieşi afară!” şi domnişoara Nipper o privi iar ca mai înainte), nu vor putea să facă nespuse toate câte le-am spus eu, măcar că ar da un an întreg de preavizuri, începând de la zece dimineaţa şi neîncetând până la douăsprezece noaptea şi ar muri de sfârşeală, ceea ce ar fi un adevărat jubileu!

Cu aceste cuvinte, domnişoara Nipper ieşi din odaie înaintea duşmancei sale şi, suind scările spre propria ei cameră, cu o demnitate care o întăritǎ şi o sufocă pe mânioaisa Pipchin, se aşează între cuferele ei şi începu să plângă.

Din această stare duioasă fu deşteptată curând de efectul foarte sănătos şi răcoritor al vocii doamnei Pipchin care se auzi de afară.

— Secătura neobrăzată – spuse crud Pipchin – are de gând să plece sau nu?

Domnişoara Nipper răspunse dinăuntru că persoana astfel descrisă nu locuieşte în partea ăştia *a* casei, dar că o cheamă Pipchin şi că poate fi găsită în camera menajerei.

— Lepădătură ticăloasă, strigă doamna Pipchin, zgâlţâind clanţa uşii. Acum, chiar acum, să pleci din casă! Fă-ţi calabalâcul numaidecât! Cum îndrăzneşti să vorbeşti aşa cu o cucoană care a văzut zile mai bune?

La asta domnişoară Nipper răspunse din fortăreaţa ei că-i i-e milă de zilele alea mai bune care au văzut-o pe doamna Pipchin şi că, dacă ar fi după ea, zilele cele mai rele din an sunt acelea care au văzut-o pe doamna Pipchin – numai că or fi şi alea prea bune pentru ea.

— Dar nu era nevoie să te osteneşti să faci atâta tărăboi la uşa mea – spuse Suzana Nipper – nici să infectezi gaura cheii cu ochiul dumitale – eu îmi fac bagajul şi plec – pot să ţi-o jur.

Nobila văduvă îşi exprimă via ei satisfacţie la primirea acestei ştiri şi, cu câteva păreri generale asupra tinerelor ticăloase – ca o seminţie deosebită – şi mai ales asupra păcatelor lor, după ce au fost stricate de domnişoara Dombey, plecă pentru a pregăti leafa domnişoarei Nipper. Atunci Suzana se puse în mişcare ca să-şi rânduiască cuferele şi să poată pleca îndată cu demnitate, oftând adânc în tot timpul, pentru că se gândea la Florence.

Obiectul părerilor ei de rău nu întârzie mult să vină la ea, fiindcă vestea se răspândise grabnic în casă, cum că Suzana Nipper s-a răzvrătit împotriva doamnei Pipchin, că

amândouă au apelat la domnul Dombey, că a fost o chestie nemaipomenită în camera domnului Dombey şi că Suzana pleacă. Ultima parte a acestui zvon nelămurit îi fu adeverit lui Florence prin faptul că, intrând în camera Suzannei, văzu că aceasta închisese ultimul cufăr şi sta aşezată pe el cu boneta pe cap.

— Suzano – strigă Florence – eşti gata să mă părăseşti! Tu?

— Vai, pentru Dumnezeu, domnişoară Floy – spuse Suzana plângând cu sughiţuri – nu-mi spune nicio vorbă sau am să mă înjosesc în faţa a de-alde

Pii-pchin şi nu vreau să mă vadă plângând, domnişoară Floy, pentru nimic în lume.

— Suzano – spuse Florence – fetiţă dragă, vechea mea prietenă! Ce o să mă fac fără tine? Te înduri tu să pleci aşa!

— Nu – nu-u-u, draga mea, dragă domnişoară Floy, nu pot – spuse Suzana cu hohote de plâns – dar n-am încotro, mi-am făcut datoria, domnişoară, mi-am făcut-o cu adevărat! Nu e vina mea. Sunt concedi-ată. N-am putut să-mi mai împlinesc luna – sau atunci n-aş mai fi putut să te las, draga mea, şi la urma urmelor, trebuie, nu-mi mai vorbi, domnişoară Floy, că deşi sunt destul de tare, nu-s nici eu un stâlp de marmură, draga mea!

— Ce e? Ce s-a întâmplat? spuse Florence. Nu vrei să-mi spui? întrebă ea fiindcă Suzana dădea mereu din cap.

— Nu-u, dragostea mea – răspunse Suzana – nu mă întreba fiindcă n-am voie şi fă orice vrei, numai să nu spui nicio vorbă să mă opreşti aici, fiindcă nu se poate şi doar ţi-ai face rău dumitale, şi aşa că Dumnezeu să te binecuvânteze scumpa mea şi iartă-mă orice rău ţi-oi fi făcut sau orice supărare oi fi arătat tot timpul ăsta.

Dând drumul din fundul inimii acestei rugăminţi, Suzana îşi strânse stăpâna în braţe.

— Dragostea mea, or să fie o mulţime oare o să vină să-ţi slujească, şi o să fie bucuroase să te slujească, şi o să-ţi slujească bine şi credincios – spuse Suzana – dar nu

poate fi niciuna care să te servească cu atâta dragoste ca mine, sau să te iubească pe jumătate atât – şi asta e mulţumirea mea! Răă-mâi cu bi-i-i-ne, dulce domnişoară Floy!

— Şi unde ai să te duci, Suzano? întrebă stăpâna ei plângând.

— Am un frate la ţară, domnişoară, e gospodar la Essex – spuse Nipper, cu inima frântă – care creşte atât de multe va-a-ci şi porci, şi am să mă duc într-acolo cu trăsura şi o să mă o-opresc la el şi nu-ţi face grijă pentru mine fiindcă am bani la casa de economii, draga mea, şi n-am nevoie să iau chiar acum alt serviciu, ceea ce n-aş putea, n-aş putea, singură stăpână a inimii mele! Suzana sfârşi cu o izbucnire de durere care fu întreruptă la timp de vocea doamnei Pipchin, vorbind jos pe scară. Auzind-o, Suzana îşi şterse ochii roşii şi umflaţi şi se prefăcu că-l cheamă, voioasă, pe Towlinson să aducă o trăsură şi să-i ducă jos bagajele.

Florence, palidă, grăbită şi nenorocită, se reţinu de a face vreo intervenţie fără folos. Îi era frică să nu pricinuiască o nouă dezbinare între tatăl ei şi soţia sa (a cărei faţă severă şi indignată o prevenise cu câteva clipe înainte) şi se temea că ar putea fi într-o oarecare măsură, fără să vrea, pricina concedierii vechii ei cameriste şi prietene. Se mulţumi să o urmeze plângând, pe scară în jos, până în camera lui Edith, unde Suzana se duse ca să facă plecăciunea de plecare.

— A sosit trăsura şi uite şi bagajele, hai, pleacă acum! spuse doamna Pipchin, apărând în aceeaşi clipă. Vă cer iertare, m-am dat ordinele domnului Dombey nu se discută.

Edith, pe care subreta ei o pregătea tocmai de plecare – se ducea la un dineu – îşi păstră faţa mândră şi nici nu o luă în seamă pe doamna Pipchin.

— Ţine-ţi banii – spuse doamna Pipchin care, credincioasă sistemului ei şi în amintirea minelor, îşi punea pe fugă servitorii cum îi pusese pe fugă pe tinerii ei pensionari de la Brighton; aşa îl înăcrise pe veci pe

Bitherstone – şi cu cât mai curând vei întoarce spatele acestei case cu atât va fi mai bine.

Pe Suzana n-o lăsa inima să arunce nici măcar o privire, aşa cum s-ar fi cuvenit, de drept, doamnei Pipchin, aşa că salută cu o plecăciune doar pe doamna Dombey (care îşi înclină capul, fără o vorbă şi ai cărei ochi evitară pe oricine, afară de Florence). Apoi o mai îmbrăţişă o ultimă oară pe tânăra ei stăpână şi primi în schimb îmbrăţişarea ei de despărţire.

În această criză, faţa bietei Suzana, de puternice ce îi erau simţămintele şi de mult ce-şi înăbuşi hohotele de plâns, ca nu cumva vreunul să fie auzit de doamna Pipchin şi s-o facă să triumfe, înfăţişă un şir din cele mai extraordinare fenomene fizionomice, văzute vreodată.

— Vă cer iertare, domnişoară – spuse Towlinson, adresându-se lui Florence, de afară, unde stătea cu bagajele – dar domnul. Toots e în salon şi-şi trimite omagiile şi ar vrea să afle cum se simte Diogene şi stăpâna sa.

Iute ca gândul, Florence ieşi şi fugi pe scară în jos, unde domnul Toots, în cel mai splendid costum, sufla din greu, agitat de îndoiala dacă ea va veni sau nu.

— Oh! ce mai faci domnişoară Dombey – spuse domnul Toots – dar, Doamne, ce s-a întâmplat?

Această ultimă ieşire fu pricinuită de adânca îngrijorare ce i-o deşteptă suferinţa ce se vădea pe chipul lui Florence. Se opri scurt, într-un acces de chicoteală, şi rămas locului, adevărată icoană a deznădejdii.

— Dragă domnule Toots – spuse Florence – eşti atât de bun cu mine şi aşa de cinstit, încât sunt sigură că pot să-ţi cer să-mi faci un serviciu.

— Domnişoară Dombey – răspunse domnul Toots

— Numai dacă vrei să-mi spui ce şi ai… şi ai să mă faci să-mi recapăt pofta de mâncare, de care – rosti domnul Toots cu oarecare însufleţire – am fost multă vreme lipsit.

— Suzana, care e o veche prietenă a mea, cea mai veche pe care o am – spuse Florence – tocmai e gata să

plece pe neaşteptate şi singură de tot, biata fată. Se duce acasă, cam departe, la ţară. Pot să îndrăznesc oare să cer să ai grijă de ea până o s-o vezi suită în diligenţă?

— Domnişoară Dombey – răspunse domnul Toots

— Îmi faci într-adevăr o cinste şi o favoare. Această dovadă de încredere, după felul în care, bestia ce sunt, m-am purtat la Brighton…

— Lasă – spuse Florence în grabă – nu, nu te gândi la asta. Deci, o să ai gentileţea să te duci… să te duci să te întâlneşti cu ea când va ieşi de aici? Îţi mulţumesc de o mie de ori. Nici nu ştii ce greutate îmi iei de pe suflet. N-o să mai fiu atât de deznădăjduită. Nu-ţi poţi închipui ce recunoscătoare îţi sunt şi cât sunt de sigură că-mi eşti un prieten bun! Şi Florence în râvna ei, îi mulţumi iarăşi şi iarăşi. Şi domnul Toots, în râvna lui, se grăbi că plece, dar de-a-ndărătelea, ca să nu o piardă din ochi nicio clipă.

Florence nu avu curajul să iasă, când văzu în hol pe biata Suzana, împinsă de la spate de doamna Pipchin şi pe Diogene sărind în jurul ei şi băgând-o în sperieţi pe doamna Pipchin, înhăţând-o de fuste şi urlând când îi auzi vocea, căci buna doamnă îi inspira cea mai vie, şi cea mai amarnică repulsie. Florence putu să vadă cum Suzana da mâna cu toţi slujitori; din jur şi cum se mai întoarse o dată ca să se uite la vechiul ei cămin şi mai putu să-l vadă pe Diogene sărind în stradă după trăsură şi voind să se ia după ea, mărturisindu-şi astfel neputinţa de a crede că nu era loc şi pentru el acolo. Apoi uşa fu închisă, zarva încetă şi lacrimile ei curseră din belşug, plângând pierderea unei vechi prietene, pe care nimeni nu o putea înlocui – nimeni, nimeni!

Domnul Toots, ca un suflet leal şi demn de încredere ce era, opri trăsura cât ai clipi din ochi şi îl spuse Suzannei Nipper ce însărcinare primise, ceea ce o făcu să plângă şi mai tare.

— Pe sufletul meu – spuse domnul Toots, aşezându-se lângă ea – sunt alături de dumneata în durerea pe care o încerci. Pe cuvântul şi onoarea mea, cred că nici dumneata însuţi nu-ţi cunoşti simţirile mai bine decât mi le închipui

eu. Nu-i după mine nimic mai groaznic decât să trebuiască s-o părăseşti pe domnişoara Dombey.

Suzana se lăsă pradă durerii şi era într-adevăr mişcător să o vezi.

— Îmi zic – spuse domnul Toots – ba nu! Dar ştii, la urma urmelor, îmi zic, ba da. Ştii!

— Ce să fac, domnule Toots? strigă Suzana.

— Ştii ce, Suzano, să vii la mine acasă şi să mănânci ceva înainte de a pleca, spuse domnul Toots. Bucătăreasa mea e o femeie foarte respectabilă – adevărată mamă, cum n-am mai cunoscut alta – şi o să fie încântată să te facă să te simţi bine. Fiul ei – spuse domnul Toots, ca o recomandaţie adiţională – a fost la şcoala hainelor albastre[3] şi a sărit în aer într-o pulberărie.

Suzana primind această amabilă ofertă, domnul Toots o conduse la el acasă, unde fură primiţi de matroana în chestiune, care îndreptăţi laudele ce-i fuseseră aduse, şi de „cocoş”, care la început când văzuse o doamnă în trăsură, presupusese că după vechiul lui sfat domnul Dombey fusese înşelat şi domnişoara Dombey răpită! Acest domn deşteptă în domnişoara Nipper oarecare mirare, deoarece fiind învins de Larkey Boy[4], faţa lui era lovită în aşa hal, încât cu greu putea să se prezinte în societate şi să facă plăcere celor ce îl vedeau. „Cocoşul” atribuia această stare faptului de a fi avut nenorocul să se aventureze prea devreme într-o lovitură hotărâtoare, ceea ce îi dăduse prilejul lui Larkey Boy să o pareze. Dar, în dările de seamă publicate despre această mare luptă, reieşea că Larkey Boy îşi făcuse de cap de la început şi că „Cocoşul” fusese în aşa hal buşit, pocnit şi lovit, încât nu se mai putuse ţine pe picioare şi supus apoi la tot felul de neplăceri asemănătoare, până ce fusese dat gata de-a binelea.

După o masă bună şi multă ospitalitate, Suzana plecă la staţia diligenţei, într-o altă birjă, cu domnul Toots lângă ea, ca şi mai înainte, dar cu „Cocoşul” pe capră. Acesta,

3 Una din cele mai vechi şcoli din Anglia; numită astfel pentru că elevii purtau costume albastre (n.r.).

4 Un alt boxer din timpul acela (n.r.).

oricare ar fi fost distincţia ce conferea micii societăţii, prin greutatea sa morală şi prin eroismul caracterului său, nu prea o împodobea fiziceşte vorbind, din pricina oblojelilor lui cam numeroase. Dar „Cocoşul” făcuse în taină un jurământ că nu-l va părăsi niciodată pe domnul Toots (care în taină ofta de dorul să scape de el) pentru nimic mai puţin decât dacă i-ar face rost să devină stăpânul unei cârciumi. Mânat de această ambiţie şi doritor să se poată îmbăta turtă cât mai curând, făcea tot ce putea ca să-i fie nesuferit tovarăşului său.

Poştalionul de noapte, cu care trebuia să plece Suzana era gata de plecare. Domnul Toots, după ce o instală, zăbovi nehotărât, la fereastra poştalionului, până când vizitiul se urcă pe capră. Atunci, stând pe treaptă şi băgându-şi pe fereastră faţa care la lumina lămpii apăru îngrijorată şi zăpăcită, spuse dintr-odată:

— Suzana, ştii… domnişoara Dombey…

— Da, domnule.

— Crezi că ar putea… ştii… ce zici?

— Iartă-mă, domnule Toots – spuse Suzana – nu te aud.

— Crezi că ar putea, ştii… nu tocmai aşa dintr-odată, dar cu timpul… după mult timp… să… să mă iubească? Iacă, asta-i! încheie bietul domn Toots.

— Oh, vai, nu! spuse Suzana; clătinând din cap. Cred că niciodată. Nicio-dată!

— Îţi mulţumesc! spuse domnul Toots. N-are a face. Noapte bună. N-are a face. Îţi mulţumesc.

CAPITOLUL XLV
Omul de încredere

În ziua aceea Edith ieşi singură şi se întoarse devreme acasă. Era puţin după ora zece, când ea trecu cu caleaşca pe strada în care locuia.

Pa faţa ei era întipărită aceeaşi linişte silită şi în clipele când se îmbrăcase pentru cununie, fruntea îi era la fel de rece şi severă. Dar ar fi fost mai bine ca acele frunze

şi flori să fi fost făcute bucăţi de mâna ei pătimaşă, sau să fi fost zdrobite de către o minte tulburată şi frământată ce zvâcnea în căutarea unui loc de odihnă, decât să împodobească o atare linişte. Atât de neîndurată, atât de neîngăduitoare, atât de distantă era firea acestei femei, încât s-ar fi putut crede că nimic nu o poate îmblânzi şi că totul în viaţă nu făcuse decât să o înăsprească.

Ajunsă în faţa casei ei cobora tocmai din caleaşcă, când cineva, venind liniştit, cu capul gol, din hol, îi oferi braţul. Servitorul fiind dat deoparte, ea nu avu încotro şi trebui să-l ia şi atunci abia îşi dădu seama al cui era.

— Cum îi merge pacientului dumitale, domnule? întrebă ea cu buzele strânse.

— E mai bine, răspunse Carker. Îi merge foarte bine. L-am lăsat gata să adoarmă.

Ea îşi plecă ochii şi urcă scara. El o urmă, spunându-i de jos:

— Doamnă, pot să cer favoarea unei audienţe de o clipă?

Ea se opri şi întorcându-şi privirea:

— E o vreme nepotrivită domnule, şi sunt obosită.

E ceva urgent?

— E foarte urgent, răspunse Carker. Cum am norocul să vă întâlnesc, daiţi-mi voie să stărui.

Ea privi o clipă în jos, la gura lui care sclipea şi el se uită spre ea, cum sta mai sus decât el, în splendoarea eleganţei, şi se gândi iar cât era de frumoasă!

— Unde e domnişoara Dombey? îl întrebă ea tare pe servitor.

— E în salonaş, maam.

— Condu-l pe domnul acolo. Întorcându-şi iar ochii spre domnul care aştepta jos la scară şi făcându-i semn cu o uşoară mişcare a capului că o poate urma, ea trecu înainte.

— Vă cer iertare, doamnă! Doamnă Dombey! strigă blândul şi sprintenul Carker care fu într-o clipă lângă ea. Pot să vă rog stăruitor ca domnişoara Dombey să nu fie de faţă?

Ea îl măsură cu o privire, dar cu aceeaşi hotărâre şi stăpânire de sine.

— Aş vrea s-o cruţ pe domnişoara Dombey – urmă Carker cu o voce înceată – de a şti ceea ce am să vă spun. La urma urmelor, doamnă, las la aprecierea dumneavoastră dacă dânsa trebuie s-o ştie sau nu. Asta v-o datorez. Este stricta mea datorie faţă de dumneavoastră. După ultima noastră întrevedere, ar fi nefiresc din parte-mi să fac altfel.

Ea îşi luă încet ochii de la faţa lui şi întorcându-se către servitor, spuse:

— Altă cameră.

Acesta îi conduse spre un salon, unde aprinse repede luminile şi apoi îl părăsi. În timpul cât servitorul rămăsese acolo, nu spuseră nicio vorbă. Edith se instală pe o canapea lângă foc şi domnul Carker, cu pălăria în mână şi cu ochii pe covor, sta în faţa ei, la o mică depărtare.

— Înainte de a te asculta eu pe dumneata, domnule – spuse Edith, când se închise uşa – aş vrea să mă asculţi dumneata pe mine.

— Să mi se adreseze doamna Dombey – răspunse el – fie chiar cu o dojană nemeritată, este pentru mine o cinste atât de mare, încât, chiar dacă nu aş fi servitorul său întru toate, laş da fără întârziere urmare unei atari dorinţi.

— Dacă eşti însărcinat de omul de care te-ai des. părţit acum, domnule – domnul Ciarker îşi ridică ochii, ca şi cum ar fi vrut să se prefacă surprins, dar ea îi întâlni şi îi stăvili pornirea, dacă asta îi fusese într-adevăr intenţia – dacă eşti însărcinat cu vreun mesaj pentru mine, nu încerca să mi-l comunici, fiindcă nu vreau să-l aod. Cred că nu mai e nevoie să te întreb dacă ai venit în acest scop. Te aştept de câtva timp.

— E nenorocul meu – răspunse el – de a fi aici în acest scop, cu totul împotriva voinţei mele. Îngăduiţi-mi să vă spun că sunt laici pentru două lucruri. Iată care este unul:

— Cu acest unul s-a sfârşit, răspunse ea. Ori, dacă revii la el…

— Poate să creadă doamna Dombey – spuse Carker, apropiindu-se – că laş putea să revin, faţă de opreliştea domniei sale? E cu putinţă ca doamna Dombey, fără a lua în seamă poziţia mea nenorocită, să fie hotărâtă să mă socotească atât de nedespărţit de cel ce mi-a trimis, încât să-mi facă, cu voie, o atât de mare nedreptate?

— Domnule, răspunse Edith, aplecându-şi în plin asupra lui privirea ei întunecoasă. Vorbea cu o mânie crescândă, care îi umfla nările şi gâtul şi care făcea să se agite puful alb aruncat uşor peste umerii ei, ia căror albeaţă putea să se ia la întrecere cu albul de zăpadă al pufului. De ce mi te înfăţişezi, cum ai făcut-o, şi-mi vorbeşti de dragoste şi datorie faţă de soţul meu, şi ai aerul să crezi că eu sunt fericită în căsătorie şi că îl respect? Cum îndrăzneşti dumneata să te expui să mă insulţi pe mine, când dumneata ştii – nici eu nu o ştiu mai bine, domnule – am văzut-o în orice privire a dumitale şi am auzit-o în fiecare cuvânt ial dumitale – că în loc de afecţiune între noi este antipatie şi dispreţ şi că nu-l dispreţuiesc mai puţin pe el, decât pe mine însămi, fiindcă sunt a lui. Nedreptate! Dacă ar fi fost să fie dreptate pentru chinul la care m-ai supus şi pentru felul în care m-ai ofensat, ar trebui să te ucid!

Îl întrebase de ce a făcut asta. Diacă nu ar fi fost orbită de mândrie, de mândrie şi de umilinţa de sine – cum era când îşi aplecă privirea, cu cruzime, asupra lui – ar fi putut citi răspunsul pe faţa lui: el făcuse totul să s-o aducă la această mărturisire.

Dar ea nu citi acest răspuns, nici nu se sinchisi dacă era scris pe faţa lui sau nu. Nu vedea decât umilinţele şi luptele prin oare trecuse ea şi prin care mai trebuia încă să treacă şi se chinuia gândindu-se la ele. Cum sta privind mai mult la ele decât la el, smulse penele din vârful aripii unei păsări rare şi frumoase ce-i atârna de braţ, legată cu un lanţ de aur, ca să-i slujească drept evantai, şi le împrăştie pe jos.

El rămase nemişcat sub privirile ei şi, până se liniştiră manifestările exterioare – care îi scăpaseră de sub

control – ale mâniei ei stătu ca un om care mai avea multe de spus şi care urma să le spună fără întârziere. Atunci îi vorbi, privind drept în ochii ei aprinşi.

— Doamnă – spuse el – ştiu, şi o ştiu nu de azi, că n-am găsit bunăvoinţă la dumneavoastră şi ştiu pentru ce. Da. Am ştiut de la început pentru ce. Mi-aţi vorbit atât de deschis şi mă simt atât de uşurat datorită confidenţei dumneavoastră…

— Confidenţă! repetă ea cu dispreţ.

El trecu peste asta.

— …încât nu pretind s-o ascund! Am văzut de la început că nu era afecţiune din partea dumneavoastră pentru domnul Dombey – şi cum ar fi putut să fie între oameni atât de diferiţi? Şi am văzut de atunci încoace că simţăminte mai taţi decât nepăsarea s-au născut în inima dumneavoastră – cum ar fi putut să fie altfel, în împrejurările în care aţi trăit? Dar puteam eu să bănuiesc că vă voi mărturisi dumneavoastră că am cunoştinţă de toate acestea, şi încă în atât de multe cuvinte?

— Dar se cuvenea, domnule, să te prefaci că crezi altfel şi să mi-o zvârli în faţă, cu îndrăzneală, zi de zi?

— Doamnă, se cuvenea, răspunse el grabnic. Dacă făceam mai puţin, dacă aş fi făcut altceva decât asta, nu laş fi azi aici să vă vorbesc astfel şi am prevăzut – cine putea prevede mi-ai bine, căci cine îl cunoscuse mai bine pe domnul Dombey decât mine? – că afară numai dacă firea dumneavoastră s-ar fi dovedit la fel de supusă ca aceea a primei sale doamne, atât de supusă, ceea ce de altfel nu credeam…

Un zâmbet trufaş îl îndreptăţi s-o mai spună încă o dată.

— Spun, ceea ce nu am crezut – era firesc să vină timpul când o înţelegere ca aceealia care am ajuns acum să fie folositoare.

— Folositoare cui, domnule? întrebă ea batjocoritor.

— Dumneavoastră. Nu adaug şi mie, fiind prevenit să mă abţin delia o laudă cât de mărginită a domnului Dombey, chiar dacă cinstit aş putea să-l laud, pentru a nu

avea nenorocul de a spune ceva neplăcut persoanei a cărei aversiune şi al cărei dispreţ – accentuând – sunt atât de adânci.

— E cinstit din partea dumitale, domnule, spuse Edith, de a-ţi mărturisi lauda nemărginită şi de a vorbi pe acest ton de defăimare chiar despre dânsul, deşi eşti şi sfătuitorul şi linguşitorul lui de căpetenie.

— Sfătuitor, da – spuse Carker – linguşitor, nu. Mă tem că trebuie să-mi impun şi puţină rezervă. Dar interesul nostru ca şi convenienţele ne silesc pe mulţi dintre noi să ne prefacem că simţim ceea ce de fapt nu simţim. Sunt tovărăşii de interes şi de convenienţă, prietena de interes şi de convenienţă, afaceri de interes şi de convenienţă, căsătorii de interes şi de convenienţă – în fiece zi.

Ea îşi muşcă buza roşie ca sângele, dar supraveghindu-l fără să şovăie, cu ochii întunecoşi şi severi.

— Doamnă – spuse domnul Carker – aşezându-se într-un scaun de lângă ea, cu un aer cât se poate de respectuos – de ce să şovăi acum şi să nu vorbesc pe faţă, când sunt cu totul devotat cauzei dumneavoastră. Era firesc ca o doamnă, înzestrată cum sunteţi, să gândească că va putea schimba firea soţului în unele privinţe şi că-l va putea modela.

— Pentru *mine* nu a fost un lucru firesc, domnule, răspunse ea. Niciodată nu m-am aşteptat la aşa ceva şi n-am urmărit aşa ceva.

Faţa mândră, cutezătoare, arăta că era hotărâtă să nu poarte nilci una din măştile pe care i le întindea, ci era pusă pe o dezvăluire totală, fără să se sinchisească de înfăţişarea ce ar putea-o avea în faţa unui om ca el!

— La urma urmelor, era firesc – reluă el – să gândiţi că e cu putinţă să trăit! alături de domnul Dombey ca soţia sa, fără a vă supune lui şi totodată fără să ajungeţi la ciocniri atât de violente. Dar, doamnă, când gândeaţi astfel, nu-l cunoşteiaţi pe Dombey, aşa cum l-aţi cunoscut de atunci încoace. Nu ştiaţi ce exigent şi ce mândru este, nici cât de mult e înrobit de propria sa măreţie, ca să zid

aşa, şi cât e de înjugat la propriul său car triumfal, ca un animal de povară, fără alt gând pe pământ decât că trage carul în urma lui şi trebuie să-l tragă înainte, trecând peste orişice şi prin orişice.

Dinţii lui sclipiră de mult ce gustă această imagine răutăcioasă şi urmă:

— Domnul Dombey nu e în stare de mai multă consideraţie sinceră pentru dumneavoastră, doamnă, decât e în stare să o aibă pentru mine. Comparaţia este extremă – aşa am şi voit-o – dar e cu totul justă. Domnul Dombey, în puterea sa deplină, îmi cerea mie

— Am auzit-o chiar din gura lui ieri dimineaţă – să discut în locul lui cu dumneavoastră, tocmai pentru că ştie că nu vă sunt pe plac şi pentru că şi-a pus în gând ca eu să reprezint o pedeapsă pentru îndărătnicia dumneavoastră. Pe lângă asta, mai socoteşte că eu, slujbaşul său plătit, sunt un sol pe care ia-l primi este umilitor, nu pentru doamna căreia am fericirea să-i vorbesc

— Ea nu există în mintea lui – dar pentru soţia sa, ca parte integrantă a familiei lui. Puteţi să vă închipuiţi cât de lipsit de atenţie este faţă de mine, cât de puţin ţine seama că aş putea avea şi eu un sentiment sau o părere a mea, când îmi spune pe faţă, că mă foloseşte astfel. Ştiţi cât de nepăsător este faţă de sentimentele dumneavoastră când vă ameninţă cu un astfel de sol. Sunt sigur că nu aţi uitat-o.

Ea îl supraveghea cu aceeaşi luare-aminte. Dar şi el o supraveghea pe ea şi văzu că îndeosebi această dezvăluire, anume că el are cunoştinţă despre ce se petrecuse între ea şi soţul ei, o rodea şi o chinuia ca o săgeată otrăvită înfiptă în pieptul ei.

— Nu amintesc toate astea pentru a lărgi prăpastia dintre dumneavoastră şi domnul Dombey, doamnă – ferească cerul – ce aş câştiga eu? Dar numai ca o pildă că nu este nicio nădejde ca domnul Dombey să poată fi vreodată destul de impresionat şi să simtă că, atunci când este el în joc, ar mai putea fi luat în seamă şi altcineva. Noi care suntem pe lângă el, de pe poziţiile noastre felurite,

îndrăznesc să spun, că şi noi am contribuit să-l încurajăm în felul lui de a gândi, dar, dacă nu făceam asta, ar fi făcut-o alţii, care, ar fi putut sta altfel lângă el, şi aşa s-a întâmplat de la început, pentru că aşa îi este firea. Pe scurt, domnul Dombey n-a avut de-a face decât cu persoane supuse şi dependente de el, care au stat în genunchi şi şi-au plecat grumazul în faţa lui. N-a ştiut niciodată ce înseamnă să aibă în faţă mândrie mânioasă şi resentimente puternice, care să i se împotrivească.

„Dar o va şti acum”, avea aerul să spună, deşi buzele nu i se dezlipiră şi nici ochii nu îi sclipeau. El văzu încă o dată puful moale tremurând şi o văzu punându-şi penele frumoasei păsări, o clipă, pe piept. Acum el desfăcu o nouă verigă din lanţul în care se încolăcise.

— Domnul Dombey, deşi un gentleman onorabil – spuse el – ca urmare a structurii minţii sale, e atât de pornit să sucească până şi faptele, după bunul său plac, când i se împotriveşte cineva, încât – aş putea da oare o pildă mai bună ca asta! – el crede sincer (iertaţi nebunia celor ce voi spune, nefiind a mea) că felul sever cum şi-a arătat părerea faţă de actuala sa soţie, cu un anumit prilej pe care dânsa desigur şi-l reaminteşte, înainte de moartea regretatei doamne Skewton, a avut un efect nimicitor şi că deocamdată a supus-o cu totul.

Edith râse. Cât de aspru şi nearrnoniios îi fu râsul! Pentru el fu o plăcere să-l audă.

— Doamnă – reluă el – am sfârşit cu asta. Propriile dumneavoastră păreri sunt atât de hotărâte şi, sunt încredinţat, cu totul de nestrămutat – aceste cuvinte le repetă încet şi apăsat – încât aproape mi-e teamă că-mi voi atrage din nou mânia dumneavoastră, când voi spune că, în ciuda acestor defecte şi a deplinei mele cunoştinţe despre ele, m-am obişnuit cu domnul Dombey şi îl stimez. Dar când vorbesc astfel, nu este, credeţi-mă, numai de dragul de a mă făli cu o simţire care se deosebeşte atât de mult de a dumneavoastră şi pentru care nu puteţi avea simpatie – vai, ce desluşite, lămurite şi apăsate fură aceste cuvinte! – dar pentru a vă asigura de zelul cu care, în

această nenorocită împrejurare, sunt alături de dumneavoastră şi de indignarea cu care îmi privesc rolul ce sunt chemat să îndeplinesc!

Ea rămase nemişcată şi parcă temându-se să-şi ia ochii de la el.

Şi acum el porni să desfacă cea din urmă verigă a lanţului.

— S-a făcut târziu – spuse Carker, după o pauză – şi dumneavoastră sunteţi obosită, după cum mi-aţi mărturisit. Dar nu trebuie să uit al doilea lucru ce aveam să vă spun. Trebuie să vă recomand, trebuie să stărui în chipul cel mai serios, sunt motive destule pentru asta, să fiţi cu băgare de seamă în felul în care vă arătaţi dragostea faţă de domnişoara Dombey.

— Cu băgare de seamă? Ce înţelegi prin asta?

— Să fiţi prudentă şi să nu arătaţi prea multă dragoste acestei tinere domnişoare.

— Prea multă dragoste, domnule! spuse Edith, încruntându-şi sprâncenele şi ridicându-se. Cine îmi judecă dragostea şi cine mi-o măsoară? Dumneata?

— Nu eu. Era sau se prefăcea că e înouircat.

— Atunci cine?

— Nu puteţi ghici cine?

— Nu încerc să ghicesc, răspunse ea.

— Doamnă, spuse el, după o scurtă şovăire; între timp se uitau încă unul la altul ca şi înainte – m-aţi pus în încurcătură. Mi-aţi spus că nu vreţi să primiţi mesaje şi mi-aţi interzis să mă întorc la acest subiect. Dar cele două subiecte sunt, pare-mi-se, atât de strâns îmbinate, încât – afară numai dacă vreţi să primiţi aceasta ca un sfat de la un om care acum are cinstea să se bucure de încrederea dumneavoastră – deşi drumul spre ea a trecut prin nemulţumireia dumneavoastră, va trebui să înfrâng opreliştea dumneavoastră.

— Ştii că poţi s-o faci, domnule, spuse Edith. Fă-o!

Ea era atât de palidă, tremura atât de tare, era atât de plină de patimă! Va să zică el îşi calculase bine efectul!

— Instrucţiunile sale erau – spuse cu voce joasă – ca

eu să vă înştiinţez că purtarea dumneavoastră faţă de domnişoara Dombey nu-i este pe plac. Că îi aduce în minte comparaţii care nu sunt în fiavoarea lui. Că doreşte să vadă o schimbare totală şi, dacă veţi lua lucrurile în serios, el e încredinţat că aşa va fi, fiindcă, dacă dovezile dumneavoastră de dragoste vor fi şi pe viitor aceleaşi, nu va fi bine pentru însăşi persoana în joc.

— Asta e o ameninţare! spuse ea.

— Este o ameninţare, răspunse el în felul lui de a afirma, fără glas, dar apoi adăugă tare: Dar nu îndreptată împotriva dumneavoastră.

Mândră, dreaptă, demnă, cum sta, măsurându-l şi pătrunzându-l cu ochii ei mari, luminoşi şi fulgerători şi cum surâdea amar şi dispreţuitor, era gata să se prăbuşească ca şi cum pământul s-ar fi scufundat sub ea şi, într-o clipă, ar fi căzut pe podea, dacă el n-ar fi prins-o în braţe. În aceeaşi clipă, însă, când el o atinse, ea îl dădu în lături, îl înfruntă încă o dată, nemişcată, şi arătă cu mâna întinsă spre uşă.

— Te rog, pleacă, nu-mi mai spune nimic în astă-seară.

— Simt că este urgent – spuse domnul Carker – fiindcă e cu neputinţă de spus ce urmări neprevăzute se pot ivi, şi cât de repede se pot ivi, din pricina faptului că nu cunoaşteţi felul său de a gândi. Înţeleg că domnişoara Dombey e acum nemulţumită.de concedierea cameristei sale, ceea ce în sine e o împrejurare de mică însemnătate. Nu-mi luaţi în nume de rău că v-am cerut ca domnişoara Dombey să nu fie de faţă. Pot să nădăjduiesc că nu mă veţi dojeni?

— Nu te dojenesc. Te rog, domnule, să pleci.

— Ştiam că grija dumneavoastră atât de sinceră şi puternică pentru tânăra domnişoară – sunt chiar convins – v-ar putea pricinui o mare nefericire, fiindcă o să fiţi veşnic pradă gândului că i-aţi zdruncinat situaţia şi i-aţi nimicit nădejdile de viitor, spuse Carker grăbit dar cu patimă.

— Destul pentru seara asta. Te rog, pleacă.

— Voi fi nelipsit aici pentru a-l îngriji şi pentru

tranzacţii de afaceri. Îmi veţi permite să vă văd iarăşi ca să ne sfătuim ce este de făcut şi să aflu ce doriţi?

Ea îi făcu semn spre uşă.

— Nici nu mă pot măcar hotărî dacă să-i spun că v-am vorbit sau să-l las să creadă că am amânat întrevederea cu dumneavoastră, din lipsa unui prilej potrivit sau pentru alte pricini. De altfel va fi nevoie să-mi daţi putinţa să mă sfătuiesc cu dumneavoastră, foarte curând.

— Oricând, dar nu acum, răspunse ea.

— Veţi înţelege că atunci când va trebui să vă văd, domnişoara Dombey nu trebuie să fie de faţă şi că vă cer o întrevedere ca unul care are fericirea să se bucure de încrederea dumneavoastră şi care vine să vă aducă tot ajutorul ce îi stă în putinţă, poate pentru că, atunci când prilejurile s-ar ivi, să o păzească şi pe dânsa de primejdia ce o ameninţă.

Privindu-l, tot cu teama vădită de a nu-l scăpa o clipă de sub înrâurirea privirii ei stăruitoare, ea răspunse: „Da!” şi-l rugă iar să plece.

El se înclină cu condescendenţă dar, întorcându-se înapoi când ajunsese aproape de uşă, spuse:

— Va să zică sunt iertat şi mi-am justificat greşeala. Vreţi acum, de dragul domnişoarei Dombey şi de al meu, isă-mi daţi mâna înainte de a pleca?

Îi întinse palma înmănuşată pe care şi-o rănise cu o seară înainte. El o luă în a sa, o sărută şi apoi plecă. Dar când închise uşa făcu un semn de triumf cu mâna cu care o atinsese pe a ei şi o apăsă apoi pe iniimă.

CAPITOLUL XLVI

Cel care judecă şi osândeşte

Printre felurite mici schimbări în viaţa şi în obiceiurile domnului Carker care începuseră să aibă loc în acest timp, niciuna nu era mai de seamă ca nemaipomenita hărnidie cu care îşi făcea treburile şi exactitatea cu care cerceta orice amănunt al afacerilor Firmei. Întotdeauna activă şi grijulie în asemenea împrejurări, vigilenţa sa pătrunzătoare ca ochii unui linx era sporită de douăzecii

de ori. Nu numai că supravegherea de aproape a treburilor îl făcea să cunoască orice chestiune ce se ivea zilnic într-o formă nouă, dar în mijlocul acestor îndeletnicirii acaparatoare, el mai găsea răgaz – adică şi-l lua – să revadă afacerile din trecut ale firmei şi partea ce avusese în ele, de-a lungul unui şir de ani. Adeseori, când funcţionarii erau toţi plecaţi, iar în birourile goale era întuneric şi, toate celelalte case de afaceri asemănătoare erau închise, domnul Carker, având în faţa ochilor întreaga anatomie a camerei blindate, putea cerceta tainele registrelor şi ale hârtiilor, cu migala răbdătoare a unui om care disecă nervii şi fibrele cele mai mărunte ale subiectului său.

Perch, curierul, care de obicei în asemenea împrejurări rămânea acolo ca să se îndeletnicească, la lumina unei lumânări, cu citirea preţurilor curente, sau să moţăie la foc în biroul exterior, gata în fiece clipă să cadă cu capul înainte în lada de cărbuni, nu se putea împiedica să dea tributul său de admiraţie acestei purtări pline de zel „deşi ea îi răpea multe din bucuriile casnice. Iarăşi şi iarăşi îi tot povestea doamnei Perch (care acum alăpta doi gemeni) despre sârguinţă şi priceperea domnului director din City.

Aceeaşi atenţie mărită şi încordată pe care domnul Carker o acorda afacerilor Firmei, o închina şi propriilor sale afaceri. Deşi nu era părtaş în concern – ceea ce până acum era o. distincţie rezervată exclusiv moştenitorilor marelui nume de Dombey – era totuşi cointeresat în încasarea unor tantieme din afacerile Firmei şi, cum participa şi la toate posibilităţile acesteia de a investi bani. În avantajul său, era socotit ca un om bogat de către cei care printre rechinii comerţului cu Orientul, erau doar plevuşcă. Începuse să se spună printre aceşti observatori isteţi că James Carker, de la Dombey, tot sonda de jur-împrejur ca să-şi dea seama „cât preţuieşte” şi, ca un om şiret ce era, îşi încasează poliţele la termen. Se făceau chiar prinsori la Bursă că James e pe cale de a se însura cu o văduvă bogată.

Totuşi, aceste griji nu îl împiedicau câtuşi de puţin pe domnul Carker să-şi vegheze şeful, nici să fie curat îmbrăcat, pus la punct, sclivisit, nici nu-i slăbeau vreuna din acele însuşiri de pisică pe care le avea. Nu era vorba atât că s-ar fi petrecut în el vreo schimbare cu privire la vreunul din obiceiurile sale, cât mai ales că toate însuşirile îi erau sporite. Tot ce se putuse observa la el mai înainte se putea observa şi acum, dar totul era mai înteţit. Făcea fiecare lucru ca şi cum n-ar fi avut nimic altceva de făcut, ceea ce era un semn vădit la un om cu o asemenea iscusinţă şi cu atari apucături, că pune la cale ceva care trebuia să-i ascută şi să-i ţină treze puterile cele mai vii.

Singura schimbare hotărâtă în el era aceea că atunci când umbla încoace şi încolo pe străzi, cădea adânc pe gânduri, aşa cum păţise când plecase din casa domnului Dombey, în dimineaţa accidentului acestui gentleman. Când era în asemenea toane, se ferea în chip mecanic de piedicile din drum şi părea să nu vadă şi să nu audă nimic înainte de a ajunge la destinaţie, sau până îl trezea vreo întâmplare sau vreo sforţare ce era nevoit să o facă.

Într-o zi, mânând astfel calul lui: pintenog spre birourile Dombey şi Fiul, nu-şi dădu seama că-l urmăresc două perechi de ochi ale unor femei şi nici ochii holbaţi ai lui Rob Tocilarul, care străjuind în capul străzii se ducea la locul de întâlnire, ca să arate cât e de punctual şi îşi tot ducea zadarnic mina la pălărie, spre a-i atrage luarea-aminte şi apoi alerga pe jos, alături de stăpânul său, gata să-i ţină scara când va descăleca.

— Ia uită-te după el, ca să vezi încotro o apucă, strigă una. din cele două femei, o fiinţă bătrână, întinzându-şi braţul zbârcit, ca să-l arate tovarăşei sale, o femeie tânără, care sta lângă ea şi care, ca şi ea, era adăpostită sub bolta unei porţi.

Fiica doamnei Brown, la acest îndemn al mamei sale, privi în stradă. Pe faţa ei se ivi mânie şi răzbunare.

— Nu credeam să-l mai văd vreodată, spuse ea, cu voce joasă. Dar poate e bine că-l văd. Ia te uită! Ia te uită!

— Neschimbat, spuse bătrâna, cu o privire de aspră

duşmănie.

— El, schimbat! răspunse cealaltă. Da’ de ce s-ar fi schimbat? Ce a suferit el? Destul că imam schimbat eu, cât douăzeci, de alde mine. Nu-i destul ăsta?

— Uită-te încotro se duce – mormăi bătrâna, supraveghindu-şi fiica, cu ochii ei roşiţi – aşa de sprinten şi de dichisit, fireşte, călare, pe când noi ne bălăcim în noroi.

— Şi suntem noroi, spuse fiica, cu ţâfnă. Noi suntem noroi sub picioarele calului său, că doar nu putem fi altceva.

Îl urmări cu atenţie şi când bătrâna vru să răspundă îi făcu un semn grăbit cu mâna să tacă, ca şi cum simplul sunet al glasului ei i-ar fi împiedicat vederea. Mamă-sa, cu ochii aţintiţi la ea – nu la el – tăcu, până ce privirea ei înflăcărată se domoli şi apoi răsuflă adânc, uşurată parcă, pentru că-l văzuse plecând.

— Draga mea – spuse atunci bătrâna – Alice, fată frumoasă! Ally! îşi flutură uşurel mâneca, pentru a-i atrage luarea-aminte. Vrei să-l laşi să plece aşa, când ai putea să storci bani de la el? De ce să faci una ca asta, asta-i slăbiciune, fata mea.

— Nu ţi-am spus că nu vreau să iau bani de la el? – răspunse tânără – şi nu vrei de loc să mă înţelegi? Luat-am eu bani de la sora liui? Da’ ce, aş atinge eu vreun penny măcar, dacă aş şti că a trecut prin mâinile lui albe, afară doar, zău, dacă aş putea să-l otrăvesc şi să i-l dau otrăvit înapoi? Dă-mi pace, mamă, şi hai să mergem!

— El atât de bogat şi noi atât de sărace! murmură bătrâna.

— Sărace, pentru că nu-i putem plăti răul pe care i-l datorăm, răspunse fiica. Lasă să-mi dea el numai acest soi de bogăţie, şi o s-o primesc de la el şi o s-o folosesc cum trebuie. Haidem! Nu e bine să te uiţi la calul lui. Hai, mamă!

La vederea lui Rob tocilarul care se întorcea din capul străzii, ducând de frâu calul fără călăreţ, bătrâna păru să manifeste un interes ciudat, pe care faptul în sine nu-l avea. Privea la băiat cu multă luare-aminte şi, până să

se apropie, părând că înlăturase orişice îndoieli ar fi avut, aţinti ochii ei strălucitori asupra fiicei, făcându-i un semn cu degetul pe buze, apoi ieşi de sub bolta porţii, în clipa în care el trecea şi-i puse mâna pe umăr.

— Ei, pe unde imi-a umblat tot timpul ăsta isteţule Rob? spuse ea, când el se întoarse pe loc.

Isteţul Rob, a cărui isteţime scăzuse grozav când fu astfel întâmpinat, păru foarte speriat şi spuse, podidit de lacrimi:

— Oh! Doamnă Brown, de ce nu dai pace unui biet băiat care îşi câştigă viaţa cinstit îşi care se poartă cuviincios? De ce vii să scoţi din fire pe un băiat ca mine şi să-l ţii de vorbă în stradă când duce calul stăpânului la un grajd cumsecade, un cal pe care dumneata te-ai duce să-l vinzi drept hrană pentru câini şi pisici, dacă ar fi pentru dumneata! Eu credeam că ai murit de mult, spuse Tocilarul, care-şi exprimă prin acest gând întreaga lui ocară.

— Ia te uită cum îmi vorbeşte – strigă bătrâna, apelând la fiică-sa – mie, care-l ştiu de săptămâni şi luni întregi, dragă, şi i-am rămas prietenă atâta vreme, printre toate haimanalele care umblau cu el ca să ademenească porumbei şi să prindă păsări.

— Dă-le încolo de păsări, doamnă Brown, şi ascultă la mine, răspunse Rob, groaznic de înspăimântat. Socot că un băiat ca mine e mai bine să aibă de-a face cu lei decât cu lighioanele alea mititele, fiindcă veşnic îţi zboară înapoi, în faţă, când nici nu te aştepţi. Ei bine, ce mai faci, doamnă Brown, şi ce vrei de la mine? Aceste întrebări politicoase, Tocilarul le rosti ca şi cum ar fi vrut să protesteze, cu multă mânie şi răzbunare în glas.

— Ia ascultă, dragă, cum îi vorbeşte unei bătrâne prietene – spuse doamna Brown, îndreptându-se iar către fiica ei – dar nici chiar prietenii, lui ăi vechi nu ar fi atât de răbdători ca mine. Ce-ar fi dacă le-aş spune unora dintre ei, pe care îi cunoaşte el bine şi cu care făcea coţcăriile şi vâna, unde-l pot găsi…

— Tacă-ţi gura, doamnă Brown! o întrerupse

nenorocitul Tocilar, privind repede împrejur ca şi „când s-ar fi aşteptat să vadă dinţii stăpânului său strălucind lângă el.

— De ce te bucuri să nenoroceşti un biet băieţandru şi asta la vârsta dumitale, când ai atâtea alte lucruri la care să te gândeşti!

— Ce cal frumos, spuise bătrâna, mângâind calul pe gât.

— Lasă-l în pace! Haide, doamnă Brown! strigă Rob, dându-i mâna la o parte. Eşti în stare să înnebuneşti un biet băiat pocăit ca mine.

— Da ce rău îi fac eu, copile? întrebă bătrâna.

— Ce rău? spuse Rob. Are un stăpân care dibuie dacă a fost atins chiar numai cu un ipal, şi Rob suflă pe locul pe care se lăsase o clipă mâna bătrânei şi îl netezi grijuliu cu degetul, ca şi cum ar fi crezut cu adevărat ce spusese.

Bătrâna, mormăind şi bombănind, privi la fiică-sa, care venea din urmă şi se ţinu scai de Rob care plecase cu căpăstrul în mână, neîncetând să-i vorbească.

— O slujbă bună, Rob, hai? spuse ea. Ai noroc, băiete!

— Vai, nu vorbi de noroc, doamnă Brown, răspunse nenorocitul Tocilar, întorcându-se pe loc şi oprindu-se. Dacă nu te-aş fi întâlnit niciodată, sau dacă măcar ai pleca acum, atunci, zic şi eu că m-aş putea socoti norocos! N-ai putea să te cari, maam Brown, şi să nu te mai ţii de capul meu? spuse Rob smiorcăindu-se şi punându-se dintr-odată în pricină. Dacă femeia asta tânără ţi-e prietenă, de ce nu te ia de aici, în loc să te lase să te faci de ocară?

— Ce? croncăni bătrâna, apropiindu-şi faţa de a lui cu un rânjet răuvoitor care îi încreţi pielea până în josul gâtului. Ce, te lepezi de bătrânul tău tovarăş? Ai tot pândit în jurul casei mele de atâtea ori şi ai dormit zdravăn acolo, într-un colţ, când nu aveai alt pat decât caldarâmul străzii şi tu îmi vorbeşti mie aşa? Ce, n-am cumpărat eu şi n-am vândut eu cu tine? Nu te-am înv-ăţat eu meşteşugul meu, mucosule, fătarnicule, şi toate alea ce mai eşti, şi mie îmi spui tu să mă car? Eli care aş putea să-ţi pun în coastă o

droaie de vechi tovarăşi, tot umbre de-ale tale, chiar mâine dimineaţă, ca să te urmărească, spre pierzania ta şi apoi să te mai văd eu că te uiţi la *mine*, cu ochii tăi îndrăzneţi! Plec. Hai, Alice, să mergem!

— Stai, doamnă Brown, strigă Tocilarul tulburat. Ce faci? Nu te aprinde aşa! Te rog, n-o lăsa să plece. N-am vrut s-o jignesc. Am spus chiar de la început, ce mai faci, nu? Da' nu ai vrut să răspunzi. De altminteri, ce mai faci doamnă Brown? spuse Rob compătimitor. Uită-te încoa! Cum poate un băieţandru să stea de vorbă în stradă, când duce gloaba stăpânului, ce trebuie buşonată, şi cu un stăpân care are ochii ţintă la toate alea ce se întâmplă?

Bătrâna se arătă a fi oarecum potolită, dar da din cap şi tot mormăia şi bombănea.

— Hai cu mine la grajduri, doamnă Brown, să bei un păhărel cu ceva, din care-ţi place dumitale, hai, nu vrei? – spuse Rob – decât să tot boscorodeşti, că nu-i bine nici pentru dumneata, nici pentru altcineva; hai, vino cu ea, hai, fii atât de bună! spuse Rob. Să ştii că aş fi încântat s-o văd dacă n-aş avea calul ăsta pe cap!

Căutând să se scuze cu aceste cuvinte, icoană jalnică a deznădejdii, îşi duse calul pe o stradă lăturalnică. Bătrâna, strigând la fiica ei, se ţinu după el. Fiica venea şi ea din urmă.

Intrând într-o mică piaţă liniştită, un fel de curte, pa deasupra căreia se ridica un mare turn de biserică şi unde se aflau o prăvălie de ambalaje şi o altă prăvălie a unui fabricant de sticle, Rob Tocilarul încredinţa calul pintenog grăjdarului unui grajd curăţel din colţ şi, poftind pe doamna Brown şi pe fiica ei să se aşeze pe o bancă de piatră, la poarta acelei clădiri, apăru în curând, ieşind dintr-o cârciumă vecină, cu o cană de cositor şi cu un pahar.

— În sănătatea stăpânului, a domnului Carker, băiete, spuse bătrâna încet, înainte de a bea. Dumnezeu să-l binecuvânteze!

— Cum ai zis? Că doar eu nu ţi-am spus cine e stăpânul meu, strigă Rob, holbând ochii.

— Îl cunoaştem noi din vedere, spuse doamna Brown. Atât capul ce se clătina cât şi gura care mesteca se opriră brusc, de încordată ce-i fu atenţia. L-am văzut trecând azi-dimineaţă, înainte să descalece, când erai gata să-i iei tu calul.

— Aşa, aşa? supuse Rob, părând doritor ca punctualitatea lui să-l fi dus oriunde aiurea, numai aici să nu-l fi adus? Da' ce-i cu ea? Nu vrea să bea?

Întrebarea o privea pe Alice care, învelită în haina ei, sta puţin la o parte, neluând câtuşi de puţin în seamă paharul pe care el îl umpluse din nou.

Bătrâna dădu din cap.

— Nu te uita la ea, e o fiinţă ciudată, dacă ai cunoaşte-o, Rob I Dar domnul Carker…

— Ssst! făcu Rob, privind grijuliu în sus spre cei cu ambalajul şi spre cei cu sticlele, ca şi cum din una din acele prăvălii domnul Carker s-ar fi putut uita în jos spre el. Sst! mai încet.

— Da ce? Că doar nu e aici, strigă doamna Brown.

— Asta nu pot să o ştiu, mormăi Rob, ale cărui priviri rătăceau până spre turnul bisericii ca şi cum s-ar fi putut ca domnul Carker să fie acolo şi cu puterea lui supranaturală să-l audă.

— Stăpân bun? întrebă doamna Brown.

Rob dădu afirmativ din cap şi adăugă cu voce joasă:

— Şi tăios al dracului.

— Locuieşte afară din oraş, nu, drăguţule? spuse bătrâna.

— Când e acasă la el, da – răspunse Rob – dar acuma, tocmai nu locuim acasă.

— Dar unde? întrebă bătrâna.

— Cu chirie, sus, pe lângă casa domnului Dombey, răspunse Rob.

Tânăra îşi aţinti ochii atât de cercetător şi atât de neaşteptat asupra lui, încât Rob se râstâci şi iar îi întinse paharul, dar fără ca ea să-l ia „în seamă mai mult decât îl luase înainte.

— Domnul Dombey – dumneata şi cu mine am vorbit

uneori despre el, nu-i aşa? spuse Rob către doamna Brown. Mă tot puneai să-ţi vorbesc despre el.

Bătrâna încuviinţă din cap.

— Ei bine, domnul Dombey i-a tras o căzătură de pe cal – spuse Rob cam în silă – şi stăpânul meu trebuie să fie acolo mai mult ca de obicei, fie cu el, fie cu doamna Dombey. şi aşa am venit în oraş.

— Sunt prieteni buni, drăguţule, aşa-i? întrebă bătrâna.

— Cine? întoarse Rob.

— El şi ea.

— Ce, domnul şi doamna Dombey? spuse Rob. De unde s-o ştiu *eu*?

— Nu ei, puiule! Stăpânul tău şi doamna Dombey, răspunse bătrâna cu glas ademenitor.

— Nu ştiu, spuse Rob, privind iar împrejur. Cred că da. Ce mă tot iscodeşti, doamnă Brown? Vorbă multă, sărăcia omului!

— Ei, da' ce, că doar nu-i nimic rău în asta! strigă bătrâna, râzând şi bătând din palme. Afurisitul de Rob, face pe prostul de când îi merge bine! Nu-i niciun rău în asta!

— Nu, nu-i niciun rău, ştiu – răspunse Rob, cu aceeaşi privire bănuitoare spre prăvălia de ambalaj şi cea de sticle şi spre turnul bisericii – dar nu se cade să trăncănesc, chiar dacă ar fi să spun numai câţi nasturi sunt la haina stăpânului. Ţi-o spun eu, cu el nu-i de glumit! mai bine mă duc să mă înec! Aşa spune el. Nu ţi-aş fi spus nici măcar cum îl cheamă, dacă n-ai fi ştiut-o dumneata dinainte. Hai să vorbim de altceva.

Cum. Rob mai cercetă odată cu grijă curtea, bătrâna făcu un semn tainic către fiica ei. Doar o clipă, dar fiica cu o uşoară privire de înţelegere, îşi luă ochii de pe faţa băiatului şi rămase înfăşurată în haina ei, ca mai înainte.

— Rob, drăguţule – spuse bătrâna, făcându-i semn să vină la capătul celălalt al băncii pe care şedeau – ai fost totdeauna răsfăţatul meu şi mi-ai fost ăl mai dnag I Ce, adicătelea, n-ai fost? Ştii tu bine că ai fost!

— Da, doamnă Brown, răspunse Tocilarul în silă.

— Şi iai putut tu să mă părăseşti! spuse bătrâna, zvârlindu-şi braţele pe după gâtul lui. Ai putut tu să pleci şi să creşti atâta, că aproape să nu te mai recunosc şi să nu vii şi tu o dată să povesteşti bietei tale prietene ce noroc a dat peste tine, băiat îngâmfat ce eşti! Ehei! Ehei! strigă ea.

— Vai, nu te gândeşti că aici e un loc grozav de primejdios pentru un băiat care are în preajma lui un stăpân mereu treaz, strigă Tocilarul supărat. Să urli aşa la mine aici!

— Nu vrei să vii să mă vezi, Roby? strigă doamna Brown. Nu vrei de loc să vii să mă vezi, hai?

— Da! Desigur! Da, am să viu! răspunse Tocilarul.

— Asta-i Rob al meu! Ăsta-i drăguţul meu! spuse doamna Brown, ştergându-şi lacrimile de pe faţa ei zbârcită şi strângându-l drăgăstos în braţe. La vechea locuinţă, Rob.

— Da, răspunse Tocilarul.

— Da vii curând, Roby dragă, aşa-i? strigă doamna Brown – şi o să vii des?

— Da, da, da, răspunse Rob. Am să viu, ţi-o jur pe sufletul meu!

— Şi atunci – spuse doamna Brown, cu braţele ridicate spre cer, cu capul dat înapoi şi clătinându-se – dacă se ţine de cuvânt, n-am să mă mai apropiu niciodată de el, deşi ştiu unde stă şi n-am să mai suflu nicio vorbuliţă despre el, niciodată!

Această ieşire fu ca o picătură alinătoare pentru bietul Tocilar care dădu mâna cu doamna Brown şi o rugă fierbinte, cu lacrimi în ochi, să lase în pace un biet băiat şi să nu-i strice viitorul. Doamna Brown, cu o altă îmbrăţişare duioasă, îl încredinţă că aşa va face, dar, când s-o urmeze pe fiica ei, se întoarse şi făcându-i semn cu degetul pe gură, îi ceru Ipe furiş şi în şoaptă lui Rob ceva bani.

— Doar un şiling, drăguţule – spuse ea, cu faţa-i lacomă de femeie zgârcită – ori măcar un penny. De dragul unei cunoştinţe vechi. Sunt aşa de săracă I şi fata mea frumoasă – uitându-se peste umăr – e fata mea, Rob,

aproape mă lasă, să mor de foame.

Dar când Tocilarul, scârbit, îi puse bani în mână, fiica ei, întorcându-se liniştită, îi luă mâna într-a ei şi îi smulse banul.

— Ce, mamă! spuse ea. Tot mereu bani şi iar bani, mereu şi mereu? Aşa de puţin te sinchiseşti tu de ce ţi-am spus, chiar acum? Uite-ţi banul! Ia-11

Bătrâna scoase un geamăt când banul fu înapoiat, dar de altfel nu se împotrivi. Şchiopătând alături de fiica ei, ieşi şi porni de-a lungul străzii lăturalnice în care da curtea. Rob, mirat, îngrozit şi uitându-se după ele, văzu că se opriră şi se apucară de îndată să vorbească foarte apăsat împreună. Nu o dată zări că femeia cea tânără făcea o mişcare ameninţătoare cu mina (părea să fie îndreptată vădit către cineva despre care vorbeau) şi apoi pe bătrâna, făcând la fel şi croncănind, ceea ce-l făcu să dorească din toată inima să nu ine el acela de care vorbeau.

Mângâindu-se deodată cu faptul că plecaseră şi nădăjduind că doamna Brown nu va trăi veşnic şi că nici nu mai avea mult de trăit ca să-l necăjească, Tocilarul, fără de altfel să-i pară rău de ticăloşiile sale, decât doar în măsura în care ele ar fi avut întâmplător pentru el, urmări supărătoare, îndulci trăsăturile tulburate ale feţei sale, făcând-o să pară iarăşi senină, când îşi reaminti în ce fel minunat îl „dusese” pe căpitanul Cuttle (gând care aproape întotdeauna izbutea să-l pună în toane bune). Se duse apoi la birourile Dombey, ca să primească acolo poruncile stăpânului său.

Acolo, stăpânul său, cu ochii lui atât de ageri şi de vigilenţi, încât Rob tremură în faţa lui, aşteptându-se să fie învinuit că a vorbit cu doamna Brown, îi dădu obişnuitul dosar cu hârtii pentru domnul Dombey şi un bilet pentru doamna Dombey. De abia îi făcu din cap un semn ca să fie cu grijă şi să se grăbească, că acesta fu pentru el un îndemn tainic, încărcat în acelaşi timp în închipuirea lui cu ameninţări grozave, astfel că avu asupra lui o înrâurire mai puternică decât orice cuvinte i-ar fi spus.

Când din nou fu singur în camera sa, domnul Carker se puse pe treabă şi lucră toată ziua. Primi multă lume, cercetă un mare număr de documente, ieşi în oraş, se întoarse, umblă apoi din nou pe la diferite case de comerţ şi nu-şi îngădui niciun răgaz, până nu-şi isprăvi treburile. Dar când, în sfârşit, îşi puse în rânduială toate hârtiile de pe masă, căzu iar pe gânduri.

Sta pe locul său obişnuit şi în atitudinea sa de totdeauna, cu ochii la pământ, când intră fratele său ca să-i înapoieze nişte scrisori luate în cursul zilei. Le puse liniştit pe masă şi dădu să plece, când domnul Carker-directorul, al cărui ochi se oprise asupra lui de când intrase, ca şi cum în tot timpul acesta ar fi privit numai la el şi nicidecum la podeaua biroului, spuse:

— Ei, John Carker, ce vânt te aduce pe-aici?

Frate-său făcu un semn spre scrisori şi dădu iar să plece.

— Mă mir – spuse directorul – că poţi umbla încoace şi încolo, fără să întrebi ce face stăpânul nostru.

— Am aflat azi-dimineaţă, în birou, că domnului Dombey îi merge mai bine, răspunse fratele.

— Eşti atât de slugarnic – spuse directorul zâmbind – aşa te-ai schimbat de-a lungul anilor, încât dacă ar da vreun necaz peste el, jur că ai fi gata să te simţi nenorocit.

— Aş fi sincer îndurerat, într-adevăr, James, răspunse celălalt.

— Ar fi îndurerat! spuse directorul, îndreptând degetul spre el ca şi cum ar fi vrut să-l arate unor persoane de faţă, cărora li s-ar fi adresat. Ar fi sincer îndurerat! Acest frate al meu! Acest slujbaş umilit, acest rebut dispreţuit, zvârlit într-un colţ cu fata la perete, ca un tablou fără valoare, uitat acolo, de Dumnezeu ştie câţi ani! Vrea să mă facă pe mine să cred că e plin numai de recunoştinţă, de respect şi devotament!

— Nu vreau să te fac să crezi nimic, James, răspunse celălalt. Fii drept cu mine, cum ai fi cu oricare alt om care ţi-e subaltern. Întreabă-mă, şi eu îţi voi răspunde!

— Şi n-ai tu de loc, linguşitorule – spuse directorul,

mai arţăgos ca oricând – de ce să te plângi de el? Nu ţi-a fost dat să-i simţi nici trufia, nici obrăznicia, nici aroganta, nici cum te-a stors în tot felul? Ce dracu'! Eşti bărbat sau otreapă?

— Ar fi jşi de mirare ca doi oameni să fie împreună atâţia ani, mai ales ca superior şi subaltern, fără ca fiecare dintre ei să aibă a se plânge de celălalt, cel puţin în gând, răspunse John Carker. Dar, afară de povestea vieţii mele aici…

— Povestea vieţii mele aici! exclamă directorul. Iacă una bună! Faptul însuşi care l-a scos din rândul. oamenilor de treabă, socoteşte el că-l scuteşte… de toate cele! Hai?

— Afară doar de îndatorirea, pe care, după cum tu însuţi ai spus-o, eu singur, din fericire pentru ceilalţi, o am, de a-i fi recunoscător şi, fără îndoială, nu e nimeni în firmă care n-ar simţi şi n-ar spune cel puţin tot atâta. Socotesc că nici tu nu crezi că vreunul dintre cei de aici ar rămâne nepăsător, dacă i s-ar întâmpla vreun accident sau vreo nenorocire şefului casei, şi că s-ar putea să nu-l impresioneze aşa ceva!

— Ai şi de ce să fii legat de el! spuse directorul, cu dispreţ. Ce, adică, nu ştii că eşti ţinut aici doar ca o pildă ieftină şi ca să dovedeşti lumii cât e de mărinimoasă casa Dombey şi Fiul, şi prin asta să ridici creditul ilustrei case?!

— Nu, răspunse blând fratele, am crezut multă vreme că sunt menţinut aici pentru motive mai omenoase şi mai dezinteresate.

— Ia seama să nu-mi vii cu nişte precepte creştineşti! spuse directorul, mârâind ca o pisică.

— Nu, James – răspunse celălalt – deşi legătura de frăţie dintre noi a fost de mult ruptă şi zvârlită încolo…

— Cine a rupt-o, domnul meu? spuse directorul.

— Eu, prin proasta mea purtare. Nu ţi-o pun în sarcină ţie.

Directorul răspunse cu o mişcare mută a gurii. „Nu mi-o pui mie în sarcină!" şi-l pofti să continue.

— Spun că deşi orice legătură între noi e ruptă, te rog stăruitor să nu mă batjocoreşti şi nici să nu tălmăceşti

greşit ceea ce spun sau aş vrea să spun. Nu voiam decât să-ţi dau să înţelegi că ar fi o greşeală să-ţi închipui că numai tu, care ai fost ales, pus deasupra tuturor, avansat, acordându-ţi-se toată încrederea şi cinstirea (ales la început, o ştiu, pentru marea ta iscusinţă şi lealitate) şi care comunici cu domnul Dombey mai liber decât oricare altul, şi eşti, s-ar putea spune, pe picior de egalitate cu el, şi ai fost favorizat şi îmbogăţit de el – zic că ar fi o. greşeală să-ţi închipui că numai tu îi doreşti binele şi-i păzeşti bunul lui renume. Nu e unul în Firmă, de la tine până la cel mai de jos, care – o cred sincer – să nu împărtăşească acest simţământ.

— Minţi – spuse directorul roşu de mânie – eşti un ipocrit, John Carker, şi minţi!

— James! strigă celălalt, roşindu-se la rândul lui. Ce vrei să spui cu aceste cuvinte jignitoare! De ce le foloseşti atât de josnic faţă de mine, când eu nu te-am provocat cu nimic?

— Îţi spun – zise directorul – că ipocrizia şi smerenia ta – că toată ipocrizia şi toată smerenia din birourile astea – nu reprezintă pentru mine nici măcar atât! şi plesni din degete – pentru mine totul este străveziu ca aerul! Nu e niciun funcţionar aici, între mine şi cel mai de jos (de care tu ţii atâta seamă şi pe drept, fiindcă e mai aproape de tine) care nu s-ar bucura din toată inimă să-l vadă pe stăpânul său umilit; care să nu-l urască, în taină; care să nu-i dorească mai degrabă rău decât bine şi care nu s-ar întoarce împotriva lui dacă ar avea puterea şi îndrăzneala să o facă. Cu cât eşti mai aproape de favoarea lui, cu atât eşti mai aproape de insolenţa lui; cu cât eşti mai lângă el, cu atât te ţine mai departe de el. Asta e crezul în casa asta!

— Nu ştiu – spuse fratele, a cărui mânie făcuse acum loc mirării – cine ţi-a băgat în cap astfel de închipuiri şi de ce m-ai ales pe mine ca să mă pui la încercare, mai degrabă decât pe un altul. Dar, că ai avut de gând să mă pui la încercare şi să mă co rupi, de asta nu mă îndoiesc. Purtarea şi înfăţişarea ta e schimbată. Vreau numai să-ţi

mai spun încă o dată, că eşti înşelat!

— Ştiu, spuse directorul, ţi-am şi spus-o.

— Nu de mine, răspunse fratele. De informatorul tău, dacă ai vreunul. Iar dacă n-ai, atunci te înşală propriile tale gânduri şi bănuieli.

— Eu nu am bănuieli, spuse directorul. Eu am certitudini. Câini fricoşi, scârboşi şi târâtori ce sunteţi! Toţi oferiţi aceeaşi privelişte, toţi bâiguiţi aceeaşi poveste. Toţi miorlăiţi aceeaşi mărturisire şi toţi ascundeţi aceeaşi taină străvezie.

Fratele se retrase fără să mai spună niciun cuvânt şi închise uşa, pe când celălalt sfârşea vorba. Domnul Carker-directorul, împinse un scaun lângă foc şi se apucă să zgândăre cărbunii cu cleştele.

— Mişei fricoşi şi linguşitori, mormăi el, dezvelindu-şi cele două rânduri de dinţi. Nu e unul din ei care nu s-ar fi prefăcut tot atât de mirat şi de jignit. Dar nici nu e unul printre ei care, chiar dacă ar avea dintr-odată puterea, iscusinţa şi îndrăzneala s-o facă, ar fi gata să sfarme mândria lui Dombey şi s-o pună la pământ, aşa cum, fără milă, prefac eu în cenuşă cărbunii ăştia!

Când sfărâmă cărbunii împrăştiindu-i pe grătar şi, dus pe gânduri, se uită surâzând la ce făcea, adăugă:

— Şi încă – a nu se uita rfără o regină care să-i ademenească, o regină trufaşă, după cum prea bine o ştiu! căzu adânc pe gânduri şi rămase aplecat peste grătarul pe care se stinsese jeraticul, apoi se ridică, asemenea unui om care a fost adâncit într-o carte, şi privind împrejur, îşi luă pălăria şi mănuşile, se duse la locul unde-l aştepta calul, încălecă şi o porni de-a lungul străzilor luminate, căci între timp se făcuse seară.

Pornise călare spre casa Dombey. Când se apropie de ea, o luă la pas şi se uită în sus spre fereştre. Fereastra la care o văzuse odinioară pe Florence, cu câinele ei, deşi nu era luminată, îi atrase cea dintâi atenţia. Zâmbi, când ridică privirea deasupra marei intrări a casei şi păru că lasă în urmă cu aroganţă această privelişte.

„A fost o vreme – îşi spuse el în gând – când era bine

să privesc chiar la mica ta stea ce abia răsărea şi să-mi dau seama de unde vin norii, ca să te feresc de ei. Dar acum a apărut o planetă şi tu nu te mai vezi de lumina ei”.

Îşi întoarse calul pintenog pe după colţ şi căută o fereastră luminată printre cele din dosul casei. De vederea ei era legată o înfăţişare măreaţă, o mână înmănuşată, amintirea penelor unei păsări frumoase ce fuseseră împrăştiate pe podea şi a pufului alb, uşor, care se ridicase şi zburase de pe o rochie ca şi cum ar fi fost atinse de o furtună stârnită în depărtare. Acesteia fură amintirile ce le luă cu el când se îndepărtă iar şi trecu repede călare prin parcurile singuratice, peste care se lăsase întunericul.

Adevărul era că, în chip fatal, toate aceste gânduri erau în legătură cu o femeie, o femeie mândră, care îl ura, dar care treptat, încet, dar sigur, fusese adusă în puterea lui, de ura şi trufia ei, să-i rabde tovărăşia şi să-l primească puţin câte puţin, ca pe unul care-şi putea îngădui să-i vorbească despre sfidătorul ei dispreţ fată de propriul ei soţ şi despre felul cum se lipsise de respectul faţă de ea însăşi. Erau legate de o femeie care-l ura adânc, care-l cunoştea şi care nu avea încredere în el, tocmai pentru că îl cunoştea, dar care îşi hrănea ura, prin faptul că-i îngăduia să se apropie tot mai mult de ea, zi de zi, în ciuda urii ce o avea împotriva lui! În ciuda ei! Ba chiar din pricina ei, deoarece în adâncurile acelei un, dar la prea mare adâncime ca să poată fi pătrunsă de ochii ei ameninţători, deşi o putea întrezări, zăcea întunecoasa răzbunare, a cărei umbră – oricât de slabă – o văzuse o dată şi se cutremurase în faţa ei şi pe care, chiar, fără să o mai vadă a doua oară, o simţea ca o pată pe sufletul ei.

Oare spectrul unei asemenea femei plutea în jurul lui, pe când înainta călare? Nu părea oare aievea în închipuirea lui?

Da! O vedea în mintea lui, aidoma cum era. Îi ţinea tovărăşie cu mândria ei, cu resentimentul şi ura ei – toate tot atât de limpezi pentru el ca şi frumuseţea ei – dar cu nimic mai limpezi decât faptul că ea îl ura. O vedea uneori, trufaşă şi sfidătoare, alături de el, altă dată o vedea căzută

jos în praf, între copitele calului. Dar o viedea necontenit, aşa cum era, neprefăcută, şi o urmărea pe drumul primejdios pe care ea umbla.

Şi, după ce plimbarea se sfârşise, şi el, cu haine schimbate, apăru în lumina strălucitoare a camerei ei, cu capul plecat, cu vocea mieroasă şi cu zâmbetul dulceag, o văzu tot aşa de limpede cum o văzuse mai înainte, în închipuirea lui. Ba chiar bănui taina acelei mâini înmănuşate şi tocmai din pricina asta, o ţinu mai multă vreme în mâna lui. Călca şi el pe acelaşi drum primejdios pe care păşea ea. Şi pe fiece urmă a paşilor ei, călca şi el cu hotărâre.

CAPITOLUL XLVII

Lovitura de trăsnet

Timpul nu izbuti să acopere prăpastia care se săpase între domnul Dombey şi soţia lui. Erau o pereche nepotrivită, nefericiţi împreună şi nefericit fiecare în parte, uniţi doar prin cătuşele prin care îşi împreunaseră mâinile şi care, în lupta lor sălbatică de a se descătuşa unul de altul, îi răneau la sânge. Timpul, care potoleşte durerile şi îmblânzeşte mâniile, nu fu în stare să-i ajute întru nimic. Mândria unuia, atât de deosebită, ca fel şi ca ţintă, de a celuilalt, era totuşi la fel de puternică. Ciocnindu-se în lupta dintre ei, ca amnarul cu piatra, mândria lor făcea să sară fie scântei, fie flăcări după împrejurări, dar oricum ar fi fost, pârjolea totul în jur şi aşternea numai cenuşă pe calea căsniciei lor.

Dar să fim drepţi cu el. În grozava dezamăgire a vieţii lui, care sporea cu fiecare bob de nisip ce cădea în clepsidră, el o îndemna mereu, fără să ştie nici la ce, nici încotro; simţămintele lui faţă de ea, aşa cum erau, rămăseseră aceleaşi ca la început. Ea avea marea vină de a se fi împotrivit peste măsură, la recunoaşterea nemărginitei lui importanţe şi de a nu i se fi supus cu desăvârşire. Ca urmare, el socotea că ea trebuia neapărat să se îndrepte şi să i se supună. Totuşi, în felul lui rece, el o socotea ca pe o doamnă care când voia făcea cinste alegerii făcute de el şi numelui ce purta, aruncând

strălucire asupra avere! lui.

Ea, pe de altă parte, din seara aceea când şezuse în odaia ei, privind la umbrele de pe pereţi, în aşteptarea nopţii ce se lăsa repede, îşi arunca acum privirea întunecată, cu toată puterea urii ei pătimaşe şi mândre, zi de zi şi ceas de ceas, asupra acelei singure fiinţe care îndrepta împotriva ei un noian de înjosiri şi aţâţări şi care nu era altul decât soţul ei.

Era oare acest năravde căpetenie al domnului Dombey care-l stăpânea cu putere de neînvins, o caracteristică nefirească? Se cuvine câteodată să cercetezi ce e *Natura* şi cum se străduiesc oamenii, să o schimbe, şi dacă, în prefacerile ce în felul acesta îi sunt smulse cu sila, nu e firesc să fii nefiresc! Să presupunem că am închide pe un fiu sau o fiică a atotputernicei noastre mame – Natura – între hotare foarte strâmte, legând pe acest prizonier de o singură idee, şi că această idee ar tot câştiga în importanţă prin grija şi adoraţia oarbă ce i-o poartă câţiva oameni. sfioşi sau intriganţi din jur; ce ar fi atunci *Natura* pentru prizonierul de bunăvoie, care niciodată nu s-a ridicat pe aripile unei cugetări libere – aripi ce curând vor osteni şi nu vor mai fi de folos – pentru a vedea Natura, în adevărata ei înfăţişare atotcuprinzătoarei

Vai, puţine lucruri sunt oare pe lume, în jurul nostru, atât de nefireşti şi, totuşi, atât de fireşti, în ciuda faptului că sunt nefireşti! Ascultaţi-l doar pe magistrat sau pe judecător, dojenind lepădătura nefirească a societăţii, nefirească în apucăturile ei grosolane, nefirească prin lipsa de bună-cuviinţă, nefirească prin faptul că a uitat sau nu ştie să deosebească binele de rău, nefirească prin ignoranţă, viciu, îndrăzneală, încăpăţânare, nefirească şi ca intelect, şi ca înfăţişare şi ca tot! Dar mergeţi pe urma bunului preot sau a medicului care, punându-şi viaţa în primejdie în tot momentul, intră în acele vizuini în care pătrunde numai zgomotul roţilor caleştelor noastre şi al paşilor ce trec zilnic pe caldarâmul străzilor. Priviţi în jur la lumea aceea plină de groază – pentru milioane de făpturi nu este altă lume pe pământ – şi veţi vedea cum,

dacă vă mărginiţi doar să pomeniţi despre făcească lume, omenirea se revoltă şi acea gingaşă făptură care locuieşte în strada de alături, îşi astupă urechile şoptind tainic: „Nu cred că se poate aşa ceva!” Trageţi doar în piept aerul acela împuţit, infectat cu toate miasmele vătămătoare sănătăţii şi vieţii, şi veţi vedea cum toate simţurile cu care neamul omenesc a fost înzestrat, pentru încântarea şi fericirea lui, sunt jignite, îmbolnăvite şi scârbite, prefăcute într-un canal, prin care e lăsată să pătrundă numai mizeria şi moartea.

În zadar veţi încerca să credeţi că o biată plantă, sau floare, sau buruiană binefăcătoare, semănate în brazda aceasta infectă, ar putea să crească normal şi să-şi ridice frunzuliţele către soare, aşa cum a hotărât Dumnezeu. Şi apoi, înfăţişându-vă în minte un copil nenorocit, cu trupul chircit şi faţa hâdă, gândiţi-vă la păcătoşenia lui nefirească şi plângeţi-l că atât de timpuriu a ajuns să fie atât de departe de Cer – dar gândiţi-vă puţin şi la faptul că a fost conceput, născut şi crescut în Iad.

Acei care studiază ştiinţele fizice şi le folosesc pentru sănătatea omului, ne spun că, dacă particulele vătămătoare care se ridică într-un aer viciat ar putea fi zărite, le-am vedea plutind ca nişte nori groşi, negri, pe deasupra acestor locuinţe şi înaintând încet să infecteze şi părţile mai sănătoase ale oraşului. Dar ce groaznică revelaţie ar fi, dacă şi infecţia morală ce se ridică odată cu ele şi care, după legile eterne ale Naturii mâniate, este nedespărţită de ele, ar putea fi şi ea văzută! Atunci am vedea plutind peste locurile acelea şi târându-se înainte, mai departe, pentru a pârjoli pe cei nevinovaţi şi a molipsi pe cei curaţi, depravarea, nelegiuirea, beţia, hoţia, crima şi un lung şir de păcate fără nume, împotriva atracţiilor şi repulsiilor fireşti ale omenirii. Am vedea atunci cum aceleaşi fântâni otrăvite care adapă spitalele şi lazaretele noastre, inundă închisorile, încarcă corăbiile cu condamnaţi, sunt duse peste mări şi învăluie cu crime întinse continente. Vom rămâne înmărmuriţi apoi, când ne vom da seama că, în timp ce dăm naştere la boli care ne

seceră copiii, lovind şi generaţiile încă nenăscute, prin acelaşi proces sigur, dăm naştere la copii care nu ştiu ce-i nevinovăţia, creştem un tineret, lipsit de modestie şi de ruşine şi care, ajuns la maturitate, nu e matur decât în suferinţă şi păcate şi a cărui bătrâneţe constituie o ruşine pentru făptura omenească. Omenire nefirească! Când vom culege struguri de pe mărăcini şi smochine de pe scaieţi, când lanuri cu grâne se vor ridica pe locul maidanelor oraşelor noastre pline de stricăciune şi trandafiri vor înflori în cimitirele ce ne sunt dragi, atunci doar vom putea căuta o omenire firească şi o vom vedea răsărind din astfel de sămânţă.

Vai, ce-ar fi dacă un spirit bun, cu o mină mai puternică dar mai binevoitoare decât a demonului din poveste, ar ridica acoperişurile caselor şi ar arăta bunilor creştini ce făpturi nenorocite li se înfăţişează în locuinţele lor, gata să mărească alaiul „îngerului exterminator" care trece printre ele! Doar o singură noapte să se vadă acele fantome palide, apărând pe scenele atât de mult nesocotite de noi şi să se vadă cum, din aerul îmbâcsit şi încărcat cu Viciu şi cu Boală, cad, ca ploaia, fără încetare şi din ce în ce mai dese, acele grozave pedepse ale societăţii! Luminoasă şi binecuvântată va fi dimineaţa care va urma unei astfel de nopţi! Oamenii nu vor mai fi împiedicaţi atunci de opreliştile pe care singuri şi le pun în cale şi care sunt doar grămăjoare de praf pe drumul dintre ei şi nemurire. Se vor trudi atunci, ca făpturi trăgându-se din una şi aceeaşi obârşie, având una şi aceeaşi îndatorire fată de Tatăl unei aceleiaşi familii şi tinzând către unul şi acelaşi tel. să facă din lumea asta un loc mai fericit!

Nu mai puţin luminoasă şi binecuvântată va fi acea zi pentru cei care n-au aruncat niciodată privirile asupra vieţii oamenilor din jurul lor şi pe care îi va deştepta şi îi va face să-şi dea seama de legăturile lor cu acea viaţă, arătându-le cât de mult au pervertit natura prin felul cum au simţit şi au preţuit lucrurile; arătându-le totodată, că această adâncă pervertire, deşi naturală în desfăşurarea ei, o dată ce a luat naştere, este cea mai adâncă înjosire a

firii.

Dar nici domnul Dombey nici soţia sa nu au văzut zorii unei astfel de zile şi calea lor era aleasă, o dată pentru totdeauna.

În timpul celor şase luni care urmară după accidentul lui, legăturile dintre ei rămaseră aceleaşi. O stâncă de marmură nu ar fi putut sta mai neclintită în calea lui, decât ea. Niciun izvor rece, curgând în profunzimile unei peşteri adânci, neîncălzit de nicio rază de lumină, nu putea fi mai întunecat şi mai rece decât el.

Din inima lui Florence pierise chiar şi nădejdea pe care o avusese o clipă, când întrezărise zorile unei făgăduieli de mai bine în noua ei casă. Locuia de aproape doi ani în acea casă şi nici chiar încrederea ei răbdătoare nu putu să supravieţuiască loviturilor zilnice ale unei atari încercări. Dacă, în închipuirea ei ar mai fi putut păstra o fărâmă de nădejde că Edith şi tatăl ei ar putea fi cândva fericiţi împreună, ea pierduse acum nădejdea că tatăl ei ar mai putea-o iubi. Scurtul răstimp în care ea îşi închipuise că vede o oarecare îmblânzire la el, faţă de ea, era acum uitat, acoperit fiind de lunga amintire a răcelii lui, de atunci şi de mai înainte, sau, diacă şi-l reamintea, nu-i mai revenea în minte decât ca o dezamăgire dureroasă.

Florence tot îl mai iubea, dar, încetul cu încetul, ajunsese să-l iubească mai mult ca pe cineva care i-a fost drag. cândva, sau care ar fi putut să-i fie drag, dar nu ca o fiinţă aievea. Ceva din tristeţea dureroasă cu care îndrăgea amintirea micului Paul sau pe aceea a mamei sale părea să fi pătruns în simţământul ce-l avea pentru tatăl ei, prefăcându-l într-o scumpă amintire. Aceasta se datora poate faptului că el era acum ca şi mort pentru ea. Dacă aceasta era toată pricina sian dacă mai era şi legătura ce avusese el cu tot ce ei îi fusese drag în trecut, sau asocierea ce o făcea între el, nădejdile ce se risipiseră şi dragostea pe care el o înăbuşise, nici ea singură nu putea spune. Dar tatăl pe care-l iubea începuse să fie pentru ea doar un gând nelămurit, asemănător unui vis. El nu avea mai multă legătură cu viaţa ei reală decât chipul scumpului

ei frate, care i se înfăţişa în imaginaţie ca şi când ar mai fi fost încă în viaţă, pe cale să devină bărbat, să o ocrotească şi să o iubească.

Această prefacere, dacă poate fi numită prefacere, se petrecuse în ea pe nesimţite, cum se petrece schimbarea de la copilărie la feminitate şi venise odată cu aceasta. Florence avea aproape şaptesprezece ani, când, în meditaţiile ei singuratice, începuse să-şi dea seama de toate acestea.

Era adeseori singură acum, deoarece legătura dintre ea şi mama ei vitregă se schimbase foarte mult. Pe vremea accidentului tatălui şi când locuia în încăperile de jos, Florence băgă de seamă pentru întâia dată că Edith se ferea de ea. Rănită şi speriată, şi totuşi neputând să împace aceasta cu dragostea ce i-o arăta Edith când se întâlneau, se duse iar într-o seară în odaia ei.

— Mamă – spuse Florence, lipindu-se uşor de ea – te-am supărat cu ceva?

— Inu, răspunse Edith.

— Trebuie să fi făcut ceva, spuse Florence. Spune-mi ce-am făcut. Ţi-ai schimbat felul de a fi cu mine, mamă dragă. Nici nu-ţi pot spune cât de repede simt cea mai uşoară schimbare în felul tău de a fi, pentru că te iubesc din toată inima.

— Tot aşa cum te iubesc şi eu pe tine, spuse Edith. Vai, Florence, crede-mă, azi mai mult ca oricând.

— De ce pleci mereu de lângă mine şi rămâi departe de mine? întrebă Florence. Şi de ce uneori te uiţi aşa de ciudat la mine, mamă dragă? N-am dreptate când spun că-i aşa?

Privirea ochilor negri ai lui Edith îi dădu dreptate.

— De ce? urmă Florence, rugător. Spune-mi de ce, ca să pot şti ce să fac pentru a te împăca şi spune-mi că nu va mai fi aşa pe viitor.

— Draga mea Florence – răspuns Edith, luându-i mâna cu care o îmbrăţişase şi privind în ochii care căutau la ea cu atâta dragoste, pe când Florence îngenunchea la picioarele ei – de ce, nu pot să-ţi spun. Nu se cuvine, nici

ca eu să-ţi spun, nici ca tu să afli, dar ştiu bine că aşa este şi că aşa trebuie să fie. Crezi că aş face-o dacă n-aş fi nevoită s-o fac?

— Şi înseamnă asta că urmează să ne înstrăinăm una de alta, mamă, întrebă Florence, îndreptând spre ea fata speriată.

Buzele lui Edith şoptiră un „da”.

Florence o privi cu teamă şi mirare crescândă, până ce nu o mai putu vedea, orbită cum fu de lacrimile ce-i şiroiau pe obraz.

— Florence! Viaţa mea! spuse Edith în grabă. Ascultă-mă! Nu pot îndura să te văd suferind astfel. Fii mai liniştită. Mă vezi cât sunt de stăpânită şi crezi că pentru mine e puţin lucru?

Pentru a spune aceste din urmă cuvinte, îşi recâştigase vocea şi felul ei sigur şi apoi, numaidecât, adăugă:

— Nu ne vom înstrăina cu totul. Numai în oarecare măsură şi asta numai de ochii lumii, Florence, deoarece în sufletul meu am rămas aceeaşi pentru tine şi voi rămâne de-a pururi aceeaşi. Dar să ştii că ceea ce fac, nu fac de dragul meu.

— Atunci o faci de dragul meu, mamă, spuse Florence.

— E de ajuns, spuse Edith, după o pauză, să cunoşti faptul; cauzele importă prea puţin. Dragă Florence, e mai bine, e necesar, trebuie neapărat să ne întâlnim mai rar. Intimitatea care a fost între noi trebuie să dispară.

— Când? strigă Florence. Vai, mamă, când?

— Chiar acum, spuse Edith.

— Şi pentru totdeauna? întrebă Florence.

— Nu spun asta, răspunse Edith. Nici nu o ştiu. Şi nici nu vreau să spun că tovărăşia dintre noi este, în cazul cel mai bun, o tovărăşie nepotrivită, lipsită de sens şi despre care ar fi trebuit să-mi dau seama că nu poate da niciun fel de roade bune. Paşii mei, pentru a ajunge aici, m-au dus pe cărări pe care tu nu vei călca nicicând, şi calea mea, de acum înainte, mă va duce Dumnezeu ştie

unde – eu nu pot să prevăd…

Vocea ei deveni din ce în ce mai slabă, până ce trecu în tăcere. Ea rămase locului, privind la Florence şi, aprobe ferindu-se de ea, cu aceeaşi groază ciudată şi repulsie sălbatică pe care Florence o mai văzuse şi altă dată la ea. Aceeaşi mândrie, aceeaşi furie întunecată urmară, năpădind toată făptura şi toată faţa ei, asemenea unui acord mânios răsunând printre coardele unei harfe înnebunite. Dar niciun fel de blândeţe sau smerenie nu le urmă. Ea nu-şi mai lăsă acum capul în jos, nu plânse şi nu mai spuse că toată nădejdea îi era doar în Florence. Rămase cu capul sus, de parcă ar fi fost o frumoasă Meduză care-şi priveşte duşmanul în faţă gata să-i dea lovitura de moarte. Da, şi ar fi făcut-o, dacă ar fi fost stăpână pe vraja Meduzei.

— Mamă, spuse Florence îngrijorată, văd în tine o schimbare mai adâncă decât mărturiseşti şi mă simt grozav de îngrijorată. Lasă-mă să stau puţin cu tine.

— Nu 1 spuse Edith – nu, scumpa mea. Acum, cel mai bun lucru pentru mine este să fiu lăsată singură şi tot ce pot face mai bun este să stau despărţită de tine. Nu-mi pune întrebări, dar fii încredinţată că dacă par nestatornică şi capriciioasă, nu sunt nici din propria mea voinţă, nici de dragul meu. Crede-mă că deşi suntem acuma mai străine una fată de alta decât am fost în trecut, eu totuşi în sufletul meu am rămas neschimbată fată de tine. Iartă-mă, dacă vreodată ţi-am întunecat casa care şi aşa era destul de întunecată – sunt o umbră în această casă, o ştiu prea bine – şi să nu mai vorbim niciodată despre asta.

— Mamă – spuse Florence, plângând cu hohote – doar n-o să trebuiască să ne despărţim?

— Facem ceea ce ţi-am spus, tocmai pentru ca să nu ne despărţim, spuse Edith. Nu mă mai întreba nimic. Hai, acum du-te, Florence! Dragostea mea şi împreună cu ea şi remuşcări, le mele te vor însoţi I

Q îmbrăţişa şi o lăsă să plece. Când Florence ieşi din odaie Edith privi după ea, ca şi când îngerul ei păzitor ar fi

părăsit-o şi ar fi lăsat-o pradă patimilor ei trufaşe şi răzvrătite, care acum puseseră stăpânire pe ea şi-şi puseseră pecetea pe fruntea ei.

Din ceasul acela, Florence şi ea nu mai fură cum fuseseră înainte. Zile întregi, una după alta, nu se mai întâlneau decât rareori, afară doar la masă şi când domnul Dombey era de fată. Şi atunci Edith, poruncitoare, nemişcată şi tăcută, nu privea niciodată la ea. Ori de câte ori domnul Carker era de fată, cura se întâmplă adesea, în cursul însănătoşirii domnului Dombey şi după aceea, Edith se ţinea mai departe de ea şi era mai rezervată faţă de ea, decât cu alte prilejuri. Totuşi ea nu se întâlnea cu Florence niciodată fără ca, dacă nu era nimeni de fată, să o îmbrăţişeze cu aceeaşi dragoste ca şi în trecut, dar fără să-şi mai schimbe înfăţişarea ei mândră. Adeseori, când se întorcea seara târziu acasă, se furişa sus în odaia lui Florence, pe întuneric, cum obişnuia să facă în trecut şi-i şoptea „noapte bună”, lăsându-şi capul pe pernă. Uneori, Florence, inconştientă în somn de prezenţa acestei vizite, se deştepta ca şi când ar fi auzit aceste cuvinte în vis, şoptite duios, şi i se părea că simte pe obraz atingerea buzelor ei. Dar şi aceasta se întâmpla din ce în ce mai rar, pe măsură ce lunile treceau.

Şi acum golul din inima lui Florence începu din nou să dea naştere singurătăţii în jurul ei. După cum chipul tatălui, pe care îl iubea, se prefăcuse pe nesimţite într-o simplă închipuire, tot aşa Edith, urmând soarta tuturor acelora pe care dragostea ei îi înlănţuise, se risipea, se ştergea şi se pierdea în depărtare, pe fiecare zi ce trecea. Puţin câte puţin, ea se depărta de Florence, cum s-ar fi depărtat spectrul a ceea ce ea fusese. Puţin câte puţin, prăpastia dintre ele se lărgea şi părea mai adâncă. Încetul cu încetul, toată puterea grijii şi dragostei ce-i arătase, îngheţă şi se prefăcu într-o asprime sfruntată şi mânioasă cu care Edith sta pe marginea unei prăpăstii adânci, privind cu îndrăzneală în fundul ei, dar pe care Florence n-o vedea.

O singură mângâiere putu găsi Florence pentru

durerea de a fi pierdut pe Edith şi, cu toate că era doar o. slabă mângâiere pentru inima ei îndurerată, ea încercă totuşi să o socotească de oarecare ajutor. Nemaifiind acum împărţită între dragostea şi îndatoririle ei faţă de cei doi, Florence îi putea iubi pe amândoi, fără a nedreptăţi pe niciunul. Amândoi fiind acum doar umbre ale închipuirii ei iubitoare, le putea face loc în inima ei amândurora „fără a nedreptăţi pe niciunul cu îndoielile ei.

Aşa încercă ea să facă. Câteodată, ba chiar adeseori, tot felul de gânduri, pline de mirare, faţă de pricina acestei schimbări în felul de a fi al lui Edith, se îngrămădeau în mintea ei şi o înspăimântau. Când totuşi, mintea ei, sub înrâurirea liniştii şi a singurătăţii în care trăia, se reîntorcea la durerea ei, ea nu mai era o minte scrutătoare. Era destul pentru Florence să-şi amintească doar că steaua făgăduielilor era acoperită de întunericul care învăluise întreaga casă, ca să plângă şi să se resemneze.

Tot trăind astfel, într-un vis în care dragostea năvalnică a tinerei ei inimi se risipea pentru făpturi imaginare, în acelaşi timp, într-o lume reală, în care cunoscuse puţine lafară de ce îi aduseseră acele valuri care se năpustiseră cu putere asupra ei, Florence ajunse la vârsta de şaptesprezece ani. Deşi viaţa ei singuratică o făcuse sfioasă şi modestă, nu-i înăcrise şi nici nu-i schimbase firea ei blândă şi serioasă. Era încă o copilă în simplitatea ei nevinovată, totuşi femeie în felul ei liniştit de a fi sigură de sine şi în felul intens în care trăia simţămintele. Atât copila cât şi femeia, păreau înfăţişate în acelaşi timp de chipul ei frumos şi de făptura ei plăpândă, găsindu-şi în ea o îmbinare plină de graţie. Parcă era primăvara, ce nu voia să plece pentru a face loc verii, vrând să îmbine gingăşia timpurie a florilor cu plina desfăşurare a frumuseţii lor. În glasul ei cald, în ochii ei liniştiţi, uneori într-o ciudată lumină eterică, ce părea că pluteşte în jurul capului ei şi, întotdeauna, în înfăţişarea gânditoare a frumuseţii ei, apărea o expresie cum fusese văzută la băiatul care murise. Cam aşa şopteau servitorii

când erau între ei. Clătinau din cap, apoi mâncau şi beau cu atât mai mult, uniţi şi mai strâns într-o bună tovărăşie.

Această adunare, stând de veghe, avea multe de spus despre domnul şi doamna Dombey şi despre domnul Carker, care se arăta ca un mijlocitor între cei doi şi care tot venea şi tot pleca, încercând să-i împace, dar fără să izbutească. Toţi deplângeau trista stare a lucrurilor şi toţi erau de părere că doamna Pipchin (care era cum nu se poate mai nepopulată printre ei) ar avea o bună parte de vină. Totuşi, la urma urmei, le plăcea să aibă un subiect de vorbă atât de bun, asupra căruia să se poată înţelege, aşa că-l foloseau din plin, spre marea bucurie a tuturor.

Vizitatorii care veneau de obicei în casă şi persoanele pe care le vizitau domnul şi doamna Dombey, socoteau că, cel puţin în ce priveşte mândria lor, era o căsătorie foarte potrivită şi nu-şi mai băteau capul să intre în amănunte. Tânără doamnă cu umerii goi nu mai apăru câtva timp după moartea doamnei Skewton. Ea spuse unora dintre prietenii ei apropiaţi, fără a uita micul ei ţipat îmbietor, că nu poate, în mintea ei, să despartă gândul la această familie de gândul la pietre funerare şi la tot felul de grozăvii1 asemănătoare. Când veni însă în vizită, nu găsi nimic nepotrivit, afară de faptul că domnul Dombey purta la ceas o întreagă legătură de brelocuri de aur, care o scandalizară, ca fiind dovada unei superstiţii revoltătoare. Această tinerică fermecătoare socotea că o fiică vitregă este în principiu ceva nepotrivit; altfel, însă, nu avea nimic de spus împotriva lui Florence, decât că avea mare nevoie să se mai „rafineze” – ceea ce se poate traduce prin: să-şi arate mai mult umerii.

Mulţi dintre cei care veneau în casă numai la ocazii solemne, aproape nici nu ştiau cine e Florence şi când plecau acasă spuneau: oare *aia* care stătea prin colţuri era domnişoara Dombey? Foarte frumuşică, fără îndoială, dar cam firavă şi prea dusă pe gânduri!

Aşa se petrecuseră lucrurile în viaţa lui Florence, în cursul ultimelor şase luni, când, ea, în ajunul celei de ia două aniversări a căsătoriei tatălui ei cu Edith (doamna

Skewton zăcuse, lovită de paralizie în ziua primei aniversări) îşi luă locul la masa de seară, simţindu-se, nu numai stingherită, dar aproape înfricoşată. Şi asta din pricina expresiei de pe faţa tatălui ei, a cărui privire o prinsese în treacăt, dar fără îndoială şi din cauza prezenţei domnului Carker care, neplăcută întotdeauna, îi era în ziua aceea mai neplăcută ca oricând.

Edith era îmbrăcată somptuos, deoarece, împreună cu domnul Dombey, trebuia să ia parte la o mare primire în seara aceea şi cina fusese mult întârziată. Ea nu apăru decât când ceilalţi se şi aşezaseră la masă şi domnul Carker se ridică şi o conduse la locul ei. Frumoasă şi strălucitoare cum era, faţa şi toată înfăţişa –, rea ei trădau ceea ce părea că o desparte de Florence şi de toată lumea cealaltă, fără nădejde de schimbare şi pentru totdeauna. Şi totuşi, dar numai cât ai clipi din ochi, Florence zări o rază de bunătate în ochii ei, când se îndreptară spre ea, ceea ce o făcu să simtă şi mai dureros, şi să regrete mai mult ca oricând, depărtarea la care Edith se retrăsese faţă de ea.

În timpul cinei se vorbi foarte puţin. Florence auzi pe tatăl ei vorbind de câteva ori despre afaceri cu domnul Carker, şi-l auzi pe acesta răspunzând pe un ton blajin, dar1 nu prea căută să înţeleagă ce spuneau, ci se gândi numai ce bine ar fi ca masa să se sfârşească mai repede. Când dulciurile fură aşezate pe masă şi fură lăsaţi singuri, fără ca servitorii să mai fie de faţă, domnul Dombey, care în câteva rânduri îşi dresese vocea într-un fel ce nu mirosea a bine, spuse:

— Doamnă Dombey, cred că ştii că am anunţat pe menajeră că vom avea mâine câţiva oaspeţi la cină.

— Eu nu cinez acasă, mâine seară, răspunse ea.

— N-o să fie lume prea multă, urmă domnul Dombey, cu un aer nepăsător, ca şi când n-ar fi auzit-o, doar douăsprezece până la patrusprezece persoane. Sora mea, maiorul Bagstock şi câţiva alţii pe care aproape nu-i cunoşti.

— Eu nu cinez acasă, repetă ea.

— Oricât de îndoielnică ar fi îndreptăţirea mea,

doamnă Dombey – spuse domnul Dombey, urmându-şi vorbirea în acelaşi chip maiestuos, ca şi când ea n-ar fi spus nimica – de a păstra tocmai acum acestui prilej o amintire plăcută, în această privinţă sunt unele aparente care trebuie păstrate, de ochii lumii. Dacă nu te respecţi pe dumneata însăţi, doamnă Dombey…

— Nu mă respect câtuşi de puţin, spuse ea.

— Doamnă – strigă domnul Dombey lovind cu pumnul în masă – ascultă-mă, te rog. Am spus că, dacă nu te respecţi pe dumneata însăţi…

— Şi eu am spus că nu mă respect câtuşi de puţin, răspunse ea.

Privi la ea, dar faţa pe care, ca răspuns i-o arătă ea nu s-ar fi schimbat, nici chiar dacă ar fi privit-o moartea însăşi.

— Carker – spuse domnul Dombey, întorcându-se mai liniştit către acesta – cum pe dumneata te-am folosit şi cu alte prilejuri ca mijloc de comunicare cu doamna Dombey şi cum eu ţin să păstrez buna-cuviinţă, cel puţin în ce mă priveşte pe mine personal, o să te supăr cu rugămintea de a o înştiinţa pe doamna Dombey că dacă dânsa nu se respectă pe sine însăşi, eu mă respect pe *mine* şi ca atare stărui asupra poruncilor mele pentru mâine seară.

— Spune-i stăpânului dumitale suveran, domnule – spuse Edith – că o să-mi îngădui să-i vorbesc în această chestiune chiar acum, dar numai dacă vom fi singuri.

— Domnul Carker, doamnă – spuse soţul – cunoscând pricina care mă determină să mă împotrivesc la acordarea privilegiului pe care-l cereţi, va fi scutit de a trece mai departe orice mesaj de felul acesta. Văzu cum ochii ei se mişcară, pe când el vorbea şi îl urmări cu privirea.

— E de faţă fiica dumitale, domnule, spuse Edith.

— Fiica mea va rămâne de faţă, răspunse domnul Dombey.

Florence, care se ridicase, se aşează din nou, ascunzându-şi faţa în mâini şi tremurând.

— Fiica mea, doamnă… începu domnul Dombey.

Dar Edith îl opri cu un glas care, deşi nu se ridicase

câtuşi de puţin, fu atât de limpede, atât de apăsat şi de răspicat, că ar fi putut fi auzit în mijlocul unei furtuni.

— Ţi-am spus că vreau să vorbesc cu dumneata singur, spuse ea. Dacă nu eşti nebun, ia seama la ceea ce-ţi spun.

— Mă socotesc îndreptăţit, doamnă – răspunse soţul ei – să-ţi vorbesc când şi unde am poftă, şi am să-ţi vorbesc aici şi acum.

Ea se sculă, ca şi când ar fi vrut să părăsească odaia, dar se aşeză din nou şi, cătând la el, cu o aparentă stăpânire de sine, spuse, cu acelaşi glas:

— N-ai decât!

— Întâi de toate, trebuie să-ţi spun doamnă – urmă domnul Dombey – că în înfăţişarea dumitale e ceva ameninţător care nu te prinde de loc.

Ea râse. Diamantele ce-i împodobeau capul tresăriră şi tremurară. O poveste spune că ar fi unele pietre preţioase care îşi pierd strălucirea dând stăpânul lor e în primejdie. Dacă ăştia ar fi adevărat, strălucirea diamantelor ei s-ar fi împrăştiat şi ar fi rămas întunecate ca plumbul.

Carker asculta cu ochii în pământ.

— Cât priveşte pe fiica mea, doamnă – spuse domnul Dombey, reluând firul discursului început – nu e de loc nepotrivit cu datoria ei faţă de mine, ca să ştie ce anume purtare nu-i este îngăduită. Chiar în clipa de faţă, îi eşti o foarte bună pildă pentru aceasta şi nădăjduiesc că va trage o învăţătură.

— Nu te-aş opri acum – răspunse soţia, cu ochii, glasul şi toată înfăţişarea neschimbate – nu m-aş ridica şi n-aş pleca, şi nu te-aş scuti să mai spui vreunul din cuvintele ce ai de gând să le rosteşti, chiar dacă odaia asta ar lua foc.

Domnul Dombey făcu o mişcare din cap, ca şi când ar fi mulţumit în batjocură pentru această atenţie şi apoi reluă firul vorbirii. Nu însă cu aceeaşi stăpânire de sine ca mai înainte, deoarece neliniştea lui Edith în legătură cu Florence şi nepăsarea ei faţă de el şi de dojana lui, îl

supărară şi-l usturară ca o rană deschisă.

— Doamnă Dombey – spuse el – poate că nu e nepotrivit cu îndrumarea de dat fiicei mele, ca ea să ştie cât este de deplâns o pornire încăpăţânată şi cât de necesar este să fie corectată, mai ales dacă este adoptată – adoptată din nerecunoştinţă, ţin să adaug ca răspuns la satisfacţia dată ambiţiei şi interesului. Căci acestea amândouă, socotesc eu, şi-au avut partea în ceea ce te-a împins să ocupi situaţia ce o deţii în această casă.

— Nu! Nu m-aş scula şi n-aş pleca şi nu te-aş scuti de niciunul din cuvintele ce ai vrea să le rosteşti – repetă ea, tocmai ca mai înainte – nici chiar dacă odaia asta ar lua foc.

— E desigur foarte firesc, doamnă Dombey – urmă el – ca să nu te simţi în largul dumitale în faţa oricui ar auzi aceste adevăruri neplăcute. Dar, eu nu pot să înţeleg… – aici nu putu să-şi ascundă adevăratele-l simţiri, nici să se împiedice de a arunca lui Florence o privire întunecată – de ce le-ar acorda cineva mai multă putere şi însemnătate decât eu însumi, când pe mine mă privesc de l atât de aproape. E desigur foarte firesc ca dumneata să nu vrei să auzi, de faţă mai fiind şi alţii, că în dumneata sălăşluieşte o aplecare spre răzvrătire pe care nu eşti în stare să o stăpâneşti, doamnă Dombey, şi pe care, îmi pare rău că trebuie să o spun, mi-amintesc s-o fi văzut – cu oarecare nedumerire şi nemulţumire, nu numai o dată înainte de căsătoria noastră – dezlănţuindu-se împotriva răposatei dumitale mame. Dar leacul pentru îndreptarea răului stă în mâna dumitale. Să nu crezi că, atunci când i-am început să-ţi vorbesc, am uitat cumva că fiica mea e de faţă, doamnă Dombey. Te *rog* să nu uiţi mâine, că sunt mai multe persoane de faţă şi că, de dragul aparenţelor, vei primi pe oaspeţii dumitale în chip cuviincios.

— Va să zică, nu e destul – spuse Edith – că dumneata ştii ce s-a petrecut între dumneata şi mine; nu e destul că poţi să priveşti la dumnealui – arătând cu degetul către Carker, care tot mai asculta cu ochii în pământ – şi să-ţi reaminteşti jignirile ce mi-ai adus; nu e destul că poţi privi

aici – arătând către Florence, cu o mână care pentru întâia şi singura oară tremură – şi că te poţi gândi la ce ai făcut şi la agonia chinuitoare la care, făcând ceea ce ai făcut, m-ai supus fără întrerupere, zi cu zi şi ceas cu ceas; nu e destul că ziua de azi, din toate zilele anului, este pentru mine o zi de neuitat, amintindu-mi lupta (binemeritată, dar de neînţeles pentru unul ca dumneata) în care tare aş fi vrut să mor! Peste toate astea, dumneata adaugi, ştii bine că e aşa, ca să le pui vârf în chipul cel mai josnic, să o faci pe *ea* martoră a adâncii mele decăderi, când ştii prea bine că m-ai silit să jertfesc, de dragul liniştii ei, singurul simţământ duios şi singurul interes al vieţii mele, când ştii că numai de dragul ei aş vrea acum, dacă aş putea – dar *na pot*, pentru că sufletul meu mă îndepărtează cu groază de dumneata – să mă supun cu totul voinţei dumitale şi să fiu vasalul cel mai slugarnic pe care-l ai!

Nu era aceasta calea de a se apropia de măreţia domnului Dombey. Prin ceea ce spuse, ea reuşi doar să facă vechile lui simţăminte şi mai puternice şi mai neîmblânzite, decât fuseseră vreodată. Din nou, copila lui părăsită, adusă în faţa lui la o răscruce atât de întunecată a vieţii lui, tocmai de către această femeie răzvrătită, pentru a i se împotrivi, ea atoputernică, pe când el era fără putere, ea care pentru Edith era totul, pe când el nu-i era nimic.

Se întoarse către Florence, ca şi când ea ar fi fost aceea care vorbise şi-i porunci să părăsească odaia. Florence, cu faţa în mâini, plecă, tremurând şi plângând.

— Mi-am dat seama, doamnă, spuse domnul Dombey, cu o izbucnire mânioasă şi triumfală, de spiritul de împotrivire care a împins dragostea dumitale în direcţia asta, dar acum i s-a tăiat calea, doamnă Dombey, i s-a tăiat calea şi a fost întoarsă din drum!

— Cu atât mai rău pentru dumneata! răspunse ea, cu acelaşi glas şi în acelaşi fel ca mai înainte. Da! – se întoarse brusc când spuse aceasta – ce e rău pentru mine, e de douăzeci de milioane de ori mai rău pentru dumneata. Fereşte-te cel puţin de asta, dacă nu te fereşti de nimic

altceva.

Coroana de diamante ce împodobea părul ei negru străluci şi scânteie ca o punte de stele. Nu apăru însă nicio vestire căci, dacă ar fi apărut, diamantele s-ar fi întunecat, pe cât e de întunecată o onoare batjocorită. Carker stătea tot ascultând cu ochii în pământ.

— Doamnă Dombey – spuse domnul Dombey, reluând cât putu mai bine ţinuta lui arogantă – n-o să mă împaci pe mine, nici n-o să mă abaţi de la ce mi-am pus în gând, urmând calea pe care ai apucat-o.

— Este totuşi singura cale dreaptă, deşi este doar o întruchipare foarte slabă a ceea ce se petrece în sufletul meu răspunse ea – dar dacă aş crede că te poate împăca pe dumneata, aş face cale întoarsă, în cazul că vreo putere omenească ar fi în stare s-o facă. N-am să fac nimic din ce îmi ceri dumneata.

— Nu sunt obişnuit să cer, doamnă Dombey – observă el – eu poruncesc.

— N-am să mă înfăţişez în casa dumitale, nici mâine, nici în vreo altă zi asemănătoare cu cea de mâine. Nu înţeleg să fiu înfăţişată nimănui ca roaba răzvrătită pe care ai cumpărat-o cândva. Dacă ar fi să ţin ziua căsătoriei mele, aş ţine-o ca pe o zi de ruşine. Respect de sine! Aparenţe faţă de lume! Ce sunt toate astea pentru mine? Ai făcut tot ce ai putut ca ele să nu însemne nimic pentru mine şi chiar *nu* înseamnă nimic.

— Carker, spuse domnul Dombey, vorbind cu sprâncenele încruntate şi după o clipă de chibzuire – doamna Dombey se uită în aşa hal pe sine însăşi şi în acelaşi timp uită de mine, în toate astea, şi mă pune într-o situaţie atât de nepotrivită cu firea mea, încât trebuie să pun neapărat capăt acestei stări de lucruri.

— Dă-mi atunci libertatea – spuse Edith, cu vocea, privirea şi atitudinea neschimbate, cum rămăsese tot timpul – de lanţul care mă leagă de dumneata. Lasă-mă să plec.

— Doamnă? exclamă domnul Dombey.

— Dă-mi drumul! Redă-mi libertatea!

— Doamnă? – repetă el – doamnă Dombey?

— Spune-i – zise Edith, îndreptându-şi faţa mândră către Carker – că doresc să ne despărţim. Că e mai bine să ne despărţim. Că i-o recomand. Spune-i că despărţirea va putea avea loc în condiţiile pe care le va voi – bogăţia lui nu înseamnă nimic pentru mine – şi cu cât ne vom despărţi mai curând, cu atât va fi mai bine.

— Pentru Dumnezeu, doamnă Dombey – rosti soţul, peste măsură de mirat – nu-ţijnohipui cumva că aş putea să ascult măcar la o astfel de propunere? Ştii dumneata cine sunt eu doamnă? Ştii dumneata ce reprezint eu? Ai auzit dumneata vreodată vorbindu-se de Dombey şi Fiul? Să spună lumea că domnul Dombey – domnul Dombey – a divorţat de soţia sa! Domnul Dombey şi treburile lui casnice să ajungă în gura oamenilor de pe stradă! Îţi închipui dumneata, într-adevăr, doamnă Dombey, că aş putea să îngădui ca numele meu să fie purtat din gură în gură, în legătură cu o astfel de treabă? Dă-o încolo, doamnă! mai mare ruşine! Eşti pur şi simplu absurdă. Domnul Dombey se porni pe râs.

Dar nu râse ca ea. Ea ar fi vrut mai bine să cadă moartă decât să-l audă râzând. aşa, drept răspuns. Şi el ar fi vrut mai bine să cadă mort, decât să şadă acolo, în măreţia lui şi s-o audă vorbind.

— Nu, doamnă Dombey – reîncepu el – nu, doamnă. O despărţire nu este cu putinţă şi, de aceea, cu atât mai mult te sfătuiesc să te dezmeticeşti şi să-ţi dai seama de datoria dumitale. Şi Ciarker, după cum începusem să-ţi spun…

Domnul Carker, care tot timpul şezuse ascultând, acum ridică ochii, plini de o strălucire neobişnuită.

— …după cum începusem să-ţi spun – urmă domnul Dombey – trebuie să te rog acum, când lucrurile au ajuns atât de departe, să o înştiinţezi pe doamna Dombey că felul meu de viaţă nu-mi îngăduie să mă Las înfruntat de nimeni – de nimeni, Carker – nici să permit cuiva să impună ascultare unor persoane care îmi datorează mie ascultare şi aceasta cu o autoritate care s-o depăşească pe a mea. Ce s-a spus aici despre fiica mea, şi felul cum a fost ea folosită

împotriva mea, sunt lucruri cu totul nefireşti. Dacă fata mea lucrează ori nu în înţelegere cu doamna Dombey, nu ştiu şi nici nu-mi pasă. Dar, după cele ce mi-a spus doamna Dombey astăzi şi după cele ce le-a auzit fiica mea1 astăzi, te rog să aduci la cunoştinţa doamnei Dombey, că dacă dânsa nu încetează să facă din casa asta un teren de luptă, cum e cazul astăzi, voi socoti pe fata mea vinovată în parte, după cum recunoaşte chiar această doamnă, şi o voi face să sufere urmările nemulţumirii mele. Doamna Dombey a întrebat dacă, „nu e destul" că a făcut una sau alta. Te rog să-i răspunzi că nu e destul.

— Un moment! – strigă Carker, interpunându-se – daţi-mi voie! Oricât de penibilă e în cel mai bun caz situaţia mea şi, în special penibilă, când par a susţine o părere deosebită de a dumneavoastră – aceasta adresându-se domnului Dombey – trebuie totuşi să întreb, dacă nu ar fi mai bine să reexaminaţi soluţia despărţirii. Ştiu cât este de nepotrivită cu înalta dumneavoastră situaţie publică şi ştiu cât sunteţi de hotărât să îi daţi doamnei Dombey să înţeleagă – privirile îi căzeau pe ea când vorbea, despărţind fiecare vorbă una de alta, de parcă ar fi fost dangăte de clopot – că numai moartea v-ar putea despărţi. Nimic altceva! Dar dacă ţineţi seama că doamna Dombey, trăind în această casă şi prefăcând-o, după cum aţi spus, într-un teren de luptă, luptă la care nu numai dânsa ia parte, dar în care târăşte după ea, zi de zi şi pe domnişoara Dombey (căci ştiu cât sunteţi de hotărât) n-ar fi mai bine să o eliberaţi pe doamna Dombey de acest neîntrerupt prilej de iritaţie şi de simţământul, aproape de nesuferit, că este într-una nedreaptă faţă de o altă persoană? Nu s-ar putea spune – eu nu zic că este aşa – că dumneavoastră jertfiţi pe doamna Dombey pentru a vă păstra neatinsă poziţia dumneavoastră atât de înaltă şi inatacabilă?

Privirile lui căzură iarăşi asupra ei, cum ea stătea privind la soţul ei. Pe faţa ei apăru un surâs neobişnuit şi ciudat.

— Carker – răspunse domnul Dombey, cu o

încruntare arogantă şi pe un ton care arăta că era hotărât să pună capăt discuţiei – îţi înţelegi greşit situaţia, când îmi dai sfaturi în această chestiune şi mă judeci pe mine greşit (mă miră că trebuie să o constat) când mă sfătuieşti aşa cum ai făcut-o. Nu mai am nimic de spus.

— Poate – urmă Carker, cu o ironie neobişnuită şi de nedescris, în felul lui de a vorbi – dumneavoastră mi-aţi judecat greşit situaţia, când m-aţi onorat cu „tratativele în care am fost amestecat aici, şi făcu un gest al mâinii, către doamna Dombey.

— Ba de loc, domnule, de loc, răspunse celălalt, luându-l de sus. A-i fost folosit…

— Ca o persoană inferioară, pentru a umili pe doamna Dombey, Am uitat. Da, adevărat, aşa a fost conceput planul şi aşa a fost pus la cale! spuse Carker. Vă cer iertare!

Înclină capul, privind la domnul Dombey cu un aer de supunere care nu se împăca de loc cu vorbele lui, cu toate că le rostise pe un ton umil; apoi se întoarse către ea şi rămase cu privirile la ea.

Ea ar fi preferat să se prefacă într-o fiinţă dezgustătoare şi să cadă jos moartă, decât să stea acolo cu surâsul pe faţă, spirit decăzut, rămas totuşi plin de maiestatea dispreţului şi a frumuseţii. Duse mâna la coroana de pietre preţioase ce-i strălucea pe cap şi, smulgând-o cu o putere care îi despleti, fără cruţare, bogatul ei păr negru şi-l făcu să cadă în valuri pe umeri, aruncă preţioasa coroană pe jos. De pe fiecare braţ desfăcu o brăţară de diamante, o aruncă pe jos şi călcă apoi totul în picioare. Fără un cuvânt, fără ca vreo umbră să întunece flacăra ochilor ei strălucitori, rămânând pe buze cu acelaşi surâs ciudat, păşi spre uşă, mai privi o dată la domnul Dombey şi apoi ieşi.

Florence auzise destul înainte de a ieşi din odaie, pentru a-şi da seama că Edith tot o mai iubea, că suferise din pricina ei, dar că nu-i spusese nimic de jertfele ei, pentru a nu-i tulbura liniştea. Florence nu vru să-i vorbească despre asta – nu putea s-o facă, gândindu-se cui

se împotrivea făcând-o – dar vru, cel puţin, printr-o îmbrăţişare tăcută, dar plină de dragoste, să o asigure cât de adânc simţea totul şi cât de recunoscătoare îi era.

Tatăl iei ieşi singur în seara aceea şi Florence, părăsindu-şi scurt timp după aceea odaia, umblă prin casă, în căutarea lui Edith, însă fără să poată da de ea. Era pesemne în odăile ei particulare, în care Florence nu se mai ducea de mult şi nu îndrăznea să se ducă nici acum, de teamă ca nu cumva să dea loc la noi nemulţumiri. Nădăjduind totuşi să o întâlnească înainte de a se duce la culcare, Florence trecu din odaie în odaie. şi hoinări prin casa atât de frumoasă şi totuşi atât de tristă, fără să se oprească nicăieri.

Trecea tocmai de-a curmezişul unei galerii care dădea spre scară şi care nu era luminată decât la prilejuri sărbătoreşti, când zări, prin arcada galeriei, pe un bărbat coborând pe scară în faţa ei. Gândindu-se. instinctiv, că ar putea fi tatăl ei, se opri, stând în întuneric îşi privind prin arcadă, spre lumină. Era domnul Carker care cobora singur, privind pe deasupra balustradei înspre hol. Nu se auzi niciun clopoţel sunând pentru a anunţa plecarea lui şi niciun servitor nu se înfăţişă. El coborî liniştit, deschise singur uşa, se strecură afară şi închise apoi binişor uşa după el.

Repulsia ei de neînvins faţă de acest om şi poate fapta vicleană de a pândi pe cineva, ceea ce chiar în împrejurări1 atât de nevinovate, e un fel de vină, făcu pe Florence să tremure toată. I se păru că-i îngheaţă sângele în vine. De îndată ce fu în stare – deoarece fusese cuprinsă de o teamă grozavă de a se mişca – se duse repede în odaia ei şi se încuie acolo. Chiar închisă acolo, singură cu câinele ei, ea fu cuprinsă de un simţământ de groază ca şi când, din apropiere, ar fi pândit-o cine ştie ce primejdie.

Această teamă o urmări în visurile ei şi-i strică toată noaptea. Când se sculă dimineaţa, neînviorată şi cu amintirea apăsătoare a nenorocitelor întâmplări casnice din ajun, o căută iarăşi pe Edith prim toate încăperile ei şi mai făcu acelaşi lucru de câteva ori, în tot cursul dimineţii.

Dar Edith rămase în încăperile ei şi ea nu putu să o vadă. Aflând însă că cina cu oaspeţi care fusese pusă la cale a fost amâna. ta, Florence socoti că probabil Edith va ieşi seara cu prilejul de care vorbise şi, ca urmare, se hotărî să încerce să o întâlnească, în preajma scării, când va fi să plece.

Când se făcu seară, ea auzi din camera în care pândea plecarea lui Edith, un pas pe scară, pe care îl socoti că ar fi al ei. Ieşind repede din odaie şi repezindu-se în sus, Florence o întâlni coborând singură.

Care nu fu spaima şi mirarea lui Florence, când, la vederea ei, cu faţa plină de lacrimi şi cu braţele întinse, Edith se dădu înapoi şi scoase un ţipăt!

— Nu te apropia de mine? strigă ea. Dă-te în la/

turi! Lasă-mă să trec! /

— Mamă, spuse Florence.

— Nu-mi mai spunem: amă! Nu-mi mai vorbi! Nu te mai uita la mine Florence!

— Se trase înapoi când Florence făcu un pas spre ea – nu mă atinge!

Florence rămase ca trăsnită, privind la faţa rătăcită şi la ochii holbaţi, şi-şi dădu seama, ca într-un vis că Bdith îşi acoperise faţa cu amândouă mâinile, tremura toată şi, dându-se la perete, se strecură pe lângă ea ca un animal sălbatic, făcu apoi o săritură şi dispăru fugind.

Florence căzu leşinată pe scară şi fu găsită acolo de doamna Pipchin, după cât îşi putu aminti. Nu-şi dădu seama de nimic până ce se văzu culcată pe patul ei, cu doamna Pipchin şi câţiva dintre servitori în jurul ei.

— Unde e mama? fu cea dintâi întrebare.

— Cinează în oraş, spuse doamna Pipchin.

— Şi tata?

— Domnul Dombey este în camera dumisale, domnişoară Dombey – spuse doamna Pipchin – şi cd mai bun lucru pe care-l poţi face e să te dezbraci şi să te vâri numaidecât în pat. Asta era leacul acestei femei înţelepte, pentru toate suferinţele, mai ales pentru proastă dispoziţie sau insomnie, prilejuri cu care multe victime de la castelul

Brighton, fuseseră vârâte în pat la ora zece dimineaţa.

Fără a făgădui ascultare, dar dorind să aibă cât mai multă linişte, Florence căută să scape cât putu mai: repede de sfaturile doamnei Pipchin şi ale asistenţilor ei. Rămasă singură, se gândi la cele întâmplate pe scară, mai întâi ca şi când n-ar fi fost aievea, apoi cu lacrimi în ochi şi la urmă cu o spaimă grozavă şi de nedescris, ca aceea pe care o simţise în noaptea trecută.

Se hotărî să nu se culce până ce Edith nu se va fi înapoiat şi, dacă ar putea să-i! vorbească, cel puţin să fie sigură că a ajuns cu bine acasă. Nu-şi dădea seama ce ameninţare nelămurită şi învăluita în umbra o împingealia această hotărâre şi nici nu îndrăznea să se întrebe. Ea ştia doar că până ce Edith nu se va fi întors acasă, nu se va linişti nici capul care o durea, nici inima care zvâcnea.

Seara trecu în noapte; se făcu miez de noapte şi Edith nu venise.

Florence nu fu în stare, nici să citească, nici să se odihnească o clipă măcar. Umbla încoace şi încolo prin odaie, deschidea uşa spre scară, se uita pe fereastră afară în noapte, trăgea cu urechea la vântul care sufla şi la ploaia care cădea, se aşeza în faţa căminului, privind la jocul flăcărilor, se scula şi privea la lună cum zbura, asemenea unei corăbii bătută de furtună, pe o mare de nori.

Toţi ai casei se culcaseră, afară de două cameriste care aşteptau jos pe scară, întoarcerea stăpânei lor.

Se făcu ceasul unu. Caleştile care huruiau în depărtare, se îndreptau în altă parte, sau se opreau scurt, sau treceau mai departe. Tăcerea se făcea din ce în ce mai adâncă şi din ce în ce mai rar era întreruptă de câte un zgomot afară doar de cel al vântului sau al ploii. Se făcu ceasul două. Nici urmă de Edithl

Şi mai tulburată, Florence păşea prin odaie şi prin galerie, privind afară în noapte, prin ploaia care bătea în geamuri şi printre lacrimile ce-i curgeau; privea apoi la goana norilor pe cer atât de deosebită de litiiştea de pe pământ, şi totuşi atât de calmă şi de singuratică. Se făcu

ceasul trei. Fiecare pârâitură a focului era un prilej de spaimă pentru ea. Şi Edith tot nu venea.

Din ce în ce mai tulburată, Florence păşea prin odaie şi prin galerie, privind afară la lună, asemănând-o iarăşi cu o fugară palidă, gonind mereu şi căutând să-şi ascundă faţa vinovată. Bătu ceasul patru! Cinci! Şi Edith tot nu venea!

Dar acum simţi o oarecare nelinişte în casă şi Florence constată că doamna Pipchin, care fusese deşteptată de una din femeile care vegheaseră în aşteptarea lui Edith, se sculase şi se dusese jos în camera tatălui. Fiurişându-se în jos pe scară şi urmărind cele ce se întâmplau, Florence îl văzu pe tatăl ei ieşind îmbrăcat în halat şi tresărind când i se spuse că soţia sa nu se înapoiase acasă. El trimise pe un om la grajduri să cerceteze dacă vizitiul era acolo şi, pe când omul se îndrepta într-acolo, se îmbrăcă cu mare grabă.

Omul se înapoie foarte repede, iaducându-l pe vizitiu cu el. Acesta spuse că era de mult acasă şi că se culcase încă de la ceasul zece. O dusese pe stăpâna sa la vechea locuinţă din Brook Street, unde o aştepta domnul Carker…

Florence rămase nemişcată în locul de unde privise la el când scoborâşe scara. Tremură şi acum cum tremurase atunci şi abia avu putere să se ţină pe picioare şi să urmărească cele ce se întâmplau.

…care îi spusese – urmă vizitiul – că doamna nu mai avea nevoie de trăsură pentru a se înapoia acasă şi îi poruncise să plece.

Ea văzu cum tatăl ei îngălbeni şi-l auzi întrebând cu un glas grăbit şi tremurător de camerista doamnei Dombey. Toată casa era în picioare, când camerista se înfăţişă, palidă şi ea şi vorbind fără şir.

Spuse că o îmbrăcase pe stăpâna ei mai devreme – cu două ceasuri înainte de a ieşi – şi aceasta îi spusese, ca de altfel adeseori, că nu mai avea nevoie de ea în seara aceea. Ea venea acum chiar din odaia stăpânei ei, dar…

— Dar ce? Ce era acolo? îl auzi Florence pe tatăl ei, întrebând ca un nebun.

— Camera de toaletă era încuiată şi cheia nu era acolo.

Tatăl ei luă o luminare aprinsă, oare fusese aşezată de cineva pe podea şi uitată acolo, şi se repezi în sus pe scară, cu atâta furie, încât Florence înspăimântată cum era, de-abia avu timp să se ferească din drumul lui. Îl auzi lovind în uşă, pe când ea, cu braţele întinse, cu părul despletit şi cu faţa îngrozită, fugi înapoi spre camera ei.

Când uşa cedă şi el se năpusti în odaie, ce-i văzură ochii? Nimeni nu o ştiu. Dar pe jos, aruncate unele peste altele, erau toate podoabele scumpe pe care le primise de când îi devenise soţie – toate rochiile pe care le purtase şi tot ce-i aparţinuse. Aceasta era odaia în care el văzuse faţa ei reflectată de oglindă şi privind la el cu dispreţ. Aceasta era odaia în care el se întrebase, cu mirare, cum o să arate oare toate aceste lucruri când le va vedea din nou.

Pe când le înghesuia la loc în sertare şi le încuia, cu mişcări furioase, el văzu pe masă nişte hârtii. Era contractul lor de căsătorie şi o scrisoare. Citind-o, îşi dădu seama că ea îl părăsise. Înţelese că era dezonorat. Înţelese că ea fugise în ruşinoasa zi a aniversării căsătoriei lor, cu bărbatul de care el se folosise pentru a o umili. Se năpusti afară din odaie şi afară din casă, cu gândul nebun de a o mai găsi în locul unde fusese dusă şi de a zdrobi cu propria-i mână orice urmă de frumuseţe de pe faţa aceea triumfătoare.

Florence, fără a-şi da seama de ceea ce face, îşi luă în acest timp un şal şi o bonetă şi, ca într-un vis, vru să cutreiere străzile, până o va găsi pe Edith, pentru ca apoi, îmbrăţişând-o, să o salveze şi să o readucă acasă. Când însă scoborî în grabă scările şi văzu cum servitorii siperiaţi, alergau în sus şi în jos cu luminări în mână. şoptind între ei şi dându-se la o parte din calea tatălui ei, când îl întâlniră în goana lui spre uşa casei, ea se dezmeteci şi-şi dădu seama de neputinţa ei. Ascunzându-se în una din odăile amenajate cu atâta lux, pentru ca în cele din urmă să se ajungă *aici*, simţi cum inima i se frânge de durere.

Compătimirea pentru tatăl ei fu cel dintâi simţârnând pe care-l desluşi în ea, pentru a ţine piept durerii ce o năpădise. Firea ei statornică o făcu să se îndrepte spre el, în nenorocirea lui, cu atâta căldură şi credinţă, ca şi când, în zilele lui fericite, el ar fi fost o întrupare a acestor simţiri şi ele, doar cu timpul, ar fi pălit şi s-ar fi întunecat. Cu toate că ea nu-şi dădea seama de toată grozăvia nenorocirii lui, decât prin ceea ce spaima ei nedesluşită o lăsa să înţeleagă, îl vedea ca pe un om nedreptăţit şi părăsit, iar dragostea ei însetată o mâna iarăşi către el.

Nu fu plecat mult timp, căci Florence era încă în odaia aceea mare, plângând şi frământându-se cu aceste gânduri, când îl auzi venind. El porunci servitorilor să-şi vadă de treburile lor obişnuite şi se duse în apartamentele sale, unde păşi atât de apăsat, încât ea îi putu auzi paşii, pe când se plimba fără încetare în sus şi în jos.

Cedind la îndemnul dragostei ei, atât de sfioasă în toate celelalte împrejurări, dar îndrăzneaţă în devotamentul pentru el, acum când îl ştia nenorocit şi, neînfricoşată de atitudinea lui respingătoare din trecut, Florence, îmbrăcată aşa cum era, fugi în jos pe scări. Când tocmai punea piciorul ei uşor în hol, el ieşea din odaia lui. Se repezi spre el, cu braţele deschise şi strigând: „Vai, tată, dragă tată!” ca şi când ar fi vrut să-l îmbrăţişeze.

Şi aşa ar fi făcut. Dar, în furia lui, el ridică braţul său nemilos şi o lovi în piept, cu atâta sălbăticie, încât ea fu cât pe-aci să se prăbuşească pe dalele de marmură. Lovind-o, strigă la ea, spunându-i ceea ce a fost Edith şi-i porunci să se ducă după ea căci doar fuseseră totdeauna în cârdăşie.

Florence nu căzu la picioarele lui; nu-şi acoperi faţa cu mâinile tremurânde ca să nu-l mai vadă; nu plânse; nu spuse niciun cuvânt de dojană. Îi aruncă doar o privire şi scoase un strigăt de deznădejde din fundul inimii. Privindu-l, simţi cum el ucisese gândul duios de care ea se agăţase, în ciuda lui. Văzu cum cruzimea, nepăsarea şi ura copleşiseră şi înăbuşiseră toate celelalte simţăminte. Îşi dădu seama că nu mai avea tată pe lumea asta şi plecă din casă, fugind… o biată orfană!

Fugi din casă. O clipă şi mâna el fu pe clanţă, un strigăt i se ivi pe buze – faţa lui mai era încă acolb, părând mai palidă în lumina galbenă a lumânărilor ce se topeau şi în lumina zilei care se strecura pe deasupra uşii. Încă o clipă doar şi întunericul din casa închisă peste tot (uitaseră să deschidă ferestrele, cu toate că era de mult ziuă) făcu loc luminii şi libertăţii neaşteptate ale dimineţii şi Florence, cu capul plecat, pentru a-şi ascunde plânsul, se află în stradă.

CAPITOLUL XLVIII Fuga lui Florence

În rătăcirea pricinuită de durere, ruşineşi frică, biata fată deznădăjduită alergă, bătută de soarele unei dimineţi luminoase, care i se părea a fi mai curând o noapte întunecoasă de iarnă. Frângându-şi mâinile şi plângând amarnic, fără a mai simţi altceva decât rana adâncă din pieptul ei, zăpăcită de pierderea a tot ce iubise, rămasă ca singur supravieţuitor al unui vas scufundat, pe un ţărm părăsit, ea fugea, fără niciun gând, fără nicio nădejde, fără niciun ţel, afară de acela de a fugi undeva… oriunde!

Nici priveliştea veselă a lungii străzi, nici casele strălucind în lumina dimineţii, nici vederea cerului albastru şi a norilor plutind uşor, nici prospeţimea înviorătoare a zilei atât de trandafirii şi atât de glorioase de biruinţa ei asupra nopţii, nu găsiră răsunet în inima ei atât de crunt lovită. Doar să plece undeva – oriunde – numai să-şi ascundă faţa! Undeva – oriunde – să găsească un adăpost, ca să nu mai vadă niciodată locul din care fugise.

Dar pe stradă oamenii umblau încoace şi încolo prăvăliile se deschideau şi servitorii ieşeau în uşile caselor; peste tot ciocnirile şi zgomotele luptei pentru viaţa de toate zilele! Florence întâlni feţe mirate şi pline de curiozitate la cei ce treceau repede pe lângă ea; văzu pe caldarâm umbre lungi întorcându-se după ea şi auzi glasuri ce-i erau străine, întrebând-o încotro se duce şi ce se întâmplase cu ea. Deşi la început fu speriată şi alergă tot mai repede, această privelişte o ajută oarecum să-şi revină, amintindu-i că e nevoie de mai multă stăpânire de

sine.

Unde să se ducă? Tot undeva, tot oriunde! Tot mereu înainte! Dar unde? îşi reamintea cealaltă întâmplare, când se pierduse în imensitatea Londrei – deşi atunci nu se simţea atât de pierdută ca acum – şi porni pe acelaşi drum ca atunci. Spre casa unchiului lui Walter.

Stăpânindu-şi plânsul, ştergându-şi ochii umflaţi şi căznindu-se să-şi liniştească tulburarea pentru a nu atrage privirile trecătorilor, Florence căută să meargă, pe cât putea, prin străzi mai liniştite. Se mai liniştise şi ea, când o umbră mică ce-i era bine cunoscută, trecu pe caldarâmul însorit ca o săgeată, se opri scurt, se învârti în loc, se apropie apoi de ea, fugi din nou, sări împrejurul ei şi Diogene, gâfâind şi făcând să răsune strada de lătratul lui voios „fu la picioarele ei.

— Oh, Di, oh dragă Di! Ce credincios şi devotat eşti tu! Cum ai venit până aici? Cum am putut eu să te părăsesc Di, pe tine, care niciodată nu m-ai părăsit!

Florence se lăsă jos pe trotuar şi puse capul lui zbârlit, bătrân, drăgăstos şi nebunatic pe pieptul ei; apoi se ridicară amândoi şi, împreună, o porniră înainte. Di, în salturi nebuneşti, încerca să-şi sărute în fugă stăpâna, se rostogolea şi apoi, fără să-i pese, se ridica iarăşi şi se repezea la dulăii pe care-i întâlnea, cu o sfidare jucăuşă faţă de propria lui speţă, băgându-i în sperieţi şi atingându-le cu botul pe tinerele jupânese care curăţau scările de intrare ale caselor. În mijlocul tuturor acestor nebunii, se oprea mereu ca să se uite înapoi la Florence şi lătră până ce toţi câinii ce-l putură auzi începură să latre şi toţi clinii ce putură ieşi din curţi şi case, ieşiră să privească la el.

Cu acest ultim tovarăş ce-i mai rămăsese, Florence se grăbi spre City. Trecuseră primele ceasuri ale dimineţii şi soarele era sus. Zgomotul străzii sporise, trecătorii erau din ce în ce mai numeroşi şi prăvăliile tot mai cercetate. Florence fu luată de curentul de viaţă care tot înainta, trecând nepăsător pe lângă închisori, biserici şi pieţe, pe lângă bogăţie şi sărăcie, pe lângă bune şi rele, asemănător

marelui fluviu care, deşteptat din visul ce visa în mijlocul păpurişului, sălciilor şi muşchiului verde, se rostogolea alături tulbure şi neliniştit, printre înfăptuirile şi grijile omeneşti, pentru a se arunca în adânca mare.

În sfârşit se putu zări cartierul micului Aspirant de marină. Când se apropiară, însuşi micul Aspirant apăru la postul său, preocupat ca întotdeauna, cu cercetarea cerului. Când se apropiară şi mai mult, văzu uşa deschisă, îmbiind-o să intre. Florence, care, apropiindu-se de sfârşitul călătoriei ei, grăbise pasul, trecu în fugă strada (urmată îndeaproape de Diogene, pe care zarva prin care trecuse îl zăpăcise) şi intră alergând în prăvălie, prăbuşindu-se pe pragul salonaşului, care îi era atât de bine cunoscut.

Căpitanul, cu pălăria de muşama pe cap, sta aplecat asupra focului, pregătindu-şi cacaua de dimineaţă, cu acel fleac elegant de ceasomfe aşezat pe prichiciul căminului pentru. a-şi măsura timpul de fierbere. Auzind paşi şi foşnetul unei rochii, căpitanul cu inima zvâcnind, îşi aminti de groaznica doamnă Macstinger şi se întoarse spre uşă. În clipa aceea Florence îi făcu semn cu miana, se clătină şi căzu jos pe podea:

Căpitanul, tot atât de palid ca şi Florence – până şi bubele de pe faţă i se albiseră o ridică ca pe un copil şi o culcă pe aceeaşi veche canapea, pe care ea mai aţipise cu ani în urmă.

— E Desfătarea Inimii – spuse căpitanul, privind atent la faţa ei – e dulcea făptură care a crescut şi s-a făcut femeie!

Căpitanul Cuttle avea atâta respect şi atâta evlavie pentru ea, în noua ei înfăţişare, încât pentru nimic în lume nu ar fi luat-o în braţe, în timp ce era leşinată.

— Desfătarea Inimii mele! rosti căpitanul, îndepărtându-se puţin de ea şi având zugrăvită pe faţă cea mai adâncă îngrijorare şi simpatie. Dacă-i poţi face un semn lui Ned Cuttle, fie chiar numai cu un deget, fă-11

Dar Florence nu se mişcă.

— Desfătarea Inimii mele! strigă căpitanul

tremurând. De dragul lui Walr cel înecat în fundul mării, întoarce-te şi fă-mi un semn, dacă eşti cât de puţin în stare s-o faci!

Văzând că rămâne nesimţitoare şi la această rugă –, minte atât de fierbinte, luă de pe măsuţă un vas cu apă rece şi o stropi pe faţă. Apoi, îndreptăţit de nevoia de neînlăturat, căpitanul cu mâna lui mare, îi scoase cu nemaipomenită drăgălăşenie boneta, îi umezi buzele şi fruntea, îi netezi părul, îi acoperi picioarele cu haina lui pe care o scoase de pe el, îi bătu uşor mâna – atât de mică fată de a lui, încât se minună când o atinse – şi, văzând că îi tremură pleoapele şi că buzele încep să i se mişte, folosi aceste mijloace înviorătoare cu şi mai multă hotărâre.

— Curaj! spuse căpitanul. Curaj! Ţin-te bine, drăguţo, ţinte bine! Aşa, vezi! Acum ţi-e mai bine. Şi-a luat cursul şi-l ţine bine! Ţine-T tot aşa! Bea o picătură din asta, spuse căpitanul. Aşa, vezi! Cum te simţi acum? Nu te simţi mai bine?

Când ea începu să-şi vină în fire, căpitanul Cuttle, socotind, în chip destul de nepotrivit că între un ceasornic şi o consultaţie medicală e o strânsă legătură, luă ceasul de pe prichiciul căminului şi, ţinându-l de cârlig, luă mâna lui Florenoe într-a sa, uitându-se cu multă luare aminte când la ceas când la mână, parcă ar fi aşteptat ca ceasul să-i vină în ajutor.

— Cum te simţi, drăguţo? întrebă căpitanul. Te simţi mai bine acum? Cred, băiete, că i-ai făcut bine, spuse căpitanul încet şi aruncând o privire recunoscătoare ceasornicului. Întoarce-te înapoi doar cu o jumătate de ceas în fiecare dimineaţă şi cu un sfert de ceas înspre după-amiază şi ai să fii un ceasornic pe care puţine ceasornice îl pot ajunge „dar niciunul nu-l poate întrece. Cum te mai simţi acum, micuţă doamnă?

— Căpitane Cuttle, dumneata eşti? strigă Florence ridicându-se puţin.

— Da, da, micuţă doamnă, spuse căpitanul, hotărând în grabă în mintea lui că aceasta era forma cea mai cuviincioasă de a i se adresa, fiind cea mai curtenitoare pe

care şi-o putea închipui.

— E aici unchiul lui Walter? întrebă Florence.

— Aici, drăguţo?! răspunse căpitanul. N-a fost aici de multă vreme. N-am mai auzit nimic de el, de când a fugit după bietul Walr! Dar – spuse căpitanul, venind cu un citat – deşi din ochi pierdut, în amintire ţinut! Trăiască Anglia, căminul nostru şi femeile frumoase!

— Locuieşti acum aici? întrebă Florence.

— Da, micuţă doamnă, răspunse căpitanul.

— Vai, căpitane Cuttle! rosti Florence plângând, împreunându-şi mâinile şi vorbind cu înfierbântare. Scapă-mă! Ţine-mă aici! Să nu ştie nimeni unde sunt! Ţi-oi spune, când oi putea, încetul cu încetul, tot ce s-a întâmplat. Nu am pe nimeni pe lume la care să mă duc; nu mă da afară!

— Să te dau afară pe *dumneata*, micuţă doamnă! strigă căpitanul. Pe dumneata, Desfătarea Inimii mele? Stai un pic, să astupăm ochiurile astea de lumină şi să întoarcem de două ori cheia în broasca uşii.

Spunând aceste cuvinte, căpitanul, folosind cu cea mai mare îndemânare singura lui mână şi cârligul, se duse afară cu oblonul uşii, îl aşează la locul lui, îl întări bine şi încuie uşa.

Când se întoarse lângă Florence, ea îi luă mâna şi i-o sărută. Deznădejdea vădită ce se întruchipă în acest gest, cererea de ajutor ce o înfăţişă, încrederea ce dovedea, tristeţea de nespus a feţei ei, durerea sufletească adâncă care o măcinase şi o mai măcina încă, apoi faptul că el îi cunoştea povestea trecutului şi, nu mai puţin, înfăţişarea ei de fiinţă părăsită, obosită şi lipsită de ocrotire, toate acestea împreună dădură năvală peste bunul căpitan şi îl copleşiră cu un simţământ de milă şi de duioşie.

— Micuţă doamnă – spuse căpitanul, frecându-şi podul nasului, până-l făcu să strălucească de parcă ar fi fost aramă poleită – nu mai spune nicio vorbă lui Edard Cuttle, până va veni vremea să te simţi iar bine, ceea ce n-o să fie nici iazi, nici mâine. Cât priveşteca să te părăsesc sau să spun cuiva unde te afli, asta zău, cu ajutorul lui Dumnezeu, zău, n-o s-o fac – cum spune la catehism –

înseamnă-ţi-o!

Astea toate, cu trimiteri cu tot. le spuse căpitanul într-o suflare şi cu multă solemnitate, scoţându-şi la fiecare „Zău” pălăria şi punând-o iar apoi pe cap.

Singurul lucru pe care Florence putu să-l facă pentru a-i mulţumi şi pentru a-i arăta că are încredere în el – şi pe care-l şi făcu – fu să-şi rezeme capul de umărul lui cinstit şi să-şi încolăcească braţele pe după gâtul lui, agăţându-se astfel de fiinţa lui, agăţându-se astfel de fiinţa lui aspră ca de ultimul refugiu pentru inima ei sângerândă. Ar fi îngenuncheat chiar în faţa lui ca să-l binecuvânteze, dacă el nu i-ar fi ghicit gândul, şi n-ar fi ţinut-o în sus, ca un om dintr-o bucată ce era.

— Binişor! spuse căpitanul. Binişor! Prea eşti slăbită ca să stai în picioare, vezi, drăguţo. Trebuie să te culci iar, haide, haide! Să-l fi văzut pe căpitan ridicând-o, aşezând-o pe sofa şi acoperind-o cu haina lui, ar fi preţuit cât o sută de spectacole. Şi acum – spuse căpitanul – trebuie să mănânci ceva, micuţă doamnă, şi o să-i dăm şi câinelui ceva. Şi după aia o să te urci sus, în camera bătrânului Sol Gills, şi o să dormi acolo ca un îngeraş.

Căpitanul Cuttle îl mângâie pe Diogene, când aminti de el şi Diogene întâmpină şi el prietenos acest îndemn. Pe când era ospătat, Diogene sta la îndoială dacă să se repeadă la căpitan sau să-l întâmpine cu prietenie. Această nedumerire şi-o arăta, aci dând din coadă, aci arătându-şi colţii şi mârâind. Dar îndoielile i se risipiră repede. Era limpede că îl socoti pe căpitan ca pe omul cel mai prietenos şi ca pe unul a cărui cunoştinţă putea să facă cinste unui câine. Ca o dovadă evidentă a convingerilor sale, Diogene se ţinu după căpitan, în timp ce acesta pregătea ceaiul şi pâinea prăjită şi se arătă foarte interesat de treburile gospodăreşti. Dar în zadar bunul căpitan făcu atari pregătiri, pentru că Florence, cu toată bunăvoinţa ce arăta de a le face cinste, nu putu să se atingă de nimic şi nu fu în stare decât să plângă mereu şi mereu.

— Bine, bine – spuse compătimitorul căpitan – după ce te vei fi odihnit puţin, Desfătarea Inimii mele, o să fii

mai tare. Acum, băiete, îţi servesc şi porţia ta – asta către Diogene – şi s-o păzeşti colo sus, pe stăpâna ta.

Diogene, însă, deşi îi lăsa gura apă şi ochii îi sticleau privind la mâncarea ce-i fusese pregătită, în loc să se repeadă lacom la ea, când îi fu pusă dinainte, ciuli urechile, se repezi la uşa prăvăliei şi acolo începu să latre furios, vârându-şi botul sub, uşă ca şi cum ar fi vrut să-şi croiască drum în afară.

— S-ar putea oare să fie cineva acolo? întrebă Florence speriată.

— Nu, micuţă doamnă, răspunse căpitanul. Cine ar putea fi acolo, fără să facă zgomot? Fii liniştită, drăguţo. E doar lumea care trece.

Cu toate astea Diogene lătra şi tot lătra întruna, zgâria mereu sub uşă, cu o furie încăpăţânată şi, ori de câte ori se oprea ca să asculte, părea că iar îi venea în minte o nouă bănuială, fiindcă tot stăruia să zgârie şi să latre, fără întrerupere. Chiar când se îndura să se întoarcă la mâncarea lui, se apropia încet şi cu un aer de îndoială, pentru a o zbughi iar la uşă cu o furie reînnoită, fără a se atinge de mâncare.

— Dacă o fi cineva care ascultă şi pândeşte? şopti Florence. Cineva care m-a văzut venind – care poate m-a urmărit?

— Nu o fi cumva tânără femeie, micuţă doamnă, ce zici? întrebă căpitanul, căruia îi venise dintr-odată această idee luminoasă.

— Suzana? spuse Florence dând din cap. Oh, nu! Suzana a plecat de mult de la mine.

— Doar n-o fi dezertat? se miră căpitanul. Nu-mi vine să cred că femeia aia tânără a fugit, drăguţo!

— Vai nu, nu, nu – spuse Florence plângând – e una din inimile cele mai credincioase din lume! Căpitanului i se luă o piatră de pe suflet şi el îşi arătă mulţumirea, scoţându-şi pălăria de muşama şi ştergându-şi sudoarea pe tot capul, cu batista făcută ghemotoc. Apoi spuse de mai multe ori, cu nesfârşită mulţumire şi cu o fată plină de încântare, că ştie el că aşa ceva nu se putea întâmplă.

— Acum, frate, eşti liniştit, aşa-i? i se adresă căpitanul lui Diogene. Nu a fost nimeni, micuţă doamnă, slavă Domnului.

Diogene nu prea era sigur de asta. Din când în când uşa tot îl mai ademenea şi se ducea spre ea să adulmece, mârâind şi nefiind în stare să-şi uite bănuiala. Această întâmplare, împreună cu oboseala şi slăbiciunea lui Florence, pe care căpitanul le observase, îl hotărâră să pregătească odaia lui Sol Gills pentru ca ea să se poată retrage numaidecât acolo. Ca urmare, se repezi până sus şi făcu acolo cea mai bună rânduială pe cât îl ajutară imaginaţia şi bunele intenţii.

Poate era şi aşa curăţenie şi căpitanul, fiind un om ordonat şi obişnuit să rânduiască lucrurile ca pe corabie, transformă patul într-o cuşetă, acoperindu-l cu o cuvertură albă, curată. Apoi, printr-un mijloc tot atât de iscusit, transformă măsuţa de toaletă într-un soi de altar pe care aşeză cele două linguriţe de argint, un vas pentru flori, un telescop, vestitul său ceasornic, un pieptene de buzunar şi o carte de cântece, toate la un loc semănând cu o mică colecţie de raritäţi care da încăperii o înfăţişare aleasă. După ce închise obloanele şi potrivi bucăţile de covor pe podea, căpitanul aruncă o privire încântată asupra pregătirilor făcute şi coborî iarăşi în salonaşul din fund, ca s-o aducă pe Florence în iatacul ei.

Nimic nu l-ar fi putut face pe căpitan să creadă că Florence ar fi în stare să urce singură scara. Chiar dacă un asemenea gând i-ar fi trecut prin cap, ar fi socotit ca o necinstire josnică a ospitalităţii, să o îngăduie. Florence era prea slabă ca să se pună în pricină şi căpitanul o luă în braţe, o duse sus, şi o acoperi cu o haină mare de-a lui.

— Doamna mea mică! Să ştii că acum eşti tot atât în siguranţă pe cât ai fi în vârful catedralei Sf. Paul, cu scara scoasă. Ceea ce-ţi trebuie, înainte de toate, e să tragi iun somn bun şi o să fii apoi înviorată de balsamul ăsta liniştitor aplicat cugetului dumitale rănit! Dacă ai nevoie de ceva, Desfătarea Inimii mele, ce se poate găsi în această casă umilă sau chiar în acest oraş, n-ai decât, să-i

spui o vorbă lui Edard Cuttle, care stă de veghe la uşa dumitale, şi o să sară în sus de bucurie. Căpitanul încheie sărutând, cu o curtoazie de bătrân cavaler rătăcitor, mâna pe care Florence i-o întinse şi ieşi apoi din cameră, în vârful picioarelor.

Scoborând în salonaş, căpitanul Cuttle, după o consfătuire grăbită cu sine însuşi, hotărî să deschidă pentru câteva clipe uşa prăvăliei, pentru ca să se încredinţeze că nu hoinărea nimeni în faţa ei. După ce o deschise, rămase în prag, supraveghind până departe şi cercetând din ochi întreaga stradă, prin ochelarii lui.

— Ce mai faci, căpitane Gills? auzi o voce, chiar lângă el. Căpitanul privind spre cel care-l strigase, pe când cerceta zarea, îşi dădu seama că fusese întâmpinat de domnul Toots.

— Ce mai faci, băiete? întrebă căpitanul.

— Bine, ca să zic, aproape bine, mulţumesc, căpitane Gills, spuse domnul Toots. Ştii că nu mai sunt deloc ce aş dori să fiu şi nici nu mai aştept să fiu vreodată.

Domnul Toots nu se apropia niciodată mai mult decât atâta de ceea ce era gândul de căpetenie al vieţii sale, când vorbea cu căpitanul Cuttle, din pricina învoielii dintre ei.

— Căpitane Gills – spuse domnul Toots – aş putea să am plăcerea să-ţi vorbesc ceva; este… este mai curând ceva particular.

— De, ştii băiete – răspunse căpitanul, îndreptându-se spre salonaş – nu sunt, cum s-ar zice, tocmai liber în dimineaţa asta; de aia, dacă ai putea să porneşti cu toate pânzele sus, ţi-aş fi recunoscător.

— Fireşte, căpitane Gills, răspunse domnul Toots, care rareori pricepea ce voia să spună căpitanul. S-o pornesc cu toate pânzele sus… tocmai asta doream şi eu să fac. Fireşte!

— Dacă-i aşa, băiete – răspunse căpitanul – fă-o!

Căpitanul era atât de frământat de grozăvia lui taină

— De faptul că domnişoara Dombey se afla sub acoperişul lui, în timp ce nevinovatul şi neştiutorul Toots

sta în faţa lui – încât sudoarea îi acoperi fruntea şi-i fu cu neputinţă, în timp ce şi-o ştergea încet, cu pălăria de muşama în mână, să-şi ia ochii de la faţa domnului Toots. Domnul Toots, care şi el părea să aibă o pricină tainică pentru a fi neliniştit, fu atât de zăpăcit de privirea căpitanului aţintită asupra lui, încât, după ce se uită tăcut câtva timp în gol şi se tot suci pe scaun, spuse:

— Iartă-mă, căpitane Gills, dar nu vezi, din întâmplare, ceva deosebit în mine?

Nu, băiatule – răspunse căpitanul – nu văd.

— Fiindcă ştii – spuse domnul Toots chicotind – eu simt că mă sleiesc. Nu te feri să mi-o spui. Eu, eu, aş vrea să mi-o spui! Burgess şi Co. mi-au şi schimbat măsura. În aşa hal de slăbiciune am ajuns! Pentru mine… să ştii… că e o plăcere. Sunt… zău sunt… bucuros de asta. Aş vrea, zău aş vrea mai bine să se sfârşească cu mine, dacă s-ar putea. Ştii, nu sunt decât o brută care paşte pe suprafaţa pământului, căpitane Gills.

*

Cu cât domnul Toots înainta pe această cale, cu atât căpitanul era mai copleşit de propria sa taină şi holba ochii la el. Din pricina neliniştii lui şi din dorinţa de a scăpa de domnul Toots, căpitanul ajunse într-o stare atât de ciudată, încât, dacă ar fi vorbit cu o stafie n-ar fi putut arăta mai tulburat.

— Dar ce voiam să-ţi spun, căpitane Gills, urmă domnul Toots. S-a întâmplat să fiu pe drumul ăsta, devreme, azi-dimineaţă – să-ţi spun drept, veneam să iau o gustare cu dumneata. Cât despre somn, ştii, acum nu mai dorm de loc. Parcă aş fi paznic de noapte, afară doar că nu primesc leafă şi că paznicul de noapte nu e frământat de gânduri ca mine.

— Dă-i înainte, băiete, spuse căpitanul, pentru a-l îndemna să sfârşească mai curând.

— Fireşte, căpitane Gills, spuse Toots. Adevărat. I.întâmplându-se, azi-dimineaţă devreme, să trec pe aici – acum un ceas sau cam aşa ceva, şi găsind uşa închisă…

— Ce, frate, dumneata aşteptai la uşă? întrebă

căpitanul.

— Ba de loc căpitane Gills, răspunse domnul Toots. Nu m-am oprit nicio clipă. Credeam că ai ieşit. Dar cineva mi-a spus, dar, pentru că veni vorba, nu cumva ţii un câine în casă? Nu cumva, căpitane Gills?

Căpitanul dădu din cap, ca să arate că nu.

— Sigur, sigur… tocmai aşa îmi spuneam şi eu, spuse domnul Toots. Ştiam eu că nu ţii niciun câine. Dar ştii că e un câine în legătură cu… dar, iartă-mă; ăsta e tărâm interzis.

Căpitanul holbă ochii la domnul Toots părând să se umfle de două ori cât era şi iarăşi se iviră picăturile de sudoare pe frunte, cârţă se gândi că i s-ar putea năzări lui Diogene să coboare ca să le ţină de urât în salonaş.

— Cineva spunea – urmă domnul Toots – că a auzit lătrând în prăvălie, ceea ce eu ştiu bine că nu se poate şi i-am şi spus-o. Dar el era atât de sigur ca şi cum iar fi1 văzut câinele.»

— Cine e ăla, băiatule? întrebă căpitanul iscoditor.

— Ce să spun, căpitane Gills, asta este, spuse domnul Toots cu o nelinişte sporită în purtarea sa. Nu e de mine să spun ce s-a întâmplat sau ce nu… s-o fi întâmplat. Zău! Nu ştiu nimic. Mă văd doar amestecat în tot felul de treburi pe care nu le prea pricep şi mi se pare că în capul meu s-a cam slăbit… pe scurt s-a slăbit, un şurub.

Căpitanul clătină propriul său cap în semn de aprobare.

— Dar acel cineva a spus, pe când ne îndepărtam – urmă domnul Toods – că dumneata ai şti ce s-ar putea să se întâmple în împrejurările date, a spus, s-ar putea cu multă tărie, şi că dacă ţi s-ar cere să te pregăteşti, fără îndoială ai veni pregătit.

— Cineva, băiete! repetă căpitanul.

— Nu ştiu cine e, zău că nu ştiu căpitane Gills – răspunse domnul Toots – habar n-am. Dar când am sosit la uşă, l-am găsit aşteptând acolo şi el m-a întrebat dacă am să mă întorc iar pe aici, şi când i-am spus că da, m-a întrebat dacă te cunosc şi eu i-am spus că da, că am avut

plăcerea să te cunosc – că dumneata mi-ai prilejuit plăcerea cunoştinţei dumitale; după oarecare stăruinţă a mea a spus şi el că dacă e aşa, să-ţi spun dumitale ce i-am spus şi lui despre împrejurările date şi că să vii pregătit şi că îndată ce te voi vedea, să-ţi cer să te duci până după colţ, chiar numai pentru un minut, la domnul Brogley, samsarul, pentru nişte treburi foarte importante. Acum să vezi, părerea mea e, căpitane Gills, că, ori ce-o fi, sunt sigur că e foarte important şi dacă ai vrea să te duci chiar acum până după colţ, eu te aştept aici până te întorci.

Căpitanul, mânat pe de o parte de frica de a face vreun rău lui Florence, dacă.nu se ducea, şi pe de altă parte reţinut de teama de a lăsa pe domnul Toots stăpân pe întreaga casă, cu putinţa de a descoperi taina, îşi ieşise probabil din minţi, ceea ce nu scăpă neobservat nici chiar domnului Toots. Dar tânărul gentleman, socotind că prietenul său, om al mării, e doar în febra pregătirii pentru întrevederea ce trebuia să aibă, era pe deplin mulţumit şi nu se putu opri de a chicoti.

Până la urmă, căpitanul se hotărî ca dintre două rele să aleagă pe cel mai mic şi să alerge după colţ la Brogley, samsarul, încuind mai întâi, în chipul cel mai prevăzător uşa care da spre partea de sus a casei şi băgând cheia în buzunar.

— Dacă-i aşa – spuse căpitanul către domnul Toots, nu fără un pic de ruşine şi cu oarecare ezitare – mă ierţi că fac asta, frate.

— Căpitane Gills – răspunse Toots – orice faci dumneata, e pentru mine bine făcut.

Căpitanul îi mulţumi călduros şi, făgăduind că se va întoarce în mai puţin de cinci minute, ieşi, în căutarea acelui cineva care însărcinase pe domnul Toots cu acea înştiinţare tainică. Bietul Toots, lăsat singur, se culcă pe sofa, fără să bănuiască cine stătuse culcat acolo cu puţin înainte. Privind în sus la luminator se mărgini să vadă în gând pe domnişoara Dombey şi nu se mai sinchisi nici de timp nici de loc.

Cu atât mai bine pentru el fiindcă, deşi căpitanul nu

lipsi mult timp, lipsi totuşi mai mult decât avusese de gând. Când se întoarse era foarte palid la faţă şi agitat, şi chiar părea că ar fi vărsat lacrimi. Părea că-şi pierduse putinţa de a vorbi şi nici nu şi-o putu recâştiga până nu se duse la bufet şi dădu pe gât un păhărel de rom. Apoi răsuflă adânc şi se lăsă pe un scaun cu faţa în mâini.

— Căpitane Gills – spuse Toots prietenos – nădăjduiesc şi chiar sunt încredinţat că nu s-a întâmplat nimic rău?

— Mulţumesc, băiatule, niciun rău – spuse căpitanul – chiar dimpotrivă.

— Pari a fi copleşit de ce ai aflat, căpitane Gills, spuse domnul Toots.

— Ce să spun, băiatule, sunt aiurit, spuse căpitanul. Sunt de-a binelea aiurit.

— N-aş putea şi eu să fac ceva, pentru dumneata, căpitane Gills? întrebă domnul Toots. Dacă da, pune-mă la treabă.

Căpitanul îşi luă mâna de pe faţă, se uită la el cu vădită milă şi duioşie, îi luă mâna şi i-o strânse cu putere.

— Nu, îţi mulţumesc, spuse căpitanul. Nimic. Dar să ştii că-mi. faci un mare batir dacă vrei să rămâi cu mine. Socot, frate – strângându-i din nou mâna – că după Walr, doar în alt fel, eşti băiatul cel mai bun care a călcat pe pământul ăsta.

— Pe cuvântul meu şi pe cinstea mea, căpitane Gills – răspunse domnul Toots, mângâind mâna căpitanului, înainte de a o strânge din nou – grozav mă incintă că ai despre mine o părere atât de bună. Îţi mulţumesc!

— Ţin-te bine şi curaj! spuse căpitanul, bătându-l pe spate. Ce! Că doar mai sunt pe lume şi alte fiinţe dulci.

— Nu pentru mine, căpitane Gills, răspunse domnul Toots, foarte serios. Te asigur – nu pentru mine. Simţămintele mele pentru domnişoara Dombey sunt aşa… nici nu pot să-ţi spun cum sunt… că inima mea e ca o insulă pustie, în care trăieşte doar ea. Mă usuc pe zi ce trece şi sunt mândru de asta. Dacă mi-ai vedea picioarele când îmi scot ghetele, ai înţelege ce-i dragostea

neîmpărtăşită. Mi s-a prescris să iau coajă de copaci, dar nu vreau să iau nimic fiindcă nici nu-mi trece prin cap să-mi întăresc constituia – nu vreau cu niciun chip. Dar ăsta-i tărâm interzis. Căpitane Gills, rămâi cu bine!

Căpitanul Cuttle, răspunzând din toată inimia la căldurosul rămas bun al domnului Toots, încuie uşa după el şi, dând din cap, cu aceeaşi vădită milă şi duioşie cu care îl primise mai înainte, se duse sus să vadă dacă Florence nu avea nevoie de el.

Când ajunse sus, căpitanul se schimbă. Îşi şterse ochii cu batista şi-şi lustrui podul nasului cu mâneca, după cum o făcuse dimineaţa, dar faţa lui acum era cu desăvârşire alta. Puteai să-l socoteşti fericit la culme, dar totodată părea şi trist; era însă în afară de orice îndoială că gravitatea ce se aşternuse pe fata sa era ceva cu totul nou şi-i înfrumuseţa în aşa măsură trăsăturile, de puteai să crezi că fuseseră supuse unui proces de sublimare.

Bătu cu cârligul său, de câteva ori, la uşă, dar, neprimind niciun răspuns, se încumetă întâi să se uite pe furiş înăuntru, apoi să intre. Se hotărî pe urmă să mai facă un păiş, poate din pricină că-l văzuse pe Diogene care, întins pe podea, lângă patul ei, da din coadă şi clipea din ochi spre el, fără să se scoale.

Florence dormea adânc şi gemea în somn. Căpitanul, cu un adânc respect pentru tinereţea, frumuseţea şi durerea ei, îi săltă capul şi potrivi binişor haina ce o acoperea şi care căzuse, apoi întunecă ceva mai mult ferestrele pentru ca ea să mai poată dormi puţin. Se furişă apoi afară şi-şi luă postul de veghe pe scări. Toate astea le făcu cu o mână grijulie şi păşind uşor, cum nici Florence nu le-ar fi putut face mai bine.

În învălmăşeala acestei lumi, va rămâne mult timp, fără îndoială, nehotărât, ceea ce dovedeşte grăitor bunătatea celui Atotputernic – dacă sunt mai delicate degetele făcute să pipăie cu gingăşie şi simpatie pentru a alina durerea şi tristeţea sau mâna aspră şi grosolană a căpitanului Cuttle pe care, într-o clipă, inima o prefăcea, învăţând-o, îndrumând-o şi făcând-o dulce la pipăit.

Florence dormea pe patul ei, uitând că nu mai are cămin şi că e orfană, iar căpitanul Cuttle veghea pe scară. Din când în când un geamăt sau un suspin îl făcea să se apropie de uşă; dar treptat somnul ei deveni mai liniştit şi paza căpitanului nu mai fu tulburată de nimic.

CAPITOLUL XLIX

Aspirantul de marină face o descoperire

Trecu mult timp până ce Florence să se deştepte. Ziua răsărise, ziua asfinţise, dar ea, cu nelinişte în trup şi în suflet, tot mai dormea, fără să-şi dea seama că e într-un pat străin, neştiutoare de zgomotul şi de zarva din stradă, ca şi de lumina ce strălucea dincolo de ferestrele umbrite. Dar nici chiar somnul adânc în care căzuse, sfârşită de oboseală cum era, nu-i putuse aduce uitarea întreagă a celor întâmplate în căminul care pentru ea nu mai exista. Un soi de amintire nelămurită şi tristă, doar aţipită, dar care n-o părăsea niciodată, îi pătrunsese odihna. Era tot timpul în ea o tristeţe surdă, un fel de simţământ de durere pe jumătate adormit, şi obrajii ei palizi erau uzi de lacrimi, mai des decât ar fi dorit să-i vadă căpitanul, care, din când în când, îşi băga încet capul prin uşa întredeschisă.

Înspre seară, soarele cobora pe cer, şi, strălucind într-o ceaţă roşiatică, pătrundea cu razele lui printre bolţile şi sculpturile de pe turnurile bisericilor din City, de parcă le-ar fi străpuns cu săgeţi de aur. Departe, dincolo de râu şi de malurile lui joase, soarele zugrăvea o cărare lucioasă, de foc; afară, pe mare, lumină pânzele corăbiilor şi din cimitire liniştite, privea înspre vârful, colinelor din ţinut, înecând depărtările într-o purpură şi o strălucire care păreau că fac să se îmbine pământul cu cerul într-o revărsare glorioasă de lumină. Atunci abia Florence deschise pleoapele încă grele de somn şi, rămânând culcată, privi nepăisătoare şi fără a-i recunoaşte, la pereţii din jurul ei; apoi ascultă tot atât de nepăsătoare la zgomotele străzii, se ridică de pe culcuş, privi în gol, cu mirare, în jur, şi-şi reaminti totul.

— Drăguţo – spuse căpitanul, bătând la uşă – ce mai

faci?

— Dragă prietene, dumneata eşti? strigă Florence, alergând spre el.

Căpitanul fu atât de mândru că-l numise astfel şi atât de mulţumit de plăcerea ce strălucise pe fata ei, când îl zărise, încât, drept răspuns şi mulţumire, îşi sărută cârligul, fără să rostească niciun cuvânt.

— Ce mai faci, giuvaier scump? întrebă în cele din urmă căpitanul.

— Fără îndoială că am dormit mult de tot, răspunse Florence. Dar oare când am venit eu aici? Ieri?

— În ziua binecuvântată de azi, micuţă doamnă, răspunse căpitanul.

— N-a trecut o noapte de atunci? E încă zi? întrebă Florence.

— E pe înserate, drăguţa mea, răspunse căpitanul, dând la o parte perdeaua de la fereastră. Ia te uită.

Florence, îngrijorată şi sfioasă, cu mâna pe braţul căpitanului iar el, cu fata lui aspră şi cu trupul lui greoi, ocrotind-o grijuliu, stau amândoi în lumina trandafirie a cerului strălucitor de seară, fără a rosti vreun cuvânt. Căpitanul îşi dă seama că – oricât de căutat ar fi fost felul lui de a da glas simţămintelor sale, dacă ar fi fost nevoit să o facă, ba chiar dacă ar fi făcut-o cum nici cel mai înzestrat orator din lume nu ar fi izbutit s-o facă – în liniştea şi în frumuseţea molcomă a serii era ceva care ajuta inima rănită a lui Florence să se reverse şi că era mai bine să-şi poată da drumul lacrimilor. Aşa că nu rosti nicio vorbă căpitanul Cuttle. Dar când îşi simţi braţul strâns mai tare şi când simţi capul copilei părăsite rezemându-se de el şi culcându-se pe mâneca lui albastră, el îl strânse duios cu mâna lui aspră şi o înţelese, după cum şi ea îl înţelese pe el.

— E mai bine acum, drăguţo? spuse căpitanul. Curaj, curaj! Mă duc jos să pregătesc ceva pentru cină. Vrei să vii singură jos, drăguţo, pe urmă, sau să vie Edard Cuttle să te ia?

Cum Florence îl încredinţă că e în stare să coboare

singură pe scări, căpitanul, deşi îndoindu-se vădit dacă ospitalitatea lui ar trebui să îngăduie aşa ceva, o lăsă să facă după voia ei şi se apucă să frigă o pasăre, la focul din salonaş. Ca să poată găti cu mai multă îndemânare, îşi scoase haina, îşi suflecă mânecile şi-şi puse pe cap pălăria de muşama, fără de care nu se apuca niciodată de vreo treabă mai de seamă, care se cuvenea să fie săvârşită cu îngrijire.

După ce, cu apa proaspătă pe care căpitanul o adusese pentru ea, în timp ce dormise, Florence îşi răcori capul care o durea şi faţa ce-i ardea, se duse la oglindă ca să-şi netezească părul vâlvoi. Atunci văzu – doar o clipă – pentru că îndată se şi acoperi, că pe pieptul ei era urma înnegrită lăsată de lovitura unei mâini pline de mânie.

Văzând-o, lacrimile i se porniră din nou; era ruşinată. şi totodată speriată, dar nu se deşteptă mânie împotriva lui în ea. Rămasă fără cămin şi fătă tată, ea îi iertă totul, fără măcar să se gândească cum că ar avea nevoie să-l ierte sau că-l şi iertase. Fugea de el în gând, precum fugise de el aievea şi pentru ea, el era dus şi pierdut. Pentru ea fiinţa lui nu mai exista pe lume!

Florence, biată fată fără experienţă, nu putea încă să întrevadă ce o să facă şi unde o să locuiască. Visa nelămurit să găsească pe undeva, departe, nişte surori mici pe care să le crească, care să fie dăguţe cu ea, de care, sub un nume străin, s-ar putea lega, pe care le-ar putea creşte fericite în căminul lor şi care, apoi, s-ar mărita şi ar fi bune cu bătrâna lor guvernantă. Poate că îi vor încredinţa, când timpul va fi sosit, şi educaţia fiicelor lor. Şi se gândea ce ciudat şi trist va fi când, femeie cu părul cărunt, îşi va duce taina în mormânt, iar Florence Dombey va fi uitată de toată lumea. Dar acum totul era pentru ea încă tulbure şi ascuns printre nori. Nu mai ştia acum decât că pe pământ nu mai are tată şi-şi repeta asta de mai multe ori, ascunsă fiind de toate privirile, afară doar de cele ale Tatălui din Ceruri.

Puţinii bani pe care-i avea se reduceau doar la câteva guinee. Cu o parte din ei se gândea să-şi cumpere ceva

îmbrăcăminte, căci nu mai avea decât ce era pe ea. Prea era deznădăjduită ca să se gândească ce repede se vor duce banii şi prea era copilăroasă şi necunoscătoare întru ale lumii, ca să se lase tulburată de asemenea griji, chiar dacă celelalte necazuri ale ei n-ar fi fost atât de mari. Încercă să-şi liniştească cugetul, să-şi oprească lacrimile şi să-şi potolească zbuciumul. Ar fi vrut să izubtească să creadă că ceea ce se întâmplase, se petrecuse doar cu câteva ceasuri în urmă, iar nu de săptămâni şi luni aşa cum i se părea. În sfârşit coborî în salonaş, unde o aştepta ocrotitorul ei atât de bun.

Căpitanul întinsese cu multă grijă faţa de masă şi tocmai pregătea într-o tigaie mică un sos de ouă, stropind cu el din când în când, cu multă grijă, găina, în vreme ce aceasta se învârtea şi se rumenea la foc. Pe Florence o aşează, proptită între perne, pe sofaua pe care, pentru ca ea să se simtă mai bine o împinsese într-un colţ un de era mai cald. Apoi, căpitanul, cu multă îndemânare, dădu înainte cu gătitul, pregătind în altă tigaie un sos alb, punând la fiert o mână de cartofi într-o a treia tigaie, fără să uite, o clipă măcar, sosul de ouă din cea dintâi şi, rând pe rând, fără părtinire, stropi totul şi învârti într-una peste tot cu o lingură bună la toate. Pe lângă aceste griji, căpitanul o mai avea şi pe aceea de a nu pierde din ochi o tigaie măruntă în care sfârâiau şi clocoteau nişte cârnaţi, făcând cea mai plăcută muzică. Nu s-a pomenit nicicând bucătar mai încântat de cum se arăta căpitanul în toiul şi fierbinţeala îndeletnicirilor sale şi nici nu era cu putinţă să spui care din două, fata lui sau pălăria de muşama, strălucea mai tare.

Mâncarea fiind în sfârşit gata, căpitanul Cuttle o aşează pe farfurii şi o servi cu aceeaşi îndemânare cu care o pregătise. Apoi se îmbrăcă pentru masă, scoţându-şi pălăria şi punându-şi haina; împinse masa aproape de Florence, lângă sofa, supuse rugăciunea, îşi deşurubă cârligul, înşuruba în loc furculiţa şi începu să facă onorurile mesei.

— Micuţă doamnă – spuise căpitanul – curaj şi

încearcă să mănânci ceva. Ţin-te bine! Serveşte-te, drăguţă! E o aripă cu ficat. E sos. Uite cârnaţi. Şi cartofi! Toate astea i le puse simetric pe o farfurie şi, turnând peste ele sos cald, cu lingura aceea bună la toate, le puse în faţa oaspetelui drag.

— Tot şirul de saborduri e ridicat, dă-i înainte, micuţă doamnă! spuse căpitanul, îndemnând-o. Că toate-s în bună rânduială, fetiţo! încearcă şi ciuguleşte câte ceva, drăguţă. Fireşte, dacă Walr ar fi aici…

— Ah, dacă l-aş avea aici acum, ca pe un frate! strigă Florence.

— Nu te întrista, nu, nu, drăguţo – supuse căpitanul – de dragul meu! Era ca şi când ţi-ar fi fost prieten de când v-aţi născut, nu-i aşa, drăguţo?

Florence nu găsi cuvinte ca să răspundă. Spuse doar: „Oh, dragă, dragă Paul! Oh, Walter!”

— Până şi podeaua pe care păşea ea – murmură căpitanul, privind la fata ei plecată – era tot atât de preţuită de Walter cum este izvorul cu apă rece de către cerbul însetat! Parcă-l văd, în ziua în care a fost înscris în registrele Dombey, cum vorbea la masă de ea, roşindu-se la faţă, cu modestia lui, de părea un trandafir de curând înflorit! Ia gândeşte-te ce ar fi dacă bietul nostru Walr ar fi aici, micuţă doamnă – sau dacă ar putea fi – că, vezi bine, s-a înecat, nu-i aşa?

Florence dădu din cap.

— Da, da, s-a înecat – urmă căpitanul, cu blândeţe – cum spuneam, dacă ar putea fi aici, te-ar ruga, ţi-ar cere chiar, scumpa mea, să ciuguleşti puţintel, să ai niţică grijă de scumpa-ţi sănătate. De aceea ai grijă de sănătate, micuţă doamnă, ca şi cum ar fi de dragul lui Walr şi… pune-ţi căpşorul la vânt.

Florence, ca să-i facă pe plac căpitanului, încercă să mănânce ceva. Între timp, căpitanul, care părea că uitase cu totul de propria lui cină, lăsă jos furculiţa şi cuţitul şi-şi trase scaunul lângă sofa.

— Walr era un băiat bun, nu-i aşa, scumpeteo – întrebă căpitanul, după ce stătuse câtăva vreme fără să

vorbească, cu ochii aţintiţi asupra lui Florence şi frecându-şi bărbia – era şi un băiat viteaz şi de nădejde.

Florence încuviinţă, plângând.

— Şi s-a înecat, drăguţo, nu-i aşa că s-a înecat? spuse căpitanul cu o voce blândă.

Florence, iarăşi, nu putu decât să încuviinţeze.

— Era mai mare ca dumneata, micuţă doamnă – urmă căpitanul – dar pe vremuri eraţi împreună ca doi copii, nu-i aşa?

— Da, răspunse Florence.

— Şi Walr s-a înecat, spuse căpitanul. Nu-i aşa?

Repetarea acestei întrebări era un ciudat izvor de mângâiere, dar căpitanului i se părea că este într-adevăr un astfel de izvor, deoarece se tot întorcea mereu la el. Florence, mulţumită că putuse să dea la o parte mâncarea, fără să o fi atins şi că se culcase iar pe sofa, îi dădu căpitanului mâna, dându-şi seama că-l dezamăgise, deşi dorise cu tot dinadinsul ca, după toată osteneala lui, să-i fie pe plac. Căpitanul îi luă mâna într-a lui, care tremura şi, ca şi când ar fi uitat cu totul de cină şi de lipsa ei de poftă de mâncare, continuă, parcă ar fi rumegat, să mormăie din când în când, pe un ton de compătimire: „Bietul Walr! Vai, vai!... înecat! Nu-i aşa?” Şi mereu aştepta răspunsul ei, în care se părea că ar fi fost ascuns miezul ciudatelor sale reflecţii.

Găina şi cârnaţii se răciseră, zeama şi sosurile se sleiseră, până ce căpitanul să-şi reamintească cum că sunt pe masă şi să se apuce să mănânce. Apoi, cu ajutorul lui Diogene şi unindu-şi sforţările, puseră degrabă capăt ospăţului. Desfătarea şi mirarea căpitanului în faţa dibăciei cu care gospodări Florence, când îi ajută să strângă masa, să rânduiască salonaşul şi să mătură în faţa căminului, nu-şi găsiră seag – man decât în înflăcărarea cu care se împotrivise când ea începuse să-l ajute. Până la urmă, desfătarea şi mirarea lui ajunseră atât de covârşitoare, încât nu-i mai rămase căpitanului decât să nu mai facă nimic şi să stea doar, cu ochii la ea, ca şi cum ar fi fost o zână care-ar fi săvârşit cu gingăşie toate aceste treburi în

locul lui. Admirata lui, atât de nemărginită, făcu să i se aprindă din nou cercul roşu de pe frunte.

Când apoi Florence luă pipa de pe prichiciul căminului, i-o dădu în mână şi-l rugă să fumeze, bunul căipitan fu atât de uluit de atenta ei, încât îşi ţinu pipa ca şi cum toată viaţa lui n-ar mai fi ţinut o pipă în mână. Când Florence, căutând în micul bufet, scoase la iveală o sticlă şi-i pregăti, fără ca el să-i ceară, un pahar de grog pe care i-l puse în faţă, nasul lui stacojiu se îngălbeni de răsfăţat şi onorat ce se simţea. După ce-şi umplu pipa, mulţumit ca într-un vis frumos, Florence i-o aprinse, iar căpitanul nu mai avu puterea nici să se împotrivească, nici s-o împiedice. Apoi Florence, reluându-şi locul pe vecheasofa, îl privi cu un zâmbet atât de drăgălaş şi plin de recunoştinţă, cu un zâmbet care arăta atât de limpede că inima ei singuratică ca şi faţa ei se îndreptau spre el, biruind durerea, încât fumul pipei pătrunse în gâtlej, făcându-l pe căpitan să tuşească, şi în ochi, făcându-l să clipească şi să lăcrimeze.

Felul în care căpitanul încercă s-o facă pe Florence să creadă că izvorul tusei şi al lacrimilor lui s-ar afla ascuns în pipă, felul cum îl căută în fundul ei şi cum negăsindu-l acolo, se prefăcu că îl scoate la iveală, suflând în pipă, fură grozav de hazlii. Curând, pipa începând să tragă mai bine, el căzu în starea de plăcută amorţeală care îi stă atât de bine fumătorului, dar, în acelaşi timp, ţinea ochii aţintit! asupra lui Florence. Rămase aşa, dând din când în când drumul, printre buze, unui mic nor de fum, de parcă la fiecare pufăit i-ar fi ieşit din gură un rotocol, ce ar fi purtat scris pe el „bietul Walr! Da, da!… S-a înecat, nu-i aşa?” Apoi se apucă iar să tragă binişor fumul din pipă.

Pe cât de deosebiţi erau ca înfăţişare – căci cu greu s-ar fi putut găsi nepotrivire mai desăvârşită ca cea dintre Florence, cu frumuseţea şi tinereţea ei gingaşă şi căpitanul Cuttle, cu faţa lui plină de bube, cu trupul lui greoi, bătut de furtuni şi cu vocea lui aspră – pe atât erau de asemănători totuşi în ce priveşte naiva lor ignoranţă a căilor, a nedumeririlor şi a primejdiilor din lume. Niciun

copil nu l-ar fi putut întrece pe căpitan în ceea ce privea lipsa lui de experienţă pe orişicare tărâm, afară de cel al vântului şi al furtunii, ca şi în simplitatea, credulitatea şi. devotamentul lui generos. Credinţa, nădejdea şi mila îşi împărţeau între ele întreaga lui fire. Aceste simţăminte erau întovărăşite la el şi de un fel de roman ciudat, lipsit cu totul de imaginaţie, deşi cu totul nereal, în care nu se găsea nici urmă de prudenţă sau de pricepere lumească. Aşa cum sta acum căpitanul şi fuma, privind-o pe Florence, numai Dumnezeu ştie ce imagini neverosimile, în care ea era figura centrală, se înfăţişau în mintea lui. Tot atât de nelămurite şi nesigure, deşi nu tot atât de vii, erau gândurile ei despre viaţa care o aştepta. După cum, în lumina la care privea printre lacrimi, i se înfăţişau culorile spectrului, tot astfel întrevedea ea, prin noua şi greaua ei durere, şi un curcubeu strălucind slab pe cerul îndepărtat. Aşa cum şedeau în faţa focului, spunându-şi poveşti, căpitanul Cuttle şi biata Florence nu se deosebeau mult de o domniţă rătăcitoare şi un monstru binevoitor din basme.

Căpitanul nu era de loc tulburat de gândul că ar putea fi vreo greutate s-o oprească pe Florence lângă el, nici de răspunderea pe care şi-ar lua-o în felul acesta. După ce puse obloanele şi închise uşa, se simţi foarte mulţumit şi în desăvârşită siguranţă. Pentru căpitanul Cuttle era ca şi cum Florence i-ar fi fost dată în grijă de către înalta Curte. Era cel mai de pe urmă om din lume care şi-ar fi făcut griji din asemenea lucruri.

Aşa că îşi fumă pipa foarte liniştit şi când isprăvi de fumat, atât el cât şi Florence, meditând fiecare în felul său, luară ceaiul; apoi Florence îl rugă s-o ducă la o prăvălie din apropiere, ca să-şi cumpere puţinele lucruri de care avea neapărată nevoie. Cum, între timp, se întunecase de-a binelea, căpitanul se învoi; după ce mai întâi se uită pe furiş afară (după cum fusese nevoit să o facă pe vremea când se ascundea de doamna Macstinger), se înarma cu bastonul lui cel mare, socotind că ar putea să aibă nevoie de el în vreo împrejurare neprevăzută în care s-ar cuveni să recurgă la arme.

Mândria căpitanului Cuttle ajunse la culme când dădu braţul lui Florence şi o însoţi vreo două-trei sute de paşi. Tot timpul aruncă priviri iscoditoare în dreapta şi-n stânga atrăgând prin vigilenta lui exagerată atenţia tuturor trecătorilor. Când ajunse la prăvălie, căpitanul socoti că ar fi mai cuviincios să se retragă, în timp ce ea îşi făcea cumpărăturile, deoarece era vorba de efecte femeieşti. Dar, prevăzător cum era, puse pe tejghea cutiuţa lui de cositor, înştiinţă pe tânără stăpână a prăvăliei că în cutie ar fi patruzeci şi două de lire şi, în cazul că suma aceasta n-ar ajunge să acopere cheltuielile pentru mica echipare a nepoatei sale – la cuvântul „nepoată” aruncă asupra lui Florence o privire cu tâlc, însoţită de o pantomimă ce exprima pătrundere şi mister – îi ceru să aibă bunătatea să-l cheme doar cu un semn şi el va scoate numaidecât diferenţa din buzunar. Consultă apoi, aşa ca din întâmplare, ceasornicul lui cel mare, cu gândul ascuns de a uimi pe cei din prăvălie şi de a le arăta că şi el e proprietar. Apoi căpitanul sărută cârligul, îndreptându-i înspre nepoată şi ieşi în stradă, unde, stând în faţa vitrinei, oferea o privelişte interesantă celor ce-i vedeau fata lui mare privind din când în când în prăvălie, printre mătăsuri şi panglici, cu o vădită bănuială că Florence ar putea fi răpită prin uşa di-n dos.

— Dragă căpitane Cuttle – spuse Florence, când ieşi din prăvălie cu un pachet a cărui mărime îl dezamăgi grozav pe căpitan care se aştepta s-o vadă însoţită de un hamal cu un balot plin de lucruri – nu-mi trebuie banii ăştia, zău! N-am cheltuit de loc din ei. Am banii mei.

Căpitanul se socoti greu păgubit.

— Micuţă doamnă – răspunse el, cu privirile îndreptate de-a lungul străzii – fii bună şi păstrează-i pentru mine, până când o să ţi-i cer.

— Îmi dai voie să-i pun înapoi la locul lor – spuse Florence – şi să-i păstrez acolo?

Căpitanul nu fu de loc mulţumit cu această propunere, dar totuşi răspunse:

— Da, da, pune-i oriunde, micuţă doamnă, atâta

vreme cât vei şti unde să-i găseşti. Nu-s buni „de nimic pentru mine. Mă mir că nu i-am dat încolo până acum.

Pe loc căpitanul se simţi foarte descurajat, dar se învioră la cea dintâi atingere a braţului lui Florence, şi amândoi se întoarseră acasă, cu aceleaşi măsuri de prevedere ou care veniseră. Căpitanul, deschizând uşa cabinei micului Aspirant de marină, se scufundă în ea cu o iuţeală năprasnică, aşa cum numai în lunga sa practică se putuse deprinde s-o facă. Pe când Florence dormea încă, a doua zi dimineaţă, el tocmise pe fiica unei femei mai în vârstă, care adăpostită de obiect sub o umbrelă albastră, vindea păsări în piaţa Leadenhall, ca să vină să deretice camera şi să-i facă micile servicii de care Florence avea nevoie. Cum această fetişcană se învoise, Florence găsi totul în jurul ei tot atât de cuviincios şi bine rânduit, dacă nu chiar atât de frumos, cum îi apăruse în visul acela groaznic pe care odinioară îl numise „căminul" său.

Când fură ia. r singuri, căpitanul o îmbie să mănânce o felie de pâine prăjită şi să bea un pahar de vin fiert cu mirodenii (pe care căpitanul îl pregătea minunat) şi îmbătând-o cu tot soiul de vorbe bune şi cu citatele fără rost ce-şi putu aminti, o însoţi până sus în camera ei. Dar avea el ceva pe suflet! Şi parcă nu era în apele lui.

— Noapte bună, draga mea, îi spuse căpitanul Cuttle la uşă.

Florence îşi ridică buzele până la obrazul lui şi îl sărută.

În orice alte împrejurări, căpitanul ar fi fost covârşit de un asemenea semn de dragoste şi recunoştinţă, dar acum, deşi era foarte simţitor, o privi în faţă cu mai multă nelinişte decât arătase înainte şi nu vru să plece de lângă ea.

— Sărmanul Walr! spuse căpitanul.

— Bietul, bietul Walter! răspunse Florence, suspinând.

— S-a înecat, nu-i aşa? întrebă căpitanul.

Florence dădu din cap şi oftă.

— Noapte bună, micuţă doamnă, zise căpitanul,

întinzându-i mâna.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, prieţen bun şi drag.

— Dar căpitanul tot zăbovea.

— E ceva, dragă căpitane Cuttle? întrebă Florence, care, în starea sufletească în care se afla, se speria uşor. Ai să-mi spui ceva?

— Să-ţi spun dumitale, micuţă doamnă, spuse căpitanul stingherit, sub privirile ei. Nu, nu, ce aş avea să-ţi spun, drăguţo? Fireşte, nici nu te poţi aştepta să am ceva bun să-ţi spun, nu-i aşa?

— Nu, răspunse Florence dând din cap.

Căpitanul o privi cu luare-aminte şi repetă „nu”, dar tot zăbovi şi păru încurcat.

— Sărmane Walr – spuse căpitanul – Walr al meu, cum obişnuiam să-ţi spun! Nepotul bătrânului Sol Gills, binevenit ca florile de mai, pentru toţi cei care te cunoşteau! Pe unde-i fi ajuns tu acum, băiat viteaz. Înecat? Aşa-i că s-a înecat?

Încheindu-şi. apostrofa cu această din urmă întrebare adresată brusc lui Florence, căpitanul îi ură noapte bună şi coborî scara, pe când rămasă sus cu luminarea în mână, Florence îi lumina calea. El se pierdu apoi în întuneric şi, judecând după sunetul paşilor ce se îndepărtau, era gata să intre în salonaş. Dar, pe neaşteptate capul şi umerii lui ieşiră iar la iveală, ca şi cum s-ar fi ridicat din adâncuri la suprafaţă. Era vădit că nu avea alt gând decât să repete iar: „drăguţo, aşa-i că s-a înecat?” Fiindcă după ce spuse asta, pe un ton de duioasă compătimire, se făcu iarăşi nevăzut.

Florence era îndurerată de faptul că, adăpostindu-se în locuinţa lui, fără să vrea, deşi în chip firesc, redeşteptase în mintea ocrotitorului ei aceste gânduri dureroase. Şezând la mesuţa pe care căpitanul rânduise telescopul, cartea cu cântece şi acele mici lucruri de preţ, se gândea la Walter şi la tot ce în trecut fusese legat de el, până când ajunse aproape să dorească să se culce şi să adoarmă fără să se mai deştepte vreodată. Dar, în sufletul

ei chinuit de dorul după dispărutul pe care îl iubise, nu-şi mai găsi loc niciun gând la casa ei – la posibilitatea de a se mai întoarce acolo – nicio imagine a acelei case, ca a unui lucru ce ar mai exista sau care ar mai adăposti pe tatăl ei – nimic din toate acestea! Că doar acolo văzuse ea cum se săvârşise omorul! Cum chipul tatălui pe care fireşte îl păstra în minte şi pe care, în ciuda atâtor suferinţe, îl mai iubea „fusese smuls în timpul din urmă din inima ei, desfigurat şi ucis, gândul acesta fu atât de înspăimântător, încât, tremurând, ea îşi acoperi faţa ca şi când ar fi vrut să se ascundă de orice urmă de amintire a faptei şi a crudei mânii ce o săvârşise. Dacă inima ei iubitoare ar mai fi putut să mai păstreze în ea şi după asta icoana lui, ar fi trebuit să se frângă. Dar nu o putu păstra. Golul rămas în inimă fu umplut de o spaimă sălbatică, fugind de orice atingere cu rămăşiţele sfărâmate ale dragostei ei – cu o spaimă ce nu putea răsări decât din adâncurile unei asemenea dragoste, ce fusese atât d. e amarnic nesocotită I

Nu îndrăzni să mai privească în oglindă, fiindcă vederea urmei înnegrite pe pieptul ei o făcea să se teamă de ea însăşi, ca şi cum ar fi purtat pe ea un semn de mişelie. O acoperi cu o mână grăbită ce tremură şi, în întuneric, îşi lăsă capul în jos şi plânse.

Căpitanul nu se duse multă vreme la culcare. Se plimbă un ceas întreg încoace şi încolo prin prăvălie şi în saloane, apoi părând că datorită acestei mişcări s-ar fi liniştit, se aşeză dus pe gânduri şi se apucă să citească dintr-o carte de rugăciuni, rugile menite să fie folosite pe mare. Dar asta nu fu lucru uşor! Citind grozav de încet şi de greoi, bunul căpitan se tot oprea în faţa unui cuvânt mai greu spunându-şi „Hai, băiete! Doar o opinteală!” Sau: „Ţin-te bine, Edard Cuttle, ţinte bine!” Cuvinte care aveau o mare înrâurire şi-l scoteau din orice încurcătură. Se mai întâmpla ca şi ochelarii să-i împiedice vederea. Totuşi, în ciuda acestor neajunsuri, căpitanul, luându-şi treaba toarte în serios, citi slujba până la cea din urmă slovă şi încă cu multă smerenie! Simţindu-se foarte satisfăcut după ce

isprăvi cu cititul, se băgă sub tejghea (dar nu înainte de a se mai fi dus o dată sus, ca să tragă eu urechea la uşa lui Florence) cu sufletul împăcat şi cu o faţă radiind de mulţumire.

În timpul nopţii, căpitanul ieşi de mai. multe ori de sub tejghea ca să se încredinţeze că tânăra fată rămasă în sarcina lui se odihneşte în linişte. În zori de zi, când se duse din nou la uşa ei, ea era trează şi-l întrebă dacă e el, deoarece îi auzise paşii.

— Da, micuţă doamnă, răspunse căpitanul în şoaptă, mormăind. Te simţi bine, comoara mea?

— Da, răspunse Florence, mulţumindu-i.

Căpitanul nu-şi îngădui să piardă un prilej atât de potrivit ca să-şi pună gura la gaura cheii şi, într-o adiere răguşită, să şoptească: „Bietul Walr! Aşa-i că s-a înecat?” După asta se duse să se culce şi dormi până dimineaţa, la orele şapte.

Toată ziua nu putu să scape de un soi de nelinişte şi de un fel de stinghereală, deşi Florence, care sta şi cosea în salonaş, eră trial calmă şi mai liniştită de cum fusese cu o zi înainte. Aproape de fiecare dată când îşi ridica ochii de pe lucru, îl vedea pe căpitan că se uită la ea, mângâindu-şi gânditor bărbia şi împingându-şi mereu jilţul pentru a se aproapia de ea, ca şi cum ar fi avut ceva foarte tainic să-i spună. Dar el îşi trăgea iarăşi jilţul înapoi, ca şi când m-ar fi fost în stare să se hotărască cum să înceapă şi tot aşa, în tot timpul zilei, navigă, ca într-o barcă uşoară, în jurul salonaşului, izbindu-se, nu numai o dată, în condiţiile cele mai deznădăjduite, de ţărmul pereţilor sau de uşa cabinetului.

Abia când ziua prinse să se îngâne cu noaptea, căpitanul Cuttle, aruncând în sfârşit bine ancora lângă Florence, începu să vorbească cu şir. Abia când lumina focului începu să strălucească pe pereţi, pe tavanul cămăruţei, pe masa de ceai şi pe ceştile şi farfuriile ce erau rânduite pe masă, luminând şi faţa liniştită a lui Florence, care era întoarsă spre flacără şi o răspândea în lacrimile ce-i umpleau ochii, căpitanul întrerupse lunga

tăcere şi spuse:

— mai fost niciodată pe mare, scumpa mea?

— Nu, răspunse Florence.

— Fireşte – spuse căpitanul plin de respect – e atotputernică. Sunt minuni grozave în adâncurile ei, drăguţo! Ia gândeşte-te la ea când vânturile urlă şi valurile se rostogolesc. Gândeşte-te la ea, când nopţile de furtună-s negre ca smoala – rosti căpitanul, ridicându-şi solemn cârligul – de nu-ţi poţi vedea mâna în faţa ta, afară numai când un fulger puternic ţi-o arată, şi când tu goneşti, goneşti. Înainte şi tot goneşti mereu prin furtună şi întuneric, de parcă ai fi mânat către capătul lumii, tot mereu şi înainte, fără încetare şi fără sifârşit! Amin! Şi când ăi găsi asta scris pe undeva „înseamnă-ţi-o şi ţine minte! Astea-s vremuri, drăguţo, când un bărbat poate spune tovarăşului său, după ce mai întâi va fi răsfoit biblia: „Bill, suflă un vânt grozav de la nord-vest – ia ascultă – îl auzi cum urlă? Dumnezeu să-i ajute! Vai de bieţii nenorociţi de pe coastă, tare mi-e milă de ei i „Căpitanul cită aceste cuvinte, privind mai ales grozăviile oceanului, într-un chip foarte mişcător şi încheie cu un răsunător: Ţin-te bine!

— Dumneata ai fost vreodată pe mare în timpul unei furtuni din astea groaznice? întrebă Florence.

— Ei, eu, micuţă doamnă, am avut şi eu partea mea de vreme rea – spuse căpitanul tremurând şi ştergându-şi capul – şi am avut noroc să fiu zvârlit încoace şi-ncolo; dar… dar, nu de mine-mi arde acum să vorbesc. Bietul nostru băiat – şi apropiindu-se mai mult de ea – Walr, scumpul nostru care s-a înecat!

Căpitanul vorbea cu o voce atât de tremurată şi o privea pe Florence cu o faţă atât de palidă şi frământată, încât ea, speriată, se agăţă de mâna lui.

— Ţi s-a schimbat faţa, strigă Florence. Te-ai schimbat într-o clipă. Ce e? Dragă căpitane Cuttle, mă trec fiori când te văd!

— Ce e? Micuţă doamnă – răspunse căpitanul, sprijinind-o – nu te speria! Nu-i nimic! Totu-i bine, totu-i

bine, draga mea. Cum spuneam, Walr… el s-a înecat. Nu-i aşa?

Florence se uită drept în ochii lui, se roşi, apoi păli şi-şi duse mâna la piept.

— Sunt primejdii şi pericole mari în adâncuri, drăguţă – spuse căpitanul – şi peste multe corăbii viteze şi peste multe, multe inimi îndrăzneţe s-au închis apele tainice şi nu au mai spus nimănui nicio poveste. Dar e şi scăpare din adâncuri şi câteodată un singur om dintr-un întreg echipaj – ei, fie unul dintr-o sută, drăguţo – a scăpat, din mila Domnului şi s-a întors teafăr acasă, după ce fusese dat ca mort şi socotit de toată lumea ca pierdut. Eu… eu am ştiut o poveste, Desfătarea Inimii mele – se bâlbâi căpitanul – o poveste de acest soi care mi-a fost spusă odată, şi fiind acum la cotitura asta, şi dumneata şi eu, aşa cum şedem singuri în faţa focului, s-ar putea să-ţi placă să mă auzi povestind-o. Ce zici, ai vrea să ţi-o povestesc?

Florence, tremurând din pricina unei nelinişti pe care nu o putea nici stăpâni nici înţelege, fără să vrea, îi urmări privirea, care tot rătăcea în spatele ei, prin prăvălie, unde ardea o lampă. În clipa când ea îşi întoarse capul, căpitanul sări din jilţ şi-şi puse mâna drept în faţa ei. Nu e nimic acolo, drăguţo – spuse căpitanul – nu te uita într-acolo!

— De ce nu? întrebă Florence.

Căpitanul şopti că în partea aceea era tristeţe şi că în partea focului era mai multă veselie. Trase apoi uşa, oare până atunci stătuse deschisă, şi se aşeză din nou în jilţul său. Florence îl urmări cu ochii şi-l privi în faţă cu luare-aminte.

— Povestea era despre o corabie, micuţa mea doamnă – începu căpitanul despre o corabie care pornise din portul Londrei, cu vânt prielnic şi vreme bună, cu desinaţie… nu fi surprinsă, micuţă doamnă, pleca doar în străinătate, drăguţo!

Expresia de pe faţa lui Florence îl sperie pe căpitan, care era el însuşi înfierbântat şi zăpăcit şi nu vădea mai

puţină nelinişte decât ea.

— Să spun mai departe, drăguţo? întrebă căpitanul.

— Da, da, te rog! strigă Florence.

Căpitanul înghiţi în sec ca şi cum ar fi vrut să facă să-i alunece un nod ce-i sta în gâtlej şi, nervos, urmă:

— Corabia aia nenorocită întâmpină în larg o furtună atât de groaznică, aşa cum bântuie o dată la douăzeci de ani, draga mea! Pe ţărm era un uragan care smulgea poduri şi nărui a oraşe şi în latitudinile alea, erau pe mare aşa furtuni că nici vasele cele mai puternice ce s-au văzut vreodată nu li se puteau împotrivi. Zi după zi, după cum mi s-a spus, nenorocita aia de corabie s-a purtat frumos şi şi-a făcut vitejeşte datoria, drăguţo, dar într-o bufnitură de vânt năprasnică, aproape toate încheieturile ei s-au desfăcut, catargele şi cârmă i-au fost smulse şi cei mai buni dintre oameni au fost măturaţi peste bord, iar corabia a rămas pradă furtunii, furtunii nemiloase care sufla tot mai tare, în timp ce valurile izbeau în corabie, treceau peste ea şi la fiecare lovitură o fărâmau ca pe o scoică. Fiece pată neagră ce se vedea pe coama munţilor de apă care se rostogoleau, era o bucată din trupul corăbiei sau un om încă viu şi aşa s-au făcut toate bucăţi, drăguţo, şi niciun fir de iarbă n-o să mai crească vreodată pe mormântul celor care fuseseră pe corabie!

— Da’ n-au pierit cu toţii! strigă Florence. Unii au fost salvaţi? N-a fost salvat măcar unul?

— Pe bordul acestei nave nenorocite – spuse căpitanul, ridicându-se de pe scaun, strângând pumnul cu putere şi înfierbântându-se – era un băiat, un băiat viteaz după cum am auzit, căruia, când era copil, îi plăcea să citească şi să povestească despre fapte cutezătoare în timpul naufragiilor – l-am auzit chiar eu, eu l-am auzit – şi care şi-a adus aminte de ele în ceasul de restrişte: când inimile cele mai tari şi braţele cele mai încercate îşi pierduseră nădejdea, el rămase hotărât şi plin de voie bună! Nu lipsa unor fiinţe iubite lăsate acasă îi da acest curaj – dar aşa-i era firea. Am citit-o pe faţa lui când nu era decât un copil – ehei, de multe ori! Eu socoteam atunci că-i

doar un băiat chipeş – Dumnezeu să-l binecuvânteze!

— Şi a fost salvat? – strigă Florenoe – aşa-i că a fost salvat?

— Viteazul băiat – spuse căpitanul – uită-te la mine, drăguţă, nu te uita împrejur!

Florence de-abia avu puterea să îngâne „da de ce?”

— Pentru că nu-i nimic acolo, draga mea, spuse căpitanul. Nu. te speria, drăguţo! De dragul lui Walr care ne era drag tuturor, nu te speria! Băiatul ăla – spuse căpitanul – luptând alături de cei mai buni şi ajutând pe cei slabi de înger, fără să se plângă sau să dea vreun semn de frică, îi îmbărbătă pe toţi, de-i făcu să-l cinstească de parcă ar fi fost un amiral. Din toate inimile ce băteau pe acea corabie, doar băiatul ăsta cu secundul şi cu un marinar au rămas în viaţă, plultând, pe marea furtunoasă, agăţaţi de o bucată din vasul naufragiat.

— Şi au fost salvaţi? strigă Florence.

— Zile şi nopţi de-a rândul au plutit pe apele alea nesfârşite – spuse căpitanul – până când, în sfârşit…

— Nu, nu te uita într-acolo, drăguţo!… se întâmplă ca o corabie să ajungă până la ei şi fură, slavă Domnului, luaţi la bord: doi vii şi unul mort.

— Care din ei era mort? strigă Florence.

— Nu băiatul de care am vorbit, spuse căpitanul.

— Mulţumescu-ţi Doamne! Oh! Mulţumescu-ţi Doamne!

— Amin! răspunse căpitanul grabnic. Nu te speria! încă o clipă, micuţă doamnă! Sus inima! Pe bordul acestei corăbii făcură o lungă călătorie, tot înainte, de-a curmezişul hărţii (fiindcă nu atingeau ţărmul nicăieri) şi în această călătorie, marinarul care fusese salvat odată cu el, ia murit. Dar el a fost cruţat şi…

Căpitanul, fără să ştie ce face, tăiase o felie de pâine şi şi-o atârnase de cârlig – care era obişnuita / sa furculiţă de prăjit – ţinând-o la foc. Tot privind însă foarte mişcat în spatele lui Florence, lăsă păir nea sa, ia foc şi să ardă ca un chibrit.

— A fost cruţat, repetă Florence, şi…?

— Şi s-a întors acasă cu această corabie – spuse căpitanul tot uitându-se în aceeaşi direcţie – şi… nu te speria drăguţo, şi a coborât pe uscat, şi într-o bună dimineaţă a venit, tiptil, tiptil, la locuinţa lui, ca să iscodească acolo, ştiind că prietenii săi cred că s-a înecat, dar a fugit apoi iarăşi, din pricina unui neaşteptat…

— …un neaşteptat lătrat al unui câine? strigă Florence repede.

— Da, urlă căpitanul. Ţin-te bine, dragă! Curaj! Nu privi încă în jur. Uită-te colo pe perete! Pe perete, aproape de ea, se văzu umbra unui bărbat. Ea sări în sus, se uită împrejur şi scoase un ţipăt pătrunzător, când îl văzu pe Walter Gay în spatele ei.

Nu-l văzu acum decât ca pe un frate – un frate ieşit din mormânt, un frate scăpat dintr-un naufragiu, stând în faţa ei, aşa că se aruncă în braţele Lui. I se păru că tot ce avea pe lume era în el; în el, în braţele lui, era toată nădejdea ei, toată liniştea ei, lângă el se putea simţi la adăpost, el era ocrotitorul ei firesc. „Nu-l uita pe Walter. Walter mi-a fost drag!” Scumpa amintire a vocii tânguitoare care rostise aceste cuvinte, îi năpădi sufletul ca o muzică răsunând tainic în noapte. Ah, fii bine venit acasă, dragă Walter! Fii bine venit, pentru inima asta frântă. Aceste cuvinte le simţea ea, fără a le putea rosti şi, în nevinovăţia ei curată, îl îmbrăţişa.

Căpitanul Cuttle, zăpăcit de mişcat ce era, fu cât pe-aci să-şi dea în cap cu felia de pâine arsă din vârful cârligului, dar socotind că nu era un obiect tocmai potrivit pentru acest scop, o puse în fundul pălăriei de muşama, aşează apoi, cu oarecare greutate, pălăria pe cap, încercă să cânte un vers din „O Peg, scump odor”, se opri de la primul cuvânt şi se retrase în prăvălie, de unde se întoarse repede, ou faţa aprinsă şi mânjită toată şi cu gulerul scrobit ai cămăşii mototolit, ca să spună doar:

— Walr, băiatule, iacă aici o bucăţică de proprietate pe care aş dori să v-o trec vouă, amândurora.

Căpitanul scoase repede ceasornicul cel mare, linguriţele, cleştele de zahăr şi cutia de cositor, le puse

toate pe masă, şi cu mâna lui mare le înfundă în pălăria lui Walter. Dar, când îi înmână lui Walter această ciudată casetă, fu iarăşi atât de mişcat, încât fu nevoit să se retragă din nou în prăvălie şi să rămână acolo mai multă vreme decât când se retrăsese întâia oară.

Walter se duse după el şi-l aduse înapoi. Atunci marea grijă a căpitanului fu ca nu cumva Florence să sufere de pe urma acestei noi emoţii. Simţea asta atât de adânc încât, cu o judecată sănătoasă, hotărî pe loc că era strict interzis să se mai aducă vorba, timp de câteva zile, despre aventurile lui Walter. Apoi se linişti îndeajuns, pentru a se descotorosi de pâinea prăjită din pălărie şi ca să ia loc la masa de ceai. Simţind însă că, pe de o parte Walter îl ţinea de mână, iar pe de altă parte, Florence îi şopteşte plângând, cât de fericită e, căpitanul o şterse iar repede din odaie şi lipsi de astă dată mai bine de zece minute.

Dar niciodată, în toată viaţa lui, faţa căpitanului nu strălucise ca în clipa în care se aşează de-a binelea la masa de ceai, privind de la Florence la Walter şi de la Walter la Florence. Totuşi, strălucirea feţei lui nu era câtuşi de puţin pricinuită sau sporită de faptul că-şi lustruise faţa cu mâneca hainei, în timpul ultimei jumătăţi de oră. Era datorită numai faptului că el era adânc mişcat şi că în sufletul lui sălăşluia o strălucire şi o desfătare care i se răsfrângea pe faţă şi o lumina toată.

Se prea poiate ca această lumină să fi fost aprinsă de mândria cu care căpitanul privea faţa arsă de soare şi ochii isteţi ai băiatului regăsit; de mândria de a recunoaşte entuziasmul generos al tinereţe! lui şi toate însuşirile lui atât de curate şi dătătoare de nădejdi, vădindu-se în felul lui de a fi vioi şi sănătos şi în faţa sa luminoasă. Poate că şi admiraţia şi simpatia cu care privea la Florence, a cărei frumuseţe, gingăşie şi nevinovăţie nu ar fi putut găsi un admirator mai sincer şi mai zelos decât era el, îl vor fi înrâurit şi ele. În ace. aşi chip. Dar plinătatea strălucirii ce o răspândea în jurul lui nu putea fi prilejuită decât de priveliştea celor doi laolaltă, şi de toate închipuirile ce

răsăreau din legătura dintre ei şi care, ca mişte scântei strălucitoare, îi treceau şi-i jucau prin cap.

Ce spuneau ei despre bietul, bătrânul unchi Sol. cum se opreau la orice amănunt legat de dispariţia lui, cum bucuria lor era micşorată din pricina lipsei lui şi din pricina nenorocirilor lui Florence, cum dăduseră drumul lui Diogene pe care căpitanul îl momise şi-l închisese sus, puţin mai devreme, ca să nu latre iar, toate astea căpitanul le înţelese prea bine, deşi era într-un veşnic neastâmpăr şi făcea tot mai des scurte incursiuni în prăvălie.

Dar pentru el nu mai era doar un vis că Walter privea la Florence altfel decât din depărtare; putea vedea că, pe când ochii lui căutau adesea faţa ei gingaşă, ei întâlneau rareori privirea ei plină numai de dragoste frăţească, dar cătau în lături când privirile ei se îndreptau spre el; toate acestea erau pentru căpitan tot atât de puţin vis, cum ar fi fost gândul că lângă el e numai spiritul lui Walter. Îi vedea împreună, tineri şi frumoşi, cunoştea povestea trecutului lor şi, sub haina lui albastră, largă, nu mai era niciun locşor pentru alt simţământ decât cel de admiraţie faţă de o asemenea pereche şi de mulţumire că ei sunt iarăşi împreună.

Stătură astfel, laolaltă, până se făcu târziu. Căpitanul ar fi fost mulţumit să stea aşa o săptămână întreagă, dar Walter se sculă ca să-şi ia rămas bun, urându-le noapte bună.

— Pleci, Walter? – se miră Florence – unde te duci?

— Şi-a atârnat hamacul, micuţă doamnă – spuse căpitanul – la Brogley, aproape de-aici, că-i poţi auzi şi glasul, Desfătarea Inimii mele.

— Din pricina mea pleci, Walter – spuse Florence – şi locul dumitale ţi l-a ocupat o soră, lipsită de cămin.

— Dragă domnişoară Dombey – răspunse Walter şovăind – dacă nu e prea îndrăzneţ să-ţi spun aşa…

— Walter! strigă ea mirată.

— Dacă ceva m-ar putea face mai fericit, acum că-mi este îngăduit să te văd şi să-ţi vorbesc, n-ar fi oare descoperirea că mi-e dată şi mie, pe lumea asta, putinţa

să-ţi fiu de folos, măcar pentru o clipă? Unde nu m-aş duce şi ce n-aş face de dragul dumitale?

Ea zâmbi şi-i spuse: „Frate!”

— Eşti atât de schimbată… spuse Walter.

— Într-adevăr, m-am schimbat, răspunse ea.

— Pentru mine – spuse Walter încet, ca şi cum ar fi gândit cu glas tare – schimbată pentru mine. Te-am lăsat atât de copilă şi te găsesc… Oh!… Cu totul alta…

— Dar tot sora dumitale, Walter. N-ai uitat ce ne-am făgăduit unul altuia când ne-am despărţit?

— Eu să uit?! Dar nu mai spuse altceva.

— Şi dacă ai fi uitat – dacă suferinţa şi primejdia ţi-ar fi izgonit din gând această amintire – ceea ce desigur că nu au făcut, ţi-ai aduce, fără îndoială, aminte acum, Walter, când mă regăseşti săracă şi părăsită, fără alt cămin decât acesta şi fără alţi prieteni afară de voi doi, care mă auziţi vorbind.

— Mi-aş aminti, Dumnezeu mi-e martor că mi-aş aminti, spuse Walter.

— Oh, Walter, strigă Florence printre lacrimi şi suspine. Frate drag! Arată-mi un drum pe lumea asta, o potecă smerită pe care să pot păşi singură ca să muncesc şi să mă pot gândi uneori la dumneata, ca la unul care mă vei ocroti şi vei avea grijă de mine, ca de o soră! Oh! ajută-mă Walter, căci am atâta nevoie de ajutor!

— Domnişoară Dombey! Florence! Aş fi gata să mor dacă asta te-ar putea ajuta. Dar prietenii dumitale sunt mândri şi bogaţi. Tatăl dumitale…

— Nu, nu, Walter I strigă ea luându-se cu mâinile de cap, cu un gest de spaimă, care-l străpunse ca un fior. Nu mai spune vorba asta!

Din ceasul acela el nu mai uită niciodată glasul şi privirea cu care îl oprise să rostească acel nume. Simţi că, dacă ar trăi o sută de ani, şi tot n-ar putea să le uite.

Undeva… Oriunde… dar niciodată acasă! Totul a trecut, totul s-a dus, totul e pierdut, totul s-a sfărâmat! Toată durerea ei de a fi fost părăsită, toată nespusa ei suferinţă din trecut, era cuprinsă în strigătul ei şi Walter

simţi că nu-l va putea uita niciodată şi într-adevăr nici nu-l uită.

Ea îşi lăsă faţa drăgălaşă pe umărul căpitanului şi povesti cum şi de ce fugise. Pentru acela pe care, în povestea ei, nici nu-l numi, nici nu-l învinui, ar fi mai bine, se gândi Walter cu groază, ca fiecare lacrimă ce vărsa Florence să fie un blestem pe capul lui, decât să fi pierdut o dragoste atât de puternică şi de adâncă.

— Scumpa mea, linişteşte-te, lumina ochilor mei! spuse căpitanul, când ea sfârşi.

Căpitanul, cu pălăria de-a-ndoaselea şi cu gura căscată, o ascultase cu adâncă luare-aminte.

— Walr, dragă băiete, du-te într-altă parte noaptea asta şi las-o pe drăguţa asta în seama mea!

Walter luă mâna ei în amândouă ale sale, o duse la buze şi o sărută. Acum ştia că ea era într-adevăr o fugară rătăcitoare, fără cămin; pentru el însă era mai de preţ astfel, decât cu toată bogăţia şi mândria situaţiei ei adevărate şi o vedea stând parcă şi mai sus decât la înălţimea care-l ameţise în visurile lui de băieţandru.

Căpitanul Cuttle, care nu se încurcase cu asemenea gânduri, o conduse pe Florence în odaia ei şi, din când în când, se duse la locul fermecat – lângă uşa ei – căci fermecat era pentru el acel loc, până când se simţi destul de liniştit ca să se culce sub tejghea. Când părăsi însă locul lui de veghe, nu se putu opri să strige încă o dată, încântat, prin gaura cheii: „S-a înecat. Nu-i aşa, drăguţo?! Nici când ajunse jos nu se putu opri să facă o nouă încercare cu versul „O Peg, scump odor”. Dar acesta parcă i se opri în gât şi nu putu să-l cânte; aşa că se culcă şi visă că bătrânul Sol Gills era însurat cu doamna Macstinger şi că era ţinut prizonier de această doamnă într-o cameră secretă, fiind pus la raţie redusă.

CAPITOLUL L
Jelania domnului Toots

La Marinarul de Lemn, sus la etaj, era o cameră goală, care, pe vremuri, fusese camera de culcare a lui Walter. Walter, deşteptându-l pe căpitan devreme,

dimineaţa, îi propuse s-o înfrumuseţeze, mutând acolo din mobila salonaşului tot ce s-ar fi potrivit mai bine, aşa că Florence să poată intra în folosinţa ei, de îndată ce se va scula. Cum nimic nu putea fi mai plăcut căpitanului Cuttle, decât să servească o astfel de cauză până ce s-ar fi făcut stacojiu la faţă şi şi-ar fi pierdut răsuflarea, el se puse pe treabă (cum spunea el însuşi) cu toată hotărârea şi în vreo două ceasuri mansarda fu prefăcută într-o odaie ce semăna cu o cabină de căpitan. Ea fu împodobită cu mobilele cele mai frumoase din salonaş, fără să lipsească nici poza fregatei Tartar, pe care căpitanul o atârnă deasupra căminului. El fu atât de încântat de această ispravă încât, timp de o jumătate de oră, nu mai putu face altceva decât să se plimbe în faţa ei, mai mult de-a-ndăratelea, pierdut în admiraţie.

Căpitanul nu se lăsă înduplecat de Walter nici să întoarcă ceasornicul cel mare, nici să scoată cutia de cositor sau să mişte din loc cleştele de zahăr şi linguriţele. „Nu, nu băiete – era răspunsul lui neschimbat la orişice propunere de acest fel – ţi-am dăruit o dată toate aceste bunuri, toate laolaltă”. Repetă aceste cuvinte foarte mişcat şi cu multă gravitate, gândind, fără îndoială, că aveau greutatea unui act parlamentar şi că niciun cusur nu putea fi găsit unei astfel de forme de transmisiune a proprietăţii, afară numai dacă s-ar compromite el însuşi, printr-o nouă afirmare oarecare a dreptului său de proprietate.

Noua orânduire a camerelor se dovedi folositoare prin faptul că Florence putea acum să stea mai liniştită şi mai la o parte şi că îngăduia ca Marinarul de Lemn să fie aşezat iar la postul lui obişnuit de veghe, putându-se scoate iar obloanele de la vitrina prăvăliei. Acest din urmă act, deşi căpitanul, neştiutor, îl socoti fără nicio însemnătate, nu fu cu totul lipsit de urmări. În ziua dinainte, faptul că obloanele rămăseseră trase, pricinuise în vecinătate o emoţie neobişnuită. Urmarea fu că prăvălia fabricantului de instrumente fu onorată în aşa măsură de luarea-aminte a publicului, încât grupuri întregi de spectatori curioşi se strânseră să caşte gura la ea, de peste

drum, începând din zori de zi şi până în asfinţit. Oameni fără treabă şi vagabonzi se arătară mai ales dornici să cunoască soarta căpitanului. Stăteau bălăcindu-se în noroi şi-şi îndreptau ochii la gratiile pivniţei, sub ferestrele prăvăliei, desfătându-se în închipuire cu iluzia că, el fiind spânzurat într-un colţ al odăii, ei ar putea vedea atârnând măcar o parte din haina lui. Totuşi, la această presupunere se împotrivi cu hotărâre o fracţiune opusă care era de părere că el a fost asasinat cu un ciocan şi zace mort pe scări. Ca urmare, apariţia celui ce dăduse loc la asemenea zvonuri, devreme, dimineaţa, stând în uşa prăvăliei teafăr şi sănătos, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, pricinui o oarecare fierbere şi nemulţumire, iar paracliserul cartierului, un bărbat tare ambiţios, care aşteptase prilejul fericit de a fi de faţă la spargerea uşii, ca să se poată înfăţişa apoi ca martor, în mare ţinută, în faţa judecătorului de instrucţie, merse atât de departe, încât spuse unui vecin de peste drum că individul cu pălăria de muşama ar face mai bine să nici nu încerce… dar nu spuse ce anume să nu încerce – şi că el, paracliserul, nu-l va pierde din ochi.

— Căpitane Cuttle – spuse Walter, gânditor, după ce sfârşiseră treaba, pe când se odihneau, devreme dimineaţa, în uşa prăvăliei şi priveau de-a lungul vechii străzi – nicio ştire de la unchiul Sol, tot timpul ăsta?

— Nimic, chiar nimic, băiatule, răspunse căpitanul clătinându-şi capul.

— A plecat în căutarea mea dragul, bunul bătrân!

— Urmă Walter – şi totuşi nu e de crezut să nu-ţi fi scris dumitale niciodată! Dar de ce să nu scrie? Şi de fapt, spune, în pachetul ăla pe care mi l-ai dat…

— Scoţând din buzunar scrisoarea ce fusese deschisă în prezenţa înţeleptului Bunsby – că dacă nu auziţi nimic de el, înainte de a deschide pachetul, să-l socotiţi mort. Doamne fereşte! Dar ai fi auzit de el chiar dacă ar fi murit. Căci, fără îndoială, s-ar fi găsit cineva care să-ţi scrie, la dorinţa lui, dacă el nu ar mai fi fost în stare s-o facă, şi care ar fi spus că, „în ziua cutare a murit în casa mea”, sau

„în grija mea” sau aşa mai departe, „domnul Solomon Gills, din Londra, care v-a lăsat ultimele sale amintiri şi ultima sa voinţă”.

Căpitanul, a cărui minte nu se avântase încă până la înălţimea de la care să poată întrevedea aceste probabilităţi, fu foarte impresionat de larga perspectivă ce i se deschidea şi, ca urmare, dând gânditor din cap, răspunse:

— Bine ai spus, băiatule, foarte bine ai spus.

— Eu m-am gândit la asta – spuse Walter roşindu-se – sau cel puţin m-am gândit în tot felul, o noapte întreagă m-am perpelit şi nu pot să cred, căpitane Cuttle, decât că unchiul Sol (Dumnezeu să-l aibă în paza lui) este încă în viaţă şi se va întoarce. Nu prea mă mir de plecarea lui pentru că, lăsând la o parte dorul ăla al lui după minunăţii, care i-a fost întotdeauna în fire, şi marea lui dragoste pentru mine, faţă de care nimic nu avea mai imare importanţă în viaţa lui, nimeni nu ar putea şti mai bine ca mine, căci am avut în el pe tatăl cel mai bun… Aci glasul lui Walter răguşi şi deveni nedesluşit, iar privirea îi rătăci de-a lungul străzii. Lăsând aceasta la o parte, zic eu, am citit şi am auzit adesea vorbindu-se despre persoane care, având rude apropiate şi dragi date ca naufragiate, s-au dus să trăiască pe ţărmurile unde se puteau aştepta să le parvină ceva veşti despre corabia pierdută, chiar dacă ar fi fost să le ajungă nu mai cu un ceas sau două mai devreme, sau care au pornit chiar pe urma corăbiei, până la locul unde ea trebuia să fi lajuns, ca şi când prin prezenţa lor acolo ar fi putut să obţină ceva veşti. Socot că şi eu aş proceda la fel, mai degrabă decât au făcut-o alţii, mai degrabă poate decât mulţi alţii. Dar nu pot înţelege de ce unchiul nu ţi-a scris, când era atât de hotărât să o facă şi cum se poate să fi murit în străinătate fără ca dumneata s-o afli de la cineva.

Căpitanul Cuttle observă, clătinând din cap, că nici chiar Jack Bunsby nu se putuse lămuri şi că el e omul care ar putea să-şi dea o părere cu adevărat folositoare.

— Dacă unchiul meu ar fi fost un tânăr nesocotit care

să se lase prins în cursă în vreo cârciumă, de tovarăşi cheflii, de care nu ar fi putut scăpa decât uşurându-se de banii ce-i avea la el – spuse Walter

— Sau dacă ar fi fost un marinar fără grijă, care să coboare pe uscat cu leafa pe două sau trei luni în buzunar, aş putea înţelege că a dispărut fără urmă. Dar fiind ceea ce ştiu că era, şi este încă, nădăjduiesc… nu pot s-o cred.

— Walr, băiatule – întrebă căpitanul privind cu luare-aminte la el, cum cumpănea şi tot cumpănea mereu – atunci ce crezi?

— Căpitane Cuttle – răspunse Walter – nu ştiu cum să tălmăcesc lucrurile. Presupun că n-a scris niciodată. Nu încape nicio îndoială. Ce zici?

— Dacă ar fi ca Sol Gills să fi scris, băiatule

— Răspunse căpitanul, după o serioasă chibzuială – unde îi e scrisoarea?

— Să zicem că a dat-o în mâna cuiva – îşi dădu Walter cu părerea – şi că din nepăsare a fost uitată sau zvârlită undeva, sau poate pierdută. Mai curând cred asta, decât că s-a întâmplat altfel. Pe scurt, nu numai că-mi vine greu să mă împac cu gândul, căpitane Cuttle, dar nu pot şi nu vreau.

— Nădejdea, vezi Walr, spuse căpitanul, cu înţelepciune. Nădejdea! Asta-i ce te însufleţeşte. Nădejdea e ca o amarcă; caută în cartea aceea mică a lui Warbler, la capitolul despre sentimente, dar, Doamne, dragul meu, ca orişice amarcă ea doar pluteşte, nu o poţi şi îndruma unde vrei. La capătul nădejdii, când ea e podoaba prorei, spuse căpitanul, e o ancoră; dar ce folos să am o ancoră, dacă nu pot să dau cu ea de fund, s-o înfig acolo.

Căpitanul Cuttle spuse astea mai mult în calitatea sa de cetăţean cuminte şi de gospodar nevoit să împărtăşească o fărâmă din comorile sale de înţelepciune unui tânăr fără experienţă, decât în numele său personal. Într-adevăr, faţa lui, pe când vorbea, se luminase toată, de multă nădejde ce-i dăduse Walter. El încheie, în chipul cel mai potrivit, bătându-l pe spate şi spunând cu însufleţire:

— Hurra! Băiete, în ce mă priveşte, eu unul, sunt cu

totul de părerea ta!

Walter, cu râsul lui vesel, îi întoarse salutul şi spuse:

— Să-ţi mai spun acum doar o singură vorbă despre unchiul, căpitane Cuttle. Nu se poate să-ţi fi scris pe cale obişnuită, prin poştă sau prin vreo corabie – mă înţelegi…

— Da, da, băiatule, spuse căpitanul, încuviinţând.

— …şi ca totuşi scrisoarea să nu-ţi fi ajuns?

— Ce spui tu, Walr – răspunse căpitanul, îndreptându-şi ochii’s>pre el, cu o expresie aproape severă – n-am stat eu zi şi noapte de veghe, în aşteptarea unei veşti de la omul ăla de ştiinţă, bătrânul Sol Gills, unchiul tău, şi asta tot timpul de când l-am pierdut? Nu mi-a fost de atunci inima grea şi veşnic îngrijorată din pricina lui şi a ta? Fie că dormeam, fie că eram treaz, n-am stat eu la postul meu şi nu m-aş fi dispreţuit, dacă-l părăseam, câtă vreme aspirantul ăsta era alături de mine?

— Da, căpitane Cuttle – răspunse Walter, luându-i mâna – ştiu că aşa ai făcut şi ştiu cât de adevărat şi de sincer e tot ce spui şi ce simţi. Sunt încredinţat de asta. Să nu te îndoieşti că sunt tot atât de sigur de asta pe cât sunt de sigur că piciorul meu calcă iar pe acest prag, sau că strâng iar această mână cinstită într-a mea. Aşa e că nu te îndoieşti?

— Nu, nu Walr, răspunse căpitanul, cu ifaţa-i strălucind de fericire.

— Nu mai vreau să fac nicio presupunere, spuse Walter, strângând cu căldură mâna aspră a căpitanului, care o strânse pe a lui cu tot atâta voie bună. Tot ce vreau să mai spun este că Doamne fereşte, n-am să mă ating de lucrurile unchiului, căpitane Cuttle! Tot ce a lăsat aici va rămâne în grija celui mai cinstit îngrijitor şi a celui mai bun om, şi dacă nu l-o chema Cuttle, apoi să ştii că nici n-are nume! Şi acum, drag şi scump prieten, hai să vorbim de… domnişoara Dombey.

Când ajunse la aceste două vorbe, felul de a fi al lui Walter se schimbă şi, când le rosti, toată încrederea în sine şi toată bunăvoie parcă-l părăsiră.

— Socoteam înainte ca domnişoara Dombey să mă fi

oprit aseară, când vorbeam de tatăl ei – spuse Walter – îţi aduci aminte…

Căpitanul îşi amintea foarte bine şi dădu din cap.

— …socoteam – urmă Walter – înainte de asta, că aveam de îndeplinit o singură grea îndatorire şi anume s-o înduplecăm să reia legătura cu ai ei şi să se înapoieze acasă.

Căpitanul mormăi slab: în larg! sau un: Ţin-te bine! sau altceva tot atât de potrivit cu situaţia, dar le mormăi atât de slab, din pricina dezamăgirii cu care primi această propunere, încât ceea ce spuse, putea să fie doar ghicit.

— Dar – spuse Walter – cu asta s-a sfârşit. Acum nu mai gândesc la fel. Mi-ai bine a, şi vrea să fiu iar pe frântura aia de corabie, pe care am plutit atât de des în vis, de când am fost salvat, să rămân acolo bătut de valuri şi să mor!

— Hurra! băiatule, strigă căpitanul, într-o izbucnire nestăpânită de mulţumire. Hurra! Hurra! Hurra!

— Când mă gândesc că ea, aşa de tânără, de bună, de frumoasă – spuse Walter – crescută cu atâta grijă şi născută pentru o soartă atât de aleasă, va trebui să se lupte cu lumea asta grosolană! Dar am văzut prăpastia care o desparte de tot ce-a lăsat în urmă, deşi numai ea singură poate şti cât e de adâncă; cale întoarsă însă, nu mai poate face!

Căpitanul Cuttle, fără să fi înţeles bine cele spuse de Walter, încuviinţă totuşi cu hotărâre îşi observă, pe un ton de puternică confirmare, că vântul e prielnic.

— Ea nu trebuie să rămână singură aici, nu-i aşa, căpitane Cuttle? spuse Walter neliniştit.

— Ce să spun, băiete, răspunse căpitanul, după o scurtă dar serioasă chibzuială. Nu ştiu nici eu. Tu, fiind aici ca să-i ţii tovărăşie, vezi tu, şi voi doi fiind aici împreună…

— Dragă căpitane Cuttle, spuse Walter. Cum, eu fiind aici? Domnişoara Dombey, cu inima ei neîntinată şi nevinovată mă priveşte ca pe un frate adoptiv. Dar ce întinat şi vinovat ar fi sufletul meu, dacă aş socoti că am

vreun drept să mă apropii de ea mai familiar decât un frate şi dacă m-aş face că uit că sunt legat de onoare să n-o fac!

— Walr, băiatule – sugeră căpitanul, ou aceeaşi dezamăgire ca mai înainte – mai putea oare să te înfăţişezi şi în alt fel ca…

— Vai – răspunse Walter – vrei să mă vezi murind de durerea de a pierde stima ei – stima ei – abuzând de faptul că şi-a găsit un adăpost aici atât de încrezătoare şi lipsită de orice ocrotire şi să încerc să mă înalţ până la a fi iubitul ei? Să pun prin asta pentru totdeauna un văl între faţa ei de înger şi mine? Dar ce spun? Dacă aş putea face una ca asta, n-ar fi nimeni pe lume care să mă condamne mai mult ca dumneata.

— Walr, băiatule – spuse căpitanul cu un glas din ce în ce mai slab – atâta timp cât nu-i nicio pricină dreaptă şi nicio piedică în calea unirii a doua fiinţe, într-o legătură înaintea Domnului – caută în cărţile sfinte şi înseamnă-ţi-o – socotesc că pot declara legătura dintre voi ca o făgădui, ăla şi un jură –, mint în toată legea. Asta-i adevărul şi nu-i altul. Asta-i, băiatule!

Walter făcu repede un semn cu mâna că nu-i de aceeaşi părere.

— Walr, băiatule – mormăi încet căpitanul – nu pot să-ţi ascund că mă isimt la pământ cu tot ce am pus la cale şi am socotit că trebuie să se înfăptuiască. Cât despre micuţa doamnă, Walr, să ştii că respectul şi datoria ta faţă de ea e la fel ca şi respectul şi datoria după legea mea, oricât de dezamăgit aş fi, aşa că o să calc şi eu pe urma ta, băiatule, şi îmi dau seama că, fără îndoială, tu faci cum crezi că e mai bine. Şi altă purtare decât ţi-ai ales-o tu, nu poate fi, spuse căpitanul, privind gânditor şi abătut pe deasupra ruinelor castelului prăbuşit.

— Acum, căpitane Cuttle – spuse Walter, trecând cu mai multă voioşie la o altă chestiune, ca să-l mai învioreze pe căpitan, dar fără să izbutească, pentru că prea era îngrijorat – cred că ar trebui să ne străduim să găsim o persoană care să o servească pe domnişoara Dombey şi să-i fie tovarăşă potrivită, câtă vreme rămâne aici, o persoană

în care să putem avea încredere. Nici nu poate fi vorba de vreuna din rudele ei. E vădit că domnişoara Dombey simte că rudele sunt toate la cheremul tatălui ei. Dar ce s-o fi făcut Suzana?

— Femeia aia tânără? întrebă căpitanul. Credinţa mea e că a fost concediată în ciuda, voinţei Desfătării Inimii! I-am spus eu o vorbuliţă despre asta, când micuţa doamnă a venit aici – o preţuia foarte mult şi mi-a spus că plecase de mult.

— Atunci – spuse Walter – întreab-o pe domnişoara Dombey unde s-a dus şi să încercăm s-o găsim. Se face târziu şi domnişoara Dombă, o să se deştepte curând. Dumneata eşti prietenul ei cel mai bun. Aşteapt-o sus şi lasă în grija mea toate cele de aici.

Căpitanul, foarte abătut, răspunse ea un ecou la oftatul lui Walter şi se supuse. Florence fu încântată de noua ei cameră, nerăbdătoare să-l vadă pe Walter şi în culmea bucuriei la gândul de a o regăsi pe vechea ei prietenă, pe Suzana. Dar Florence nu putu spune încotro plecase Suzana, afară doar că era undeva în Essex şi-şi aminti că nimeni n-ar putea spune unde e, afară doar de domnul Toots.

Cu aceste lămuriri melancolicul căpitan se întoarse la Walter şi-i dădu a înţelege că domnul Toots era tânărul gentleman pe care-l întâlnise în pragul uşii, că este un prieten al lui, şi că e un tânăr înstărit, care de altfel o adoră, fără nădejde, pe domnişoara Dombey. Căpitanul mai povesti şi cum ştirile despre presupusa soartă a lui Walter îi dăduseră prilej să-l cunoască pe domnul Toots şi cum făcuseră între ei o înţelegere şi o învoială solemnă, ca domnul Toots să fie mut în privinţa dragostei lui.

Întrebarea fu atunci dacă Florence poate avea încredere în domnul Toots. Dar Florence, spunând cu un zâmbet: „Oh! da, din toată inima 1” trebuia acum cu tot dinadinsul să se afle unde locuieşte domnul Toots. Asta Florence nu o ştia şi căpitanul o uitase. Erau tocmai în salonaş şi căpitanul îi spunea lui Walter că e sigur că domnul Toots o să vină în curând, când domnul Toots se şi

înfăţişă în persoană.

— Căpitane Gills – spuse domnul Toots, repezindu-se în salonaş. fără nicio ceremonie – sunt într-o stare soră cu nebunia!

Domnul Toots dădu drumul acestor cuvinte, ca dintr-un tun, înainte de a-l zări pe Walter, pe care recunoscându-l scoase un sunet despre care s-ar putea spune că era un chicotit ide deznădejde.

— Mă iertaţi, domnule – spuse domnul Toots, luându-se cu mâinile de cap – dar sunt acum într-o stare că-mi pierd minţile – dacă nu mi le-am şi pierdut de-a binelea – şi orice străduanie de a fi politicos, la un individ în halul meu, n-ar fi decât batjocură goală. Căpitane Gills, îmi îngădui să-ţi cer favoarea unei întrevederi între patru ochi?

— Fireşte, frate – răspunse căpitanul, luându-l de mână – eşti tocmai omul pe care-l căutam.

— Vai! căpitane Gills – spuse domnul Toots – ce căutare trebuie să fi fost aia, dacă eu îi eram obiectul! Nici nu m-am învrednicit să mă bărbieresc, în aşa hal de neîngrijire am ajuns. Nici nu mi-am periat hainele. Părul meu e vâlvoi. I-am spus „Cocoşului” că dacă îndrăzneşte să-mi cureţe ghetele, îl omor.

Toate aceste semne ale unei minţi rătăcite fură adeverite de înfăţişarea domnului Toots, care arăta speriat şi sălbăticit.

— Ia ascultă, frate, spuse căpitanul. Asta-i Walr, nepotul bătrânului Sol Gills. Ala de era socotit înecat în mare.

Domnul Toots îşi luă mâna de pe frunte şi holbă ochii la Walter.

— Doamne iartă-mă – bolborosi domnul Toots – ce încurcătură nenorocită. Ce mai faci? Eh… eu… eu, mă tem că te-ai udat de-a binelea. Căpitane Gills, îmi dai voie să-ţi spun o vorbă colea, împrăvălie?

Îl apucă pe căpitan de haină şi, ieşind cu el din odaie, îi şopti:

— Va să zică, căpitane Gills, ăsta-i partea de care ai vorbit când ai spus că el şi domnişoara Dombey erau făcuţi

unul pentru altul?

— Da, chiar aşa, băiete, răspunse căpitanul încurcat. Aşa îmi dădusem cu părerea atunci.

— Şi-ţi dai şi acuma! exclamă domnul Toots, ducându-şi doar mâna la frunte. Asta mai lipsea! Un rival pe care-l urăsc! Dar, de fapt, nu-l urăsc… spuse domnul Toots întrerupându-se brusc, ca şi cum s-ar fi răzgândit şi, luându-şi mâna de pe frunte urmă: De ce l-aş urî? Nu! Dacă dragostea mea a fost sincer dezinteresată, căpitane Gills, dă-mi un prilej s-o dovedesc acuma!

Domnul Toots se repezi înapoi în salonaş şi, strângând mâna lui Walter, îi spuse:

— Ce mai faci? Nădăjduiesc că n-ai răcit. Eu… eu aş fi foarte încântat dacă aş putea avea plăcerea să te cunosc. Îţi doresc să ai mai multe zile fericite ca aceasta. Pe cuvântul şi pe cinstea mea – spuse domnul Toots, înfierbântându-se, pe măsură ce făcea mai de aproape cunoştinţă cu faţa şi cu toată înfăţişarea lui Walter – sunt încântat să te văd!

— Îţi mulţumesc din toată inima, spuse Walter. Nici nu mă puteam aştepta la o primire atât de sinceră şi de călduroasă.

— Adevărat? spuse domnul Toots, strângându-i iar mâna. E foarte frumos din partea dumitale. Îţi sunt foarte îndatorat. Ce mai faci? Nădăjduiesc că i-ai lăsat pe toţi sănătoşi acolo – adică pe… vreau să spun de ori unde ai venit acum în urmă, înţelegi dumneata.

La toate aceste bune urări şi mai ales la atâta bunăvoinţă, Walter răspunse ea un om de inimă.

— Căpitane Gills – spuse domnul Toots – aş vrea să ifiu cinstit, în toată puterea cuvântului, dar sunt sigur că acum o să-mi dai voie să ating un anume subiect, care…

— Da, da, băiete, răspunse căpitanul. Vorbeşte în voie, spune ce ai de spus.

— Atunci, căpitane Gills – spuse domnul Toots – şi dumneata locotenente Walters, ştiţi dumneavoastră că în casa domnului Dombey s-au întâmplat lucrurile cele mai îngrozitoare şi că domnişoara Dombey l-a părăsit pe tatăl

ei, care, după părerea mea – urmă domnul Toots foarte înfierbântat – e o Brută, despre care ar fi foarte măgulitor să spui că e un monument de marmură, sau o pasăre de pradă, şi că ea nu poate fi găsită şi că a plecat cine ştie unde?

— Pot să întreb de unde ai aflat asta? întrebă Walter.

— Locotenent Walters, începu domnul Toots. Ajunsese să-l numească astfel, datorită unei chibzuieli cu totul deosebite, pesemne, legându-i numele de botez de îndeletnicirea de marinar şi socotind că între el şi căpitan trebuie să fie o legătură de rudenie, care nu se putea să nu aibă o înrâurire şi asupra titlurilor lor. Locotenent Walters, nimic nu mă opreşte să-ţi răspund pe şleau. Fapt este că, punând la inimă tot ce-o priveşte pe domnişoara Dombey – dar nu din vreun sentiment egoist, locotenent Walters, căci îmi dau bine seama că cel mai plăcut lucru pe care l-aş putea face pentru toate părţile ar fi să-mi pun capăt vieţii, care nu e decât o pacoste – mi-am făcut obiceiul să dau câte o mică sumă de bani unui servitor, un tânăr foarte cumsecade cu numele de Towlinson care trăieşte de mai mult timp în preajma familiei, şi Towlinson mi-a spus, ieri seară, că aşa stau lucrurile. Ca urmare, căpitane Gills şi locotenent Walters, mi-am ieşit din sărite şi am stat culcat toată noaptea pe divan, în halul de ruină în care mă vedeţi!

— Domnule Toots – spuse Walter – sunt fericit că pot să te liniştesc. Te rog, linişteşte-te. Domnişoara Dombey e în deplină siguranţă şi e bine!

— Domnule! strigă domnul Toots, sărind de pe scaun şi strângându-i mâna. Binele ce-mi faceţi este atât de mare, cum nici nu pot spune, încât, dacă mi-aţi spune în clipa asta chiar că domnişoara Dombey s-a căsătorit, şi tot aş putea zâmbi. Zău, căpitane Gills – spuse domnul Toots îndreptându-se spre el – pe sufletul şi pe trupul meu, aşa e, orice aş face din mine după aceea, tot aş putea să zâmbesc, aşa sunt de mulţumit!

— Mulţumirea şi încântarea o să fie cu atât mai mare pentru o inimă generoasă ca a dumitale – spuse Walter, grăbit să-i întoarcă complimentele – când vei afla că-ţi stă

în putinţă să-i faci un serviciu domnişoarei Dombey. Căpitane Cuttle, vrei să ai bunătatea să-l conduci pe domnul Toots sus?

Căpitanul îi făcu un semn domnului Toots, care, uluit, îl urmă şi, ajungând la catul cel mai de sus al casei, ifu introdus, fără niciun cuvânt de pregătire din partea însoţitorului său, în noua locuinţă a lui Florence.

Uimirea şi mulţumirea domnului Toots când o văzu, fură de aşa natură, încât nu le putu manifesta decât făcând tot felul de năzbâtii. Se repezi la Florence, îi luă mâna, o sărută, îi dădu drumul, o luă din nou, se lăsă într-un genunchi, vărsă lacrimi, chicoti şi nesocoti cu totul primejdia de a îi sfâşiat de Diogene, care, împins de gândul că demonstraţiile lui erau dovezi de duşmănie împotriva stăpânei sale, sărea în jurul domnului Toots ca şi când, hotărât să-l sfâşie, ar fi vrut mai întâi să-şi aleagă locul cel mi-ai potrivit ca să-l atace.

— Vai Di, câine rău şi ingrat I Dragă domnule Toots, îmi pare atât de bine că te văd!

— Mulţumesc – spuse domnul Toots – îmi merge destul de bine, vă sunt foarte recunoscător, domnişoară Dombey. Sper că toată familia e bine.

Domnul Toots spuse acestea, fără să-şi dea câtuşi de puţin seama de ceea ce vorbeşte şi se aşează pe scaun, holbând ochii la Florence, cu un amestec pe faţă de încântare şi deznădejde, cum nu s-ar fi putut vedea pe nicio altă faţă.

— Căpitanul Gills şi locotenentul Walters mi-au spus, domnişoară Dombey – rosti el pe nerăsuflate

— Că aş putea să vă fac un serviciu. Dacă aş putea cât de cât să şterg amintirea zilei aceleia de la Brighton, când m-am purtat… mai curând ca un paricid decât ca un om cu educaţie – spuse domnul Toots, învinuindu-se cu străşnicie – aş coborî, plin de încântare, în liniştea mormântului.

— Te rog, domnule Toots – spuse Florence – să nu-mi doreşti să uit nimic din vechile noastre relaţii. Nu pot uita niciodată, crede-mă. Ai fost întotdeauna mult prea bun şi

prietenos cu mine.

— Domnişoară Dombey – răspunse domnul Toots

— Felul cum preţuieşti simţămintele mele este o dovadă a caracterului dumitale de înger. Îţi mulţumesc de mii de ori. N-are nicio importanţă.

— Ne gândeam să te întrebăm – spuse Florence

— Dacă îţi reaminteşti cumva, unde s-ar putea găsi Suzana, pe care dumneata ai însoţit-o până la diligenţă când a plecat de la mine.

— Să spun drept, domnişoară Dombey – răspunse domnul Toots, după un scurt timp de gândire – nu pot să-mi reamintesc tocmai bine numele localităţii care era scris pe diligenţă, dar mi-aduc aminte că Suzana nu avea de gând să se oprească chiar acolo, ci se ducea mai departe. Dar, domnişoară Dombey, dacă vrei s-o găseşti şi s-o aduci aici, eu şi cu „Cocoşul” o s-o aducem în toată graba de care devotamentul meu şi marea deşteptăciune a „Cocoşului” vor fi în stare.

Domnul Toots fu atât de încântat şi înviorat la gândul că va putea fi de folos şi sinceritatea dezinteresării lui era atât de neîndoielnică, încât ar fi fost crud din partea lui Florence să nu-i primească propunerea. Mânată de gingăşia ei firească, ea nu se împotrivi câtuşi de puţin, deşi nu se putu opri să-l copleşească cu mulţumiri şi domnul Toots primi cu multă mândrie însărcinarea pe care fără cea mai mică întârziere, porni să o îndeplinească.

— Domnişoară Dombey, începu domnul Toots, luând mâna pe care ea i-o întindea şi, cu un fior de dragoste deznădăjduită care îl străbătu şi îi străfulgeră până şi faţa, rosti; Rămâi cu bine! Dă-mi voie să-mi îngădui să spun că nenorocirile dumitale mă fac să sufăr grozav, dar că poţi avea în mine cea mai desăvârşită încredere, aproape ca şi în căpitanul Gills însuşi. Îmi dau bine seama, domnişoară Dombey de lipsurile mele – n-are nicio importanţă, îţi mulţumesc – dar să ştii că te poţi bizui pe mine, te asigur domnişoară Dombey.

Spunând aceasta, domnul Toots ieşi din odaie, însoţit din nou de căpitan, care, stând puţin deoparte cu pălăria

sub braţ şi potrivindu-şi cu cârligul părul răvăşit, urmărise de aproape tot ce se întâmplase. Când uşa se închise după ei, steaua care lumina viaţa domnului Toots păru din nou întunecată de nori groşi.

— Căpitane Gills – spuse el, oprindu-se pe ultima treaptă a scării şi întorcându-se spre căpitan – să-ţi spun drept, nu sunt în clipa de faţă în starea sufletească de care aş avea nevoie pentru a manifesta faţă de lo cotenentul Walters simţăminte cu totul prieteneşti, aşa cum aş dori să le am în suflet. Nu putem fi întotdeauna stăpâni pe simţămintele noastre, căpitane Gills, şi aş socoti că îmi faci un mare hatâr, dacă mă laşi să ies pe uşa din dos.

— Frate – răspunse căpitanul – poţi să-ţi alegi calea cum vrei. Orice cale ăi lua, ştiu că ai ales-o bine şi cum se cuvine pentru un marinar, sunt sigur de asta!

— Căpitane Gills – spuse domnul Toots – eşti prea bun. Buna dumitale părere e pentru mine o mângâiere. E un lucru – continuă domnul Toots stând în dreptul ieşirii, înapoia uşii pe jumătate deschisă – pe care aş vrea să-l ţii minte, căpitane Gills, şi le care aş dori ca locotenentul Walters să aibă cunoştinţă. Am intrat acum în stăpânirea averii mele, ştii dumneata, şi… şi nu ştiu ce să fac cu ea. Dacă aş putea fi de vreun folos, din punct de vedere bănesc, aş coborî în mormânt liniştit şi cu inima uşoară.

Domnul Toots nu mai spuse nimic altceva, dar se strecură liniştit aflară, închizând uşa după el, pentru a-lâmpiedica pe căpitan de ia-i mai răspunde ceva.

Florence rămase cu gândul la acest om bun, mult timp după ce plecase, pătrunsă de un amestec de durere şi de plăcere. Era atât de cinstit şi avea o inimă l atât de bună, încât a-l revedea şi a fi asigurată de devotamentul lui sincer era pentru ea, deznădăjduită cum se simţea, o bucurie şi o mângâiere de nepreţuit. Dar tocmai de aceea, era atât de dureros pentru ea gândul că, deocamdată. îl făcea nefericit şi-i stricase liniştea vieţii, încât ochii i se umplură de liacrimi şi inima i se umplu de milă. Căpitanul Cuititle se gândi şi el, în felul său, lia domnul Toots şi tot aşa şi Walter. Când se făcu seară şi şedeau cu toţii în odaia

cea nouă a lui Florence, Walter îl lăudă pe domnul Toots cu toafă căldura şi îi destăinui lui Florence ceea ce spusese când părăsise casă, însoţindu-şi destăinuirea cu toate cuvintele de bună preţuire pe care firea lui cinstită şi simpatia lui pentru domnul Tootsi Le inspirară.

Domnul Toots nu mai veni pe acolo în ziua următoare, nici alte câteva zile. În acelaşi timp, Florence, fără ca liniştea să-i fie tulburată într-un fel oarecare, trăi ca o pasăre, nesupărată în colivia ei din mansarda locuinţei bătrânului fabricant de instrumente. Cu timpul, însă, pe măsură ce zilele treceau, Florence începu să lase capul din ce în ce mai jos şi expresia care pe vremuri apăruse pe faţa sărmanului Paul, era acum adeseori îndreptată spre cer, de la mica fereastră a mansardei, ca şi când şi-ar fi căutat îngeraşul pe ţărmurile acelea depărtate, de care el atât de des îi vorbise, culcat acolo în pătucul. său.

În ultima vreme Florence slăbise şi frământările la care fusese supusă nu-i lăsară neatinsă sănătatea. Dar acum nu trupul ei se simţea bolnav. Acum sufletul îi era chinuit de suferinţă şi pricina suferinţei ei sufleteşti era Walter.

Cu toate că el era veşnic preocupat de ea, îi purta de grijă, mândru şi bucuros să o servească şi arătând toate acestea cu însufleţirea şi cu zelul care-i erau fireşti, Florence îşi dădea totuşi seama că se ferea de ea. Cât era ziua de mare, el se apropia rareori de camera ei. Când îl chema, el venea şi era la început tot atât de senin şi de voios cum şi-l reamintea de pe vremea când era o copilă rătăcită pe străzile Londrei, dar apoi se simţea repede stingherit – dragostea ei era prea vie ca să nu-şi dea seama – şi, nesimţindu-se la largul lui, o părăsea repede. Dacă nu-l chema, nu venea niciodată, cât era ziua de lungă. Când se făcea seară, el era întotdeauna acolo. Atunci erau pentru ea clipele cele mai fericite, pentru că abia atunci se în credinţa, cel puţin pe jumătate că avea în faţă, neschimbat, pe vechiul Walter din copilărie. Totuşi, chiar atunci, un cuvânt fără însemnătate, o privire sau, o împrejurare oarecare, o făcea să-şi dea seama că între ei se lăsase o

barieră peste care nu puteau trece.

Şi ea nu se putu opri de a vedea că semnele unei adânci schimbări în Walter se arătau, în ciuda sforţărilor ce făcea el ca să le ascundă. Ea vedea cum el, din consideraţie pentru ea şi mânat de dorinţa sinceră de a o cruţa de orice durere ce i-ar putea pricinui, cu mâna lui grijulie, recurgea la tot felul de artificii şi şiretlicuri. Aceasta făcea ca Florence să simtă cu atât mai mult schimbarea petrecută în el şi să deplângă cu atât mai des înstrăinarea fratelui ei.

Bunul căpitan – prietenul ei neobosit, duios şi întotdeauna plin de râvnă – îşi dădea şi el seama de toate acestea şi, după cum i se păru şi lui Florence, suferea şi el. Era acum mai puţin voios şi încrezător de cum fusese la început şi, când într-o seară şedeau toţi trei împreună, el, cu o faţă tristă de tot, arunca priviri furişe când la ea, când la Walter.

În cele din urmă, Florence se hotărî să-i vorbească lui Walter. Ea credea că ştie acum care era pficina înstrăinării lui şi socotea că îşi va lua o piatră de pe inimă şi că îl va face şi pe el să se simtă mai bine, dacă-i va spune că descoperise pricina, că o înţelegea foarte bine şi că nu-i aduce nicio învinuire.

Era într-o duminică după-amiază, când Florence luă această hotărâre. Credinciosul căpitan, cu gâtul strâns într-un ciudat guler scrobit, şedea lângă ea citind, cu ochelarii pe nas, când ea îl întrebă, unde o fi Walter.

— Cred că e jos, micuţă doamnă, răspunse căpitanul.

— Aş vrea să-i vorbesc, spuse Florence, ridicându-se repede, ca şi când ar fi vrut să se ducă jos la el.

— II.aduc eu aici, Frumuseţe – spuse căpitanul – cât ai clipi din ochi.

Spunând acestea, căpitanul luă la repezeală cartea pe umăr – căci el îşi făcea o datorie din a nu citi duminica decât din cărţi foarte voluminoase, ca având înfăţişare mai solemnă şi cumpărase după multă tocmeală, dintr-o librărie, cu câţiva ani în urmă, un volum impunător din care era destul să citească cinci rânduri ca să se

zăpăcească de-a binelea, nereuşind măcar să-şi dea seama despre ce e vorba – şi se retrase. Walter se înfăţişă curând după aceea.

— Căpitanul Cuttle mi-a spus, domnişoară Dombey, începu et voios, îndată ce intră, dar se opri când îi văzu fata. Pare-mi-se că nu te simţi bine astăzi. Eşti întristată. Ai plâns.

Vorbise cu atâta blândeţe, cu o tremurătură atât de înduioşătoare în glas, încât la sunetul glasului lui, o podidiră lacrimile.

— Walter – spuse Florence cu blândeţe – adevărat, nu mă simt tocmai bine şi am pliiis. Vreau să-ţi vorbesc.

Se aşează dinaintea ei, cu ochii îndreptaţi spre faţa ei atât de frumoasă şi plină de nevinovăţie, în timp ce faţa lui îngălbenise şi buzele îi tremurau.

— Ai spus, în noaptea aceea, când am aflat că ai fost salvat – şi vai! dragă Walter, ce am simţit eu şi ce am nădăjduit eu în noaptea aceea…

El îşi aşează mâna pe masă, care era între ei doi şi rămase cu privirile la ea.

— …că m-am schimbat. M-am mirat atunci că ai spus asta, dar acum îmi dau seama că m-am schimbat. Nu fi supărat pe mine, Walter; eram atunci prea tulburată de bucurie pentru ca să-mi dau seama.

I se păru că are din nou o copilă în faţa lui. Auzea şi vedea iarăşi pe acea copilă nevinovată, încrezătoare şi iubitoare. Nu era femeia atât de dragă lui, la ale cărei picioare ar fi fost dornic să aştearnă toate bogăţiile pământului.

— Ţi-aduci aminte de acea ultimă dată când te-am văzut, Walter, înainte de plecarea ta?

El duse mâna la piept şi scoase o punguliţă.

— Am purtat-o tot timpul, atârnată de după gât! Dacă m-aş fi scufundat în adâncuri, s-ar fi scufundat cu mine în fundul oceanului.

— Şi vrei s-o porţi şi de acum înainte, de dragul meu?

— Până la moarte.

Îşi puse m-îna peste a lui, cu atâta încredere şi

simplitate, ca şi când n-ar fi trecut nicio zi măcar de când îi dăduse acea mică amintire.

— Îmi pare bine. O să fiu întotdeauna bucuroasă, Walter, să ştiu că o vei păstra tot aşa. Ţi-aduci aminte că, încă din seara aceea, pe când stăteam de vorbă, am întrezărit amândoi în gând că poate ne-am schimbat?

— Nu! răspunse al mirat.

— Da, Walter. Fusesem, chiar atunci, pricina sfărâmării nădejdilor şi a spulberării aşteptărilor tale. Atunci mi-era teamă să judec astfel, dar acum ştiu că a fost aşa. Dacă atunci, în mărinimia ta, ai putut să-mi ascunzi că o ştiai, acum n-o mai poţi face, cu toate că te străduieşti cu tot atâta mărnimie ca şi atunci. Da, da, ştiu bine că-i aşa. Şi îţi sunt foarte recunoscătoare, Walter, din tot sufletul şi cu toată căldura inimii mele, dar nu vei putea reuşi. Ai suferit prea mult tu însuti şi cei ce-ţi: sunt dragi, pentru ca să poţi uita cine a fost pricina nevinovată a tuturor primejdiilor şi suferinţelor prin care ai trecut. Nu este cu putinţă să nu vezi mereu în mine pe autorul suferinţelor tale şi este deci cu neputinţă să mai fim pe viitor frate şi soră. Dar, dragă Walter, să nu-ţi închipui că mă plâng din această pricină de tine. Puteam s-o ştiu – ar fi trebuit s-o ştiu – dar în bucuria mea am uitat-o. Tot ce nădăjduiesc este ca, atunci când simţământul acesta al tău nu va mai fi o taină, să te poţi gândi la mine cu mai puţină ciudă şi tot ce-ţi cer, Walter, în numele acelei sărmane copile care cândva ţi-a fost soră, este să nu te lupţi cu tine însuţi şi să nu te chinuieşti din pricina mea, acum că ştiu totul.

Pe când spunea acestea, Walter privise la ea cu o fată încremenită de mirare, şi pe care niciun alt simţământ nu se mai putea citi. Cu un gest rugător, luă mâna ei, care se lăsase peste a lui şi o ţinu strânsă în mâinile sale.

— Vai, domnişoară Dombey – spuse el – e cu putinţă ca, tocmai datorită suferinţelor mele pentru ceea ce simţeam că-ţi era datorat dumitale şi ar trebui să ţi se dea, te-am făcut să suferi tot ceea ce cuvintele dumitale mi-au dezvăluit? Niciodată, pe Dumnezeul meu, nu m-am gândit la dumneata în alt fel decât ca la amintirea unică,

luminoasă, curată şi binecuvântată a copilăriei şi tinereţei mele. Niciodată, de când ne-am cunoscut, n-am privit şi niciodată pe viitor nu voi. privi, partea ce ai avut-o în viaţa mea, altfel decât ca ceva sfânt, ce nu poate fi judecat uşuratic, nu poate fi preţuit niciodată îndeajuns şi nici nu se poate uita până la moarte. Să-ţi întâlnesc din nou privirea şi să-ţi aud iar glasul, aşa cum mi-a fost dat în seara aceea, când ne-am despărţit, este pentru mine o fericire cum nu pot spune, şi a fi iubit ca un frate şi a mă bucura de încrederea dumitale este al doilea dar bogat ce pot primi şi preţui.

— Walter – spuse Florence – privindu-l cu multă seriozitate, dar cu o faţă schimbată, ce e aceea ce mi se datorează şi ar trebui să mi se dea, cu jertfirea simţămintelor dumitale?

— Respect, răspunse Walter, cu un glas înecat. Veneraţie.

Roşeaţa de pe faţă îi păli uşor şi, în gânduriată şi cu sfială, îşi retrase mâna dintr-a lui, fără a înceta de a-l privi cu aceeaşi” seriozitate.

— Nu am astăzi drepturile unui frate, spuse Walter. Nu pot avea pretenţiile unui frate. Am lăsat o copilă, regăsesc astăzi o femeie.

Roşeaţa îi acoperi iarăşi faţa. Făcu o mişcare, ca şi când ar fi vrut să-l oprească de a mai spune ceva şi-şi ascunse faţa în mâini.

— Câtva timp rămaseră amândoi tăcuţi; ea plângea.

— Datorez unei inimi atât de încrezătoare, atât de curate şi atât de bune – spuse Walter – să mă smulg de lângă ea, chiar dacă prin asta îmi frâng propria mea inimă. Cum aş putea îndrăzni să spun că e inima surorii mele?

Ea plângea mereu.

— Dacă ai fi fost fericită, încurajată, cum s-ar fi cuvenit să fii. de prieteni care să te iubească şi să te admire şi de tot ceea ce făcea situaţia pentru care ai fost născută, demnă de invidiat – spuse Walter – şi dacă, în atari împrejurări, amintindu-ţi cu dragoste trecutul, m-ai fi socotit frate, atunci din situaţia mea modestă, atât de

deosebită, de a dumitale, aş fi putut răspunde la această îmbiere, fără teamă de a trăda încrederea neţărmurită ce mi-ai arătat. Dar aici… şi acum…!

— Oh! Îţi mulţumesc, îţi mulţumesc din toată inima, Walter. Iartă-mă că te-am nedreptăţit atât de rău. Niam avut pe nimeni ca să mă sfătuiască. Sunt atât de singură!

— Florence! – strigă Walter, cu patimă – m-am gândit să-ţi spun ceea ce simţeam, dar numai cu câteva clipe în urmă nimic nu mi-ar fi putut smulge aceste destăinuiri. Dacă aş fi fost bogat, dacă aş putea avea mijloacele sau cel puţin nădejdea de a fi în stare să mă ridic la o situaţie apropiată de a dumitale, ţi-aş fi spus că e un nume pe care ai fi putut să mi-l dai – un drept mai presus de toate altele, de a te ocroti şi îndrăgi – drept de care m-aş fi socotit demn numai prin dragostea şi veneraţia ce le am pentru dumneata şi care-ţi sunt închinate din toată inima. Ţi-aş fi spus că era singura îndreptăţire ce mi-ai fi putut da de a te apăra şi ocroti, singura îndreptăţire pe care aş îndrăzni să o primesc şi să o recunosc în faţa lumii. Şi dacă cumva aş căpăta această îndreptăţire, aş socoti-o ca un bun atât de preţios, atât de incalculabil, încât toată neţărmurita credinţă şi tot devotamentul vieţii mele n-ar fi decât o prea slabă recunoştinţă.

Capul ei rămase tot plecat, lacrimile tot mai curgeau şi pieptul i se sălta în hohote de plâns.

— Dragă Florence! Scumpa mea Florence! Cum teiam numit în gând, înainte de a-mi da seama cât de nesăbuit şi de nebun eram. Îngăduie-mi, pentru1 această din urmă oară, să-ţi spun pe numele dumitale drag şi să iau această mână gingaşă, ca dovadă că, în bunătatea dumitale de soră, o să uiţi ce ţi-am spus.

Ea ridică capul şi-i vorbi cu o blândeţe l atât de gravă în ochi, privindu-l printre lacrimi, cu un surâs atât de liniştit, luminos şi împăciuitor, încât coardele cele mai ascunse ale inimii lui tresăriră, iar ochii i se împâry ziră ascultârad-o vorbind.

— Nu, Walter, nu pot s-o uit. N-aş vrea s-o uit peiitru nimic în lume. Spune-mi, Walter, eşti foarte sărat:?

— Nu sunt decât un călător – spuse Walter – care colindă mările ca să-şi câştige pâinea. Asta-i acum me „seria mea.

— Şi o să pleci curând, Walter?

— Foarte curând.

Şezu o clipă, privind la el, apoi, oui sfială, puse mâna ei tremurândă peste a lui.

— Dacă vrei să mă iei de soţie, am să te iubesc din toată inima. Dacă vrei să mă iei cu tine, Walter, voi merge cu tine fără teamă, până la capătul lumii. N-am nimic de părăsit pentru a merge cu tine – n-am la ce renunţa şi n-am pe nimeni de care să mă despart. Toată dragostea mea, toată viaţa mea îţi vor fi închinate ţie şi cu ultima suflare voi şopti în faţa Domnului numele tău, dacă-mi va mai fi lăsată măcar o fărâmă de minte şi de amintire.

O strânse la piept şi-şi apăsă obrazul de al ei şi acum, în fine, nemaifiind respinsă, nemaifiind pierdută, plânse la pieptul iubitului ei.

Binecuvântate clopote de duminică, voi! Ce sunaţi atât de liniştit în urechile lor încântate şi fericite! Binecuvântată pace şi linişte de duminică, atât de potrivite cu pacea din sufletele lor; voi care sfinţiţi aerul din jurul lor! Binecuvântat amurg care te furişezi lângă ea şi pe când ea doarme o învălui cu umbra ta tainică şi molcomă, ca pe o copilă, ghemuită la pieptul care-i e drag I

Oh! Atâta dragoste şi atâta încredere strânse toate în acel locşor şi putând totuşi zace acolo, uşoare ca un fulgi Priveşte în jos, Walter, la acei ochi închişi, priveşte-i cu drag şi cu mândrie, căci în toată lumea asta largă ei te caută acum pe tine şi numai pe tine.

Căpitanul rămase în salonaş până se întunecă de-a binelea. Se aşeză pe scaunul pe care şezuse Walter şi privi la fereastră, până ce, încetul cu încetul, ziua trecu în noapte şi stelele începură să licărească. Aprinse lumânarea, aprinse pipa, o fumă toată şi se tot mira ce s-o fi întâmplând acolo sus şi de ce nu l-or fi chemând la ceai.

Florence veni lângă el tocmai când mirarea lui ajunselia culme.

— Ei! Micuţă doamnă! strigă căpitanul. Da mult aţi mai avut de vorbit, dumneata şi cu Walter, frumuseţea mea!

Florence îl apucă cu mâna ei mică, de unul din nasturii mari ai hainei lui şi privindu-l drept în faţă, îi spuse:

— Dragă căpitane, vreau să-ţi spun ceva, dacă-mi dai voie.

Căpitanul ridică cu vioiciune capul, ca să audă despre ce este vorba. Ca s-o poată vedea mai bine pe Florence, el îşi împinse scaunul înapoi şi odată cu scaunul se depărtă şi el, pe cât se putu).

— Ce s-a întâmplat, Desfătarea Inimii mele? strigă căpitanul, tresărind dintr-odată. E ce am aşteptat eu?

— Da! spuse Florence cu vioiciune.

— Walr, soţul dumitale? Asta e? urlă căpitanul, zvârlindu-şi pălăria în tavan.

— Da! strigă Florence râzând şi plângând totodată.

Căpitanul o strânse în braţe şi apoi ridicându-şi pălăria de muşama şi punând-o pe cap, o luă ide braţ şi o conduse iarăşi sus unde îşi dădu seama că urmează să se petreacă cea mai mare glumă a vieţii lui.

— Va să zică, Walr, băiatule! spuse căpitanul, privind în odaie, cu faţa strălucindu-i ca o tigaie lustruită. Va să zică altceva decât frăţie nu putea fi?!

Râse de această glumă, de se înăbuşi aproape şi o repetă cel puţin de patruzeci de ori, pe când îşi bea ceaiul, lustruindu-şi faţa strălucitoare cu mâneca hainei şi ştergându-şi, din când în când. capul cu batista. Dar, în mijlocul acestei bune dispoziţii, nu-i lipsi un izvor de mai mare bucurie, deoarece fu auzit de mai multe ori spunând cu voce scăzută, în timp ce privea cu nespusă încântare la Walter şi La Florence:

— Edard Cuttle, băiete, n-ai avut toată viaţa ta un gând mai bun, decât când ai trecut proprietatea ta aia mică în mâinile ăstora doi.

CAPITOLUL LI

Domnul Dombey şi lumea din jur

Ce face oare omul acelamând nu-i, cât e ziua de mare? Se gândeşte el oare vreodată la fiică-sa, sau se întreabă măcar unde ar putea fi? Nu cumva crede că s-a înapoiat acasă şi că duce acolo, în casa întunecoasă, viaţa ei de mai înainte? Nimeni nu poate răspunde pentru el. Niciodată, de atunci, nu i-a mai. rostit numele. Ai casei îi ştiu prea mult de frică, pentru a-i vorbi de un lucru cu privire la care el e mut şi singurei persoane care ar îndrăzni să-i vorbească, el îi închide numaidecât gura.

Scumpul meu Paul – şopteşte soră-sa, strecurându-se în odaie, în ziua plecării lui Florence – „nevasta ta!” Parvenita aia! E cu putinţă ca ceea ce am auzit să fie adevărat şi că asta-i recunoştinţa pentru devotamentul tău fără seamăn şi care a mers până la a jertfi toanelor şi trufiei ei propria ta familie? Sărmanul meu frate!

Spunând aceste cuvinte, menite să reamintească faptul că nu fusese poftită la dineu cu prilejul celei dintâi mari primiri, doamna Chick folosi din plin batista şi se aruncă de gâtul domnului Dombey. Dar domnul Dombey, cu răceală, o strânse binişor în braţe şi o duse la un scaun.

— Îţi mulţumesc, Luizo – supuse el – pentru această dovadă de dragoste, dar aş vrea să vorbim despre altceva. Când am să mă plâng de soarta mea, Luizo, sau am să spun că am nevoie de mângâiere, poţi să-mi vii cu astfel de dovezi, dacă o să vrei să fii atât de bună.

— Dragul meu Paul – urmă sora, ducându-şi batista la ochi şi clătinând din cap – ştiu eu cât eşti de mândru şi de curajos, şi n-am să mai spun nicio vorbă în legătură cu o întâmplare atât de dureroasă şi de revoltătoare – asupra acestor două adjective doamna Chick apăsă cu o deosebită indignare – dar dă-mi voie, te rog, să te întreb (deşi mi-e teamă să aud ceva care m-ar revoluţia şi m-ar îndurera) copila aia nenorocită de Florence…

— Luizo – spuse fratele, apăsat – tăcere! Niciun cuvânt despre asta.

Doamna Chick poate doar să clatine din cap, să-şi folosească batista şi să se jeluiască cum au degenerat unii Dombey care nici nu sunt Dombey. Dar ea n-avea habar

dacă Florence are vreo vină în legătură cu fuga lui Edith, sau dacă fugise cu ea, dacă făcuse prea mult sau prea puţin, dacă făcuse de fapt ceva sau nu făcuse nimic.

El, fără să se abată de la calea pe care apucase, îşi păstrează gândurile şi simţămintele ascunse în sine, fără a le împărtăşi nimănui. Nu caută să afle unde îi e fata. Ar putea tot atât de bine să creadă că e la soră-sa sau că e sub acoperişul lui. Poate că zise gândeşte mereu la ea, dar poate că nu se gândeşte de loc. Nimic nu se poate ghici din ceea ce lasă el să se vadă.

Un lucru e sigur, că el *nu crede* să o fi pierdut. Nici nu bănuieşte măcar adevărul. A trăit timp prea îndelungat singuratic în măreţia lui, privind de sus la ea, copilă răbdătoare şi bună, pentru ca să-i fie teamă de aşa ceva. Oricât de zdruncinat e de nenorocirea lui, nu este încă la pământ. Rădăcina este puternică, adâncă şi, în decursul anilor, fibrele ei s-au întins şi au luat hrana de peste tot din jur. Copacul e lovit, dar nu e doborât.

Deşi el ascunde lumea dinăuntrul lui de lumea dinafară care, după cum crede el, nu urmăreşte deocamdată decât un singur lucru şi anume să-l pândească de aproape oriunde se duce – nu poate totuşi ascunde semnele trădătoare care apar în ochii lui scufundaţi în orbite, în obrajii lui căzuţi, pe fruntea încreţită şi în privirea lui posomorâtă şi gânditoare. A rămas la fel de nepătruns, cum era şi în trecut; totuşi este un alt om; deşi mândru ca întotdeauna, se simte umilit, altfel semnele acelea nu ar fi apărut.

Lumea! Ce crede lumea despre el, cum îl priveşte, ce vede în el şi ce spune despre el – ăsta e demonul carea-l urmăreşte, chinuindu-i sufletul. Îl urmăreşte peste tot unde se duce şi, ce-i mai rău, este peste tot unde nu este el. Pleacă din casă odată cu el, dar rămâne totuşi ca o şoaptă printre servitorii lui. Îl vede şi arată cu degetul după el pe stradă; îl aşteaptă în birourile lui; îl priveşte peste umerii negustorilor bogaţi; îl însoţeşte, făcând semne şi pălăvrăgind prin mulţime; ajunge peste tot înaintea lui şi mai ales e activ peste toate după ce el a plecat. Gând seara

s-a închis în odaia lui, demonul e în casă, dar şi în jurul casei, i se pot auzi paşii pe trotuar, apare înscris pe masa die lucru, umblă încoace şi încolo în tren şi pe corăbii, peste tot fără răgaz, preocupat numai şi numai de el.

Nu este o nălucă a închipuirii sale. Este tot atât de harnic în mintea altor oameni ca şi într-a lui. Mărturie e vărul Feenix, care vine de la Baden-Baden, numai şi numai ca să-i vorbească. Mărturie e maiorul Bagstock, care-l însoţeşte pe vărul Feenix în această misiune prietenească.

Domnul Dombey îi primeşte cu demnitatea obişnuită, se ţine drept, cu vechea lui înfăţişare, stând în faţa focului. Simte cum privirile lumii sunt aţintite prin ochii lor asupra lui. Îşi dă seama că asta se vede şi în ochii holbaţi care îl privesc din portrete. Că până şi domnul Pitt, de sus de pe bibliotecă, face la fel. Că până şi hărţile ce atârnă pe pereţi au ochi.

— O primăvară neobişnuit de rece, spune domnul Dombey, pentru a înşela lumea asupra gândurilor lui.

— Să fiu al dracului, domnule – i spune maiorul, pe un ton prietenos – Joseph Bagstock nu se pricepe la făţărnicie. Dacă vrei să-ţi ţii prietenii la distanţă, Dombey, şi să-i tratezi cu răceală, J.B. nu înghite asta. Joe e necioplit şi aspru, domnule; dintr-o bucată, domnule, dintr-o bucată, aşa e Joe. Alteţa sa regală, răposatul duce de York, mi-a făcut cinstea să-mi spună, fie c-o meritam, fie că nu – n-are a face – dacă e în serviciul meu un om pe care să mă pot bizui că spune lucrurilor pe nume, apoi ăla e Joe – Joe Bagstock.

Domnul Dombey dă semne că e de aceeaşi părere.

— Acum, Dombey, vezi dumneata – spune maiorul – eu sunt un om de hune. Prietenul nostru Feenix – dacă pot spune aşa…

— Sunt, fireşte, onorat, răspunde vărul Feenix.

— …este – continuă maiorul, clătinând din cap – şi eil un om de lume, Dombey, şi *dumneata*, eşti de asemenea un om de lume. Ei bine, când trei oameni de lume se întâlnesc şi sunt şi prieteni – după cum cred… făcând iarăşi apel la vărul Feenix.

— Fireşte – spune Feenix – prieteni apropiaţi.

— …şi sunt şi prieteni – reia maiorul – părerea lui moş Joe este (Joe poate că se înşală) că e foarte uşor să afli care e părerea lumii, ori despre ce ar fi vorba.

— Fără îndoială, spune vărul Feenix. *De facto*, este de la sine înţeles. Ţin foarte mult, maiorule, ca prietenul meu Dombey să mă audă arătându-mi mirarea şi părerea de rău, că gingaşa şi distinsa mea rudă, care era înzestrată cu toate însuşirile cerute pentru a face pe un bărbat fericit, a putut să uite în aşa hal, ceea ce datora – *de facto* lumii şi să se compromită într-un chip atât de extraordinar. Sunt de atunci al dracului de abătut şi, fireşte, am şi spus-o mai serile trecute, lui Long Saxby – un lungan de mai bine de şase picioare, pe care prietenul meu Dombey îl cunoaşte probabil – că afacerea asta m-a dat gata, m-a zăpăcit şi m-a îmbolnăvit. O catastrofă de feul ăsta îl pune pe om pe gânduri – urmează vă rul Feenix – şi-l face să creadă că lucrurile se întâmplă după cum hotărăşte soarta; căci dacă biata mea mătuşă ar mai fi trăit, înrâurirea asupra unei femei atât de îndrăcit de vioaie cum era dânsa, ar fi fost că ar fi zdrobit-o şi că ea, *de facto*, ar fi căzut victimă.

— Acum, să vezi, Dombey, spune maiorul, reluându-şi cu toată hotărârea discursul de unde-l lăsase.

— Cer iertare, întrerupse vărul Feenix. Aş vrea să mai spun doar un cuvânt. Să-mi dea voie prietenul meu Dombey să-i spun că, dacă ar mai putea ceva să înrăutăţească starea dureroasă în care am ajuns cu acest prilej, ai poi ar fi mirarea firească a lumii când ar presupune că gingaşa şi distinsa mea rudă (cum trebuie să cer voie să o mai numesc) a putut să se compromită cu o persoană… omul cu dinţii albi – *de facto* – cu o situaţie atât de inferioară faţă de aceea a soţului ei. Totuşi, soootindu-mă nevoit să cer, în chip oarecum hotărât, prietenului meu Dombey să nu osândească pe gingaşa şi distinsa mea rudă, până ce vinovăţia ei nu va fi pe deplin dovedită, ţin să-l asigur pe prietenul meu Dombey, că familia pe care o reprezint şi care acum aproape s-a stins (gând al dracului de trist pentru un bătrân) nu-i va pune în cale nicio piedică

şi va fi fericită să-i dea încuviinţarea de a urma orice procedură onorabilă, privind viitorul, pe care el ar alege-o. Sunt încredinţat că prietenul meu Dombey va recunoaşte bunele intenţii de care sunt însufleţit în această afacere atât de tristă şi... de... – *de facto* – nu socotesc că mai e cazul să-l tulbur pe prietenul meu Dombey cu alte observaţii.

Domnul Dombey se înclină, fără să ridice ochii şi tăcu.

— Ştii, Dombey – supuse maiorul – prietenul nostru Feenix, cu o eloeintă de o bogăţie pe care Joe B. nu a întrecut-o niciodată – zău, pe Dumnezeul meu, domnule, niciodată! – spuse maiorul vânăt la faţă – a lămurit lucrurile în ce-o priveşte pe doamna. Eu o să-mi îngădui, bizuindu-mă pe prietenia dintre noi, Dombey, să privesc lucrurile sub o altă faţă, domnule, continuă maiorul, tuşind ca un cal. În aceste împrejurări lumea are părerile ei, de care trebuie să se ţină seama.

— Ştiu asta, supuse domnul Dombey.

— Da, fireşte că o ştii, Dombey – spuse maiorul – dă-o dracului, domnule, ştiu că o ştii. Un om de calibrul dumitale nu se poate presupune că nu ştie.

— Aşa şiper şi eu, răspunse domnul Dombey.

— Dombey – spune maiorul – restul o să-l ghiceşti. Am s-o spun pe şleau – poate cam înainte de vreme – căci neamul Bagstockilor au vorbit întotdeauna pe şleau. S-au ales doar cu puţin de pe urma asta, domnule, dar e în sângele lor. Trebuie neapărat un glonţ pentru omul ăsta. J.B. va fi lângă dumneata. Nu degeaba ţi-e prieten. Dumnezeu să te binecuvânteze!

— Maiorule – răspunde domnul Dombey – îţi sunt îndatorat. Îţi voi încredinţa soarta mea când va fi sosit timpul. Cum timpul n-a sosit încă, n-am vrut să-ţi vorbesc.

— Unde e individul, Dombey? întrebă maiorul, după ce răsuflă din greu şi rămase timp de un minut cu ochii holbaţi la el.

— Nu ştiu.

— N-ai nicio ştire despere el? întrebă maiorul.

— Ba da.

— Dombey, îmi pare bine că aud asta, spune maiorul. Te felicit.

— O să mă ierţi, chiar dumneata, maiorule – răspunde domnul Dombey – dacă n-o să mai intru deocamdată în alte amănunte. Ştirea e cu totul neobişnuită şi am căpătat-o pe o cale cu totul neobişnuită. Poate, până la urmă, să se dovedească fără valoare; poate să se şi adeverească; nu pot spune nimic deocamdată. Trebuie să mă opresc cu lămuririle mele aici.

Cu toate că era un răspuns foarte sec la entuziasmul înflăcărat al maiorului, acesta îl primi, cu mulţumire şi fu încântat la gândul că lumea avea mari şanse să primească în curând satisfacţie. Vărul Feenix este apoi gratificat cu un nou salut din partea soţului graţioasei şi distinsei sale rude şi, împreună cu maiorul Bagstock, se retrag, soţul rămânând în seama lumii cu privire la treburile lui şi la ceea ce lumea, pe bună dreptate şi judecând drept, aştepta de la el.

Dar cine şade în camera menajerei, vărsând lacrimi şi vorbind cu doamna Piipchin, cu voce tainică şi cu mâinile ridicate spre cer? E domnişoara Tox, care a împrumutat această deghizare de la servitoarea ei şi vine, în taină, din Piaţa Prinţesei, pentru a reface vechea cunoştinţă cu doamna Pipchin, cu gândul de a căpăta ştiri sigure despre starea domnului Dombey.

— Cum suportă el lovitura, draga mea? întreabă domnişoara Tox.

— Bine – spune doamna Pipchin în felul ei ursuz – e ca de obicei.

— În aparenţă, sugerează domnişoara Tox. Dar ce-o fi simţind în sufletul lui!

Ochii cenuşii şi aspri ai doamnei Pipchin aruncă priviri rătăcitoare, când răspunde, ca în trei salturi distincte:

— Da! Poate!

— Poate că da! Dacă vrei să ştii ce gândesc eu, Lucreţio – urmează doamna Pipchin (ea îi spune

domnişoarei Tox, Lucreţio, în amintirea primelor experienţe de chinuire a copiilor, pe care le făcuse cu ea, pe când domnişoara Tox era încă o nenorocită copilă sfrijită şi.de vârstă fragedă) – dacă vrei să-ţi spun ce gândesc, Lucreţio, eu cred că e bine că a scăpat de ea. N-am eu, cât mă priveşte pe mine, nevoie să văd fetele astea neruşinate pe-aici!

— Adevărat neruşinate! Bine ai spus, neruşinate, doamnă Pipchin! răspunde domnişoara Tox. Să-l lase pe el! Un bărbat atât de nobil şi spunând asta domnişoară Tox se simte copleşită.

— Nu ştiu eu de nobleţe, să-ţi spun drept, observă doamna Pipchin, frecându-şi cu furie nasul. Dar un lucru ştiu – că dacă un om dă de greutăţi, trebuie să le îndure. Ce mai tura-vura. Am avut şi eu destule de îndurat, pe vremea mea! Ce atâta zarvă! S-a dus, şi bine că am scăpat de ea! Nimeni n-ar vrea să o vadă venind înapoi, de asta sunt sigură.

Această aluzie la minele Peruviene o face pe domnişoara Tox să se ridice şi să plece, iar doamna Pipchin trage clopoţelul pentru a-l chema pe Towlinson să o conducă. Domnul Towlinson, care nu o mai văzuse de foarte multă vreme pe domnişoara Tox, rânjeşte la ea şi, după ce cu greu o recunoaşte sub boneta ei, îi spune că nădăjduieşte că dânsa se simte bine.

— Aşa şi aşa, Towlinson, îţi mulţumesc, spune domnişoara Tox. Te rog să ai bunătatea când se întâmplă să mă vezi pe aici, să nu vorbeşti despre asta. Vins-o vizitez doar pe doamna Pipichin.

— Foarte bine, domnişoară, spune Towlinson.

— Survin lucruri revoltătoare, Towlinson, spune domnişoara Tox.

— Foarte adevărat, domnişoară, răspunde Towlinison.

— Sper, Towlinson – spune domnişoara Tox, care, dăscălind familia Toodle, îşi însuşise un fel doctoral de a vorbi şi un obicei de a da mereu îndrumări – că ceea ce s-a întâmplat aici o să fie o învăţătură pentru dumneata, Towlinson.

— Fireşte, domnişoară, vă mulţumesc, spune Towlinson.

Tocmai era gata să se gândească la chipul în care va putea, în împrejurarea lui specială, folosi aver tismentul primit, când oţetita doamnă Pipchin se răsti la dl cu un Ce faci acolo? De ce n-o conduci pe doamna la uşă?" ceea ce-l făcu să conducă pe domnişoara Tox spre uşa casei. Când trec prin fata camerei domnului Dombey ea îşi ascunde capul, cât poate, sub boneta ei neagră, călcând în vârful picioarelor. Nu era, în clipa aceea, niciun alt atom pe lume care să se gândească cu atâta obsesie la el, care să fie mai plin de durere şi compătimire pentru el, decât acela pe care domnişoara Tox sub boneta ei. îl duse cu ea în stradă, încercând să ajungă cu el până acasă, adăpostindu-l de lumina lămpilor care tocmai fuseseră aprinse.

Dar domnişoara Tox nu face parte din lumea domnului Dombey. Ea vine înapoi, în fiecare seară, pe înnoptate, purtând în serile cu ploaie, pe ilângă bonetă, galoşi şi umbrelă. Trebuie să suporte de fiecare dată rânjetul lui Towlinson, nervii şi grosolăniile doamnei Pipchin şi să întrebe de fiecare dată, ce mai face el şi cum îşi îndură nenorocirea. Dar ea n-are nimic de-a face cu lumea domnului Dombey! Aceasta îşi urmează calea, cu frământările şi hărţuielile obişnuite, fără a ţine seama de ea. Şi ea, o stea fără nicio însuşire deosebită şi fără strălucire, se mişcă pe mica ei orbită, în colţul unui alt sistem. şi o ştie prea bine; ea vine şi plânge şi pleacă şi e chiar mulţumită. Domnişoara Tox este într-adevăr mai uşor de mulţumit decât lumea care îl tulbură atât de mult pe domnul Dombey.

În birourile lui, funcţionarii discută marele dezastru, sub toate luminile şi sub toate feţele, dar mai ales se întreabă cine o să ia locul domnului Carker. Ei sunt în genere de părere că unele din veniturile lui vor fi ştirbite şi că se vor face multe restrângeri neplăcute şi reduceri. Unii, care n-au nici cea mai mică nădejde de a-i lua locul, spun că n-au nicio poftă de aşa ceva şi că nu sunt de loc geloşi pe omul căruia îi e rezervat locul. Nimic asemănător

cu starea de acum a spiritelor, nu mai apăruse în birourile domnului Dombey, de la moartea fiului său. Dar toate frământările care aveau loc cu astfel de prilejuri, aveau o înfăţişare socială, ca să nu spunem jovială, şi duceau la o îmbunătăţire a legăturilor dintre funcţionari. Cu acest prilej atât de prielnic, se stabileşte o deplină înţelegere între gândurile celor din birou şi ale eventualului rival, între care o luptă pe viaţă şi pe moarte fusese dusă luni de zile. Apoi, pentru sărbătorirea bunei înţelegeri, atât de fericit restabilite, se pune la cale o masă comună, la o ospătărie din apropiere. Reprezentantul birourilor prezidează, iar rivalul e vicepreşedinte. Seria discursurilor, care urmează după sfârşitul mesei, e deschisă de preşedinte, care spune că nu se poate ascunde, domnilor, că nu e acum timpul potrivit pentru neînţelegeri personale. Anumite întâmplări recente, pe care nu e nevoie să le precizeze, dar care n-au trecut neobservate în unele ziare de duminică şi nici de un anume cotidian, căruia nu mai e nevoie să-i spună pe nume (fiecare al doilea comesean îi spune numele cu voce tare), l-au pus pe gânduri. El simte că pentru el şi Robinson, a avea păreri deosebite cu un astfel de prilej, ar însemna să nege acea bună înţelegere, cu privire la cauza comună, bună înţelegere de care se socoteşte îndreptăţit să creadă şi să nădăjduiască că a fost întotdeauna caracteristica distinctivă a domnilor de la Firma Dombey. Robinson răspunde la – aceasta ca un adevărat bărbat şi frate. Apoi un domn care lucra la Firmă de vreo trei ani şi era mereu ameninţat să fie dat afară, din pricina greşelilor sale la calcule, se înfăţişează într-o lumină cu totul nouă şi izbucneşte dintr-odată într-un discurs mişcător, în care spune că doresc cu toţii ca şeful lor onorat să nu mai primească niciodată lovituri ca acelea suferite de căminul lui! Şi mai spune apoi tot felul de lucruri, începând cu „dorim cu toţii ca niciodată”, ceea ce este primit de asistenţă cu tunete de aplauze. Pe scurt, petrec o seară deosebit de plăcută, întreruptă doar de neînţelegerea între doi tineri funcţionari, care, certându-se cu privire la aprecierea sumelor pe care domnul Carker le-

a încasat în ultimii ani, se amenință cu sticle și sunt scoși afară, foarte înfierbântați. Ziua următoare se cer la bufet mai ales sifoane și cei mai mulți dintre comeseni spun că nota a fost cam umflată.

Ot privește pe Perch, curierul, el e pe calea cea mai bună de a fi ruinat pentru toată viața. E aproape tot timpul prin barurile ospătăriilor, unde, bând pe socoteala altora, e mai mult pe sub mese. I se pare că toți pe care îi întâlnește, oriunde ar fi, sunt amestecați în ultima tranzacție și le spune: „domnule" sau „cucoană", după cum e cazul, „de ce sunteți așa palidă?" La care toți se cutremură, din cap până în picioare și-i spun: „vai, Perch!", întorcându-i spatele. Poate faptul că își dă seama de păcatele lui sau poate consecințele băuturii îl aduc pe domnul Perch într-o stare de spirit deosebit de proastă, când seara își caută obișnuita mângâiere în tovărășia doamnei Perch în Balls Pond. Doamna Perch se frământă atunci grozav, căci îi e teamă ca el să nu-și fi pierdut încrederea în femeie, și se gândește că s-ar putea ca el să se aștepte ca, venind seara acasă, să n-o mai găsească, ea fiind fugită cu un viconte.

Servitorii domnului Dombey, în timpul acesta, începuseră să se dea la rele și aproape că nu mai sunt buni de nimic. În fiecare seară au mâncări calde și stau la taifas, cu băuturi calde pe masă. Domnul Towlinson e întotdeauna amețit după ora zece și jumătate și adesea vrea să știe dacă n-a spus el, că nimic bun nu poate ieși dintr-o casă așezată pe colț. Vorbesc apoi în șoapte despre domnișoara Florence și se întreabă pe unde o fi, dar sunt siguri că, dacă domnul Dombey nu știe, doamna Dombey desigur că știe. Asta-i face să aducă vorba despre doamna Dombey, despre care bucătăreasa spune că tare e falnică, nu-i așa? Dar prea e trufașă! Toți sunt de părere că prea era trufașă și vechea pasiune a lui Towlinson, camerista, (care e foarte virtuoasă) roagă să nu i se mai vorbească de persoane care umblă cu capul în sus, ca și cum pământul nu ar fi destul de bun pentru ele.

Tot ce se spune și se face în această chestiune, afară

de ceea ce face domnul Dombey, e spus şi făcut în cor. Dar domnul Dombey e singur faţă în faţă cu lumea din jur.

CAPITOLUL LII

Veşti tainice

Buna doamnă Brown şi fiica ei Alice îşi ţineau de urât tăcute, în locuinţa lor. Era seară, devreme, şi primăvara, târziu. Trecuseră de abia puţine zile de când domnul Dombey îi vorbise maiorului Bagstock despre ciudatele ştiri ce-i parveniseră pe căi neobişnuite, şti-ri care s-ar fi putut să fie lipsite de orice valoare, dar care ar fi putut, totuşi, să fie adevărate şi astfel, deocamdată, lumea nu putea încă să-şi găsească satisfacţia.

Mama şi fata şezură timp îndelungat, fără să schimbe vreun cuvânt, aproape fără să facă vreo mişcare. Faţa fetei era şi ea în aşteptare, dar mai puţin încordată şi, din când în când, se întuneca, trădând dezamăgire şi neîncredere. Bătrâna, fără a se sinchisi de aceste schimbări, cu toate că ochii ei se îndreptau adesea spre fată, şedea bombănind, mestecând din fălci şi trăgând cu urechea.

Locuinţa lor, cu toate că ena şi acum sărăcăcioasă şi părăsită, nu mai era în halull de mizerie de pe vremea când era locuită numai de doamna Brown. Erau vădite unele încercări de a o ţine mai curată şi m-ai orând-uită, încercări care, deşi tăcute fără rost şi cam ţigăneşte, trădau, de la prima vedere, prezenţa tinerei femei. În timp ce ele şedeau aşa, tăcute, umbrele serii se lăsaseră şi se întunecaseră, până ce pereţii înnegriţi, aproape nu se mai putură vedea în obscuritatea care se aşternuse.

Atunci Alice rupse tăcerea ce dăinuise atât de mult şi spuse:

— Poţi să-ţi iei gândul de la el, mamă. Nu vine el aici.

— Doar moartea să-şi ia gândul de la el! răspunse bătrâna cu nerăbdare. O să vie el!

— O să vedem, spuse Alice.

— O să-l vedem *pe el*, răspunse mama.

— O să vedem noi ziua judecăţii celei din urmă, spuse fiica.

— Ştiu eu că tu crezi că am dat în vârsta copilăriei,

croncăni bătrâna. Asta-i respectul şi devotamentul ce-l are pentru mine fata mea „dar sunt eu mai deşteaptă de cum mă crezi. O să vie. Când, mai deunăzi, l-am apucat de haină în stradă, s-a uitat la mine de parcă aş fi fost o broască râioasă. Dar, Doamne-Doamne, să-l fi văzut când le-am spus lor pe nume şi l-am întrebat dacă ar vrea să ştie unde sunt!

— Şi era mânios? întrebă fiica, al cărui interes se deşteptase acum.

— Mânios? întreabă-mă dacă nu era ca apucat. Asta-i cuvânt mai potrivit. Mânios? Ha, ha! Să spui că era doar mânios! spuse bătrâna ţopăind înspre bufet şi aprinzând o lumânare care, când o puse pe masă, făcu să apară şi mai hidos mestecatul neîntrerupt al fălcilor ei. Tot aşa aş putea spune de faţa ta că nu-i destul de mânioasă, când te gândeşti la ei sau vorbeşti de ei.

Avea într-adevăr cu totul altă înfăţişare, pe când şedea liniştită ca o tâgroaică ghemuită cu ochii ei de foc.

— Ia ascultă! spuse bătrâna triumfând. Aud un pas care se apropie. Nu e pasul nici unuia din vecinii noştri sau al unuia care vine mai des pe aici.

De-alde noi nu umblă aşa. Am fi noi mândri să avem aşa vecini! îl auzi?

— Mi zise pare că ai dreptate, mamă, răspunse Alice cu voce joasă. Taci! Şi deschide uşa.

Alice puse şalul pe ea şi se înfăşură cu el, în timp ce bătrâna, privind prin uşa întredeschisă, făcu un semn cu mâna şi-l lăsă să intre pe domnul Dombey, care se opri la primul pas ce făcu în odaie şi privi neîncrezător în jur.

— E un loc sărăcăcios pentru un domn mare ca luminăţia ta, s-puse bătrâna, trăncănind şi făcându-i temenele. Ţi-am spus eu că-i aşa, dar ce-are a face?

— Cine-i asta? întrebă domnul Dombey privind. la tovarăşa ei.

— Asta? Fata” mea frumoasă, spuse bătrâna. Nu-ţi face mici o grijă, luminăţia ta. Ea ştie toată povestea.

Peste fata lui trecu o umbră care era mai plină de înţeles decât cel mai adânc geamăt pe care l-ar fi. scos.

Cine oare nu ştia totul despre nenorocirea lui! Dar el aţinti ochii la ea şi ea, fără nicio mişcare, privi la el. Umbra de pe fata lui se întunecă şi mai mult când îşi luă ochii de la ea, dar privirile lui se întoarseră repede şi pe furiş iarăşi spre ea ca şi când ar fi fost obsedate de ochii ei pătrunzători şi de amintirile ce-i deşteptau.

— Femeie, spuse domnul Dombey către bătrâna zgriptoroaică, care îi dădea târcoale chicotind şi care, când el se întorcea s-pre ea, arătă pe furiş către fata ei, îşi frecă mâinile şi apoi arătă din nou către fată. Femeie! Recunosc că e o mare slăbiciune din partea mea că mi-am uitat rangul când am venit aici, dar ştii pentru ce arh venit şi ce mi –, ai pro» pus când m-ai oprit deunăzi pe stradă. Ce poţi să-mi spui cu privire la ceea ce vreau să ştiu şi cum se face că mi se pot da de bunăvoie ştiri, ai-ci, într-un bordei ca ăsta – aruncând priviri dispreţuitoare în jur – când eu mi-am pus în zadar, în joc, toată puterea şi trecerea ca să le capăt? Nu cred – spuse el cu tărie, după o pauză de o clipă, în timpul căreia o observă de aproape – că ai putea să fii atât de îndrăzneaţă ca să-ţi baţi joc de mine sau să cauţi să mă duci cu vorba. Dar dacă cumva ăsta ţi-e gândul, mai bine nu mai merge mai departe cu planul dumitale. Nu-i în firea mea să glumesc şi o să ştiu să te pun la locul dumitale.

— Vai, ce gentleman mândru şi aspru – s-puse bătrâna chicotind, clătinând din cap şi frecându-şi mâinile zbârcite – aspru, aspru, grozav de aspru! Dar luminăţia ta o să vadă cu ochii şi o să audă cu urechile lui – şi când luminăţia ta o să fie pe urmele lor, o să te lase inima să dai ceva, aşa-i, prea cinstite domn?

— Banii – răspunse domnul Dombey, parcă uşurat şi simţindu-se acum mai sigur – pot scoate la iveală lucruri de neoreztit, ştiu, pot face să reuşească chiar mijloace atât de neprevăzute şi nepromiţătoare ca acestea. Da! Pentru orice ştire serioasă pe care o voi căpăta, am să plătesc. Dar trebuie mai întâi să am ştirea şi să judec eu cât preţuieşte.

— Nu cunoşti nimic mai puternic decât banii? întrebă

tânăra fără a se ridica sau a se mişca

— În orice caz nu aici, după cum îmi închipui, spuse domnul Dombey.

— Ar trebui să cunoşti ceva care e mai puternic, dacă nu aici, dar cel puţin în altă parte, după părerea mea, răspunse ea. Nu ştii ce-i aia, mânia unei femei?

— Ţi-e cam ascuţită limba, muiere, spuse domnul Dombey.

— De obicei nu prea mi-e, răspunse ea, fără să se arate de loc tulburată. Ţi-o spun acum, ca să ne înţelegi mai bine şi să te lâncrezi mai mult în noi. Mânia unei femei e cam aceeaşi în bordei ca şi în casa dumitale măreaţă. Şi eu sunt mânioasă şi mânioasă am fost mulţi ani în şir. Mânia mea e tot atât de îndreptăţită ca a dumitale şi ţinta mâniei mele e acelaşi bărbat pe care-l urmăreşti şi dumneata.

El tresări fără să vrea şi privi la ea cu mirare.

— Da, spuse ea cu un fel de râs. Oricât de mare s-ar părea să fie deosebirea care ne desparte, aşa e. Cum se face că-i aşa, n-are a face. Asta-i povestea mea şi o păstrez pentriu mine. Aş vrea să vă aduc faţă în faţă, pentru că îl urăsc tare mult. Mama asta a mea e săracă şi zgârcită, şi e gata să vândă pentru bani, nu numai orice ştiri ce ar putea să spicuiască, dar orice şi pe orişicine. S-e cuvine poate să-i plăteşti ceva, dacă te poate ajuta în ceea ce doreşti să afli. Dar nu acelaşi gând mă mână şi pe mine. Ţi-am spus ce mă mână pe mine şi trebuie să ştii că mânia mea e puternică şi va rămâne aceeaşi, chiar dacă te-ai târgui şi te-ai tocmi cu mamă-mea pentru un penny. Asta-i totul. Limba mea ascuţită n-o să-ţi mai spună nimic, chiar dacă ar fi să aştept! aici până ce soarele va răsări mâine dimineaţă.

Bătrâna se arătase foarte neliniştită în timpul acesta, de teamă ca nu cumva să-i fie micşorat câştigul ce-l aştepta. Ea îl trase pe domnul Dombey binişor de mânecă şi-i şopti să nu o ia în seamă. El căută când la una când la alta cu priviri, rătăcite şi rosti cu o voce mai adâncă decât îi era obiceiul:

— Hai, dă-i înainte. Spune ce ştii!

— Ia-o mai binişor, luminăţia ta! Trebuie să mai vină cineva, răspunse bătrâna. Trebuie să o scoatem de la altcineva – să-i scoatem viermii din nas – încetişor şi cu socoteală.

— Ce vrei să spui? întrebă domnul Dombey.

— Răbdare, croncăni ea, punându-şi mâna ca o gheară, pe braţul lui. Răbdare şi o s-o lămurim. Ştiu eu ce pot! Chiar dacă ar vrea să mi-o ascundă – spuse buna doamnă Brown – ştiu etr cum să i-o smulg!

Domnul Dombey o urmări cu privirile, când ţopăi spre uşă şi privi afară, apoi privirea lui se îndreptă spre fiică; aceasta rămase însă nepăsătoare, tăcută şi fără a-l lua în seamă.

— După câte înţeleg, femeie – spuse el, când doamna Brown, cu trupul încovoiat se înapoie în odaie, clătinând din cap şi bombănind – mai aştepţi aici pe cineva?

— Da! spuse bătrâna, privindu-l în faţă şi dând afirmativ din cap.

— Şi de la care urmează să smulgi ştirea de care am eu nevoie?

— Da, răspunse bătrâna, dând iarăşi din cap.

— Un străin?

— Sst! făcu bătrâna, cu un râs strident. Ce-are a face? Ei bine, nu-i un străin pentru luminăţia ta. Dar n-o să te vadă. S-ar înspăimântă de dumneata şi n-ar vorbi. O să stai aici după uşă şi o să-ţi dai singur seama. Nu cerem să ne crezi pe cuvânt. Ce? Ţi-e teamă că e ceva acolo, în odaia de după uşă? Vai, ce bănuitori sunteţi voi ăştia bogăţii! Hai, nită-te înăuntru.

Ochiul ei ager prinsese pe fata lui expresia unui simţământ de teamă, care nu era tocmai neîntemeiat, în împrejurările date. Ca să-l liniştească, se duse cu o lumânare la uşa despre care-i vorbise. Domnul Dombey privi în odaie, se încredinţă că era goală şi-i făcu semn să ducă luminarea înapoi la locul ei.

— Cât o să trebuiască să aşteptăm până să vină acea persoană? întrebă el.

— Nu prea mult, răspunse ea. Nu vrea luminăţia ta să şadă jos câteva minute?

El nu răspunse, dar începu să păşească prin odaie, şovăitor, ca şi când n-ar fi fost hotărât încă dacă să rămână ori să plece, ca şi când ar fi fost în ceartă cu el însuşi, din pricină că se afla acolo. Dar, foarte curând, începu să păşească mai încet şi mai apăsiat, faţa-i deveni mai gânditoare, pe măsură ce gândul care îl adusese acolo se lămuri mai bine în mintea lui şi se aciuie de-a bineleia acolo.

Pe când umbla astfel, în sus şi în jos, cu ochii la pământ, doamna Brown şedea pe scaunul de pe care se ridicase ca să-l primească şi trăgea mereu cu urechea.

Monotonia paşilor lui, sau poate un simptom al vârstei, îi slăbiseră auzul în aşa măsură, încât, înainte ca bătrâna să fi prins vreun zgomot, un pas răsunase de afară la urechea fetei, încă de câteva clipe, şi aceasta făcuse un semn uşor pentru a o înştiinţa grabnic pe mama ei că se apropie cineva. La acest semn, bătrâna sări în sus de pe scaun, şoptind: „Iacă, a venit!” împinse pe vizitator la locul lui de pândă şi puse pe masă o sticlă şi un pahar. Toate acestea le făcu cu atâta vioiciune. Încât putu să-şi arunce braţele pe după gâtul lui Rob Tocilarul, când acesta intră pe uşă.

— Ia uite-l că veni, dragul de el, strigă doamna Brown. În sfârşit! Oho! Parc-ai fi copilul meu, Roby.

— Vai! Doamnă Brown! răspunse Tocilarul. Las-o mai domol! Ce, nu poate să-ţi fie drag un băieţandru ca mine, fără să-l strângi de parcă ai vrea să-l sugrumi? Ia seamă la colivia mea, te rog!

— Ia te1 mită la el, că tot la colivie se gândeşte mai mult decât la mine! strigă bătrâna, cu ochii în tavan. La mine, care îl iubesc mai mult decât dacă i-aş fi mamă!

— Fireşte, fireşte, îţi sunt foarte îndatorat, doamnă Brown, spuse nefericitul tânăr foarte supărat, dar eşti atât de geloasă pe un biet băieţandru! Şi eu ţin mult la dumneata şi aşa mai departe, fireşte, dar pentru asta nu te înăbuş cu îmbrăţişările mele, nu-i aşa, doamnă Brown?

Privea şi vorbea ca şi când, în vreo împrejurare prielnică, ar fi fost totuşi gata să facă aşa ceva.

— Şi să te tot legi de coliviile mele, miorlăi Tocilarul. Ca şi când ar fi un păcat! Ia te uită încoace! Ştii a cui e asta?

— A stăpânului, drăguţule, nu? spuse bătrâna rânjind.

— Ia te uită? răspunse Tocilarul, ridicând o colivie mare, înfăşurată într-o pânză, punând-o pe masă şi dezvelind-o cu mâinile şi cu dinţii. E papagalul nostru, uite, ăsta-i.

— Papagalul domnului Carker, Rob?

— Tiacă-ţi gura, doamnă Brown, răspunse Rob supărat. Ce tot ai de-i spui mereu pe nume? Al naibii să fiu – spuse Rob, apucându-se cu amândouă mâinile de păr, de deznădăjduit ce se simţea – dacă femeia asta nu-i în stare să înnebunească pe un băieţandru ca mine!

— Ce! mai mă şi dojeneşti, copil nerecunoscător ce eşti, strigă bătrâna, răstindu-se la el.

— Vai de mine, doamnă Brown, să nu spui asta! răspunse Tocilarul cu lacrimi în ochi. A fost vreodată pe lume asta unul ca...? Ce, nu te iubesc eu pe dumneata, doamnă Brown?

— Mă iubeşti, puiule? Aşa să fie cu adevărat, prigoiule? Spunând aceasta, doamna Brown îl strânse iarăşi în braţe şi nu-i dădu drumul până ce el nu se opinti de câteva ori în zadar, dând din mâini şi din picioare, de i se făcuse părul măciucă în cap.

— Aoleu! – exclamă Tocilarul – ce pacoste-i să fii îndrăgit în felul acesta. De-ar lua-o... Cum ţi-a mai mers toată vremea asta, doamnă Brown?

— Şi să nu dea el pe aici, deseară-i tocmai o săptămână! spuse bătrâna, aruncându-i o privire plină de mustrare.

— Pe cinstea mea, doamnă Brown – răspunse Tocilarul – ţi-am spus, deseară-i tocmai o săptămână, că am să viu în seara asta; nu ţi-am spus aşa? Şi iată că am venit. Cum îţi merg treburile? Tare aş vrea să te văd mai

înţelegătoare, doamnă Brown. Am răguşit tot căznindu-mă să mă apăr şi mi s-a roşit obrazul de mult ce mi-ai tot giugiulit. Îşi frecă obrazul cu mâneca de parcă ar fi vrut să şteargă o poleială rămasă de pe urma dezmierdărilor.

— Ia bea o picătură din asta, să prinzi puteri, drăguţule, spuse bătrâna, umplând un pahar din sticla ce pusese pe masă şi dându-i-l.

— Mulţumesc, doamnă Brown, răspunse Tocilarul. În sănătatea dumitale! Şi să trăieşti… şi aşa mai departe. Pe faţa lui nu se prea putea citi că acel aşa mai departe ar fi cuprins gânduri prea duioase. Şi asta în sănătatea dânsei! – adăugă Tocilarul, privind la Alice, care şedea cu ochii pironiţi, cum i se păru lui, la peretele din spatele lui, dar de f, apt, privea faţa domnului Dombey care stătea în uşă – şi-i doresc şi dânsei la fel, toate cele bune!

— Goli paharul întru adeverirea acestor simţăminte şi-l puse apoi pe masă.

— Ei, acum, doamnă Brown, zic eu – urmă el – să mai fim şi serioşi. Dumneata te pricepi la păsări şi le cunoşti obiceiurile, am aflat eu asta pe spinarea mea.

— Pe spinarea ta! repetă doamna Brown.

— Hai, fie spre mulţumirea mea, îndreptă vorba Tocilarul. Ce tot repezi dumneata pe un biet băieţandru ca mine, doamnă Brown? M-ai zăpăcit de nu mai ştiu ce voiam să spun.

— Spuneai că mă pricep la păsări, Roby, sugeră bătrâna.

— Aşa-i, spuse Tocilarul. Să vezi, trebuie să am grijă de papagalul ăsta – ştii dumneata, unele din lucruri au fost vândute şi o instalaţie, ştii dumneata, lichidată – şi cum n-aş vrea deocamdată să se ştie despre asta, aş vrea ca dumneata să ai1 grijă, aşa ca o săptămână, de pasărea asta, şi s-o ţii şi s-o hrăneşti dumneata; ce zici, ai vrea? Dacă tot *trebuie* să viu pe aici – mormăi Tocilarul, cu o putră posomorâtă – cel puţin să am pentru ce să viu.

— Să ai pentru ce să vii? strigă bătrâna.

— Adică, în afară de dumneata, doamnă Brown, voiam să spun, răspunse Rob sfios. Că doar nimic nu mă

îmbie mai mult decât dumneata să viu aici, doamnă Brown. Zău aşa. Nu începe iar, pentru Dumnezeu.

— Nu-i pasă de mine! Zău că nu-i pasă de mine, pe cât îmi pasă mie de el! strigă doamna Brown, ridicând mâinile ei ciolănoase. Dar ce să-i fac, o să am grijă de pasărea lui.

— Dar s-o îngrijeşti bine, să ştii doamnă Brown, spuse Roby clătinând din cap. Dacă ar fi chiar numai să-i mângâi penele în răspăr şi să ştii că se cunoaşte.

— Ce spui, zău, e chiar aşa de simţitoare, Rob? întrebă doamna Brown repede.

— Grozav de simţitoare, doamnă Brown, repetă Rob. Dar de asta nu trebuie să vorbim.

Întrerupându-se brusc şi nu fără să arunce nişte priviri speriate în jur, Rob îşi umplu din nou paharul şi, după ce îl goli încetişor, clătină din cap şi începu să-şi treacă degetele prin gratiile coliviei, ca şi cum ar fi vrut să scape de subiectul primejdios de care începuseră să vorbească.

Bătrâna se uită şiret la el şi, trăgându-şi scaunul lângă al lui, privi la papagal care, când îl strigă, se scoborî din cupola aurită a coliviei. Apoi îi spuse:

— Ei, eşti fără slujbă acum, Robby?

— Ce te priveşte pe *dumneata*, doamnă Brown, răspunse scurt Tocilarul.

— Poate că-ţi plăteşte întreţinerea, Rob? întrebă doamna Brown.

— Biata Polly, spuse Tocilarul.

Bătrâna îi aruncă o privire care ar fi trebuit să-l vestească de primejdia în care erau urechile lui, dar era rândul lui acum să privească la papagal, aşa că, oricât de plină de tâlc ar fi fost în închipuirea lui, dojana ei mânioasă, ochii lui n-o văzură.

— Tare mă miră că stăpânul nu te-a luat cu el, Rob, spuse bătrâna, cu o voce dulceagă, dar cu şi mai multă viclenie pe faţă.

Rob era atât de adâncit să privească la papagal şi să se joace ou degetele printre gratii, încât nici nu-i răspunse.

Bătrâna îşi adusese gheara chiar lângă smocul de păr de pe capul lui Rob, care sta aplecat peste masă; dar îşi stăpâni degetele şi urmă cu o voce înecată de sforţarea ce făcea ca să pară îmbietoare:

— Robby, copilul meu!

— Ce vrei, doamnă Brown? întrebă Tocilarul.

— Zic că mă miră că stăpânul nu te-a luat cu el, drăguţule.

— Nu-i treaba *dumitale*, doamnă Brown, răspunse Tocilarul.

Doamna Brown îi apucă părul cât ai clipi din ochi cu gheara dreaptă şi-i înfipse gheara stingă în beregată, strângând atât de amarnic făptura îndrăgită de ea, încât faţa lui se învineţi de-a binelea.

— Doamnă Brown! – exclamă Tocilarul – dă-mi drumul, te rog! Ce vrei să faci cu mine! Ajutor! Scapă-mă, cucoană tânără! Doamnă Brown – Brown…!

Dar femeia cea tânără, nepăsătoare la apelul lui şi la izbucnirile lui fără şir, rămase nemişcată. Luptând cu bătrâna, Rob izbuti să se descleşteze din strânsoarea ei şi sta, gâfâind şi dând din coate, pe când bătrâna, gâfâia şi ea şi tropăind din picioare de necaz şi furie, parcă îşi aduna puterile ca să se năpustească din nou asupra lui. Când lucrurile ajunseră aici, Alice interveni, dar nu în folosul Tocilarului, spunând:

— Bine ai făcut, mamă. Rupe-l în bucăţi!

— Ce spui, femeie! bolborosi Rob, eşti şi dumneata împotriva mea? Dar ce aveţi cu mine, ce v-am făcut? De ce să fiu rupt în bucăţi, aş vrea să ştiu şi eu? Pentru ce vă legaţi de un băieţandru ca mine şi îl strângeţi de gât, când el nu v-a făcut niciun rău, nici uneia din voi? Femei sunteţi voi? spuse Tocilarul, speriat şi îndurerat, frecându-şi ochii cu mâneca. Mă mir de voi! Unde vă e drăgălăşenia voastră femeiască?

— Câine nerecunoscător! spuse doamna Brown, gâfâind. Câine ticălos şi neobrăzat!

— Da ce-ai cu mine şi ce rău ţi-am făcut eu, doamnă Brown, ca să te superi aşa pe mine? întrebă Rob plângând.

Parcă acu o clipă mă îndrăgiseşi grozav.

— Să-mi răspunzi tu mie aşa, scurt şi îmbufnat – spuse bătrâna – mie! Doar pentru că voiam şi eu să stau puţin de vorbă cu tine despre stăpânul tău şi despre doamna, să-ţi îngădui tu să faci pe şmecherul cu mine? Dar nici n-am să mai vorbesc cu tine de acum înainte, să ştii, băiete. Poţi să pleci.

— Vai de mine, doamnă Brown – răspunse Tocilarul – ce, am pomenit eu că aş vrea să plec? Nu vorbi aşa, doamnă Brown, te rog, nu vorbi aşa.

— N-o să mai vorbesc de loc, spuse doamna Brown cu o mişcare a ghearelor, care-l făcu pe Rob să se ghemuiască într-un colţ de parcă ar fi rămas pe jumătate din el. Nicio vorbă către el n-o să mai iasă din gura mea. E un câine nerecunoscător. Îl alung eu! Să plece la naiba! Şi o să-i asmut eu pe ăiia împotriva lui, de o să ştie el să vorbească mai mult decât i-ar place, şi n-o să se poată scăpa de ei, că o să se lipească de el ca lipitorile şi o să se tină scai de el ca vulpile. Da ce crede el! îi ştie el cine sunt! Ştie el ce hram a purtat şi ce cărări a bătut! Dacă cumva a uitat, o să-i reamintească ei. Acu lasă-l să plece şi o să vedem noi ce o să se facă cu treburile stăpânului şi cum o să-i păstreze tainele, cu atari tovarăşi, care o să se ţină după el. Ha, ha, ha! O să vadă el că-s altfel de oameni decât tu şi cu mine. Ally, aşa cum îi suntem doi de apropiate, tu şi cu mine. Lasă-l să plece, ducă-se naibii!

Bătrâna, spre marea spaimă a Tocilarului, se tot rotea într-un cerc cu diametrul de patru picioare, îngânind mereui aceleaşi cuvinte, ameninţând cu pumnii încleştaţi şi clămpănind mereu din fălci.

— Doamnă Brownspuse Rob pe un ton rugător, ieşind puţin din colţul în care se vârâse – ştiu eu bine că n-o să faci niciun rău unui biet băieţandru ca mine, dacă te gândeşti bine, aşa cu sânge rece, nu-i aşa?

— Să nici nu-mi mai vorbeşti – spuse doamna Brown, neîncetând să se tot rotească în cerc – lasă-l să se ducă! Ducă-se naibii!

— Doamnă Brown – stărui Tocilarul, frământat – n-am

avut de gând… zău, ce pacoste pentru un biet băieţandru ca mine să intre în aşa bucluc! Am fost doar grijuliu la vorbă, doamnă Brown, că aşa sunt eu întotdeauna, că ştii dumneata că el… le prinde toate, dar fireşte, trebuie să ştiu că de aici nu mai iese nimic.

Să ştii, doamnă Brown, că nu mă împotrivesc de loc să stăm puţin la taifas, spuse el, ou o faţă nenorocită. Nu mai fi aşa cu mine, zău, te rog! Vai! N-ai putea dumneata să pui o vorbuliţă bună pentru un băieţandru ca mine? întrebă Tocilarul, îndreptându-se în deznădejdea lui către fiică.

— Ei hai, mamă, auzi ce spune, interveni fiica cu o voce severă şi dând din cap cu nerăbdare. Mai pune-l o dată la încercare şi dacă o să dai iarăşi greş, rupe-l în bucăţi şi isprăvim cu el.

Doamna Brown, mişcată pe cât se părea de acest îndemn binevoitor, începu să urle. Apoi, îmblânzindu-se încetul cu încetul, îl luă pe pocăitul Tocilar în briaţe, pe când acesta o îmbrăţişa la rândul lui cu nespusă căldură şi, ca o victimă ce era, îşi reluă looul, chiar lângă venerabila lui prietenă. Îi îngădui chiar, nu fără a face, deşi în silă, o mutră dulceagă, menită să acopere simţăminte cu totul de altă natură, să-i ia braţul şi să-l petreacă pe sub al ei, fără să-i mai dea drumul.

— Şi ce mai face stăpânul tău, drăguţule drag? întrebă doamna Brown, după ce, şezând tot atât de prieteneşte unul lângă altul, mai băură o dată în sănătatea lor.

— Sst! Fii bună, te rog, doamnă Brown şi vorbeşte ceva mai încet, o imploră Rob. Ce să spun, îi merge bine, mulţumesc, cel puţin aşa cred.

— Va să zică n-ai plecat din slujba lui, Robby? întrebă doamna Brown pe un ton mieros.

— N-aş putea spune chiar că am plecat din slujba lui, dar nici că mai sunt în slujbă, bâlbâi Rob. Încă… încă mă mai plăteşte, doamnă Brown.

— Fără să ai nimic de făcut, Rob?

— Nimic deosebit, tocmai acum, doamnă Brown,

decât… să fiu cu ochii deschişi, spuse Tocilarul rotind ochii cu deznădejde.

— Dar stăpânul e plecat, Rob?

— Vai, pentru Dumnezeu, doamnă Brown, nu poţi vorbi cu un băieţandru ca mine despre altceva, strigă Tocilarul cu o izbucnire plină de spaimă.

Năvalnica doamnă Brown, ridicându-se în mare grabă, Tocilarul chinuit o reţinu, bolborosind:

— Da-a-a, doamnă Brown, cred că e plecat. Dar la ce holbează ea ochii aşa? adăugă el, îndreptându-şi privirile la fată, ai cărei ochi erau aţintiţi la faţa ce din nou se ivise în spatele lui.

— N-o Lua în seamă, băiete, spuse bătrâna, ţinându-l mai strâns, pentru a-l împiedica să-şi întoarcă faţa. Aşa-i felul ei… Aşa e ea. Ia spune-mi, Rob, pe doamna ai văzut-o vreodată, drăguţule?

— Vai, doamnă Brown, pe care doamnă? strigă Tocilarul, cu glas îndurerat şi rugător.

— Care doamnă? răspunse ea. Doamna aia, doamna Dombey.

— Da, mi se pare că am văzut-o o dată, răspunse Rob.

— În noaptea aia când a fugit de acasă, Rob, hai?

spuse bătrâna, vorbindu-i la ureche şi urmărind cea mai uşoară schimbare a feţei. Aha, ştiu eu bine că a fost în noaptea aia.

— Păi, dacă ştii că a fost în noapte aia, ştii doamnă Brown – răspunse Rob – ce nevoie mai e să tot iscodeşti pe un băieţandru ca mine să ţi-o spună.

— Şi încotro s-au dus ei în noaptea aia, Rob? Aşa, drept înainte? Cum mergeau ei? Unde ai văzut-o pe ea? Râdea sau ce făcea? Plângea cumva? Ia spune-mi tu mie toate câte le ştii, strigă bătrâna zgriptoroaică, ţinându-l mai strâns de ea, mângâindu-i mâna, care era petrecută pe sub braţul ei şi cercetând, cu ochii ei tulburi, fiecare trăsătură a feţei lui. Haide! Ia începe! vreau să-uni spui tot ce ştii. Ce, parcă nu eşti tu încredinţat Rob, că ştim noi doi cum se păstrează o taină, între noi, hai? Am mai făcut-o noi în trecut. Ia spune, încotro s-au dus ei, la început, ia spune

Rob?

Nenorocitul Tocilar rămase cu gura căscată şi făcu o pauză.

— Ce eşti mut? strigă bătrâna mânioasă.

— Vai, doamnă Brown, nu! Dumneata vrei ca un băieţandru ca mine să fie iute ca fulgerul. Aş vrea şi eu să fiu curent electric, bolborosi Tocilarul speriat. Aş şti eu pe cine să trăsnesc ca să pun capăt la toate astea!

— Ce spui tu, mă? întrebă bătrâna rânjind.

— Noroc şi sănătate, doamnă Brown, răspunse ipocritul Rob, căutând mângâiere în pahar. Vrei să ştii unde s-au dus ei mai întâi, asta vrei să ştii? Adicătelea ea şi el, vrei să spui!

— Îhî! făcu bătrâna. Amândoi.

— Nu s-au dus nicăieri – adicătelea nu s-au dus împreună, vreau să spun, răspunse Rob.

Bătrâna îi aruncă nişte priviri ca şi când ar fi avut de gând să-i pună iarăşi ghearele în gât, dar fu oprită de o înfăţişare oarecum tainică a feţei lui.

— Asta a fost toată şmecheria – spuse Tocilarul îndărătnic – c-au făcut-o aşa că nimeni nu i-a văzut şi. nu poate spune unde s-au dus. Au plecat fiecare pe alt drum. Îţi spun eu, doamnă Brown.

— Las’ că ştiu eu! Au plecat, ca apoi să se întâlnească unde se vorbiseră, spuse bătrâna chicotind, după o clipă de tăcere şi o amănunţită cercetare a feţei lui.

— Păi sigur, dacă nu s-au dus să se întâlnească undeva» apoi mai bine rămâneau acasă, nu-i aşa, doamnă Brown? răspunse Tocilarul în silă.

— Ei şi p-onrnă, Rob? P-ormă? spuse bătrâna, strângându-i braţul şi mai tare pe sub al ei ca şi când. În agitaţia ei, i-ar fi fost frică să nu-l scape.

— D-apoi ce, n-am vorbit destul, doamnă Brown? spuse Tocilarul, care, buimăcit de ocări, de băutură şi de mult ce fusese pus la tortură, podidit de lacrimi în aşa hal, încât la fiecare răspuns, îşi vâra mâneca hainei, când în ochiul drept, când în ochiul stâng, se văicărea neîncetat. Dacă râdea ea în noaptea aia, hai? Ai întrebat dacă râdea,

doamnă Brown?

— Ori dacă a plâns? adăugă bătrâna, dând afirmativ din cap.

— Niciuna nici alta, spuse Tocilarul. Se ţinea tot aşa de nemişcată când ne-am dus ea şi cu mine… vai, doamnă Brown, Văd, eu că vrei să mă descoşi! Dar să juri pe toate alea că n-o să spui niciun cuvinţel, nimănui.

Doamna Brown îi făcu pe plat, fără întârziere, dar bineînţeles, în felul iezuiţilor şi, fiind mânată doar de dorinţa de a face ca vizitatorul ascuns după uşă, să poată auzi totul cu urechile lui.

— Se ţinea tot aşa de nemişcată atunci, când ne-am dus ea şi cu mine la Southampton, de parcă ar fi fost o statuie, spuse Tocilarul. Şi dimineaţa era tot aşa, doamnă Brown. Şi când a plecat cu corabia, înainte de ce se luminase de ziuă, singură – eu spunând că sunt servitorul ei şi am însoţit-o până la plecarea corăbiei – era şi atunci tot aşa. Ei, *acum* eşti mulţumită doamnă Brown?

— Nu Rob, nu încă, răspunse doamna Brown cu hotărâre.

— Da straşnică femeie mai eşti! strigă nenorocitul Rob, izbucnind într-o văicăreală, de-ţi stârnea milă. Ce vrei să mai ştii acum, doamnă Brown.

— Ce-i cu stăpânul? Unde s-a dus? întrebă ea, ţinându-l. mai departe str. ins şi privindu-l ţintă cu ochii ei pătrunzători.

— Zău, nu ştiu, doamnă Brown, pe sufletul meu că nu ştiu! răspunse Rob. Pe sufletul meu că nu ştiu nici ce a făcut, nici unde s-a dus, nu ştiu nimic despre el. Ştiu doar atât că mi-a spus mie când ne-am despărţit să iau seama să-mi ţiu gura. Şi-ţi spun eu un lucru, doamnă Brown, ca un prieten ce-ţi sunt, că, decât să spui mai departe, chiar numai o vorbuliţă din ce vorbim noi acum, mai bine să te împuşti sau să te încui. În casa asta. şi să-ţi dai foc, căci să ştii că n-o să se dea înapoi de la nimic ca să se răzbune pe dumneata. Nu-l cunoşti dumneata, nici pe jumătate cât îl cunosc cu, doamnă Brown. De el nu eşti sigur niciodată, ţi-o spun eu.

— D-apoi nu ţi-am jurat-o o dată – răspunse bătrâna – şi ce, n-o să mă ţiu de jurământ?

— Fireşte, cred c-o să te ţii, doamnă Brown, răspunse Rob, cu oarecare îndoială şi nu fără oarecare ameninţare în glas. Pentru binele dumitale, tot atât ca pentru al meu.

O privi în ochi, când o preveni în felul acesta prietenesc şi mai dădu şi din cap ca să-şi întărească spusele. Părându-i-se însă cam neliniştitor să aibă. Înaintea ochilor, atât de aproape de faţa lui, acea faţă galbenă, schimonosită de strâmbături caraghioase şi ochii aceia scormonitori cu privirea lor pătrunzătoare şi rece, el lăsă privirile în pământ şi rămase aşa, trecându-şi mâinile prin păr, ca şi când s-ar fi căznit să dea drumul la o declaraţie răutăcioasă, cum că de acum înainte nu va mai răspunde la nicio întrebare. Bătrâna, tot ţinându-l strâns ca şi mai înainte, folosi prilejul şi făcu, cu degetul ridicat, un semn tainic observatorului ascuns după u-şă, cum că trebuie să ia seama cu deosebită grijă la ceea ce va urma.

— Rob, spuse ea, cuglasul ei cel mai. îmbietor.

— Doamne „doamnă Brown, ce mai vrei acum? întrebă Tocilarul, scos din răbdări.

— Rob! Unde s-au înţeles doamna şi cu stăpânul tău să se întâlnească?

Rob se codi din ce în ce mai mult, privi în sus şi în jos, îşi muşcă degetul, şi-l şterse de haină, şi până la urmă, privind chiorâş ca şi călăul său, spuse:

— D-apoi de unde să ştiu eu, doamnă Brown?

Bătrâna ridică iarăşi degetul cum făcuse înainte, şi răspunse:

— Hai, băiete, n-are niciun rost să mă aduci până aici şi pe urmă s-o laşi baltă. Vreau să ştiu… şi aşteptă răspunsul.

Rob, zăpăcit, după ce făcu o pauză, izbucni dintr-odată:

— Cum pot eu să ţiu minte cum le zice la oraşele alea străine, doamnă Brown? Ce femeie neînţelegătoare eşti!

— Dar le-ai auzit, Rob – răspunse ea – şi nu se poate să nu ştii cum le spune. Ia haide!

— N-am auzit niciodată cum le spune, doamnă Brown, răspunse Tocilarul.

— Dacă nu le-ai auzit, nu se poate să nu le fi văzut scrise – răspunse bătrâna repede – şi, fără îndoială, că ştii să le pui buche cu buche.

Rob, într-un amestec de râs şi de plâns scoase un strigăt de admiraţie – deoarece, chiar în mijlocul suferinţelor lui, nu se putea împiedica de a admira iscusinţa doamnei Brown – şi după ce, cu oarecare îndărătnicie, se scotoci prin buzunare, scoase la iveală o bucăţică de cretă. Ochii bătrânei străluciră când o văzu între degetele lui. Curăţă repede un petic de loc pe masă, ca el să poată scrie acolo cuvântul aşteptat şi, cu o mână tremurândă, făcu iarăşi semnul de mai înainte.

— Ţi-o spun de pe acum, ca să ştii doamnă Brown – spuse Rob – să nici nu încerci să mă mai întrebi altceva. N-o să-ţi mai răspund la nimic. Nu pot. Cât timp trebuie să treacă până ce s-or întâlni, sau al cui plan a fost ca să plece singuri, nu ştiu de toate astea mai mult decât ştii dumneata. Nu ştiu nimic altceva. Dacă ţi-oi spune cum am aflat numele ăla, trebuie să mă crezi pe cuvânt. Să ţi-l spun acum, doamnă Brown?

— Da, Rob.

— Ei bine, doamnă Brown, uite, cam aşa – da să fim bine înţeleşi, n-o să mă mai întrebi nimic altceva, nu-i aşa? spuse Rob, ridicând din nou la ea ochii lut care păreau acum pe jumătate adormiţi şi îndobitociţi.

— Nicio boabă, spuse doamna Brown.

— Ei bine, a fost cam aşa: când acea numită persoană a lăsat-o pe doamna cu mine, dădu în mâna doamnei un bilet pe care era scris un nume, spunându-i c-o să-i folosească dacă s-ar întâmpla să-l uite.

Ei nu-i era teamă că o să-l uite, căci a rupt hârtia de cum i-a întors el spatele şi când am ridicat scările caleştii, am găsi unul din petice, pe alelalte le-a aruncat ea pe fereastră mai pe urmă, aşa cred, că eu n-am mai găsit niciunul, deşi le-am căutat. Pe peticul ce l-am găsit eu era doar un cuvânt şi uite ce era, dacă vrei cu tot dinadinsul să

ştii. Dar, ţine minte! Ai jurat, doamnă Brown.

Doamna Brown îi spuse că ştie asta. Rob nemaiav. Înd nimic de zis, începu să scrie, încet şi chinuit, cu creta, pe masă.

— D, citi bătrâna cu glas tare, când el sfârşi cu scrisul primei litere.

— Ţine-ţi gura, doamnă Brown – strigă el, acoperind litera cu mâna şi întorcându-se mânios spre ea – nu vreau să citeşti în gura mare. Taci din gură!

— Atunci scrie şi tu cu litere mai mari, Rob, spuse ea, repetându-şi semnalul, că doar ştii că ochii mei sunt slabi şi că nu văd bine scrisul.

Bombănind şi apucându-se din nou de treabă, totuşi lăsându-se mai greu, Rob urmă cu scrisul cuvântului. Când îşi aplecă din nou capul deasupra mesei, persoana pentru a cărei lămurire el lucra, fără să-şi dea seama, veni dinspre uşă, se apropie cam până la un pas de spatele lui şi urmări cu încordare cum înainta mâna târându-se pe masă. În acelaşi timp, Alice, de pe scaunul din faţă pe care şedea, o urmărea tot atât de încordat, cum construia literele şi le repeta pe fiecare în parte, doar din buze, fără glas, pe măsură ce scria. După fiecare literă, ochii ei şi ai domnului Dombey se întâlneau, ca şi când fiecare aştepta ca ceea ce vedea să fie adeverit de celălalt. Şi aşa, amândoi ajunseră să rostească dijon.

— Asta-i I spuse Tocilarul, umezindu-şi repede palma pentru a şterge cuvântul pe care-l scrisese. Nemulţumit că numai mânjise cuvântul, se căzni să frece totul cu mâneca hainei, până ce nu se mai putu vedea nici urmă de cretă pe masă. Acum socot că o să fii mulţumită, doamnă Brown!

Bătrâna, ca semn că era mulţumită, dădu drumul braţului pe care-l ţinuse strâns tot timpul şi-l bătu pe spate. La rândul lui, Tocilarul, istovit de atâta frecătură, iscodeală şi băutură, îşi puise coatele pe masă, lăsă capul pe ele şi adormi.

Abia după ce-l văzu dormind adânc şi sforăind, bătrâna se întoarse spre uşă, unde domnul Dombey sta ascuns, şi îi făcu semn să treacă de-a curmezişul odăii şi să

iasă cu ea afară. Însă chiar şi acum stătu aplecată peste Rob, gata să-l orbească lovindu-l cu mâna, sau să-l doboare, dacă cumva s-ar fi deşteptat, în vreme ce paşii tainici treceau prin odaie. Dar cu toate că privirea ei era aţintită cu mare grijă asupra băiatului care dormea, ea urmărea cu tot atâta grijă pe bărbatul care nu dormea şi când acesta îi atinse mâna şi, fără să vrea, făcu să sune câţiva bani de aur, ochii ei străluciră de lăcomie ca ai unui corb hrăpăreţ.

Privirea întunecată a fetei îl urmări până la uşă şi luă bine seama că era foarte palid, iar pasul lui grăbit vădea cât de nesuferită îi era de acum înainte orice întârziere şi cum ardea de nerăbdare să plece şi să treacă la fapte. Când domnul Dombey închise uşa după el, ea se întoarse către mamă-sa. Bătrâna ţopăi înspre Alice, deschise mâna ca să-i arate ce avea în ea, roasă de gelozie şi de zgârcenie, apoi o strânse la loc şoptind:

— Ce o să pună el acum la cale, Ally?

— Vreo nenorocire, spuse fiica.

— Vreun omor? întrebă bătrâna.

— E nebun în mândria lui rănită şi poate s-o facă şi pe asta. Dar ce putem noi şti? Poate nici el n-o ştie.

Privirile ei erau mai strălucitoare decât ale mamei şi flăcările ce aruncau erau mai înfiorătoare, dar faţa şi până şi buzele îi erau galbene ca ceara.

Nu mai spuseră nimic şi şezură aşa, una într-o parte a odăii, cealaltă, într-alta, mama frământându-şi banii iar fiica gândurile, privirile amândurora strălucind în lumina slabă pe care o arunca jeraticul din cămin, pe când Rob dormea şi sforăia. Numai papagalul, pe care nimeni nu-l luase în seamă, se tot mişca. Se agăţa şi trăgea cu ciocul lui coroiat de gratiile coliviei, se suia în cupola coliviei şi se căţăra pe acoperişul ei, ca o muscă, se lăsa apoi în jos, cu capul înainte, zgâlţâia, muşca şi zdrăngănea de fiecare gratie în parte, ca şi când ar fi bănuit primejdia în care se afla stăpânul său şi ar fi vrut să-şi pună în joc toată puterea ca să scape din colivie şi să zboare la el să-l vestească.

CAPITOLUL LIII Veşti noi

Mai erau două fiinţe prin ale căror vine curgea acelaşi sânge ca al trădătorului – fratele şi sora pe care el îi renegase – şi pe care vina lui îi chinuia acum mai mult decât chiar pe bărbatul pe care îl jignise atât de adânc. Lumea, hărţuindu-l cu curiozitatea ei, îi făcuse totuşi domnului Dombey serviciul de a-l îndemna să-i urmărească spre a se răzbuna. Îi înflăcăra patima, îi aţâţa mândria, dădea gândului unic al vieţii sale o faţă nouă şi făcea din satisfacţia mâniei lui, preocuparea cea mai de seamă a întregului său cuget. Toată. Îndărătnicia şi dârzenia firii lui, caracterul ei de nepătruns, felul ei întunecat şi posomorât, conştiinţa exagerată a importanţei sale personale, toată acea pornire de a suferi la cea mai mică lipsă în deplina recunoaştere a importanţei lui de către alţii, toate acestea erau ca mici pârâiaşe care, unite într-un singur râu mare, îl târau cu-putere înspre acelaşi ţel. Omul cuprins de mânia cea mai înflăcărată şi nestăpânită, ar fi fost un duşman mai blajin decât sinistrul domn Dombey, pornit pe această cale. O fiară sălbatică ar fi fost mai uşor de întors din drum, mai uşor de potolit, decât gravul gentleman a cărui cravată scrobită nu făcea nicio cută.

Însă hotărârea dârză cu care porni să se răzbune, aproape că înlocui acţiunea de răzbunare însăşi. Pe când încă nu ştia locul unde se refugiase trădătorul, îşi îndepărtase gândurile de la propria lui nenorocire, pentru a le îndrepta în altă parte. Dar fratele şi sora falsului său prieten nu-şi puteau uşura în acelaşi fel frământarea sufletească; totul în povestea vieţii lor, atât din trecut cât şi din prezent făcea din crima lui un izvor de mai mare suferinţă.

Sora lui se gândea uneori cu tristeţe că dacă i-ar fi rămas lângă el, ca tovarăşă şi prietenă, cum îi fusese pe vremuri, poate că nu ar fi căzut în păcatul ce-l săvârşise acum. Dacă ea gândea uneori astfel, o făcea însă fără părere de rău, fără a se îndoi câtuşi de puţin că-şi îndeplinise o datorie fără a mai cântări sau a mai scoate în evidenţă şi jertfa ei. Dar când gândul acesta îi venea fratelui rătăcit şi pocăit, cum se întâmpla uneori, pentru

inima lui era atunci o lovitură atât de dureroasă, atât de plină de mustrare, încât abia putea s-o îndure. Nici nu se gândea să-l învinovăţească pe fratele său, cu toate că acesta fusese atât de crud cu el. Îşi aducea isie însuşi noi învinuiri1, se plângea mereu de propria sa nevrednicie şi faptul că, în nenorocirea sa nu rămăsese singur, era pentru el o mângâiere şi în acelaşi timp o mustrare. Acestea erau singurele gânduri pe care le deştepta în el descoperirea faptei lui Ciarker.

Era chiar în ziua când, pe înserate, se petrecuseră cele povestite la sfârşitul capitolului precedent şi când lumea domnului Dombey era în fierbere la vestea că soţia sa fugise. Era devreme dimineaţa şi fratele şi sora îşi luau tocmai gustarea, când fereastra în faţa căreia şedeau fu întunecată de umbra neaşteptată a unui om, care venea spre mica poartă a locuinţei; şi acest om nu era altul decât domnul Perch, curierul.

— Am pornit încoace, de la Balls Pond, la ora asta timpurie – spuse domnul Perch, aruncând de la uşă o privire tainică în odaie şi oprindu-se să-şi şteargă bine ghetele pe preşul din faţa uşii, deşi nu avea de loc noroi pe ele – ca să împlinesc însărcinarea primită aseară. Trebuie anume să vă predau neapărat o notă, domnule Carker, chiar acum dimineaţa, înainte de plecarea dumneavoastră la slujbă. Aş fi fost eu aici. chiar cu o oră şi jumătate mai devreme – spuse domnul Perch cu umilinţă – dar m-a împiedicat starea sănătăţii doamnei Perch, pe care credeam că o pierd astă-noapte, zău, de vreo cinci ori era s-o pierd.

— E atât de bolnavă soţia dumitale? întrebă Harriet.

— Ce să spun, vedeţi dumneavoastră – spuse domnul Perch, întorcându-se mai întâi, foarte grijuliu, ca să închidă uşa – ea pune grozav la inimă tot ce se întâmplă la Firmă, domnişoară. Nervii ei, vedeţi dumneavoastră, e atât de gingaşă şi-şi pune numaidecât la inimă. Nu-i vorba că şi nervii cei mai zdraveni ar suferi de aşa ceva, sunt sigur. O simţiţi şi dumneavoastră, fără îndoială.

Harriet îşi sităpiâni1 un oftat şi-l privi la fratele ei.

— Fireşte, sufăr şi eu „în felul meu umil – urmă domnul Perch dând din cap – într-un fel cum n-aş fi crezut niciodată că am să sufăr, dacă n-aş fi pătimit. Mă simt aproape ca şi când aş fi băut. O simt de-a binelea în fiecare dimineaţă, ca şi când aş fi băut peste noapte mai mult decât se cuvine.

Înfăţişarea domnului Perch adeverea cele spuse de el cu privire la simptome. Avea un aer de oboseală înfrigurată, care părea să-şi aibă obârşia în feluritele pahare ce băuse şi care, fără îndoială, era în legătură cu numeroasele lui apariţii în barurile ospătăriilor, unde prietenii îl cinsteau, ca apoi să-l descoase, ceea ce de altfel se întâmplă zilnic.

— Prin urmare, pot să-mi dau seama – spuse domnul Perch, clătinându-şi iar capul şi murmurând uşor

— Pot să-mi dau seama de simţămintele ălora ce sunt într-o atare situaţie în afacerea asta dureroasă.

Aici domnul Perch se opri, pentru a aştepta o adeverire, dar neprimind-o, tuşi cu mâna la gură. Aceasta neducând la nimic nou, tuşi cu pălăria la gură şi, nici aceasta neavând” nicio urmare, puse pălăria pe jos şi căută în buzunar după scrisoare.

— Dacă mi-aduc bine aminte, nu se aşteaptă niciun răspuns – spuse domnul Perch cu u-n surâs prietenos – dar, poate, veţi fi atât de bun să aruncaţi o privire la scrisoare, domnule.

John Carker rupse pecetea, care era aceea a domnului Dombey şi luând cunoştinţă de cuprins, care era foarte scurt, răspunse:

— Nu. Nu-i niciun răspuns de dat.

— Atunci vă spun la revedere, domnişoară – spuse Perch, făcând un pas spre uşă – şi nădăjduiesc că întâmplarea asta din urmă n-o să vă facă prea mare durere de cap. Ziarele – urmă domnul Perch, făcând doi paşi înapoi şi adresându-se atât fratelui cât şi surorii, cu mult tâlc şi într-o şoaptă plină de taină – e mai însetate de noutăţi decât aţi putea crede. Unul de la ziarul de duminică, unul cu o haină albastră şi cu o pălărie albă,

care a vrut mai întâi să mă mituiască

— Cred că nu mai e nevoie să spun că n-a reuşit – tot dădea târcoale Casei noastre, seara trecută, cam cu vreo douăzeci de minute după ceasul opt. L-am văzut chiar eu stând cu ochiul lipit de gaura cheii de la uşa biroului, dar prin care, fiind patentă, nu se poate vedea. Altul – urmă domnul Perch – cu haine „milintare" e toată ziulica în cârciumă la „Pajura Regală". S-a întâmplat, săptămâna trecută, să-mi scape un mic amănunt şi gata, dimineaţa cealaltă, care era o duminică, l-am văzut negru pe alb de m-am minunat.

Domnul Perch se căută prin buzunare ca şi când ar fi vrut să scoată ziarul cu pricina, dar neprimind niciun îndemn s-o facă scoase în schimb mănuşile de piele, ridică pălăria de jos şi-şi luă rămas bun. Nici nu se înserase de-a binelea şi domnul Perch şi povestise la „Pajura Regală" şi prin alte părţi, unui public ales, că domnişoara Carker plânsese în hohote şi îi luase amândouă mâinile în ale sale strigând: „Oh, dragă, dragă Perch, prezenţa dumitale e singura mângâiere ce mi-a rămas!" Şi cum domnul Carker a spus cu un glas plin de deznădejde: „Perch, îl reneg. Să nu-mi mai vorbeşti niciodată de el ca de un frate!"

— Dragă John, spuse Harriet când fură lăsaţi singuri şi după ce stătură tăcuţi câteva clipe. Scrisoarea asta ne aduce desigur veşti rele.

— Da, aşa-i. Dar nimic neaşteptat, răspunse el. L-am văzut pe expeditor chiar ieri.

— Pe expeditor?

— Pe domnul Dombey. A trecut de două ori prin birouri, când eram acolo. Câtva timp am putut să mă feresc de a da ochi cu el, dar, bineînţeles n-am putut-o lungi prea mult. Îmi dau seama cât era de firesc ca să socotească prezenţa mea ca ceva jignitor; am simţit eu însumi că trebuie să fie aşa.

— Dar nu ţi-a spus-o el?

— Nu, el n-a spus nimic, dar am simţit privirea lui oprindu-se o clipă asupra mea şi eram pregătit pentru ceea ce trebuia să se întâmple – pentru ceea ce de fapt s-a

întâmplat. Am fost dat afară!

Ea căută să se arate cât mai puţin speriată şi cât mai încrezătoare dar, din multe puncte de vedere, vestea o îndureră.

— „Nu-i nevoie să-ţi spun – citi John Carker – de ce numele dumitale va suna de acum înainte pentru mine în chip cu totul nefiresc, pus chiar în cea mai slabă legătură cu numele meu, nici de ce îmi va fi cu totul nesuferită vederea zilnică a oricărei persoane purtând acest nume. Îţi aduc deci la cunoştinţă că, începând de astăzi, încetează orice contract între noi şi te invit a nu mai încerca să faci nicio comunicare, nici mie, nici Firmei mele”. La scrisoare este alăturată şi o sumă de bani, mult mai mare decât se dive* nea pentru termenul de preaviz şi cu aceasta trebuie să mă socotesc dat afară din slujbă. Dumnezeu ştie, Harriet, aceasta dovedeşte o purtare destul de blândă şi de cruţătoare, dacă ţinem seama de cele ce s-au întâmplat.

— Dacă poate fi socotit blând şi cruţător faptul de a te pedepsi pe tine, pentru păcatele altuia, atunci da, răspunse ea blajin.

— Am fost pentru el un neam blestemat, spuse John Carker. Are dreptate să-i fie groază de numele nostru şi să socotească cum că e ceva blestemat şi păcătos în sângele nostru. Aproape că mi-ar veni şi mie să cred aşa ceva, Harriet, dacă n-ai fi tu la mijloc.

— Dragă frate, nu vorbi aşa. Dacă ai vreo îndreptăţire deosebită de a ţine la mine, aşa cum spui că ai, şi eşti convins că ai – cu toate că eîi spun că *Nu* – cruţă-mi durerea de a mai auzi astfel de cuvinte nesăbuite şi fără rost!

El îşi acoperi faţa cu amândouă mâinile, dar, după câteva clipe, apropiindu-se de el, Harriet îi îngădui să-i ia una din mâini într-ale lui.

— Despărţirea asta, după atâţia ani, are ceva trist, ştiu bine – spuse sora – şi pricina despărţirii este cum nu se poate mai dureroasă pentru noi amândoi. Trebuie să trăim şi pentru asta trebuie să ne căutăm un mijloc de existenţă. Ce să facem? N-o să ne dăm bătuţi. Lupta

noastră, lupta noastră alături unul de altul, trebuie să fie pentru noi o mândrie, nu un necaz!

Un surâs îi apăru pe buze, când îl sărută pe obraz şi-l îndemnă să rămână încrezător.

— Scumpă soră! care te-ai legat de bunăvoie şi dintr-o pornire nobilă, de un om pierdut! Un om al cărui nume e pătat, care n-are niciun prieten şi care i-a îndepărtat şi pe prietenii tăi!

— John! de dragul meu! strigă ea punându-i mina pe gură. Te rog, în amintirea îndelungatei noastre tovărăşii!

El tălcu.

— Acum, dragă, lasă-mă să-ţi spun – vorbea şezând liniştită lângă el – m-am aşteptat la asta, după cum te-ai. aşteptat şi tu, aşa că pe când tot mă gândeam la asta şi-mi era teamă că se va întâmpla, mă pregăteam, cât puteam şi eu mai bine, pentru clipa când se va întâmpla şi m-am hotărât, când va sosi ceasul, să-ţi spun că tot timpul ăsta am păstrat o taină faţă de tine şi că tot avem un prieten.

— Cum îl cheamă pe prietenul nostru, Harriet? întrebă fratele cu un zâmbet trist pe buze.

— Să spun drept, nu ştiu, dar ştiu că m-a asigurat cândva, cu multă seriozitate, de prietenia lui şi de dorinţa lui de a ne fi de folos; şi, până astăzi, socotesc că vrea într-adevăr s-o facă.

— Dragă Harriet! exclamă fratele mirat, unde locuieşte prietenul ăsta?

— Nici asta n-o ştiu, răspunse ea. Dar ne cunoaşte pe amândoi şi ştie povestea noastră, toată mica noastră poveste, dragă John. Asta-i pricina pentru care, chiar la îndemnul lui, am păstrat faţă de tine taine cu privire la venirea lui aici, de teamă ca nu cumva cunoştinţa mea cu el să te supere.

— Aici! A fost el aici, Harriet?

— Chiar aici, în odaia asta, o dată.

— Cel fel de om e?

— Nu e tânăr. E cărunt şi, după cum spune el, încărunţeşte repede şi din ce în ce mai tare, dar e generos, cinstit şi bun, sunt sigură de asta.

— Şi l-ai văzut numai o dată, Harriet?

— În camera asta, numai o dată – spuse sora, cu o roşeaţă uşoară şi trecătoare pe obraz – dar când a fost aici, m-a rugat să-i îngădui să mă vadă o dată pe săptămână şi pentru asta să treacă pe aici... ca să se încredinţeze că suntem sănătoşi şi că nu avem nevoie de ajutorul lui. Pentru că eu i-am spus, când s-a oferit să ne facă orice serviciu ce ar sta în putinţa lui – ceea ce de fapt fusese obiectul vizitei lui – că OU avem nevoie de nimic.

— Şi o dată pe săptămână...

— 6 dată pe săptămână şi întotdeauna în aceeaşi zi şi la aceeaşi oră, trecea pe aici; întotdeauna pe jos, mergând mereu în aceeaşi direcţie – înspre Londra. Niciodată nu s-a oprit mai mult decât era nevoie ca să mă salute şi să-mi facă un semn voios cu mâna ca un vechi şi bun prieten. Îmi făgăduise, chiar atunci când mi-a propus aceste ciudate întâlniri, că va face astfel, şi s-a ţinut de cuvânt cu atâta bună-credinţă şi voie bună, încât, chiar dacă la început m-aş fi simţit puţin stingherită (ceea ce de fapt cred că nu s-a întâmplat, dragă John, pentru că felul lui era prea sincer) mi-am revenit repede şi eram întotdeauna bucuroasă, când se apropia ziua vizitei lui. Lunea trecută – cea dintâi de la groaznica întâmplare – n-a trecut pe aici şi mă întreb dacă nu cumva între lipsa lui şi ceea ce s-a întâmplat nu e vreo legătură.

— Cum adică? întrebă fratele.

— Nu ştiu nici eu cum. M-am gândit doar aşa, la oarecare potriviri; n-am încercat să mi le lămuresc. Sunt sigură că va reveni. Când via reveni, să mă laşi dragă John, să-i spun că până la urmă ţi-am vorbit de el şi că vrei să-l cunoşti. Sunt sigură că ne va ajuta să ne găsim un nou rost în viaţă. Dorinţa lui era să facă ceva pentru a ne uşura viiaţa, atât mie itfât şi ţie, şi eu i-am făgăduit că, dacă vreodată voi avea nevoie de un prieten, o să-mi amintesc de el. Atunci, doar, urma ca numele lui să nu mai fie o taină.

— Harriet – spuse fratele – care o ascultase cu multă luare-aminte, descrie-mi-l mai amănunţit. Nu se poate să

nu cunosc eu pe cineva care mă cunoaşte pe mine atât de bine.

Sora descrise, pe cât putu mai credincios, trăsăturile, statura şi îmbrăcămintea vizitatorului; John Carker, însă, fie că nu-l cunoştea, fie că ea nu-l descrisese bine, sau că el, cum se plimba în sus şi în jos prin odaie, era cu gândurile în altă parte, nu putu să recunoască portretul pe care ea îl zugrăvi.

Se înţeleseră totuşi ca el să-l vadă, rândul viitor când va veni. Aceasta fiind hotărât, sora se apucă de treburile ei casnice cu inima mai uşoară şi fratele, încărunţitul junior al Casei Dombey, îşi folosi libertatea atât de neobişnuită, ca să lucreze în grădină.

Se înserase de-a binelea şi fratele îi citea surorii cu glas tare, pe când aceasta cosea, când auziră o bătaie în uşă. În atmosfera aceea de teamă nedesluşită şi de ameninţare care îi învăluia, în legătură cu fuga fratelui, acest zgomot neobişnuit pentru ei, păru de astă dată plin de ameninţare. Fratele se duse la uşă, în timp ce sora rămase locului, trăgând sfios cui urechea. Cineva vorbea cu el la uşă şi el răspundea, părând totuşi mirat, dar după ce schimbară câteva cuvinte se apropiară amândoi.

— Harriet – spuse fratele încet, luminând calea vizitatorului care sosea la o oră atât de târzie – domnul Morfin, domnul care atâţia ani a lucrat cu James la Firma Dombey.

Sora tresări şi se dădu înapoi, ca şi când ar fi avut în faţă o stafie. În uşă sta acel prieten necunoscut cu părul, negru, încărunţit, cu faţa rumenă, cu fruntea largă şi luminoasă, cu ochii căprui, a cărui taină ea o păstrase atâta timp.

— John! spuse ea, cu răsuflarea aproape tăiată. Este domnul de care ţi-am vorbit astăzi!

— Domnul, domnişoară Harriet – spuse vizitatorul, intrând, căci se oprise o clipă în pragul uşii – este încântat să vă audă spunând aceasta; el s-a tot gândit, în tot chipul, pe tot drumul, încoace, cum să se prezinte şi nu a găsit niciun fel care să-l mulţumească. Domnule John, nu sunt

un străin aici. Sigur că ai rămas înmărmurit de mirare când m-ai văzut în uşa dumitale. Dar mi se pare că eşti şi mai mirat acum. Ei bine! Nici nu se putea să fie altfel, în irm prejurările date. Dacă n-am fi produsul obişnuinţei, aşa cum suntem, n-am avea de ce să ne mirăm atât de des.

Între timp, o salutase pe Harriet, cu acel amestec de cordialitate şi respect de care ea îşi amintea atât de bine, se aşezase lângă ea, îşi scosese mănuşile şi le aruncase în pălăria pe care o pusese pe masă.

— Nu-i nimic de mirare în faptul că am vrut s-o văd pe sora dumitale, domnule John, sau că am ajuns aici pe căile mele. Cât priveşte faptul că am venit regulat pe aici (ceea ce dânsa poate că ţi-a spus) nu-i nimic deosebit nici în asta. Vizitele mele au devenit repede un obicei şi noi suntem doar produse ale obişnuinţei – creaturi, ale obişnuinţei!

Băgându-şi mâinile în buzunar şi lăsându-se pe spătarul scaunului, el privi la frate şi la soră, ca şi când ar fi fost pentru el deosebit de interesant să-i vadă împreună. Apoi spuse gânditor şi parcă oarecum emoţionat.

— Aceeaşi obişnuinţă este aceea care prinde pe unii dintre noi, care poate am fi în stare să facem lucruri mai bune, în mrejele mândrie! şi ale îndărătniciei lui Lucifer – aceeaşi obişnuinţă care târăşte şi scufundă pe alţii în ticăloşie, iar pe mulţi dintre. noi în nepăsare – obişnuinţă care potrivit cu natura lutului din care suntem făcuţi ne înăspreşte pe fiece zi ca pe nişte chipuri cioplite şi ne lasă pradă tot atât de uşoară impresiilor şi convingerilor noi, cum e orişice chip pradă aceluia care îl cioplеşte. N-ai decât să judeci după înrâurirea pe care obişnuinţa a avut-o asupra mea, John. De un număr atât de mare de ani – nici nu mai e nevoie să spun de câţi – am avut partea mea, mică, bine mărginită, în conducerea Casei Dombey şi l-am văzut pe fratele dumitale (care s-a dovedit a fi un ticălos! Să mă ierte sora dumitale că trebuie să-l numesc astfel) întinzându-şi mereu şi mereu influenţa, până ce toată afacerea ca şi proprietarul ei, au ajuns o jucărie în mâna lui. Te-am văzut pe dumneata muncind zi de zi la locul

dumitale modest şi am fost mulţumit să fiu tulburat cât mai puţin cu putinţă, în afară de strictele mele îndatoriri, lăsând toate în jurul meu să meargă, zi de zi, mersul lor obişnuit, ca şi când nu s-ar fi putut altfel, ca o maşină mare – aşa era obiceiul „atât al lor cât şi al meu

— Socotind că toate.ar fi fireşti şi aşa cum trebuie să fie. Serile mele de miercuri se perindau, una după alta, cvartetele noastre aveau loc regulat, violoncelul meu suna frumos şi, în toată lumea mea, nu era nimic nelalocul lui, sau, dacă era ceva, era foarte puţin, dar fie că era puţin, fie că era mult, mie nu-mi păsa.

— Pot să vă asigur că, în toţi anii aceştia, aţi fost mai iubit şi mai respectat decât oricare altul din Firmă, domnule, spuse John Carker.

— Dacă am fost oarecum împăciuitor şi prietenos

— Răspunse celălalt – apoi îndrăznesc să spun că a fost chiar din obişnuinţă. Îi convenea directorului, îi convenea omului care-l conducea, dar mai ales îmi convenea mie cel mai bine. Făceam ceea ce aveam de făcut, nu făceam curte nimănui şi eram mulţumit că am o slujbă în care nu eram nevoit să fac astfel de treburi. Aşa ar fi mers lucrurile până în clipa de faţă, dacă biroul meu nu ar fi avut un perete atât de subţire. Poţi să-i confirmi surorii dumitale că nu era despărţit de biroul directorului decât printr-un perete de scânduri.

— Erau alăturate; se vede că pe vremuri făceau parte dintr-o singură încăpere şi au fost despărţite mai târziu, cum spune domnul Morfin, zise fratele privind înapoi spre el, pentru a-l face să continue cu lămuririle sale.

— Am fluierat şi am fredonat melodii, parcurgând aşa, cu multă grijă, toată sonata în si bemol a lui Beethoven, ca să-i atrag atenţia că-l pot auzi – urmă domnul Morfin – dar niciodată nu s-a sinchisit de mine. Fireşte, s-a întâmplat destul de rar să pot auzi convorbirile lui confidenţiale. Dar când le puteam auzi şi nu mă puteam deci feri altfel de a afla ceva din ele, ieşeam din biroul meu. Am ieşit astfel o dată, John, în timp ce avea loc o convorbire între doi fraţi la care, la început, a fost de faţă

şi tânărul Walter Gay. Dar am auzit totuşi o parte a convorbirii, înainte de a părăsi biroul. Ţi-o reaminteşti îndeajuns ca să-i poţi spune surorii dumitale cam cum a decurs?

— Se referea, dragă Harriet – spuse fratele, cu o voce înecată – la trecutul şi la situaţiile noastre în Firmă.

— Nu prezenta nimic nou pentru mine, decât aspectul sub care era privită chestiunea. M-a zdruncinat în obişnuinţa mea – obişnuinţă a noua zecimi din omenire – de a crede că totul în jurul meu era în ordine, pentru că aşa eram obişnuit – spuse vizitatorul – şi m-a silit să-mi reamintesc povestea celor doi fraţi şi să cuget asupra ei. Cred că a fost aproape întâia oară în viaţa mea când m-am lăsat cuprins de astfel de gânduri – câte lucruri, din cele ce ni se par familiare şi fireşti, nu ne-ar apărea ou totul altfel, dacă le-am privi din acel punct de vedere mai nou şi mai îndepărtat, pe care, într-o zi sau alta, fiecare din noi va trebui să-l adoptăm. După dimineaţa aceea am fost însă ceva mai puţin binevoitor, cum s-ar spune, totodată mai puţin apropiat şi mai puţin îngăduitor.

Rămase aşa, preţ de un minut, ciocănind în masă cu un deget şi apoi, reîncepu grăbit, ca şi când ar fi fost preocupat să se uşureze de mărturisirea sa.

— Înainte de a-mi da seama de ce trebuie să fac, sau chiar dacă pot să fac ceva, avu loc o a doua convorbire între aceşti doi fraţi, în care fu vorba şi de sora lor. Nu.am avut niciun fel de scrupule de conştiinţă să ascult toate frânturile de conversaţie care răzbeau în voie până la mine. Socoteam că mi se cuvine pe drept. După aceea am venit aici să văd eu însumi pe sora dumitale. Întâia oară m-am oprit la poarta grădinii, prefăcându-mă că sunt în căutarea unei ştiri despre un vecin sărac, dar am părăsit acea cale şi mi se pare că domnişoara Harriet m-a privit atunci cu neîncredere. A doua oară, am cerut voie să intru; am intrat şi am spus ceea ce voisem să spun. Sora dumitale mi-a arătat pricina pentru care nu voia atunci să primească niciun ajutor de la mine şi eu nu mi-am îngăduit să mă împotrivesc. Mi-am asigurat însă de atunci mijlocul

de a rămâne în legătură cu dânsa, mijloc care a rămas în fiinţă până acum câteva zile, când unele întâmplări de seamă, ce mă privesc îndeaproape, m-au împiedicat de a-l mai folosi.

— Cât de puţin bănuiam eu toate astea, domnule – spuse John Carker – când vă vedeam zilnic! Dacă Plarriet ar fi putut ghici numele dumneavoastră!…

— Să-ţi spun drept, John – întrerupse vizitatorul – l-am tăinuit din două motive. Nu ştiu dacă cel dintâi singur ar fi fost hotărâtor, dar n-are nimeni dreptul să ceară să fie socotit de bună-credinţă şi eu mă împăcasem cu gândul, orice s-ar fi întâmplat, să nu-mi destăinuiesc numele până nu voi fi în stare să vă fac un adevărat serviciu. A doua pricină a fost că nădăjduiam mereu că s-ar putea, cât de cât, ca fratele dumitale să devină mai binevoitor faţă de dumneavoastră amândoi. Socoteam că, dacă aceasta s-ar întâmpla, s-ar putea ca descoperirea de către un om cu firea lui bănuitoare, a faptului că erai în taină prieten cu mine, să fie un nou şi nefericit prilej de supărare. M-am hotărât de aceea, fireşte cu riscul de a atrage asupra mea nemulţumirea lui – ceea ce n-ar fi avut nicio însemnătate – să aştept prilejul de a te sprijini pe lângă şeful Firmei; dar toate cele întâmplate între timp – moarte, planuri de căsătorie, căsătorie şi apoi neînţelegerile casnice nu ne-au lăsat alt şef decât pe fratele dumitale, pe tot timpul acesta îndelungat. Şi ar fi fost mai bine de noi – spuse vizitatorul, scoborând glasul – dacă ar fi fost în locul lui un buştean.

Păru să-şi dea seama că aceste cuvinte îi scăpaseră fără voia lui şi, întinzând o mină către frate şi cealaltă către soră, urmă:

— Tot ce puteam dori să spun şi poate chiar mai mult, am spus acum. Ceea ce gândesc, depăşeşte însă ceea ce pot spune, cum nădăjduiesc că înţelegeţi şi

— Deşi în imprecredeţi. A ureroase jurări foarte n era în acea lupta e p> astăzi) eşti ajuta, tara a întrucât, Dartea dumitale.

dăinuie de atâţia ani gest din parteaseara scutit de ea ta a nevoie să spun fără să

E târziu; nu în pe care o a am.

asta. Vei past a-comsâat sau fie nevoie pe e a mea… «să plecei drumare din P le vinte se ridica sa P spuse el

Spunând aceste; cu înainte, Jun ceea ce

— Dar trleci cu luminarea, iara sa. P John cu voioşie v qnii orice ar fi i cţ-o uşu „avut de Kiivg” «nă fost

Csoraudsat =. Am mai stat f. îwse acum.

batal tind… a. n» în

— Sss-” – să întrebi?

2 Domnnu. ut. spuse Hamel. Din ictauta penincioanabuzat în fel 5 chl? Sat şi traiul dediaţ ţe8

cultivat întotdeauna vamtuteanului, pe când ar fi fost de datoria lui să-l oprească şi să-i arate, pe cât sta în puterea sa, unde-l duceau acele afaceri; toate acestea n-o să vă pară ceva de mirare acum. Firma a fost amestecată în tot felul de întreprinderi pentru a i se mări faima şi a face lumea să creadă că dispune de fonduri vaste şi pentru a o face să apară măreaţă fată de firmele altor negustori, pe când judecata sănătoasă de care ar fi fost nevoie pentru a întrevedea posibilitatea că astfel de speculaţii duc la ruină – era nevoie doar de câteva împrejurări nefericite pentru ca aceasta să se întâmple – această judecată lipsea. În mijlocul unui noian de tranzacţii ale Firmei, în toate părţile lumii – un mare labirint a cărui taină numai el o cunoştea – avusese prilejul, şi se pare că l-a folosit din plin.

„Ca, pus în faţa rezultatelor, să le mascheze prin evaluări false şi prin date fictive. Dar acum în urmă… mă urmăreşti domnişoară Harriet?

— Perfect, perfect, răspunse ea, cu priviri speriate aţintite asupra lui. Te rog spune dintr-odată tot ce e mai rău.

— Acum în urmă, se pare însă că şi-a dat cea mai mare osteneală ca aceste rezultate să reiasă cum nu se poate mai limpede, astfel că cercetarea registrelor particulare îţi dă putinţa să le constaţi cu deosebită uşurinţă, chiar aşa multe şi felurite cum sunt. Parcă ar fi vrut să înfăţişeze patronului său un vast tablou al nenorocirilor pe care i le-a adus faptul că s-a lăsat stăpânit

de patimă! E în afară de orice îndoială că tot timpul îndeletnicirea lui de căpetenie a fost să cultive în chip josnic această patimă a patronului şi să-l măgulească. Asta e, în măsura în care e legată de afacerile Casei, crima lui de căpetenie.

— O vorbă încă, înainte de plecaţi, dragă domnule, spuse Harriet. Nu e nicio primejdie în toate astea?

Cum primejdie? răspunse el cu oarecare şovăială.

— Pentru creditul Firmei.

— Nu mă pot opri de a vă răspunde pe şleau şi cu deplină încredere, spuse domnul Morfin, după ce privi o clipă cercetător la faţa ei.

— Vă puteţi încrede în mine. Puteţi avea toată încrederea.

— Sunt convins de asta. Primejdie pentru creditul Casei? Niciuna. S-ar putea să fie greutăţi, greutăţi mai mari sau mai mici. dar nu primejdii, afară, într-adevăr, afară doar, dacă şeful Casei, dovedindu-se incapabil să înţeleagă că afacerile Firmei trebuie restrânse şi dacă. nevoind să creadă că situaţia, oricum ar fi, numai aşa nu este cum şi-a închipuit-o el întotdeauna, va continua să extindă afacerile mai mult decât îl ţin curelele. Atunci s-ar putea întâmpla ca creditul să-i fie zdruncinat.

— Da e de aşteptat aşa ceva? întrebă Harriet.

— Nu vreau să-ţi ascund nimic, răspunse el, strângându-i mâna. Nimeni nu se poate apropia de domnul Dombey şi starea lui sufletească îl face acum trufaş, tăios, nesocotit şi potrivnic oricărui sfat. Dar e drept că acum e scos din fire peste măsură şi poate că o să-i treacă. Acum ştiţi totul, tot ce e mai rău şi tot ce e mai bun. Pentru astă-seară destul şi noapte bună!

Îi sărută mâna şi, ieşind pe uşă, unde fratele ei îl aştepta, îl dădu râzând deoparte, când el încercă să-i vorbească şi îi spuse că, deoarece se vor vedea în curând şi mai des decât înainte, va putea să-i vorbească altă dată, dacă va voi, dar că acum era grăbit. Spunând aceasta plecă cu un pas grăbit, pentru ca nu cumva să-l ajungă din urmă vreun cuvânt de recunoştinţă.

Fratele şi sora stătură de vorbă în faţa focului, până aproape de ziuă. Le fugise somnul în faţa perspectivei acelei lumi noi pe care o întrezăreau şi, simţindu-se ca doi oameni naufragiaţi şi aruncaţi de i mult pe un ţărm pustiu, pe care, în sfârşit, îi descoperise o corabie, când ei erau de mult resemnaţi şi pierduseră orice nădejde de a-şi mai găsi vreun alt cămin. Dar un alt soi de nelinişte îi mai ţinea treji, întunericul din care izbucnise această lumină îi învăluia acum pe ei. iar umbra fratelui lor vinovat îi pândea în casa în care el nu călcase niciodată.

Nici lumina soarelui nu putea s-o izgonească şi nici n-o făcea să pălească. Era acolo în fiecare dimineaţă, era acolo la amiază, era acolo seara. Mai întunecoasă şi mai desluşită seara, decât poate fi spus prin cuvinte.

John Carker ieşise ca să ia o scrisoare de recomandare de la prietenul lor şi Harriet rămăsese singură în casă. Şedea astfel de câteva ceasuri. Seara posomorâtă, tristă şi întunericul din ce în ce mai adânc nu erau prielnice ca să-i îndepărteze gândurile mohorâte ce o apăsau. Gândul la fratele ei, pe care de atâta timp nu-l mai văzuse şi aproape nu-l mai cunoştea, plutea în jurul ei, în chipuri ce o înspăimântau. Îi apărea mort, muribund, chemând-o, holbând ochii la ea, încruntându-se la ea. Chipurile ce-i apăreau în minte atât de limpezi şi de supărătoare, încât, pe măsură ce amurgul trecea în seară, ea nu îndrăznea să-şi ridice capul şi să privească în colţurile întunecate ale odăii, de teamă ca nu cumva acel „alter ego” al lui, produs al închipuirii ei aprinse, să nu fie ascuns acolo şi s-o înfricoşeze. O dată chiar, închipuirea că el ar fi ascuns în odaia vecină fu atât de puternică – deşi ea îşi dădea bine seama că era o închipuire nebună şi nu credea în ea – încât se simţi nevoită să se ducă acolo ca să se convingă de adevăr. Dar în zadar! Odaia se umplu iarăşi de acele umbre ale groazei, în clipa în care o părăsi, şi ea nu mai avu puterea de a scăpa de aceste simţăminte nedesluşite de groază, cum nu s-ar fi putut elibera de nişte uriaşi de piatră, înrădăcinaţi în pământ, în jurul ei.

Era acum aproape întuneric şi ea şedea, lângă

fereastră, cu capul în mină, privind în jos, când, odaia parcă întunecându-se dintr-odată mai tare, ea ridică ochii şi scoase, fără să vrea, un ţipăt. Lipită de geam, o fată palidă şi speriată privea înăuntru. Uluită, o clipă, de parcă ar fi căutat ceva, apoi cu ochii asupra ei şi luminându-se.

— Lasă-mă să intru! Lasă-mă să intru! Vreau să-ţi vorbesc. Şi mâna bătu în geam.

Recunoscu numaidecât pe femeia cu părul lung şi negru, căreia îi dăduse căldură, hrană şi adăpost, într-o noapte ploioasă. Temându-se de ea, cum de altfel era şi firesc, când îşi aduse aminte de purtarea ei sălbatică, Harriet se dădu puţin înapoi de la geam şi înfricoşată, rămase nehotărâtă.

— Lasă-mă să intru! Lasă-mă să-ţi vorbesc! îţi sunt recunoscătoare… sunt liniştită… umilă… tot ce vrei, dar lasă-mă să-ţi vorbesc!

Impetuozitatea cererii, expresia serioasă a feţei, mâinile care, ridicate spre ea, tremurau rugător, teama şi spaima ce se trădau în vocea femeii, părând în clipele acelea simţăminte înrudite cu ale ei, o înduplecară pe Harriet. Se repezi la uşă şi o deschise.

— Pot să intru, sau să vorbesc de aici? întrebă femeia, încercând să-i ia mâna.

— Ce vrei? Ce vrei să-mi spui?

— Nu mult, dar lasă-mă să-ţi spun tot ce am de spus, căci altfel n-am s-o mai spun niciodată. Îmi vine să plec chiar acum. Parcă mă trag nişte mâini ca să mă smulgă de la uşa asta. Lasă-mă să intru, măcar de data asta ai încredere în mine I

Hotărârea cu care îi vorbea o înduplecă şi de data asta pe Harriet. Trecură împreună în lumina focului din mica bucătărie, unde şi altă dată, şezuse, mâncase şi-şi uscase hainele.

v Şezi colea – spuse Alice îngenunchind lângă ea – şi uită-te la mine. Ţi-aduci aminte de mine?

— Mi-aduc aminte.

— Ţi-aduci aminte ce ţi-am spus că am fost şi de unde am venit, în zdrenţe şi beteagă, bătută de vânt şi de

ploaie?

— Da.

— Ţi-aduci aminte cum m-am întors iarăşi aici, în noaptea aia, cum i-am aruncat în noroi banii pe care mi i-ai dat şi te-am blestemat pe dumneata şi neamul dumitale? Acum uită-te la mine, cum şed în genunchi în f, aţa dumitale. Par acum alta decât eram atunci?

— Dacă ceea ce-mi ceri acum – spuse Harriet cu blândeţe – este iertarea…

— Ba nu-i de loc vorba de iertare! răspunse cealaltă, cu o căutătură mândră şi înflăcărată. Ce-ţi cer este să mă crezi. O să judeci dumneata dacă merit să fiu crezută, aşa cum am fost şi aşa cum sunt acum.

Tot în genunchi, cu ochii la jeratic şi cu focul luminând frumuseţea ei veştejită, cu părul ei negru în neorânduială, o parte adus peste umăr şi înfăşurat pe după mână, ea urmă. pe când îşi tot smulgea şi muşca pletele:

— Când am fost tânără şi frumoasă, iar părul ăsta – continua să-şi smulgă cu dispreţ pletele – era mângâiat ou blândeţe şi nu putea să fie îndestul admirat, mama mea, care nu prea se sinchisise de mine cât eram copilă, a început să-şi dea seama că tot eram bună la ceva şi prinse să mă îndrăgească şi să se mândrească cu mine. Era zgârcită şi săracă şi se gândea să scoată ceva folos din mine. Fireşte că o doamnă din lumea mare niciodată n-ar fi gândit aşa despre fiica ei şi n-ar fi făcut ce a făcut ea. Nu s-a întâmplat niciodată aşa ceva, o ştim bine şi asta dovedeşte că singurele pilde de mame care-şi cresc rău fetele şi de răul ce izvorăşte din asta, se găsesc doar în lumea noastră nenorocită.

Privind la foc, ca şi când ar fi uitat, pentru o clipă, că o ascultă cineva, Alice urmă, ca într-un vis, tot înfăşurându-şi mereu părul în jurul mâinii.

— Ce a ieşit din asta, nu-i nevoie să mai spun. La noi se sfârşeşte doar cu ruşine şi mizerie. Ruşine şi mizerie ce a căzut şi pe capul meu – cu ruină şi mizerie s-a sfârşit şi pentru mine.

Ridicându-şi repede spre fata lui Harriet privirile ei

visătoare care fuseseră aţintite la foc, spuse:

— Îmi pierd doar timpul şi n-am timp de pierdut, dar dacă nu m-aş fi gândit la toate, n-aş fi aici. Ruşine şi mizerie, am spus, a căzut asupra mea. Am fost prefăcută într-o jucărie de o zi şi aruncată apoi în lături, cu o cruzime şi o nepăsare, neobişnuite chiar în asemenea împrejurări. De mâna cui crezi dumneata?

— De ce mă întrebi pe mine? spuse Harriet.

— De ce tremuri? întrebă Alice, cu o privire iscoditoare. Legătura cu el m-a prefăcut într-un diavol. Am căzut în ruşine şi mizerie, mai jos şi tot mereu mai jos. Am fost amestecată într-o tâlhărie – doar la câştig n-am luat parte – am fost prinsă şi judecată, fără niciun prieten, fără niciun ban. Cu toate că eram o fetişcană, m-aş fi dus mai bine la moarte decât să-i cer lui un cuvânt măcar, chiar dacă un cuvânt al lui m-ar fi putut scăpa. Zău m-aş fi dus! La orice fel de moarte mi-ar fi fost sorocită. Dar mama mea. lacomă cum era, s-a dus la el şi în numele meu i-a spus cum stă chestia, rugându-l cu umilinţă şi cerşind un mic dar de câteva lire, mai puţine decât am eu degete la mâna, asta. Cine crezi că a fost acela care mi-a dat cu tifla, socotind că în nenorocirea mea, o să mă itârăsc la picioarele lui şi m-a lăsat până şi fără cel mai mic. semn de amintire, mulţumit să scape de mine. să mă vadă trimisă dincolo de mări, de unde să nu-l mai pot supăra cu nimic, unde să mor şi să-mi putrezească oasele? Cine crezi că a fost acela?

— De ce mă întrebi pe mine? repetă Harriet.

— De ce tremuri? răspunse Alice, punându-i mâna pe braţ şi privind-o în faţă, că doar răspunsul ţi-e pe buze! A fost fratele dumitale, James!

Harriet tremura din ce în ce mai tare, dar nu-şi feri ochii de privirile înflăcărate îndreptate spre ea.

— Când am aflat că erai sora lui – ceea ce s-a întâmplat în seara aceea – m-am înapoiat aici, obosită şi oloaga, să-ţi zvârl în faţă darul. Am simţit în seara aia că aş fi putut călători, frântă şi oloagă cum eram, până la capătul lumii, ca să-l înjunghiu, dacă l-aş fi găsit într-un loc

pustiu, fără martori. Mă crezi că eram hotărâtă s-o fac?

— Te cred! Da, pentru Dumnezeu, de ce ai venit iarăşi aici?

— De atunci, spuse Alice, cu acelaşi gest crispat al mâinii şi cu aceeaşi privire înfocată – l-am văzut! L-am urmărit cu ochii mei, în plină zi. Dacă în sufletul meni nu mai rămăsese pe atunci decât o scânteie din ura mea, ea s-a prefăcut într-o flacără vie când ochii mei au dat de el. Ştii bine că el a făcut un mare rău unui om mândru şi şi-a făcut din el un duşman de moarte. Ce ar fi dacă eu aş fi dat omului aceluia informaţii despre el?

— Informaţii! repetă Harriet.

— Ce i-ar fi dacă eu aş fi dat peste cineva care cunoaşte taina fratelui dumitale, care ştie cum a fugit şi care ştie unde a fugit cu tovarăşa lui? Ce ar fi dacă I-aş fi pus să spună tot ce ştie, vorbă cu vorbă, de faţă cu duşmanul fratelui dumitale, ascuns ca să audă totul? Ce ar fi dacă aş fi fost de faţă, privind faţa duşmanului şi văzând cum se schimbă, până şi-a pierdut înfăţişarea omenească? Ce ar fi dacă l-aş fi văzut fugind ca nebun, ca să-l urmărească şi dacă aş şti acum, că duşmanul e pe drum, mai mult diavol decât om şi că, în câteva ore de acum înainte, va da peste el?

— Ia-ţi mâna de pe a mea! strigă Harriet, dându-se înapoi. Pleacă! Mi-e groază să te văd aici!

— Am făcut asta, urmă cealaltă, cu aceeaşi privire înfocată şi fără. a lua în seamă întreruperea. Vorbesc eu oare ca şi tind în adevăr aş fi făcut toate astea? Dumneata crezi tot ce ţi-am spus?

— Mi-e teamă că trebuie să te cred. Ia mâna de pe mine!

— Nu încă. Mai stai o clipă. Îţi închipui dumneata cât de puternică trebuie să fi fost hotărârea mea de a mă răzbuna, ca să aştepte atâta timp şi ca apoi să mă îndemne să fac asta?

— Îngrozitor! spuse Harriet.

— Apoi, dacă mă vezi acum – spuse Alice, cu o voce răguşită – dacă mă vezi iar aici, îngenuncheată liniştit la

picioarele dumitale, cu mâna pe braţul dumitale, cu ochii la faţa dumitale, poţi să-ţi închipui că ceea ce ţi-am spus nu e doar un lucru ca oricare altul şi că în sufletul meu s-a dat o luptă grea. Mi-e ruşine s-o spun, dar ora mea a slăbit. Mi-e silă de mine însămi; cum luptat cu mine însămi toată ziua şi toată noaptea şi acum sunt hotărâtă să-l iert şi aş vrea să îndrept ceea ce am făcut, diacă asta se mai poate. Aş vrea ca ei să nu se întâlnească, atâta timp cât urmăritorul lui e orbit şi înnebunit de patimă. Dacă l-ai fi văzut când a ieşit seara trecută, ţi-ai da mai bine seama de primejdie.

— Dar cum mai poate fi oprit? Ce pot face eu? strigă Harriet.

— Toată noaptea – urmă cealaltă în grabă – l-am visat zăcând într-un lac de sânge. Toată ziua l –, am văzut lângă mine.

— Ce pot eu să fac? strigă Harriet, cutremurându-se la auzul acestor cuvinte.

— Dacă e cineva care ar putea să-i scrie, ori să-l înştiinţeze, trebuie s-o facă fără să piardă vremea. El e la Dijon. Cunoşti numele ăsta şi ştii unde este?

— Da, ştiu.

— Înştiinţează-l că omul pe care şi l-a făcut duşman e înnebunit, spune-i că e pe drum – ştiu bine că este! – şi că e tare zorit. Îndeamnă-l să plece de acolo cât mai e vreme – dac-o mai fi vreme – şi să nu se întâlnească cu el. O întârziere de o lună poate face acum cât ani de zile! Nu vreau să fiu eu pricina întâlnirii lor. Să se întâlnească oriunde, dar nu acolo! Orişicând, dar nu acum. Poate să-l găsească duşmanul lui cândva, cum o putea el, dar să nu fiu eu pricina. E şi aşa destulă nenorocire pe capul meu!

Focul nu se mai răsfrângea în părul, ei negru, nici pe faţa ei, nici în ochii ei; mâna ei nu mi-ai zăcea pe braţul lui Harriet şi locul unde stătuse îngenuncheată era acum gol.

CAPITOLUL LIV
Fugarii

Timpul: o oră înainte de miezul nopţii; locul: un apartament franţuzesc cuprinzând o jumătate de duzină de

odăi – un hol întunecos şi rece, mai curând un fel de coridor, o sufragerie, un salon, un dormitor şi un salonaş sau un budoar, mai mic şi mai dosnic decât celelalte încăperi. Toate aceste camere despărţite de lumea dinafară, printr-o pereche de uşi mari, dând pe scări, dar fiecare odaie prevăzută cu câte două’s.au trei perechi de uşi, stabilind felurite posibilităţi de comunicare cu restul apartamentului sau cu anumite uşi în pereţi ducând, cum este obiceiul în astfel de case, la nişte scări dosnice cu ieşiri tainice, în curţile de jos. Apartamentul era aşezat la etajul întâi al unui hotel atât de mare, încât nu ocupa din acesta decât o parte a întregului şir de ferestre de pe o latură a unei curţi pătrate, interioare, pe care dădeau toate cele patru faţade ale clădirii.

Domnea în acele odăi un aer de splendoare, destul de veştejit pentru a părea melancolic, şi totuşi destul de strălucitor pentru a stingheri şi supăra cu luxul său mersul vieţii de toate zilele. Pereţii şi tavanele erau aurite şi zugrăvite; parchetele erau date cu ceară şi lustruite; draperii roşii încadrau ferestrele.

1 uşile şi oglinzile; candelabre înzorzonate şi întortocheate, ca ramurile unui copac sau coarnele unui cerb, ieşeau din panourile pereţilor. Totuşi, în timpul gilei, când jaluzelei? erau deschise (acum erau complet închise) şi lumina pătrundea înăuntru, se puteau vedea printre toate aceste podoabe urmele uzurii, ale stricăciunilor şi ale prafului, urmele soarelui, ale umezelii şi ale fumului. Lungile perioade de timp în care aceste camere stătuseră nelocuite lăsaseră de asemenea urme pe toate aceste obiecte de lux şi de vanitate, care sunt tot atât de simţitoare ca şi fiinţele vii, ofilindu-se ca oamenii închişi în puşcării. Nici chiar noaptea, cu multele ei lumânări aprinse, nu putea să şteargă cu totul aceste urme, deşi lumina lor strălucitoare le lăsa în umbră.

În noaptea aceasta, scânteierea lumânărilor strălucitoare şi răsfrângerea lor în oglinzi, în ornamentele aurite şi în feluritele culori din cameră, era mărginită numai la una din odăi – acea odaie mai mică decât

celelalte, despre care tocmai s-a vorbit. Văzută din hol, unde ardea doar o mică lampă, prin perspectiva întunecată a uşilor deschise, părea că străluceşte ca un giuvaier de preţ. În mijlocul acestei străluciri şedea o femeie frumoasă – Edith.

Era singură. Era aceeaşi femeie sfidătoare şi dispreţuitoare. Obrajii puţin cam traşi, ochii părând puţin mai mari şi mai strălucitori, dar ţinuta tot atât de falnică. Nu se vădea ruşine pe fruntea ei; nici capul ei dispreţuitor nu părea plecat sub povara remuşcărilor. Poruncitoare şi falnică, totuşi plină de nepăsare, atât faţă de ea însăşi cât şi faţă de alţii, şedea cu ochii ei negri în pământ, aşteptând pe cineva.

Nicio carte, niciun lucru de mână, nicio îndeletnicire de niciun fel, afară doar de gândurile ei, pentru a face să-i treacă vremea. O stăpânea o preocupare, destul de puternică pentru a-i umple timpul. Buzele strânse îi tremurau, timp de o clipă, când îi scăpau de sub supraveghere; nările îi palpitau; mâinile erau strânse una într-alta şi ea şedea astfel, cu frământarea clocotindu-i în piept şi aştepta.

La zgomotul făcut de o cheie în uşa care da afară şi a unui pas în hol, ea tresări şi strigă: „Cine-i acolo?” Răspunsul fu rostit în franţuzeşte şi apoi intrară doi inşi purtând tăvile pe care erau pregătite cele cuvenite pentru, cină.

— Cine a comandat toate astea? întrebă ea.

1 – Monsieur le-a comandat, când a binevoit să ia acest apartament. Monsieur a spus, când *en route* a stat aici cam o oră şi a lăsat o scrisoare pentru madame – madame desigur a primit-o?

— Da.

— Mii de scuze. Teama că s-ar fi putut uita să i se predea scrisoarea păru că-l duce la deznădejde – era un bărbat chel, cu o barbă mare, trimis de la un *restaurant* vecin. Monsieur a. spus ca cina să fie gata la ora asta; de asemenea că a înştiinţat-o pe madame, prin scrisoare, de ordinele pe care le-a dat. Monsieur a făcut restaurantului

„La capul de aur” cinstea de a cere ca cina să fie cât mai aleasă şi bine pregătită. Monsieur o să poată constata că încrederea ce a arătat-o „Capului de aur” nu a fost înşelată.

Edith nu spuse nimic, dar privi, dusă pe gânduri, cum ei pregăteau masa pentru două persoane şi puneau vinul pe masă. Se sculă, înainte ca ei să fi sfârşit cu pregătirile şi, luând o lampă, trecu prin dormitor şi prin salon, cercetând grăbită, dar de aproape, toate uşile, mai ales una din prima cameră care se deschidea direct în perete. Luă cheia de la aceasta şi o puse în uşă pe dinafară. Apoi se înapoie.

Cei doi bărbaţi – al doilea dintre ei era un om negricios, acru, îmbrăcat cu o vestă, ras proaspăt şi cu un păr negru tuns scurt – sfârşiseră pregătirile pentru masă şi stăteau privind la ele. Acela care vorbise mai înainte întrebă dacă madame crede că monsieur o să mai întârzie mult.

Nu putea şti, dar era totuna.

Pardon! Era cina la mijloc. Trebuia consumată imediat. Monsieur (care vorbea franţuzeşte ca un înger sau ca un francez – era totuna) vorbise în chip foarte hotărât despre punctualitatea dumisale. Dar naţia engleză avea în măsură atât de mare darul punctualităţii! Vai! Ce zgomot! Doamne, iată-l pe monsieur. Iată-l.

Într-adevăr, monsieur, introdus de al doilea servitor, intră, cu dinţii care în odaia întunecoasă se vedeau strălucind ca o mare piaţă albă. Ajungând în acel sanctuar de lumină şi de culori, o înfăţişare înaltă o îmbrăţişă pe madame şi se adresă în franţuzeşte încântătoarei sale soţii.

— Doamne! Madame e gata să leşine. Madame e copleşită de bucurie! Servitorul cel chel şi cu barbă observă aceasta şi o strigă în gura mare.

Dar madame doar se dăduse înapoi şi tremurase, înainte ca vorbele.de mai sus să fi fost rostite, ea stătea dreaptă şi cu fata încremenită, rezemată cu o mână de speteaza unui fotoliu îmbrăcat în catifea.

— François a şi zburat la „Capul de aur” să aducă

cina. Cu prilejuri din astea zboară ca un înger sau, mai bine zis ca o pasăre. Bagajele domnului au şi fost aduse în camera dumisale. Totul e pregătit, cina va fi aici într-o clipă.

Servitorul cel chel vesti toate acestea cu ploconeli şi zâmbete şi într-adevăr cina sosi pe loc.

Mâncările calde erau aşezate pe un reşo-u, cele reci pe farfurii. de servit, cu tacâmurile şi farfuriile de schimb pregătite pe o măsuţă. Monsieur se arăta mulţumit de aceste pregătiri. Îl satisfăcu faptul că masa pe care li se servea cina era mică. Le spuse să pună reşoul pe podea şi să plece. Va strânge el însuşi cu mâna lui farfuriile.

— Pardon! spuse feciorul cel chel cu politeţe. Asta nu se poate!

Monsieur fu însă de altă părere. Nu m, ai avea nevoie de niciun serviciu în seara aceea.

— Dar madame? spuse chelul arătând către doamna.

— Madame va fi servită de propria ei jupâneasa. răspunse monsieur. E de ajuns asta.

— Un milion de scuze! Nu! Madame n-are jupâneasa!

— Am venit singură, spuse Edith. Aşa am vrut eu. Sunt obişnuită să călătoresc; n-am nevoie de jupânească. Nici n-am nevoie să-mi dea ei pe cineva.

Ca urmare, monsieur, stăruind în împotrivirea sa de la început, merse după cei doi feciori până la uşa exterioară, ca să o încuie după ei, pentru noapte. Când feciorul cel chel se întoarse pentru a-i face o plecăciune înainte de a ieşi, el observă că madame sta încă cu mâna pe rezemătoarea fotoliului şi că nici nu-l lua în seamă, ci privea ţintă înaintea ei.

Când zgomotul făcut de Carker, încuind uşa, răsună prin odăile ce o despărţeau de el şi păru să ajungă la ea înăbuşit şi ca din depărtare, sunetul clopotului catedralei, bătând ceasul douăsprezece, se amestecă cu el în urechile lui Edith. Simţi cum Carker se oprise, ca şi când şi el l-ar fi auzit şi ar fi tras cu urechea; apoi veni înapoi spre ea, paşii lui răsunând îndelung în mijlocul tăcerii, şi închise toate uşile în urma’s, a. Ea îşi luă o clipă mâna de pe fotoliul de

catifea, pentru a pune, la îndemână, pe masă, un cuţit şi apoi rămase iarăşi ca mai înainte.

— Ce ciudat că ai venit aici singură, iubita mea, spuse el intrând.

— Ce spui? răspunse ea.

Sunetul glasului el fu atât de aspru, mişcarea bruscă a capului atât de sălbatică, înfăţişarea ei atât de duşmănoasă şi încruntarea ei atât de întunecată, încât el, cu lampa în mână, rămase privind la ea, ca şi când l-ar fi trăsnit.

— Am spus – repetă el, după câtva timp, punând lampa jos şi cu zâmbetul cel mai curtenitor pe buze – că mi se pare ciudat că ai venit aici fără însoţitoare. A fost, fără îndoială, o măsură inutilă de prevedere şi care ar fi putut să-ţi pricinuiască neplăceri. Ar fi trebuit să-ţi angajezi o cameristă la Havre sau la Rouen, lucru pentru care ai fi avut destul timp, cu toate că eşti una din femeile cele mai capricioase şi dificile, după cum eşti şi cea mai frumoasă, iubita mea.

Ochii ei strălucitori îi aruncară o privire ciudată, dar ea rămase tot cu mâna rezemată de fotoliu, fără să scoată un cuvânt.

— Niciodată – continuă Carker – nu mi-ai părut atât de frumoasă ca în seara asta. Chiar chipul pe care l-am dus cu mine în minte, în tot timpul acestei grele încercări, şi pe care l-am privit zi şi noapte, e întrecut de realitate.

Niciun cuvânt! Nicio privire! Ochii ei ascunşi pe după pleoapele lăsate în jos, dar capul sus I

— Au fost condiţii grele, neîndurătoare! spuse Carker, zâmbind. Dar s-a sfârşit acum cu toate şi asta face ca prezentul să fie mai încântător şi mai sigur. M-am gândit la Sicilia, ca locul cel mai potrivit unde să ne retragem. În acea parte a lumii, unde viaţa e cea mai uşoară şi cea mai paşnică, o să găsim amândoi mângâierea pentru robia pe care am îndurat-o.

El se apropie, plin de voioşie, de ea, când, într-o clipă, ea luă cuţitul de pe masă şi se dăd-u un pas înapoi.

— Stai pe loc – strigă ea – sau te ucid!

Schimbarea ei neaşteptată, furia ei ameninţătoare şi scârba ce apăruse în privirile ei scânteietoare şi pe fruntea străbătută ca de un fulger, îl făcură să se oprească, ca şi când o limbă de foc l-ar fi lovit în faţă.

— Stai pe loc! – repetă ea – nu te apropia de mine, că-ţi joci viaţa!

Rămaseră nemişcaţi, privind unul la altul. Pe faţa lui apăru furie şi mirare, dar şi le stăpâni spunând cu nepăsare:

— Haide, haide! Linişteşte-te, suntem singuri şi nimeni nu ne poate vedea, nici auzi. Crezi că mă sperii cu fasoanele astea de femeie cinstită?

— Crezi dumneata că mă sperii pe *mine* şi mă poţi face să mă dau înapoi de la ceea ce mi-am pus în gând sau să mă abat de la hotărârea luată, amintindu-mi că suntem izolaţi aici şi că nu-mi poate veni nimeni în ajutor? Pe mine, care sunt aici singură pentru că aşa am vrut? Dacă mi-ar fi fost teamă de dumneata, nu te-aş fi evitat? Dacă mi-ar fi fost frică de dumneata <aş fi oare aici, în miez de noapte, pentru a-ţi spune în faţă tot ce am să-ţi spun?

— Şi ce anume ai să-mi spui, frumoasă răutate, mai frumoasă aşa decât orice altă femeie, în toanele ei cele mai bune! răspunse el.

— N-am nimic să-ţi spun – glăsui ea – până nu te aşezi pe scaunul ăla – afară doar, încă o dată, să nu te apropii de mine! Niciun pas! Îţi spun că dacă îndrăzneşti, Dumnezeu mi-e martor, te ucid.

— Ce, mă confunzi cu bărbatul dumitale? răspunse el zâmbind.

Neînjosindu-se să-i răspundă, ea întinse braţul; arătând spre scaun. El îşi muşcă buzele, se încruntă, râse şi se aşeză, cu un aer pleoştit, nehotărât şi întârâtat, pe care nu-l putu ascunde; apoi, muşcându-şi unghiile cu nervozitate, o privi pieziş şi, deşi dezamăgit amarnic, se prefăcu a râde de toanele ei.

Ea puse cuţitul pe masă şi ducându-şi mâna pe piept, spuse:

— Am aici ceva, care nu-i o amintire de dragoste şi,

mai curând decât să-ţi îngădui să mă atingi, am să-l folosesc împotriva dumitale – ştii bine că-i aşa – fără a-mi face mai multă silă decât dacă ar fi să-l folosesc împotriva oricărei vieţuitoare târâtoare.

El se prefăcu că nu o ia în serios şi râse iar, poftind-o să se ţină mai repede de cuvânt, deoarece. Între timp, cina se răcea. Dar privirea tainică ce-i aruncă fu mai întunecată şi mai ameninţătoare, aşa că, bătând din picior, rosti o înjurătură.

— De câte ori – spuse Edith, îndreptând spre el privirea ei cea mai întunecată – ticăloşia dumitale nu m-a acoperit cu ocări şi insulte? De câte ori nu mi-ai aruncat în faţă, în felul dumitale dulceag, cuvinte şi priviri batjocoritoare, în legătură cu căsătoria mea? De câte ori n-ai dezvelit rana pricinuită de dragostea mea pentru acea copilă dulce şi chinuită, şi ai scormonit-o ou cruzime? De câte ori n-ai aţâţat focul care de doi ani mă pârjoleşte şi nu m-ai îndemnat să mă răzbun, când prin asta nu făceai decât să-mi sporeşti suferinţele?

— Nu mă îndoiesc, maam – răspunse el – că ai ţinut bine socoteală de toate şi că le-ai înregistrat exact. Haide, Edith! Pentru soţul dumitale, sărmanul de el, toate astea ar fi fost tocmai de ajuns…

— Ei bine, dacă – spuse ea supraveghindu-l cu un dispreţ şi o scârbă, care, oricât se ţinea el de tare, îl făcură să se simtă înjosit – dacă tot ce mă îndreptăţea să-i, dispreţuiesc s-ar risipi în văzduh ca nişte fulgi, lăsând în urmă numai faptul că te-a avut pe dumineaţa ca sfătuitor şi favorit, aceasta ar fi destul ca să le înlocuiască pe toate.

— Este asta oare pricina pentru care ai fugit cu mine? o întrebă el în batjocură.

— Da, şi totodată pricina că suntem faţă în faţă pentru ultima oară. Ticălosule! Ne întâlnimân noaptea asta pentru ca să ne despărţim în noaptea asta; căci, infci o clipă, după ce voi fi spus tot ce am de spus, nu voi mai rămâne aici!

El îndreptă spre ea privirea lui cea mai haină şi-şi încleştă mâna pe masă; dar nici nu se ridică, nici nu-i

răspunse şi nici inu o ameninţă.

— Sunt o femeie – spuse ea”, ţinându-i piept cu hotărâre – care din copilărie a fost înjosită şi jefuită. Am fost oferită şi respinsă, scoasă în vânzare şi evaluată, până ce mi s-a îmbolnăvit sufletul. N-am avut vreo calitate sau vreo graţie care să-mi priască şi care să nu fi fost scoasă în evidenţă şi folosită ca reclamă pentru a-mi ridica valoarea, ca şi când trâmbiţaşul oraşului le-ar fi strigat în gura mare, pe străzi. Sărmanii mei prieteni, de mândri c-e erau, priveau şi aprobau şi, ca urmare, orice legătură dintre noi a fost ucisă în sufletul meu. Nu e unul de care să-mi pese, nici cât mi-ar păsa de un căţeluş. Sunt singură pe lume şi-mi amintesc bine, în fiecare clipă, ce găunoasă a fost lumea pentru mine şi ce loc de nimic, am umplut eu în ea. Ştii toate astea şi ştii prea bine că de renumele ce mi s-ar face nu-mi pasă.

— Da, asta mi-am închipuit-o, spuse el.

1 – Şi te-ai bizuit pe asta – adăugă ea – şi de aceea ai venit după mine. Ajunsesem prea nepăsătoare pentru a mă mai împotrivi la ceea ce zilnic, mâinile care mă prelucraseră astfel, voiau să facă din mine şi, dându-mi seama că prin căsătorie voi fi pusă la adăpost de a mai fi astfel scoasă la licitaţie, am îngăduit să fiu vândută în chip tot atât de ticălos ca orice femeie scoasă în vânzare în piaţa publică, cu funia după gât. Ştii şi asta!

— Da – spuse el, arătându-şi toţi dinţii – ştiu şi asta.

— Şi te-ai bizuit pe asta – adaose ea din nou – şi de aceea ai venit după mine. Din ziua căsătoriei mele m-am trezit pradă unei ruşini pradă unei pofte care mă urmărea (atât de vădită, ca şi când ar fi fost scrisă cu cete mai dezgustătoare cuvinte şi aruncată în faţa mea la orice cotitură) din partea unui ticălos josnic, încât am simţit o înjosire, cum nu mai cunoscusem toată viaţa mea. La înjosirea asta m-a supus soţul meu; el însuşi, m-a învăluit în ea, m-a scufundat în ea, cu mâinile lui şi cu tot dinadinsul, de sute şi sute de ori. Şi aşa – hăituită de voi doi, gonită din orice colţ de odihnă ce-mi găseam, silită de voi să jertfesc ultima rămăşiţă de dragoste şi bunătate din

mine sau să fiu o pacoste pentru obiectul nevinovat al acestor simţăminte – împinsă de la unul spre celălalt şi urmărită de unul, când scăpăm de celălalt – furia mea a ajuns la culme, împotriva amânduroria. Nu ştiu împotriva căruia era mai puternică, împotriva stăpânului sau a servitorului!

O urmări de aproape cu privirea, cum sta în faţa lui, în plin triumf al frumuseţii. Era hotărâtă, asta o vedea el bine, neînfricoşată, nu se temea de el, nici cât de un vierme.

— Cum aş putea să-ţi vorbesc eu dumitale de cinste şi de castitate! urmă ea. Ce pot însemna astea pentru dumneata? Ce pot însemna venind de la mine? Dar dacă ţi-aş spune că cea mai uşoară. atingere a mâinii dumitale, îmi îngheaţă sângele în vine, atât îmi eşti de nesuferit, că, din ceasul în care te-am văzut pentru întâia oară şi până acum „te-am urât, în care timp scârba mea firească a fost sporită pe măsură ce, în fiece minut, te cunoşteam mai bine, că ai fost pentru mine o fiinţă dezgustătoare, cum nu e alta pe lume, ce ar fi dacă ţi-aş spune toate astea?

El răspunse cu un râs uşor:

— Ei! Regina inimii mele, şi ce ar fi atunci?

— În seara aceea, când, îndemnat de scena Ta care ai fost de faţă, ai îndrăznit să vii în odaia mea şi să-mi vorbeşti – spuse ea – ce s-a întâmplat?

El dădu din umeri şi râse din nou.

— Ce s-a întâmplat? întrebă ea din nou.

— Memoria dumitale e atât de bună – răspunse el – încât nu mă îndoiesc că-ţi aduci bine aminte.

— Da. mi-aduc aminte, spuse ea. Ascultă! Propunându-mi atunci această fugă – de fapt nu fuga asta. ci fuga aşa cum ţi-ai închipuit-o dumneata – mi-ai spus că, primind să viu la această întâlnire, rămânea la bunul dumitale plac ca să fiu descoperită şi că, îngăduindu-ţi de atâtea ori înainte să rămân singură cu dumneata şi dându-ţi prilejurile amintite şi recunoscând deschis faţă de dumneata că nu simţeam pentru soţul meu decât aversiune şi că la mine nici nu mă gândeam, spuneai că trebuia să

mă socotesc pierdută, că ţi-am dat puterea de a-mi terfeli numele şi că tot bunul meu renume era deci la cheremul dumitale I

— Toate astea sunt doar uneltiri. ale dragostei, o întrerupse el surâzând. Vechiul cântec…

— În seara aceea – urmă Edith – lupta pe care o duceam de mult împotriva a ceva care nu era respectul pentru buna mea reputaţie – care nici eu nu ştiu ce era, poate că mă agăţam cu deznădejde de ultimul pai – se sfârşi. Chiar în seara aceea şi după aceea, n-a mai rămas în mine decât patimă şi ură. Am dat o lovitură care l-a doborât la pământ pe măreţul dumitale stăpân şi te-am adus pe dumneata înaintea mea, aşa cum stai acum privind la mine, şi dându-ţi bine seama de cele ce-ţi spun.

El sări în sus de pe scaun scoţând o straşnică înjurătură.

Ea îşi duse mâna în sân, fără măcar să-i tremure un deget sau să i se mişte un fir de păr. Apoi şi el şi ea rămaseră nemişcaţi, cu masa şi scaunul între ei.

— Dacă aş uita că bărbatul ăsta a atins în noaptea aceea buzele mele cu buzele lui şi m-a strâns în braţe, cum m-a strâns din nou în seara asta – spuse Edith arătând cu degetul spre el – dacă aş uita ce pată a lăsat sărutul lui pe obrazul meu – obraz pe care apoi Florence ar fi lipit faţa ei nevinovată – dacă. aş uita întâlnirea mea cu ea, pe când pata aceea era încă caldă pe obrazul meu şi cum m-a chinuit atunci gândul că, scăpând-o pe ea de năpasta care o aducea asupra ei dragostea mea, făceam de ruşine, prin numele meu, numele ei, şi că, de acum înainte, voi fi întotdeauna pentru ea cea dintâi femeie vinovată de care a trebuit să se ferească – atunci i-aş spune soţului meu, de care de acum înainte sunt despărţită – că sunt în stare să uit tot ce s-a petrecut în aceşti din urmă doi ani, să desfac tot ce am făcut în timpul ăsta şi aş fi sinceră faţă de el.

Ochii ei strălucitori, ridicaţi o clipă, îl străfulgerară iarăşi pe Carker, şi ea întinse spre el mâna în care ţinea nişte scrisori.

— Uite-te la astea! spuse ea cu dispreţ. Mi le-ai

adresat sub numele fals sub care călătoresc; una aici, alta în altă localitate din drumul meu. Peceţile au rămas neatinse. Ia-le înapoi!

Le făcu mototol şi i le aruncă la picioare. Şi când privi acum la el, avea un zâmbet pe faţă.

— Ne întâlnim şi ne despărţim în noaptea asta, spuse ea. Prea te-ai grăbit să te bucuri de zile siciliene şi de odihnă voluptuoasă. Ar fi trebuit să-ţi guşti, să-ţi mângâi şi să-ţi joci ceva mai pe îndelete rolul de trădător şi te-ai fi îmbogăţit mai tare. Îţi plăteşti prea scump odihna în desfătarea pe care o aşteptai!

— Edith! răspunse el amenințând-o cu mina. Şezi jos! Isprăveşte cu toate astea! Ce dracu’ te-a găsit?

— Toţi dracii din iad, răspunse ea, săltându-şi trupul mândru ca şi când ar fi vrut să-l strivească; dumneata şi stăpânul dumitale i-aţi oploşit într-o casă unde le-a mers prea bine, şi acum o să vă sfâşie şi ei pe voi amândoi. Trădător faţă de el, trădător faţă de copila lui nevinovată, trădător în toate chipurile şi în toate locurile, dă-i tot aşa înainte, făleşte-te cu mine şi scrâşneşte din dinţi cel puţin

„Acum, când ştii să minţi.

Stătea în faţa ei, bolborosind şi amenințând, căutând din ochi de jur-împrejur, ca şi când aştepta să găsească ceva care să-i vină în ajutor şi să o supună; dar ea, tot atât de neînfricoşată, îi ţinea piept fără să şovăie.

— Toate cele cu care te făleşti – spuse ea – nu sunt decât tot atâtea prilejuri de triumf pentru mine. Te-am ales dintre toţi bărbaţii ce cunosc, pe dumneata, ca pe cel mai josnic, ca pe parazitul şi coada de topor a tiranului fălos, pentru ca rana să-i fie mai adâncă şi să-l chinuiască mai rău. Făleşte-te şi răzbună-mă pe el. Ştii cum ai venit aici în seara asta; ştii cum ai stat ghemuit acolo; te vezisingur în culori tot atât de demne de dispreţ, dacă nu tot atât de duioase, ca acelea în care te văd eu. Făleşte-te deci şi răzbună-mă pe dumneata însuţi.

Gura lui spumegă şi pe frunte îi ieşiră broboane de sudoare. Dacă ea ar fi şovăit acum doar o clipă, ar fi doborât-o. Dar ea rămase neclintită ca o stâncă şi ochii ei

iscoditori nu-l slăbiră.

— Nu ne despărţim noi aşa, spuse el. Ce crezi, că sunt atât de nesăbuit ca să te las să pleci, aşa înnebunită cum eşti?

— Da' ce crezi dumneata – răspunse ea – că poţi să mă opreşti?

— Am să încerc, draga mea, spuse el cu o mişcare ameninţătoare din cap.

— Dumnezeu să te aibă în grija lui, dacă încerci să te apropii de mine! răspunse ea.

— Şi ce-ar fi – spuse el – dacă eu nu m-aş făli şi nu m-aş lăuda aşa cum bănuieşti. Ce-ar fi dacă. şi eu mi-aş schimba felul? Haide! – şi dinţii îi străluciră iarăşi – trebuie neapărat să ajungem la o înţelegere, că dacă nu, să ştii că o pornesc pe altă cale, cu totul neaşteptată. Hai, şezi jos, şezi jos!

— E prea târziu, strigă ea, cu ochi care păreau că varsă foc. Am aruncat în vânt faima mea şi bunul meu nume! M-am hotărât să-mi port ruşinea ce e legată de mine – ştiind totuşi că pe nedrept e legată de mine, ştiind că şi dumneata ştii asta – dar că el m-o ştie, n-o va şti niciodată şi nu trebuie să o ştie niciodată. Am să mor şi n-am să dezvălui această taină. De asta sunt aici, singură cu dumneata în miez de noapte. De asta ţi-am dat întâlnire aici, sub un nume fals, ca soţia dumitale. De asta am vrut să mă vadă aceşti oameni şi apoi să rămân singură cu dumneata. Nimic nu te mai poate salva acum.

Şi-ar fi vândut sufletul ca s-o poată pironi locului, în toată frumuseţea ei, s-o facă să-şi lase braţele în jos, să i le vadă neputincioase şi s-o aibă astfel la cheremul lui. Dar nu putea să privească la ea fără să-i fie teamă. Simţea în ea o putere de neînfrânt. Simţea că era cuprinsă de furia deznădejdii şi că ura ei înflăcărată împotriva lui nu se va da înapoi de la nimic. Ochii lui urmăriră mâna care era dusă, cu un gând sinistru atât de vădit, la sânul ei alb şi îşi dădu seama că dacă ar fi să lovească în el, fără să-l doboare, va lovi de îndată în ea însăşi.

Nu-şi îngădui deci, să înainteze către ea, dar uşa prin

care intrase fiind în spatele lui, păşi într-acolo ca s-o încuie.

— Acum, că s-a sfârşit – spuse ea zâmbind din nou – să-ţi dau un sfat. Ai grijă de dumneata însuti. Ai fost trădat cum sunt trădaţi toţi trădătorii. S-a aflat că eşti în localitatea asta sau că o să fii, sau că ai fost. Dacă nu m-au înşelat ochii, l-am văzut pe soţul meu, într-o caleaşcă pe stradă, chiar în seara asta.

— Minţi, târfă! strigă Carker.

Chiar în clipa aceea se auzi sunând tare clopoţelul din hol. El păli, când ea ridică mâna ca o vrăjitoare, la a cărei invocare răsunase acel sunet.

— Ascultă! îl auzi?

El se lipi cu spatele de uşă, căci văzuse o schimbare pe faţa ei şi i se părea că vrea să iasă, trecând pe lângă el. Dar într-o clipă, ea trecu prin uşile celelalte care dădeau spre camera de culcare şi le închise după ea.

De îndată ce plecase din faţa lui, de îndată ce nu mai avu de îndurat privirea ei necruţătoare, i se păru că va putea să-i ţină piept. El credea că spaima pricinuită de acel clopot din miez de noapte ar fi înfricoşat-o, mai ales, ţinând seama şi de situaţia ei atât de îndoielnică. Deschizând uşile cu zgomot, se luă după ea.

Dar în odaia ei era întuneric, şi cum ea nu răspunse la chemarea lui, el se pregătea să se înapoieze după o lampă. O ţinu în sus şi se uită peste tot, de jur-împrejur, aşteptându-se să o vadă ghemuită într-un colţ, dar odaia era goală. Aşa că trecu în salon, apoi în sufragerie, luând odăile la rând, cu paşii nesiguri ai unui om străin în casă; căuta, plin de teamă, peste tot, cercetă pe după paravane şi sub canapele, dar ea nu era nicăieri! N-o găsi nici în hol, care era atât de gol, încât ar fi putut-o vedea de la prima privire.

În tot acest timp clopotul suna mereu şi cineva de afară bătea în uşă. Lăsă lampa jos la oarecare depărtare de uşă şi, apropiindu-se de ea, trase cu urechea. Se auzeau mai multe glasuri vorbind, cel puţin două pe englezeşte şi, cu toate că uşa era groasă şi afară domnea o mare

zăpăceală, el recunoscu unul din glasuri prea bine, ca să se mai îndoiască al cui era.

Luă din nou lampa de jos şi se înapoie repede, luând odăile la rând, oprindu-se o clipă în fiecare, pentru a o căuta din nou, ţinând lampa deasupra capului. Stătea aşa, în odaia de culcare, când mica uşă din perete îi atrase privirile. Se duse într-acolo şi găsi uşa încuiată pe dinafară; dar când fugise, îi căzuse un văl, care acum era prins în uşă.

În tot acest timp cei de afară sunau şi loveau în uşă cu pumnii şi cu picioarele.

El nu era fricos; idar toate aceste zgomote, tot ce se întâmplase acolo mai înainte, ciudăţenia acelui loc, care îl impresionase tind venise înapoi din hol, nereuşita planurilor lui (căci oricât de curios pare, el ar fi fost mult mai îndrăzneţ dacă planurile i-ar fi reuşit), faptul că era miez de noapte, convingerea că nu avea în apropiere pe nimeni de la care să poată cere ajutor, şi mai presus de toate, gândul care-i făcea inima să bată parcă ar fi fost de plumb, că era acolo bărbatul de a cărui încredere abuzase şi pe care-l înşelase în chip atât de ticălos, că îl va recunoaşte şi-i va smulge masca de pe faţă, îl umpleau de groază. Încercă să forţeze uşa în care era prins vălul, dar nu reuşi. Deschise una din ferestre care dădea spre curte, dar prea ar fi trebuit să sară. de sus şi pietrele caldarâmului erau prea puţin îmbietoare.

Clopotul tot suna şi bătăile în uşă nu încetau – după cum nici panica lui nu descreştea; se înapoie la uşa aceea mică din camera de dormit şi, cu noi sforţări, flecare mai puternică decât cea dinainte, izbuti să o deschidă. Văzând scara cea mică la o depărtare nu prea mare şi simţind aerul rece venind dinspre ea, se furişă înapoi să-şi ia pălăria şi mantaua, închise uşa după el cât putu mai bine, se coborî cu lampa în mână, o stinse când reuşi să desluşească strada şi, după ce o puse într-un colţ, ieşi afară, unde putu în fine să vadă stelele licărind.

CAPITOLUL LV Rob Tocilarul îşi pierde slujba

Portarul de la poarta de fier care dădea în curtea

interioară spre stradă părăsise micul lui ghişeu şi plecase pentru a vedea care o fi rostul zgomotului ce venea din depărtare, de la uşa mare a scării principale. Ridicând binişor zăvorul, Carker se furişă afară şi închise apoi poarta după el, care, cu toată cazna lui de a face cât mai puţin zgomot, totuşi zăngăni, aşa că plecă fugind.

În fierbinţeala pricinuită de înfrângerea umilitoare pe care o suferise şi în furia lui neputincioasă, fu cuprins de o spaimă care îl copleşea cu totul. Stăpânit de ea cum era, ar fi fost gata să întâmpine orice primejdie, mai curând decât să dea ochii cu bărbatul de care, doar cu două ceasuri mai devreme, părea că nici nu se sinchiseşte. Sosirea lui atât de zgomotoasă, la care niciodată nu s-ar fi aşteptat, sunetul glasului lui, faptul că fuseseră cât pe-aci să se întâlnească, la toate acestea ar fi făcut el faţă, după trecerea spaimei din prima clipă şi le-ar fi înfruntat, în ciuda vinovăţiei sale, aşa cum f, ac toţi ticăloşii. Dar faptul că văzuse explodând sub el mina pe care o pregătise altuia, păru să-i fi zdruncinat şi zdrobit toată bărbăţia şi încrederea în sine. Ca o reptilă aţâţată, prins şi batjocorit, doborât şi călcat în picioare de femeia mândră al cărei suflet, încetul cu încetul îl otrăvise, după cum credea el, până o prefăteuse într-o jucărie a bunului său plac, înşelat în înşelătoria lui şi jupuit de blana lui de vulpe, el plecă, târându-se ruşinat, înjosit, degradat şi înspăimântat.

O altă spaimă îl cuprinse dintr-odată, cu totul diferită de aceea pricinuită de teama că era urmărit şi-l lovi ca un curent electric, pe când se furişa pe scări în jos. I se păru, ca într-o halucinaţie plină de groază, a cărei pricină era de neînţeles, că pământul se cutremură sub el şi că în aer fâlfâie şi trece pe deasupra lui ceva ca o aripă a morţii. Se piti la pământ, ca şi când ar fi vrut s-o lase să treacă pe deasupra lui. Dar aripa morţii nu se depărtă, cu toate că nu fusese niciodată acolo, dar ce spaimă îngrozitoare lăsă totuşi în urma ei!

Ridică fata lui haină, frământată de griji, către cer, la stelele care atât de paşnice licăreau spre el cum licăriseră şi când se furişase afară în stradă, şi se opri ca să

chibzuiască ce să facă. Groaza de a fi urmărit într-o tară străină, departe de casă, unde legile poate nu-l vor apăra – noutatea simţământului că era departe şi străin avându-şi obârşia în faptul că fusese lăsat singur în mijlocul ruinei planurilor lui – groaza lui şi mai mare de a trebui să se refugieze în Italia sau în Sicilia unde ar putea fi tocmiţi uşor oameni ca să-l omoare, la fiecare colţ de stradă, sufletul lui frământat de vină şi de frică, poate şi dorinţa de a-şi părăsi planurile lui, acum că ele fuseseră răsturnate, îl duseră la hotărârea de a se înapoia în Anglia.

„Oricum ar fi, sunt mai sigur acolo. Dacă n-o să mă hotărăsc – gândi el – să mă întâlnesc cu nebunul ăla, e mai greu să-mi dea de urmă acolo, decât îi e acum, aici în străinătate. Şi dacă o fi să mă întâlnesc cu el, poate că până atunci nebunia asta îi va fi trecut, cel puţin n-o să fiu singur acolo, fără un suflet cu care să mă sfătuiesc sau care să fie alături de mine. N-o. să dea nimeni buzna peste mine ca să mă omoare ca pe un şoarece.**

El murmură numele lu', i Edith şi strânse pumnul. Pe când se strecura astfel. În umbra clădirilor, scrâşnea din dinţi şi bolborosea blesteme groaznice împotriva ei. privind necontenit în toate părţile ca şi când ar fi căutat-o. Ajunse astfel la poarta unui han. Acolo toată lumea.se şi culcase, dar sunetul clopotului de care trăgea făcu pe un om ou un felinar în mână să iasă la poartă. Carker îl urmă până într-un şopron întunecos unde se tocmi cu el pentru a lua cu chirie o trăsură care să-l ducă la Paris.

Tocmeala fu scurtă şi omul se duse repede după cai. Lăsând vorbă ca trăsura să vină după el, plecă pe furiş, ajunse în marginea oraşului, trecu de vechile ziduri şi ieşi la drumul mare, care părea un râu şerpuind prin câmpia învăluită în întuneric.

Încotro se îndrepta d oare şerpuind astfel? Unde era capătul drumului? Când Carker se opri, frământându-se cu aceste gânduri şi privind pe deasupra şesului întunecat, de-a curmezişul căruia copaci înalţi arătau drumul, acea aripă a morţii apăru iarăşi deasupra lui, iarăşi se repezi la

el, sălbatică şi necruţătoare, dar iarăşi nu era nimic decât groaza din mintea lui întunecată, ca totul din jurul lui, şi nelămurită ca zarea îndepărtată la care privea.

Nu era nici cea mai uşoară adiere de vânt; nicio umbră nu se strecura prin întunericul nopţii, nu se auzea niciun zgomot. Oraşul rămăsese în urma lui, luminat ici şi colo, iar lumi întregi de stele erau ascunse pe după turnuri şi acoperişuri, care abia se vedeau profilate pe orizont. Depărtarea întunecoasă şi singuratică îl împresură din toate părţile şi orologiile se auziră slab, bătând ora două.

El merse astfel înainte, un timp ce-i păru îndelungat şi făcu o bună bucată de drum, oprindu-se adesea ca să tragă cu urechea. În sfârşit, un clinchet de clopoţei ajunse la urechile lui îngrijorate. Când mai încetişor, când mai tare, acum amuţind, acum sunând foarte slab când treceau pe unde drumul era mai rău, acum sunând voios şi sprinten, dar tot apropiindu-se; în fine, cu un strigăt şi un pocnet de bici, un vizitiu, înfofolit până peste urechi, opri cei patru cai, chiar lângă el.

— Cine-i? Monsieur?

— Da.

— Monsieur *a* mers o bună bucată de drum în întunericul nopţii.

— N-are a face. Fiecare după gustul lui. S-au mai comandat şi alţi cai de schimb la poştă?

— Pe dracu'!... Cer iertare! Alţi cai? La ora asta? Nu!

— Ascultă amice! Sunt foarte grăbit. Vreau să văd ce repede poţi să mii! Cu cât o să mâi mai repede, cu atât o să fie bacşişul mai gras. Hai. Dă-i drumul. Repede!

— Haide, hiii! Hiii, băieţi! Haide, hiii!

Tot înainte, în galop, peste câmpia întunecată, împrăştiind praful şi noroiul ca spuma mării!

Zăngănitul şi zdruncinăturile trăsurii se potriveau cu învălmăşeala şi încurcătura gândurilor din mintea fugarului. Nimic limpede în jurul lui, nimic limpede" în mintea lui. Obiectele din jur, trecând în zbor, împletindu-se unele cu altele, se făceau nelămurite şi piereau la fel de repede! Dincolo de garduri şi de micile gospodării înşirate

de-a lungul drumului, pustiu! Dincolo de închipuirile ce se înfăţişau minţii lui şi care de îndată se şi pierdeau, un pustiu întunecat de groază, mânia şi ticăloşia! Din când în când o adiere de aer de munte venea din depărtare, dinspre munţii Jura, suflând peste câmpie. Din când în când aripile de groază treceau iarăşi pe deasupra lui, îngheţându-i sângele în vine.

Felinarele trăsurii, luminând între capetele cailor, săltau odată cu vizitiul care se vedea în umbră, i, ar fâlfâiala hainei sale dădea naştere la tot felul de chipuri, tot atât de nedesluşite ca cele ce se perindau în închipuirea lui Carker. Umbre ale unor cunoscuţi, stând în faţa pupitrelor şi registrelor lor, în atitudini ce-i erau proaspete în minte; apariţii ciudate ale omului de care fugea acum sau ale lui Edith; tălmăciri ale clinchetului clopoţeilor şi ale uruitului roţilor, ca şi când ar fi fost cuvinte rostite cândva; învălmăşeli de timpuri şi locuri, prefăcând noaptea de ieri în cea de acum o lună şi pe cea de acum o lună în cea de ieri – casa lui, când ascunsă în depărtare, când la îndemână; frământare, ciocniri, zarvă, întuneric şi învălmăşeală în mintea lui şi peste tot în jurul lui. Haide! Hâii! În goana cailor, peste câmpia întunecată, praful şi noroiul zburând ca spuma mării, caii fumegând, sforăind şi zbătându-se în hamuri, ca şi când pe fiecare din ei ar fi călărit un demon; tot înainte, într-un triumf nebun, pe drumul întunecos! Dar încotro?

Pe când zgomotul acela fără nume trece din nou deasupra capului lui, clinchetul clopoţeilor îi sună în urechi: „Încotro?” Roţile îi huruie în urechi: „Încotro?” Toate zgomotele şi huruiturile se prefac în acel singur strigăt. Luminile şi umbrele joacă pe deasupra capetelor cailor ca nişte spiriduşi. Nicio oprire, nicio încetinire! înainte, tot înainte! înainte cu el, în goană sălbatică, pe drumul întunecos!»

Gândurile lui rătăceau încoace şi încolo, fără a se putea fixa la ceva. Nu putea deosebi un gând de altul, nici cât ar fi fost nevoie ca să stăruie măcar un minut asupra unuia din ele. Visul lui de a găsi o despăgubire voluptuoasă

pentru renunţările din trecut se spulberase; trădarea faţă de omul care fusese sincer şi generos cu el era acum dată pe faţă, dar el păstrase în suflet şi sporise cu dobândă la dobândă, pe ani de zile, amintirea cuvintelor şi a privirilor lui, chiar a celor mai puţin trufaşe – căci oamenii haini şi prefăcuţi dispreţuiesc şi urăsc întotdeauna pe cel pe care îl măgulesc şi sunt chinuiţi atât de supunerea lor faţă de el cât şi de omagiile ce-i aduc, socotindu-le fără nicio valoare. Acestea erau gândurile ce-i frământau mintea. La ele se adăuga o furie turbată împotriva femeii care-l atrăsese în cursă şi se răzbunase pe el; planuri de răzbunare, crude şi sângeroase, împotriva ei, pluteau în mintea lui, dar nimic nu-i era limpede. Gândurile îi erau toate pătrunse de grabă şi zăpăceală. Dar, chiar pe când gândea atât de înfierbântat şi fără rost, singurul gând care stăruia în mintea lui, era că ar fi mai bine să amjne orice chibzuială, pentru un timp nehotărât.

Îi reveniră apoi în amintire, din trecut, zilele dinaintea celei de a doua căsătorii. Îşi reamintea ce gelos fusese pe bărbat, ce gelos fusese pe femeie, cu ce dibăcie ţinuse la distanţă pe vizitatorii nechemaţi şi cum trăsese un cerc de nepătruns în jurul victimei sale, cerc în care numai elsă poată pătrunde, şi apoi se gândea că făcuse el oare toate astea doar pentru ca acum, ca un hoţ înfricoşat, să fugă de sărmana sa victimă?

Ar fi fost în stare să-şi ia viaţa din pricina laşităţii sale, dacă laşitatea înfrângerii lui nu l-ar fi urmărit ca o umbră, fără să poată scăpa de ea. A vedea sfărâmată, printr-o singură lovitură, încrederea în propria sa ticăloşie „a se recunoaşte singur drept un instrument atât de neputincios, era pentru el tot una cu a fi paralizat. Cu o ferocitate neputincioasă, se înfuria împotriva tai Edith, îl ura pe domnul Dombey şi se ura pe sine însuşi, dar totuşi fugea mereu mai departe şi nu era în stare să facă nimic altceva.

Asculta mereu şi mereu, ca să audă huruit de roţi în urma lui. Mereu şi mereu îl auzea, în închipuirea lui, mai tare şi tot mai tare. Până la urmă, fu atât de convins că-l

aude, încât strigă „Stai!” preferând să piardă din avans decât să rămână în îndoială.

Porunca dată aduse trăsura, caii, vizitiul, totul, claie peste grămadă, de-a curmezişul drumului.

— Drace! – strigă vizitiul, privind peste umeri – ce s-a întâmplat?

— Ascultă! N-auzi nimic?

— Ce vrei să aud?

— Zgomotul ăla.

— La naiba I Stai binişor, blestematule I se răsti vizitiul la unul din oai care îşi zăngănea clopoţeii. Ce zgomot?”

— Zgomotul ce se aude din urmă. Nu-i o altă trăsură care se apropie în galop? Ia ascultă! Ce-i aia?

— Gloabă cu căpăţână de porc, stai liniştită, se răsti la alt cal, care se apucă să muşte pe un altul, care la rândul lui sperie pe alţi doi, care săriră şi zvârliră din copite. Nu se vede venind inamic.

— Nimic?

— Nu. nimic decât soarele care răsare colea.

— Mi se pare că ai dreptate. Nici eu nu mai aud nimic acum. Hai să mergem înainte. Dă-i drumul!

Echipajul, cum era cu toate hamurile încurcate, ascuns pe jumătate în norul de aburi ce ieşea din cai, o porneşte iarăşi, mai întâi încet, căci vizitiul, oprit fără rost din goana lui, scoate bombănind din buzunar un briceag şi-şi face un nou şfi-chi la bici. Apoi:

Haide, hâii! Haide, hâii! La drum iarăşi în goana mare.

Stelele păliseră şi ziua începea să strălucească, când el, ridicându-se în picioare în trăsură privi înapoi şi putu să vadă drumul pe care venise, încredinţându-se că nu se vede niciun alt călător pe tot întinsul din urma lui. Curând se făcu ziuă mare şi soarele începu să lumineze lanuri de grî-u şi vii; ici şi colo câte un muncitor ieşea din adăposturile făcute din grămezile de piatră de pe marginea drumului şi se apuca să lucreze la drum sau se aşeza să-şi mănânce bucata de pâine. Se mai vedeau apoi ţărani,

ducându-se la treburile lor zilnice sau în târg, sau stând în uşa unor case sărăcăcioase, privind nepăsători la el cum trecea. Apăru apoi o staţie de poştă, scufundată în noroi adânc până la glezne, alături de o grămadă de gunoi fumegând şi având de jur-împrejur edeouri pe jumătate ruinate. În mijlocul acestei privelişti alese, se ridica un castel de piatră măreţ, vechi, strălucitor, cu jumătate din ferestre acoperite ou obloane şi acoperit şi el cu un strat de verdeaţă care se căţăra alene pe zidurile lui, pornind de la balustradele terasei şi mergând până la vârfurile cele mai înalte ale turnurilor.

Carker stătea ghemuit, posac, într-un colţ al trăsurii, pus numai pe grabă – afară doar când se scula în picioare, stând aşa cale cam de o milă, pentru a privi înapoi, făcând aceasta ori de câte ori se putea vedea o bucată de câmpie deschisă – şi înainta astfel tot amânând mereu să se gândească la ce va face şi frământându-se mereu fără a se gândi la nimic.

Ruşinea, dezamăgirea şi înfrângerea îi rodeau inima; teama că va fi ajuns din urmă sau că-i va ieşi cineva în cale – se speria chiar de călătorii pe care-i întâlnea pe drum – îl apăsa cumplit. Aceeaşi groază şi spaimă oare-l cuprinseseră noaptea, nu-l slăbeau de loc nici în timpul zilei. Clinchetul monoton al clopoţeilor şi tropotul cailor, monotonia spaimei şi a furiei sale neputincioase, roata monotonă a fricii, ia părerilor de rău şi a patimii pe care o tot învârtea în suflet, toate acestea făceau din călătoria lui o vedenie, în care nimic nu ena aievea, afară doar de frământarea din sufletul lui.

Era o vedenie cu drumuri nesfârşite care duceau până în zare, pe care le bătea, fără totuşi să înainteze, trecând prin oraşe prost întreţinute, în sus şi în jos pe coaste unde se vedeau oameni stând în uşi întunecate şi la ferestre murdare şi unde erau aduse spre vânzare, de-a lungul străzilor înguste, turme de vite care se împungeau şi mugeau, primind în cap lovituri de ciomag ce ar fi putut să le doboare. Apăreau apoi poduri, cruci, biserici, staţii de poştă, cai de schimb înhămaţi împotriva voinţei lor şi caii

ultimului schimb plini de spumă, gâfâind şi strângându-şi capetele lor lăsate la pământ în faţa uşii grajdului; cimitire mici cu cruci negre, înfipte strâmb deasupra mormintelor, cu coroane veştejite atârnând de ele; apoi iarăşi drumuri lungi, lungi de tot, târându-se peste dealuri şi peste văi, până în zarea înşelătoare.

Vedea trecând, tot ca o vedenie, dimineaţa, amiaza şi amurgul, urmat de seară şi de răsăritul timpuriu al lunii. Mereu drumuri lungi lăsate în urmă şi altele, cu caldarâmul desfundat, în faţă. Trecerea peste ele, în tropăitul cailor, priveliştea acoperişurilor caselor şi a câte unui turn înalt de biserică, oprirea pentru a îmbuca ceva la repezeală şi a bea o înghiţitură de vin, care nu era de loc înviorător; trecerea pe jos, printre o droaie de cerşetori orbi, clipind din pleoape, duşi de femei bătrâne care le ţineau câte o lumânare aprinsă în faţa ochilor; feţe tâmpite, slabe de minte; ologi, epileptici şi paralitici; trecerea printre vaietele lor, privind de pe scau-nul său la fetele ridicate şi la mâinile lor întinse spre el, cu veşnica teamă ca nu cumva printre ei să fie ascuns cineva care-l urmăreşte; apoi iar, din nou, goana în fuga cailor, pe drumul fără sfârşit, stând tot ghemuit în colţ sau ridicându-se în picioare pentru a privi la câte un petic din acelaşi drum nesfârşit, luminat acum slab de lună, sau uitându-se în urmă dacă nu era urmărit I

Nu dormea de loc, dar câteodată moţăia cu ochii deschişi, sărind însă în sus, ca răspuns la strigăte închipuite. Se blestema singur pentru că ajunsese în halul acesta, pentru că fugise, pentru că o lăsase să plece, pentru că nu-i ţinuse piept lui Dombey şi nu-l, sfidase. Simţea dorinţa să se împotrivească întregii lumi, dar mai ales era în ceartă cu el însuşi. Părea că, pe măsură ce înainta pe drum, întuneca totul în jurul lui, cu sufletul lui întunecat.

Era vedenia unui om cuprins de friguri, o vedenie a celor trecute şi a celor prezente, toate cuprinse într-o singură învălmăşeală; o vedenie a vieţii şi a călătoriei lui, îmbinate într-o singură închipuire. O vedenie a goanei lui

nebune către un ţel necunoscut, către care era nevoit să meargă. O vedenie a unor lucruri vechi, apărând printre noutăţile ce le străbătea. Părea că priveşte şi cugetă la întâmplări din trecutul îndepărtat, fără să ia seama de lucrurile ce le întâlnea în prezent, dându-şi totuşi seama, în chip dureros, că era speriat de ele şi, îngrămădindu-le chipurile în mintea lui înfierbântată, după ce-i trecuseră prin faţa ochilor.

Vedenie după vedenie şi totuşi aceeaşi monotonie de clinchet de clopoţei, huruit de roti, tropot de cai şi nicio clipă de odihnă. Oraşe şi câmpii, staţii de poştă, cai, vizitii, dealuri şi văi, lumină şi întuneric, drumul mare şi străzi pavate, culmi şi adâncituri, ploaie şi uscăciune, şi mereu tot aceeaşi monotonie de clinchet de clopoţei, huruit de roţi şi tropot de cai, fără nicio clipă de odihnă. În sfârşit, viziunea apropierii de capitala încă îndepărtată, drumuri mai cercetate, cotind pe după vechi catedrale, străbătând mici oraşe şi sate, presărate acum de-a lungul drumului, mai des ca înainte, şi el, şezând tot ghemuit în colţul trăsurii, acoperit până peste cap cu mantaua, cum îl putea vedea lumea pe lângă care trecea.

Tot vedenii de înaintare fără oprire, cu gândirea stând pe loc şi totuşi chinuit de gânduri, în neputinţa de a ţine socoteală de ceasurile de când e pe drum sau de a-şi da seama de locurile prin care trece, în desfăşurarea călătoriei. Era ros de sete, ameţit, aproape înnebunit. Şi tortuşi grabă şi iar grabă, ca şi când, nu s-ar mai fi putut opri şi, în sfârşit, intrarea în Paris, prin care râul cu apele tulburi îşi vedea liniştit de cursul său, între două puhoaie zgomotoase de viaţă şi de mâşcare.

Apoi o vedenie tulbure de poduri, cheiuri, străzi fără sfârşit, ospătării, sacagii, îmbulzeală de oameni, soldaţi, trăsuri, muzici militare, arcade. Şi, în fine, monotonia clopoţeilor, a roţilor şi a cailor se pierde în zgomotul şi vânzoleala din jur. Apoi toate acestea se potolesc, pe măsură ce, într-o altă trăsură, iese din oraş pe altă barieră decât aceea pe care intrase. Şi apoi, pe măsură ce se îndreaptă către coastă, începe iarăşi aceeaşi monotonie a

roţilor, a clopoţeilor şi a tropotului cailor, şi iarăşi nicio clipă de odihnă.

Iarăşi un apus de «soare şi iarăşi se lasă noaptea. Iarăşi drumul fără sfârşit, iarăşi miez de noapte, cu lumini slabe la ferestre de-a lungul drumului şi iarăşi monotonia clopoţeilor, a roţilor, a cailor şi nicio clipă de odihnă. Apoi auroră, zori de zi şi răsărit de soare. Suiş greu până pe o muchie de deal unde se simte adierea răcoroasă a brizei şi se vede în depărtare lumina dimineţii strălucind pe deasupra valurilor. Apare acum portul spre care se scoboară tocmai când fluxul este în culme; se văd bărci de pescar trăgând la mal şi femei şi copii întâmpinându-le cu voioşie. Plase şi haine de pescari sunt întinse la uscat pe ţărm; se aud «glasuri de marinari zoriţi, răsunând printre catarge şi parâme, şi apa mării, strălucitoare şi clocotindă, aruncă scântei de lumină peste toate.

Ţărmul rămâne apoi în urmă şi el priveşte înapoi spre el de pe punte, când nu se mai vede decât prin ceaţa care Lasă doar pe ici-colo câte o fereastră deschisă «spre coasta bătută de soare. Legănat de valuri, scânteieri de lumini pe apă şi murmurul încetişor al mării. Apare în «sfârşit în faţa corăbiei o altă dungă întunecoasă pe deasupra «oceanului şi se face din ce în ce mai limpede şi mai înaltă. Apar stânci şi pe ele se deosebesc, din ce în ce mai limpede, clădiri, o moară de vânt şi o biserică. În «sfârşit vasul intră în ape liniştite şi trage la debarcader, de unde lumea priveşte spre vas şi face semne de bun venit prietenilor. Urmează debarcarea, cu trecerea grăbită printre lumea ce aşteaptă şi cu teama de a fi recunoscut de cineva şi, în sfârşit, e iarăşi în Anglia.

El socotise, în visurile lui, să se retragă la ţară, într-un loc depărtat şi să stea liniştit acolo, căutând să primească în taină veşti de ceea ce s-ar afla despre el şi, numai după aceea, să hotărască ce avea de făcut. Fiind încă în aceeaşi stare de buimăceală ca mai înainte, îi veni în «minte că în apropierea staţiei de cale ferată, la care trebuia să schimbe trenul, pentru a ajunge la destinaţie, era un han liniştit.

Acolo se hotărî el, într-o doară, să se oprească pentru a se odihni.

O dată această hotărâre luată, se instală cât putu mai repede într-un vagon şi, culcându-se, învelit cu mantaua, ca şi când ar fi dormit, fu dus repede, departe de mare, şi adânc înăuntrul ţării. Ajuns, la destinaţie, privi în jur şi cercetă locul cu multă grijă. Fu mulţumit de ceea ce văzu. Era un loc retras, în marginea unei păduri. Doar o singură clădire, construită din nou sau amenajată de curând, era înconjurată de o grădină bine întreţinută şi orăşelul cel mai apropiat era la depărtare de câteva mile. Coborî şi se duse de-a dreptul la acest han, fără ca nimeni să-l fi văzut, oprindu-şi acolo, la etaj, două odăi, comunicând una cu alta şi destul de retrase.

Ceea ce urmărea era să se odihnească, şi să «recâştige iarăşi stăpânirea de sine şi echilibrul sufletesc. O zăpăceală tâmpită şi o furie nestăvilită – care îl făceau să scrâşnească din dinţi pe când umbla încoace şi încolo prin odăi – îl stăpâneau încă. Gândurile pe care încă nu le putea nici opri, nici îndruma, zburau, care încotro voia, şi-l târau după ele. Era buimăcit şi era mort de oboseală.

Totuşi, ca şi când ar fi fost blestemat să nu se mai odihnească niciodată, simţurile lui ameţite rămâneau treze. Le putea tot atât de puţin stăpâni, ca şi când ar fi fost simţurile altuia. Nu că l-ar fi silit să ia act de zgomotele şi lucrurile din jurul său, dar nu le putea abate de la vedenia aceea a călătoriei lui. Vedenia îi era tot timpul înaintea privirilor cu ochii ei întunecaţi şi dispreţuitori, aţintiţi la el; iar el tot înainta mereu printre oraşe şi sate, pe lumină şi pe întuneric, prin ploaie şi pe-uscăciune, pe drumuri de ţară şi pe caldarâm, peste dealuri şi văi, peste înălţimi şi prin adâncituri, înspăimântat şi chinuit de monotonia clopoţeilor, ia roţilor şi a tropotului cailor şi mereu fără o clipă de odihnă.

— Ce zi e azi? întrebă pe feciorul care făcea pregătiri pentru masă.

— Ce zi, domnule?

— E miercuri?

— Miercuri, domnule? Nu, domnule, e joi…

— Am uitat. Cât e ceasul? Am uitat să-mi întorc ceasul.

— În câteva minute e cinci, domnule. Aţi călătorit se vede, vreme îndelungată, domnule.

— Da.

— Cu trenul, domnule?

— Da.

— Te cam zăpăceşte, domnule. Nici eu nu prea sunt obişnuit să umblu cu trenul, domnule, dar gentlemenii noştri aşa spun.

— Vin mulţi gentlemeni pe aici?

— De obicei, destul de mulţi, domnule. Dar acum nu-i nimeni aici. Merge cam slab, tocmai acum, domnule. Toate merg slab, domnule.

El nu răspunse, dar se ridică puţin de pe sofaua pe care se întinsese şi rămase cu coatele rezemate pe genunchi şi cu privirile la pământ. Nu putea să-şi stăpânească atenţia, nici măcar un minut. Ea fugea încotro voia, dar de loc, nici măcar pentru o clipă, nu voia să se piardă, pentru a se preface în somn.

După cină, bău ceva mai mult vin, dar degeaba. Nici acest mijloc nu-i aduse somn. Gândurile lui şi mai destinate, îl târau, cu tot mai puţină milă, după ele, ca pe un criminal osândat să fie târât de cai sălbatici. Nici uitare, nici odihnă.

Câtă vreme stătu aşa, bând şi clocind cu tristeţe, închipuirea fiindu-i hărţuită încoace şi încolo, nimeni n-ar fi putut să-şi dea seama mai puţin ca el. Îşi dădu seama doar că stătuse timp îndelungat aşa, la lumina lumânării, când dintr-odată, tresări şi trase cu urechea, cuprins de spaimă.

Căci de data asta, într-adevăr, nu mai era închipuire. Părui, nitul se cutremura, casa era zdruncinată din toate încheieturile şi un huruit surd suna prin aer. Simţi cum veni şi cum trecu, tot atât de repede, şi când se trezi la fereastră şi văzu ce era, stătu doar o clipă şi se dădu repede înapoi; ca şi când ar fi fost primejdios, chiar şi numai să privească.

Blestemat să fie acel diavol de foc, care se strecoară tunând, însemnându-şi drumul printr-o lumină orbitoare şi fum înecăcios, de-a lungul văilor, ca apoi să se piardă în depărtare. I se păru că, dacă nu s-ar fi dat înapoi să se smulgă din calea monstrului, ar fi fost sfâşiat în bucăţi. Tot mai tremura şi acum, deşi nu se mai auzea nici cel m, ai mic zgomot şi de-a lungul şinelor de fier care se desluşeau lămurit în lumina lunii, totul era pustiu şi liniştit ca într-un deşert.

Negăsindu-şi odihna şi atras fiind cu o putere de neînvins – sau cel puţin aşa socotea el – de acea cale, ieşi, pornind de-a lungul ei, pe drumul pe care trenul trecând, lăsase în urmă o dâră de cenuşă fumegândă. După ce umblă aşa timp de o jumătate de ceas, în direcţia în care dispăruse trenul, se opri şi o porni înapoi, ţinându-se tot de-a lungul căii ferate, trecând de grădina hanului! şi apoi o bună bucată de drum mai departe, tot privind cu mirare la poduri, semnale şi felinare, şi întrebându-se când o fi să treacă Diavolul următor.

O tremurătură a pământului sub el, o scurtă vibraţie în urechile lui, o şuierătură din depărtare, o lumină palidă înaintând spre el, prefăcută repede în doi ochi roşii, apoi un foc fioros, scuipând cărbuni aprinşi, o prăvălire sălbatică a unei mase mari şi părând din ce în ce mai mare, un suflu puternic şi un zăngănit, alt Diavol venind şi dispărând în aceeaşi clipă şi el nevoit să se proptească de un gard, pentru a nu fi trântit la pământ.

Aşteptă să mai treacă unul şi apoi încă unul. Se întoarse de unde plecase, se înapoie iarăşi şi mereu, ca într-o vedenie chinuitoare a călătoriei lui, tot aşfeptând apropierea monştrilor. Hoinări prin, jurul staţiei, aşteptând să vadă pe unul oprindu-se acolo, şi când sosi unul care fu alimentat cu apă, stătu lângă el, privind la roţile lui grele şi la faţa lui de bronz, gândindu-se la puterea înfricoşătoare ce o avea în el. Of! Să vezi rotile acelea grele învârtindu-se şi să te gândeşti că ai putea fi strivit sub ele!

Buimăcit de vin şi de lipsa de odihnă – lipsă pe care nimic, cu toată oboseala lui, nu o putea potoli – toate

gândurile. şi impresiile căpătau în mintea lui o însemnătate bolnăvicioasă. Când se înapoie în odaia lui, ceea ce nu se întâmplă decât pe la miezul nopţii, ele tot îl mai urmăreau şi el rămase veghind, în aşteptarea monstrului următor.

Aşa ajunse să se culce, tot fără nădejde de a putea dormi. Sta ascultând şi când simţea pământul cutremurându-se şi aerul vibrând, se scula, se ducea la fereastră să vadă (căci putea să vadă de la fereastra sa) cum lumina nedesluşită se prefăcea în doi ochi roşii, cum flacăra fioroasă scuipa cărbuni aprinşi şi uriaşul trecea în goană nebună, lăsând după el o dâră de lumină şi de fum de-a lungul văii. Privea apoi în partea înspre care avea de gând să plece după ce soarele va fi răsărit, căci simţea că aici unde era, nu-şi putea găsi odihna. Se culcă apoi din nou, pentru a fi chinuit de aceeaşi vedenie a călătoriei sale şi de aceeaşi monotonie de clopoţei, de roţi şi tropot de cai, până ce auzea iarăşi un alt monstru. Aşa petrecu toată noaptea. Departe de a-şi recâştiga stăpânirea de sine, părea dimpotrivă, dacă aşa ceva mai era cu putinţă, că o pierde din ce în ce mai mult, pe măsură ce noaptea înainta. Când se crăpă de ziuă, era tot atât de chinuit de gânduri, dar amina mereu gândul la hotărârea* de luat, aşteptând să se simtă mai bine. Trecutul, prezentul şi viitorul, totul plutea ca un nor în jurul lui, făcându-l să piardă orice putinţă de a le privi în faţă.

— La ce oră, ai spus, întrebă el pe servitorul care fusese de serviciu peste noapte şi care intra acum cu o lumânare în mână – că trebuie să plec de aici?

— Cam la patru şi un sfert, domnule. Expresul trece la patru, domnule, dar nu opreşte aici.

Îşi trecu mâna peste fruntea înfierbântată şi se uită la ceas. Era aproape tiei şi jumătate.

— Cred că nu mai merge nimeni cu dumneavoastră, domnule, observă servitorul. Sunt doi gentlemeni aici, domnule, dar ei aşteaptă trenul spre Londra.

— Parcă mi-ai spus că nu mai e nimeni aici, spuse Carker, întorcându-şi faţa spre el cu fantoma vechiului

surâs diabolic, ce-i era obişnuit, când era supărat sau bănuitor.

— Atunci nu era nimeni aici, domnule. Doi gentlemeni au sosilt însă în timpul nopţii cu personalul oare opreşte aici, domnule. Aveţi nevoie de apă caldă, domnule?

— Nu, şi ia luminarea de aici. E destulă lumină în odaie.

Se trântise pe pat, pe jumătate dezbrăcat, dar de cum servitorul ieşi din odaie se repezi la fereastră. Lumina rece a dimineţii urmaşe nopţii şi pe cer se vedea revărsarea purpurie a soarelui ce răsărea. Îşi dădu cu apă rece pe cap şi pe faţă – fără de altfel ca aceasta să-l învioreze – se îmbrăcă la repezeală, plăti ce datora şi plecă.

Simţi în chip neplăcut aerul rece şi umed al dimineţii răbufnindu-i în faţă. Se aşternuse o rouă groasă şi, înfierbântat cum era, începu să tremure. După ce aruncă o privire la locurile pe unde se plimbase seara dinainte şi la luminile de semnalizare care păleau sub înrâurirea dimineţii, nemaiavând acum niciun rost, se îndreptă înspre răsărit şi rămase privind la splendoarea soarelui ce se revărsa peste câmpie.

Aşa de măreţ, aşa de transcendent păru soarele în frumuseţea lui, atât de divin în solemnitatea lui! Cine ar fi putut spune că, în clipa când el îşi îndrepta ochii obosiţi către locul unde soarele se ridica, liniştit şi senin, netulburat de niciunul din relele şi păcătoşeniile peste care îşi aruncase razele de la începutul lumii, nu se va fi deşteptat, chiar în sufletul lui Carker, un dor de virtute pe pământ şi de răsplată în cer?

Dacă, cândva şi-a amintit de sora sa şi de fratele său, cu un simţământ de duioşie şi de remuşcare, cine poate spune că nu va fi fost chiar în clipa aceea?

Îl cuprinse dorul după astfel de simţăminte. Moartea era aproape. Îl alesese dintre toţi muritorii şi îi pusese semnul pe frunte; era gata să se scoboare în mormânt.

Plătise biletul de călătorie pentru localitatea unde

avea de gând să se ducă, şi se plimbă singur, în sus şi în jos, privind de-a lungul căii ferate, de-a curmezişul Văii, înspre un pod din apropiere şi apoi când ajunse la capătul platformei pe care se plimba şi se întoarse pe loc, văzu pe omul de care fugise, ieşind din uşa prin care el însuşi intrase cu câteva clipe mai devreme. Şi privirile lor se întâlniră.

În spaima pricinuită de această întâlnire neaşteptată, el se clătină şi alunecă pe şinele care erau ceva mai jos de el. Ridicându-se însă numaidecât, se dădu un pas înapoi pentru a pune o depărtare mai mare între ei şi, gâfâind scurt şi repede, rămase cu ochii aţintiţi la cel care-l urmărea.

Auzi un strigăt – apoi altul – văzu mânia furioasă de pe faţa celui ce-l privea, făcând loc dintr-odată unei spaime şi groaze de nedescris – simţi cum pământul se cutremură sub el – îşi dădu seama într-o clipă, că puhoiul venea spre el – privi în jur – văzu ochii haini şi tulburi în lumina zilei holbaţi aproape la el – fu răsturnat, înghiţit, strivit ca între nişte mari roţi dinţate, care-l sfârtecară bucată cu bucată, stoarseră din el toată vlaga vieţii şi zvârliră în aer frânturi din trupul lui.

Când călătorul, care fusese recunoscut, îşi reveni din leşinul în care căzuse, văzu patru oameni aducând ceva care, acoperit, zăcea greoi şi liniştit pe o scândură şi văzu cum alţi oameni goneau* nişte câini, care mirosind sângele, veniseră să lingă cenuşa risipită de monstru.

CAPITOLUL LVI

Câteva persoane încântate dar „Cocoşul” scârbit

La „Marinarul de Lemn” era mare veselie. În sfârşit, domnul Toots şi Suzana sosiseră. Suzana se urcase sus pe scări, fugind de parcă ar fi fost ieşită din minţi, iar domnul Toots şi „Cocoşul”, se duseseră în salonaş.

— Vai, draga, scumpa, dulcea mea domnişoară Floy! strigă Suzana, dând buzna în camera lui Florence. Când te gândeşti că s-a putut ajunge la aşa ceva, ca să te găsesc eu, scumpa mea porumbiţă, fără nimeni care să te îngrijească şi fără o casă a dumitale, dar niciodată,

niciodată nu voi mai pleca domnişoară Floy, că deşi nu creşte muşchi pe mine, nu sunt totuşi o piatră care se rostogoleşte şi nici inima mea nu e de piatră, căci altfel n-a, r tresări cum tresare acum. Oh, Doamne, Doamne! Spunând acestea, fără o clipă de răgaz şi fără nicio oprire, domnişoara Nipper, în genunchi lângă stăpâna ei, o strângea în braţe.

— Oh, iubita mea! – strigă Suzana – ştiu tot ce a fost, ştiu tot, dulcea mea şi mă înăbuş, nu mai pot, mă înăbuş de bucurie.

— Suzana, draga şi buna mea Suzana, spuse Florence.

— Oh! Slavă Domnului! Eu care am fost mica ei slujitoare când ea era doar o copilă! Şi acum se mărită, chiar aşa-i, de adevărat, se mărită! exclamă Suzana, cu o izbucnire de durere şi de plăcere, de mândrie şi de necaz şi cu Dumnezeu ştie ce alte simţiri ce ce se băteau cap în cap.

— Cine ţi-a spus? întrebă Florence.

— Ei, vai de mine, nenorocitul ăla de Toots! răspunse Suzana năbădăioasă. Mi-am închipuit că are dreptate dragă, fiindcă aşa a pornit el să fie de la început. E copilul cel mai credincios şi cel mai nevinovat! Şi va să zică, drăguţa mea – urmă Suzana, îmbrăţişând-o din nou, cu o nouă izbucnire de lacrimi – va să zică te măriţi cu adevărat!

Amestecul de compătimire, de bucurie, de dragoste, de ocrotire şi de părere de rău cu care Nipper vorbea mereu de acest lucru, şi felul în care, de câte ori revenea la el, îşi ridica ochii ca să se uite la faţa ei tânără şi să i-o sărute, şi apoi să-şi aşeze iar capul pe umărul ei, mângâind-o şi suspinând, era o pornire atât de plină de feminitate şi de bunătate, în felul său, cum nu se mai întâlnise în lume.

— Lasă, lasă! spuse Florence cu glas blând şi alinător. Că acum eşti doar iarăşi aici, Suzana dragă!

Domnişoara Nipper, şezând pe jos, la picioarele stă. pânei ei, râzând şi suspinând, cu o mână ţinându-şi batista

la ochi, iar cu cealaltă mângâindu-l pe Diogene, care o lingea pe faţă, mărturisi că e mai liniştită şi ca s-o dovedească râdea şi plângea mai mult ca înainte.

— Eu… eu… eu n-am văzut o fiinţă ca Toots ăla!

— Spuse Suzana – de când m-a făcut mama.

— Aşa de bun, îşi dădu cu părerea Florence;

— Şi aşa de caraghios, spuse Suzana oftând. Felul în care mi-a vorbit în trăsură, cu „Cocoşul" ăla necuviincios pe capră!

— Despre ce ţi-a vorbit, Suzano? întrebă cu sfială Florence.

— Ei, de locotenentul Walters şi de căpitanul Gills şi de dumneata, draga mea domnişoară Floy şi despre liniştea mormântului, spuse Suzana.

— Liniştea mormântului! repetă Florence.

— Spune – aci Suzana izbucni într-un râs nervos

— Că ar fi gata chiar acum să coboare în el cu multă linişte, dar Dumnezeu ştie, dragă domnişoară Floy, că n-o s-o facă – e prea fericit când vede pe alţii fericiţi; nu că ar fi un Solomon – urmă Nipper cu felul ei repezit de a vorbi – nu zic că e, dar, zic eu, neamul omenesc n-a cunoscut niciodată o fiinţă mai puţin egoistă ca el!

Domnişoara Nipper, tot înfierbântată, râse fără măsură după ce făcu această declaraţie hotărâtă, apoi o înştiinţă pe Florence că Toots aştepta jos ca s-o vadă ceea ce ar fi pentru el o frumoasă răsplată pentru toată osteneala ce şi-a dat în expediţia făcută de curând. i

Florence rugă pe Suzana să ceară lui Toots, ca o favoare, să-i îngăduie plăcerea de a-i mulţumi pentru bunătatea lui; şi Suzana, peste câteva minute, lăsă să intre pe tânărul gentleman, încă foarte zbârlit şi bâlbâindu-se grozav.

— Domnişoară Dombey – începu domnul Toots – vă rog să-mi îngăduiţi din nou să… să… vă privesc… măcar, nu să privesc dar… nu ştiu tocmai bine ce-am vrut să vă spun, dar n-are a face.

— Trebuie să-ţi mulţumesc călduros – răspunse Florence, întinzându-i amândouă mâinile şi cu toată

recunoştinţa ei nevinovată strălucindu-i pe faţă – şi n-am cuvinte şi nu ştiu cum s-o fac.

— Domnişoară Dombey – spuse domnul Toots, cu o voce solemnă – dacă ar fi cu putinţă, având în vedere firea dumitale de înger, să mă blestemi, m-ai jigni mult mai puţin, dacă mi-e îngăduit s-o spun, decât prin aceste cuvinte prieteneşti, pe care nu le merit. Înrâurirea lor asupra mea este… dar – spuse domnul Toots dintr-odată – asta e altceva şi n-are a face!

Cum se părea că nu e chip să răspundă la «aşa ceva, decât cu noi mulţumiri, Florence îi mulţumi din nou.

— Aş putea, domnişoară Dombey – spuse domnul Toots – să folosesc acest prilej, ca să vă dau câteva lămuriri. Aş fi putut avea plăcerea de a… de a mă întoarce cu Suzana mai devreme; dar, mai întâi, noi nu ştiam numele rudelor la care se dusese şi, în al doilea rând, cum ea părăsise aceste rude şi plecase la altele, mai departe, socot că nimic altceva afară de înţelepciunea „Cocoşului” n-ar fi putut-o descoperi în timpul ăsta scurt.

Florence era încredinţată de aceasta.

— Totuşi – spuse domnul Toots – nu de asta este vorba. Tovărăşia Suzannei, vă asigur, domnişoară Dombey, a fost pentru mine o mângâiere şi o mulţumire, în starea mea sufletească, mai uşor de închipuit decât se poate descrie. Călătoria, ai fost ea însăşi o răsplată pentru mine. Şi» totuşi, nici aceasta nu este chestiunea, domnişoară Dombey, pentru că v-am mai spus înainte că ştiu, că nu sunt ceea ce se numeşte un om deştept. Asta oştiu eu prea bine. Nu cred că cineva se cunoaşte pe sine mai bine decât mă cunosc eu – dacă n-ar fi o expresie prea tare, aş zice care să nu ştie cât îl duce capul, cum ştiu eu. Dar, domnişoară Dombey, eu, cu toate astea, îmi dau seama cam cum stau lucrurile cu locotenentul Walters. Oricât m-ar face această stare de lucruri să mă zvârcolesc ca în ghearele morţii – dar asta n-are nicio importanţă – sunt silit să spun că locotenentul Wallers e o persoană care pare demnă de fericirea ce a căzut pe… capul lui. Să-i fie îndelungă fericirea şi s-o preţuiască aşa cum ar fi preţuit-o

altul, cu totul diferit de el şi foarte nedemn de ea… pe care nu merită să-l mai numesc! Dar totuşi, nici asta nu e chestiunea. Domnişoară Dombey, căpitanul Gills e un prieten al meu şi cred că iâar face plăcere căpitanului Gills să mă vadă şi pe viitor venind întâmplător pe aici. Şi mie mi-ar face plăcere să viu. Dar nu pot să uit că m-am făcut de ocară o dată, din nefericire, acolo, în colţul pieţii, la Brighton şi dacă prezenţa mea v-ar fi câtuşi de puţin neplăcută, vă rog să mi-o spuneţi chiar acum şi vă asigur că v-aş înţelege întru totul. N-o să privesc câtuşi de puţin acest lucru ca * * lipsit de bunăvoinţă şi aş fi chiar încântat şi fericit să fiu onorat cu încrederea dumneavoastră.

— Domnule Toots – răspunse Florence – aş fi foarte nefericită dacă dumneata, care îmi eşti un prieten atât de vechi şi sincer, te-ai ţinea acum departe de casa noastră. Niciodată, niciodată, când te voi vedea, nu voi simţi altceva decât mulţumire.

— Domnişoară Dombey – spuse domnul Toots, scoţându-şi batista – dacă îmi curge o lacrimă, să ştii că-i o lacrimă de bucurie. N-are nicio importanţă şi vă rămân foarte îndatorat. Fie-mi îngăduit să observ, după ceea ce aţi spus atât de drăguţ, că nu mai am de gând să-mi neglijez persoana.

Florence primi această înştiinţare cu cea mai binevoitoare expresie de mirare.

— Vreau să spun – zise domnul Toots – că voi socoti ca o datorie a mea, ca om, până ce nu voi fi chemat în tăcerea mormântului, să fac din mine tot ce se poate mai bun şi să… să am ghetele atât de lustruite, pe cât îmi vor îngădui împrejurările. Asta o să fie ultima oară când am adus vorba de lucruri intime şi personale, domnişoară Dombey. Vă mulţumesc călduros, vă mulţumesc! Dacă de obicei nu sunt atât de simţitor pe cât iar dori prietenii1 mei să fiu, sau cum laş dori eu însumi, sunt totuşi cu deosebire simţitor, pe cuvântul şi pe onoarea mea, la tot ce este drăgălăşenie şi bunăvoinţă din partea altora. Sunt – spuse domnul Toots cu un ton pătimaş – ca şi cum mi-aş putea exprima simţămintele în clipa de faţă în chipul cel

mai extraordinar, dacă… dacă… aş şti doar cum să încep.

Părând că nu poate s-o facă, după ce aşteptă câteva Clipe, ca şi cum ar fi voit să înceapă, domnul Toots îşi luă cu grabă ziua bună şi se duse jos să-l caute pe căpitan, pe care-l găsi în prăvălie.

— Căpitane Gills – spuse domnul Toots – ceea ce va avea loc între noi acum, va avea jloc sub pecetea sacră a tainei. Este urmarea, căpitane Gills, a ceea ce a avut loc, sus, între domnişoara Dombey şi mine.

— Atât jos cât şi sus, aşa-i băiete? murmură căpitanul.

— Chiar aşa, căpitane Gills, spuse domnul Toots, a cărui grabă de a confirma fu cu mult sporită de faptul că nu înţelegea nimic din ce voise să spună căpitanul. Domnişoara Dombey, cred, căpitane Gills, se va căsători în curând cu locotenentul Walters?

— Da, băiatule, aşa-i. Toţi suntem aici îmbarcaţi pe aceeaşi corabie, Walr şi scumpa lui Florence vor fi uniţi prin legătura robiei o dată ce se vor fi făcut strigările, îi şopti căpitanul la ureche.

— Strigările, căpitane Gills, repetă domnul Toots.

— Da, colo în biserică, spuse căpitanul, arătând peste umăr cu degetul.

— Da, înţeleg! răspunse domnul Toots.

— Şi atunci – spuse căpitanul şoptind răguşit şi bătându-l pe domnul Toots pe piept, cu dosul palmei şi apoi depărtându-se de el cu o privire de nemăsurată admiraţie – şi atunci, ce o să urmeze? Făptura asta drăgălaşă, gingaşă, crescută ca o păsărică rară, o să plece pe oceanul zbuciumat, împreună cu Walr, într-o călătorie în China.

— Doamne! Căpitane Gills! spuse domnul Toots.

— Da, da, aşa-i, dădu din cap căpitanul. Corabia care fiind abătută de furtună din calea ei, l-a cules când naufragiase, era un vas de comerţ cu China şi Walr călătorind cu cai s-a pus bine cu cei de pe bord şi de pe ţărm – că doar e băiatul cel mai deştept şi cel mai bun de pe lume – aşa că cel ce supraveghea încărcarea vasului, murind la Canton, Walr i-a luat locul (pentru că înainte

lucrase ca ajutorul lui) şi acum supraveghează el însuşi încărcătura corăbiei aceluiaşi armator. Şi astfel, vezi – repetă căpitanul dus pe gânduri – drăgălaşa făptură pleacă pe oceanul zbuciumat, împreună cu Walr, într-o călătorie care o să-i ducă până în China.

Domnul Toots şi căpitanul Cuttle oftară amândoi.

— Şi apoi ce să vezi? spuse căpitanul. Ea îl iubeşte cu adevărat şi el o iubeşte la fel. Cei care ar fi trebuit s-o iubească şi s-o îngrijească s-au purtat cu ea ca nişte bestii. Când dată afară din casa ei, a venit aici la mine şi a căzut pe podeaua asta, inima ei rănită se frânsese. O ştiu eu bine. Edard Cuttle a văzut-o doară şi pe asta. Numai dragostea adevărată, adâncă, hotărâtă o mai poate tămădui. Dacă nu aş şti că-i aşa şi dacă n-aş şti că-l iubeşte într-adevăr pe Walter, frate, şi el pe ea, mai bine aş lăsa-o să-mi taie mâinile astea vinete şi picioarele, decât s-o las să plece. Dar ştiu bine că-i aşa, şi atunci ce-i de făcut? Atunci, spun eu, Dumnezeu să fie cu ei! Amin!

— Căpitane Gills – spuse domnul Toots – îngăduie-mi plăcerea de a-ţi strânge mâna. Ai un fel de a spune lucrurile care îmi dă un fior plăcut prin tot trupul. Spun şi eu: Amin! Ai băgat de seamă, căpitane Gills, că şi eu am adorat-o pe domnişoana Dombey.

— Cunag, băiete! spuse căpitanul, punând mâna pe umărul domnului Toots. Ţin-te bine, băiete!

— Chiar asta am de gând să fac, căpitane Gills – răspunse însufleţit domnul Toots – să-mi fac curaj şi să mă ţin bine, pe cât am să pot. Când o să se deschidă mormântul ăla liniştit, căpitane Gills, am să fiu gata să mă las înmormântat, dar nu mai devreme! Dar cum nu sunt sigur de pe acum de puterea mea de a mă stăpâni, ceea ce aş vrea să-ţi spun şi să-ţi cer, ca un mane hatâr, dacă ai vrea să-i pomeneşti locotenentului Walters, este asta:

— Este asta, răspunse, ca un ecou, căpitanul. Dă-i drumul.

— Domnişoara Dombey, fiind nespus de bună – urmă domnul Toots cu lacrimi în ochi – în aşa măsură încât a putut spune că prezenţa mea nu-i e tocmai neplăcută, şi

dumneata, şi toţi aici, fiind nu mai puţin îngăduitori şi iertători pentru unul care... care, desigur – se bâlbâi domnul Toots, părând în clipa aceea foarte descurajat – s-ar părea că s-a născut dintr-o greşeală, eu voi veni uneori pe aici seara, în răstimpul scurt ce ne-a rămas, ca să mai fim cu toţii împreună. Dar iată ce cer: dacă vreodată nu voi putea îndura să fiu martor la fericirea locotenentului Walters şi îmi voi lua lumea în cap, sper căpitane Gills că amândoi, şi dumneata şi el, veţi pune aceasta în seama nefericirii mele şi nu a vreunei greşeli din parte-mi, nici a unei lipse de luptă sufletească cu mine însumi. Să fii încredinţat că nu port pică nici unui muritor – şi mai puţin decât tuturor, locotenentului Walters însuşi – şi să-i spui ca din întâmplare că am ieşit să mă plimb, sau poate să văd la orologiul de la bursă cât e ceasul. Căpitane Gills, dacă ai vrea să-mi împlineşti rugămintea asta şi să-i spui aşa locotenentului Walters, m-aş simţi atât de uşurat, încât aş socoti că e prea puţin plătit cu jertfa unei părţi importante a proprietăţii mele.

— Băiete – răspunse căpitanul – destul, nu măi spune nimic. Orice dorinţă ai avea, ea va fi împlinită de Walter şi de mine.

— Căpitane Gills – spuse domnul Toots – mi-ai luat o piatră de pe suflet. Tare aş dori ca toţi aci să rămână cu o părere bună despre mine. Eu... eu... am numai gânduri bune, pe onoarea mea. Oricât de prost mă pricep să le înfăţişez, ştii, spuse domnul Toots, e tocmai ca şi cum croitorii Burgess şi Co. ar vrea să îndatoreze pe un client furnizându-i o stofă extraordinară de pantaloni şi n-ar reuşi să croiască ceea ce avuseseră de gând.

Cu această comparaţie, atât de potrivită, de care părea că e foarte mândru, domnul Toots salută pe căpitanul Cuttle şi plecă.

Cinstitul căpitan, având în casă pe Desfătarea Inimii lui şi pe Suzana, care-i purta acum de grijă, era fericit şi radios. Cu fiecare zi ce trecea, el era tot mai radios şi tot mai fericit. După câteva consfătuiri cu Suzana (pentru a cărei înţelepciune căpitanul avea un adânc respect şi a

cărei pornire împotriva doamnei Macstinger nu o putea uita) el îi propuse lui Florence ca fiica bătrânei doamne, care sta de obicei sub umbrela albastră în piaţa Leadenhall să fie înlocuită din prudenţă şi din anumite motive, la treburile gospodăriei, cu cineva cunoscut şi în care să se poată avea desăvârşită încredere. Suzana, fiind de faţă, pomeni, aşa cum vorbise înainte cu căpitanul, numele doamnei Richards. Florence, când auzi aceasta, se lumină la faţă. Suzana se duse chiar în acea după-amiază la familia Toodle, ca s-o cheme pe doamna Richards şi se întoarse triumfătoare, chiar în acea seară, întovărăşită de aceeaşi Polly cu obrajii trandafirii şi cu faţa ca un măr, ale cărei izbucniri, când fu adusă în faţa lui Florence, fură aproape tot atât de drăgăstoase ca şi cele ale Suzannei Nipper.

O dată ce fură rânduite aceste treburi, care îl mulţumiră nespus pe căpitan, după cum îl mulţumea orice, Florence se văzu nevoită s-o pregătească pe Suzana pentru apropiata lor despărţire. Aceasta fu o sarcină deosebit de grea, deoarece domnişoara Nipper era o fire hotărâtă şi îşi vârâse în cap că se întorsese pentru a nu se mai despărţi niciodată de vechea ei stăpână.

— Cât priveşte leafa, dragă domnişoară Floy – spuse Suzana – nădăjduiesc că nu vrei să mă necăjeşti şi să mă jigneşti într-atât încât să-mi vorbeşti de aşa: ceva, căci ştii, eu am pus bani deoparte şi nu vreau să-mi vând dragostea şi datoria, pe vremuri ca astea, chiar diacă casele de economii şi cu mine n-am fi făcut cunoştinţă, nici chiar dacă toate băncile ar fi fost sfărâmate, în bucăţi, dar dumneata, scumpa mea, n-ai fost niciodată fără mine, de pe vremea când viaţa scumpei dumitale mame s-a stins şi deşi n-am de ce să mă fălesc, te-ai obişnuit cu mine, vai, draga mea stăpână, de atâţia ani de zile, încât nici, nu te gândi să pleci undeva fără mine; nu trebuie şi nici nu se poate aşa ceva!

— Dragă Suzana, plec într-o călătorie lungă, lungă de tot.

— Foarte bine, domnişoară Floy, şi ce-i dacă-i lungă?

Cu atât mai mult o să ai nevoie de mine. Nu mă sperie pe mine lungimea călătoriilor, slavă Domnului! spuse dârza Suzana Nipper.

— Dar Suzano, mă duc cu Walter şi tu ştii că m-aş duce orişiunde cu el! Walter e sărac şi doar ştii că sunt şi eu foarte săracă şi trebuie să mă învăţ de acum înainte să mă descurc singură şi să-l servesc şi pe el.

— Dragă domnişoară Floy – răspunse Suzana plângând, izbucnind din nou şi dând cu putere din cap – nu e ceva nou pentru dumneata să te descurci singură şi să ajutf pe alţii şi să fii plină de răbdarea şi sinceritatea de care sunt în stare inimile nobile; dar lasă-mă pe mine să vorbesc cu domnul Walter Gay şi să rânduiesc toate astea cu el, căci nu pot şi nici nu vreau să îngădui ca dumneata să pleci singură în lume.

— Singură, Suzano? „întrebă Florence. Singură, când Walter mă ia cu el?

— Ce zâmbet luminos, plin de mirare şi încântat era pe faţa ei! Ar fi trebuit să o vadă Walter.

— Sunt încredinţată că n-o să-i spui nimic lui Walter, dacă te voi ruga eu să n-o faci, adaose ea pe un ton rugător. Şi eu te rog, draga mea, să n-o faci.

Suzana oftă:

— De ce să n-o fac, domnişoară Floy?

— Fiindcă – răspunse Florence – voi fi soţia lui, îi voi dărui inima mea întreagă şi voi trăi alături de el şi voi muri alături de el. Ar putea să creadă, dacă i-aş spune ceea ce mi-ai spus tu mie, că mi-ar fi frică de cele ce mă aşteaptă sau că tu ai avea vreun motiv să te temi pentru mine. Dragă Suzano, ştii cât de mult îl iubesc!

Domnişoara Nipper fu atât de mişcată de căldura şi liniştea cu care Florence spusese aceste cuvinte şi de simpla şi adânca seriozitate ce exprimau, dând chipului ei mai multă frumuseţe şi făcându-l mai senin ca oricând, încât nu putu decât să se lipească iarăşi de ea, plângând şi spunând mereu că „va să zică, mica ei stăpână o să se mărite de-adevăratelea”, şi compătimind-o şi mângâind-o şi ocrotind-o aşa cum făcuse întotdeauna.

Dar Nipper, cu toate că avea ceva din slăbiciunea femeiască, era totuşi în stare să se stăpânească, după cum fusese altă dată în stare s-o atace pe înfricoşătoarea Macstinger. De atunci nu mai pomeni niciodată despre acest lucru şi tot timpul era veselă, harnică, plină de nădejde fără să stea, locului o clipă. Îl înştiinţă în taină pe domnul Toots că reuşise să se ţină tare, potrivit împrejurărilor, dar că atunci când vor fi trecute toate şi domnişoara Dombey va fi plecată, e de aşteptat că o va apuca şi pe ea deznădejdea. Domnul Toots spuse că aşa i se va întâmpla şi lui şi că-şi vor uni lacrimile. Dar Nipper nu-şi dezvălui adâncul simţămintelor ei, nici faţă de Florence, nici în incinta „Marinarului de Lemn”.

Deşi săracă şi simplă, cum era garderoba lui Florence – ce contrast cu aceea pregătită pentru ultima nuntă la ea, re ea luase parte! – totuşi erau multe de făcut ca s-o pună la punct şi Suzana Nipper, şezând lângă ea, cosea de zor toată ziua, cu râvna şi vrednicia a cincizeci de croitorese. Ar fi multe de povestit desore minunatele adausuri pe care căpitanul Cuttie ar fi vrut să le facă la garderobă, dacă i s-ar fi îngăduit, precum: umbreluţe trandafirii, ciorapi de mătase coloraţi, ghete albastre şi alte articole nu mai puţin necesare pe o corabie. Totuşi, după îndelungată chibzuială, el se hotărî să-şi mărginească darurile la o cutie de lucru şi la una de toaletă din care cumpără cele mai mari exemplare pe care le putu găsi. Vreo zece zile sau două săptămâni stătu, cea mai mare parte a zilei, privind la aceste cutii, când plin de o deosebită admiraţie, când trist şi plin de îndoială, gândind că poate nu sunt destul de preţioase. Adeseori da buzna în stradă ca să mai cumpere vreun obiect fără rost de care totuşi socotea el că ar fi nevoie ca să-şi întregească darul. Dar lovitura de maestru o dădu «atunci când, într-o dimineaţă, luă amândouă cutiile şi puse să se încrusteze pe capacul fiecăreia două cuvinte: „Florence Gay”, gravate pe o inimă de aramă. După aceasta se retrase singur în salonaş, unde fumă patru pipe una după alta, şi, după tot atâtea ceasuri, fu descoperit chicotind.

Walter era prins de felurite treburi şi plecat toată ziua, dar în fiecare dimineaţă devreme, venea să le vadă pe Florence, iar seara o petrecea întotdeauna cu ea. Florence nu părăsea odăile ei de sus, decât pentru a se furişa jos, pe scară, ca să-l aştepte când era timpul să vină sau când, adăpostită de braţul lui care o cuprindea cu mândrie, îl întovărăşea până la uşă şi uneori îl urmărea cu privirea până în stradă. În amurg erau întotdeauna împreună. Vai! Ce clipe fericite! Vai! Ce odihnă pentru o inimă neliniştită. Vai! Ce izvor de dragoste, neistovit şi puternic, în acest suflet ce suferise atâta!

Nemilosul semn se vedea încă pe piepttul ei. Se sălta împotriva tatălui, la fiecare răsuflare, sta între ea şi iubitul ei, când acesta o strângea la inima lui. Dar ea îl uitase. În bătăile inimii lui şi în bătăile inimii ei nu se mai putea auzi nicio muzică fără armonie: toate sufletele crude, lipsite de dragoste erau acum uitate. Ea era gingaşă şi plăpândă dar purta în suflet puterea de a iubi, care poate făuri şi care” de fapt şi făurise o lume în care ea să se poată închide şi în care să poposească, uitând de chipul tatălui ei.

De câte ori, în amurg, i se iveau în minte casa cea mare, zilele de odinioară, ea se strângea mai aproape de Walter adăpostindu-se la braţul lui atât de mândru, atât de îndrăgostit. De câte ori, după ce îşi amintea de noaptea când se dusese în camera de jos şi întâlnise privirea aceea de neuitat, ea îşi ridica ochii spre ai lui care o vegheau cu atâta iubire adâncă şi atunci Florence plângea fericită că are un asemenea adăpost. Cu cât se lega mai mult de el, cu atât îşi amintea chipul drag al copilului mort; dar, ca şi când l-ar fi văzut ultima oară pe tatăl ei, atunci când el dormea şi ea îl sărutase pe față, ea nu-l mai putea vedea altfel şi în închipuirea ei nu mai trecea niciodată dincolo de acest ceas.

Într-o seară când era aproape întuneric, Florence spuse:

— Walter dragă, ştii la ce m-am gândit astăzi?

— Te-ai gândit cum zboară timpul şi ce curând vom fi pe mare, dulcea mea Florence?

— Nu, nu la asta, deşi mă gândesc eu şi la asta. M-am gândit ce povară sunt pentru tine!

— O povară preţioasă şi sfântă, iiubita mea I Da, aşa gândesc şi eu adeseori!

— O spui în glumă, Walter. Ştiu că tu te gândeşti mai mult ca mine. Dar mă gândesc la cât te cost.

— Cât mă coşti, scumpa mea?

— În bani, dragă I Toate pregătirile cu care Suzana şi cu mine suntem atât de prinse – doar m-am fost în stare să-mi cumpăr decât foarte puţin cu banii mei. Şi itu erai atât de sărac înainte. Dar cu cât te voi face eu mai sărac acum, Walter.

— Şi cu cât mai bogat, Florence!

Florence râse şi dădu din cap.

— De altfel e mult de atunci, scumpa mea, înainte de a pleca pe mare, am primit în dar o mică pungă în care erau bani.

— Ah! – răspunse Florence, râzând, dar cu tristeţe – erau atât de puţini. Foarte puţini, Walter. Dar nu trebuie să crezi – şi aci îşi puse mâna ei uşoară pe umărul lui şi-l privi în faţă – că-mi pare rău să-ţi fiu o atare povară. Nu, dragul meu, mă bucur de asta şi pentru nimic în lume nu aş vrea să fie altfel.

— Nici eu n-aş vrea, zău, dragă Florence.

— Dar vezi tu, Walter, tu nu poţi să simţi asta la fel ca mine. Sunt atât de mândră de tine. Îmi saltă inima de bucurie când ştiu că cei care vorbesc cu tine trebuie să spună că te-ai însurat cu o fată săracă, dezmoştenită, care se adăpostise aici, care nu mai avea nici casă, nici prieteni, care nu mai avea nimicrijmic. Vai, Walter, dacă aş fi putut să-ţi aduc milioane, n-aş putea fi mai fericită decât sunt acum.

— Dar tu, scumpa mea Florence? Tu nu eşti nimic? răspunse el.

— Nu, nimic, Walter. Nimic, decât soţia ta. Mâna uşoară se furişă după gâtul lui şi glasul ei se apropie tot mai mult, tot mai mult. Nu mai sunt nimic ce nu ar fi al tău. Nu mai am nicio nădejde pe lume, în afară de tine. Nu

mai am nimic care să-mi fie drag, afară de ţine.

Vai I Pe drept cuvânt, în seara asta, domnul Toots ar fi avut dreptul să părăsească mica lor societate ca să se djucă de vreo două ori să-şi îndrepte ceasul după cel de la bursă, sau la o întâlnire cu un oarecare bancher de care să-şi amintească aşa, dintr-odată, şi să mai dea şi o raită până la Aldgate Pump şi înapoi!

Dar înainte ca el să plece în aceste expediţii, ba chiar înainte ca el să fi venit şi înainte ca lumânările să fie aprinse, Walter spuse:

— Florence, iubita mea, încărcarea corăbiei noastre e pe sfârşite şi e de aşteptat că în chiar ziua căsătoriei noastre, ea va porni pe râu în jos. Aş vrea să plecăm în dimineaţa aceea şi să stăm în Kent, până ne vom ambarca la Gravesend, cam peste o săptămână.

— Dacă vrei tu, Walter, eu voi fi fericită oriunde. Dar…

— Dar, viaţa mea?

— Ştii – spuse Florence că nu va fi niciun fel de petrecere şi că la nunta noastră nu vom îmbrăca haine deosebite. Deoarece plecăm chiar în ziua aceea, vrei… vrei să mă duci undeva, în dimineaţa aceea, Walter… devreme, înainte de a merge la biserică?

Walter păru că o înţelege şi ca un adevărat iubit ce era, întări făgăduiala printr-o sărutare – poate prin mai multe, poate cu două-trei, sau cinci, sau şase; şi în seara plină de pace Florence fu foarte fericită.

În curând, intră Suzana Nipper în camera liniştită, aducând lumânările; puţin după aceea fu adus ceaiul şi sosi căpitanul cu domnul Toots excursionistul care, după cum am spus mai sus, era tot timpul în mişcare şi se agită toată seara. Totuşi, nu ăsta îi era felul, căci de obicei îşi petrecea timpul foarte bine, jucând o partidă de cărţi cu căpitanul, îndrumat fiind de domnişoara Nipper. Calculele cerute de joc îl distrau şi-i îndrumau gândurile aiurea.

Cu asemenea prilejuri faţa căpitanului prezenta una din pildele cele mai desăvârşite de îmbinări şi Variaţiuni de expresii din câte s-au văzut vreodată. Delicateţea sa

firească şi simţămintele sale cavalereşti faţă de Florence îl făceau să simtă că râu e timpul pentru o veselie zgomotoasă sau pentru a-şi manifesta prea făţiş mulţumirea. Pe de altă parte, unele amintiri din „Oh Peg, scump odor" ce pluteau în aer, se luptau tot timpul să se dea în vileag şi-l îndemnau pe căpiţian să se compromită printr-o demonstraţie extravagantă. Admiraţia sa pentru Florence şi Walter, care prin tinereţea, dragostea şi frumuseţea lor făceau o pereche atât de potrivită şi plină de graţie, îl stăpânea într-atât, încât punea cărţile jos şi aşa cum stăteau de o parte îi privea cu ochi scânteietori, ştergându-şi capul cu batista până când, poate, ieşirea grăbită a domnului Toots îl făcu să-şi dea seama că fusese, fără să vrea, pricina nefericirii acestui tânăr. Acest gând îl întristă foarte pe căpitan până la întoarcerea domnului Toots. Atunci îşi reluă cărţile, făcând spre domnişoara Nipper semne amabile cu capul şi cu cârligul, voind parcă să spună că nu se va mai purta astfel. Starea sufletească ce urmă fu poate cea mai bună, pentru că el încercă să adopte o expresie cât mai ştearsă şi, privind în jurul camerei îşi concentră toate simţămintele într-o mimică care le cuprindea pe toate, aşa cum se luptau unele împotriva altora. Admiraţia adâncă pentru Florence şi Walter biruia toate celelalte simţăminte şi rămânea victorioasă şi precumpănitoare, până când domnul Toots ieşea din nou, grăbit. Atunci căpitanul, ca un vinovat plin de remuşcări, rămânea nemişcat până ce domnul Toots se întorcea iarăşi şi apoi spunea încet, ca pentru sine, cu o voce plină de mustraree: „Ţin-te bine!" sau la gândul purtării sale lipsite de grijă, mormăia ca o dojană: „Edard Cuttle, băiete!"

Una din încercările cele mai grele, pentru domnul Toots, fu totuşi aceea pe care şi-o căută singur. Când se apropie duminica în care urmau să se facă ultimele strigări la biserică, de care vorbise căpitanul, domnul Toots îşi mărturisi sentimentele faţă de Suzana Nipper astfel:

— Suzana – spuse el – e ceva care mă atrage spre clădirea aceea. Cuvintele care mă vor despărţi pe vecie de

domnişoara Dombey vor izbi urechile mele ca un dangăt de moarte, ştii, dar pe cuvântul şi pe onoarda mea, simt că trebuie să le aud. De aceea – urmă domnul Toots – vrei să mă întovărăşeşti mâine la Sfânta biserică?

Domnişoara Nipper îi spuse că e gata s-o facă, dacă asta ar fi spre mulţumirea domnului Toots, dar îl rugă să se lase mai bine păgubaş.

— Suzano – răspunse Toots foarte solemn – înainte să-mi dea tuleile sau să le fi zărit cineva, eu o adoram pe domnişoara Dombey. Încă de pe când eram o victimă torturată de Blimber, o adoram pe domnişoara Dombey. Când nu am mai putut fi ţinut departe – pe oale legală – de bunurile ce-mi aparţineau şi prin urmare am intrat în stăpânirea lor, o adoram pe domnişoara Dombey. Legământul care o dăruieşte pe ea locotenentului Walters şi pe mine „tristeţii”, ştii – spuse domnul Toots, după ce şovăi în căutarea unui cuvânt potrivit – ar putea avea urmări groaznice; va avea urmări groaznice; dar simt că doresc să-l aud rostit. Simt că aş dori să fiu sigur că pământul fuge de sub mine şi că nu mai am nicio nădejde de bucurie sag – pe scurt – vreun punct de sprijin.

Suzana nu putu decât să-l compătimească pentru situaţia lui nenorocită şi, în «asemenea împrejurări, să-l întovărăşească, ceea ce şi făcu în dimineaţa următoare.

Biserica pe care o alesese Walter era o biserică veche, acoperită cu «mucegai, aşezată într-o curte înconjurată de un labirint de străzi lăturalnice şi de alte curţi, cu un mic cimitir în jurul ei şi ea însăşi, îngropată într-un soi de boltă, formată de casele vecine, era podită cu lespezi de piatră ce răsunau sub paşi. Era o clădire întunecoasă şi sărăcăcioasă, cu strane înalte de stejar printre care, în fiecare duminjică, rătăceau aşa ca la vreo douăzeci de persoane, în timp ce glasul pastorului răsuna în gol ca adormit şi sunetele orgei se rostogoleau ca şi cum biserica a, ar fi avut colici, din pricina lipsei de enoriaşi care să-i încălzească aerul şi să înlăture umezeala. Dar acea biserică era departe de a duce dorul altor biserici, care să-i ţină tovărăşie, căci alte turnuri erau îngrămădite

în jurul ei, cum sunt îngrămădite catargele corăbiilor pe râu. Ar fi fost greu să le numeri, de sus de pe vârful turnului, atât de multe erau. Aproape că în orice curte şi fundătură dimprejur era câte o biserică. Când Suzana şi domnul Toots se îndreptau duminică dimineaţa într-acolo, te asurzeau sunetele clopotelor. Douăzeci de biserici, unele lângă altele, chemau lumea să intre.

„Cele două or rătăcite fură închise de un paraclisier, ca într-un ţarc, într-o strană încăpătoare şi, fiind încă devreme, statură acolo câtva timp, numărând pe credincioşi, ascultând la dangătul dezamăgit al clopotului ce se auzea de sus din turn, sau privind la un biet bătrân jerpelit care, la intrare, ascuns după un paravan trăgea clopotul, ca taurul din povestea lui Cock Robin*, cu piciorul proptit într-o scăriţă. După o prelungită cercetare a marilor cărţi bisericeşti, domnul Toots o întrebă în şoaptă pe domnişoara Nipper unde s-or fi păstrând strigările, dar tânăra femeie dădu numai din cap şi se încruntă, înlăturând în acest moment orice gânduri de natură trecătoare.

Totuşi, domnul Toots părând că nu poate să-şi ia gândurile de la strigări, era vădit că le tot căuta în tot timpul primei părţi a slujbei. Cum timpul strigă

1 Într-un vechi cântec popular, la căsătoria lui Cock Robin, toate. animalele îndeplinesc câte un rol; taurul trage clopotul (n.t.).

rilor se apropia, bietul tânăr dădu semne de mare nelinişte şi neastâmpăr şi nu se potoli nici la ivirea neaşteptată a căpitanului, în primul rând al galeriei. Când diaconul îi înmână pastorului o listă, domnul Toots, fiind aşezat, se sprijini pe strană, dar când numele lui Walter Gay şi Florence Dombey fură citite tare, aceasta fiind a treia citire, el fu într-atât de copleşit de simţămintele sale încât ieşi grabnic din biserică, uitându-şi pălăria şi fiind urmat de paraclisier, de deschizătorul stranelor şi de doi gentlemeni, de profesie medici care, din întâmplare, erau de faţă şi dintre care primul se întoarse după pălărie, înştiinţând pe domnişoara Nipper în şoaptă să nu se

neliniştească cu privire la acel gentleman deoarece el spusese că indispoziţia lui nu are nicio importanţă.

Domnişoara Nipper, simţind că ochii acestei părţi a Europei, care în fiecare săptămână se pierdea printre strane, erau aţintiţi asupra ei, se simţea destul de stânjenită de această întâmplare, deşi totul se sfârşise aici, cu atât mai mult cu cât căpitanul, stând în primul rând la galerie, păreai atât de conştient de ceea fac se întâmplă, încât cu greu ar fi putut ascunde credincioşilor de faţă că el are legături tainice cu toate acestea. Dar neliniştea domnului Toots făcea să sporească şi prelungea dureros delicata lui situaţie. Acest tânăr gentleman, care în starea lui sufletească nu putea să rămână singur în cimitir, pradă gândurilor lui şi, doritor fără îndoială să-şi arate respectul pentru slujba pe care în felul lui, o întrerupsese, reveni dintr-odată – fără să se întoarcă în strană dar aşezându-se pe un scaun, într-o aripă a bisericii, între două femei bătrâne, care obişnuiau să primească porţia lor de pâine, pusă pe o poliţă ta, uşa de la intrare. Domnul Toots rămase în această situaţie, neliniştind pe credincioşii care nu puteau să-şi ia ochii de la el, până când îl năpădiră iarăşi simţămintele lui dureroase şi, brusc şi tăcut, ieşi iar din biserică. Nemaiîndrăznind să intre din nou şi totuşi dorind să ia parte la cele ce se petreceau acolo, domnul Toots fu văzut privind din când în când înăuntru prin câte una din ferestre, ou o căutătură pierdută. Şi cum, dinafară, îi erau la îndemână mai multe ferestre, şi cum neliniştea lui era foarte mare, nu numai că nu se putea şti la ce fereastră urma să se ivească, dar toţi credincioşii fgră nevoiţi să mediteze asupra şanselor pe care le aveau diferitele ferestre petrecându-şi în chipul acesta răgazul pe care-l îngăduia predica. Mişcările domnului-Toots în curtea bisericii erau însă atât de neaşteptate, încât toate prevederile celor ce priveau la el erau dezamăgite, şi el, ca un vrăjitor, se ivea acolo unde era mai puţin aşteptat. Efectul acestor apariţii misterioase era sporit prin faptul că privirea lui pătrundea greu în biserică, pe când toţi cei din biserică puteau să-l vadă uşor. De aceea el rămânea de

fiecare dată, timp mai îndelungat decât ar fi fost de aşteptat, cu faţa lipită de geam, până ce dintr-odată îşi dădea seama că toţi ochii sunt aţintiţi asupra lui şi atunci se făcea nevăzut.

Această purtare a domnului Toots şi felul hotărât în care căpitanul arătă că-şi dă seama de ea o făcură pe domnişoara Nipper să se simtă răspunzătoare de cele întâmplate, aşa că ea se simţi foarte uşurată când slujba se sfârşi, dar nu mai fu atât de prietenoasă ca de obicei cu domnul Toots când la întoarcere acesta o înştiinţă, ca şi pe căpitan, că acum, fiind sigur că nu mai tare nicio nădejde, ştii… se simte mai liniştit – nu tocmai atât de liniştit – dar, în fine, mai liniştit, deşi nefericit întru totul.

Acum, timpul trecu într-adevăr iute până la seara din ajunul zilei hotărâte pentru cununie. La „Aspirantul de marină" erau cu toţii adunaţi în camera de sus şi nu se temeau să fie supăraţi de cineva, fiindcă nu erau alţi locatari şi aveau casa întreagă pe seama iof. Erau gravi şi liniştiţi, în aşteptarea zilei următoare, dar în acelaşi timp erau şi veseli, de o veselie cumpătată. Florence alături de Walter, tocmai isprăvea un mic lucru de mână, hărăzit să fie un dar de despărţire pentru căpitan. Căpitanul juca cărţi cu domnul Toots.

Domnul Toots cerea sfatul Suzannei Nipper cum să joace. Domnişoara Nipper îl sfătuia cu grijă şi în şoaptă. Diogene asculta şi, din când în când, izbucnea brusc într-un scurt lătrat pe jumătate înăbuşit de care părea apoi cam ruşinat, ca şi cum ar fi bănuit că ar avea de ce.

— Staicuminte, stai cuminte – spunea, căpitanul către Diogene – ce-i cu tine? Parcă nu eşti în apele tale, băiete, în seara asta!

Diogene da din coaidă, dar numaidecât ciulea urechile şi da drumul unui alt lătrat scurt, pentru care iar cerea iertare căpitanului, dând din coadă.

— Tare mi se pare, Di – spuse căpitanul privind gânditor în cărţi şi mângâindu-şi bărbia cu cârligul – că tu ai îndoielile tale asupra doamnei Richards, dar dacă eşti animalul de treabă ce te socot eu, o să te gândeşti mai

bine, fiindcă înfăţişarea ei vorbeşte a bine. Acum, frate – către domnul Toots – dacă eşti gata, joacă înainte.

Căpitanul vorbea foarte liniştit şi era atent la joc, dar dintr-odată cărţile îi căzură din mână, gura şi ochii i se deschiseră larg, picioarele i se săltară singure şi ieşiră de sub scaun şi el rămase, palid de uimire, cu ochii aţintiţi la uşă. Privind apoilia cei din jur şi văzând că ei nu observaseră nimic şi nu-şi dădeau seama nici de pricina mirării lui, căpitanul se stăpâni, răsuflă adânc, dădu o lovitură grozavă cu pumnul în masă şi strigă cu voce puternică:

— Sol Gills, fii binevenit! şi se aruncă în braţele unei mantale roase de intemperii care intrase în cameră odată cu Polly.

În clipa următoare mantaua roasă de intemperii îmbrăţişa pe Walter, iar peste altă clipă Florence fu în braţele ei. Apoi căpitanul Cuttle îmbrăţişă pe doamna Richards şi pe domnişoara Nipper şi strânse năprasnic mina domnului Toots, strigând în timp ce-şi mişca cârligul deasupra capului: „Hurra, băiete, hurra!” La care domnul Toots negăsind alt răspuns la asemenea ieşiri, spuse doar cu cea mai mare bunăvoinţă: „Fireşte, căpitane Gills, tot ce socoti dumneata binevenit, e binevenit!”

Mantaua roasă de intemperii, un şal şi o glugă, nu mai puţin roase şi ele, părăsiră pe căpitan şi pe Florence, îndreptându-se spre Walter. Din manta şi din glugă se auziră hohotele bătrânului care plângea, în timp ce mânecile păroase îl îmbrăţişau şi-l strângeau pe Walter. În acest timp se făcu o tăcere ladâncă şi căpitanul îşi frecă nasul cu multă stăruinţă. Dar când mantaua şi gluga roase de intemperii se ridicară iar, Florence se îndreptă cu drăgălăşenie spre ele, împreună cu Walter, le dădură la o parte şi descoperiră sub ele pe fabricantul de instrumente, mai subţirel şi mai prăpădit ca înainte, cu vechea lui perucă velşă, în surtucul lui cafeniu cu nasturi împletiţi şi cu vechiul lui cronometru, care nu dădea greş niciodată, ticăind mereu în buzunar.

— Cală plină de ştiinţă – spuse căpitanul radios – cum

nu s-a mai pomenit! Sol Gills, Sol Gills, pe unde mi-ai umblat atât amar de vreme, bătrâne?

— Sunt pe jumătate orb, Ned – spuse bătrânul – şi aproape surd şi mut de bucurie.

— E chiar vocea lui – spuse căpitanul privind în jur cu o încântare pe care nici faţa lui nu o putea arăta toată – vocea lui! Oh, cală plină de ştiinţă „cum nu s-a mai pomenit! Sol Gills, băiete, aşază-te în viile tale şi sub smochinii tăi, ca un bătrân patriarh ce eşti şi deapănă firul păţaniilor tale cu glasul tău obişnuit. Asta-i vocea – spuse tare căpitanul anunţând cu cârligul citatul din biblie – vocea leneşului pe care l-am auzit plângându-se şi spunând „Doamne, mi-ai deşteptat prea devreme, lasă-mă să mai dorm, împrăştie-i pe duşmani şi doboară-i la pământ”.

Căpitanul se aşează, cu aerul unui om care ia reuşit să exprime sentimentele tuturor celor de faţă şi apoi se sculă iar repede pentru ca să prezinte pe domnul Toots care era zăpăcit de sosirea unui străin răspunzând la numele de Gills.

— Deşi – bâlbâi domnul Toots – n-am lavut plăcerea să vă cunosc, domnule, înainte de a fi… înainte de a fi…

— Din ochi uitat, în amintire păstrat, sugeră căpitanul, cu voce domoală.

— Chiar aşa, căpitane Gills, încuviinţă domnul Toots. Cu toate că n-am avut plăcerea să te cunosc domnule… domnule Sols – spuse Toots, stăruind asupra acestui nume ca şi când i-ar fi fost adus în minte de un gând luminos – înainte de ce s-a întâmplat, simt cea mai mare plăcere, vă asigur de a… ştiţi, de a vă cunoaşte. Nădăjduiesc – urmă domnul Toots – că vă simţiţi bine, pe cât se poate aştepta.

După aceste cuvinte curtenitoare, domnul Toots se aşează roşu la faţă şi chicotind.

Bătrânul fabricant de instrumente, aşezat într-un colţ între Walter şi Florence şi făcând semn din cap înspre Polly care privea încânitaită şi zâmbitoare, îi răspunse astfel căpitanului:

— Ned Cuttle, dragă băiete, deşi am auzit ceva despre ce s-a întâmplat pe aici, de la drăguţa mea prietenă

de colo – ce faţă plăcută are, potrivită pentru ia ura bun venit unui călător! începu bătrânul, întrerupându-se şi frecându-şi mâinile, în felul lui visător.

— Ascultaţi la el! strigă grav căpitanul. Această femeie care poate seduce tot neamul omenesc. Citatul ăsta – Apiarte către domnul Toots – cercetează frate capitolul despre Adam şi Eva şi-l vei găsi!

— Negreşit o voi face, căpitane Gills, spuse domnul Toots.

— Deşi am auzit de la ea câte ceva despre ce s-a întâmplait pe-aici – reluă fabricantul de instrumente, scoţându-şi vechii ochelari din buzunar şi punându-i pe frunte după vechiul său obicei – întâmplările sunt atât de grozave şi de neaşteptate şi eu sunt atât de copleşit de vederea scumpului meu băiat şi de… – privind spre «ochii plecaţi ai lui Florenoe şi fără să mai încerce să-şi mai sfârşească vorba… că eu… eu nu pot să spun multe în seara lăsat. Dar, dragul meu Ned Cuttle, de ce nu mi-ai scris?

Mirarea zugrăvită pe toată făptura căpitanului Cuttle îl sperie pe domnul Toots ai cărui ochi rămaseră pironiasupra lui fără să-şi mai poată lua privirile de la fata căpitanului.

— De ce nu ţi-am scris! răspunse ea un ecou căpitanul. Să-ţi fi scris eu, Sol Gills?

— Da – spuse bătrânul – fie la Barbados, fie la Jamaica sau la Demerara. Aşa ţi-am cerut.

— Aşa mi-ai cerut, Sol Gills? repetă căpitanul.

— Da, spuse bătrânul.

— Nu ştii, Ned? Nu se poate să fi uitat! Ţi-am scris mereu.

Căpitanul îşi scoase pălăria de muşama, o agăţă în cârlig şi, aducându-şi cu mâna părul din spate, privealia toţi din jurul lui cu o resemnare plină de mirare.

— Pari că nu mă-nţelegi, Ned! observă bătrânul Sol.

— Sol Gills, răspunse căpitanul, după ce multă vreme privi ţintă la el şi la ceilalţi, fără să vorbească. Sunt buimac de-a binelea. Spune măcar o vorbă sau două despre

păţaniile dumitale. Cum o să mă dumiresc altfel de toate astea? spuse căpitanul, rumegând şi aruncând privirile în jurul său.

— Ştii bine, Ned, spuse Sol Gills, de ce am plecat de aici. N-ai deschis pachetul meu, Ned?

— Ba da, fireşte, da, spuse căpitanul. Fireşte că l-am deschis.

— Şi ai citit ce scria lacolo? spuse bătrânul.

— Şi am citit, răspunse căpitanul privindu-l cu luare-aminte şi încercând să citeze din memorie. „Dragul meu Ned Cuttle, când am părăsit casa pentru a mă duce în Indiile Occidentale în căutarea deznădăjduită ia vreunei urme a dragului meu”… Iată-l aici, uite-l pe Walter spuse căpitanul ca şi cum s-ar fi simţit uşurat având în faţă ceva care era aievea şi de netăgăduit.

— Bine, Ned. Acum, ascultă o clipă! spuse bătrânul. Când ţi-am scris întâiia oară – asta a fost de la Barbados – spuneam că deşi vei primi scrisoarea mult înainte de sfârşitul anului, aş fi bucuros dacă ai deschide pachetul, deoarece vei putea lămuri pricina pentru care plecasem. Foarte bine, Ned. Când am scris a doua, a treia, poate a patra oară – asta de la Jamaica spuneam că sunt în aceeaşi stare, că nu-mi puteam găsi odihna şi nici1 nu puteam pleca din această parte a lumii, fără să ştiu dacă băiatul meu e pierdut sau dacă a fost salvat. Când am scris, după aceea – cred că a fost de la Demerara – nu?

— Cred că a fost de la Demerara! spuse căpitanul privind deznădăjduit împrejur.

— Spuneam – continuă bătrânul Sol – că nu aveam nicio ştire sigură. Că am găsit pe acolo mulţi căpitani şi altă lume care mă cunoştea de mulţi ani şi care mă ajutaseră să trec când pe un ţărm când pe altul şi cărora eram şi eu în stare, din când în când, să le fac în schimb câte un serviciu, după puterile mele. Îţi scriam că le părea rău tuturor de mine şi păreau să urmărească cu interes păţaniile mele şi că începeam să cred că de acum înainte soarta mea va fi să tot cutreier marea, până voi muri, în căutarea de veşti despre băiat.

— Încep să cred că erai un adevărat Olandez zburător, după toate regulile ştiinţei, spuse căpitanul cu aceeaşi mare seriozitate ca înainte.

— Dar când într-o zi sosi vestea – continuă bătrânul – asta era la Barbados, după ce mă întorsesem iar acolo, că un vas cu marfă din China, în drum spre casă, ar avea pe băiatul meu la bord, atunci Ned, m-am îmbarcat pe prima corabie ca să mă întorc şi eu acasă şi am sosit chiar în astă-seară ca să văd cu ochii că ce mi s-a spus era adevărat – slavă Domnului! oftă bătrânul cu evlavie.

Plecându-şi capul cu mult respect, căpitanul privi în jur, începând cu domnul Toots şi isprăvind cu fabricantul de instrumente, apoi spuse cu gravitate:

— Sol Gills! Ceea ce am, de gând să-ţi spun e socotit să-ţi dea peste cap toate părerile şi să-ţi dea o lovitură zdravănă! Niciuna din scrisorile alea n-a ajuns în mâna lui Edard Cuttle. Niciuna din scrisorile alea

— Repetă căpitanul ca să dea şi mai miare greutate spuselor lui şi să le facă mai impresionante – n-a fost vreodată înmânată lui Edard Cuttle, marinar englez care trăieşte tihnitlia el acasă şi scoate cât mai mult folos din fiecare ceas.

— Şi au fost doar puse la poştă cu mâna mea! Şi adresa am scris-o cu mâna mea: Brig Place, nr. 9! strigă bătrânul Sol.

Tot sângele pieri din faţa căpitanului şi numaidecât se întoarse iar, aprinzând-o şi făcând-o roşie ca focul.

— Ce înţelegi, Sol Gills, prietene, când spui Brig Place, nr. 9, întrebă căpitanul.

— Cum ce înţeleg? Locuinţa ta, Ned – răspunse bătrânul – la doamna… cum o cheamă? Curând o să-mi uit şi numele meudar ce să-i faci, iara rămas înapoia vremurilor – totdeauna am fost aşa – ţi-aduci aminte… şi foarte zăpăcit. Doamna…

— Sol Gills – spuse căpitanul ca şi cum ar fi fost lucrul cel mai puţin cu putinţă din lume – nu cumva numele Macstinger cauţi să ţi-l aminteşti?

— Chiar aşa, fireşte! strigă fabricantul de

instrumente. Sigur, Ned. Doamna Macstinger!

Căpitanul Cuttle ai cărui ochi erau deschişi cum nu se putea mai larg şi pe faţa căruia străluceau bubele, dădu drumul unui fluierat ascuţit, sunând cam melancolic şi rămase, privind la cei din jur, de parcă ar fi fost mut.

— Virei să fii aşa bun, Sol Gills, să mai spui toate astea o dată? întrebă el în sfârşit.

— Toate scrisorile astea – răspunse unchiul Sol, bătând măsura cu arătătorul mâinii drepte pe palma mâinii stângi, cu o regularitate şi o claritate ce ar fi făcut cinste chiar şi cronometrului său fără greş – le-am pus eu însumi, cu mâna mea, la poştă şi le-am adresat cu mâna mea căpitanului Cuttle, la doamna Macstinger, în Brig Place, nr. 9.

Căpitanul scoase pălăria de muşamia de pe cârlig, privi în ea, o puise pe cap şi apoi se aşeză pe scaun.

— Ei, prietene – spuse căpitanul privind în jur, parcă doborât – eu o luasem din loc de acolo, spălasem putânia!

— Şi nimeni nu ştia unde te-ai dus, căpitane Cuttle! strigă grăbit Walter.

— Bată-te Dumnezeu, Walter! – spuse căpitanul, dând din cap – ea n-ar fi îngăduit niciodată să viu să iau în primire proprietatea asta. Nu puteam face altceva decât s-o şterg de acolo. Dumnezeu cu tine, Walr! – urmă căpitanul – n-ai văzut-o decât când era liniştită, dar ia s-o fi văzut tu când era cu arţag – înseamnă-ţi-o!

— I-aş da eu arţag! rosti Nipper în şoaptă.

— Crezi, dragă, că ai putea aşa ceva? răspunse căpitanul înăbuşindu-şi admiraţia. Bine, dragă, îţi face cinste. Eu aş înfrunta mai uşor orice jivină sălbatică. Am putut să-mi scap lada doar cu ajutorul unui prieten a cărui îndrăzneală nu are pereche. Ai fi putut să tot trimiţi scrisori, că n-aş fi primit niciuna. Doamne fereşte, în împrejurările alea – spuse căpitanul – n-ai fi putut osândi pe nimeni să fie poştaşul care să le aducă!

— Atunci e foarte limpede, căpitane Cuttle, că noi cu toţii şi mi-ai ales dumneata şi unchiul Sol – spuse Walter – puteţi mulţumi doamnei Macstinger pentru toată

îngrijorarea noastră.

Era atât de vădit că totul se datora văduvei răposatului domn Macstinger, încât căpitanul nu se împotrivi. El se simţi în oarecare măsură ruşinat de poziţia, să deşi nimeni nu se opri asupra subiectului. Mai ales Walter îl ocoli, amintindu-şi de ultima convorbire dintre el şi căpitan.

Figura acestuia rămase preţ de aproape cinci minute ca învăluită într-un nor – timp nemaipomenit de lung pentru el – după care faţa lui ieşi parcă deodată din nori, îndreptându-se spre toţi din jur, cu o strălucire neobişnuită. Porni apoi să dea mâna cu fieciare, de nenumărate ori.

Devreme, dar nu înainte ca unchiul Sol şi Walter să se fi întrebat unul pe altul pe îndelete despre călătoriile şi primejdiile lor, toţi afară de Walter ieşiră din camera Florencei şi se duseră jos, în salonaş. Aici, în curând, îi găsi Walter şi le spuse că Florence e cam tristă, că inima îi e grea şi că se dusese să se culce. Deşi de acolo, de jos, nu ar fi putut-o tulbura cu glasurile lor, ei nu mai vorbiră decât în şoaptă, simţind fiecare, în felul său, cât de mult o îndrăgise pe frumoasa şi tânăra mireasă ia lui Walter. Spre a-l mulţumi pe unchiul Sol se povestiră multe lucruri despre ea şi domnul Toots fu foarte simţitor la delicateţea cu care Walter scotea la iveală numele său, ca şi serviciile pe care le adusese, precum şi necesitatea prezenţei sale în acest mic consiliu.

— Domnule Toots – spuse Walter, despărţindu-se de el în uşă – ne vedem mâine dimineaţă?

— Locotenent Walters – răspunse domnul Toots, apucându-i mina cu căldură – fără îndoială, voi fi prezent.

— Este cea din urmă seară în care ne întâlnim, multă vreme de-aci înainte, poate ultima seară în care ne vom mai întâlni vreodată, spuse Walter. O inimă atât de aleasă ca a dumitale, trebuie să simtă, cred, când altă inimă se apropie de ea. Nădăjduiesc că ştii că-ţi sunt foarte recunoscător?

— Walters – răspunse domnul Toots foarte mişcat – aş

fi mulţumit să ştiu că ai de ce.

— Florence – spuse Walter – în această ultimă seară când îşi mai poartă numele ei, m-a pus să-i făgăduiesc, chiar acum, când ne-aţi lăsiat singuri împreună, că am să-ţi spun – împreună cu toată dragostea din partea ei…

Domnul Toots îşi rezemă braţul de pervazul uşii şi-şi culcă ochii pe braţ.

— …împreună cu dragostea ei – repetă Walter – că niciodată nu va avea un prieten pe care să-l preţuiască mai mult ca pe dumneata. Că va păstra întotdeauna amintirea stimei sincere ce i-ai arătat. Că în seara asta te pomeneşte în rugăciunile ei şi că nădăjduieşte că, şi atunci când va fi departe, te vei gândi la ea. Pot să-i spun ceva din partea dumitale?

— Spune-i, Walters – răspunse domnul Toots ciam nedesluşit – că mă voi gândi la dânsa în fiecare zi, dar niciodată fără a mă simţi fericit că e măritată cu bărbatul pe care îl iubeşte şi care o iubeşte. Spune-i, te rog, că sunt încredinţat că soţul ei o merită – chiar pe ea! – şi că mă bucur că l-a ales.

Glasul domnului Toots deveni mai desluşit când ajunse la ultimele cuvinte şi, ridicându-şi ochii de pe pervazul uşii, le rosti cu tărie. Apoi îi strânse din nou mâna lui Walter, cu o căldură la care Walter nu întârzie să-i răspundă, şi porni spre casă.

Domnul Toots (era întovărăşit de „Cocoş” pe care în timpul din urmă îl aducea cu el în fiecare seară şi îl lăsa în prăvălie ou gândul că sjar putea ivi împrejurări neprevăzute în care vitejia acestui caracter distins ar putea fi de folos Marinarului de Lemn. Cocoşul nu părea a fi tocmai în toane bune, cu asemenea prilejuri. Poate lumina lămpilor de gaz era înşe. lătoare sau el se strâmb a îngrozitor, făcând cu ochiul şi tot strâmbând din nas. Domnul Toots luă seama la toate acestea când trecu drumul şi privi înapoi, peste umăr, spre camera unde dormea Florence. În drum spre casă Cocoşul se arătă mai vădit agresiv faţă de trecători decât s-ar fi cuvenit să fie un maestru în arta apărării de sine. Ajuns acasă, în loc să-l

lase pe domnul Toots în apartamentele sale unde-l condusese, el rămase în faţa lui, cumpănindu-şi pălăria albă cu amândouă mâinile şi dând din cap şi strâmbând din nas (ambele fuseseră sparte de multe ori şi fuseseră reparate cam prost) cu un aer de hotărâtă lipsă de respect.

Patronul său, prins de propriile lui gânduri nu băgă de seamă aceasta câtăva vreme, până când Cocoşul, hotărât să nu fie trecut cu vederea, făcu tot felul de zgomote, plescăind din limbă şi scrâşnind din dinţi, ca să-i atragă atenţia.

— Acum, stăpâne – spuse „Cocoşul" cu arţag, când reuşi în sfârşit să prindă privirea domnului Toots – vreau să ştiu dacă acest joc mai ţine mult şi diacă ai de gând să-l câştigi neapărat?

— Cocoşule – răspunse domnul Toots – fii mai lămurit.

— Atunci, uite, asta-i tot ce aveam de spus, stăpâne, zise Cocoşul. Nu-s o puşlama ca să zvârlu vorbe în vânt. Asta e! Nu-i vreunul din ăia aici, să-l ating?

Când spuse aceasta, Cocoşul lăsă să-i cadă pălăria, se dădu înapoi, se făcu că boxează cu mâna stângă, trase într-un duşman închipuit o lovitură grozavă, îşi clătină capul cu vioiciune şi apoi se linişti din nou.

— Hai, stăpâne! Ce? Ne jucăm sau vorbim serios, hai?

— Cocoşule – răspunse Toots – expresiile tale sunt grosolane şi înţelesul lor e nelămurit.

— Ei atunci, stăpâne, am să-ţi spun eu – se înfurie Cocoşul – asta-i laşitate. Aşa stă lucrurile.

— Ce e laşitate, Cocoşule? întrebă domnul Toots.

— Este, spuse Cocoşul, strâmbând îngrozitor din nasul lui rupt. Asta-i! Tocmai acum, stăpâne. Ce adică! Când puteai să tragi o lovitură unui tip zdravăn – numire înjositoare care putea fi presupusă că Cocoşul intenţiona s-o adreseze domnului Dombey – şi când puteai să-l dobori la pământ pe câştigă tor şi să-l faci să zacă mort acolo, ai de gând să te dai bătut? Tocmai acu să te dai bătut? strigă Cocoşul, privind de sus şi cu dispreţ la domnul Toots. Asta-

i laşitate!

— Cocoşule! îl interpelă domnul Toots cu asprime. Eşti un acfevărat vultur! Sentimentele tale sunt groaznice!

— Sentimentele mele e lui ptă şi imaginaţie, stăpâne! răspunse Cocoşul. Astea e sentimentele mele. Nu

ISfe pot suferi josnicia. Publicul mă urmăreşte. Am rostul meu la barul Micului Elefant şi niciunul din şefii mei nu trebuie să facă josnicii. De ce e josnic? spuse Cocoşul cu şi mai multă tărie. Asta-i toată chestia. E josnic şi pace.

— Cocoşule – spuse domnul Toots – mi-e silă de tine.

— Stăpâne – răspunse Cocoşul punându-şi pălăria – dacă-i vorba aşa, hai să ne înţelegem! Haide, uite îţi fac o propunere. Mi-ai vorbit de mai multe ori – nu numai o dată sau de două ori despre o afacere. N-are a face. Dă-mi mâine o hârtie de cincizeci de lire şi dă-mi drumul.

— Cocoşule – răspunse domnul Toots – după simţămintele urâte pe care le-ai manifestat sunt mulţumit să mă despart de tine în felul ăsta.

— S-a făcut, spuse Cocoşul. E un târg. Purtarea asta a dumitale mie nu prea îmi convine, stăpâne. Da! E josnică, spuse Cocoşul care nu putea să treacă peste aceasta şi nici să tacă. Asta-i! E josnic şi pace!

Astfel domnul Toots şi Cocoşul se învoiră să se despartă pentru nepotrivire în concepţiile lor morale şi domnul Toots, culcându-se, o visă foarte fericit pe Florence, care se gândise la el ca la un prieten în ultima seară a vieţii ei de fată şi care îi trimisese toată dragostea ei.

CAPITOLUL LVII

Altă căsătorie

Domnul Sownds, paraclisierul, şi «doamna Miff, femeia de serviciu, au sosit devreme la postul lor în biserica frumoasă în care s-a cununat domnul Dombey. Un domn bătrân din India cu faţa galbenă urmează să ia în căsătorie în dimineaţa aceasta pe o femeie tânără şi sunt aşteptate şase căleşti pline cu invitaţi. Doiamna Miff a fost înştiinţată că bătrânul domn cu faţa galbenă ar putea pardosi cu diamante tot drumul până la altar şi de-abia le-

ar simţi lipsa.

Binecuvântarea nupţială va fi una cu totul deosebită, fiind săvârşită de un înalt prea sfinţit, un decan, şi doamna va fi „dăruită” ca un dar ales, de către cineva din Garda Călare, care vine dinadins pentru acest prilej.

Daamna Miff e în dimineaţa asta mai arţăgoasă cu oamenii de rând decât e îndeobşte. Ea are întotdeauna părerile ei în privinţa asta, păreri care sunt în legătură cu scaunele pentru care nu se plăteşte. Doamna Miff nu se pricepe în economie politică (care socoteşte ea că e o ştiinţă lavând legătură cu sectanţii, cu baptiştii, cu wesleienii, sau cu alţii de teapa lor) dar ea nu poate înţelege ce nevoie au oamenii de rând să se cunune. „La naiba cu ei – spune doamnia Miff – le faci aceeaşi slujbă şi în loc să-ţi dea un galben îţi dau doar câţiva gologani 1”.

Domnul Sownds, paraclisierul, e mai darnic ca doamna Miff, dar el nu deschide stranele, răspunde doar:

— Trebuie făcut, cocoană! Trebuie să-i cununăm! Trebuie să avem şi copii de şcoală ca să meargă în fruntea alaiului şi trebuie să avem şi soldaţi în armata noastră. Trebuie să-i cununăm, cocoană – rosteşte domnul Sownds – şi să facem aşa ca ţara să poată propăşi.

Domnul Sownds şade pe trepte şi doamna Miff şterge praful prin biserică. Intră apoi o pereche tânără, îmbrăcată simplu. Boneta veche a doamnei Mifi se întoarce de îndată spre ei „fiindcă ea bănuieşte în această vizită de dimineaţă că ar fi vorba de o căsătorie tainică. Dar ei nu vor să fie cununaţi „ci numai” spune tânărul „să facă un tur prin biserică”. Şi cum el strecoară în palma doamnei Miff un drăguţ compliment, faţa ei acră se destinde şi boneta veche împreună cu chipul ei slab şi uscat se înclină şi se încreţeşte.

Doamna Miff îşi reia scuturatul şi umflă perinile – căci se zice că bătrânul gentleman cu faţa galbenă are genunchii plăpânzi – dar stă cu ochii ei de păzitoare a stranelor aţintiţi pe tânăra pereche ce se plimbă de jur-împrejur prin biserică. „Hâm – tuşeşte doamna Miff, a cărei tuse e mai uscată decât finul din perinele ce-i sunt

date în grijă – o să veniţi voi pe-aici, într-una din dimineţile astea, dragii mei, afară doar dacă, nu mă înşel eu de-a binelea”.

Ei se uită la o tăblie din perete pusă acolo în amintirea cuiva care a murit. Sunt departe de doamna Miff, totuşi doamna Miff poate vedea cu coada ochiului cum se reazemă ea de braţul lui şi cum capul lui este aplecat spre ea. „Bine, bine, aţi putea să vă purtaţi voi şi mai rău decât atât, că doar sunteţi o pereche curăţică!” Nu e nimic personal în spusele doamnei Miff. Ea vorbeşte numai în legătură cu meseria ei. N-o interesează perechile acestea măi mult decât ar interesa-o sicriele. E bătrână, atât de slabă şi de ţeapănă, atât de uscată, de parcă ar fi o strană şi în ea s-ar putea găsi tot atâta simţire ca într-o surcea. Domnul Sownds, însă, care e voinic şi a cărui îmbrăcăminte este împodobită cu roşu, are cu totul altă fire. Pe când şed amândoi pe trepte, urmărind din ochi tânără pereche ce a plecat, el spune că ea are o faţă frumuşică, nu-i aşa şi, pe cât poate el vedea, (căci ea ieşise cu capul plecat) are chiar o faţă neobişnuit de frumuşică.

— În rezumat, doamnă Miff – spuse domnul

Sownds cu plăcere – e ceea ce se poate numi un adevărat boboc de trandafir.

Doamna Miff încuviinţează cu o mişcare scurtă a bonetei vechi, dar aprobă asta atât de puţin încât, în sinea ei, hotărăşte că n-ar vrea să fie nevasta domnului Sownds, oricât de mulţi bani i-ar da şi oricât ar fi el de paraclisier.

Şi ce spune oare tânăna pereche când părăseşte biserica şi iese pe poartă?

— Dragă Walter, îţi mulţumesc, acum pot pleca fericită.

— Şi când ne vom întoarce, Florence, vom veni şi vom vedea din nou mormântul său.

Florence ridică spre fata lui bună, ochii în care lucesc liacrimi şi-şi aşază mâna ei liberă pe cealaltă mână a ei care îi strânge braţul.

— E foarte devreme Walter şi străzile sunt încă aproape goale. Hai să ne plimbăm.

— Dar o să oboseşti prea tare, iubita mea.

— Oh, nu! Eram eu foarte obosită când ne-am plimbat împreună prima oară, dar azi, fii sigur, n-o să obosesc.

Şi astfel, nu prea schimbaţi – ea tot atât de nevinovată şi cu inima curată, el tot atât de sincer, plin de nădejde, dar şi mai mândru de ea – Florence şi Walter se plimbă acum împreună pe străzi, în dimineaţa cununiei lor.

Nici chiar în plimbarea lor din copilărie, cu mulţi ani în urmă, nu se simţeau atât de departe de toată lumea din jur. Picioruşele de copilă nu călcau în urmă cu mulţi ani pe un tărâm fermecat, cum calcă acum. Copiii îşi pot dărui ladeseori unul altuia încredere şi dragoste şi acestea pot înflori în multe locuri, dar inima de femeie a lui Florence, adevărată comoară, nu poate fi dăruită decât o singură dată şi diacă atunci ar fi dispreţuită sau dezamăgită, nu ar mai putea decât să tânjească şi să moară.

O apucară pe străzile cel mi-ai liniştite fără să treacă pe cele din apropierea vechiului ei cămin. E o dimineaţă frumoasă, caldă, de vară şi soarele luceşte deasupra lor, pe când ei se îndreaptă spre ceaţa întunecoasă ce se întinde peste City. În prăvălii se văd bogăţii; giuvaiere, aur şi argint scânteiază în vitrinele însorite ale bijutierilor, şi casele mari pe lângă care trec aştern peste ei umbre impunătoare. Dar prin soiare şi prin umbră ei merg împreună, două fiinţe ce* se iubesc, pierdute pentru orice din jur, negândindu-se la nicio altă bogăţie, la niciun cămin mândru afară de acela ce l-au găsit acum unul la celălalt.

Treptat ajung pe străzi mai întunecoase, mai strâmte, unde soarele, când galben, când roşcat, se întrezăreşte prin ceată numai la colţul străzilor şi în locuri mici deschise unde se află câte un pom, sau la una din nenumăratele biserici, sau pe un drum pietruit, sau pe nişte trepte, sau pe un petic ciudiat de grădină, sau într-un cimitir în care puţinele morminte şi pietre funerare sunt înnegrite de vreme. Plină de dragoste şi de încredere, Florence păşeşte prin toate curţile şi aleile strâmte, prin străzile umbroase, sprijinindu-se de braţul lui şi

pregătindu-se să-i devină soţie.

Acum inima ei bate mai repede fiindcă Walter îi spune că biserica lor e foarte aproape. Trec pe lângă un şir de prăvălii în faţa cărora stau căruţe şi căruţaşi, care se află în treabă încurcând drumul, dar Florence nici nu-i vede, nici nu-i aude. Apoi totul se linişteşte şi lumina începe să pălească. Florence se trezeşte, tremurând, într-o biserică în care domneşte un miros ciudat, ca de beci.

Bătrânul jerpelit şi mititel care trage clopotul ce pare să sune dezamăgit stă în uşă şi şi-a pus pălăria în cristelniţă fiindcă, ţârcovnic fiind, e ca la el acasă. El îi introduce într-un vechi paraclis afumat, cu pereţi căptuşiţi cu lemn, plini de praf, de parcă ar fi un dulap cu poliţele lipsă, unde registrele roase răspândesc un miros de muc de lumânare stinsă de curând, miros care o face pe Nipper să strănute de multe ori în şir, cu ochii plini de lacrimi.

Ce tânără şi ce frumoasă Apiare tânăra mireasă în locurile astea învechite şi prăfuite în care ea nu are lângă ea pe nimeni mai apropiat decât pe soţul ei. Se mai află pe acolo un negustor bătrân şi prăfuit, care ţine o mică tarabă cu publicaţii învechite, agăţate sub o arcadă de peste drum, în spatele unor stâlpi. Se mai află aci şi o bătrână clare are în grijă stranele, prăfuită şi ea, şi care e tot timpul cu gândul numai la ale ei, socotind că asta-i dă destul de lucru. Mai e şi un paraclisier bătrân şi prăfuit (ăştia sunt paraclisierul şi îngrijitoarea stranelor cu care a avut de-a face domnul Toots, duminica trecută) care face parte dintr-o Lojă Masonică ce ocupă în curtea de alături o hală prin ale, cărei ferestre zugrăvite n-a pătruns niciodată privirea vreunui muritor. Se văd acolo cornişe de lemn prăfuite, deasupra altarului, de-a lungul galeriei şi deasupra unei inscripţii care spune ce au făcut maestrul şi membrii acelei Loji Masonice în 1694. Sunt acolo vechi uraniscuri deasupra amvonului, care seamănă a pleoape gaiţa să cadă peste pastorul care oficiază, dacă acesta cumva nu s-ar purta cum se cuvine. S-au luat parcă toate măsurile ca praful să se simtă aici la el acasă, cum nu s-ar fi putut simţi mi-ai bine nici în cimitir, unde i s-au asigurat

mult mai puţine posibilităţi.

Căpitanul, unchiul Sol şi domnul Toots au sosit; pastorul, în paraclis, îşi pune patrafirul, în timp ce paraclisierul se învârteşte în jurul lui, suflând praful de pe el. Mireasa şi mirele stau în faţa altarului. Nu sunt domnişoare de onoare afară doar dacă am socoti-o astfel pe Suzana Nipper, dar tată nu poate fi vreunul mai bun decât căpitanul Cuttle. Un om cu un picior de lemn, muşcând dintr-un măr uscat şi purtând o geantă albastră în mână, aruncă înăuntru o privire ca să vadă ce se petrece, dar găsind că nu e nimic desfătător, pleacă şchiopătând, făcând să răsune lespezile pe care păşeşte.

Florence e îngenuncheată, sfioasă, cu capul plecat, în faţa altarului. Nicio rază de soare nu-i luminează faţa. Soarele de dimineaţă e ascuns pe după ziduri şi strălucirea lui nu pătrunde aici. Afară, într-un copac pipernicit, ciripesc câteva vrăbii. Într-un ochi de lumină de soiare, în mansarda unui vopsitor, lângă fereastră, fluieră un mierloi, în timpul slujbei. Din când în când se aude pasul omului cu piciorul de lemn care se îndepărtează şchiopătând. „Amin”-urile prăfuitului paraclisier parcă-i rămân puţin în gât ca acelea ale lui Macbeth, dar căpitanul Cuttle îl ajută să le scoată şi face aceasta cu atâta bunăvoinţă încât adaugă de la el trei răspunsuri cu totul noi, care nu fuseseră niciodată auzite în slujbele de până acum.

Iată-i cununaţi. Şi-au pus semnăturile într-unul din registrele prăfuite. Patrafirul e dat iară pradă prafului şi pastorul a plecat acasă. Într-un colţ întunecat al bisericii întunecoase, Florence s-a întors înspre Suzana Nipper şi plânge în braţele ei. Ochii domnului Toots sunt roşii. Căpitanul îşi şterge nasul. Unchiul Sol şi-a coborât ochelarii de pe frunte şi se îndreaptă spre uşă.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, Suzano, draga mea Suzana! Dacă vreodată vei putea depune mărturie pentru dragostea ce o port lui Walter şi pentru marea îndreptăţire ce am de a-l iubi, s-o faci, de dragul lui. Adio, rămâi cu bine!

Au socotit că e mai bine să nu se mai întoarcă la

„Marinarul de Lemn” şi să se despartă chiar de la biserică; o trăsură îi aşteaptă în apropiere.

Domnişoara Nipper nu poate vorbi; ea oftează doar şi plânge cu sughiţuri, strângându-şi în braţe stăpâna. Domnul Toots înaintează, o îndeamnă să aibă curaj şi încearcă s-o mângâie. Florence îi dă mâna, îl sărută din toată inima, îl sărută pe unchiul Sol şi pe căpitanul Cuttle şi e luată apoi de tânărul ei soţ.

Suzana nu poate îndura ca Florence să plece cu o amintire tristă despre ea. Îşi pusese în gând să fie cu totul altfel şi acum se dojeneşte amarnic. Cu gândul de a face o ultimă sforţare ca să se reabiliteze, se smulge de lângă domnul Toots, aleargă către trăsură şi încearcă să arate la plecare o faţă zâmbitoare. Căpitanul, ghicindu-i gândul, o porneşte după ea, fiindcă socoate de datoria sa să-şi arate şi el bucuria, pe cât aceasta îi era cu putinţă. Unchiul Sol şi domnul Toots rămân în urmă împreună, în faţa bisericii ca să-i aştepte acolo.

Trăsura a plecat, dar strada e râpoasă, strâmtă şi înghesuită şi Suzana e sigură că o va vedea curând oprindu-se. Căpitanul Cuttle o urmăreşte cu privirea când scoboară dealul şi-şi flutură pălăria de muşarila nădăjduind că semnul via ajunge până la ea, dar s-ar putea să nici nu fie văzut.

Suzana, fugind, o ia înaintea căpitanului şi ajunge trăsura din urmă. Privind prin fereastra ei, vede pe Walter cu chipul drăgălaş al lui Florence lângă el şi, bătând din palme, strigă:

— Dragă domnişoară Floy! Uite-te la mine! Suntem acum cu toţii atât de fericiţi, draga mea! încă un adio, scumpa mea, încă un adio.

Suzana nu ştie nici era cum a făcut, dar a ajuns până la fereastră şi, încrucişându-şi pentru o clipă braţele pe după gâtul lui Florence, o sărută.

— Acum suntem toţi atât... atât de fericiţi, dragă domnişoară Floy, spune Suzana cu un suspin care era plin de îndoială. Nu, nu eşti supărată pe mine, aşa-i?

— De ce aş fi supărată, Suzano?

— Nu, fireşte, sunt sigură că nu eşti supărată. Ştiu că mu! Draga mea, scumpa mea! – exclamă Suzana – iată-l şi pe căpitan, prietenul dumitale… ştii dumneata, vrea şi el să-şi maţ ia încă o dată rămas bun!

— Ura! Desfătarea inimii mele, strigă căpitanul, încercând să-şi stăpânească puternicia emoţie. Ura! Walr, băiatule, ura, ura.

Tânărul soţ privind la o fereastră şi soţia la cealaltă; căpitanul atârnat de una din uşile trăsurii şi Suzana atârnată de cealaltă; trăsura nevoită să înainteze, vrând nevrând, şi toate căruţele şi celelalte vehicule împiedicate să înainteze; n-ia mai fost de când lumea atâta zăpăceală pe patru roţi. Dar Suzana Nipper nu se dă bătută şi se ţine vitejeşte. Zâmbeşte stăpânei sale şi, până la sfârşit, zâmbeşte printre lacrimi. Chiar când ea rămâne în urmă, căpitanul tot mai apare şi dispare la uşă, strigând: „Ura, băiatule, ura, Desfătarea Inimii mele!” cu gulerul cămăşii zbătându-se năprasnic, până ce-şi pierde nădejdea să ţie pas cu trăsura. Când în sfârşit, trăsura nu se mai vede, Suzana Nipper, ajunsă din urmă de căpitan, cade în nesimţire şi e dusă într-o brutărie din apropiere ca să-şi vie în fire.

Unchiul Sol şi domnul Toots, aşezaţi cu răbdare în cimitir pe pietrele parmaclâcului, aşteaptă întoarcerea Suzannei şi a căpitanului Cuttle, nemaiavând niciun chef de vurbă; totuşi se simt bine împreună şi sunt mulţumiţi. Când se întorc iarăşi cu toţii la Aspirantul de marină şi se aşază să ia gustarea, niciunul «din ei nu poate mânca. Căpitanul Cuttle se preface că are o poftă grozavă să mănânce pâine prăjită cu unt, dar se lasă şi de această încercare, ca şi când n-ar fi un lucru cuviincios. După micul dejun domnul, Toots spune că vrea să revină deseară şi porneşte să rătăcească prin oraş ziua întreagă, simţindu-se ca şi când n-ar fi dormit de două săptămâni.

Domneşte un farmec ciudat în casă şi în camera în care de obicei stăteau cu toţii împreună şi din care acum lipseşte atât! Acest farmec înteţeşte şi totuşi îmblânzeşte tristeţea despărţirii. Domnul Toots îi spune domnişoarei

Nipper, când se întoarce, seara, că n-a fost chiar atât de nenorocite toată ziua şi că totuşi e mulţumit. El face mărturisiri Suzannei Nipper, când se află singur cu ea, şi îi povesteşte ce s-a petrecut în sufletul lui când ea îşi spusese cu nevinovăţie părerea că domnişoara Dombey n-iar putea niciodată să-l iubească. În focul acestor mărturisiri, născute din amintiri comune, presărate cu lacrimile lor, domnul Toots propune să meargă împreună să cumpere ceva pentru cină. Domnişoara Nipper primeşte şi ca urmare ei cumpără o mulţime de lucruri bune şi cu ajutorul doamnei Richards pregătesc o masă aleasă în aşteptarea unchiului Sol şi a căpitanului.

Căpitanul şi bătrânul Sol au fost pe bordul corăbiei, l-au instalat acolo pe Diogene şi au rămas până ce cuferele au fost toate urcate la bord. Au multe de spus despre preţuirea de care se bucură Walter, despre confortul ce-l are în jurul lui, despre felul lui liniştit în care se pare că lucrase din zori şi până-n noapte ca să-şi facă din cabină ceea ce căpitanul numeşte „o bijuterie” şi s-o uimească pe mica sa soţie.

— O cabină de aminal, vă spun eu! zice căpitanul. N-am văzut alta mai frumoasă.

Dar una din bucuriile mai de seamă ale căpitanului este să ştie că ceasornicul cel mare, cleştele de zahăr şi linguriţele au ajuns pe bord, ceea ce-l face să murmure mereu: „Edard Cuttle, băiete, n-ai potrivit-o niciodată mai bine în viaţa ta ca în ziua când leiai dăruit ăstor doi copii toate bunurile alea... Vezi tu cum ai brodit-o, Edard. şi asta-ţi face cinste, băiete”.

Bătrânul fabricant de instrumente e mai buimăcit, mai întunecat ca de obicei şi se frământă mult cu gândul la căsătoria ce a avut loc şilia plecarea tinerilor. Îl mângâie însă mult faptul că are lângă el pe vechiul său tovarăş Ned Cuttle şi se aşază la masă cu o faţă plină de recunoştinţă şi mulţumire.

— Băiatul meu a fost salvat şi acum îi merge bine, spune bătrânul Sol Gills frecându-şi mâinile. Ce drept am eu să fiu altfel decât recunoscător şi fericit?!

Căpitanul care nu-şi luase încă locul la masă, ci se tot fiâţâise o, bucată de vreme, stă acum şovăitor la locul lui, uitându-se cu îndoială la domnul Gills şi spune:

— Sol! Am jos cea din urmă sticlă din vinul ăla vechi de Madeira. Ce ar fi, băiete, s-o aducem sus în seara asta şi s-o bem în sănătatea lui Walr şi a soţiei lui?

Fabricantul de instrumente, privind atent la căpitan, îşi băgă mâna în buzunarul surtucului lui cafeniu şi scoase la iveală o scrisoare.

— Către domnul Dombey, spune bătrânul. De la Walter. Ca să fie trimisă peste trei săptămâni. Am să ţi-o citesc.

„Domnule. Sunt însurat cu fiica dumneavoastră. A plecat cu mine într-o călătorie lungă. Faptul că ţiu atât de mult la ea nu înseamnă că am fi vreo pretenţie de la ea sau de ia dumneavoastră, dar Dumnezeu *ştie cât ţin la ea.*

Nu voi spune de ce am legat-o fără remuşcare, de toată nesiguranţa şi de primejdiile vieţii mele, deşi o iubesc mai presus de orice pe lumea asta. Dumneavoastră ştiţi de ce nu v-o pot spune şi îi sunteţi tată.

Să nu-i faceţi nicio mustrare. Ea nu b-a făcut niciodată niciuna.

Nu cred, nici nu nădăjduiesc că mă veţi ierta vreodată. Nici nu mă aştept ia asta. Dar, dacă ar veni vreodată ceasul când ar fi pentru dumneavoastră o mângâiere să ştiţi că Florence are lângă ea pe cineva a cărei grijă de căpetenie în viaţă este de a-i şterge amintirea tristeţei din trecut, vă asigur în chip solemn că în ceasul acela veţi putea fi foarte liniştit”.

Solomon pune cu băgare de seamă înapoi scrisoarea în buzunar.

— N-o să bem încă sticla asta, cea din urmă din vechiul Madeira, Ned, spuse bătrânul îngândurat. Nu” încă.

— Încă nu, încuviinţează căpitanul. Nu, ou încă.

Suzana şi domnul Toots sunt de aceeaşi părere.

După o tăcere, toţi se aşază la cină şi beau altceva, în sănătatea tinerei perechi, iar ultima sticlă din vechiul vin

de Madeira zace mai departe netulburată, acoperită de praf şi de păienjeniş.

Au trecut câteva zile şi o corabie impunătoare a ieşit în larg întinzându-şi aripile albe în vântul prielnic.

Pe punte stă Florence; pentru oamenii aspri de pe bord. e ca o icoană plină de graţie, frumuseţe şi nevinovăţie. Prezenţa ei le aduce bucurie, ei socotesc drept o fericire să o aibă acolo şi-şi spun că ea va purta noroc călătoriei. E noapte. Florence şi Walter, singuri, privesc pe mare măreaţa dâră de lumină dintre ei şi lună.

Până la urmă privirea lui Florence se tulbură de lacrimile ce-i umplu ochii, ea îşi lasă capul pe pieptul lui, cuprinzându-i gâtul cu braţele şi spunând:

— Oh, Walter, iubitul meu, sunt atât de fericită!

Walter o strânge la pieptul lui. Sunt foarte liniştit! şi corabia cea impunătoare alunecă liniştit pe ape.

— «Când aud marea – spune Florence – şi o privesc, îmi amintesc de atâtea zile... mă face să mă gândesc. atât la...

— La Paul, iubita mea. Ştiu.

La Paul şi la Walter. Şi glasurile valurilor, în murmurul lor necontenit, îi şoptesc mereu lui Florence, de dragoste – de dragoste veşnică şi nemărginită, neîngrădită nici de hotarele acestei lumi, nici de veşni cia timpului. De dragoste clare se avântă dincolo de mare, dincolo de cer, departe, spre ţărmuri nevăzute!

CAPITOLUL LVIII După un răstimp

Un an întreg marea spălase ţărmul cu fluxul şi refluxul ei. Un an întreg vânturile şi norii au venit şi s-au dus. Timpul s-a scurs fără încetare, printre raze de soiare şi furtuni. Un an întreg valurile întâmplărilor şi ale schimbărilor omeneşti şi-au urmat calea lor. Un an întreg faimoasa Casă Dombey şi Fiul s-a luptat pentru existenţa ei, împotriva unor întâmplări potrivnice, ia unor zvonuri răuvoitoare, a unor afaceri neizbutite şi a unor împrejurări neprielnice, dar mai presus de toate, împotriva trufiei şefului său. Acesta n-ar fi restrâns afacerile firmei sale pentru nimic în lume, după cum nu voia să ţină seama de

cei care-l făceau atent că visului lui, pentru care se îndârjea să lupte împotriva furtunii, nu-i putea face faţă „fiind fără temei.

Se încheiase anul şi maree Firmă era acum la pământ.

Era într-o după-amiază de vară; un an fără câteva zile după cununia de la biserica din City. La Bursă umblau zvonuri şi şoiapte, vestind un mare faliment. Un bărbat rece şi mândru, foarte cunoscut în acel loc, nu se afla acolo şi nici nu-şi trimisese vreun reprezentant al său. În ziua următoare se răspândi zvonul că Dombey şi Fiul a încetat plăţile şi, în noaptea următoare, se publică o listă a falimentelor, în capul căreia se afla acest nume.

Lumea era acum într-adevăr foarte frământată şi avea multe de spus. Era o lume peste măsură de încrezătoare, o lume tare chinuită! Era o lume care nu ştia de vreun alt fel de faliment! O lume ce nu cuprindea oameni de seamă care să speculeze în băncile lor putrede religia, patriotismul, virtutea şi onoarea! Parcă n-ar fi fost pe piaţă cantităţi atât de mari de bârtie-monedă în circulaţie încât toată lumea să poată duce o viaţă largă şi totodată să poată făgădui filantropic sume mari de bani, fără ca apoi să se ţină de cuvânt! O lume în care nu există greşeli decât în materie de bani! Lumea aceasta era într-adevăr foarte necăjită şi mai ales erau grozav de îndârjiţi aceia care, într-o lume şi mai rea, ar fi fost luaţi ei înşişi drept negustori de aparenţe şi pretenţii făliţi.

În acest joc al împrejurărilor, se înfăţişa ca o pildă vie a acelei stări haotice domnul Perch, curierul! Se pare că era soarta domnului Perch ca, în fiecare zi când se deştepta, să se trezească celebru. De-abia ieri se retrăsese în viaţa privată, cum s-ar spune, ieşind din celebritatea ce i-o dăduse răpirea doamnei Dombey şi evenimentele ce-i urmaseră, şi acum falimentul Dombey îl făcuse un om mai de seamă ca oricând. Trecând de la ghişeul lui, în birourile de la intrare, unde sta acum, supraveghind feţele străine ale contabililor, şi ale celor care înlocuiseră repede, aproape pe toţi vechii funcţionari, domnul Perch nu avea

decât să se arate în curtea exterioară sau cel mult în barul „Pajura Regală” pentru a fi întâmpinat de o mulţime de întrebări, cuprinzând, aproape sigur, pe aceea dacă nu ar vrea să bea ceva. Apoi domnul Perch povestea, despre ceasurile de mare nelinişte prin care au trecut el şi doamna Perch, la Balls Pond când au început să aibă bănuieli că lucrurile merg prost. Apoi, domnul Perch, în faţa a numeroşi gură-cască, istorisea cu glas scăzut, ca şi cum în camera de alături ar sta încă neînmormiântat trupul răposatei Firme, cum doamna Perch începuse să bănuiască cum că lucrurile „mergea” prost, auzindu-l (pe el, Perch) gemând în somn şi strigând „cincizeci la sută, cincizeci la sută”. Acest act de somnambulism, bănuia el, îşi avea obârşia în impresia ce-i făcuse lui schimbarea la faţă a domnului Dombey. Apoi le spuse cum s-a adresat el odată domnului Dombey: „Pot să îndrăznesc, domnule, să vă întreb dacă sunteţi nefericit?” şi cum «domnul Dombey îi răspunsese: „Perch, credinciosul meu, nu, nu e cu putinţă!” şi spunând asta, îşi lovise fruntea cu mâna şi mai spusese: „Lasă-mă, Perch”. Apoi, pe scurt, domnul Perch, o victimă. a situaţiei sale, spunea tot soiul de minciuni, lăsându-se mişcat până la lacrimi de propriile sale poveşti emoţionante şi crezând el însuşi că născocirile sale, de ieri, deveniseră azi, în virtutea desei repetări, un soi de adevăr.

Domnul «Perch încheia întotdeauna aceste conferinţe, observând, cu umilinţă, că oricare ar fi fost bănuielile sale (ca şi cum ar fi avut vreodată bănuieli) n cu făcea de el să trădeze încrederea stăpânului, nu-i aşa? Această atitudine (nefiind de faţă niciodată vreun creditor) era socotită «de cei din jur ca făcând mare cinste simţămintelor sale. Astfel, el pleca cu conştiinţa liniştită şi lăsa în urmă o impresie plăcută, când se întorcea la ghişeul lui ca să supravegheze iar feţele străine ale contabililor şi ale celorlalţi care se purtau cu atâta uşurinţă cu marile mistere – registrele, sau ca, din când în când, să se ducă, în vârful picioarelor, în biroul gol al domnului Dombey şi să aţâţe focul; sau să ia «puţin aer la uşă şi să mai stea la taifas cu vreun trecător pe care-l

cunoştea; sau să se pună bine, prin felurite mici atenţii, cu contabilul-şef, prin care domnul Perch nădăjduia să capete un loc de curier într-un birou de asigurare contra incendiului, când aveau să fie lichidate afacerile firmei.

Pentru maiorul Bagstock falimentul fu o adevărată calamitate. Maiorul nu avea o fire compătimitoare – atenţia sa fiind concentrată cu totul asupra lui J.B. – nici nu cădea pradă emoţiilor, afară numai când gâfiâia şi se înăbuşea. Dar el se lăudase atât de mult la club cu prietenul său Dombey, îl ridicase atât de mult în slavă în faţa membrilor de seamă ai clubului, atât de mult îi făcuse pe aceştia să-şi simtă inferioritatea, vorbindu-le mereu de bogăţia lui, încât membrii clubului, fiind şi ei numai oameni, erau încântaţi să se întoarcă împotriva maiorului întrebându-l, cu o aparenţă de mare îngrijorare, dacă această groaznică lovitură fusese, cât de cât, prevăzută şi de felul cum a primit-o prietenul său Dombey. La asemenea întrebări, maiorul, făcându-se foarte roşu, răspundea că lumea e rea, domnule, că Joey ştia unele lucruri, dar a fost înşelat, domnule, a fost dus de nas ca un copil; că dacă i s-ar fi spus asta, domnule, lui J. Bagstock, mai înainte, când, a plecat în străinătate cu Dombey, în căutarea vagabondului ăluia prin Franţa, el, Bagstock, ţi-ar fi bufnit în nas – ţi-ar fi bufnit în nas, domnule, pe cinstea mea! Da, Joe a fost înşelat, domnule, păcălit, legat la ochi, îmbrobodit, dar acum este mai treaz, într-atât, domnule, încât, dacă tatăl lui Joe s-ar scula mâine din mormânt, nu ar avea încredere în vechea lui spadă nici de un penny, ci ar spune că fiul său Josh prea e bătrân soldat ca să fie păcălit, domnule! Că e acum un J.B. necredincios, domnule, bănuitor, arţăgos, învechit şi că dacă s-ar potrivi cu demnitatea unui bătrân aspru şi ţepos „om de şcoală veche, care a avut cinstea să fie per –, sonal cunoscut de răposaţii Alteţele lor regale ducii de Kent şi York, şi aceştia i-ar porunci să se re –, tragă într-un butoi şi să trăiască în el, pe Dumnezeu, domnule, şi dacă ar avea un butoi, ar face-o mâine în Pall-Mall ca să-şi arate dispreţul pentru neamul omenesc!

Maiorul îndruga toate aistea şi multe altele cam cu

acelaşi înţeles, făcând o mulţime de mişcări din cap şi scoţând, în furia lui, urlete puternice şi nestăpânite, de parcă dădea semne de dambla, încât membrii mai tineri ai clubului bănuiau că el investise bani în afacerile prietenului său Dombey şi că îi pierduse. Totuşi cei mai bătrâni, care erau vulpoi şireţi şi-l cunoşteau pe Joe mai bine, râu voiau să audă de aşa ceva. Nenorocitul de negru, fără să-şi dea vreo părere, suferea cumplit, nu numai din pricina sentimentelor sale morale care erau biciuite necontenit şi în fiecare clipă de către maior, ci mai ales din pricina sensibilităţii sale trupeşti, ţinută mereu trează de pumnii şi picioarele cu care era tratat. Şase săptămâni încheiate, după faliment, nenorocitul trăise un întreg sezon în care plouase cu trăgătoare de cizme şi perii de ghete, ce-i picau în cap.

Doamna Chick avea trei păreri cu privire la cauza groaznicei schimbări. Mai întâi, că ea n-o putea înţelege. A doua, că fratele ei nu făcuse nicio sforţare. A treia, că dacă ar fi fost poftită la masă în ziua primei primiri, aşa ceva nu s-ar fi întâmplat niciodată; ea o şi spusese de atunci!

Nicio părere, a nimănui, nu putea împiedica nenorocirea, nu o putea uşura, nici nu o putea face mai apăsătoare. Era de la sine înţeles că afacerile Firmei vor fi lichidate în cele mai bune condiţiuni cu putinţă, că domnul Dombey renunţa de bunăvoie la tot ce poseda şi nu cerea nimănui nicio favoare; că nu era vorba de reluarea afacerilor, deoarece domnul Dombey nu voia1 să audă de vreo înţelegere prietenească, care ar duce la vreun compromis. El demisionase din toate posturile de încredere şi din cele onorifice pe care le deţinuse, în calitatea sa de persoană de seamă printre negustori. După cuta spuneau unii, era pe moarte. După alţii, a-i fi fost prada unei nebunii melancolice. Toţi erau însă de părere că era un om sfârşit.

Funcţionarii se împrăştiaseră, după ce luaseră împreună o masă de despărţire, cu care prilej se înveseliseră cu cântece caraghioase şi petrecuseră de minune. Unii îşi găsiseră slujbe în străinătate, alţii se

angajaseră la alte firme din oraş, alţii îşi cântaseră la ţară rubedenii pentru care îi apucase deodată o deosebită dragoste, alţii anunţaseră prin gazete că-şi caută slujbă. Din personalul vechii Case rămăsese numai domnul Perch, aşezat la ghişeul lui şi privind la contabili; uneori se ridica de acolo, ca să se dea bine pe lângă contabilul-şef, care trebuia să-i găsească un loc la asigurările împotriva incendiului. Birourile ajunseră curând neîngrijite şi murdare. Vânzătorul de papuci şi de zgărzi de câini, din colţul curţii, stătea la îndoială dacă se mai cuvine să-şi ducă mina la pălărie, în cazul că domnul Dombey ar fi apărut acum pe acolo. Până şi ospătarul, cu mâinile sub şorţul lui alb, făcea morală zdravănă şi sănătoasă contra „ambiţiei" care (spunea el), după părerea lui, nu rima degeaba cu „perdiţiei".

Domnul Morfin, holteiul cu ochi căprui, cu părul şi barbetele încărunţite, era poate singura persoană a Casei – fireşte, în afară de conducătorul ei – care era adânc şi din inimă îndurerat de dezastrul ce o lovise. El se purtase faţă de domnul Dombey, de-a lungul anilor, cu respectul şi buna-cuviinţă pe care i le datora, dar niciodată nu-şi ascunsese firea sa adevărată, nici nu se umilise în faţa lui, nici nu-l linguşise pentru a trage foloase personale. Ca urmare, nu avea de răzbunat nicio umilinţă, nu ceruse niciodată mai mult decât i se cuvenea şi, deci, nu avea ce să dea înapoi. Lucra din zori până seara târziu ca să descurce tot ce era complicat sau încâlcilt în registrele deconturi ale Casei, gata oricând să lămurească ce se cerea lămurit. Sta în camera sa, uneori până noaptea târziu, studiind cu pricepere anumite chestiuni pentriu a-l scuti pe domnul Dombey să le rezolve; pleca apoi acasă la Islington şi, înainte de a se duce la culcare, pentru a-şi linişti mintea, scotea din violoncelul său sunetele cele mai triste şi pline de deznădejde.

Într-o seară se mângâia cu aceste mârâieli melodioase şi, cum fusese foarte descurajat de întâmplările zilei, îşi scârţâia mângâierea pe notele cele mai vibrante, când proprietăreasa lui (care din fericire era

surdă şi nu înregistra aceste manifestări altfel decât ca o senzaţie curioasă care-i răsuna prin oase) vesti sosirea unei doamne.

— În doliu, spuse ea.

Violoncelul tăcu îndată; şi executantul îl aşeză pe canapea, cu o grijă plină de dragoste, făcând un semn că doamna putea să intre. El o urmă pe proprietăreasă şi o întâlni pe scări pe Harriet Carker.

— Singură? întrebă el. Şi John a fost azi-dimineaţa pe aici. Se întâmplă ceva, dragă? Dar nu – adaose el – faţa dumitale vesteşte altceva.

— Atunci mă tem că ce-mi citeşti pe fată trădează că am venit cu un interes egoist, răspunse ea.

— Rămâne totuşi o fată foarte plăcută – spuse el – şi chiar dacă e egoistă, e o noutate care merită să fie văzută. Dar nu cred asta.

Între itimip el îi pregătise un scaun şi ea se aşeză în faţa lui, violoncelul stând culcat în tihnă pe canapeaua dintre ei.

— Să nu fii surprins că viu singură, sau că John nu ţi-a spus că voi veni – supuse Harriet – şi o să înţelegi motivul, când îţi voi explica de ce am venit. Pot să ţi-o spun acum?

— E tot ce poţi face mai bun.

— Nu aveai treabă?

El arătă spre violoncelul culcat pe canapea şi spuse:

«Am avut treabă toată ziua, el mi-e martor. Lut l-am încredinţat toate grijile mele. Doresc să nu am a-i încredinţa decât necazurile mele.

— S-a sfârşit cu Casa? întrebă Harriet, Cu seriozitate.

— S-a sfârşit de-a binelea.

— Nu se va putea reface i niciodată?

— Niciodată.

Când buzele ei repetară tăcut cuvântul „niciodată”, expresia de mulţumire de pe fata ei nu se întunecă. El păru să observe aceasta şi fără să vrea, cu o oarecare mirare, repetă şi el:

— Niciodată. Îţi aminteşti ce ţi-am apus? Tot timpul a

fost cu neputinţă să-l conving şi e cu neputinţă şi acum să-l faci să judece; uneori e chiar cu neputinţă să te apropii de el. Lucrurile s-au petrecut cum nu se putea mai rău şi Firma s-a prăbuşit fără să mai poată fi reclădită.

— Şi domnul Dombey, el personal, e ruinat?

— Ruinat.

— Nu-i mai rămâne nicio avere personală? Nimic?

Ceva ca o bucurie în glas şi o vioiciune în privirea ei păreau să-l mire tot mai mult. Se simţea dezamăgit, socotind că atitudinea ei se împotriveşte propriilor lui simţăminte. Bătând cu degetele tactul pe masă şi privind-o atent, făcu o mişcare din cap şi îi spuse după o pauză:

— Nu cunosc îndeaproape posibilităţile domnului Dombey; dar, deşi, fără îndoială, ele sunt foarte mari, obligaţiile sale sunt şi mai mari. El e un gentleman, un om integru şi cu sentimentul onoarei. Un altul, în situaţia lui, s-ar.fi putut salva şi. mulţi alţii, în această situaţie, s-ar fi salvat, făcând cerere de concordat în condiţii care ar fi sporit doar foarte puţin, aproape de loc, pierderile creditorilor săi, iar lui însuşi i-ar fi lăsat din ce să trăiască. Dar el e hotărât să plătească totul, până la ultima leţcaie. A spus-o, cu propriile lui cuvinte, că situaţia întreprinderii se va limpezi complet sau aproape complet, şi că astfel nimeni nu va putea pierde prea mult. Zău, domnişoară Harriet, nu ne-ar strica să ne amintim mai des decât o facem că viciile sunt uneori numai virtuţi duse prea departe! Mândria lui ne dovedeşte. aceasta.

Ea îl ascultă, fără să-şi schimbe expresia feţei sau schimbându-şi-o doar puţin, şi fără a-şi concentra atenţia, ceea ce dovedea că urmărea un gând al ei. Când el tăcu, ea îl întrebă grăbit:

— L-ai văzut de curând?

— Nu-l vede nimeni. Când necazurile afacerilor îl silesc să plece de acasă, iese, de nevoie, dar se întoarce repede, se închide în casă şi nu vrea să vadă pe nimeni. Mi-a scris o scrisoare în care-mi aducea laude mai mari decât le merit şi-mi spunea că preţuieşte legăturile noastre trecute şi îşi ia rămas bun de la mine. Nu vreau să-mi

impun prezenţa acum, fiindcă n-am avut prea multe legături cu el în timpurile bune, deşi totuşi am încercat. I-am scris, m-am dus pe acolo, am stăruit. Totul a fost în zadar.

Domnul Morfin o supraveghea, cu nădejdea că va desprinde din atitudinea ei mai multă simpatie decât până acum. Îi vorbea grav şi ou multă simţire, ca şi cum ar fi vrut s-o înduioşeze, dar aceasta nu aduse nicio schimbare.

— Biine, bine, domnişoară Harriet – spuse el, părând dezamăgit – nu despre asta e vorba. Nu ca să auzi astea ai venit aici. Desigur că ai venit cu alte gânduri mai plăcute. Lasă-mă să le aflu şi eu, şi vom vorbi atunci mai de la egal la egal. Haide!

— Inu. Tot de aceste lucruri e vorba – răspunse Harriet cu sinceritate şi vioiciune în mirarea ei – şi nu e oare firesc să fie aşa? Nu e firesc ca John şi cu mine să ne fi gândit şi să fi vorbit foarte mult împreună despre aceste mari schimbări? Domnul Dombey, pe care l-a servit mulţi aini – dumneata ştii în ce condiţii – a sărăcit, după cum spui, şi noi suntem foarte bogaţi!

Fata ei bună, cinstită şi plăcută, cum îi apăruse lui din prima dată când o văzuse, îi părea mai puţin plăcută în clipa de faţă domnului Morfin, holteiul cu ochii căprui, deşi era însufleţită de un aer triumfător.

— Nu trebuie să-ţi amintesc – spuse Harriet, plecându-şi ochii pe rochia ei neagră – în ce fel s-au schimbat împrejurările pentru noi. Nu ai uitat că fratele nostru James n-a lăsat, în ziua aceea îngrozitoare, niciun testament, şi nu au rămas după el alte rude decât noi.

Faţa ei, deşi era palidă şi melancolică, i se păru mai plăcută decât fusese cu o clipă înainte. Domnul Morfin răsuflă parcă mai uşurat.

— Ştii – spuse ea – povestea noastră, povestea celor doi fraţi ai mei, în legătură cu nenorocitul, nefericitul gentleman, de oare ai vorbit cu atâta sinceritate. Ştii ce mici sunt nevoile noastre, ale lui John şi ale mele, şi ce puţină nevoie avem de bani, după viaţa pe care am «dus-o atâţia ani; mai ales acum când el are o slujbă cu care

câştigă destul, pentru amândoi, datorită bunătăţii dumitale. Cred că începi să înţelegi acum ce favoare am venit să-ţi cer.

— Nu înţeleg – acum un minut credeam că am înţeles – acum cred că nu mai înţeleg nimic!

— Despre fratele meu care a murit nu spun nimic. Dacă morţii ar şti ce facem noi... dar dumneata mă înţelegi. Despre fratele meu care trăieşte aş putea «spune multe, dar ce nevoie să spun mai mult decât că această datorie pentru care am venit să-ţi cer ajutorul dumitale, de care am neapărată nevoie, îl priveşte chiar pe el, şi că el nu-şi va găsi odihnă până ce nu va «duce lucrurile la bun sfârşit.

Ea îşi ridică iar privirea şi licărirea de triumf de pe fata ei începu să apară frumoasă în ochii atenţi ce-o supravegheau.

— Dragă domnule – urmă ea – totul trebuie făcut cu multă linişte şi în taină. Experienţa şi priceperea dumitale vor găsi desigur calea cea mai bună. Domnul Dombey poate fi făcut să creadă că din întâmplare a fost salvat ceva din naufragiul averii sale, sau că aceasta reprezintă un tribut binevoitor adus caracterului lui cinstit şi drept, din partea unora ou care a făcut afaceri mari, sau că reprezintă plata unei datorii vechi, uitate. Trebuie găsită o cale. Ştiu că dumneata o vei alege pe cea mai bună. Favoarea pe care am venit să ţi-o cer este ca să ne dai o mână de ajutor, cu felul dumitale bun, generos şi bine chibzuit. Te rog ca niciodată să nu-i spui nimic lui John, a cărui fericire de căpetenie în acest act de restituire e ca totul să fie făcut în taină, pe neştiute şi fără să i se aducă mulţumiri. Pentru noi să fie păstrată doar o mică parte a moştenirii, iar domnul Dombey să se bucure, până la sfârşitul vieţii, de uzufructul celeilalte părţi. Vei păstra desigur taina noastră – sunt încredinţată că o vei face. De acum înainte va fi numai rareori vorba de aceasta şi numai în şoaptă, chiar între dumneata şi mine, dar taina noastră va trăi în gândurile mele ca un nou prilej de recunoştinţă faţă de Dumnezeu şi ca o bucurie şi o mândrie pentru

fratele meu.

O privire tot atât de biruitoare trebuie să fi luminat feţele îngerilor când primeau în ceruri sufletul pocăit al unui păcătos, printre sufletele celor nouăzeci şi nouă de drepţi. Lacrimile de bucurie care-i scăldau ochii nu-i întunecau acum lui Harriet privirile şi nu le acopereau strălucirea, ci dimpotrivă, îi făceau mai strălucitori.

— Draga mea Harriet – supuse domnul Morfin după o clipă de tăcere – nu eram pregătit pentru aşa ceva. Te înţeleg eu oare bine că vrei să sacrifici propria dumitale parte de moştenire scopului dumitale generos şi că vrei să faci acelaşi lucru şi cu partea fratelui dumitale John?

— Da! răspunse ea; când atâta amar de vreme, noi doi am împărţit totul şi n-am avut griji, nădejdi sau ţeluri deosebite, aş putea eu să rabd să nu iau acum parte şi la asta? Pot să nu stărui să fiu până la capăt alături de fratele meu?

— Ferească Dumnezeu ca eu să nu recunosc aşa ceva, răspunse el.

— Putem să ne bizuim pe ajutorul dumitale prietenesc? întrebă ea. Eram sigură că putem!

— Aş fi. un om mai păcătos decât sunt într-adevăr, mal păcătos decât nădăjduiesc că sunt, sau că i-aş vrea să fiu, dacă n-aş fi alături de dumneavoastră, din toată inima şi din tot sufletul. Fireşte că puteţi. Vă, asigur pe cinstea mea că am să păstrez secretul. Şi dacă domnul Dombey a ajuns atât de sărac, pe cât mă tem că este, ca urmare a dârzeniei sale, care se pare că nu e chip să fie zdruncinată, vă voi ajuta să aduceţi la îndeplinire hotărârea pe care «dumneata şi John aţi luat-o împreună.

Ea îi întinse mâna şi, «cu fericirea oglindită pe faţă, îi mulţumi din toată inima.

— Harriet, supuse el, reţinându-i mâna. A-ţi vorbi acum despre valoarea oricărui sacrificiu pe care l-ai putea face, cu atât mai mult «despre un sacrificiu în care ar fi vorba numai «de bani, ar fi zadarnic şi un lucru nelalocul lui. A face apel la dumneata, cerându-ţi să-ţi revizuieşti planul sau să-l îngrădeşti în limite mai înguste, socotesc că

ar fi acelaşi lucru. N-am dreptul să tulbur măreţul sfârşit al unei poveşti măreţe, prin umilul meu amestec. Trebuie să-mi iplec capul în faţa a ceea «ce-mi încredinţezi, cu mulţumirea că vine dintr-un izvor «de inspiraţie mai bună şi mai înaltă decât slabele mele cunoştinţe omeneşti. Vreau să spun doar atât: mă «socotesc servitorul dumitale devotat şi prefer rolul acesta şi să fiu în acelaşi timp prietenul ales de dumneata, «decât să fiu oricine altul pe lume, afară «de dumneata însuţi.

Ea îi mulţumi din nou din toată inima, şi-şi luă rămas bun iurându-i noapte bună.

— Te duci acasă? întrebă el. Lasă-mă să te însoţesc.

— Nu în seara asta. Nu mă duc acasă acum. Arii de făcut o vizită unde trebuie să merg singură. Vrei să vii mâine?

— Bine, bine, spuse el. Am să viu mâine. Între timp mă voi gândi la asta şi la cum e mai bine să procedăm. Şi poate te vei gândi şi dumneata, dragă Harriet şi… şi te vei gândi puţin şi la mine, în legătură cu aceasta.

O însoţi până la trăsura care o aştepta la poartă şi, dacă, proprietăreasa lui n-ar fi fost surdă, l-ar fi auzit mormăind, după plecarea trăsurii, în timp ce revenea pe scări: „Suntem robii obişnuinţei, şi e tare trist obicei să fii un holtei bătrân”.

El ridică violoncelul, care rămăsese culcat pe canapea între cele două scaune, se aşează, fără ca să dea la o parte scaunul liber, şi cântă multă-multă vreme, dând uşor din cap şi privind spre scaunul gol. Sentimentele pe care el le comunică la început instrumentului deşi grozav de duioase şi mângâietoare, erau puţin lucru pe lângă duioşia pe care propria sa faţă o revărsa asupra scaunului gol şi pe care o simţea atât de adânc, încât fu nevoit să folosească de / mai multe ori leacul căpitanului Cuttle şi să-şi şteargă obrazul cu mâneca. Totuşi, treptat, violoncelul, la unison cu propria-i stare sufletească, lăsă să se audă melodia „armoniosul fierar”, pe care o cântă de nenumărate ori, până când faţa lui rumenă şi senină căpătă strălucirea metalului bătut de nicovala unui

adevărat fierar. Violoncelul şi scaunul gol îi fură tovarăşii singurătăţii lui de holtei, până aproape de miezul nopţii. Când se aşeză la cină, violoncelul stătea în picioare în colţul canapelei, încă plin de armoniile latente ale unei întregi fierării şi arunca, din ochii lui răsuciţi, priviri furişe, pline de înţeles, spre scaunul cel gol.

Când Harriet părăsi casă, vizitiul, luând-o pe un drum care fără îndoială nu era nou pentru el, ocoli prin străzi lăturalnice, îndreptându-se spre periferia oraşului, până ajunse la un loc deschis unde erau câteva case mici, vechi, aşezate printre grădini. La poarta grădinii uneia dintre ele se opri, şi Harriet coborî.

La sunetul uşor al clopotului răspunse o femeie, cu o fată smeadă, cu o privire îndurerată, cu sprâncenele ridicate şi cu capul plecat într-o parte care, când o văzu, îi făcu o plecăciune şi o conduse prin grădină, spre casă.

— Cum îi merge bolnavei dumitale, în seara asta, soră? spuse Harriet.

— Cam prost, mă tem, domnişoară. De aţi şti cum îmi aminteşte câteodată de Betsey Jane a unchiului meu! răspunse femeia smeadă cu glas jalnic.

— În ce privinţă, întrebă Harriet.

— În toate privinţele, domnişoară – răspunse cealaltă – doar că ea a crescut mare, pe când Betsey Jane, pe pragul morţii, nu era decât un copil.

— Dar mi-ai povestit că s-a însănătoşit – observă Harriet cu blândeţe – aşa că poţi să-ţi păstrezi nădejdea, doamnă Wickam!

— I Vai, domnişoară, nădejdea e un lucru minunat pentru aceia care o mai pot păstra în suflet! spuse doamna Wickam, dând din cap. Eu nu-s din ăştia – dar n-am necaz pe ei. Îi invidiez doar pe cei de *e* aşa de fericiţi.

— Ar trebui să încerci să fii mai voioasă, observă Harriet.

— Vă mulţumesc, domnişoară, fireşte – spuse doamna Wickam cu un aer necăjit – dacă aş fi aşa cum spuneţi dumneavoastră, singurătatea acestei situaţii – iertaţi-mă că vorbesc aşa deschis – m-ar fi tămăduit în douăzeci şi patru

de ore; dar nu sunt şi nu pot fi voioasă de loc. Şi e mai bine aşa. Puţina voioşie pe care am avut-o pe vremuri, am pierdut-o la Brighton, acum câţiva ani, şi cred că de aia mă simt mai bine acum.

Aceasta era într-adevăr însăşi doamna Wickam, care înlocuise pe doamna Richards ca dădacă a micului Paul şi care socotea că pierderea voioşiei sale se întâmplase sub acoperişul amabilei Pipchin. Vechiul şi înţeleptul sistem de educaţie, consacrat printr-o îndelungată folosire şi conform căruia se alegeau de obicei, din întreaga omenire, indivizii cei mai seci şi fără suflet ce puteau fi găsiţi, pentru a lucra ca educatori ai tineretului1, ca stâlpi indicatori pe căile virtuţii, ca matroane, instructori, supraveghetori, îngrijitori la paturile bolnavilor şi de-alde astea, o ajutase pe doamna Wicham să se aciuiască într-o slujbă foarte bună de infirmieră şi făcuse ca serioasele ei însuşiri să fie îndeosebi preţuite şi admirate de o numeroasă clientelă.

Doamna Wickam, cu sprâncenele ridicate şi cu capul lăsat într-o parte, lumină drumul pe scară în sus, spre o odaie curată şi bine rânduită, care dădea într-o altă cameră, slab luminată, unde erai un pat. În prima cameră sta o femeie bătrână, privind în gol prin fereastra deschisă spre întunericul nopţii. În a doua oameră zăcea, întinsă pe pat, umbra unei fiinţe, care într-o noapte de iarnă înfruntase vântul şi ploaia. Acum nu era de recunoscut decât după părul ei lung şi negru, care, pe faţa fără culoare şi pe albul din jur, părea şi mai negru.

Vai! Ce priviri pline de dârzenie şi ce trup lipsit de vlagă. Cu câtă înfocare şi strălucire se îndreptară ochii înspre uşă, când intră Harriet; cu câtă greutate încercă să-şi ridice capul slab şi să-l întoarcă pe pernă înspre ea.

— Alice – spuse vocea blândă a vizitatoarei – am întârziat în seara asta?

— Vii întotdeauna la timp, dar mie mi se pare că vii întotdeauna prea târziu.

Harriet se aşezase pe pat şi-şi puse mâna pe mina subţire ce zăcea acolo.

— Te simţi mai bine azi?

Doamna Wickam, stând la picioarele patului, ca un spectru neconsolat, dădu din cap cu putere şi hotărâre, în chip de răspuns negativ la această întrebare.

— Nu are mare importanţă, spuse Alice, cu un zâmbet slab. Că azi mă simt mai bine «sau mai rău, înseamnă doar o zi mai mult sau mai puţin, poate nici i atât!

Doamna Wickam cu firea ei gravă, îşi manifestă aprobarea printr-un oftat şi netezind uşor cearşafurile de la picioarele bolnavei, de parcă ar fi vrut să pipăie picioarele pe care se aştepta să le găsea «scă reci şi împietrite, făcu să zăngăne sticlele de doctorii de pe masă, ca şi cum ar fi spus: „dacă tot suntem pe aici, hai să mai înghiţim o linguriţă”.

— Nu! spuse Alice, şoptind către vizitatoarea ei. Purtări rele, remuşcare, călătorii, lipsuri şi vreme rea, furtunile dinăuntru şi cele dinafară, toate mi-au irosit viaţa. Firul vieţii «mele se va rupe în curând.

Îşi ridică mâna pe când vorbea şi şi-o puse pe faţă.

— Zac aici gândindu-mă «uneori că mi-ar plăcea să trăiesc ca să-ţi pot arăta recunoştinţa mea. E o slăbiciune asta şi trece degrabă. E mai bine aşa cum e, şi pentru dumneata şi pentru «mine.

Cât de puţin semăna felul în care ea ţinea mâna acum, cu felul în care o ţinuse într-o «seară rece de iarnă, în faţa focului. Atunci – furie, dispreţ, neîncredere, nepăsare. Acum – iată sfârşitul!

Doamna Wickam, după ce tot zăngănise cu sticlele, se apropie cu doctoria. Privi sever la pacienta sa, «pe când aceasta bea, îşi încreţi tare gura şi sprâncenele şi clătină din cap, cu aerul că nicio caznă pe lume nu ar face-o să creadă că e nădejde de scăpare. Având aerul unui gropar, «doamna Wickam stropi apoi prin cameră cu un lichid aromat, de parcă ar fi aşternut cenuşă peste cenuşă şi pulbere peste pulbere, făcând totul cu multă seriozitate şi apoi plecă pentru a lua parte, jos, la vreun praznic funerar.

— Cât timp a trecut – «întrebă Alice – de când am

fost la dumneata şi ţi-am spus ce am făcut, iar dumneata ai aflat că e prea târziu pentru a-i da de urmă?

— E un an şi mai bine, spuse Harriet.

— Un an şi mai bine, repetă Alice, privind gânditoare şi atentă la faţa lui Harriet. Luni după luni au trecut de când m-ai adus aici.

— Da, răspunse Harriet.

— M-ai silit, cu puterea blândeţii şi a bunătăţii, să vin aici – spuse Alice, ascunzându-şi faţa cu mâna – şi m-ai îmblânzit cu privirile şi vorbele dumitale de femeie şi cu faptele dumitale de înger.

Harriet se aplecă peste ea, o împăcă şi o linişti. Putfn după aceea, Alice, zăcând ca mai înainte, cu mâna pe fată, ceru să fie chemată mamă-sa.

Harriet o strigă de mai multe ori, dar bătrâna era atât de absorbită să privească pe fereastra deschisă, afară, în întuneric, încât nu o auzi. Eai nu se ridică decât când Harriet se apropie de ea şi o atinse uşor cu mâna.

— Mamă, spuse Alice, luând iar mâna vizitatoarei şi îndreptând spre ea ochii ei strălucitori, plini de afecţiune, în timp ce nu-i făcu bătrânei decât un semn cu degetul – povesteşte-i ce ştii.

— Vrei să-i povestesc chiar în astă-seară, draga mea?

— Da, mamă – răspunse Alice, cu glas slab dar solemn – chiar în astă-seară!

Bătrâna, a cărei minte părea tulburată de spaimă, de remuşcare, sau de durere, se târî de-a lungul patului, pe partea opusă celei unde şedea Harriet, îngenunche şi aduse faţa ei zbârcită la înălţimea pernei, întinse mâna ca să atingă braţul fiicei ei şi începu:

— Frumoasa mea copilă…

Doamne, ce ţipăt scoase ea când se opri, privind la biata făptură care zăcea în pat!

— Schimbată, de mult schimbată, mamă! De mult ofilită! spuse Alice, fără a se uita la ea. Nu te mai amărî acum pentru asta!

— Copila mea – se bâlbâi bătrâna – copila mea, care o să se însănătoşească în curând şi o să le facă de ruşine pe

toate cu frumuseţea ei.

Alice zâmbi trist, spre Harriet, îi strânse mâna puţin mai tare, mingffiod-o, dar nu supuse nimic.

— Şi o să se însănătoşească în curând – repetă bătrâna amenințând în gol, cu mâna ei zbârcită – şi o să le facă de râs pe toate cu frumuseţea ei, aşa o să fie, spun eu, o să fie! Trebuie să fie! Striga ca şi cum s-ar fi pus în pricină cu cineva care, stând nevăzut lângă pat, i s-ar fi împotrivit. Fata mea care a fost alungată şi dată aflară, s-ar putea făli şi ea cu rubedenii de seamă, dacă ar vrea. Da! Cu persoane de seamă! Că-s rubedenii şi fără de popii1 voştri şi fără de inelele voastre de cununie – orice ar face ei n-o pot desface – şi fata mea are rubedenii de neam! Adu-mi-o doar pe doamna Dombey şi o să-ţi arăt eu atunci cine-i vară bună cu Alice a mea.

Harriet îşi trecu privirea de la bătrână spre ochii strălucitori ce erau aţintiţi la faţa ei şi le ceru adeverirea celor auzite.

— Ce – strigă bătrâna, îndreptându-şi capul înclinat cu un gest de mândrie – «deşi acum sunt bătrână «şi urâtă – îmbătrânită tare de viaţă şi de obiceiuri, mai tare chiar decât de anii ce au trecut – am fost şi eu tânără, ca oricare alta. Vai, şi frumuşică, ca multe altele! Am fost în tinereţe o fetişcană de la ţară, plină de prospeţime, drăguţa mea, spuse ea întinzând peste pat braţul spre Harriet. Acolo, la mine, la ţară, tatăl doamnei Dombey şi fratele lui erau gentlemenii cei mai veseli şi cei mai iubiţi care veneau de la Londra să ne viziteze – dar ei au murit de mult. Doamne, Doamne, cât timip a trecut de atunci. Fratele, care era tatăl Alicei mele, a murit înaintea celuilalt.

Îşi ridică puţin capul şi se uită la faţa fiicei ei, ca şi cum reamintindu-şi de propria-i tinereţe, amintirea i se îndreptase spre tinereţea copilei sale. Apoi, deodată, puse obrazul pe pat şi-şi acoperi capul cu mâinile şi braţele.

— Se asemănau grozav – spuse bătrâna, fără să-şi ridice privirile – cum pot semăna numai doi fraţi atât de apropiaţi ca vârstă – mi era mai mult ca un an între ei, după câte îmi amintesc – şi dacă mi-ai fi văzut fata, aşa

cum am văzut-o eu odinioară, faţă în faţă cu fata celeilalte, ai fi crezut, cu toate că nu erau îmbrăcate la fel şi nu trăiseră la fel, că erau aidoma. Vai! Asemănarea s-a dus şi… fata mea… numai fata mea… a trebuit să se schimbe în aşa hal.

— Toti1 o să ne schimbăm, mamă, la rândul nostru, spuse Alice.

— La rândul nostru – strigă bătrâna – dar de ce nu vine rândul fetei ei, o «dată cu al fetei mele? Mama a trebuit să se schimbe – părea bătrână ca şi mine şi tot aşa de zbârcită sub sulemeneala de pe faţă – dar ea era frumoasă. Ce am păcătuit *eu*, ce am făcut *eu* mi-ai rău ca ea, ca numai fata mea să zacă aici şi să se stingă!

Cu un alt strigăt sălbatic fugi în camera din care venise, dar numaidecât, frământată cum era, se întoarse şi târându-se spre Harriet, spuise:

— Asta-i, draga mea, ceea ce Alice mi-a cerut să-ţi spun. Asta-i tot. Am aflat astea într-o vară când am început să întreb cine era şi să vreau să aflu totul despre ea acolo la Warwickshire. Rudele astea nu mi-au fost de niciun folos pe atunci. Nu-mi erau datoare nimic, nici n-aveau ce să-mi dea. Le-aş fi cerut poate ceva bani, mai târziu, dacă n-ar fi fost Alice la mijloc, dar cred că ea m-ar fi omorât, dacă aş fi făcut-o. Era tot atât de mândră ca şi cealaltă, în felul ei – spuse bătrâna atingând cu teamă fata fetei şi retrăgându-şi apoi repede mina – deşi e aşa xde liniştită acum; dar tot o să le faci tu de ruşine cu frumuseţea ta. Ha! Ha! O să le facă de ruşine, mândreţea mea de fată!

Când se retrase în camera cealaltă, râsul ei fu şi mai înfiorător decât ţipătul ei, mai îngrozitor decât izbucnirea de văicăreli neroade cu care se isfârşi, mai îngrozitor decât înfăţişarea rătăcită cu care se aşează în vechiul ei jilţ, privind în gol la negura de afară.

Ochii Alicei fuseseră tot timpul aţintiţi asupra lui Harriet, a cărei mână nu o lăsase. Acum spuse:

— Am simţit, aşa cum zăceam aici, că aş fi fericită ca dumneata să ştii toate astea. Ele pot lămuri ceva din ceea ce m-a făcut să fiu ca de piatră. Mi s-a vorbit atâta pe

vremea când mă purtam rău, despre îndatoririle mele neîmplinite, încât am ajuns să cred că nici îndatoririle faţă de mine nu fuseseră împlinite şi că, după cum fusese sădită sămânţa, aşa au trebuit să fie culese şi roadele. Aim descoperit oarecum că atunci când doamnele din lumea mare au o mamă rea şi o creştere nepotrivită, se fac şi ele rele, dar că felul lor nu e atât de ticălos ca al meu şi că pentru asta ele ar trebui să mulţumească lui Dumnezeu. Dar toate astea au trecut. E un vis acum, pe care nici nu mi-l amintesc bine şi nici nu-l înţeleg. A devenit din ce în ce mai mult ca un vis, pe zi ce trecea, de când ai început dumneata să stai aici şi să-mi citeşti. Îţi spun numai ce-mi pot aminti. Vrei să-mi mai citeşti puţin?

Harriet îşi retrase mâna, ca să desc & idă cartea, dar Alice o reţinu o clipă.

— N-ai s-o uiţi pe mama mea? Eu o iert, dacă cumva am ce să-i iert. Ştiu că şi ea mă iartă pe mine şi că în fundul sufletului îi pare rău de ce a făcut. N-ai s-o uiţi?

— N-am s-o uit niciodată, Alice.

— Încă o clipă, aşază-mi capul aşa, draga mea, ca atunci când citeşti să pot vedea cuvintele pe faţa dumitale cea bună.

Harriet făcu ce îi ceruse şi începu să-i citească – citi din cartea veşnică, scrisă pentru cei împovăraţi şi istoviţi, pentru toţi cei din lumea asta, vătămaţi, căzuţi şi uitaţi, citi povestea binecuvântata în care orbul, schilodul, cerşetorul paralitic, în care ucigaşul, femeia întinată, cei de care se leapădă toţi cei făcuţi dintr-un lut mai rafinat – au fiecare partea lor, de care nu-i poate lipsi nici mândria, nici nepăsarea, nici sofisticăria omenească, în vecii vecilor, cât va dăinui lumea, şi pe care nici nu o va putea micşora nimeni, măcar cu un grăunte cât a mia parte dintr-un atom. Citi despre domnia Aceluia care s-a îndur»! ou blândă milă de întreaga desfăşurare a vieţii omeneşti, de toate nădejdile şi necazurile ei, de la naştere şi până la moarte, de la copilărie până la bătrâneţe, şi a avut grijă, în tot locul şi în tot timpul, de toate suferinţele şi de toate durerile.

— Am să viu – spuse Harriet, când închise cartea – foarte devreme, mâine dimineaţă.

Ochii strălucitori, încă aţintiţi pe faţa ei, se închiseră o clipă, apoi se deschiseră iar şi Alice o sărută şi o binecuvântă pe Harriet.

Aceiaşi ochi o urmăriră până la uşă şi, în lumina lor şi pe fata ei liniştită, licări un surâs după ce uşa se închise.

Privirile îi rămaseră aşa, neclintite. Îşi puse mâna pe piept, şoptind numele sfânt care-i fusese citit şi viaţa pieri de pe fata ei, ca o lumină ce se stinge.

Nu mai zăceau acum acolo decât rămăşiţele învelişului muritor pe care –, 1 bătuse ploaia şi părul cel negru care fluturase în vântul de iarnă.

CAPITOLUL LIX Răsplata

Iar se iviră schimbări în casa cea mare de pe strada cea lungă şi tristă, în casa în care odinioară fusese locul unde Florence îşi petrecuse copilăria şi singurătatea. E încão. casă mare, care a rezistat la vânturi şi la furtuni; nu are găuri în acoperiş, nici ferestre sau ziduri crăpate, dar nu e mai puţin o ruină din care fug până şi şobolanii.

Domnul Towlinson şi compania nu cred la început zvonurile nelămurite ce se aud. Bucătăreasa

Spune că, slavă Domnului, creditul alor noştri nu 6 atât de uşor de zdruncinat, ca să se ajungă la aşa ceva şi domnul Towlinson mai degrabă se aşteaptă să audă spuntându-se că Banca Angliei e gata să dea faliment sau că tezaurul din Tower o să fie vândut la mezat. Dar curând sosi ziarul, împreună cu domnul Perch; şi domnul Perch o aduse pe doamna

F Perch ca să discute totul în bucătărie şi ca să petreacă împreună o seară plăcută.

Îndată ce nu mai rămase nicio îndoială, teama de căpetenie a domnului Towlinson e că s-ar putea să fie vorba de o pierdere foarte mare – nu mai puţin de o sută de mii de lire. Domnul Perch nu crede că o sută de mii de lire ar acoperi totul. Femeile, călăuzite de domnul Perch şi de bucătăreasă, îndrugă de mai multe ori „o sută de mii de lire” cu grozavă satisfacţie, de iparcă mânuind cuvintele ar

mânui şi banii; şi jupâneasa, care a pus ochii pe domnul Towlinson, doreşte să aibă numai o a suta parte din sumă, pentru ca s-o dea bărbatului ales de ea. Domnul Towlinson, amintindu-şi încă de vechea lui jignire, îşi dă cu părerea că un străin cu greu ar şti ce să facă cu atâţia bani, afară doar că i-ar cheltui pe barbetele sale. Această batjocură amară o face pe jupâneasă să plece plângând. Dar nu ca să lipsească multă vreme, fiindcă bucătăreasa, care are faima de a avea o inimă foarte bună, spune că orice ar face ei, trebuie să rămână acum cot la cot, Towlinson, că nu se poate şti cât de curând vor fi despărţi ti. Au stat ei în casa asta (spune bucătăreasa) pe vremea unei înmormântări, a unei cununii şi a unei fugi, şi să nu se poată spune că ei nu se înţeleg între ei, într-o vreme ca cea de fată. Doamna Perch e grozav de simţitoare la acest apel mişcător şi spune pe faţă că bucătăreasa e un înger. Domnul Towlinson răspunde bucătăresei că nici nu-i trece prin gând să se împotrivească unor simţăminte atât de nobile, pe care ar dori să le vadă împlinite. Plecând însă în căutarea jupânesei şi întorcându-se cu tânără doamnă la braţ, înştiin fează bucătăria că străinii sâni numai o distracţie pentru el şi că el şi Ana s-au hotărât să se ia şi să rămână împreună şi la bine şi la rău, stabilindu-se în piaţa Oxford, în sectorul prăvăliilor unde se vând verdeţuri, ierburi şi lipitori şi unde dumneavoastră veţi fi îndeosebi poftiţi. Această înştiinţare e primită cu aclamaţii şi doamna Perch, îndreptându-şi sufletul spre viitor, şopteşte solemn în urechea bucătăresei: „fete o să aibă”.

Nu se putea să aibă loc o nenorocire în familie, fără ca în incinta aceea de jos să nu se benchetuiască. De aceea, bucătăreasa pregăteşte pentru cină vreo două mâncări calde şi domnul Towlinson prepară o salată de homari, închinată aceluiaşi ospăţ. Chiar şi doamna Pipchin, agitată tare cu acest prilej, trage clopoţelul şi trimite vorbă jos ca bucăţica de lapţi care mai rămăsese, să fie încălzită pentru cina ei şi să-i fie trimisă pe o tavă, cu un sfert de pahar de vin de Xeres, dres cu mirodenii, fiindcă se simte cam slăbită.

Se vorbeşte puţin şi despre domnul Dombey, dar foarte puţin. Mai ales se pune întrebarea, de când o fi ştiut el că asta e gata să se întâmple. Bucătăreasa spune cu viclenie: „Oh, de mult, voi să fiţi sănătoşi! Pot să jur că-i aşa!” Şi, referindu-se la domnul Perch, acesta confirmă vederile ei asupra cazului. Cineva, se întreabă ce va face Dombey şi dacă va ieşi din toate aistea cu vreo situaţie. Domnul Towlinson crede că nu şi face aluzie la un, adăpost într-un azil de categorie ceva mai bună.

— Sigur, unde o să aibă o mică grădină, ştiţi – spune bucătăreasa plângăreţ – şi o să semene flori primăvara.

— Chiar aşa – isipune domnul Towlinson – şi o să fie „Frate” sau aşa ceva, în vreo asociaţie.

— Toţi suntem fraţi, spune doamna Perch, întrerupându-se din băut.

— Afară doar de surori, spune domnul Perch.

— Cum au căzut cei puternici! remarcă bucătăreasa.

— Trufia trebuie să cadă, că aşa a fost şi va fi întotdeauna, observă jupâneasa.

E minunat ce bine se ţin când fac aceste reflecţii şi icât de creştini se simt, la un gând, îndurând cu resemnare lovitura comună. O singură întrerupere a acestei excelente stări sufleteşti este prilejuită de o tânără rândăşoaică, de rang inferior, cu ciorapi negri, care, după ce a stat cu gura căscată multă vreme, dă drumul pe neaşteptate la cuvinte ca acestea:

— Ia presupuneţi că nu ne-ar fi plătite lefurile!

Toţi rămân o clipă muţi, dar bucătăreasa, venindu-şi iar în fire, se întoarce spre tânăra femeie şi o întreabă cum îndrăzneşte ea oare să insulte familia a cărei pâine o mănâncă, venind cu o astfel de presupunere necinstită şi dacă ea gândeşte oare că cineva căruia i-a mai rămas o urmă de onoare, ar putea păgubi de drepturile lor pe nişte bieţi servitori!

— Căci dacă asta *ţi-e* simţămintele religioase, Mary Daws – spuse bucătăreasa cu înfierbântare – nu ştiu unde ai să ajungi!

Infei domnul Towlinson nu ştie, nici nimeni altul, şi

tânăra rândăşoaică, părând că nici ea nu ştie bine şi fiind batjocorită de toţi, e acoperită de ruşine ca de un veşmânt.

După câteva zile oameni străini încep să vină în casă şi să-şi dea întâlnire, unii cu alţii, în sufragerie, ca şi cum ar locui acolo. E mai iales un domn cu un fel de chip mozaic-arab, cu un lanţ masiv de siguranţă la ceas. El stă fluierând în salon şi, în timp ce-l aşteaptă pe celălalt domn care are întotdeauna în buzunar condei şi cerneală, îl întreabă pe domnul Towlinson (poreclindu-l „bătrâne cocoş”) dacă întâmplător ştie cât or fi costat perdelele alea roşii cu aur, când au fost cumpărate. Vizitatorii şi întâlnirile în sufragerie devin zilnic tot mai numeroase şi fiecare gentleman pare să aibă în buzunar condei şi cerneală, aşteptând prilejul de a le întrebuinţa. În sfârşit, se spune că va avea loc o vânzare. Atunci soseşte şi mai multă lume, cu condei şi cerneală în buzunar, şi aduce după ea un întreg detaşament de oameni cu şepci pe cap, care încep îndată să ridice covoarele, să trântească mobila în toate părţile şi să lase mii de urme de încălţăminte prin hol şi pe scară.

Consiliul din subsol e tot timpul în conclav şi, neavând nimic de făcut, pregăteşte mari isprăvi în ale mâncării. În fine, într-o zi, sunt convocaţi „in corpore” în camera doamnei Pipchin şi frumoasa peruviană le vorbeşte astfel:

— Stăpânul vostru trece prin greutăţi – spune cu asprime doamna Pipchin – cred că o ştiţi.

Domnul Towlinson, ca reprezentant al lor, încuviinţează că există o cunoştinţă generală a faptului.

— Şi cu toţii staţi acum la pândă, ştiu eu asta, spune doamna Pipchin dând ameninţător din cap.

O voce ascuţită din ultimul rând strigă:

— Nu mai mult ca dumneata.

— Asta e părerea dumitale, obraznice, nu? îi răspunde mânioasă Pipchin, privind la ea cu ochi aprigi pe deasupra capetelor celorlalţi.

— Da, doamnă Pipchin, aşa e, răspunde bucătăreasa înaintând. Şi apoi, ce vrei, mă rog?

— Ce vreau? Vreau să-ţi spun că poţi să pleci când ai poftă, spune doamna Pipchin. Cu cât mai curând, cu atât mai bine şi sper să nu-ţi mai văd faţa niciodată.

Spunând acestea, viteaza Pipchin scoate o geantă de pânză şi îi numără leafa, până la zi, şi cu o lună în plus; ea ţine totuşi strâns banii în mână, până ce e semnată recipisa de primire şi abia atunci le dă drumul, cu necaz. Această procedură, o repetă doamna Pipchin cu fiecare membru al gospodăriei, până ce toţi sunt plătiţi.

— Acum cei care vor să plece, pot să se ducă să-şi vadă de treabă – spune doamna Pipchin – şi cei care vor să mai rămână pot sta aici încă cel mult o săptămână, făcând serviciul în schimbul întreţinerii, afară de – spune înflăcărată Pipchin – de stricata aia de bucătăreasă, aia să plece numaidecât.

— Asta: spune bucătăreasa – o s-o şi facă! Rămâi cu bine doamnă Pipchin şi zău aş fi dorit să te fi putut complimenta mai bine pentru drăgălăşenia înfăţişării dumitale.

— Hai, cară-te, spune doamna Pipchin bătând din picior.

Bucătăreasa pleacă, cu un iaer de demnitate satisfăcută, care o scoate grozav din fire pe doamna Pipchin şi în curând e ajunsă din urmă, jos, de restul confederaţiei.

Atunci domnul Towlinson spune că înainte de toate, el îşi îngăduie să propună o gustare cu ceva de-iale mâncării. După această gustare, avea să facă o sugestie, care, crede el, se potriveşte cu situaţia în care se găsesc cu toţii. Gustarea fiind adusă şi consumată cu toată voioşia, sugestia domnului Towlinson este de fapt, că, plecând bucătăreasa, dacă nu ne suntem credincioşi unul altuia, nimeni altul nu va rămâne credincios. Că au trăit în această casă multă vreme şi s-au trudit grozav să se înţeleagă între ei. (La asta bucătăreasa răspunde mişcată: „Ia ascultaţi, ia ascultaţi” şi doamna Perch care iar e acolo şi e sătulă până în gât, varsă lacrimi.) Şi el socoteşte că, în ceasul de faţă, ar trebui ca hotărârea lor să fie: „Pleacă

unul, pleacă toţi 1” Fata din casă e foarte mascata de acest simţământ generos şi îi ţine isonul cu căldură. Bucătăreasa spune că simte şi ea că aşa-i bine însă nădăjduieşte că nu e gândit ca un omagiu adus ei, ci e pornit dintr-un simţământ de datorie. Domnul Towlinson răspunde că e dintr-un simţământ de datorie şi că, acum fiind mânat să-şi exprime părerile, va spune pe faţă că el socoteşte că nu e foarte onorabil să rămâi într-o casă în care se vinde totullia mezat şi se petrec tot felul de lucruri. Jupâneasa e încredinţată că e aşa şi povesteşte, ca să le adeverească totul şi mai bine, că un bărbat străin cu şapcă pe cap, i-a propus, chiar în dimineaţa asta, pe scări, s-o sărute. Îndată domnul Towlinson se ridică de pe scaun ca să-l caute pe împricinat şi să-l „doboare”, dar este oprit de doamne care, toate, îl imploră să se liniştească şi să se gândească că e mai cuminte şi mai uşor să părăsească neîntârziat scena pe care se petrec astfel de necuviinţe. Doamna Perch înfăţişează cazul într-o nouă lumină; ea arată că delicateţea faţă de domnul Dombey, închis în camerele lui, cere poruncitor o retragere precipitată. Căci, ce trebuie să fie în sufletul lui, spune buna femeie, dacă i-ar fi să întâlnească pe unii din sărmanii servitori, pe care i-a înşelat, făcându-i să creadă că e colosal de bogat. Bucătăreasa e aşa de izbită de această judecată morală, încât doamna Perch o drege cu fel de fel de axiome pioase, originale, care se potrivesc ca nuca-n perete. Limpede era însă că ei trebuiau să plece cu toţii. Ca urmare se împachetează cufere, se aduc trăsuri şi când, pe seară, se întunecă, n-a mai rămas niciunul din ei în casă.

Casa stă acum tot mare şi bătută de vremuri, ca înainte. În strada lungă şi tristă, dar acum e o ruină şi până şi şobolanii fug din ea.

Oamenii cu şepci pe cap nu contenesc să se poticnească de mobile şi gentlemenii cu condei şi cerneală le inventariază şi se aşază pe mobile care nu sunt făcute ca să te aşezi pe ele, mănâncă pâine şi brânză. aduse de la ospătărie, pe alte mobile care nu sunt făcute ca să mănânci pe ele. Ei par că simt o desfătare să folosească

obiecte preţioiase pentru scopuri cu totul nepotrivite. Mai şi aruncă mobilele, claie peste grămadă, într-un amestec haotic. Saltele şi aşternuturi de pat apar în sala de mâncare, oglinzi şi porţelanuri în seră; marele serviciu de masă e aşeziat în grămezi pe divanul cel lung din salon, iar barele de pe scări, făcute mănunchi, împodobesc placa de marmură de deasupra căminului. La sfârşit, o cergă, având prins de ea un bilet tipărit, e atârnată pe balcon, şi câte o podoabă la fel e atârnată de amândouă părţile uşii din hol.

Apoi, toată ziua, un întreg cortegiu de birje şi căruţe umple strada şi turme de vampiri jerpeliţi, evrei şi creştini, umplu casă, ciocănind oglinzile cu încheieturile degetelor, scoţând octave discordante din pianul cel mare, trecând cu mâini asudate peste tablouri, suflând pe lamele celor mai fine cuţite, lovind cu pumnii lor murdari pernele scaunelor şi ale canapelelor, scuturând pilotele, deschizând şi închizând toate sertarele, cântărind lingurile şi furculiţele de argint, examinând până la urzeală draperiile şi rufăria şi arătând dispreţ pentru toate. Nu e un loc care să fi rămas nerăscolit în întreaga casă. Străini păroşi şi murdari, plini de tabac, se uită tot atât de miraţi în dulapurile din bucătărie ca şi în cele cu rufărie din mansardă. Oameni voinici, cu pălării roase, privesc de la ferestrele dormitorului şi fac glume cu prietenii din stradă. Alţii, cu mintea mai aşezată, mai socotită, trec cu cataloage în mână, prin camerele de toaletă şi fac însemnări marginale cu câte un crâmpei de creion. Doi samsari se reped prin ieşirea de incendiu şi cercetează, dinvârful casei, panorama vecinătăţii. Foiala, bâzâitul şi alergătura în sus şi în jos, dăinuie zile întregi. „Cel mai faimos mobilier modern şi multe altele” se găseşte expus aici.

Apoi se face, în salonul cel mare, o palisadă de mese. Marile mese de mâncare care sunt de mahon spaniol lustruit, se înşiruie telescopic unele peste altele. Deasupra lor e suit pupitrul strigătorului, care vinde la mezat. Turma de vampiri jerpeliţi, evrei şi creştini, străini păroşi şi murdari şi bărbaţi voinici, cu pălării roase, se strâng în

jurul lui şi se aşază pe orişice găsesc în apropiere, chiar şi pe prichiciurile căminelor şi încep să ofere preţuri. Toată ziua camerele sunt încinse, zgomotoase şi prăfuite; şi – sus, deasupra zădufului, al zgomotului şi al prafului – capul şi umerii, vocea şi ciocanul „strigătorului" sunt neîncetat la lucru. Oamenii cu şepci se zăpăcesc şi încurcă obiectele care se duc… se duc… s-au dus… pe când altele vin la rând. Uneori se aude o glumă şi apoi un urlet general. Asta ţine ziua întreagă şi apoi încă trei zile în şir. „Cel mai faimos mobilier modern şi multe altele", e Vândut la mezat.

Apoi reapar care şi căruţe şi cu ele vin camioane de mutat şi dube, precum şi o armată de hamali înarmaţi cu frânghii. Toată ziua oamenii cu şepci pe cap se îndeletnicesc cu şurubelniţe şi cu manivele, se grămădesc cu zecile pe scări, clătinându-se sub poveri grele, încărcând în trăsuri, căruţe, camioane şi dube adevărate stânci de mahon spaniol şi de cel mai bun lemn de trandafir sau oglinzi. Sunt în serviciu tot soiul de vehicule de transport de la camionul acoperit până la roaba pe roate. Pătucul bietului Paul e cărat într-o cabrioletă trasă de doi măgari. Aproape o săptămână întreagă, „cel mai faimos mobilier modern şi multe altele" e pe cale de a fi mutat.

În sfârşit, totul s-a dus. Nu au mai rămas prin casă decât foi risipite de cataloage, rămăşiţe de paie şi fân răspândite pe jos, şi o garnitură de oale din cositor, după uşa din hol. Oamenii cu şepci pe cap, îşi adună, în genţi, şurubelniţele şi manivelele, le pun pe umeri şi pleacă. Unul din gentlemenii cu condei şi cerneală trece prin casă, ca pentru o ultimă revizie. El lipeşte pe ferestre afişe anunţând că această locuinţă de familie, atât de năvnită, este de închiriat şi apoi închide obloanele. În sfârşit pleacă şi el după oamenii cu şepci. Niciunul dintre năvălitori nu a mai rămas. Casa e o ruină şi până şi şobolanii fug din ea.

Apartamentele doamnei Pipchin, împreună cu camerele închise delia parter, unde storurile sunt lăsate, au fost scutite de pustiirea generală. În timpul acestor întâmplări, doamna Pipchin a rămas rece şi ca de piatră, în

camera ei sau, întâmplător, a asistat şi ea la vânzare ca să afle cât preţuiesc lucrurile şi ca să ofere şi ea un preţ pentru un anumit fotoliu. Ea a oferit preţul cel mai miare şi şade acum pe proprietatea ei, când doamna Chick vine s-o vadă.

— Ce face fratele meu, doamnă Pipchin? întreabă doamna Chick.

— Nu ştim mai mult decât Aghiuţă, răspunse doamtră Pipchin. Nu-mi face niciodată cinstea să-mi vorbească. I se duce mâncarea şi băutura în camera de alături de a sa şi el iese să şi le ia, când nu e nimeni pe acolo. Degeaba mă întrebi pe mine. Nu ştiu mai mult despre el decât „omul din Sud care şi-a fript gura, mâncând magiun de prune rece”.[5]

Astea le spune Pipchin, acră, umblând de ici până colo, prin cameră.

— Dar, Doamne iartă-mă – strigă doamna Chick linguşitor – cât o să ţie asta? Dacă fratele meu nu vrea să facă o sforţare, doamnă Pipchin, ce o să se întâmple cu el? Socoteam, desigur, că a văzut destul până acum ce urmări are faptul de a nu face sforţări, ca să fie prevenit împotriva acestei erori fatale.

— Hodoronc-tronc, spuise doamna Piipchin, frecându-şi nasul. Cred că prea se face mult tărăboi. Nu e un caz atât de extraordinar. Au mai avut şi ialţi oameni nenorociri şi altă dată şi au fost siliţi să se despartă de mobilele lor. Ştiu eu bine ce-i aia, şi eu am păţit-o.

— Fratele meu – continuă cu multă seriozitate doamna Chick – e atât de ciudat, e un om atât de straniu. E omul cel mai ciudat pe care l-am văzut vreodată. Ar putea crede cineva că atunci când a primit vestea despre căsătoria şi emigrarea copilei aceleia denaturate – pe mine mă linişteşte acum gândul de a fi spus întotdeauna că e ceva neobişnuit în copila aia, dar nimeni nu mă credea – ar putea crede cineva, spun, că atunci s-a întors drept spre mine şi a spus că el a presupus din purtarea mea că ea a

5 Vers dintr-un cîntec pentru copii (n. r.).

venit la mine? Şi, Doamne-Dumnezeule, ar crede cineva că, atunci când i-am spus numai: „Paul, oi fi eu foarte proastă şi nici nu mă îndoiesc că sunt, dar nu am putut înţelege cum afacerile tale au putut să ajungă în halul ăsta”, el s-a repezit la mine şi a zis să nu mai viu să-l văd până n-o să mă cheme el. Şi, zău, de ce asta?!

— Ei, spuse doamna Pipchin. Păcat că n-a avut a face ceva mai mult cu minelei I-ar mai fi mlădiat firea.

— Şi ce – reluă doamna Chick, neluând de loc în seamă spusele doamnei Pipchin – ce, o să se sfârşească aşa? Asta aş vrea s-o ştiu. Ce are de gând să facă fratele meu? Că doar trebuie să facă ceva! N-are rost să rămână închis în camerele lui. Afacerile n-o să vină ele la dânsul. Nu! El trebuie să se ducă la ele. Atunci de ce nu se duce? Presupun că ştie unde să se ducă, doar a fost toată viaţa om de afaceri! Ei bine, atunci de ce nu se duce?

Doamna Chick, după ce-şi făurise această puternică înlănţuire de raţionamente, rămase tăcută o clipă ca s-o admire.

— Afară de asta – spuse discreta doamnă, în căutare de argumente – cine a mai auzit vreodată de o asemenea încăpăţânare ca a lui, să stea închis aici, în tot timpul acestor groaznice neplăceri. Doar nu pentru că n-avea unde să se ducă. Fireşte că ar fi putut veni la noi. Presupun că ştie, că e ca la el acasă, la noi. Domnul Chick m-a bătut destul la cap cu asta şi eu i-am spus cu propria mea gură: „Da’ ce, da ce, Paul, doar nu-ţi închipui că fiindcă afacerile tale au ajuns în halul ăsta, eşti mai puţin acasă decât la tine, la nişte rude atât de apropiate ca noi? Doar nu-ţi închipui că noi suntem la fel cu toată lumea cealaltă!” Dar nu! El stă aici tot timpul şi aici rămâne. Ce! Presupunând, Doamne fereşte, că o să se închirieze casă, ce o să facă atunci? N-o să mai poată rămâne aici. Chiar dacă ar încerca s-o facă. S-ar deschide acţiune împotriva lui, acţiune de evacuare şi atunci o să fie silit să plece. Atunci, nu-i mai bine să plece mai înainte, decât să plece după? Şi asta mă aduce iar la ceea ce am spus până acum şi, fireşte, întreb care o să fie sfârşitul, la toate astea?

— Eu ştiu care o să fie sfârşitul, cel puţin cât mă priveşte pe mine – răspunse doamna Pipchin – şi asta mie îmi ajunge. Am de gând să plec, cât ai clipi din ochi.

— Cât ce, doamnă Pipchin? întrebă doamna Chick.

— Cât ai clipi din ochi, răspunse tăios doamnia Pipchin.

— Bine, bine! Ce să spun, nu te pot blama, doamnă Pipchin, spuse doamna Chick cu sinceritate.

— Mi-ar fi totuna şi dacă m-ai blama – răspunse acria Pipchin – orice o fi, eu plec. Nu mai pot să rămân aici. Aş fi moartă într-o săptămână. Ieri a trebuit să-mi frig singură cotletele de porc şi eu nu sunt obişnuită cu aşa cevia. Simt că constituţia mea mă lasă în curând. Afară de asta, aveam la Brighton o foarte bună legătură când am venit aici. Poşidicul ăla al lui Pankey îmi aducea el singur optzeci de lire bune pe an, şi nu-mi pot îngădui să-i dau încolo. Am scris nepoatei mele şi ea mă aşteaptă.

— Ai vorbit cu fratele meu? întrebă doamna Chick.

— Da, cum de nu! E foarte uşor de spus să-i vorbeşti! răspunse doamna Pipchin. Dar e vorba cum poţi s-o faci? Ieri i-am spus că nu-s de niciun folos aici şi că ar fi mi-ai bine să o cheme pe doamna Richards. A grohăit el ceva care însemna că da şi am trimis după ea. Într-adevăr ia grohăit. Dacă el ar fi fost domnul Pipchin, chiar că ar fi avut de ce să grohăie. Uf! Nu mai pot răbda toate astea!

Aci, această femeie exemplară, care a pompat atâta putere şi virtute din adâncurile minelor peruviene, se sculă de pe proprietatea ei capitonată pentru a conduce pe doamna Chick la uşă. Doamna Chick, deplângând până în ultima clipă caracterul ciudat al fratelui ei, se retrase fără zgomot, foiarte mândră de mintea ei atât de pătrunzătoare şi de limpede.

În întunericul serii, domnul Toodle, fiind liber, soseşte cu Polly şi cu o cutie şi le lasă cu un sărut răsunător, în holul casei goale, a cărei înfăţişare de bătrână scoasălia pensie, mişcă puternic sufletul domnului Toodle.

— Am să-ţi spun ceva, Polly, draga mea – spune domnul Toodle – fiind acum mecanic de locomotivă şi bine

rostuit, nu tiaş dai voie să vii aici, ca să te plictiseşti, dacă n-ar fi de dragul trecutului. Dar trecutul nu trebuie niciodată uitat. Afară de asta pentru cel care e în nenorocire, fata ta e un întăritor. Aşa că lasă-mă să o sărut încă o dată, dragă. Ştiu, tu nu vrei mai mult decât să faci o faptă bună şi e şi părerea mea că aşa e bine şi că e o datorie s-o faci. Noapte bună, Polly!

În timpul acesta, doamna Pipchin apare, întunecată de fustele ei de caşmir negru, cu o bonetă neagră şi cu şal, cu proprietatea ei particulară împachetată şi cu fotoliul (fostul fotoliu favorit al domnului Dombey, luat pe un preţ de nimic la mezat) se aşază lângă uşa din stradă şi aşteaptă doar un camion de bagaje ce se duce în noaptea asta la Brighton, în serviciu particular, şi care trebuie să treacă pe la ea, după cum se înţeleseseră în taină, şi s-o ducă acasă.

În sfârşit, camionul soseşte. Garderoba doamnei Pipchin e suită şi aşezată pe camion, apoi e suit fotoliul şi aşezat într-un colţ potrivit, printre nişte grămezi de fân, amabila femeie având de gând să-l ocupe în timpul călătoriei. Apoi e suită doamna Pipchin care-şi ocupă locul cu un soi de înverşunare. În ochii ei aspri şi cenuşii, e o licărire de şarpe, ca şi cum ar anticipa şiruri întregi de pâine prăjită cu unt, şiruri de fripturi calde, şiruri de hărţuieli şi bruftuieli de copii, înşfăcări straşnice ale bietei Berry şi toate celelalte desfătări ale castelului, ei de Căpcăună. Doamna Pipchin aproape că râde în clipa când porneşte camionul, îşi potriveşte fustele negre de caşmir şi se aşază între pernele fotoliului.

Casa este în aşa hal de ruină, încât până şi şobolanii au fugit, de n-a mai rămas niciunul.

Dar Polly, deşi singură în castelul părăsit – căci nu mai e nici urmă de vieţuitoare în camerele închise în care fostul lor stăpân se ascunde acum – nu rămâne totuşi multă vreme singură. E noapte şi ea stă şi lucrează în camera menajerei, încercând să uite ce pustie e casa şi care îi e povestea, dând se aude o bătaie în uşa holului, o bătaie atât de zgomotoasă, cum putea răsuna doar într-un

loc atât de pustiu. După ce deschide uşa, ea se întoarce prin holul plin de ecouri, întovărăşită de un chip de femeie, cu o bonetă neagră strânsă pe cap. Este domnişoara Tox şi ochii domnişoarei Tox sunt roşii.

— Vai, Polly – spune domnişoara Tox – tocmai când treceam pe la voi, ca să fac o mică lecţie cu copiii, chiar adineauri, am găsit scrisoarea ce ai lăsat-o pentru mine şi, îndată ce mi-am venit în fire, am plecat după dumneata. Nu e nimeni aici decât dumneata?

— Văii, dragă, niciun suflet! spune Polly.

— L-ai văzut? şopteşte domnişoara Tox.

— Ce să-l văd? răspunde Polly. Nu l-a văzut nimeni de mai multe zile. Mi-au spus că nu-şi părăseşte camera.

— E oare bolnav? întreabă domnişoara Tox.

— Nu, maam, nu, pe cât ştiu eu – răspunde Polly – afară doar în mintea lui. Acolo trebuie că-i e foarte rău, bietului gentleman.

Compătimirea domnişoarei Tox e de aşa fel că de-abia mai poate vorbi. Nu e slabă chiar ca un pui de găină, dar n-a întănit-o nici vârsta, nici celibatul. Inima îi e plăpândă, compătimirea sinceră şi omagiul ei foarte adevărat. Sub medalionul cu ochiul de peşte, domnişoara Tox ascunde însuşiri mai bune decât cele ce se ascund pe după multe înfăţişări mai puţin ciudate ca a ei, însuşiri ce vor supravieţui timp îndelungat celor mai desăvârşite şi mai strălucite învelişuri care se prăbuşesc toate, când marele secerător se înfăţişează pentru recoltă.

Trece multă vreme până ce domnişoara Tox să plece şi până ce Polly, cu o lumânare ce-şi aruncă licărirea pe scările albe, o întovărăşeşte de-a lungul străzii. Nu-i vine să se întoarcă în tristă casă şi s-o facă să răsune de zgomotul uşilor grele ce se închid, nu-i vine să se strecoare până la patul ei. Şi totuşi

Polly le face pe toate şi dimineaţa aşază într-una din camerele întunecate lucrurile ce i s-a cerut să le pregătească, apoi se retrage şi nu mai intră acolo decât în dimineaţa următoare, la aceeaşi oră. Sunt clopote în casă, dar ele nu mai sună niciodată şi, deşi uneori se aude

zgomotul paşilor umblând încoace şi încolo prin odaie, niciodată zgomotele nu trec de uşa camerei.

Domnişoara Tox se întoarce ziua următoare devreme. Este atunci treaba domnişoarei Tox să pregătească mici delicatese – sau ce i se pare ei a fi aşa ceva – spre a fi duse în acele camere.

Ea găseşte atâta mulţumire, făcând aceasta, încât o face regulat de acum înainte şi aduce zilnic în coşuleţul ei fel de fel de mâncăruri fine, alese din prăvălia sărăcăcioasă a răposatului proprietar al capului pudrat şi cu coadă. Tot astfel mai aduce, învelite în foiţă de hârtie încreţită, bucăţi de carne rece, limbi de oaie, jumătăţi de pasăre, destinate pentru propria ei masă şi, împărţind aceste bunătăţi cu Polly, îşi petrece cea mai mare parte a timpului în casa ruinată, părăsită până şi de şobolani. Ascunzându-se înspăimântată, la fiece zgomot, intră şi iese pe furiş ca un criminal, dorind numai să fie credincioasă omului pe care-l admiră, fără ştirea lui, fără ştirea lumii întregi, afară de aceea a unei biete femei simple.

Maiorul o ştie, dar asta nu-l face pe nimeni mai înţelept, deşi pe maior îl face cu atât mai vesel. Într-un acces de curiozitate, el l-a însărcinat pe negru să supravegheze din când în când casa şi să descopere ce se întâmplă cu Dombey. Negrul i-a raportat cât de credincioasă este domnişoara Tox şi maiorul era aproape să moară sufocat de mult cât râsese. Din ceasul acela e tot mai vânăt şi, cu ochii lui de homar ce îi ies din cap, îşi spune gâfâind: „Ce dracu’, domnule, femeia asta s-a născut tâmpită!”

Dar omul ruinat? Cum îşi trece el timpul, în singurătate?

ser

Lasă-l să-şi reamintească totul, chiar în camera aceea, toţi anii care s-a u perindat! Şi-i aminteşte el! îi apasă greu pe suflet acum, mai greu ca orişice!

Lasă-l să-şi reamintească totul, chiar în acea cameră, toţi anii care s-au perindat! Ploaia care cade pe acoperiş, vântul care se jeleşte afară, i-o reamintesc prin sunetele

lor jalnice. Lasă-l să-şi reamintească totul, chiar în acea cameră, toţi anii care s-au perindat!

Şi-i reaminteşte el. Se gândea la toate, de-a lungul nopţilor chinuite, în zile întunecate, în zorile pialide şi în amurgul cercetat de amintiri. Îşi amintea de toate, ca într-o agonie, cu durere, cu remuşcare, cu deznădejde! „Tată, tată! Vorbeşte-mi, dragă tată!” Auzea mereu aceste cuvinte şi îi vedea faţa. O vedea cum cădea pe mâinile ei ce tremurau şi auzea un strigăt slab ridicându-se spre el.

El căzuse pentru a nu se mai ridica niciodată. După nţoaptea ruinei lui lumeşti nu mai era de aşteptat să răsară soarele dimneţii. Pata ruşinii sale casnice nu mai putea fi spălată; nimic, slavă Domnului, nu mai putea învia pe copilul său mort. Dar, ceea ce, în tot trecutul său, el ar fi putut face altfel – ceea ce ar fi făcut ca însuşi trecutul lui să fie cu totul altul, deşi ti venea greu acum să se gândească la asta – ceea ce a fost propria lui operă, ceea ce ar fi putut el să prefacă atât de uşor într-o binecuvântare şi din care ani de zile se căznise să facă un blestem, aceasta era marea durere ce-i sfâşia acum sufletul.

Vai! îşi reamintea toate. Ploaia care cădea pe acoperiş, vântul care gemea afară, în noaptea aceea în care jalnicul lor glas fusese plin de presimţiri. Acum îşi dădea seama de ce făcuse. Ştia că el singur îşi atrăsese. asupra capului său tot ceea ce acum îl dobora, mai mult decât cea mai grea lovitură a sorţii. Acum înţelegea ce înseamnă să fii respins şi părăsit, acum, când toţi mugurii de dragoste pe care el îi strivise în inima nenorocită a copilei sale, cădeau ca o ploaie de cenuşă asupra lui. v.

Se gândea la ea, cum arăta în seara când el se întorsese acasă, cu mireasa lui. Se gândea la ea, cum arăta, în toate întâmplările casnice din casa părăsită. Se gândea acum că, din tot ce-l înconjurase, numai ea singură nu se schimbase niciodată. Băiatul lui se prefăcuse în ţărână, soţia sa mândră era acum o fiinţă pângărită, linguşitorul şi prietenul lui se preschimbase în cel mai rău dintre ticăloşi, bogăţia sa se topise; până şi pereţii care-l

adăposteau priveau la el ca la un străin; numai ea singură îşi îndreptase întotdeauna asupra lui, aceeaşi privire blândă şi bună. Da, ea îi rămăsese până la urmă şi era cea din urmă care-i rămăsese. Ea nu se schimbase niciodată faţă de el, nici el nu se schimbase faţă de ea – şi pentru el ea era totuşi pierdută.

Când una după alta se prăbuşeau în faţa minţii lui nădejdile copilăriei, soţia sa, prietenul său, averea sa, vai, cum se limpezise ceaţa prin care o văzuse pe ea şi cum i se arătase acum adevărata ei fire! Vai, cu cât ar fi fost mai bine dacă ar fi iubitt-o cdtm îl iubise pe fiul său şi ar fi pierdut-o cum l-a pierdut pe el şi i-ar fi culcat pe amândoi împreună, în mormântul lor timpuriu!

În mândria lui. fiindcă rămăsese tot mândru – lăsase lumea să se îndepărteze de el, în voie. Cum ea se lepăda de el, aşa se scutura şi el de ea. Fie că-şi închipuia că lumea arată fată de el milă, fie că-şi închipuia că-i arată nepăsare, pentru el era totuna şi el tot o ocodea. Trebuia ocolită, fie într-o înfăţişare, fie într-alta. În nenorocirea sa nu se mai gândea la niciun alt tovarăş decât la unul singur pe care-l izgonise. Ce i-ar fi apus el, sau ce mângâiere i-ar fi îngăduit să-i aducă, asta nu-şi prea putea închipui. Dar îşi dădea seama tot timpul că, dacă el l-ar fi îngăduit-o, ea i-ar fi rămas credincioasă. Era încredinţat că ea l-ar fi1 iubit acum mai mult ca oricând; era atât de încredinţat că firea ei ar fi împins-o la asta, pe cât era de încredinţat că peste el se întinde cerul. Sta cugetând, în singurătatea sa, ceas după ceas. O zi după alta, rostea aceleaşi cuvinte, o noapte după alta, îl făcea să vadă acelaşi adevăr.

Totul începu, fără nicio îndoială (deşi ou încetineală câtva timp) după primirea scrisorii tânărului ei soţ şi după ce el se încredinţase că ea plecase. Şi totuşi era atât de mândru în nenorocirea sa şi-şi aducea atât de viu aminte de ea, doar ca de ceva ce ar fi trebuit să fie al lui, dar fusese pierdut, fără putinţă de a fi regăsit, că, dacă ar fi putut să-i audă vocea într-o cameră de alături, el tot nu s-ar fi dus la ea. Dacă s-ar fi putut să o vadă pe stradă şi ea ar fi privit doar la el, ca de obicei, el ar fi trecut pe lângă

ea, cu aceeaşi fată rece, neiertătoare, ca şi în trecut, fără să-i vorbească şi fără să se schimbe la fată, deşi, apoi, inima i s-ar fi frânt de durere. Dar, oricât de năvalnice îi fuseseră gândurile şi oricât de aspră îi fusese supărarea la început, din pricina căsătoriei sau din pricina soţului ei, acum toate trecuseră. El se gândea mai ales la ceea ce ar fi putut să fie şi, din păcate, nu era. Iar tot ce era, era cuprins în gândul că ea era pierdută şi că el era doborât de durere şi de remuşcare.

Acum simţea el că în casa aceea. a i se născuseră doi copii şi că între el şi zidurile acelea marii şi goale era o legătură jalnică dar greu de desfăcut; că acolo avusese doi copii şi-i pierduse pe amândoi. În seara zilei în care acele simţiri prinseseră rădăcini în sufletul său, se gândise să părăsească casă, ştiind că tot trebuia să plece, dar fără să ştie încotro. Se hotărâse însă să mai rămână acolo o noapte şi să mai hoinărească o dată prin camere.

În puterea nopţii ieşi din singurătatea lui şi, cu o. luminare în mână, se urcă, fără zgomot, pe scări. Din toti1 paşii, ale căror urme făceau ca scara să apară ca o stradă a tuturor, nu fusese unul (se gândi el) care să nu i se fi părut că-i zdruncină creierii, pe când stătuse închis în odaie, trăgând cu urechea la sunetul lor. Numără urmele, îi apărură în minte cu graba lor, cu gâlceava lor – picioare călcând peste picioare, mergând unii în sus, alţii în jos, dând buzna uniipeste alţii – şi se gândi cu spaimă şi cu miraire cât de mult trebuie să fi suferit el tot timpul cât fusese supuis la acea grea încercare şi cât de mult trebuie să-l fi schimbat toate astea. Se m-ai gândi că n-ar fi oare acolo, undeva în lume, un pas uşor care să şteargă, într-o clipă, măcar jumătate din acele semne! Şi-şi plecă capul şi plânse, pe când urca scările spre odaia lui.

I se păru că-i vede înaintea lui. Se opri, uitându-se spre luminator. Un chip de copil, purtând un alt copil în braţe şi cântând, pe când umbla, păru să fie iar. acolo. Apoi, acelaşi chip, de astă diată singur, se opri o clipă, cu răsuflarea tăiată, cu frumosul păr adunat uşor în jurul feţei pline de lacrimi şi privi înapoi spre el.

El rătăci prin camerele, odinioară atât de luxoase şi acum atât de goale şi de posomorâte, care păreau atât de schimbate până şi în forma şi dimensiunile lor. Mulţimea urmelor de paşi era şi aici tot atât de deasă şi aceeaşi amintire a suferinţei prin care trecuse, îl uluia şi-l înspăimântă. Începu să-i fie frică să nu înnebunească din pricina acestei învălmăşeli din creierul lui şi a gândurilor ce-şi pierduseră orice legătură între ele, ca şi urmele paşilor, şi care erau doar peticite unele cu altele, în aceeaşi încurcătură fără irost şi înfăţişând tot soiul de forme nelămurite.

Nici nu mai ştia bine, în care din aceste camere locuise ea, pe când era singură. Fu mulţumit să le părăsească şi să rătăcească mai departe în camerele de sus. Aici erau amintiri multe, legate de soţia sa necredincioasă, de vicleanul său prieten şi servitor, de înşelătorul tărâm al trufiei sale; dar acum le dăduse pe toate deoparte şi, în nenorocirea şi slăbiciunea sa „îşi amintea doar cu dragoste de cei doi copil ai săi.

Pretutindeni urme de paşi! Nu cruţaseră nici chiar vechea cameră de sus, unde stătuse pătucul băiatului; de-abia putu găsi acolo un loc curat, ca să se aşeze jos pe podea, rezemat de zid, un biet om frânt, şi să lase să-i curgă lacrimile în voie. Văirsase aici pe vremuri aţiit de multe lacrimi, încât în locul ăsta era mai puţin ruşinat decât aiurea de slăbiciunea sa şi, poate, conştient de asta, îşi găsea jândreptăţire fată de el însuşi de a fi venit acolo. Venise acum aici, încovoiat din umeri şi cu capul lăsat pe piept. Aici, trântit pe podeaua goală, în puterea nopţii, plângea singur – şi acum, omul cel mândru, dacă o mână binevoitoare i-ar fi fost întinsă sau o fată binevoitoare s-ar fi îndreptat spre el, s-ar fi sculat, s-ar fi întors şi ar fi1 plecat jos în chilia lui.

Când se crăpă de ziuă, el era iar închis în camerele sale. Socotise să plece în ziua aceea, dar se agăţă de legătura lui cu casă, ca de ultimul şi singurul lucru ce-i1 mai rămăsese. O să plece mâine. Mâine venea. Iar amina plecarea pe mâine. În fiecare noapte, fără să o ştie nimeni,

ieşea din cameră şi rătăcea prin casa goală, ca un strigoi. În multe dimineţi, când se crăpa de ziuă, fata sa îmbătrânită, lâncezind în dosul jaluzelelor de la festrelele odăii lui, care până acum nu lăsaseră să pătrundă lumina, sta meditând asupra pierderii celor doi copii ai săi. Nu pierduse numai un singur copil. Îi unea pe amândoi în gândurile lui şi nu erau niciodată despărţiţi. Vai, dacă ar fi putut să-i unească în dragostea sa din trecut ca şi în moarte şi dacă unul din ei n-iar îi fost mult mai rău decât mort I

Puternica frământare şi tulburare a minţii nu era o noutate pentru el, chiar înainte de ultimele suferinţe. Nu este niciodată o noutate pentru firi încăpăţânate şi posace ca a lui, căci asemenea firi se luptă din răsputeri ca să fie astfel. Un tărâm minat de multă vreme, se prăbuşeşte adeseori într-o clipă, dar ceea ce aci fusese minat în atât de multe chi puri, se slăbea şi se fărâmiţa, încetul cu încetul, şi din ce în ce mai mult, aşa cum se mişcă acul pe cadran.

La urmă el începu să creadă că nu trebuie să plece de loc. Ar fi fost gata să se lipsească de ceea ce îi1 lăsaseră creditorii (că nu-i lăsaseră mai mult. era datorită propriei lui voinţe) numai şi numai să rupă legătura dintre el şi casa ruinată, rupând cealaltă legătură…

În camera fostei menajere, se auzeau răsunând paşii lui, când umbla mereu încoace şi încolo, dar nu se auzea tâlcul lor adevărat, căci de ar fi fost aşa, sunetul lor ar fi fost înspăimântător.

Lumea din jur era foarte preocupată şi neliniştită în privinţa lui. El îşi dădea seama de asta. Se şoptea, se flecărea. Nu era linişte niciodată. Gândul la aceasta, ca şi încâlceala şi învălmăşeala urmelor de paşi, îl chinuiau de moarte. Lucrurile începură să ia în ochii lui1 o culoare ştearsă şi roşiatică. Dombey şi Fiul nu mai erau – copiii lui nu mai erau. La asta trebuia el să se gândească cu tot dinadinsul – chiar mâine.

Mâine se gândea la asta şi cum sta în scaunul lui gândind, vedea în oglindă, din când în când, următoarea

imagine:

Un chip ce semăna cu el, rătăcit, spectral, prăpădit, sta întunecat şi dus pe gânduri în faţa căminului fără foc. Aci chipul îşi sălta capul, cercetând dârele şi zbârciturile de pe faţa sa, aci iar îşi lăsa capul jos şi cădea din nou pe gânduri. Aici zise ridica şi umbla prin cameră, aci trecea în camera de alături şi se întorcea apoi cu ceva de pe masa de toaletă, în sân. Acum se uita înspre uşă, rămânând pe gânduri.

— Sst! Ce-o fi asta?

Se gândea că, dacă pe acolo ar curge sânge şi s-ar prelinge spre hoţ, va trebui multă vreme până să ajungă afară. O să se prelingă atât de încet şi pe furiş, aci târându-se, aci stând pe loc, într-o mică baltă, aci pornind din nou şi apoi făcând iar o mică baltă, încât un omi greu rănit n-ar putea fi descoperit, în atari împrejurări, decât mort sau gata să moară.

După ce se gândi aşa o bucată de vireme, chipul se ridică iar şi se plimbă încoace şi încolo, cu mâna pe piept. Uneori privea la acel chip cu multă curiozitate, ca să-i vadă mişcările şi atunci băgă de seamă cât de haină şi de ucigaşă părea mina aceea.

Acum chipul sta iar pe găinduri! La ce se gândea oare?

Diacă oamenii vor călca în sânge când acesta se va prelinge atât de departe şi-l vor purta prin casă, printre toate urmele de picioare sau, poate, până afară în stradă!

Chipul se aşează jos, cu ochii pe căminul fără foc şi, cum se pierdea în gânduri, o rază de lumină pătrunse lucind în cameră; o rază de soare! Era cu desăvârşire nepăsător şi căzut pe găiniduri. Deodată se ridică şi cu o faţă înspăimântată, strânse cu mâna aceea vinovată ceva ce avea în sân. Apoi fu oprit de un ţipăt – un tşpat sălbatic, răsunător, pătrunzător, plin de dragoste şi însufleţire – şi el văzu doar propriul său chip în oglindă, iar la picioarele lui pe fiica sa!

Da, fiica ta! Priveşte-o! Uită-te la ea! Jos, pe podea, lipiindu-se de el, chemându-l, împreunându-şi mâinile într-

un gest rugător.

— Tată! Tată dragă! Iartă-mă! M-am întors la tine ca să-ţi cer iertare în genunchi. Fără iertarea ta, nu mai pot fi niciodată fericită!

Tot neschimbată. Din tot ce era pe lume, doar ea rămăsese neschimbată. Ridicând spre el aceeaşi fată, ca în acea noapte nenorocită. Cerându-i iertare, *lui*!

— Dragă tată, vai! nu te uita aşa ciudat la mine! Niciodată n-am avut de gând să te părăsesc, nici înainte, nici după. Eram înfricoşată când am plecat şi nu eram în stare să judec. Tată dragă! M-am schimbat acum. Mă pocăiesc. Îmi recunosc greşeala. Acum îmi cunosc mai bine datoria. Tată, nu mă izgoni… căci altfel mor I

El se duse, clătinându-i-se, până la scaunul său. Simţi cum ea îi luă mâinile şi le duse după gâtul ei; simţi cum ea şi le puse pe ale ei pe după gâtul lui; simţi pe fată sărutările ei; simţi obrazul ei ud alături de al lui; simţi – vai cât de adânc – tot ce făcuse el!

Pe pieptul pe care el îl lovise, pe inimă, pe care aproape o zdrobise, ea îi culcă faţa, pe care el o acoperea cu mâinile şi îi spuse plângând:

— Tată, dragul meu, sunt mamă acum. Am un copil care curând îi va vorbi lui Walter, chemându-l cu numele cu care te chem eu pe tine! Când s-a născut şi când am ştiut cât îl iubesc, am înţeles ce am făcut, când te-am părăsit. Iartă-mă, tată dragă! Vai, roagă-te tată, să mă binecuvânteze Dumnezeu pe mine şi pe copilaşul meu.

S-ar fi rugat el, dacă ar fi putut, şi-ar fi ridicat mâinile ca s-o roage pe ea să-l ierte, dar ea i le prinse în ale ei şi, grabnic, le puse jos.

— Copilaşul meu s-a născut pe mare, tată. M-am rugat lui Dumnezeu (şi aşa a făcut şi Walter) să mă cruţe, ca să mă pot întoarce acasă. În clipa în care am putut debarca, m-am întors la tine. De acum înainte, tată, să nu mai fim niciodată despăr Vii!

Capul lui cărunt acum, fu cuprins de braţul ei şi el gemu la gândul că niciodată, niciodată mai înainte, nu se odihnise astfel.

— O să vii acasă, cu mine, tată, şi ai să-mi vezi copilaşul. Un băiat, tată. Îl cheamă Paul. Cred şi nădăjduiesc că seamănă cu…

Lacrimile îi tăiară vorba.

— Dragă tată, de dragul copilului meu, de dragul numelui ce i l-am dat, de dragul meu, iartă-l pe Walter. E atât de bun şi plin de dragoste pentru mine! Sunt atât de fericită cu el! Nu e vina lui că ne-am căsătorit. A fost vina mea. îl iubeam atât de mult!

Se lipi mai stains de el, cu mai multă dragoste şi cu mai multă căldură.

— Tată, e dragostea ilnimii mele. Sunt în stare să mor pentru el. El te va iubi şi te va respecta, ca şi mine. Vom învăţa pe copilul nostru să te iubească şi să te respecte şi, când va putea pricepe, îi vom povesti că odinioară ai avut un fiu cu acest nume, că a murit şi că ai fost foarte îndurerat, şi că s-a dus la cer unde nădăjduim cu toţii să-l revedem, când ne va sosi vremea. Sărută-mă, tată, ca o făgăduială că te vei împăca cu Walter, cu scumpul meu soţ, cu tatăl copilaşului care ima îndemnat să vin înapoi la tine, tată, care m-a făcut să viu înapoi la tine.

Cum se lipea şi mai strâns de el, într-o nouă izibuc –, nire de plâns, el o sărută pe buze şi, ridicându-şi ochii, spuse:

— Iartă-mă, Doamne, că marejnevoie am de iertare!

Spunând aceste cuvinte, îşi lăsă iar capul în jos, jelindu-se şi mângâind-o şi, multă-multă vreme, nu se mail auzi niciun zgomot în toată casa. Ei rămaseră astfel, înlănţuiţi în îmbrăţişarea lor, în lumina strălucitoare a soarelui care se furişase în odaie, odată cu Florence.

Cedând îndemnurilor ei, el se îmbrăcă, gata să iasă. Umbliind cu pasul slab şi privind înapoi, cu un tremur, înspre camera în care fusese închis atâta vreme şi în care văzuse acel chip în oglindă, ieşi cu ea în hol. Florence de-abia îndrăznind să privească în jurul ei, de teamă să nu-i amintească de ultima lor despărţire, fiindcă picioarele lor călcau acum tocmai pe lespezile unde el, în nebunia lui, o lovise şi, ţinându-se strâns de el, cu ochii la faţa lui, pe

când el o cuprindea cu braţele, îl conduse afară la o trăsură care aştepta la uşă şi plecă cu el.

Abia după aceea, domnişoara Tox şi Polly ieşiră din ascunzătoarea lor, plângând de bucurie. Îi împachetară hainele şi cărţile şi toate celelalte ale lui, cu mare grijă, predându-le, în bună regulă unor oameni trimişi seara de Florence ca să le ia. Apoi luară împreună ultima ceaşcă de ceai, în caisa pustie.

— Şi astfel, Dombey şi Fiul, cum am spus-o, cu un anume triist prilej – zise domnişoara Tox, depănând un şir de amintiri – este până la urmă o „Fiică", Polly!

— Şi încă una bună, exclamă Polly.

— Ai dreptate – spuse domnişoara Tox – şi-ţi face cinste că i-ai fost întotdeauna prietenă, când era fetiţă. Ai fost prietena ei mai înaintea mea, Polly – urmă domnişoara Tox – şi eşti un suflet bun! Robin *

Domnişoara Tox se adresa unui tânăr cu capul ca o ghiulea, care părea să fie iplin de nepăsare şi foarte abătut, şi şedea într-un colţ retras. Sculându-se, el înfăţişă vederii chipul şi trăsăturile Tocilarului.

— Robin – i se adresă domnişoara Tox – tocmai spuneam mamei tale, după cum vei fi auzit, că e un suflet bun.

— Şi aşa şi e, domnişoară, răspunse Tocilarul, cu oarecare căldură.

— Foarte bine, Robin – spuse domnişoara Tox – îmi pare bine să te aud vorbind aşa. Acum, Robin, acum vreau să te pun la încercare, după cum ai cerut chiar tu stăruitor; te iau în slujba mea cu nădejdea că o să fac din tine un om cinstit. Voi: folosi acest prilej atât de prielnic, pentru a-ţi spune, că sper să nu uiţi: niciodată că ai şi ai avut întotdeauna o mamă bună şi că te vei sili să te porţi în aşa fel, încât să fii pentru ea o mângâiere.

— Pe sufletul meu, domnişoară, o să mă silesc, răspunse Tocilarul. Am trecut prin multe şi mă port acum cu gândul de a merge pe calea dreaptă cum se cuvine s-o facă un golan…

— Trebuie să te laşi de acest cuvânt, Robin, te rog, îl

întrerupse politicos domnişoara Tox.

— Dacă vreţi, domnişoară… un… puşti…

— Nu, mulţumesc Robin, răspunse domnişoara Tox. Mi-ar plăcea mai bine un „individ”.

— …un indivi-i-id, îngăimă Tocilarul.

— E mult mai bine aşa – răspunse domnişoara Tox cu bunăvoinţă – infinit mai expresiv.

— …se poate, urmă Rob. Dacă nu aş fi fost făcut Tocilar, domnişoară şi mamă, ceea ce a fost o împrejurare nenorocită pentru un tânăr gol… pentru un indivi-i-id…

— Foarte bine, spuse domnişoara Tox, consimţind.

— …şi dacă n-aş fi fost abătut din drum de păsări şi apoi dacă n-aş fi dat peste un serviciu păcătos – spuse Tocilarul – nădăjduiesc că m-aş fi purtat mai bine. Dar nu e niciodată prea târziu pentru un gol…

— Indi… sugeră domnişoara Tox.

— …indivi-i-id – reluă Tocilarul – ca să se îndrepte, şi nădăjduiesc să mă îndrept, domnişoară, cu sprijinul dumneavoastră binevoitor. Aş vrea, mamă, să-i spui tatii multă dragoste din partea mea şi să le-o spui şi fraţilor şi surorilor.

— Sunt foarte mulţumită să aud aşa ceva, spuse domnişoara Tox. Vrei puţină pâine cu unt şi o ceaşcă de ceai, înainte de plecare, Robin?

— Mulţumesc, domnişoară, răspunse Tocilarul care şi începu numaidecât să macine zdravăn din măsele, ca şi cum ar fi fost multă vreme pus la raţie redusă.

Domnişoara Tox, fiind din vreme cu boneta pe cap şi cu şalul pe ea şi tot aşa şi Polly, Rob îşi îmbrăţişă mama şi plecă în urma noii sale stăpâne, atât de mult admirat de Polly, cea plină de nădejde, încât ceva în ochii ei făcu să apară inele luminoase în jurul lămpilor de gaz când se uită după el. Apoi Polly stinse lumina, închise uşa de la intrare, încredinţă cheia unui paznic din imediata apropiere şi plecă acasă, cât putu de repede, bucurându-se dinainte de desfătarea zgomotoasă pe care o va prilejui acolo sosirea ei neaşteptată. Casa cea mare, mută, faţă de tot ce se îndurase în ea şi faţă de schimbările la care fusese

martoră, rămase încruntată ca un mut posac de pe stradă, lăsând să vorbească doar afişele care înştiinţau că această mult râvnită casă boierească este de închiriat!

CAPITOLUL LX

Închinat îndeosebi căsătoriilor

Marea serbare semestrială, organizată de doctorul şi doamna Blimber, cu al cărei prilej solicitau plăcerea de a vedea la dânşii pe toţi tinerii care urmau studiile în acea simpatică Instituţie, pentru a lua parte devreme, la ora şapte şi jumătate seara, la o petrecere cu cadriluri, avusese tocmai loc. Tinerii studenţi, fără să se dedea la niciun fel de demonstraţii nepotrivite, porniseră, cu obişnuita seriozitate şcolărească, înspre casele lor. Tânărul Skettles plecase în străinătate, pentru a servi ca podoabă a aşezării tatălui său. Sir Bârneţ Skettles, care, datorită marii sale treceri reuşise să obţină pentru el un post în diplomaţie, onorurile situaţiei rămânând să fie făcute tot de Sir Bârneţ şi de Lady Skettles, spre marea mulţumire a concetăţenilor şi a concetăţencelor lor; fapt care părea aproape de necrezut. Domnul Tozer, acum un tânăr înalt, încălţat cu cizme după moda lui Wellington, era atât de îmbuibat cu antichitate, încât s-ar fi putut lua la întrecere cu un vechi roman, în ce priveşte cunoştinţa limbii engleze; un triumf care umplea pe părinţii lui cu cele mai duioase emoţii şi făcu pe tatăl şi pe mamia domnului Briggs (ale cărui cunoştinţe erau îngrămădite în capul lui claie peste grămadă, de nu putea găsi niciodată ceea ce trebuia) să se simtă grozav de stingheriţi. Fructul cules cu atâta trudă, din pomul cunoştinţei, de către acest din urmă tânăr gentleman fusese de fapt pus la iteasc în aşa hal, încât semăna mai mult a smochine tescuite şi nu mai avea nimic din forma şi savoarea lui firească. Tânărul Bitherstone, asupra căruia sistemul de forţare avusese o înrâurire mai fericită şi nu tocmai neobişnuită, de a nu lăsa niciun fel de urmă, se găsi, la încetarea aplicării acestui sistem, într-o situaţie mult mai fericită. Când se văzu pe corabie, în drum spre Bengal, constată că uitase cu o repeziciune uimitoare să se întrebe dacă cunoştinţele sale

în materie de declinare a substantivelor vor putea dăinui ipâină la capătul călătoriei.

Când doctorul Blimber, potrivit vechiului obicei, urma să spună tinerilor domni, în dimineaţa zilei cu petrecerea: „Domnilor, vom relua studiile noastre în ziua de douăzeci şi cinci a lunii următoare”, el se abătu de la caleaobişnuită şi s-puse:

— Domnilor, când prietenul nostru Cincinatus[6] s-a restras la moşia lui, el n-a prezentat senatului pe niciun roman, pe care ar fi vrut să-l lase ca urmaş. Dar iată aici un roman – spuse doctorul Blimber, punând mâna pe umărul domnului Feeder, licenţiat în litere – *adotescens în primis gravis et* doctus[7], domnilor, pe care eu, u-n Cincinatus gatasă mă retrag, vreau să-l prezint micului meu senat, ca pe viitorul lor dictator. Domnilor, ne vom relua studiile în ziua de două. zeci şi cinci ale lunii următoare, sub auspiciile domnului Feeder, licenţiat în litere.

La această veste (pe care doctorul Blimber o comunicase şi o tălmăcise în chip potrivit, părinţilor) tinerii domni aplaudară şi domnul Tozer, în numele tuturor, oferi de îndată doctorului o călimară de argint, ţinându-i totodată o cuvântare care conţinea foarte puţin din limba maternă, dă-i în schimb cincisprezece citate latineşti şi şapte greceşti. Cei mai tineri se arătară foarte nemulţumiţi de aceasta, spunând că toate-s bune cu domnul Tozer, dar ei nusubscriseseră atâţia bani pentru ca domnul Tozer să poată face pe grozavul, nu-i aşa? Ce treabă avea domnul Tozer să se apuce să facă mai mult decât toţi ceilalţi? Doar nu era călimara lui. Ce era al băieţilor era al băieţilor şi el nu trebuia să se amestece. Mai spuseseră ei şi altele ca să-şi arate nemulţumirea, dar cel mai bine îşi vărsară focul numindu-l „moş Tozer”, mai bine decât ar fi putut face cu orice alte cuvine de ocară.

---

6 Cincinatus Lucius Quintus (519-439) dictator roman, care a preferat o viaţă retrasă, la ţară, agitaţiei vieţii politice (n.r.)

7 Un tânăr deosebit de serios şi de învăţat (în limba latină, în original) (n.r.).

Niciun cuvânt nu fu spus tinerilor şi nicio aluzie nu fu făcută despre ceva care să-i fi lăsat să bănuiască o apropiată căsătorie între domnul Feeder, licenţiat în litere, şi frumoasa Cornelia Blimber. Mai ales doctorul Blimber se căznea să arate că nimic nu l-ar fi putut surprinde mai mult decât aşa ceva; totuşi, tinerii ştiau prea bine ce era pus la cale şi de aceea, când plecară să se întâlnească cu prietenii îşi rudele lor, îşi luară rămas bun de la domnul Feeder, cu o respectuoasă teamă.

Visurile cele mai romantice ale domnului Feeder se împliniră. Doctorul se hotărî să zugrăvească casa pe dinafară, puse să o repare cu mare grijă, şi totodată luă hotărârea de a se retrage şi de a i-o preda şi pe Cornelia. Zugrăveala şi reparaţiile începură chiar în ziua plecării tinerilor şi iată că sdsi şi ziua nunţii, iar Cornelia, cu ochelari noi pe nas, aştepta să fie condusă în faţa altarului nupţial.

Doctorul, cu picioarele lui savante, doamna Blimber cu o bonetă liliachie pe cap, domnul Feeder, licenţiat în litere, cu mâinile lui ciolănoase şi cu părul perie pe cap şi fratele domnului Feeder, prea cuviosul Alfred Feeder, oare urma să celebreze căsătoria, erau adunaţi cu toţii în salon. Cornelia, împodobită cu floare de lămâiţă şi domnişoarele de onoare coborâseră împreună. Ea arăta, ca de altfel şi înainte, puţin prea strânsă în corset; era totuşi nostimă. Când uşa se deschise, tânărul miop, cu glas tare, dădu următoarea proclamaţie:

— Domnul şi doamna Toots!

Fu văzut intrând domnul Toots, acum foarte corpolent, ducând la braţ o doamnă foarte frumoasă şi bine îmbrăcată, cu nişte ochi negri strălucitori.

— Doamnă Blimber, îngăduiţi-mi să v-o prezint pe soţia mea.

Doamna Blimber se arătă încântată de a o cunoaşte. Doamna Blimber îşi da puţine aere, totuşi fu foarte binevoitoare.

— Şi, cum mă cunoaşteţi de atâta vreme – spuse domnul Toots – daţi-mi voie să vă asigur că este una din

cele mai remarcabile femei care a trăit vreodată.

— Dragul meu! făcu doamna Toots, cu modestie.

— Pe cuvântul meu şi pe onoarea mea că e aşa – spuse domnul Toots – vă… vă asigur doamnă Blim ber, e o femeie extraordinară.

Doamna Toots râse voioasă şi doamna Blimber o conduse spre Cornelia. Domnul Toots, după ce-şi prezentă respectele în partea aceea, salută pe vechiul lui preceptor. Acesta, făcând aluzie la noua lor situaţie conjugală, îi spuse:

— Bravo Toots! Bravo Toots! Acum eşti şi dumneata de-ai noştri, nu-i aşa Toots?

Apoi domnul Toots se retrase cu domnul Feeder, licenţiat în litere, la o fereastră.

Domnul Feeder, fiind în toane deosebit de bune, îl lovi pe domnul Toots, în glumă, cu mâna peste piept.

— Iacă-ne, amice! spuse domnul Feeder râzând. Şi încă unde am ajuns! Am intrat la jug! Ce zid?

— Feeder – răspunse domnul Toots – îţi doresc noroc! Dacă o să fii tot atât… tot atât… de fericit” în viiaţa dumitale conjugală cum sunt eu, n-o să mai ai la ce să râvneşti.

— Vezi că eu nu-mi uit prietenii, aşa-i? – spuse domnul Feeder – şi-i poftesc la nunta mea, Toots.

— Feeder – răspunse domnul Toots cu multă seriozitate – fapt este că diferite împrejurări m-au împiedicat de ia anunţa căsătoria mea, înainte de nuntă. Mai întâi era faptul că m-am purtat ca un dobitoc când ţi-am vorbit pe vremuri despre domnişoara Dombey şi mă gândeam că, dacă te poftesc la nuntă, o să te aştepţi să fie vorba de domnişoara Dombey, ceea ce m-ar fi silit să-ţi dau lămuriri şi, pe cuvântul meu, în situaţia aceea m-ar fi dat gata. În al doilea rând, nunta s-a făcut în cea mai strictă intimitate. N-a fost de faţă decât un singur prieten al meu şi al doamnei Toots. Căpitan în… nu prea ştiu nici eu bine în ce

— Spuse domnul Ţoots – dar n-are a face. Nădăjduiesc, Feeder, că, dacă înainte de a pleca într-o

călătorie în străinătate, cu doamna Toots, am să-ţi scriu o scrisoare, voi fi îndeplinit tot ce se poate cere unui prieten.

— Toots, băiete! – ripostă domnul Feeder, strângându-i mâna – am glumit doar.

— Şi acum, Feeder spuse domnul Toots – aş fi foarte bucuros să ştiu ce crezi, despre căsătoria mea.

— Grozavă! răspunse domnul Feeder.

— Crezi într-adevăr că e grozavă, Feeder? Spui adevărul? întrebă domnul Toots cu solemnitate. Atunci ce grozavă trebuie să mi se pară mie, căci, să-ţi spun drept, n-o să poţi şti niciodată ce femeie extraordinară e.

Domnul Feeder se arătă dispus să-l creadă pe cuvânt. Dar domnul Toots, socotind că nimeni nu poate realiza cât de adevărat era ceea ce spunea el, dădu din cap.

— Vezi dumneata, Feeder – spuse domnul Toots

— Ceea ce voiam eu să găsesc la nevasta mea e… e… pe scurt, bun simţ. Bani, Feeder, am eu destui. Bun simţ, asta, asta mi-a cam lipsit mie.

Domnul Feeder murmură:

— Ba da, aveai destul, Toots!

Dar domnul Toots i-o întoarse:

— Nu, Feeder, n-am avut destul, de ce să mă ascund după degete? N-am avut. Am ştiut eu că bun simţ am să găsesc aici – spuse domnul Toots, arătând cu degetul spre soţia sa – o să găsesc aici cu nemiluita. Niam avut nicio rudă care să aibă ceva de spus sau să se simtă jignită cu privire la situaţia ei socială, pentru că de fapt n-am niciun fel de rudă. Nici n-am avut niciodată pe nimeni de care să fiu legat, decât pe tutorele meu şi, pe el, Feeder, l-am socotit întotdeauna ca pe un pirat, ca pe un corsar.

În consecinţă, îţi dai seama că nu aveam de ce să-i cer părerea.

— Sigur că nu, spuse domnul Feeder.

— Ca urmare – reluă domnul Toots – am făcut cum m-a tăiat capul. Binecuvântată a fost ziua în care am făcut asta, Feeder. Nimeni altul, afară de mine, nu poate spune ce sunt însuşirile minţiil acestei femei. Dacă Drepturile Femeilor şi toate alea legate de ele o să fie vreodată bine

susţinute, să ştii că se va datora numai marei deşteptăciuni… Suzano, draga mea! – exclamă domnul Toots, privind de după perdele – te rog nu te înfierbânta prea mult!

— Dragul meu – spuse doamna Toots – vorbeam doar!

— Da, iubita mea – reluă domnul Toots – te rog nu te înfierbânta prea mult. Trebuie să fii grijulie. Te rog, Suzano dragă, nu te obosi; Se înfierbântă atât de uşor – spuse domnul Toots, îndreptându-se acum către doamna Blimber – şi atunci uită tot ce i-a spus doctorul.

Doamna Blimber o dăscălea tocmai pe doamna Toots cu privire la nevoia de a fi grijulie, când domnul Feeder, licenţiat în litere, veni să-i dea braţul pentru a o însoţi la trăsurile care aşteptau jos, ca să-i ducă la biserică. Doctorul Blimber o însoţi pe doamna Toots. Dofnnul Toots însoţi pe frumoasa mireasă. În jurul ochelarilor strălucitori ai acesteia zburdau ca nişte fluturaşi două gingaşe domnişoare de onoare. Fratele domnului Feeder, domnul Alfred Feeder M.A. plecase înainte, pentru a se pregăti în vederea funcţiunii oficiale ce avea de săvârşit.

Ceremonia se desfăşură admirabil. Cornelia, cu părul ei cârlionţat, se prezenta, cum ar fi spus „Cocoşul”, cu multă reculegere. Doctorul Blimber „o predă ginerelui” ca un om care se obişnuise mai demult cu acest gând. Vaporoasele domnişoare de onoare păreau că suferă cel mai m-uilt. Doamna Blimber era foarte mişcată, dar se ţinea bine. Ea îi spuse prea cuviosului Alfred Feeder, în drum spre casă, că acum, dacă ar fi putut numai să-l vadă pe Cicero, în refugiul său de la Tusculum, nu mai avea nicio dorinţă nesatisfăcută.

Se servi apoi o masă, mărginită tot numai la acei câţiva oaspeţi. Buna dispoziţie a domnului Feeder, licenţiat în litere, fu grozavă şi trecu în aşa măsură asupra doamnei Toots, încât domnul Toots fu auzit de mai multe ori spunându-i, pe deasupra mesei.

— Dragă Suzano, nu te înfierbânta prea mult!

Dar culmea fu că domnul Toots socoti că-i revine sarcina de a ţine un discurs şi, ca urmare, în ciuda unui întreg cod de semne telegrafice, din partea doamnei Toots,

menite să-l abată de la această hotărâre, pentru întâia oară în viaţa sa, el se ridică în picioare ca să vorbească.

— Să spun drept – începu domnul Toots – în casa asta, unde s-a făcut tot ce trebuia pentru ca mintea mea… mintea mea să fie cam zăpăcită uneori – dar n-are a face şi nu învinuiesc pe nimeni din pricina asta – am fost întotdeauna tratat ca un membru al familiei doctorului Blimber şi am avut multă vreme un pupitru pentru mine singur… şi nu… şi nu pot… să… să îngădui., ca prietenul meu Feeder să…

Doamna Toots sugeră: să se căsătorească.

— N-o să pară nepotrivit, cu prilejul acesta, şi desigur o să vă intereseze să aflaţi – spuse domnul Toots cu o încântare pe faţă – că soţia mea este o femeie într-adevăr extraordinară şi că ar vorbi desigur mult mai bine decât o pot face eu… să se căsătorească… mai ales cu…

Doamna Toots sugeră: cu domnişoara Blimber.

— Cu doamna Feeder, iubita mea, spuse domnul Toots, pe un ton de replică blajină; pe cei pe care Dumnezeu i-a unit – ştiţi dumneavoastră – omul să nu-i… nu ştiţi dumneavoastră? Nu pot îngădui ca prietenul meu Feeder să se căsătorească, mai ales cu doamna Feeder fără a vă invita… fără a vă invita… să ridicaţi paharul… în sănătatea lor şi să dea Domnul ca – spuse domnul Toots cu ochii aţintiţi la soţia sa, căutând parcă inspiraţia de care avea nevoie – ca să zboare în sfere înalte, dea Domnul ca facla Căsniciei să fie farul bucuriei şi florile ce le-am aşternut azi în calea lor, să fie… să fie… izgonitorii întunericului!

Doctorul Blimber, care avea o slăbiciune pentru metafore, fu foarte mulţumit şi spuse:

— Foarte bine, Toots! Într-adevăr, Toots, ai vorbit foarte bine!

Îi făcu apoi un semn aprobator din cap şi îşi frecă mâinile. Domnul Feeder, drept răspuns, ţinu un discurs vesel presărat cu declaraţii sentimentale. Domnul Alfred Feeder M.A. se arătă după aceea foarte fericit în tovărăşia doctorului şi doamnei Blimber; nu mai puţin domnul

Feeder, licenţiat în litere, în tovărăşia vaporoaselor domnişoare de onoare. Apoi doctorul Blimber, cu glas răsunător, expuse câteva reflecţii în stil pastoral cu privire la trestiile în mijlocul cărora aveau de gând să trăiască el şi doamna Blimber şi la albinele care vor zumzăi în jurul colibei lor. Curând după aceea, doctorul Blimber, începând să clipească din ochi într-un chip foarte semnificativ, ginerele său întrebă dacă doamna Toots nu ar vrea să cânte ceva, dar discreta doamnă Blimber ridică şedinţa şi expedie pe Cornelia, care era tot atât de rece şi de liniştită ca întotdeauna, suind-o în poştalion, împreună cu alesul inimii ei.

Domnul şi doamna Toots se retraseră la Bedford (doamna Toots mai fusese acolo pe vremuri sub numele ei de fată, Nipper) unde găsiră o scrisoare, pentru a cărei citire domnul Toots iavu nevoie de atâta timp, încât doamna Toots fu îngrijorată.

— Draga mea Suzana – spuse domnul Toots – îngrijorarea este mai rea decât înfierbântarea. Te rog fii liniştită!

— De la cine e? întrebă doamna Toots.

— Uite, draga mea – spuse domnul Toots – e de la căpitanul Gills. Nu te înfierbânta, Walters şi domnişoara Dombey sunt aşteptaţi acasă.

— Dragul meu – spuse doamna Toots ridicându-se repede şi foarte palidă de pe canapea – nu încerca să mă înşeli, n-are niciun rost; ştiu că au şi sosit acasă – citesc asta limpede pe faţa ta.

— Ce femeie extraordinară! exclamă domnul Toots, plin de nespusă admiraţie. Ai perfectă dreptate, iubita mea, sau şi întors acasă. Domnişoara Dombey l-a revăzut pe tatăl ei şi s-au împăcat.

— S-au împăcat! strigă doamna Toots, bătând din palme.

— Draga mea – spuse domnul Toots – te rog, nu te înfierbântă. Adu-ţi aminte de ce ţi-a spus doctorul. Căpitanul Gills spune – adică nu spune, dar aşa îmii închipui eu din ceea ce pot presupune că ar vrea să spună,

că domnişoara Dombey l-a adus pe domnul Dombey, din vechea lui casă, în casa unde, ea locuieşte cu Walters, că el zace acolo greu bolnav, gata să moară şi că ea îl îngrijeşte zi şi noapte.

Doamna Toots începu să plângă amarnic.

— Scumpa mea Suzana – răsp-unse domnul Toots – te rog, te rog, pe cât poţi, reaminteşte-ţi de doctor! Dacă nu poţi, n-are a face – dar căzneşte-te!

Soţia lui, revenind iarăşi la starea ei normală, îl rugă atât de stăruitor să o ducă la scumpul ei odor, la mica ei stăpână, la iubita ei şi toate celelalte – încât domnul Toots, a cărui simpatie şi admiraţie erau nespus de puternice, consimţi di-n toată inima şi ca urmare ei se înţeleseră să plece numaidecât şi să se înfăţişeze în persoană, ca răspuns la scrisoarea căpitanului1.

Între timp, o simpatie tainică, ori vreo potrivire întâmplătoare, îl mânase în aceeaşi zi pe căpitan (spre care domnul şi doamna Toots erau gata să călătorească în curând) către un cortegiu nupţial, nu ca personaj principal, ci doar ca participant. Lucrurile se întâmplară după cum urmează:

Căpitanul, după ce văzuse timp de o clipă pe Florence şi pe copilaşul ei spre nemărginita lui mulţumire şi după ce avusese o lungă convorbire cu Walter, ieşise să facă o plimbare. Simţea nevoia să cugete liniştit la cât de schimbătoare erau treburile omeneşti şi să-şi tot mute, ou hotărâre, pălăria de muşama pe cap, gândindu-se la căderea domnului Dombey, pentru care generozitatea şi bunătatea firii lui fură viu deşteptate. Căpitanul ar fi fost, desigur, foarte îndurerat de soarta nenorocitului gentleman dacă nu l-ar fi înviorat gândul la copilaş. Acesta îi aducea o mulţumire atât de mare ori de câte ori îi venea în minte, încât râse cu hohote pe stradă şi, de mai multe ori, într-un acces neaşteptat de bucurie, aruncă în aer pălăria de muşama şi o prinse apoi din nou, spre marea uimire a trecătorilor. Trecerea repede de la lumină la umbră pe care aceste două gânduri potrivnice o pricinuiră, fu o încercare atât de grea pentru mintea căpitanului,

încât simţi nevoia unei plimbări foarte lungi pentru a se linişti. Cum, în asemenea împrejurări, se poate aştepta o înrâurire foarte fericită de la legături armonioase de idei, căpitanul alese ca scenă a plimbării vechile lui vecinătăţi, jos, printre catarge, vâsle, macaragii, bucătari, mecanici, fochişti, marinari, canale, docuri, poduri mobile şi alte obiecte liniştitoare.

Aceste privelişti paşnice şi mai ales cartierul Limehouse-Hale şi împrejurimile lui, avură o înrâurire atât de liniştitoare asupra căpitanului, încât el putu să se avânte înainte, readus pe de-a-ntregul la pacea lui sufletească şi se desfăta tocmai, fredonând încetişor balada „O Peg, scump odor” când, cotind pe după un colţ, rămase pironit locului şi mut la vederea unei procesiuni triumfale care înainta spre el.

Această impresionantă procesiune avea în frunte pe acea femeie hotărâtă, doamna Macstinger, care, cu o înfăţişare mai hotărâtă ca oricând şi purtând, atârnat la vedere, pe pieptul ei generos, un ceas enorm cu brelocuri, pe care căpitanul îl recunoscu de îndată ca fiind proprietatea lui Bunsby, ducea de braţ pe un bărbat care nu era nimeni altul decât iscusitul marinar. Bunsby, cu o faţă deznădăjduită şi melancolică de sclav exilat într-o ţară străină, părea supus cu multă umilinţă voinţei ei. În urma lor veneau în grup tinerii Macstinger, plini de încântare. După ei veneau două doamne cu o înfăţişare groaznic de hotărâtă, având între ele pe un domn scund cu o pălărie înaltă, care părea şi el încântat. Cortegiul era încheiat de servitorul lui Bunsby, purtând umbrelele. Erau înşiraţi cu toţii în ordine de marş şi, chiar dacă înfăţişarea atât de hotărâtă a doamnelor ar fi lipsit, ferchezuiala îngrozitoare care caracteriza toată trupa ar fi fost de ajuns ca să trădeze că era o procesiune de sacrificiu şi că victima era Bunsby.

Primul gând al căpitanului fu să fugă. Acelaşi gând părea să-l aibă şi Bunsby, oricât de puţină nădejde de reuşită mai putea avea. Dar, cum un strigăt de recunoaştere porni din mijlocul procesiunii şi Alexandru

Macstinger se repezi cu braţele deschise înspre căpitan, acesta se opri în loc.

— Ia te uită, căpitanul Cuttle! exclamă doamna Macstinger. Asta zic şi eu că e o întâmplare fericită. Să ştii că nu mai sunt supărată, căpitane Cuttle; nu trebuie să te mai temi că am să spun cine ştie ce răutăţi. Vreau să mă prezint în faţa altarului cu sufletul curat. Spunând aceasta, doamna Macstinger se opri, se îmbătoşă şi, umflându-şi pieptul într-o adâncă răsuflare, spuse, arătând spre victimă: Soţul meu, căpitane Cuttle.

Nenorocitul de Bunsby nu se uită nici în dreapta, nici în stânga, nici la mireasă, nici la prietenul său, ci holbă doar ochii drept înainte, în gol. Căpitanul, întinzându-i mâna, o întinse şi el pe a sa, dar ca răspuns la salutul căpitanului nu scoase niciun cuvânt.

— Căpitane Cuttle – spuse doamna Macstinger – dacă ai vrea să vezi vechile noastre neînţelegeri uitate şi să-l mai vezi, pentru ultima oară, pe prietenul dumitale, soţul meu, ca om liber şi de capul lui, am fi fericiţi să fii alături de noi la biserică. Uite, aici e o doamnă – urmă doamna Macstinger1, întorcându-se către cea mai isteaţă dintre cele două domnişoare de onoare – care ar fi bucuroasă să fie luată sub ocrotirea dumitale, căpitane Cuttle.

Domnul cel scund cu pălăria înaltă, care se dovedi a fi bărbatul celeilalte doamne şi care, bineînţeles, fu foarte încântat să fie scăpat de grija unei a doua tovarăşe, îşi dădu consimţământul şi o încredinţă pe doamna, căpitanului Cuttle. Doamna, fără şovăire, îi luă braţul şi, socotind că nu e timp de pierdut, dădu cu voce tare ordinul de marş.

Îngrijorarea căpitanului pentru prietenul său fu la început amestecată, în bună parte, cu îngrijorarea pentru el însuşi, căci îl cuprinse teama ca nu cumva să se pomenească căsătorit cu de-a sila. Dar îi veni într-ajutor faptul de a cunoaşte slujba religioasă a căsătoriei, căci îşi aminti că legea cerea neapărat ca el să spună *„vreau”* şi că era în toată siguranţa atâta timp cât era hotărât, dacă va fi întrebat, să spună răspicat *„nu vreau”*. Totuşi îl trecură

toate năduşelile şi, câtva timp, rămase nesimţitor faţă de tot ce se petrecea în procesiunea din care acum făcea şi el parte, ca şi faţă de conversaţia frumoasei sale tovarăşe. Când însă se mai linişti puţin, află de la această doamnă că era văduva unui domn Bokum, care fusese slujbaş la vamă, că era cea mai bună prietenă a doamnei Macstinger, pe care o considera ca un model al sexului ei, că auzise adesea vorbindu-se de căpitan şi că nădăjduia că el s-a pocăit de tot trecutul său, că era convinsă că domnul Bunsby îşi dă seama de ce fericire a dat peste el, dar că ei îi era teamă că bărbaţii rareori îşi dau seama ce înseamnă atari fericiri, până nu le pierd. Şi mai spuse multe altele, toate tinzând către aceeaşi ţintă.

În tot acest răstimp, căpitanul nu putu să nu ia seama că doamna Bokum ţinea ochii aţintiţi la ginere şi că, ori de câte ori se apropiau de o curte sau de vreo cotitură, care i-ar fi înlesnit fuga, ea părea să se pregătească să-i taie calea şi să-l oprească în încercarea lui de evadare. Cealaltă doamnă, de asemenea, ca şi soţul ei, domnul cel scund cu pălăria înaltă, pândeau, i potrivit unui plan dinainte întocmit, dar nefericitul ginere era ţinut atât de strâns de către doamna Macstinger, încât orice încercare de salvare prin fugă ar fi fost cu neputinţă. Toate acestea, fireşte, erau vădite şi pentru poporul din jur, care o dovedi prin tot felul de chiote şi strigăte. La toate acestea, apriga Macstinger rămase cu totul nepăsătoare, în timp ce Bunsby însuşi părea să fie cu totul inconştient.

Căpitanul făcu incertări de a vorbi filosofului, cel puţin prin monosilabe sau prin semne; dădu însă mereu greş, din pricina vigilenţei gardianului şi a greutăţii pricinuite de felul lui Bunsby care, ca de obicei, nu-şi lăsa luarea-aminte atrasă de niciun semn dinafară. Se apropiară astfel de capelă, o clădire curăţică, proaspăt văruită, deschisă de curând de cuviosul Melchisedech Howler, care consimţise, fiind rugat stăruitor, să mai dăruiască lumii doi ani din viaţa sa/ dar făcuse cunoscut adepţilor săi că după acest răstimp trebuia neapărat să plece în lumea celor fericiţi.

În timp ce cuviosul Melchisedech îi fericea cu improvizaţiile lui, căpitanul găsi prilejul de a murmura în urechile ginerelui:

— Cum stau lucrurile, băiete? Cum mai stau acum? întrebare la care Bunsby răspunse, uitând de cuviosul Melchisedech, ceea ce numai împrejurarea deznădăjduită în oare se găsea putea să îndreptăţească:

Pirost al dracului!”

— Jack Bunsby – şopti căpitanul – faci dumneata asta de bunăvoie?

Domnul Bunsby răspunse: „*Nu*”.

— Da atunci de ce o faci, băiete? îi iscodi căpitanul, cum de altfel era şi firesc.

Bunsby, tot privind în gol, cu aceeaşi înfăţişare neschimbată şi holbând ochii în partea unde nu era lume, nu răspunse nimic.

— De ce n-o ştergi? întrebă căpitanul.

— Ce spui? şopti Bunsby, cu o rază trecătoare de nădejde în ochi.

— Şterge-o, spuise căpitanul.

— Ce folos, răspunse înţeleptul năucit. Tot o să mă prindă iar!

— Încearcă, răspunse căpitanul. Curaj! Haide! Acum e momentul. Şterge-o, Jack Bunsby!

Jack Bunsby, însă, în loc să se folosească de acest sfat, spuse într-o şoaptă jalnică:

— Toate astea au pornit de la lada aia a dumitale. Cine m-a pus s-o aduc în port, în seara aia?

— Am socotit, băiete – spuse căpitanul mişcat – că dumneata ai pus stăpânire pe ladă, nu lada pe dumneata. Un bărbat cu idei ca ale dumitale!

Domnul Bunsby gemu doar pe înfundate.

— Haide, spuse căpitanul, îmboldindu-l cu cotul – acu e momentul! Şterge-o! Îţi acopăr eu retragerea. Hai, că timpul trece, Bunsby. Ţi-e în joc libertatea I Hai, nu te hotărăşti o dată?

Bunsby stătea nemişcat.

— Bunsby – şopti căpitanul – pentru a doua oară, nu

vrei?

Bunsby nu voi nici de data asta.

— Bunsby! – îl zori căpitanul – pentru libertate! Pentru a treia oară, nu vrei? Acum ori niciodată!

Bunsby nu vru nici acum şi nu mai vru niciodată, căci îndată după aceea doamna Macstinger îl luă de bărbat.

Una din împrejurările cele mai îngrozitoare ale ceremoniei fu pentru căpitan interesul viu pe care i-l arătă tot timpul Iuliana Macstinger şi concentrarea tuturor facultăţilor acelui copil făgăduitor, icoană fidelă a mamei sale, asupra întregii proceduri nupţiale. Căpitanul văzu în aceasta, asigurarea pentru viitor şi până în vecii vecilor, a unui întreg şir de capcane pentru bărbaţi, a unui şir de epoci de împilare şi constrângere la care urmau să fie condamnaţi oamenii mării. Aceasta fu pentru el o privelişte mai de neuitat decât băţoşenia neînfricată a doamnei Bokum şi a celeilalte doamne, încântarea domnului scund, cu pălăria înaltă, sau chiar băţoşenia neînduplecată a doamnei Macstinger. Tinerii Macstinger pricepură prea puţin din ceea ce se petrecea şi nici nu le păsa; îndeletnicirea lor, în timpul ceremoniei, fu să-şi calce unul altuia pe picioare, dar contrastul pe care-l înfăţişau acei nefericiţi copii, nu făcea decât să scoată mai puternic la iveală precocitatea femeiască a Iulianei. Să treacă doar un an sau doi şi a locui acolo unde locuieşte fata asta va fi curată nenorocire.

Ceremonia se încheie prin aceea că toată tânără familie sări pe domnul Bunsby, salutându-l cu numele de tată şi cerându-i câte un gologan. O dată aceste revărsări de dragoste sfârşite, alaiul era tocmai să pornească, când fu oprit pentru scurt timp de o ieşire neaşteptată din partea lui Alexandru Macstinger. Scumpul copilaş, se pare, văzând o legătură strânsă între capelă şi pietrele funerare, ori de câte ori capela era folosită pentru altceva decât slujba obişnuită, fu încredinţat că urma ca mama lui să fie înmormântată în toată regula şi că o va pierde pentru vecie. Durerea pricinuită de această convingere îl făcu să urle cu o putere înspăimântătoare, până se învineţi la faţă.

Oricât de mişcată fu mama lui de aceste semne de duioşie, nu era în firea acelei femei remarcabile să îngăduie ca simţămintele ei să degenereze în slăbiciune. Ca urmare, după ce se căzni în zadar să-l convingă prin zgâlţâituri, lovituri, ghionţi şi alte tratamente asemănătoare, aplicate capului lui, ea îl scoase la aer, pentru a încerca o altă metodă. Aceasta, după cum toţi nuntaşii putură să vadă, fu aplicarea unui şir de lovituri răsunând toate ca nişte aplauze, urmate de punerea lui Alexandru în atingere cu piatra cea mai rece a caldarâmului, unde el fu lăsat, roşu la faţă şi văicărindu-se în gura mare.

Alaiul, ajungând astfel să fie în stare de a se reface şi de a porni spre Brig Place, unde era pregătit ospăţul de nuntă, se înapoia, după cum venise, nu însă fără ca Bunsby să primească numeroase felicitări glumeţe de la vecini pentru noua fericire ce câştigase. Căpitanul îi însoţi până la uşa casei. Neliniştit însă de manifestările din ce în ce mai drăgăstoase ale doamnei Bokum care, acum că scăpase de greaua ei însărcinare – atenţia încordată şi vigilenţa doamnelor, acum că ginerele era căsătorit, putuse să slăbească – avea mai mult răgaz să-i arate tot interesul ce-i purta, căpitanul părăsi atât pe nuntaşi cât şi pe prizonier, spunând cu sfială că avea puţină treabă, dar că se va întoarce curând. Căpitanul mai avea însă şi altă pricină de a se simţi prost. El îşi făcea remuşcări că fusese cauza căderii în cursă a lui Bunsby, deşi, desigur, fără să vrea şi pentru că avusese o încredere nemărginită în posibilităţile acelui filosof.

Nici nu se putea gândi să se întoarcă la bătrânul Sol Gills, la Marinarul de Lemn, fără să vadă mai întâi cum îi merge domnului Dombey, cu toate că acesta locuia afară din Londra, departe, la marginea unei câmpii. Cum obosise, se sui într-o căruţă care trecea şi făcu călătoria în toane bune.

Obloanele erau închise şi casa era atât de liniştită, încât căpitanului îi fu aproape frică să bată la uşă, Trăgând însă cu urechea, auzi şoapte venind dinăuntru, chiar din apropierea uşii şi, bătând foarte încet, uşa îi fu deschisă şi

el fu primit de domnul Toots. Acesta, împreună cu soţia sa, tocmai sosiseră, după ce trecuseră pe la Marinarul de Lemn, ca să-l caute şi li se dăduse adresa.

Nici nu sosiseră bine şi doamna Toots şi luase copilaşul în braţe şi se aşezase cu el pe scară, mângâindu-l şi giugiulindu-l. Florence se aşezase lângă ea şi nimeni n-ar fi putut spune pe cine mângâia şi giurgiulea mai mult doamna Toots, pe mamă sau pe copilaş, şi nici cine îndrăgea mai mult pe celălalt. Florence pe doamna Toots sau doamna Toots pe Florence, sau amândouă pe copilaş. Erau îmbinaţi toţi trei într-un mănunchi de dragoste şi fericire.

— Şi e tatăl dumitale într-adevăr atât de grav bolnav, scumpă domnişoară Floy, întrebă Suzana.

— E foarte, foarte greu bolnav, spuse Florence. Dar, dragă Suzano, nu trebuie să-mi vorbeşti cum îmi vorbeai în trecut. Şi ce-i asta? – întrebă Florence, privând cu mirare la rochiia ei – tot vechea dumitale rochie, draga mea? Vechea dumitale bonetă, aceeaşi pieptănătură, tot ca înainte?

Suzana izbucni în plâns şi acoperi cu sărutări mica mână care o mângâia afectuos.

— Dragă domnişoară Dombey – spuse domnul Toots, păşind spre ele – am să te lămuresc. E cea mai extraordinară femeie. Nu sunt multe pe pământ care să-i semene. Mi-a spus întotdeauna – mi-a spus-o înainte de a se căsători şi mi-a spus-o până astăzi că oricând ar fi să te înapoiezi acasă, ea n-o să vină decât îmbrăcată cu rochia în care obişnuia să te servească, pentru ca nu cumva să-ţi pară străină şi s-o iubeşti mai puţin. Îmi place şi mie grozav îmbrăcămintea asta – spuse domnul Toots – mai mult ca oricare alta. O ador, când e îmbrăcată aşa! Dragă domnişoară Dombey, ea o să fie şi pe viitor camerista dumitale, îngrijitoarea dumitale şi tot ce a fost în trecut, şi dacă s-ar putea, şi mai mult. Nu s-a schimbat nimic în ea. Dar, Suzano dragă – urmă domnul Toots, care vorbise cu multă simţire şi admiraţie – tot ce-ţi cer este să-ţi la duel aminte de doctor şi să nu te înfierbânţi prea mult.

CAPITOLUL LXI Îmblânzirea

Florence avea nevoie de ajutor. Tatăl ei avea şi mai mare nevoie şi asta făcea ca ajutorul dat de vechea ei prietenă să fie de nepreţuit. Moartea veghea la căpătâiul lui. Acum era o umbră a ceea ce fusese; cu mintea zdruncinată, cu trupul greu bolnav, îşi culcase capul obosit pe patul pe care mâinile fiicei sale îl pregătiseră şi nu se mai ridicase de atunci.

Ea era tot timpul lângă el. De obicei o recunoştea, cu toate că, mintea rătăcindu-i adesea, el încurca uneori lucrurile de care-i vorbea. Astfel, câteodată, îi vorbea ca şi când băiatul ar fi murit abia de curând şi-i spunea că, deşi nu amintise nimic de îngrijirile pe care ea i le dăduse copilului, veghind la pătucul lui, el totuşi îşi dăduse seama de ele – le văzuse. Apoi îşi ascundea fata în pernă, gemea şi îi întindea mâna lui slăbită. Câteodată o întreba pe ea, unde e Florence. „Sunt iaici, tată, sunt aici”. „Nu o recunosc!” strigia el. „Am fost despărţiţi atâta timp, că n-o mai recunosc 1” şi apoi rămânea cu privirea fixă, până ce ea reuşea să-l potolească şi-l făcea să verse lacrimile pe care altă dată încercase să i le usuce.

Hoinărea pe meleagurile călcate în trecut – pe multe din ele Florence nu-l putea urmări – totuşi ea îl asculta ceasuri întregi. Tot repeta acea întrebare copilăroasă „ce sunt banii?”. Tot stăruia asupra ei, o frământa, vorbea de ea cu sine, cu mai mult sau mai puţin şir, căutând răspunsul, ca şi când, până în clipa aceea nu şi-ar mai fi pus întrebarea. Repeta mereu numele vechii lui firme, de zeci de mii de ori, şi de fiecare dată îşi întorcea capul pe pernă. Îşi număra apoi copiii – unul – doi – stop, apoi înapoi, şi o lua iar de la capăt la fel.

Toate acestea se întâmplau însă numai când mintea lui era în starea cea mai proastă. În toate celelalte faze ale bolii, care erau cele mai frecvente, gândurile lui i se îndreptau mai ales spre Florence. De cele mai multe ori făcea următoarele: vorbea-despre noaptea pe care şi-o reamintea atât de bine, noaptea în care ea coborâse în odaia lui şi îşi închipuia că inima lui fusese îndurerată şi că

ieşise după ea, pe scară, ca să-i vorbească. Apoi, amestecând timpul acela cu zilele ce urmaseră, când atâţia paşi se perindaseră prin casă, se mira cât de mulţi fusesesă şi începea să-i numere pe când o urmărea pe ea. Dintr-odată, apoi unii dintre paşi lăsau urme de sânge după ei. Din când în când, printr-un şir de uşi deschise, se vedeau reflectate de oglinzi tablouri îngrozitoare ale unor oameni cu înfăţişare sălbatică, ascunzând ceva în sân. Printre numeroasele urme de paşi şi, ici-colo, printre urmele de sânge, erau paşii lui Florence. Ea tot păşea înainte. Mintea lui agitată îi urmărea şi-i număra mereu, tot mai departe, tot mai sus, până în vârful unui turn înalt pe care, ca să ajungă, lui îi trebuiau ani de zile.

Într-o zi întrebă dacă aceea care tocmai îi vorbise, nu era Suzana.

Florence îi spuse că da şi-l întrebă dacă nu i-ar face plăcere s-o vadă.

— Foarte mare plăcere, răspunse el.

Şi Suzana, tremurând toată, se înfăţişă lângă patul lui.

Păru să-i facă o mare plăcere. O rugă să nu plece, să înţeleagă că-i ierta tot ce-i spusese pe vremuri şi să rămână. Atât Florence, cât şi el, erau cu totul alţii astăzi, spuse el, şi foarte fericiţi. N-avea decât să privească! îi făcu semn către faţa lui Florence, pe care o trase spre el şi o culcă pe pernă lângă el.

Rămase în aceeaşi stare timp de câteva săptămâni. Către sfârşitul acestui răstimp nu mai rămăsese, zăcând pe patul lui, decât o slabă urmă din ceea ce fusese. Vorbea cu un glas din ce în ce mai slab – de-abia puteau să-l audă, dacă îşi apropiau urechea de buzele lui – şi se liniştise de tot. Părea că-i face o plăcere nelămurită să zacă acolo, cu ferestrele deschise, privind afară la cerul de vară şi la copaci, iar seara, la apusul soarelui, să urmărească umbrele norilor şi ale frunzelor şi simţea parcă o deosebită prietenie pentru umbre. Era firesc să fie aşa. Pentru el, acum, viaţa şi lumea nu mai erau decât umbre.

Începu să arate că se gândeşte că Florence e foarte

obosită. Îşi stăpânea atunci slăbiciunea şi-i şoptea:

— Du-te de te plimbă puţin, draga mea, du-te să iei aer curat. Du-te la bunul tău soţ.

Odată, când Walter era în odaie, îi făcu semn să se apropie şi să şadă lângă el şi, strângându-i mâna, îi şopti că e sigur că poate să-i încredinţeze liniştit pe copila lui, când va fi să moară.

Într-o seară, când soarele era gata să apună şi Florence împreună cu Walter şedeau în odaia lui, cum îi plăcea lui să-i vadă, se întâmplă ca Florence, cu copilaşul în braţe, să înceapă să-i cânte cu voce dulce, vechiul cântec pe care-l cântase atât de des frăţiorului ei. El nu putu suporta să-l audă; ridică mâna lui tremurândă, rugând-o să înceteze; totuşi, ziua următoare, o rugă să-l cânte din nou şi făcu apoi acelaşi lucru în serile următoare. Ascultând-o. Însă, se întorcea cu fata la perete.

Odată, Florence şedea la fereastră cu lucrul ei de mână pus între ea şi vechea ei cameristă, care era acum tovarăşa ei credincioasă. Tatăl aţipise. Era o seară frumoasă, cu vreo două ore înainte de înnoptat. Liniştea şi pacea ce domneau o făcură pe Florence să cadă pe gânduri. Îi venise tocmai în minte chipul aceluia care zăcea acum atât de schimbat pe patul lui, cum era când o prezentase frumoasei ei mame. În clipa aceea, Walter „aplecându-se peste speteaza scaunului, o făcu să tresară.

— Draiga mea – spuse Walter – e cineva jos, care vrea să-ţi vorbească”.

I se păru că Walter e îngrijorat şi-l întrebă dacă s-a întâmplat ceva.

— Nu, nu iubita mea! spuse Walter. Am văzut eu însumi pe domnul care a venit şi am vorbit cu el. Nu s-a întâmplat nimic, dar nu vrei să vii?

Florence îi luă braţul şi, încredinţând pe tatăl ei doamnei Toots, cea cu ochii negri, care îşi vedea de lucru cu toată atenţia şi grija de care era în stare o femeie cu ochii negri, îl urmă pe soţul ei. În micul salon care dădea înspre grădină şedea un domn, care, când ea intră, se ridică şi înaintă spre ea, dar se abătu din directa ei,

pesemne din pricina vreunui beteşug al picioarelor şi se opri doar când dădu peste o masă.

Florence îşi reaminti că era vărul Feenix, pe care nu-l recunoscuse dintru început, din pricina umbrei ce aruncau pe el frunzele copacilor din faţa ferestrei. Vărul Feenix îi luă mâna şi o felicită pentru căsătoria ei.

— Aş fi dorit, firește – spuse vărul Feenix, aşezându-se, după ce şi Florence se aşezase – să am mai de mult prilejul să te felicit, dar, „de facto", au fost atâtea întâmplări nefericite de atunci, îngrămădindu-se cum s-ar spune unele peste altele, încât m-am simţit prost al dracului şi într-o stare sufletească cu totul nepotrivită pentru a mă înfăţişa în societate. Singura tovărăşie ce am putut îndura a fost a mea proprie şi, fără îndoială, nu e de loc. măgulitor pentru părerea pe care un om o are despre propriile lui însuşiri, să ştie că, „de facto", are capacitatea să se plictisească pe sine însuşi dincolo de orice limită.

Florence ghici, din jena nedesluşită şi dintr-o anumită stângăcie în purtarea acestui gentleman – căci, cu toate ciudăţeniile lui nevinovate, era totuşi un, gentleman – şi nu mai puţin din atitudinea lui Walter., că trebuia să urmeze ceva mai precis, care avea să ducă la o concluzie practică.

— Spuneam tocmai prietenului meu, domnul Gay, dacă-mi este îngăduit să am onoarea de a-l numi astfel – continuă vărul Feenix – că-mi pare foarte bine / să aud că prietenul meu Dombey merge hotărât spre însănătoşire. Sunt sigur că prietenul Dombey nu va îngădui ca pierderea averii să-l zdruncine prea rău sufleteşte. Nu pot spune că eu însumi am suferit vreodată pierdere mare de avere, întrucât, „de facto", n-am posedat niciodată o avere mare. Dar cât am putut pierde, am pierdut, şi constat că nu mi-am făcut prea multă inimă rea. Ştiu că prietenul meu Dombey e un om al naibii de onorabil şi trebuie să fie pentru el o mare mângâiere să ştie că aşa crede toată lumea. Chiar Tommy Screwzer – un om foarte cusurgiu, pe care cred că prietenul Gay îl cunoaşte – nu poate nici el să spună nimic împotriva lui.

Florence îşi dădu seama, mai mult ca oricând, că trebuia să urmeze ceva şi aştepta privindu-l cu multă seriozitate. Cu atâta seriozitate, încât vărul Feenix răspunse, ca şi cum ea ar fi vorbit.

— „De facto” – spuse vărul Feenix – prietenul meu Gay şi cu mine ne întrebăm dacă ar fi potrivit să vă cerem o favoare şi, cum am căpătat învoirea prietenului Gay – care m-a întâmpinat într-un fel cât se poate de binevoitorşi de sincer, pentru care îi sunt foarte îndatorat – vă solicit acea favoare. Sunt convins că o doamnă atât de amabilă ca gingaşa şi desăvârşită fiică a prietenului meu Dombey, n-o să aştepte multă stăruinţă din parte-mi; sunt totuşi fericit să ştiu că sunt susţinut de trecerea şi de aprobarea prietenului meu Gay. Pe vremea când eram în Parlament, când cineva avea de făcut o interpelare de orice fel – ceea ce pe atunci se întâmpla rar, pentru că eram ţinuţi de scurt, şefii ambelor partide fiind nişte tartori straşnici, ceea ce de altfel era o binefacere pentru de-alde mine, pentru că ne împiedica să ne tot amestecăm în treburi şi să ne expunem, cum mulţi dintre noi ardeau să o facă – după cum spuneam, pe vremea când eram în Parlament, când îi era îngăduit vreunuia dintre noi să dea drumul la năzbâtiile ce le avea în gând, ne făceam un punct de onoare din a spune că e o mare fericire să credem că simţămintele noastre nu vor rămâne fără răsunet în pieptul domnului Pitt. conducătorul nostru şi, „de facto”. acela care făcea faţă furtunii. Declaraţia care era întâmpinată cu aplauze furtunoase îl punea pe acesta în cea mai bună dispoziţie sufletească. „De facto”, toţi aceşti colegi, primind porunca de a aplauda cât mai puternic, ori de câte ori numele domnului Pitt era amintit, se perfecţionaseră în aşa măsură, încât sunetul numelui lui îi deştepta din somnul cel mai adânc, ori de câte ori era pronunţat. Ei erau totuşi aşa de neştiutori de ceea ce se petrecea în jurul lor, încât de obicei „Conversation Brown” – un om de-ţi bea cu uşurinţă patru sticle la rând, unul care lucra la Ministerul de Finanţe şi pe care tatăl prietenului meu Gay trebuie să-l fi cunoscut, pentru că asta s-a petrecut înainte

de vremea prietenului Gay – spunea că, dacă se ridica cineva din bănci, declarând că regretă că trebuie să aducă la cunoştinţă Camerei că pe culoar un onorabil membru cu numele de Pitt era cuprins de spasme, aceasta era destul pentru ca să izbucnească aprobări zgomotoase.

Această amânare de a ajunge la ceea ce de fapt voia să spună, o nelinişti pe Florence. Ea privi de la vărul Feenix la Walter, din ce în ce mai agitată.

— Draga mea – spuse Walter – să ştii că nu e nimic îngrijorător.

— Nu-i nimic îngrijorător, pe onoarea mea spuse vărul Feenix – şi sunt foarte mâhnit de a fi pricina neliniştii dumitale trecătoare. Îngăduie-mi să te asigur că nu-i nimic îngrijorător la mijloc. Favoarea ce am să cer e doar – dar o să pară totuşi deosebit de ciudat că o să fiu nespus de îndatorat prietenului Gay dacă o să aibă bunătatea de a sparge... „de facto”... de a sparge gheaţa, spuse vărul Feenix.

Walter, răspunzând la acest apel şi nu mai puţin la apelul privirilor rugătoare ale lui Florence, spuse:

— Scumpa mea, nu-i mai mult decât atât: acest domn, pe care îl cunoşti, te roagă să te duci cu el la Londra.

— Şi cu prietenul meu Gay – vă cer iertare, întrerupse vărul Feenix.

— Şi cu mine... şi să facem o vizită cuiva.

— Cui? întrebă Florence, privind de la unul la altul.

— Dacă mi-e îngăduit să rog – spuse vărul Feenix – să nu stăruieşti în a primi răspuns la această întrebare, mi-aş lua libertatea de a face această rugăminte.

— Tu ştii, Walter, despre ce e vorba? întrebă Florence.

— Da.

— Şi socoteşti că e bine?

— Da, şi asta numai pentru că sunt sigur că şi tu ai gândi la fel. Sunt însă motive pe care le înţeleg perfect şi care f.ac să fie mai bine să nu mai vorbim acum nimic despre asta.

— Dacă tata doarme şi n-are nevoie de mine când s-o deştepta, putem pleca numaidecât, spuse Florence. Apoi, ridicându-se liniştit şi privind la ei cu o privire puţin îngrijorată, totuşi încrezătoare, ieşi din odaie.

Când se înapoie, gata de a-i întovărăşi, îi găsi stând de vorbă foarte serios, la fereastră. Florence nu putu decât să se întrebe care ar putea fi subiectul conversaţiei lor, ca să-i apropie atât de repede pe unul de celălalt. Ea nu se miră de privirea plină de mândrie şi dragoste cu care soţul ei întrerupse conversaţia când ea intră, pentru că nu-l vedea niciodată, fără cia astfel de priviri să fie îndreptate asupra ei.

— Am să las – spuse vărul Feenix – o carte de vizită pentru prietenul meu Dombey şi sunt încredinţat că va recâştiga sănătate şi puteri pe fiecare ceas. Nădăjduiesc de asemenea că prietenul meu Dombey îmi va face favoarea de a mă socoti un om plin de admiraţie pentru caracterul lui de negustor britanic, „de facto”, şi de gentleman al naibii de mândru. Locuinţa mea de la tară este grozav de dărăpănată, dar, dacă prietenul meu Dombey ar avea nevoie de o schimbare de aer şi ar vrea să petreacă acolo câtva timp, o să vadă că e un loc deosebit de sănătos, cum se şi cuvine, dar grozav de plicticos. Dacă prietenul meu Dombey suferă de slăbiciune trupească şi mi-ar îngădui să-i recomand ceva care mie mi-a făcut adeseori bine, ca unui om care a avut trăsnăile lui şi care a trăit cam desfrânat într-un timp când se trăia aşa, aş spune să ia, „de facto”, un gălbenuş, de ou, să-l bată cu zahăr şi cu nucă de muşc, într-un pahar cu vin de Xeres, şi să bea asta dimineaţa, cu o felie de pâine prăjită. Jackson care ţinea o şcoală de box în Bond Street – bărbat distins, a cărui faimă îi este desigur cunoscută prietenului meu Gay – avea obiceiul să spună că, în vederea antrenării pentru, meciuri, înlocuia Xeresul cu rom. În cazul de f-aţă, recomand însă Xeresul, având în vedere că prietenul meu Dombey e bolnav, ceea ce ar putea face ca romul, „de facto”, să i se suie la cap şi să-i înrăutăţească starea.

Toate acestea, vărul Feenix le debită cu un aer de

nervozitate şi zăpăceală. Apoi, dând braţul lui Florence şi stăpânind cât putu mai bine picioarele lui obişnuite să aibă voinţa lor proprie şi părând că vor să meargă spre grădină, izbuti să le îndrepte înspre uşă şi o sui pe Florence în trăsura care îi aştepta afară.

Walter se sui în trăsură după el şi apoi plecară cu toţii.

Drumul ce aveau de făcut era de vreo şase până la opt mile. Când trecură prin unele din străzile posomorâte şi arătoase din partea de vest a Londrei, începuse să se întunece. Florence îl ţinea pe Walter de mână şi privea cu multă seriozitate, la fiecare colţ de stradă.

— Când, în sfârşit, trăsura se opri, în faţa acelei case din Brook Street, în care fusese sărbătorită nenorocita căsătorie a tatălui ei, Florence spuse: „Walter, ce-i asta? Cine-i aici?” Walter, încurajând-o, dar nerăspunzându-i, ea privi în sus la faţada casei şi văzu că toate ferestrele erau închise, ca şi când casa n-ar fi fost locuită. Vărul Feenix, între timp, coborâse din trăsură şi-i întindea mână ca s-o ajute să coboare.

— Nu vii şi tu, Walter?

— Nu, am să rămân aici. Nu tremura! N-ai de ce să te temi, scumpa mea Florence.

— Ştiu Walter, dacă tu eşti atât de aproape. Nu mă tem de nimic, dar…

Uşa fu deschisă binişor, fără să fi bătut cineva în ea şi vărul Feenix o conduse din aerul curat al serii de vară, în aerul îmbâcsit din casă. Mai posomorâtă şi întunecată ca oricând, casa părea să fi stat tot aşa închisă, de când avuşese loc nunta, şi că de atunci tot strânsese întuneric şi tristeţe.

Florence sui scările, aproape pe întuneric şi, tremurând, se opri cu însoţitorul ei în faţa uşii salonului. El o deschise, fără să spună nimic şi-i făcu un semn îmbietor să intre, pe când el rămase afară. Florence, după ce şovăi o clipă, intră.

La o masă, lângă fereastră, părând că scrie sau desenează, şedea o doamnă, al cărei cap, îndreptat către

lumina slabă ce venea de afară, era rezemat pe mână. Florence, înaintând cu sfială, se opri brusc, în loc, ca şi când ar fi pierdut putinţa de a se mişca. Atunci doamna îşi întoarse capul.

— Doamne-Dumnezeule! spuse ea. Ce-i asta?

— Nu, nu! strigă Florence dându-se înapoi, când doamna se ridică şi întinse mâna ca şi când ar fi vrut să o ţină departe de ea. Mamă!

Stătură aşa, privind una la alta. Patima şi mândria o ofiliseră, dar era totuşi fata lui Edith, încă frumoasă şi impunătoare. Şi fata lui Florence, cu toată spaima ce o arăta, exprimă milă, durere şi o amintire duioasă şi plină de recunoştinţă. Pe amândouă fetele erau zugrăvite mirare şi teamă; amândouă tăcute, privind una la alta, pe deasupra prăpastie! întunecate a unui trecut de neînlăturat.

Florence se schimbă cea dintâi. Izbucnind în plâns, spuse din toată inima:

— Vai! Mamă. mamă! De ce trebuie să ne revedem astfel? Pentru ce ai fost atât de bună cu mine, cum n-a fost nimeni altul, pentru ca pe urmă să ne întâlnim astfel?

Edith stătea în faţa ei, mută şi nemişcată. Ochii îi erau aţintiţi la Florence.

— Nu îndrăznesc să mă gândesc, spuse Florence. Vin de la patul de suferinţă al tatii. Nu mai, suntem acum despărţiţi şi nici nu ne vom mai despărţi niciodată. Dacă vrei să-i cer să te ierte, o fac cu dragă inimă, mamă. Sunt aproape sigură că o să te ierte dacă o să-i cer eu. Fie ca Cerul să te ierte şi el şi să-ţi redea pacea.

Ea nu răspunse niciun cuvânt.

— Walter – sunt acum măritată ou el şi avem un fiu – spuse Florence, sfioasă – e la uşă şi m-a adus aici. Am să-i spun că te-ai pocăit, că te-ai schimbat – urmă Florence, privind cu tristeţe la ea – şi el o să-i vorbească tatii „împreună cu mine. Sunt sigură că o s-o facă. Aş putea să mai fac altceva?

Edith, rupând în sfârşit tăcerea, fără să mişte măcar ochii, răspunse încet:

— Pata pe numele tău, pe numele bărbatului şi al copilului tău, va fi ea uitată vreodată, Florence?

— Dacă va fi uitată vreodată „mamă? Este uitată I De bunăvoie, de bunăvoie, de noi amândoi, de Walter şi de mine. Dacă asta îţi poate fi o mângâiere, te încredinţez din toată inima că e aşa. Nu mă întrebi nimic de tata – întrebă Florence şovăind – dar sunt sigură că vrei să-i cer eu iertare pentru dumneata. Sunt sigură că o doreşti.

Ea nu spuse niciun cuvânt.

— Am s-o fac, spuse Florence. Am să-ţi aduc iertarea, dacă vrei să mă laşi, şi atunci vom putea poate să ne despărţim aşa cum eram înainte una faţă de alta. Nu m-am dat înapoi din faţa dumitale, mamă – spuse blând Florence, apropiindu-se mai mult de ea – pentru că mi-ar fi fost frică de dumneata, sau că m-aş fi temut că mă înjosesc prin asta. Vreau doar să-mi fac datoria fată de tata. Îi sunt foarte dragă acum şi el mi-e drag mie. Dar nu pot uita niciodată cât de bună ai fost cu mine. Oh! Roagă-te lui Dumnezeu – strigă Florence aruncându-se la pieptul ei – roagă-te lui Dumnezeu, mamă, să-ţi ierte tot păcatul şi toată ruşinea şi să-mi ierte mie că fac asta (dacă cumva e un păcat) când îmi reamintesc ce ai fost pentru mine!

Edith, părând adânc mişcată, căzu în genunchi şi o cuprinse în braţe.

— Florence! strigă ea. Îngerul meu bun! Până să nu înnebunesc din nou, până ce încăpăţânarea mea să nu pună iarăşi stăpânire pe mine şi să mă ameţească, crede-mă, îţi jur pe sufletul meu, că sunt nevinovată.

— Mamă!

— Vinovată de multe! Vinovată de ceea ce a deschis o prăpastie între noi, pentru totdeauna. Vinovată de ceea ce trebuie să mă” despartă pentru toată viaţa, de tot ce e curat şi nevinovat – de tine îndeosebi. Vinovată de ură pătimaşă, de care nu mă pocăiesc, nu pot să mă pocăiesc şi nu vreau să mă pocăiesc, nici chiar acum; dar nu am păcătuit cu bărbatul acela care a murit. Jur, înaintea lui Dumnezeu!

Căzută în genunchi, ridică amândouă mâinile şi jură.

— Florence – spuse ea – cea mai curată şi mai bună fiinţă pe care o iubesc, care cândva, demult, ar fi putut să mă schimbe şi care, pentru câtva timp, a schimbat ceva în femeia care eram, crede-mă, n-am păcătuit cu el; şi doar o dată, lasă-mă să culc pe inima mea îndurerată, capul tău drag, pentru o ultimă oară!

Era foarte mişcată şi plângea. Dacă ar fi fost aşa în acele zile de demult, ar fi fost poate mai fericită acum.

— Nu-i nimic pe lumea asta – urmă ea – care mi-ar fi putut smulge această mărturisire. Nici dragoste, nici ură, nici speranţă, nici ameninţare. Gândisem că am să mor şi n-am să mă destăinuiesc nimănui. Aş fi putut face astfel şi aş fi făcut-o, dacă nu te-aş mai fi întâlnit niciodată pe tine „Florence.

— Nădăjduiesc – spuse vărul Feenix strecurându-se prin uşă şi vorbind, pe jumătate din odaie, pe jumătate de afară – că gingaşa şi desăvârşită mea rudă o să mă ierte că am pus la cale, printr-un mic şiretlic, această întâlnire. Nu pot spune că-aş fi fost încredinţat de la început, că gingaşa şi desăvârşită mea rudă nu s-a compromis, din nefericire, cu acea persoană cu dinţii albi, acum decedată; deoarece, „de facto”, vedem în lumea asta – atât de remarcabilă prin tot felul de combinaţii al naibii de ciudate şi prin tot felul de lucruri de neînţeles ce se pot întâmplă unui bărbat – încurcături stranii de felul ăsta! Dar, după cum am spus pe vremuri prietenului meu Dombey, nu puteam admite vinovăţia criminală a gingaşei şi desăvârşitei mele rude, până nu era pe deplin dovedită şi simţind, când decedatul a fost, „de facto”, nimicit într-un fel atât de îngrozitor, că situaţia ei era foarte penibilă şi, dându-mi pe lângă aceasta seama că familia noastră era vinovată de a nu fi avut mai multă grijă de dânsa şi că suntem o familie nepăsătoare – şi de faptul că mătuşa mea, deşi o femeie îndrăcit de vioaie, n-a fost poate cea mai bună dintre mame – mi-am luat libertatea de a mă duce după dânsa în Franţa, pentru a-i asigura ocrotirea pe care o poate oferi un bărbat oare ştie să dea din coate. Cu care prilej, gingaşa şi desăvârşită mea rudă mi-a făcut cinstea să spună că, în felul meu, sunt

un băiat bun al naibii şi că, drept urmare, se pune sub ocrotirea mea. Ceea ce, „de facto”, am socotit că era o mare bunătate din partea gingaşei şi desăvârşitei mele rude, deoarece m-am şubrezit grozav şi m-am simţit foarte înviorat de bunăvoinţa ei.

Edith, care o dusese pe Florence la o canapea, făcu o mişcare cu mâna. ca şi când ar fi vrut să-l roage să nu mai spună nimic.

— Gingaşa şi desăvârşită mea rudă – reluă totuşi vărul Feenix tot învârtindu-se în dreptul uşii – o să mă ierte dacă pentru mulţumirea ei şi a mea, şi aceea a prietenului meu Dombey, pe a cărui gingaşă şi desăvârşită fiică o admir atât de mult, am să deapăn până la sfârşit observaţiile mele. Dânsa îşi va reaminti uşor că de la început, nici dânsa, nici eu, n-am făcut nicio aluzie la fuga ei. Impresia mea, firește, a fost întotdeauna că e la mijloc o taină pe care dânsa o va putea lămuri, dacă şi când va voi. Dar gingaşa şi desăvârşită mea rudă fiind o femeie al dracului de hotărâtă, cu care ştiam că, „de facto”, nu era de glumit, n-am intrat ca urmare în nicio discuţie cu ea. Dar, luând seama, în urmă, că punctul ei cel mai slab părea să fie o dragoste puternică pentru fiica prietenului meu Dombey, îmi veni în gând că dacă aş reuşi să pun la cale o întâlnire, fără ca niciuna din părţi să se aştepte la aşa ceva, s-ar putea să ajungem la un deznodământ bine venit. Ca urmare, fiind cu dânsa aci la Londra, în trecere spre sudul Italiei, unde avem de gând să rămânem, „de facto”, până ne vom muta la locuinţa de veci, ceea ce e un gând al dracului de trist, m-am trudit să aflu adresa prietenului meu Gay – bărbat distins, cu o fire deosebit de deschisă, pe care se pare că îl cunoaşte gingaşa şi desăvârşită mea rudă – şi am avut fericirea de a aduce amabila sa soţie aci. Şi acum – spuse vărul Feenix, lăsând în ciuda felului lui uşuratic şi a vorbelor fără şir, să apară pe faţa lui o seriozitate neprefăcută – implor pe ruda. mea, oricare i-ar fi fost vina, să nu se oprească la jumătatea drumului, ci să îndrepte, atât cât îi stă în puteri, tot ce a greşit – nu pentru cinstea familiei, nu pentru propria ei reputaţie, nu pentru

vreunul din acele considerente pe care împrejurări nefericite au făcut-o să ele socotească fără valoare şi, „de facto”, ca fiind nişte fleacuri, dar pentru că „ce e strâmb nu poate fi drept”.

În sfârşit, după ce spuse toate acestea, picioarele vărului Feenix, consimţind să-l ia din loc, el plecă şi închise uşa după el.

Edith rămase tăcută, timp de câteva minute, alături de Florence. Apoi scoase din sân o hârtie sigilată. L:

— M-am frământat mult timp – spuse ea, cu glas scăzut – dacă trebuie să scriu asta, pentru eventualitatea că aş muri într-un accident şi am simţit nevoia de a o face. M-am tot gândit de atunci încoace dacă şi când ar trebui s-o distrfig. Ia-o, Florence. În ea vei găsi, negru pe alb. tot adevărul.

— E pentru tata? întrebă Florence.

— E pentru cine vei voi tu, răspunse ea. Ţi-e dată ţie şi e obţinută de tine. Altfel, el n-ar fi putut-o avea niciodată.

Rămaseră din nou, tăcute, în întunericul ce se adâncea.

— Mamă – spuse Florence – el şi-a pierdut averea, a fost pe pragul morţii, poate nu se mai reface niciodată. Să nu-i spun niciun cuvânt din partea ta?

— Nu mi-ai spus tu – întrebă Edith – că îi eşti foarte dragă?

— Ba da! spuse Florence, cu o voce care tremura. Spune-i că îmi pare rău că ne-a fost dat să ne întâlnim.

— Nimic altceva? insistă Florence după o pauză.

— Spune-i, dacă te întreabă, că nu regret nimic din ce am făcut – nu încă – pentru că, dacă ar fi să se întâmple iar mâine în acelaşi fel, aş proceda din nou aşa. Dar dacă el este acum un alt om…

Se opri. Ceva din atingerea tăcută a mâinii lui Florence o oprise.

— …dacă este acum un alt om, ştie el că ar fi fost mai bine să nu se fi întâmplat niciodată.

— Pot să-i spun că ţi-a părut rău când ai aflat de

nenorocirile ce au dat peste el? întrebă Florence.

— Nu, răspunse ea – dacă ele l-au învăţat să-şi iubească copila. Nici lui n-o să-i pară rău de ele, când într-o bună zi, îşi va da seama că l-au învăţat ceva, Florence.

— Sunt sigură că-i doreşti tot binele şi că ai vrea să-l ştii fericit, spuse Florence. Oh! Dă-mi putinţa, dacă voi avea cândva prilejul, să-i spun asta.

Edith rămase cu privirile ochilor ei negri aţintite în gol şi nu răspunse până ce Florence repetă din nou rugămintea ei. Duse apoi braţul pe sub braţul lui Florence şi spuse, cu aceeaşi privire îngândurată, înspre întunericul de afară:

— Spune-i că dacă, în starea lui de astăzi, poate „găsi vreo îndreptăţire de a privi cu compătimire trecutul meu, îl îndemn să o facă. Spune-i că dacă, în starea lui de astăzi, poate găsi vreo îndreptăţire să se gândească la mine cu mai puţină amărăciune, îl îndemn s-o facă. Spune-i *că*, aşa. morţi cum suntem unul pentru unul, şi cum nu ne vom mai întâlni niciodată de partea aceasta a eternităţii, să ştie bine că acum există între noi un simţământ comun care înainte nu exista.

Dârzenia ei părea că se mlădiază şi în ochii ei negri apărură lacrimi.

— În asta mi-e nădejdea. spuse ea – că el va gândi mai bine despre mine şi eu mai bine despre el. Când o va iubi mai mult pe Florence, mă va un mai puţin pe mine. Când va găsi în ea şi copiii ei cea mai mare fericire, va regreta mai mult partea ce a avut-o în făurirea nefericitei noastre vieţi casnice. Atunci mă voi pocăi şi eu – spune-i ca s-o ştie – şi voi socoti că, pe când mă frământam cu gândul la toate împrejurările care au făcut din mine ceea ce am fost, ar fi trebuit să mă gândesc mai mult la împrejurările care au făcut din el ceea ce a fost. Atunci mă voi strădui să-i iert partea lui de vină. Măcar să încerce şi el să mi-o ierte pe a mea!

— Vai! mamă – spuse Florence – ce lumină mi-aruncă în suflet cuvintele acestea, chiar dacă ne întâlnim acum numai ca să ne despărţim iarăşi.

— Ce ciudat sună aceste cuvinte în urechile mele – spuse Edith – şi ce ciudat îmi sună chiar glasul meu când le rostesc. Dar chiar dacă aş fi fost acea fiinţă ticăloasă, cum i-am dat prilejul să mă socotească, cred că tot le-aş fi rostit, după ce am aflat că tu şi cu el vă sunteţi dragi unul altuia. Fă-l să simtă că atunci când îţi arată ţie dragoste, în gând este mai iertător şi faţă de mine – şi că şi eu, în gând, voi fi iertătoare faţă de el. Acestea sunt cele din urmă cuvinte pentru el din parte-mi. Şi acum, rămâi cu bine, lumina vieţii mele!

O strânse în braţe şi păru că revarsă asupra ei toată iubirea şi duioşia sufletului ei de femeie.

— Sărutarea asta pentru copilaşul tău! Şi aceste sărutări de binecuvântare pentru tine! Scumpa şi unica mea Florence, dulcea mea fetiţă, Dumnezeu să te aibă în paza lui!

— Ne vom mai întâlni! strigă Florence.

— Niciodată! Niciodată! Despărţindu-te de mine, în această odaie întunecoasă, închipuie-ţi că m-ai lăsat în mormânt. Reaminteşte-ţi numai că am trăit cândva şi că te-am iubit!

Florence plecă, fără a-i mai vedea faţa, dar însoţită de îmbrăţişările şi de mângâierile ei.

Vărul Feenix o întâmpină la uşă şi o însoţi până jos unde o aştepta Walter, în sufrageria părăginită. Ea îşi culcă plângând capul pe umărul lui.

— Îmi pare ial naibii de rău – spuse vărul Feenix, ducând manşetele la ochi în chipul cel mai neprefăcut şi fără să se ascundă – că gingaşa şi desăvârşită fiică a prietenului meu Dombey şi amabila soţie a prietenului meu Gay a fost atât de impresionată şi de mişcată de întrevederea care tocmai a luat sfârşit. Dar nădăjduiesc şi sunt încredinţat că am făcut bine ceea ce am făcut şi că onorabilul meu prieten Dombey îşi va simţi inima mai uşoară, când va lua cunoştinţă de destăinuirile făcute aici. Deplâng din tot sufletul faptul că prietenul meu Dombey a intrat, „de facto”, ca dracu’ în încurcăturile astea, aliindu-se cu familia noastră. Sunt însă pe deplin convins că dacă

n-ar fi fost acel infernal Barker – omul acela cu dinţii albi – toate s-ar fi petrecut în felul cel mai normal. Cât priveşte pe ruda mea care îmi face cinstea de a avea o părere deosebit de bună despre mine „pot încredinţa pe amabila soţie a prietenului meu Gay, că se poate bizui pe mine, şi că, „de facto”, îi voi fi un adevărat tată! Iar în ce priveşte viaţa asta schimbătoare şi chipul atât de extraordinar în care ne comportăm mereu, tot ce pot spune, laolaltă cu prietenul meu Shakespeare – bărbat care a trăit nu numai pentru epoca lui dar pentru veşnicie şi de care prietenul meu Gay are desigur cunoştinţă – e că pare a fi umbra unui vis!

CAPITOLUL LXII

Încheiere

O sticlă care fusese mult timp ferită de lumina zilei şi e acoperită cu praf şi păienjenişuri, a fost scoasă la lumina soarelui care, prin vinul auriu, face să strălucească masa pe care e aşezată.

E cea din urmă dintre bătrânele sticle de Madeira.

— Ai perfectă dreptate, domnule Gills, spune domnul Dombey. E un vin foarte rar şi cum nu se poate mai bun.

Faţa căpitanului, părtaş şi el la sărbătoare, străluceşte de bucurie. În jurul frunţii lui înfierbântate e o aureolă de fericire.

— Întotdeauna ne-am făgăduit, domnule – observă domnul Gills adică Ned şi cu mine, vreau să spun…

Domnul Dombey face din cap un semn prietenos către căpitan, care e din ce în ce mai încântat şi mai mut.

— …că vom bea vinul ăsta într-o zi sau alta, pentru a sărbători întoarcerea lui Walter acasă, deşi niciodată nu ne-am gândit la o casă ca asta. Dacă nu aveţi nimic împotriva obiceiului ăstuia al nostru, domnule, îngăduiţi-ne să ridicăm primul pahar în sănătatea lui Walter şi a soţiei sale.

— Trăiască Walter şi soţia sa! spune domnul Dombey. Florence, scumpa mea copilă… se întoarce şi o sărută.

— În sănătatea lui Walter şi a soţiei sale, spune domnul Toots.

— Trăiască Walter şi soţia sa! exclamă căpitanul. Hurra! Şi căpitanul, arătând o dorinţă fierbinte de a ciocni paharul cu un alt pahar, domnul Dombey e gata să ciocnească cu el. Ceilalţi le urmează pilda şi, ca urmare, se aude un clinchet vesel ca şi când ar răsuna mici clopote de nuntă.

Alte sticle cu vin zac şi se învechesc cum s-a învechit pe vremuri bătrânul vin de Madeira şi praful şi păienjenişul le acoperă.

Domnul Dombey este un domn cu părul alb, pe a cărui fată se văd semne adânci, lăsate de griji şi suferinţe; sunt semne însă ale unei furtuni ce a trecut pentru totdeauna, lăsând în urmă o seară liniştită.

Nu mai e frământat de proiecte ambiţioase. Toată mândria lui e acum în fiica lui şi în soţul ei. Felul lui de a fi e acum tăcut, gânditor, liniştit şi timpul şi-l petrece mereu în tovărăşia fiicei sale. Domnişoara Tox e adesea în tovărăşia familiei, căreia îi este cu totul devotată şi care o preţuieşte foarte mult. Admiraţia ei pentru omul de afaceri odinioară atât de falnic, este acum şi a fost întotdeauna, din dimineaţa „şocului" suferit în Piaţa Prinţesei, cu totul platonică, fără însă să fi slăbit câtuşi de puţin.

Nimic nu i-a mai rămas din naufragiul averii lui decât o anumită sumă pe care o primeşte anual, nici el nu ştie cum, însoţită de cererea stăruitoare de a nu încerca să descopere de unde-i vine şi cu asigurarea că e o datorie şi un act de reparaţie. S-a sfătuit în această privinţă cu vechiul său funcţionar, care a fost. de părere că suma poate fi primită fără nicio grijă fiind, fără îndoială, o rămăşiţă provenită din vreo afacere de pe vremuri a vechii Firme.

Burlacul cu ochii căprui nu mai e acum burlac, deoarece s-a căsătorit cu sora juniorului, cel cu părul cărunt. Vine câteodată, dar nu prea des, să-l vadă pe vechiul său şef. Juniorul cărunt are o pricină legată de povestea vieţii lui şi o pricină şi mai puternică legată de numele lui, pentru care socoteşte că e bine să stea mai de o parte faţă de vechiul său patron. El trăieşte împreună cu

sora lui şi cu soţul ei, ducând toţi trei la un loc, o viaţă retrasă. Walter îl vede uneori, Florence de asemenea, şi casă, cu înfăţişarea ei plăcută, răsună adesea de duete pentru pian şi violoncel şi de acordurile „Armoniei Fierarilor”.

Şi cum îi merge oare în zilele acestea atât de schimbate, Marinarului de Lemn? Iată-l, e încă la locul lui, cu piciorul drept înainte, urmărind de aproape trăsurile care trec şi parcă mai vioi ca oricând, fiind vopsit din nou, din cap până în picioare şi având scrise deasupra lui, cu litere strălucitoare de aur, două nume: Gills şi CUTTLE.

Nu s-a apucat de nicio altă afacere Aspirantul de marină, în afară de vechea lui negustorie. Dar, într-o rază de o jumătate de milă, în jurul umbrelei albastre din piaţa Leadenhall, toţi îşi spun că o parte din vechile investiţii ale domnului Gills produc minunat şi că, departe de a fi în ceea ce-l priveşte „de modă veche”, aşa cum socotea el că este, ena de fapt cu ceva înaintea timpului, şi că putea, să aştepte liniştit să-l ajungă vremurile din urmă. Se şopteşte chiar că banii domnului Gills au început să se înmulţească şi că se tot înmulţesc cu mare repeziciune. Fapt e că, stând la uşa prăvăliei, în haina lui cafenie, ou cronometrul în buzunar şi cu ochelarii pe frunte, nu părea să-şi bată capul că nu-i vin clienţii ci, dimpotrivă, părea foarte vesel şi mulţumit, deşi tot învăluit în ceaţă, ca pe vremuri.

Cât priveşte pe tovarăşul său, căpitanul Cuttle, acesta. Îşi croieşte în cap o închipuire despre mersul afacerii, care e mai bună decât orice cunoştinţă a, realităţii. El e atât de mulţumit de însemnătatea pe care Aspirantul de marină o are pentru Comerţul şi navigaţia ţării, cum n-ar putea fi mai mulţumit dacă niciun vas nu ar părăsi portul Londra fără ajutorul Aspirantului de marină. Încântarea de a-şi vedea numele scris deasupra uşii, îi e fără margini. Trece strada de douăzeci de ori pe zi ca să se uite la el de pe partea cealaltă şi de fiecare dată spune: „Edard Cuttle, băiete, dacă mamă-ta ar fi aflat vreodată că o să te faci t om de ştiinţă, biata femeie ar fi rămas trăsnită!”

Dar iată că apare domnul Toots, păşind repede către Marinarul de Lemn şi faţa lui e înfierbântată, când dă buzna în salonaş.

— Căpitane Gills – spune domnul Toots – şi domnule Sols, sunt fericit să vă pot aduce la cunoştinţă că doamna Toots a avut un spor în familie.

— Şi-i face cinste! strigă căpitanul.

— Te felicit, domnule Toots! spune bătrânul Sol.

— Mulţumesc – spune domnul Toots chicotind, vă sunt foarte îndatorat. Ştiam că o să vă facă plăcere să aflaţi asta şi de aceea am venit eu însumi să v-o vestesc. Fără îndoială, propăşim! O avem pe Florence, o avem pe Suzana şi acum iată că mai avem o mică străină.

— O fetiţă străină? întrebă căpitanul.

— Da, căpitane Gills – spune domnul Toots – şi-mi pare bine că-i aşa. Cu cât vom putea reproduce mai des pe femeia asta extraordinară, cu atât o să fie mai bine, asta-i părerea mea.

— Ţin-te bine! spune căpitanul, întorcându-se către o veche damigeană, fără gât – căci acum e seară şi pe masă sunt cele câteva pipe şi pahare pe care le posedă Marinarul de Lemn. În sănătatea ei şi să trăiască la mulţi ani!

— Mulţumesc, căpitane Gills, spune domnul Toots încântat. Răspund din plin la urările dumitale. Dacă îmi daţi voie, întrucât ştiu că asta n-o să vă fie neplăcut, în împrejurările de fată, am să iau şi eu o pipă.

Ca urmare, domnul Toots începe să fumeze şi, inima fiindu-i larg deschisă, e foarte vorbăreţ.

— Din toate dovezile atât de grăitoare pe care această încântătoare femeie le-a dat de grozavul ei bun simţ, căpitane Gills şi domnule Sols – spune domnul Toots – socotesc că niciuna nu-i atât de remarcabilă ca desăvârşită înţelegere pe care o are pentru devotamentul meu fată de domnişoara Dombey.

Amândoi ascultătorii lui îi dau dreptate”.

— Pentru că ştiţi – urmează domnul Toots – simţămintele mele fată de domnişoara Dombey nu s-au

schimbat niciodată. Sunt şi acum aceleaşi ca întotdeauna. Dânsa e pentru mine acum aceeaşi icoană strălucitoare care era înainte de ce l-am cunoscut pe Wal ls ters. Când doamna Toots şi cu mine am început să vorbim despre… pe scurt despre pasiune, ştii dumneata, căpitane Gills…

— Dia, da băiete – spune căpitanul, în jurul căreia se învârteşte toată lumea – citeşte în carte şi vei vedea…

— Negreşit aşa am să fac, căpitane Gills – spune domnul Toots, cu multă seriozitate – când la început am vorbit despre asta am spus că sunt ceea ce poate fi numit o floare ofilită, ştii dumneata.

Căpitanul aprobă cu hotărâre această imagine şi murmură că nicio floare nu e ca trandafirul.

— Dar, pe Dumnezeul meu – urmează domnul Toots – ea îşi dădea tot atât de bine seama de starea simţămintelor mele ca şi mine însumi. N-a mai fost nevoie să-i spun nimic. Era era singura fiinţă care se putea pune de-a curmezişul, între mine şi mormânt, şi aşa a şi făcut-o şi încă într-un chip care mi-a smuls o admiraţie veşnică. Ea ştie bine că nu-i fiinţă pe lume la care să privesc cu mai multă adoraţie decât la domnişoara Dombey. Ea ştie că o socotesc cea mai frumoasă, cea mai amabilă, ceia mai îngerească reprezentantă a sexului ei. Şi ce spune ea la toate astea? Adevărată perfecţiune a bunului simţ: „Dragul meu, ai dreptate. Tot aşa gândesc şi eu”.

— Şi tot aşa şi eu! spune căpitanul.

— Şi eu, spune Sol Gills.

— Atunci – spune domnul Toots, după ce trage câteva fumuri din pipă, în timp ce faţa lui vădeşte cele mai plăcute gânduri – ce femeie înţelegătoare e nevasta mea! Câtă înţelegere la ea! Ce chibzuit e tot ce spune! Aseară, când şedeam, plin de fericirea căsniciei – pe cinstea mea ăsta e un cuvânt prea slab pentru ia arăta ce simt când sunt în tovărăşia nevestei mele ea îmi spune că e minunat să te gândeşti la situaţia prietenului nostru Walters! „Acum – spune nevasta mea – a scăpat de călătoriile pe mare, după ce a făcut călătoria aceea lungă împreună cu soţia sa” – cum ştii prea bine, domnule Sols.

— Chiar aşa, spune bătrânul fabricant de instrumente, frecându-şi mâinile.

— „Şi acuma, iată-l – spune nevasta mea – scăpat de-a binelea de aşa ceva; numit de aceeaşi întreprindere importantă, într-un post de mare încredere, aici la centru; arătându-se şi aici demn, suind scara ou cea mai mare grabă; iubit de toţi; ajutat de un chiul său, în timp ce norocul îi surâde”, ceea ce socotesc că e într-adevăr aşa, nu, domnule Sols? Soţia mea spune întotdeauna adevărul.

— Sigur, sigur, ia>săi – unele din corăbiile noastre pierdute, încărcate ou aur, s-au întors în port, fireşte, aşa-i, răspunde bătrânul Sol, râzând. Corăbii mărunte, domnule Toots, totuşi de folos pentru băiatul meu!

— Chiar aşa» spune domnul Toots. N-o s-o prinzi niciodată pe nevastă-mea că n-are dreptate. „Vezi dar – spune acea remarcabilă femeie – asta-i situaţia lui – şi ce urmează? Ce urmează?” observă doamna Toots. Acuma, vă rog, luaţi seama căpitane Gills şi domnule Sols, la adâncimea înţelepciunii nevestei mele. Ei bine, chiar sub ochii domnului Dombey e pe cale de a se pune o temelie pentru… pentru un nou Edificiu. Chia-i asta a fost vorba doamnei Toots – spune domnul Toots, încântat – un edificiu care se ridică încetul ou încetul, pentru a ajunge, poate, pentru a întrece chiar, pe acela al cărui şef a fost şi ale cărui începuturi modeste poate că le-a şi uitat, „o greşeală obişnuită, dar o greşeală mare”, spunea doamna Toots. „Astfel – a spus nevastă-mea – din fiica lui, se va naşte un alt Dombey şi Fiul”, adică se va ridica – ăsta a fost cuvântul folosit de doamna Toots, încheie el triumfător.

Domnul Toots, cu ajutorul pipei – pe care era foarte bucuros să o folosească pentru scopuri oratorice, deoarece folosirea ei în felul obişnuit îl făcea să nu se simtă prea bine – se arată atât de încântat de această frază profetică a soţiei sale, încât căpitanul, grozav de înfierbântat, aruncă în aer pălăria de muşama:

— Sol Gills, om de ştiinţă şi vechi tovarăş, ce i-am spus eu lui Walter să caute în cărţi, în seara aceea când, pentru întâia dată a intrat în afacerea asta? N-a fost

citatul: Întoarce-te iarăşi, Whittington, Lord Primar al Londrei şi când vei îmbătrâni nu vei mai pleca niciodată. Au fost sau nu cuvintele astea, Sol Gills?

— Fără îndoială că au fost, Ned, răspunde bătrânul. fabricant de instrumente. Mile. aduc bine aminte.

— Atunci să vă spun eu una, zice căpitanul, lăsându-se pe speteaza scaunului şi umflându-şi pieptul, în pregătirea unei izbucniri răsunătoare. O să vă cânt eu acum „O Peg, scump odor" de la un a apăt la altul, şi voi doi să-mi ţineţi isonul!

Vinul îngropat se învecheşte cum s-a învechit bătrânul vin de Madeira la timpul său; praful şi păienjenişurile se aşază pe sticle.

Vin zile frumoase de toamnă şi pe malul mării poate fi zărită adesea o doamnă tânără şi un domn cu părul alb. Cp ei, sau lângă ei, sunt doi copii: un băiat şi o fată; şi în tovărăşia lor e de obicei şi un câine bătrân.

Domnul cu părul alb se plimbă, ducându-l de mână pe băieţaş; îi vorbeşte, îl ajută în jocurile lui, îl îngrijeşte, îl supraveghează, ca şi când ar fi preocuparea cea mai de seamă a vieţii sale. Când îl vede căzând pe gânduri, cade şi el pe gânduri, şi uneori, când copilul şade lângă el, îl priveşte în faţă şi îi pune întrebări, ia mâna lui mică într-a lui şi ţinându-i-o, uită să-i răspundă. Atunci, copilul spune:

— Ce, bunicuţule? Sunt iarăşi ca sărmanul meu unchi?

— Da, Paul. Dar el era slab şi tu eşti foarte voinic.

— Da, bunicuţule, eu sunt tare voinic.

— Şi el se plimba pe malul mării culcat pe un pătuc, pe când tu alergi de ici până colo.

Şi aşa ei se tot plimbă, fără răgaz, căci bătrânului îi place cel mai mult când vede că băiatul e vioi şi zburdalnic. Şi aşa cum umblă ei de ici până colo, aşa umblă şi povestea despre legătura dintre ei doi.

Dar nimeni, aflară de Florence, nu ştie cât e de puternică dragostea bătrânului pentru fetiţă. Povestea despre ea nu se cunoaşte. Copila însăşi se miră de taina cu care el o învăluie. O ascunde în inima lui. Nu poate îndura

să vadă un nor pe faţa ei. Nu poate îndura s-o vadă şezând singură de o parte. I se pare că e întristată, când de fapt nu este. Se furişează lângă ea s-o vadă dormind. Îi face plăcere când vine dimineaţa să-l deştepte din somn. Îi e parcă mai dragă şi îi arată mai multă afecţiune, când nu e nimeni de faţă. Copila întreabă uneori atunci:

— Dragă bunicule, de ce plângi când mă săruţi?

El răspunde doară: „Mica mea Florence! Mica mea Florence!", şi mângâindu-i fruntea, îi dă la o parte buclele care umbresc ochii ei serioşi.

CUPRINS

Capitolul XXXI Nunta 5
XXXII „Marinarul de Lemn” se sfarmă în bucăţi 27
XXXIII Contraste 50
XXXIV O altă mamă şi o alta fiică... 68
XXXV Fericita pereche 83
XXXVI Inaugurarea casei 98
XXXVII Mai multe avertismente... 114
XXXVIII Domnişoara Tox reface o veche cunoştinţă 129
XXXIX Noi aventuri ale căpitanului Edward Cuttle, marinar...
XL întâmplări casnice 164
XLI Noi glasuri ale valurilor... 185
XLII O confidenţă şi un accident... 199
XLIII Veghe de noapte 221
XLIV O despărţire 233
XLV Omul de încredere 246
XLVI Cel care judecă şi osândeşte 257
XLVII Lovitura de trăsnet 274
XLVIII Fuga lui Florence 301
XLIX Aspirantul de marină face o descoperire 316
L Jelania domnului Toots... 339
LI Domnul Dombey şi lumea din jur 362
LII Veşti tainice 373
LIII Veşti noi 393

LIV Fugarii 415
LV Rob Tocilarul îşi pierde slujba. 430
LVI Câteva persoane încântate dar „Cocoşul” scârbit 447
LVII Altă căsătorie 476
LVIII După un răstimp… 487
LIX Răsplata 507
LX închinat îndeosebi căsătoriilor 533
LXI Îmblânzirea: 549
LXII încheiere 566

Vol. I şi II. Lei 22